31

13.

F. 27

ΖΩΣΙΜΟΥ

Κόμητος καὶ Ἀποφισικοσωηγόρου

ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΕΑΣ

Βίβλοι ἕξ.

ZOSIMI

Comitis & Exadvocati Fiſci,

HISTORIÆ NOVÆ

Libri Sex,

NOTIS ILLUSTRATI.

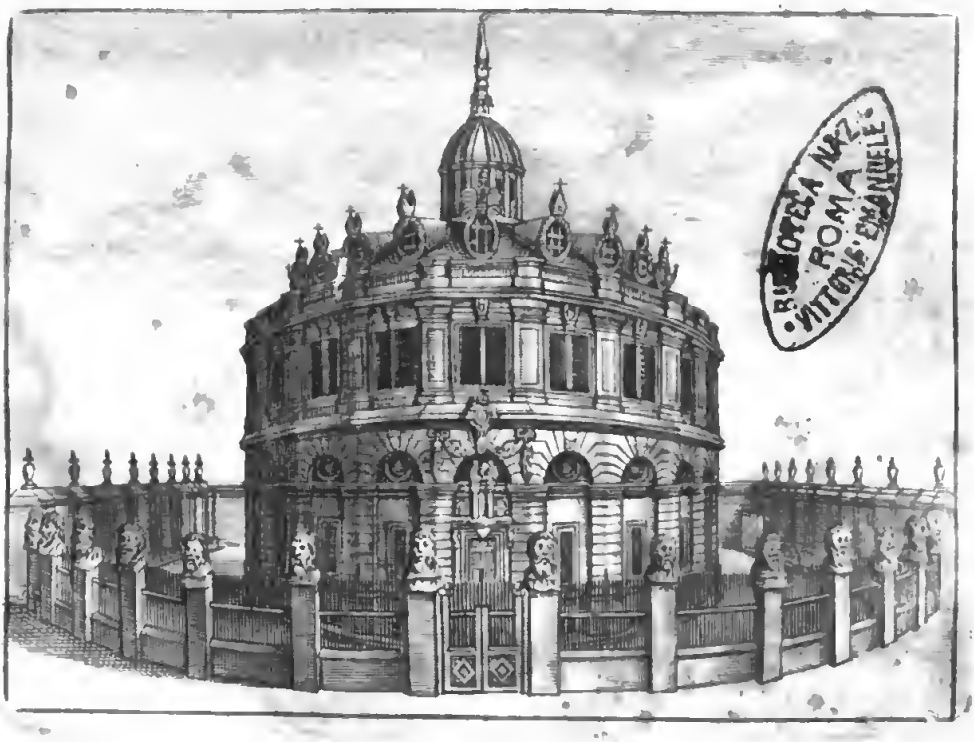

OXONII,

E Theatro SHELDONIANO.

Anno 1679.

Digitized by Google

Reverendo in Chriſto Patri

JOANNI EPISCOPO ROFFENSI,

Decano Weſtm. necnon totius Angliæ

ARCHI-ELEEMOSYNARIO:

Viro item admodum reverendo

D. D. BUSBY,

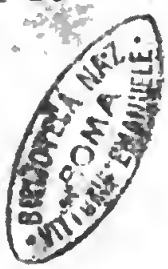

Scholæ Regiæ Weſtmonaſterienſis

DIGNISSIMO PRÆFECTO.

SI ſtudiorum profectus à tyrociniis feliciter poſitis repetendi ſint, & officiorum finis is eſſe debeat unde beneficia omnia originem ducunt, non alio patrocinio uti poteſt Zoſimus quàm quo Vos me ſemper excepiſtis, nec auſpicatiùs in lucem prodire quàm veſtro nomine illuſtratus. Siquidem dum Conſtantini tempora (de quibus Zoſimus inprimis agit) in memoriam revoco, videntur mihi celebratiſſima per illud ſeculum nomina in Vobis tandem revixiſſe, quorum alter *Euſebium* refert, dum in altero occurrit *Lactantius*; niſi quòd veſtra magis prædicanda ſit felicitas quibus is contigit princeps, qui, expenſo meritorum jure, ea vobis partitus eſt munia, quæ palam oſtentent utrumque bono publico natum fuiſſe. *Tantum quippe intereſſe debuit inter Carolum & Conſtantinum.*

Sinite itaque Viri Amp. ut, præterquam quòd ex æquo in commune conſulatis, inter illos egomet nomen

profitear quos Vobis arctiore nexu obstrictos tenetis; accipite novam hanc testandæ gratitudinis rationem, quæ nequit prioribus beneficiis aliquatenus paria facere nisi alia subinde efflagitando. Vobis enim se commendat Zosimus, & ejusdem mecum ambit patrocinii gloriam; vestrâ operâ factum se agnoscit ex Ethnico *Christianum*, & qui olim probris incesserat quicquid uspiam fuit religiosi, eodem Vos obsequio veneratur, quo

Rev^m. vest^m. humillimus Cultor

T. S.

Præfa-

Præfatio ad Lectorem.

CVm, demandatâ mihi aliunde provinciâ, Zosimum susceperim recensendum, non supervacaneum fore duxi si Lectorem paucis monerem quid in hoc opere præstiterit aliorum ante nos cura, quid demùm à nostrâ parte de novo accesserit quo commendatiùs posset in publicum prodire

Multo retrò annis H. Stephanus duos priores Zosimi libros Herodiano suo ad calcem adjiciendos curavit, sed cum Historicus noster in alieni duntaxat operis auctarium quoddam cederet qui suo satis poterat innotescere, expectandus erat aliquis qui formæ leviter adumbratæ supremam imponeret manum, nec in primis tantum lineis hæsisse contentus absolutum nobis, quatenus licebat, exhiberet archetypum.

Nec longo post intervallo Fr. Sylburgius Eutropii Metaphrasten, Xiphilinum, Herodianum, ac totum, qualem nunc præ manibus habes, Zosimum, unà omnes simul commissos in lucem edidit, ita ut opus illud in justum excresceret volumen, sed nonnisi iis sumptibus comparandum, qui negarent id publici juris factum esse, cujus usus intra paucos admodum se contineret. Mitto etiam præcipuam Sylburgii curam in eo positam fuisse, ut omnia exigeret ad ἀκρίβειαν grammaticalem, verborumque structuram & literarum apices diligentiùs pensitaret, rebus interim ipsis in medio jacentibus. Quod cum Sylburgius nimio comitatu Zosimum oneraſſet, ut frustra quis minoribus hospitiis illum excipiendum speraverit, alii contra effecere ut succinctus quidem emitteretur, cultu tamen adeò squalido ut mihi videantur parum intellexisse quantum interſit inter librum publicatum *&* expositum.

Nam dum hæc scribo, audio Zosimum, accurante Cellario, Cizæ excusum; quare incassum me hoc qualicunque labore defunctum arbitrabar, utpote qui in se nihil habere potuerit cum selectis variorum notis *conferendum. Attentius verò rem intuenti aliquis etiamnum visus est curæ nostræ locus supereſſe, atque eò sanè magis quòd, deminutis quæ olim annotaverat Sylburgius, omnia illic desideranda sint nisi quæ forsan omissa oportuerit.*

Cum

Cum itaque Zosimus noster nondum adeò omnibus numeris absolutus prodierit, quin alia usque addenda occurrerint, en tibi, Lector, instituti nostri rationem, ex quâ intelligere fas sit ecquid tibi ex usu futurum nostra etiam contulerit industria, cujus laudem nemo fortè mihi invidebit, utut cætera minus spei respondeant. Quippe dum Zosimum ad limam revoco, non leve mihi negotium faceſsit positus labor in evolvendis utriusque historiæ *Scriptoribus*, Ecclesiasticæ *nimirum &* Augustæ; *ut, institutâ comparatione, tantum Zosimo roboris accederet quantum peti posset ex publicis aliorum suffragiis; nec tamen suâ solius authoritate nos premeret sicubi malæ fidei meritò videretur arguendus. Ut verbo expediam,* Historico *suppetias tulimus,* Pagano *bellum indiximus. Hinc maculas diluimus Constantino inustas; neque enim ferendum erat in illius nomine labem aliquam inveterascere, qui aliorum malè admissus, siquid humanitus accidisset, suam solebat purpuram prætexere; nec oportuit* indefensum *prætereisse quo fides nostra primo gaudet inter principes* Defensore *ac* Patrono.

Geminus exinde nobis succrevit labor Zosimum *simul &* Constantinum *purgandi, ut &* Imperatori *reverentia, &* Historico *veritas constaret; qui, si vitæ institutum spectes, huic calumniandi licentiâ facile veniam impetrabit; sin historia elegantiam, certè laudem merebitur.*

PHO-

PHOTIUS PATRIARCHA

De ZOSIMO.

Ex edit. Hæschelii.

Ἀνεγνώσθη ἱστορικὸν λόγοις ἓξ Ζωσίμου Κόμητος ἀφφισκουσυνηγόρου. ἔστι τῷ θρησκείαν ἀσεβὴς, καὶ πολλάκις ἐν πολλοῖς ὑλακτῶν κατὰ τῶν εὐσεβῶν· σύντομος δὲ, καὶ τῇ φράσει εὐχρινὴς καὶ καθαρὸς· ἀλλὰ τῆς ἡδέος ἀπωκισμένος. ἄρχεται μὲν τῆς ἱστορίας, ὡς ἄν τις εἴποι, ἀπὸ Αὐγούστου· ὑπερβέχει δὲ πάντας τοὺς μέχρι Διοκλητιανοῦ, ψιλὴν ὥσπερ τῶν ἀναξήσιν καὶ τὴν ἀλφαβητικὴν αὐτῶν ἀναγόμενος. ἀπὸ δὲ Διοκλητιανοῦ, πλατύτερον περὶ τῶν βασιλευσάντων διαλαμβάνει, ἐν βιβλίοις πέντε. τὸ γὰρ ἕκτον τοὺς μέχρι Διοκλητιανοῦ ἀπὸ Αὐγούστου ἀριθμεῖται, καὶ πληροῖ τὸ ἕκτον βιβλίον, ἐν ἐκείνοις ἀπαριζομένῳ τοῖς χρόνοις, ἐν οἷς Αλάριχος τὴν Ρώμην τὸ δεύτερον πολιορκῶν, καὶ τῶν ἐγκαθέτων ἀπορούντων, λύει τὴν πολιορκίαν, βασιλέα τότοις Ατταλον ἀναδείξας. εἶτα δὲ καὶ τῆς βασιλείας τοῦτον καθαιρούμενος διὰ τὸ μὴ δοκεῖν εὐαπόθετα τὰ τῆς ἐγκεχρισμένης αὐτῷ βασιλείας· πρὸς Ονώριον τὸν βασιλέα καὶ τὴν Ράβενναν διαπρέσβεται, ἐφ' ᾧ [2] πείσασθαι εἶπε. ἀλλ' [3] Ασπαντίς,

Ex versione Leunclavii.

LEctum est historicum opus, sex libris constans, Zosimi Comitis exadvocati Fisci. Religionem paganam sequitur, & in pluribus adversus pios sæpissime latrat. Brevis est, dictione perspicuus atque purus, nec suavitatis expers. Incipit historiam prope dixerim ab Augusto, & Principes omnes ad Diocletianum usque percurrit, nudam quasi designationem atque successionem eorum commemorans. Latius autem à Diocletiano, de potitis imperio, libris quinque tractat. Nam primus imperatores ab Augusto ad Diocletianum usque recenset. Libro autem sexto finem imponit, in iis desinenti temporibus, quibus Alarichus Romam iterum obsidens, civibus ad inopiam redactis, obsidionem solvit, eisque dixit imperatorem Attalum, quem deinde rursus abdicavit imperio, quod regnum sibi traditum adversus Honorium Augustum parum recte administrare videretur. [1] Sarus autem simultates adversus Alarichum exercens, cum tre-

1. Ad Honorium festinavit Ravennæ commorantem, pacis conciliandæ gratiâ, *Qua Leunclavius omisit, quòd locus hic illi desperatior videretur.*

2. Leg. πεισασθαι ἐιθε, atque ut aliquis saltem eliciatur sensus sic interpungendum est. [πρὸς Ονώριον τὸν βασιλεα καὶ τὴν Ράβενναν διαπρεσβεται, ἐφ' ᾧ πεισασθαι, ἐιθε.]

3. Rescrib. ex Zosimo [Σάρος] de quo fit mentio lib. 5.

centis,

centis, quibus præerat, Honorianis partibus adjunctus, & belli ſocietatem pollicitus, Alarichi rebus impedimentum objecit. Ac ſexti quidem hiſtoriæ libri finis hic eſt. dixerit autem aliquis, hunc non ſcripſiſſe hiſtoriam, ſed Eunapianam deſcripſiſſe, partim brevitate duntaxat ab altera differentem, partim quod Zoſimus non, ut ille, Stelichonem conviciis proſcindat. Cætera propemodum idem eſt in hiſtoria, præſertim in principum piorum criminationibus. Arbitror autem duas quoque hunc, ſicut & illum, editiones inſtituiſſe. Verum editionem hujus priorem ego non vidi. Conjicere tamen ex editionis, quam nos legimus, perſpicuitate licet, etiam alteram hunc, ſicut & Eunapium, publicaſſe. Magis hic planus eſt, & brevior, ut diximus, Eunapio, figuriſque non niſi raro utitur.

ρος, Γόθος καὶ αὐτὸς, διάφορος ὢν Αλαρείχῳ, ἔχων ἐφ' ἑαυτὸν ἄγχει πεντακοσίων, καὶ παρεσκευάς Ονωρίῳ, καὶ συμπολεμεῖν αὐτῷ κατ' Αλαρίχου ἀξιόων. ἐμποδὼν ἔστη. καὶ ἡ μὲν ἕκτη αὐτῷ ἱστορία ὧδε τελευτᾷ. εἴποι δ' ἄν τις, ὡς χαίρειν αὐτὸν ἱστορίαν, ἀλλὰ μεταχαίρειν τῷ Εὐναπίῳ, τῷ συντόμῳ μόνον ἀξιφέρευξ. καὶ ὅτι μὲν οὐχ, ὥσπερ ἐκεῖνος, ὕβρει καὶ ἔστος Στελιχωνα λοιδορεῖ. τὰ δ' ἄλλα κατ' ἰστορίαν χεδόν τι ὁ αὐτὸς καὶ μάλιστα ἐν τῇ τῶν εὐσεβῶν βασιλέων ἀξιολαῖς. δοκεῖ δέ μοι καὶ ὅτος δύο ἐκδόσεις, ὥσπερ κἀκεῖνος, πεποιηκέναι· ἀλλὰ τότε μὲν τὴν πρώτην οὐκ εἶδον. ἐξ ὧν δή, ἣν ἀνέγνωμεν, ἡ ἐπέγραφε νέας ἐκδόσεως συμβαλεῖν ἔοικε, καὶ ἑτέραν αὐτὸν, ὥσπερ καὶ τὸν Εὐναπίου, ἐκδεδόναι. σαφὴς δὲ μᾶλλον ὅτος καὶ συντομώτερος, ὥσπερ ἔφημεν, Εὐναπίου· καὶ τῇ τροπαῖς, εἰ μὴ σπάνιον, ὡς χαρακτῆρι.

---

1. Includenda mihi videntur parentheſi hæc verba [ἡ ἐπέγραφε νέας ἐκδόσεως] loci quippe ſenſum non attigit Leunclavius, ſed ex ſuo alium affinxit. Ita vero cenſeo interpretandum. *Conjicere tamen ex editione quam nos legimus*, (eam Zoſimus titulo donavit novæ editionis) *licet, etiam alterum hunc*, &c.

ΖΟΣΙΜΟΥ

Κόμητος καὶ Ἀποφισκοσωηγόρου

ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΕΑΣ

Βιβλίον Πρῶτον.

ZOSIMI

Comitis & Exadvocati Fiſci,

HISTORIÆ NOVÆ

Liber Primus.

ΠΟΛΥΒΙΩ μὲν Μεγαλοπολίτῃ μνήμην ἄξιον εἶναι τὰ καθ' ἑαυτὸν ἀξιόλογα τῆς ἔργων προσαγορεύω, καλῶς ἔχειν ἐφαίνη δι' αὐτῆς ὑποδείξαι τῆς προαιρέσεως, ὅπως οἱ Ρωμαῖοι μετὰ τὸν τῆς πόλεως οἰκισμὸν ἑξακοσίοις ἔτεσι τοῖς πλησιόχοις πολεμήσαντες, μεγάλων ἀρχῶν καὶ ἐκράτησαν· μέρος δέ τι τῆς Ἰταλίας ὑφ' ἑαυτοὺς ποιησάμενοι, καὶ τότε μετὰ ταῦτα Ἀννίβα διάβασιν, καὶ τὴν ἐν Κάννῃσι μάχην, ἐκπεπλωκότες, αὐτοῖς ὑπὸ τοῖς τείχεσι τοὺς πολεμίους ὁρῶντες ὑπερφυοῦς, εἰς τοσοῦτον μέγεθος εὐτυχίας, ὥστε ὀλίγοις δεῖσι καὶ πεντήκοντα ἔτεσι μὴ μόνον Ἰταλίαν, ἀλλὰ καὶ Λιβύην καταστήσασθαι πᾶσαν, ἔτι δὲ καὶ τοὺς Ἴβηρας ὑφ' ἑαυτοὺς κατα-

POLYBIUS ille Megalopolitanus, res ſui temporis indicatione dignas memoriæ proditurus, recte ſe facturum exiſtimavit ſi per ipſas res geſtas oſtenderet, Romanos poſt urbem conditam, ſexcentis annis bella cum finitimis gerendo, magnum imperium ſibi non paraſſe. Verum ubi parte quadam Italiæ potiti eſſent, eaque poſt Hannibalis in illam tranſitum, & cladem Cannenſem excidiſſent, ac mœnibus ipſis hoſtes imminentes conſpicerent: tantam ad fortunæ magnitudinem evecti ſunt, ut vix totis quinquaginta & tribus annis, non Italiam modo, ſed univerſam quoque Africam adquiſiverint, & Hiſpanos in

ditionem acceperint: quumque majora peterent, ſinum Ionium tranſierunt, Græcos ſuperarunt, imperio Macedonas abdicarunt, regem illorum denique vivum in poteſtatem redactum, Romam abduxerunt. Quarum ſane rerum cauſſam nemo ad vires humanas retulerit, ſed potius ad neceſſitatem fatalem, vel ſidereorum motuum revolutiones, vel ipſius Dei voluntatem, faventem iis quæ, quum juſta cauſa ſubeſt, pro viribus ſuſcipiuntur. Hæc enim, quum ſeriem quandam futuris ſtatuant, efficientem ut ita evenire videantur, opinionem recte res exiſtimantibus indunt, divina quadam providentia rerum humanarum adminiſtrationem ſic deſcriptam eſſe, ut fertili quadam animorum veluti ſegete proveniente vigeant; eorundem invaleſcente ſterilitate, ad illam faciem vergant quæ modo conſpicitur.

Erit autem id, quod dico, rebus ipſis declarandum. Poſt expeditionem Trojanam ad pugnam uſque Marathoniam, nihil prædicatione dignum Græci geſſiſſe, vel adverſus ſeipſos, vel alium quemquam videntur. At quum Darius eos, opera præfectorum, infinitis cum copiis invaſiſſet, octies

σαι. ἐπεὶ ὅ τ' πλείονος ἐφιέμενοι, τὸν Ἰόνιον ἐπεραιώθησαν κόλπον, Ἑλλήνων τε ἐκράτησαν, καὶ [1] Μακεδόνας παρέλυσαν τῆς ἀρχῆς· αὐτόν τε ὃς τελευταῖος τούτων ἐβασίλευε, ζωγρίᾳ ἑλόντες εἰς τὴν Ῥώμην ἀπήγαγον. ἀφ' ὧν τοίνυν μὴ ἐκ ἄν τις ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ αἰτιάσαιτο μοιρῶν δὲ ἀνάγκην, ἢ ἀστέρων κινήσεων ἀποκαταστάσεις, ἢ θεῶν βούλησιν τοῖς ἐφ' ἡμῖν [2] μὴ τὸ δίκαιον ἀκόλουθον ὄσαν. ταῦτα γὰρ εἱρμόν τινα αἴτιον τοῖς ἐσομένοις εἰς τὸ τοιῶσδε δοκεῖν συμβαίνειν ὑπιδέντα, δόξαν τοῖς ὀρθῶς τὰ πράγματα κρίνουσιν ἐμποιεῖ, τῇ θείᾳ τινὶ προνοίᾳ τὴν τῶν ἀνθρωπίνων ὑπαγεσθαι διοίκησιν, ὥστε διαφορίας συνιούσης ψυχῶν διδυνεῖν, ἀφορίας δὲ ὑποκαζούσης, ἐς τὸ νῦν ὁρώμενον σχῆμα καθεστάναι.

Χρὴ ὅ ὅτι τῶν πραγμάτων ὃ λέγω ἀσφαλῶσαι. Μετὰ τὴν ἐν Τροίᾳ στρατείαν ἄχει τὸ ἐν [3] Μαραθῶνι μάχης ἐλλόγιμον οὐδὲν οἳ Ἕλληνες φαίνονται πεπραχότες, οὔτε πρὸς ἑαυτοὺς, οὔτε πρὸς ἕτερον· Δαρείου δὲ αὐτοῖς διὰ τῶν ὑπάρχων πολλαῖς μυριάσιν ἐπιστρατεύσαντος, Ἀθηναίων [4] ὀκτα-

1. Quod ſub Perſeo contigit de quo triumphavit P. Æmilius.
2. Stephanus leg. cenſet κατὰ.
3. Cujus belli dux erat Miltiades, adverſus Datim Darii præfectum.
4. Decem millia, *inquit Juſtinus*, nec tamen hoc computo inclusis auxiliaribus Platæenſibus mille.

χιλί-

χιλίοι θείᾳ πνὶ ἔκπῃ ὑρμώμενοι καὶ τοχοι, τοῖς βαρβαροχοῦσιν ἐξοπλισάμενοι, καὶ ὑπαντήσαντες δρόμῳ, τοσοῦτον ἐκράτησαν, ὥστε ἐννέα μὲ ἀνδρῶν μυριάδας, τοὺς δὲ λειπομένους ἀποδιῶξαι τ χώρας. αὕτη πεποίηκεν ἡ μάχη περιφανέστερα τὴ Ἑλλήνων τὰ πράγματα. Ξέρξ ὃ μὲ πρὸ Δαρείς τελευτῆ πολλῷ μείζονι βαρβαρικῷ δυνάμι, καὶ πᾶσαν τοῖς Ἕλλησι τὴ Ἀσίαν ἐπαγαγόν, πληρώσαντός τε τὴ μὲ θαλάτης νεῶν, πεζῶν δὲ τὴ γῆ, ἐπὶ δὴ ἀφικέσθαίνιν ἀπὸ τ Ἀσίας ἐπὶ τὴ Εὐρώπην ἐχομῶ, ὡς δὲ ἀφικέντων αὐτῷ τῆ στοιχείων εἰς Ἑλλήσποντ τὰ γεφύρματα, εἰ μὴ καὶ τὰς ἠπείρων ὑφαρπάσαιεν χρείας, ἐζεύγνυτο μὲ ὁ Ἑλλήσποντ, πάροδον διδὺς τοῖς πεζῇ ἀφικέσθαιν, ὠρύπετο ὃ ὁ Ἄθως, ἅμα τῇ θαλάτῃ καὶ τὰς ναῦς εἰσδεχόμενο. ἐκπεπληγμένη ὃ καὶ τρὸς αὐτὴν τ ἀκολὴν ἡ Ἑλλάς, ἐκ τῆ ὄντων ὅμως παρεσκεύάζελο. ναυμαχίας τε ἐν Ἀρτεμισίῳ, καὶ πάλιν ἐν [1] Σαλαμῖνι γενομένης, τοσότῳ λαμπροτέρᾳ τ πρωτέρας ἐχρήσαλο νίκῃ, ὥστε Ξέρξην μὴ ἀγαπητῶς φεισοδέντα φυγεῖν, τὸ πλεῖσον τ δυνάμεως ἀποβαλόντα, τὺς ὃ φειλελειμμένους ἐν Πλαταιαῖς [2] ἄρδην ἀπολομένους μεγάλην τοῖς Ἕλλησι δόξαν καλιπεῖν, δι' ἣς καὶ τὺς τὴ Ἀσίαν

mille Athenienſes divino quodam impetu animati, & armis cuique obviis inſtructi, curſu contenderunt in hoſtem: tantaque victoria potiti ſunt, ut nonaginta millibus interfectis, regione ſua reliquos expellèrent. Hæc pugna Græcorum res illuſtriores reddidit. Quum vero poſt Darii mortem Xerxes multo majoribus copiis inſtructus, univerſam Græcis invexiſſet Aſiam, & navibus mare, terram peditibus compleſſet, quandoquidem ex Aſia tranſeundum erat in Europam, quaſi ſi non ipſa ſufficerent ad excipiendum exercitum elementa, niſi ſuos invicem uſus ſibi præriperent: Helleſpontus jungebatur, ut per eum pedites iter facerent, & Athos perfodiebatur, ut cum mari naves exciperet. Interim territa vel ipſa rei fama Græcia, tamen quantum poterat ſemet armabat. Quumque prælio navali ad Artemiſium, & iterum ad Salaminem pugnatum eſſet, tanto ſplendidiore potita eſt victoria quam prior illa fuerat, ut Xerxes cupide ſervatus fuga ſibi conſuleret, maxima parte copiarum amiſſa, reliqui funditus ad Plateas interfecti, magnam Græcis gloriam relinque-

1. Sub auſpiciis Themiſtoclis.
2. Pauſaniæ & Ariſtidis, fuſo Mardonio ſatrapa regio.

rent: qua & incolentibus Aſiam Græcis libertatem reſtituerunt, & inſulis propemodum univerſis potiti ſunt.

Enimvero ſi perpetuo conjuncti fuiſſent, ac præſente fortuna contenti, nec Athenienſes ac Lacedæmonii diſceſſionem à ſe invicem feciſſent, contendentes inter ſe, utri Græcorum duces forent: nunquam alios dominos Græcia fuiſſet experta. Sed quum bellum Peloponneſiacum vires Græcorum deminuiſſet, oppidaque redegiſſet ad egeſtatem; apertæ ſunt fores Philippo regnum, quod nulli vicinorum par viribus, per ſucceſſionem adeptus erat, artibus quibuſdam & aſtutis conſiliis amplificandi. Nam pecuniis ſuas & ſociorum, quotquot ſe cum eo conjungebant, copias demulcens, eoque modo magnus ex parvo factus, cum Athenienſibus ad Chæroncam manus conſeruit. Poſt hanc victoriam quum in omnes ſe manſuetum mitemque præbuiſſet, jam regnum Perſicum adgredi cogitabat: & idoneis ad eam rem coactis copiis, in ipſo apparatu vitam reliquit.

Alexander, inito regno, ſtatimque rebus in Græcia conſtitutis, tertio poſtquam imperare cœpiſſet anno, ſat magno cum exercitu in Aſiam tranſjecit. Quumque ſatrapas obje-

οἰκουῦτας Ἕλληνας ἠλευθέρωσαν, καὶ χεδὸν πασῶν τῆς νήσων ἐκράτησαν.

Εἰ μὲν ἦν ἐφ' ἑαυτῆς διεπέλεις ὄντες, καὶ τοῖς παροῦσιν ἀρκούμενοι, καὶ μὴ διέσης Ἀθηναῖοί τε καὶ Λακεδαιμόνιοι, περὶ τῆς Ἑλλήνων ἡγεμονίας ἀλλήλοις φιλονικοῦντες, καὶ αὖ ἕτεροι ποτὲ τῆ Ἑλλάδι ἐπῆλθον κύριοι. Τῷ γὰρ Πελοποννησιακοῦ πολέμῳ τὰς δυνάμεις τοῖς Ἕλλησιν ἐλαττώσαντι, περισπάσαντός τε εἰς χρημάτων ἔνδειαν τὰς πόλεις, γέγονε χώρα Φιλίππῳ τῷ βασιλεῖ, ὃν διεδέξατο, πρὸς ἕνα τῆς πλησιοχώρων ἀξιόμαχον ὄσαν, τέχναις τισὶ καὶ πειναίαις αὐξῆσαι. χρήμασι γὰρ τὰς ὄσας αὐτῷ δυνάμεις καὶ τῆς συμμάχων ὅσοι προσεγίνοντο θεραπεύων, ὕτω τε μέγας ἐκ μικρᾶς γεγονὼς, τῇ ἐν Χαιρωνείᾳ πρὸς Ἀθηναίους διηγωνίσατο πόλεμον. πᾶσι δὲ μὴ τῷ νίκην χαρίσασθαι καὶ ἡπίως προσενεχθεὶς, ἤδη καὶ τῆ Περσῶν ἐπιθέσθαι βασιλείᾳ διενοεῖτο· δυνάμεί τε καὶ ἀξιόχρεων πρὸς τοῦτο συναγαγὼν, ἐν Μακεδονίᾳ τὸν βίον ἀπέλιπεν.

Ἀλέξανδρος δὲ Φιλίππου τῷ βασιλείαν, καὶ Φιλίππου τὰ κατὰ τοὺς Ἕλληνας διαθεὶς, τείτῳ τῆ βασιλείας ἔτει μετὰ δυνάμεως ἀρκούσης ὅτι τῷ Ἀσίαν ἐστέλλετο. ῥᾳδίως δὲ

---

1. Quod per annos viginti ſeptem geſtum eſt, Spartanis Græciæ libertatem ab Athenienſibus violatam prætexentibus, Athenienſes contra inſtigante ad bellum Pericle.

τῶν

τὰς αὐτίπαντας αὐτῷ σατραπείας γενικήσας, ἐπ' αὐτὸν τρέπει Δαρεῖον, ἀναιθμήτῳ στρατῷ τὰς ἐν Ισσῷ τόπους κατειληφότα. συμπεσὼν δὲ τοῖς Πέρσαις εἰς χεῖρας, καὶ τὸ πάσης ἐπέκεινα πίστεως τρόπαιον στήσας, Δαρεῖον μὲν ἔτρεψεν εἰς φυγὴν, αὐτὸς δὲ τὰ ὀπὶ Φοινίκην καὶ Συρίαν τὴν Παλαιστίνην [1] ὁδὸν. τὰ μὲν ἓν ἐν Τύρῳ καὶ Γάζῃ πραχθέντα μαθεῖν ἔνεστιν ἐξ ὧν οἱ τὰ περὶ Αλεξάνδρου γράψαντες ἱστορήκασιν. αὐτὸς δὲ παρελθὼν ὀπὶ τὴν Αἴγυπτον, τῷ τε Αμμωνι προσευξάμενος, καὶ τὰ περὶ τὴν Αλεξανδρείας οἰκισμὸν ἧ μάλα διοικισάμενος, ἐπανῆει τὰ λειπόμενα τοῦ πρὸς Πέρσας πολέμου πληρώσων. πάντας δὲ φιλίως εὑρὼν, ὀπὶ τὴν μέσην διέβη τῆς ποταμίας· καὶ πυθόμενος Δαρεῖον μείζονι πολλῷ στρατῷ παρεσκευάσθαι, μὴ τὸ ἴσον αὐτῷ δυνάμεως ὡς εἶχεν ὁρμήσας, καὶ τὴν μάχην εἰς Αρβηλα πρὸς αὐτὸν ποιησάμενος, τοσοῦτον ἐκράτησεν, ὥστε πάντας μὲν σχεδὸν ἀνῃρῆσθαι, Δαρεῖον δὲ σὺν ὀλίγοις φυγόντα, τὴν ἀρχὴν καταλῦσαι Περσῶν.

Ἐπεὶ δὲ Δαρεῖον μὲν Βῆσος ἀνεῖλεν, Αλέξανδρος δὲ μὲν τὰς ἐν Ινδοῖς πράξεις ἐπανελθὼν εἰς Βαβυλῶνα τὸν βίον μετέστη, τότε δὴ τῆς Μακεδόνων ἀρχῆς εἰς σατραπείας

ctos sibi nullo negotio viciſſet, ipſummet Darium petebat, qui cum exercitu innumerabili ad Iſſum ſita loca præceperat. Ibi conſerta cum Perſis manu, & excitato fidem omnem ſuperante tropæo, Darium terga dare coegit: ipſe Phœnicen Syriamque Palæſtinam verſus itinere directo contendit. Ad Tyrum quidem Gazamque geſta licet ex iis cognoſcere quæ rerum ab Alexandro geſtarum ſcriptores memoriæ prodiderunt. Progreſſus autem in Ægyptum, quum Ammoni ſupplicaſſet, & ad condendam Alexandriam neceſſaria præclare conſtituiſſet; reverſus eſt ut reliquias belli Perſici conficeret. Quumque reperiſſet omnes amico in ſe animo, ad Meſopotamiam tranſiit, & intellecto Darium multo majori exercitu inſtructum eſſe, cum iis quas tum ſecum habebat copiis profectus, initoque ad Arbelam adverſus eum prælio, uſqueadeo ſuperior exſtitit, ut omnes propemodum ad internecionem deleret, ac Dario fuga cum paucis elapſo, Perſarum imperium everteret.

Inde ubi Darium necaſſet Bęſus, & Alexander poſt res apud Indos geſtas Babylonem reverſus, vitam cum morte commutaſſet: tum vero in ſatrapias di-

1. Deſideratur verbum aliquod gen. [ὁδὸν] conjungendum, puta [εἶχε] ſecundum Steph. conjecturam.

viſo

viſo Macedonum imperio, continuiſque bellis inteſtinis deminuto, fortuna Romanis Europæ reliquias ſubdidit: qui tranſmiſſis in Aſiam copiis, & geſtis adverſus Ponti reges, & Antiochum, & Ægypti tandem principes, bellis, quam quidem diu ſenatus autoritas viguit, ſemper imperio ſingulos in annos aliquid adjiciebant, conſulibus invicem ſe fortibus factis ſuperare contendentibus: at ubi bella civilia Sullæ ac Marii, poſteaque Julii Cæſaris & Pompeii Magni rempublicam eis perdidiſſent: optimatum imperio relicto, dictatorem Octavianum deligebant, & adminiſtratione tota ipſius arbitrio permiſſa, non animadvertebant, aleam ſe de univerſorum hominum ſpebus jeciſſe, uniuſque viri libidini ac poteſtati periculum tanti imperii credidiſſe. Nam ſive recte ac juſte cum imperio præeſſe mallet, non ſuffecturus erat ad ſatisfaciendum omnibus ex officio, longiſſimo forte ſpatio remotis, quibus expedite ſuccurrere non poſſet; nec ad inveniendum tot magiſtratus, quos judicio de ſe facto non reſpondere puderet, nec alioquin ad congruendum tot morum diverſitatibus: ſive fines regni violans, ad tyrannidem deflexiſſet, officia magiſtratuum conturbans, delicta negligens, pecunia venale jus habens, ſubditos ſervorum loco ducens (quales ex imperatoribus complu-

ἀφαιρεθείσης, ὅτε ἡ τοῖς πρὸς ἀλλήλους συνεχέσι πολέμοις ἐλαττωθείσης· ἡ τύχη Ρωμαίοις τὰ λείποντα τῆς Εὐρώπης πεποίηκεν ὑποχείρια. καὶ ἀφικόμενοι εἰς τὴν Ασίαν, καὶ πρὸς τοὺς ἐν τῷ Πόντῳ βασιλεῖς καὶ πρὸς Αντίοχον πολεμήσαντες, ὕστερον δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ δυνάστας, ἕως μὲν ὅτε τὰ τῆς ἀριστοκρατίας ἐφυλάττετο, περιθέοντες ἔτος ἐπ' ἔτος τῇ ἀρχῇ διετέλουν, τῶν ὑπάτων ὑπερβαλλέσθαι ταῖς ἀρεταῖς ἀλλήλους φιλονεικούντων. ἐπὶ δὲ ἐμφυλίων πολέμων Σύλλα τε καὶ Μαρίου, καὶ μετὰ ταῦτα Ιουλίου Καίσαρος καὶ Πομπηίου Μάγνου διαφθαράντων αὐτοῖς τὸ πολίτευμα, τῆς ἀριστοκρατίας ἀφέμενοι, μοναρχον Οκταβιανὸν εἵλοντο, καὶ τῇ τότε γνώμῃ πᾶσαν διοίκησιν ὑπερβέψαντες, ἔλαθον ἑαυτοὺς κύβον ἀναρρίψαντες ὑπὲρ τῶν πάντων ἀνθρώπων ἐλπίσι, καὶ ἑνὸς ἀνδρὸς ὁρμῇ τε καὶ ἐξουσίᾳ τοσαύτης ἀρχῆς καταπιστεύσαντες κινδύνων. εἴτε γὰρ ὀρθῶς καὶ δικαίως ἔλοιτο μεταχειρίσασθαι τὴν ἀρχὴν, καὶ αὐ ἀρκέσοι πᾶσι καθ' ὃ δέον προσενεχθῆναι, τοῖς πορρωτάτω που ἀφωρισμένοις ἐπικυρῆσαι μὴ δυνάμενος ἐξ ἑτοίμου· ἀλλ' ὅτε ἄρχοντας τοσούτους εὑρεῖν, οἳ σφᾶλαι τε ἐπ' αὐτοῖς καὶ αἰσχυνθήσονται ψῆφον, ὅτε δικαίως ἐδῶν τοσούτων ἁρμόσαι διαφοράς· εἴτε διαφθείρων τὴν βασιλείας τὰς ὅρους, εἰς τυραννίδα ἐξενεχθεὶς, συνταράττων μὲν τὰς ἀρχὰς, πορισμῶν δὲ τοὺς πλημμελήματα, χρημάτων δὲ τὸ δίκαιον

χρεον

χαιον ἀμαπθυμθ, οἰκέτας δὲ τὸς ἀρχομθνους ἡγεμθ· (ὁποῖοι τὸ αὐτοκρατόρων οἱ πλέυς, μᾶλλον δὲ πάντες χεδόν, πλὴν ὀλίγων, γεγόνασι.) τότε δὴ πᾶσα ἀναίσχυντος κοινὸν ἔπ) δυσύχημα ἡ τᾶ κρατθντ) ἄλογον ἐξυσίαν. οἵτε γὸ κόλακες, παρὰ τύτυ δωρεῶν κὴ πμῆς ἀξιύμθνοι, τ μεγίστων ἀρχῶν ὀπιδαίνυσιν, οἵτε ὀπιεικεῖς κὴ ἀπεράμονες μὴ τ αὐτὸν ἐκείνοις αἱρύμθνοι βίον, εἰκότως χετλιάζυσιν, ἃ τ αὐτὸ ὑπολαύοντες. ὥστε ἐκ τύτυ τὰς μὲ πόλεις στάσεων πληρᾶδαι κὴ ταραχῶν, τὰ δὲ πολιτικὰ κὴ στρατιωτικὰ κέρδυς ἥπτοσιν ἄρχυσιν ἐκδιδόμθνα, κὴ τ ἐν εἰρήνη βίον λυπρὸν κὴ ἐδωνρὸν τοῖς χρεκτέροις ποιεῖν, κὴ τ στρατιωτ) ἡ ἐν τοῖς πολέμοις προθυμίαν ἐκλύειν.

Καὶ ὅτι ταῦτα τᾶτον ἔχ) τὸν τρόπον, αὐτὴ σαφῶς ἔδ)ξε τ ἐκβεβηκότων ἡ πεῖρα, κὴ τὰ εὐδὺς συμπεσόντα χρ) ἡ Ὀκταβιανᾶ βασιλείαν. ἥτε γὸ παντόμιμ) ὄρχησις ἐν ἐκείνοις εἰσήχθη τοῖς χρόνοις, ὅπω πρότερον ὖσα, Πυλάδυ κὴ Βαθύλλυ πρῶτον αὐτοῖ μετελθόντων· κὴ προσέτι γε ἕτερα, πολλῶν αἴτια γεγονότα μέχει τᾶδε κακῶν. Ὀκταβιανᾶ δὲ ὅμως δοξαν) μετρίως μεταχειρίζεδαι τὴ ἀρχὴν, ἐξ ἧ μάλιστα τοῖς Ἀθηνοδώρυ τᾶ Στωϊκᾶ συμβελαῖς ἐπείθη, Τιβέρι) ὁ φθὸ τύτυ ἀποδεξάμθν) ἡ ἀρχὴν, εἰς [1] ἑκάτερα ὠμότη-

res, vel plerique potius omnes, paucis exceptis, fuere) tum ſcilicet neceſſario conſequuturum erat, ut bruta poteſtas ejus qui rerum potiretur, calamitas publica foret. Nam adſentatores à tali muneribus & honoribus adfecti, maximos ad magiſtratus conſcendunt, & modeſti atque placidi, qui vitam iſtorum vitæ conſimilem non amant, haud abs re moleſte ferunt iiſdem ſe non frui. Quo fit ut oppida ſeditionibus ac turbis compleantur, & civilia militariaque munera magiſtratibus lucri avidis conceſſa, cum togatam vitam hominibus paullo elegantioribus inſuavem acerbamque reddant, tum militum in bellis alacritatem labefactent.

Quæ quidem ſic eſſe comparata, ipſamet eventorum experientia perſpicue docuit, & ea quæ ſub imperio ſtatim Octaviani acciderunt. Nam & pantomimorum ſaltatio, prius incognita, temporibus iis in uſu eſſe cœpit, Pylade ac Bathyllo primis ejus autoribus: & præterea quædam alia, quæ multis huc uſque malis cauſam præbuerunt. Sed tamen Octaviano imperium moderate gerere viſo, præſertim ex quo Athenodori Stoici conſiliis paruit, Tiberius, qui ab eo ſucceſſionem in imperio conſequutus fuerat, quum extremam ad crudelitatem deflexiſſet, ac

1. Leg. vel εἰς ἑκάτερα ὠμότητα, vel ἑκάτερ ὠμότης.

ſub-

ſubditis viſus eſſet intolerabilis, ejectus, & in inſula quadam abditus, vivendi finem fecit. Caius autem Caligula cunctis hunc flagitiis ſuperans, interfectus eſt, Chærea tali facinore rempublicam à tyrannide peracerba vindicante. Poſt ubi Claudius res ſuas eunuchis libertinis permiſiſſet, ac fœde vita deceſſiſſet; Nero cum aliis, eum ſequutis, ad rerum illud faſtigium pervenit. De quibus equidem nihil omnino commemorandum arbitratus ſum, ne memoria diſſolutorum & monſtroſorum facinorum, ab eis perpetratorum, exſtet. Veſpaſianus & Titus ejus filius, quum imperium moderatius adminiſtraſſent; Domitianus crudelitate, luxuria, & avaritia cunctis ſuperior, republica per totos quindecim annos devaſtata, trucidatus à Stephano liberto, pœnas improbitatis luere vilus eſt.

τος ἐκβαπὶς, ἀφόρητος ἦ δόξας εἶναι τοῖς ὑπηκόοις, ἀπεδιώκετο, καὶ ἔν τινι νήσῳ κρυπτόμενος ἐτελεύτησε. Γάϊος δὲ Καῖσαρ πᾶσι τοῖς ἀτοπήμασι τοῦτον ὑπερβαλόμενος ἀνῃρέθη, Χαιρέου διὰ τοιούτου τολμήματος ἐλευθερώσαντος πικρᾶς τὸ πολίτευμα τυραννίδος. Κλαυδίου δὲ τὰ καθ' ἑαυτὸν ἀνέκχυσις ἀπελευθέροις ἐκδόντος, καὶ μετ' αἰσχύνης ἀπαλλαγέντος, Νέρων τε καὶ οἱ μετ' αὐτὸν εἰς μοναρχίαν παρῆσαν. ὥστε ὧν ἔκεινα μηδὲν παντάπασι δίκαιον εἶναι, ὡς ἂν μηδὲ ἐπ' ἐπιμελέσι καὶ ὠφελίμοις ἀνδράσιν ἀναγράψεως αὐτῶν καταλείποιτο μνήμη. Οὐεσπασιανὸς δὲ καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ Τίτος τῇ ἀρχῇ μετειώτερον χρησάμενοι, Δομετιανὸς ὠμότητι καὶ ἀσωτείᾳ καὶ πλεονεξίᾳ πάντας ὑστεράσας, καὶ πεντακαίδεκα τὰς πάντας ἐνιαυτὰς τῇ πολιτεύματι λυμηνάμενος, ἀναιρεθεὶς ὑπὸ Στεφάνου τοῦ ἀπελευθέρου ἐνὸς, ἔδοξε δίκας τῆς πονηρίας ἐκτίνειν.

Ab hoc tempore viri boni principatum adepti, Nerva, Traianus, & poſt eum Adrianus, & Antoninus pius, & par illud fratrum, Verus atque Lucius, multa vitiata correxerunt; neque tantum ea quæ ſuperioris memoriæ principes amiſerant, recuperarunt: ſed etiam

Ἐντεῦθεν ἄνδρες ἀγαθοὶ τὴν ἡγεμονίαν παραλαβόντες, Νερούας τε καὶ Τραϊανὸς, καὶ μετὰ τοῦτον Ἀδριανὸς, ὅ, τε εὐσεβὴς Ἀντωνῖνος, καὶ ἡ τῶν ἀδελφῶν σωφρὼν Βῆρος καὶ Λούκιος, πολλὰ τῶν λελωβημένων ἠξίωσαν διορθώσεως· καὶ ἃ μόνον οὐκ ἦν ἀπολωλεκότες οἱ πρὸ αὐτῶν

1. Abit à Suetonio hic loci Zoſimus, qui lib. 3. c. 40. de Tiberio hæc. *Capreas ſe contulit, præcipue delectatus inſula* [nullam vides de vi illata factam mentionem] *ſtatimque*, pergit, *revocante aſſidua obteſtatione, populo* &c. quod quidem illos facturos vix credibile eſt, ſi per vim antea expuliſſent.

ἀνέκτη-

αὐτοκτόνησεν, οὐδὲ καί τινα τῶν ἐπὶ ὄντων προσποιησάμενος. Κομμόδου δὲ τοῦ Μάρκου παιδὸς τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, καὶ οὐ τυραννίδι μόνον οὐδὲ καὶ ἀφέξεσιν ἑαυτὸν οὐδοκότοις ἐκδόντος, εἶτα ὑπὸ Μαρκίας τῆς παλλακῆς, φρόνημα ἀνδρεῖον ἀνδρομένης, ἀναιρεθέντος, Πρτίναξ ἄρχειν ἤρξατο. τῶν δὲ περὶ τὸν αὐλὸν στρατιωτῶν καὶ ἐνεστώτων αὐτοῖς πρὸ πρὸς τὸ στρατοπεδικὸν ἄσκησίν τε καὶ ἐπιτήμων ἀκείσθαι, οὐδὲ ὅσα τὸ καθῆκον αὐτὸν ἀνδρόντων, [1] μικρῶ μὲν ἢ Ῥώμη συνεταράχθη, τῶν περὶ τὴν φυλακὴν τῶν βασιλείων τελαμῶνα στρατοπεδικῶν πρὸ τῆς καταστῆσαι μόναρχον ὑφαρπάσαντος ἐξουσίαν, παρελομένους τε βίᾳ πρὸ γερουσίαν ταύτης τε κρίσεως. ὠνίᾳ δ' τῆς ἀρχῆς προτεθείσης, Δίδιος Ἰουλιανὸς ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἐπαρθείς, αὐοίᾳ μᾶλλον ἢ γνώμῃ φρενήρει χρήματα προσείναις ὠνεῖται πρὸ βασιλείαν, θέαμα δὴς ἰδεῖν ἅπασιν, οἷς ὅπω πρότερον ἐθεάσαντο. εἰσηγέλο γὸ εἰς τὰ βασίλεια μήτε γερουσίας ἡγεμόνης, μήτε δήμης ἐννόμου δορυφορείας, μόνον δὲ τῶν καταστησάντων αὐτὸν εἰς τοῦτο στρατοπέδου σὺν βίᾳ φερόντων αὐτῷ τὰ βασίλεια καὶ τῶν ἐν τούτοις πᾶς ὑποσκελίν. ἀλλ' οὖν μὲν ἅμα τῆ ἀνεχέθη, καὶ παρ' αὐτῶν [2] διαφθαρεὶς πρὸ εἰς τοῦτο παραγαγόντων αὐ-

non poſſeſſa prius quædam adjecerunt. Commodo autem, Marci filio, regnum conſequuto, nec tyrannidi tantum ſed & prodigioſis flagitiis dedito, poſteaque necato à Marcia concubina, quæ virilem animum ſumſerat, ſucceſſor in imperio Pertinax datus eſt. At quum prætoriani milites hujus in exercitatione diſciplinaque militari ſeveritatem non ferrent, hominemque præter officium occidiſſent: parum abfuit à rerum conturbatione Roma, dum prætorii cuſtodiæ deſtinati milites unius rerum domini conſtituendi poteſtatem ad ſe raperent, idque judicium ſenatui per vim extorquerent. Quumque ceu venale proſcriptum eſſet imperium, Didius Julianus uxoris inſtinctu elatus, ſtoliditate potius quam ſapiente conſilio, data pecunia regnum mercatur, ejuſmodi ſpectaculum cunctis exhibens, quale nunquam prius conſpexerant. Nam ad prætorium deducebatur, nec ſenatu præeunte, nec alio legitimo ſatellitio: ſed iis duntaxat militibus, qui eum hoc in honore conſtituerant, per vim palatium illi cum omni ejus penu tradentibus. Sed hic pariter & adpellatus, & ab iiſdem ſublatus è medio qui eum huc provexerant, non ſecus at-

1. Crediderim potius legendum [μικρῶ δεῖν] quod expreſſit & Interpres.
2. Sylburg. [διεφθαρεῖν] quod conſentaneum videtur verbis proxime ſubſequentibus propter aliud participium [διαγγελὼς.]

que visa somniorum, perpusillo tempore superstes fuit.

Senatu vero ad deliberationem, cui tradendum esset imperium, rursus adhibito, Severus imperator designatus fuit. At quum idem imperium Albinus atque Niger invasissent, orta sunt inter eos bella civilia non exigua, dissidentibus à se invicem civitatibus, quarum illæ ad hujus, ad illius aliæ partes transibant. Quumque non parva perturbatio per orientem & Ægyptum concitata foret, ac Byzantii, qui Nigri causam fovebant, eumque susceperant, extremum periculum adiissent; interfecto Nigro, Severi pars victrix exstitit: & post eum Albino quoque tam imperio, quam vita functo, solum ad Severum principatus rediit. Quapropter ad eorum, quæ dissolute gesta fuerant, emendationem se convertit: & ante omnia de militibus, qui Pertinacem necaverant, & Juliano tradiderant imperium, acerba supplicia sumsit. Deinde re militari naviter constituta, Persas adgressus, uno impetu Ctesiphontem Babylonemque cepit, Arabes ab usu tentoriorum Scenitas dictos percurrit, Arabiam universam in potestatem redegit, aliaque complura fortiter gessit. Et erat erga delinquentes inexorabilis, eorumque bona qui flagitiorum rei peragebantur, publicabat.

τὸν, τ' ἐν τοῖς ὀνείροις φαντασιῶν ἐδὲν ἀμοιότερον ἀφαγεγονώς.

Τῆς ὴ γερουσίας εἰς τὸ ἀφεσκοπῆσαι τίνι δέοι παραδῶναι τὴν ἀρχὴν ἀναλαβομένης, Σεβῆρος ἀνεδείκνυτο βασιλεύς. παρελθόντων δὲ εἰς τ' αὐτὴν ἀρχὴν Αλβίνε κὴ Νίγρε, [1] πόλεμοι συνέστησ αὐτοῖς καὶ ὀλίγοι πρὸς ἀλλήλες ἐμφύλιοι. Καὶ πόλεις διέστησαν, αἱ μὲν πρὸς τὸν δὲ προσθέμεναι. παραχῆς ὴ καὶ ὀλίγης κτ' τ' ἑῴαν κὴ τ' Αἴγυπτον κινηθείσης, Βυζάντιοι τ, ὡς τὰ Νίγρε φρονήσαντα, κὴ ὑποδεξάμενοι αὐτὸν, εἰς ἔσχατον ἐλθόντων κινδύνε· κρατεῖ μὲν ὁ Σεβῆρος μετεὶς, ἀναιρεθέντ Νίγρε· κὴ μετὰ τοῦτον Αλβίνε μετὰ τ' ἀρχῆς κὴ τ' βίον ἀπολιπόντος, εἰς μόνον Σεβῆρον τὰ τ' ἡγεμονίας περιέστατο. πρέπειν τοίνυν ὅτι τ' πρὸ ἐκμελῶς πεπραγμένων διορθώσειν, κὴ πρόγε ἁπάντων τοῖς στρατιώτας τοῖς αὐτελῶσι Περτίνακα, κὴ Ιυλιανῷ παραδῶσι τὴν βασιλείαν πικρῶς ἐπεξῆλθεν. ἔπειτα ἀφοβήσ ὁπωμέλῶς τὰ στρατόπεδα, Πέρσας μὲν ἐπῆλθεν, ἐφόδῳ μιᾷ Κτησιφῶντα εἶλε κὴ Βαβυλῶνα. ἀφῆρε μὲν δὲ τὸς Σκηνίτας Αραβας, καὶ πᾶσαν Αραβίαν καθυπέταξε, ἄλλα τ πολλὰ γενναίως οἰκονομήσας, ἐγένετο μὲν ὀπὶ τὸς ἁμαρτάνοντας ἀπαραίτη, τ ὀπὶ τοῖς ἀτόποις ἀδικημένων δημοσίας ποιῶν τὰς οὐσίας.

1. De quibus bellis & ducis utriusque exitu consulas licet Herodianum in Severo.

Πολ-

Πολλὰς δὲ τῆς πόλεων οἰκοδομήμασι πολυτελέσι κοσμήσας, ἀνέδειξεν Ἀντωνῖνον τὸν παῖδα τὸν ἑαυτοῦ βασιλέα. καὶ ἐπειδὴ τελευτᾶν ἔμελλε, ἀφαδόχως τῆς ἀρχῆς αὐτὸν καὶ Γέταν τὸν ἕτερον υἱὸν καταλιπὼν, ὄπιτροπον αὐτοῖς Παπινιανὸν καταλέλοιπεν, ἄνδρα δικαιότατον καὶ ὀπὶ νόμων γνώσει τε καὶ εἰσηγήσει πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸν Ρωμαίους νομοθέτας ὑπερβαλόμενον. τοῦτον ὕπαρχον ὄντα τῆς αὐλῆς δι' ὑποψίας εἶχεν ὁ Ἀντωνῖνος, διὰ τὸ ἕτερον ἢ ὅτι δυσμενῶς ἔχοντα πρὸς τὸν ἀδελφὸν Γέταν αἰσθανόμενος, ἐπιβουλεῦσαι καθ' ὅσον οἷός τε ἦν διεκώλυε. τοῦτο τοίνυν ἐκ μέσου βουλόμενος ποιῆσαι τὸ κώλυμα, τῷ μὲν Παπινιανῷ τὸν διὰ τῆς στρατιωτῆς ὀπαδοῦ σφαγὴν εὐρυχωρείαν δὲ ἔχων ἀναιρεῖ τὸν ἀδελφὸν, ὃν οὐδὲ τὴν μητέρα αὐτὸν τρεχούσης ἐπὶ σφᾶς ἐξαιρουμένην ἐδυνήθησαν.

Ἐπεὶ δὲ καὶ Ἀντωνῖνος ἔδωκε τὴν ἀδελφοκτονίας μετ' οὐ πολὺ δίκην, καὶ αὐτὸς τὸν παιδαγωγὸν τοῦτον ἀγνοηθέντα, τὰ μὲν ἐν Ῥώμῃ στρατόπεδα τὸν Μακεῖνον ὕπαρχον ὄντα τῆς αὐλῆς ἀναδείκνυσι βασιλέα, τὰ δὲ κατὰ τὴν Ἑῴαν, Ἐμισηνόν τινα μειράκιον, ὡς γνώσῃ τῇ Ἀντωνίνου μητρὶ συναπτόμενον. ἐκέλευε δὲ στρατιώτας τὴν οἰκείας ἀναιρέσεως αὐτεχομένους, σώσι ἐμφύλιος ἦν, τῆς μὲν τοῦ

Quumque multas urbes ſumtuoſis admodum ædificiis ornaſſet, & Antoninum filium deſignaſſet imperatorem, moriturus ipſi Getæque, alteri filio, imperii hæredibus inſtitutis, tutorem Papinianum reliquit, virum juſtiſſimum, & qui tam cognitione quam expoſitione legum omnes ante pariter & poſt ſe Romanos juriſconſultos ſuperavit. Hunc præfecti prætorio munere fungentem, ſuſpectum Antoninus habebat, alia nulla de cauſa quam quod Papinianus animadvertens eum infeſto erga Getam fratrem animo eſſe, quo illi minus inſidiaretur, pro viribus impediret. Hoc igitur impedimentum è medio removere volens, Papiniano per milites necem ſtruit: ſpatiumque nactus fratrem interficit, quum ne quidem mater adcurrentem ad ſe potuiſſet eripere.

Poſtquam & Antoninus fratricidii pœnas interjecto non magno ſpatio dedit, ne cognito quidem unquam ipſius percuſſore, Macrinum prætectum prætorio milites, qui ad urbem erant, imperatorem dicunt: qui per orientem, adoleſcentulum quemdam Emiſenum, qui genere matri Antonini conjunctus eſſet. Utroque exercitu renuntiationem ſuam tuente, civile diſcidium

1. Delatum Macrino apud orientem imperium teſtantur una Dion & Herodianus, vitamque cum imperio ideo amiſſam, quod dilato Romam verſus itinere, in oriente moras traheret.

exſtitit, Emiſeni quidem Antonini copiis Romam eum deducentibus, Macrini vero militibus extra Italiam profectis. Ubi manus ad Antiochiam Syriæ conſeruiſſent, victus ab omni parte Macrinus, caſtris fuga deſertis, ad interjectum Byzantio & Chalcedoni fretum capitur, & vulneribus confectus extinguitur.

Quum Antoninus victoria potitus, de iis qui Macrini partes ſequuti fuerant, velut hoſtibus, pœnas ſumſiſſet, & ceteroqui turpiter ac flagitioſe viveret, magis & circulatoribus deditus: non ferentes Romani effrenem hominis luxum atque libidinem, eo interemto, & cadavere in fruſta diſcerpto, Alexandrum imperatorem deſignarunt, itidem ex familia Severi prognatum. Hic quum & juvenis adhuc eſſet, & egregia indole præditus, fecit ut omnes de imperio ſpes bonas conciperent, præfectis prætorio conſtitutis Flaviano & Chreſto, viris nec rei militaris imperitis, & ad res togatas præclare gerendas idoneis. Verum ubi Mamæa mater imperatoris Ulpianum eis inſpectorem præfecit, & quaſi conſortem officii, quod & juriſconſultus eſſet præſtantiſſimus, & recte rebus uti

Ἐμεσηνὸν Ἀντωνῖνον, ἀγόντων αὐτὸν ὅπι τ Ρώμιν, τ δὲ Μακείνε στρατιωτ ἐξορμησάντων ἀπὸ τ Ἰταλίας. συμπεσόντων δὲ ἀλλήλοις τ στρατοπέδων ἐν τῇ χ Συείαν Ἀντιοχείᾳ, τ παντὶ Μακρῖνος ἐλαθωθεὶς, χ φυγῇ τὸ στρατόπεδον καταλιπὼν, εἰς τ μεταξὺ πορθμὸν Βυζαντίε χ Καλχηδόνος ἁλίσκεται, χ [1] τὸ σῶμα ξανόμυος τυγχάνει.

Τ δὲ Ἀντωνίνε κρατήσαντος, χ τοῖς τὰ Μακείνου φρονήσασιν, ὡς δυσμενέσιν, ἐπεξῆλθόντος, [2] τά τε ἄλλα αἰσχρῶς καὶ ἐπονειδίστως βεβιωκότος, μάγοις τ χ ἀγύρταις ἐχολακόντος· οἱ ἐνεγκόντες οἱ Ρωμαῖοι τ τ ἀσελγείας ὑπερβολὴν, καταφρόξαντες χ τὸ σῶμα διασπάσαντες, Ἀλέξανδρον ἀνέδειξαν βασιλέα, χ αὐτὸν ἐκ τῆς Σεβήρε γενεᾶς καλαγόμυον. ὄντι νέος ὢν ἔτι, χ φύσεως εὖ ἔχων, ἀγαθὰς ἅπασιν ὅπι τῇ βασιλείᾳ δέδωκεν ἔχειν ἐλπίδας· ὅπισήσας ὑπαρχους τῇ αὐλῇ Φλαβιανὸν χ Χρηστὸν, ἄνδρας τ δὲ πολεμικῶν οὐκ ἀπείρους, χ τὰ ἐν εἰρήνῃ διαθεῖναι κόσμως ἱκανούς. Μαμαίας δὲ τῆς τ βασιλέως μητρὸς ἐπισήσατης αὐτοῖς Οὐλπιανὸν ἐπιγνώμονα, χ ὥστερ κοινωνὸν τ ἀρχῆς, ἐπειδὴ καὶ νομοθέτης ἦν ἄριστος, καὶ τὸ παρὸν εὖ διαθεῖναι, τὸ μέλλον δυσχερῶς φέρειν

---

1. *Abſciſſo capite*, Secundum Herodianum.

2. Hic eſt ille Heliogabalus quem Romani *Tiberinum*, *Tractitium*, *Impurum*, paſſim in *triviis* appellitabant. Videſis Lampridium.

δυνατὸν

δωατός· ὅτι τούτῳ δυσχεράναγλες, αἰρέσιν αὐτῷ μηχανῶνται λαθραίαν οἱ στρατιῶται. αἰσθομένης δὲ τούτου Μαμαίας, καὶ ἅμα τῷ φθάσαι τοῖς βουλεύσαντας ἀνελέσθαι, κύριος τῆς τῶν ἀρχῶν ἀρχῆς Οὐλπιανὸς καθίσταται μόνος. ἐν ἀσφαλείᾳ δὲ τοῖς στρατοπέδοις γενόμενος, (τὰς δὲ αἰτίας ἀκριβῶς οὐκ ἔχω διεξιέναι. διάφορα γὰρ ἱστόρηκασι περὶ τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως) ἀναιρεῖται, στάσεως κινηθείσης, ὑδὲ τοῦ βασιλέως ἀρκέσαντος αὐτῷ πρὸς βοήθειαν.

Ἐντεῦθεν οἱ στρατιῶται καὶ βραχὺ τὸ πρὸς Ἀλέξανδρον εὐνοίας ἀποστατοῦντες, ἀπροθύμοι περὶ τὰς τούτου προσάξεις ἐφαίνοντο. καὶ δέει τοῦ μὴ παθεῖν τι διὰ τὴν ἐφυμίαν, εἰς στάσεις ἐχώρουν. συστραφέντες τε παρήγαγον Ἀντωνῖνον εἰς βασιλείαν. ἐπεὶ δὲ τὸ ὄλκον καὶ ἐνεῖκαν τῆς ἀρχῆς, φυγῇ κατέσπευσεν ἑαυτὸν ἀφανῆ, καὶ Οὐράνιός δέ τις ἐκ δουλείου γένους ἀναρρηθείς, φοβερὸν μὴ τῆς ἀλυσγίδος Ἀλεξάνδρῳ προσήχθη, τὸ μὲ κατὰ τὸ βασιλέως κύδαίνετο μῖσος· ὁ δὲ ὅτι τοῖς πανταχόθεν φερεσῶσιν ἀπορέμενος, τῷ τε σώματι καὶ τοῖς κατὰ φύσιν λογισμοῖς ἀηδέστερος ἦν, ὥστε καὶ φιλαργυρείας αὐτῷ νόσον ἐνσκῆψαι, καὶ χρημάτων ἐκκεῖσθαι συλ-

præſentibus, ac futura proſpicere ſolerter poſſet: offenſi milites, mortem homini clandeſtinam moliuntur. Id quum animadverſiſſet Mamæa, ſtatimque conatus illius præcipiendi cauſa, horum conſiliorum auctores è medio ſuſtuliſſet: ſoli Ulpiano præfectorum prætorio munus committitur. Sed quod exercitibus in ſuſpicionem veniſſet, (quibus ſane de cauſſis, equidem accurate dicere non habeo: quando de ipſius voluntate diverſa literis prodita ſunt) ſeditione mota trucidatur, quum ne ipſe quidem imperator opem ei ferre poſſet.

Secundum hæc paullatim milites à priſtina in Alexandrum benevolentia recedentes, ad obeunda ipſius imperia ſegnes ſe præbebant, & veriti ne quid ob ignaviam eis accideret, ſeditiones concitabant: concurſuque facto quemdam Antoninum ad imperium evehebant. Sed quum is molem imperii non ſuſtinens, fuga ſe hominum ex oculis ſubduxiſſet, & Uranius quidam ex ſervili genere deſignatus confeſtim una cum purpura deductus ad Alexandrum fuiſſet, conceptum quidem adverſus imperatorem odium adaugebatur: verum ipſe de circumſtantibus undique periculis hæſitans, tam corpore mutatus erat, quam inditis à natura viribus & conſiliis animi: adeo quidem ut eum avaritiæ mor-

bus

bus invaderet, totuſque colligendis pecuniis incumbens, apud matrem eas reconderet.

Rebus ipſius in hunc modum non optime adfectis, qui erant in Pannonia Myſiaque exercitus, alienis jampridem in eum animis, nunc magis ad defectionem proritabantur: ideoque ad ſtudium rerum novarum converſi, Maximinum ad imperium efferunt, id temporis turmæ Pannonicæ ducem. Is, omnibus copiis ſuis coactis, in Italiam profectus eſt, arbitratus ſe facilius imperatorem adhuc imparatum adgreſſurum. Alexander autem apud ſitas ad Rhenum gentes commorabatur, ibique comperto res novas motas eſſe, Romam continuis itineribus contendebat. Quumque tam militibus, quam ipſi Maximino veniam polliceretur, ſi à cœptis deſiſterent: poſteaquam dicto parentes efficere non poterat, ſpes omnes miſſas faciens, ſe ipſe quodam modo cædi obtulit. Mamæa vero cum præfectis egreſſa prætorio, tumultus ſedandi cauſa, cum præfectis & ipſa necatur. Maximino imperium jam conſtabilitum obtinente, gravis omnes inceſſit pœnitentia, quod acerbam tyrannidem moderato cum imperio commutaſſent. Nam obſcuro natus loco Ma-

λογῇ, ταῦτά τ' ὦδε τῇ [1] μητρὶ θησαυρίζειν.

Ἐχόντων δ' αὐτῷ τὴν πραγμάτων οὐχ ὑγιῶς, τὰ περὶ Παιονίαν καὶ Μυσίαν στρατεύματα καὶ πρότερον ἀμοτείως πρὸς αὐτὸν διακείμενα, τότε δὴ μᾶλλον πρὸς ἀπόστασιν ἐξερέθιζο. πραπέντα δὲ εἰς νεωτερισμὸν, ἄγει Μαξιμῖνον εἰς βασιλείαν, τότε τ' Παιονικῆς ἴλης ἐξηγούμενον. καὶ Μαξιμῖνος μὲν τὰς περὶ αὐτὸν δυνάμεις ἀγείρας, ὅτι τὴν Ἰταλίαν ἐξώρμησεν, ἀφράκτῳ τὸ βασιλεῖ ἔᾶον οἰόμενος ἐπιθήσεσθαι. Ἀλέξανδρος δ' ἐν τοῖς περὶ τ' Ῥῆνον ἔθνεσι διατρίβων, καὶ κείσε τὰ νεωτερισθέντα μαθών, τῆς ὅτι τάχιστα Ῥώμης εἶχετο πορείας. ἐπαγγελλόμενος δὲ τοῖς στρατιώταις καὶ αὐτῷ Μαξιμίνῳ συγγνώμην, εἰ τοῖς ἐγχειρηθεῖσιν ἐνδοῖεν, ὡς οὐχ οἷός τ' γένοιτο τούτους ὑπαναγέσθαι, πάσας ἀπογνοὺς ταῖς ἐλπίσιν, ἑαυτὸν ὑπέδωκε τρόπον τινὰ τῇ σφαγῇ. Μαμαία δ' προβληθεῖσα μὴ τὴν ὑπάρχων ἐκ τ' αὐλῆς, ὡς δὴ τάχιστα παραχθῇ καταπαύσουσα, αὐτή τ' καταφάπτεται, καὶ οἱ ὕπαρχοι σὺν αὐτῇ. τῆς δ' βασιλείας ἤδη βεβαίως ὦδε Μαξιμίνου κατεχομένης, ἐν μεταμελείᾳ πάντες ἦσαν,

1. Quod avaritiæ crimen in matrem rejicit Herodianus, lib. 6. ſub finem. Οἱ δὲ τὴν μητέρα ἐμέμφοντο ὡς φιλάργυρον, καὶ τὰ χρήματα ἀποκλείουσαν, ἄλλά τε μικρολογίαν καὶ τὸ πρὸς τὰς ἐπιδόσεις ὀκνηρὸν, Ἀλεξάνδρου μεμνημένου.

ὡς

ὡς τυραννίδα πικρὰν μετείας ἀηδεξάμενοι βασιλείας. ἦν γὰρ ὢν ἀφανὴς, ἅμα τῷ ἐπιβαλεῖν τὴν ἀρχὴν, ὅσα φύσει πρὸς τοῦτο αὐτῷ πλεονεκτήματα τῆς ἐξουσίας [1] ἐξεφαίνετο παίδευσίς τε καὶ πᾶσιν ἀφορητος ἦν, οὐχ ὑβρίζων εἰς τὸν ἐν τέλει μόνον, ἀλλὰ καὶ μὴ πάσης ὠμότητος τοῖς πρόγμασι χρησιὸν, μόνους δὲ θεραπεύων τοὺς συκοφάντας, ὅσοι μάλιστα τοὺς ἀπορρίμονας κατεμήνυον, ὡς ὀφείλοντάς τι τοῖς βασιλικοῖς ταμείοις. ἤδη γὰρ καὶ εἰς φόνους ἀκρίτους ἐχώρει χρημάτων ἐπιθυμία, καὶ ὅσα τῶν πόλεων ἦν οἰκεῖα ἐποίει, μὴ τοὺς οἰκήτορας τῶν ἑαυτῶν ἀφαιρεῖσθαι.

Βαρυνομένων γὰρ τὸν Ῥωμαίων ἐνιῶν ὅτι τῇ λίαν ὠμότητι, καὶ συνταραττομένων ὅτι τοῖς πρόφασι πλεονεξίαις, οἱ τὸν Λιβύην οἰκοῦντες Γορδιανὸν καὶ τὸν ὁμώνυμον τούτῳ παῖδα, βασιλέας ἀναδείξαντες, ἔστειλαν ἐν Ῥώμῃ πρέσβεις, ἀηδῶς τὸν Βαλεριανὸν, ὃς τῶν ἀνατολικῶν τάγματος ἦν, ἐβασίλευσεν ὕστερον. ἡ γὰρ σύγκλητος τὸ πρᾶγμα ἀσμενίσασα, παρεσκεύασατο πρὸς τὸν τυραννον πολεμήσειν, τοὺς τε στρατιώτας εἰς ἐπανάστασιν ἐρεθίζουσα, καὶ τὸν δῆ-

ximinus, quum primum accepisset imperium, quibus à natura præditus erat virtutibus, eas virtutes fiducia potestatis obscurabat: & omnibus erat intolerabilis, non tantum injuriis adficiens in dignitate constitutos, verumetiam cum omni crudelitate res tractans, soloſque calumniatores colens, qui homines præsertim quietis cupidos deferebant, velut imperatorii fisci debitores. Tandem & nullo præcedente judicio, propter pecuniæ cupiditatem ad cædes progrediebatur, omniaque oppida peculiariter sua reddebat, municipibus bonis suis spoliatis.

Quare quum subjectæ Romanis gentes crudelitatem nimiam graviter mol[illegible]que ferrent, & ob manifestas rapacitates conturbarentur: Afri, Gordiano, eique cognomine filio, designatis imperatoribus, cum alios Romam legatos misere, tum Valerianum, virum consularem, qui deinceps imperio potitus est. Senatus, eo quod actum fuerat cupide probato, ad dejiciendum imperio tyrannum se comparabat, milites ad rebellionem concitans, & in memoriam populo revo-

1. Sylburg. mavult [ἐξίσωσις] in deteriore sensu accipiens vocem [πλεονεκτήματα] pro vitiis sc. modum excedentibus; cui quidem sensui suffragantem habet Herodianum, qui adeo in Maximino nulla agnovit virtutis vestigia, ut hoc charactere donatum posteris transmiserit. Φύσει γὰρ καὶ τὸ μὴ θρασὺ καὶ τὸ μὴ βάρβαρον. τότε φοινικὸν, πατρῷον ἔχων καὶ ἐπιχώριον; πρόφασιν ἐποιεῖτο δι' ὠμότητος τὴν ἀρχὴν βεβαιῶσαι.

cans

cans injurias ſingulis privatim, & publice omnibus illatas. Quum univerſis eadem viderentur, è ſenatu xx. viros deligunt, artis imperatoriæ peritos. Ex his ſumma cum poteſtate conſtitutis duobus, Balbino atque Maximo, præceptiſque Romam ducentibus itineribus, parati ad reſiſtendum erant.

Maximino autem, poſt adlatos harum rerum rumores, Romam cum Mauris & Gallicis ordinibus petente, milites quidem Aquileiæ præſidio impoſiti, quum ei portas occluſiſſent, obſidione cincti ſunt, ipſe vero, iis qui partes ipſius tuebantur, vix tandem boni publici cauſam amplexis, & eorum voluntati adſenſis qui Maximinum interemtum volebant, [illegible] extremum periculum redactus, filium militibus ſupplicem obtulit, veluti propter ætatem ad eos ab ira revocandos ad commiſerationem, ſuffecturum. At illi, quum iracundia majore conciti juvenem miſerabiliter interfeciſſent, & ipſum quoque confeſtim trucidaſſent: accedens quidam caput à corpore reciſum Romam tulit, idque ſignum victoriæ manifeſtum exhibuit. Itaque per hoc omni metu liberati, adventum imperatorum ex Africa præſtolabantur.

μον ἀναμιμήσκουσα τῷ εἰς ἕκαστον ἰδίᾳ καὶ κοινῇ πάντων ἀδικημάτων. ἐπεὶ δὲ πᾶσι ταυτὰ ἐδόκει, προχειρίζονται τῆς βουλῆς ἄνδρας εἴκοσι, στρατηγίας ἐμπείρους, ἐκ τούτων αὐτοκράτορας ἑλόμενοι δύο, Βάλβινον καὶ [1] Μάξιμον καὶ παρακαλοῦντες τὰς ὁδοὺς ἐπὶ τῆς Ῥώμης φέρουσας ὁδοὺς, ἕτοιμοι πρὸς πᾶν ἐπανάστασιν ἦσαν.

Τοῦ δὲ Μαξιμίνου, τούτων ἀπαγγελθέντων, ὅτι τῆς Ῥώμης ὁρμήσαντος ἅμα τοῖς Μαυρουσίοις καὶ Κελτικοῖς τέλεσιν, οἱ μὲν τῆς Ἀκυληίας τεταγμένοι φυλάττειν, ἀποκλείσαντες αὐτῷ τὰς πύλας, εἰς πολιορκίαν καθίσαντο, τῷ δὲ συναιρομένων αὐτῷ, μᾶλις τὸ κοινῇ λυσιτελοῦν ἑλομένων, συμφρονησάντων τε τοῖς καθελεῖν τὸν Μαξιμῖνον ἐσπευδακόσιν, εἰς ἔσχατον ἐλπλακὼς κινδύνου, προσάγει τὸν παῖδα τοῖς στρατιώταις ἱκέτιν, ὡς ἀρκέσοντα διὰ τῆς ἡλικίας εἰς οἶκτον ἐκ τῆς ὀργῆς αὐτοὺς μεταστῆσαι. τοῦ δὲ θυμῷ μείζονι τὸν τε νέον οἰκτρῶς ἀνελόντων, καὶ αὐτὸν ὥσπαχθῆμα κατασφάξαντων, ἐπελθών τις, καὶ τῷ κεφαλῷ χωρίσας τοῦ σώματος, ὅπερ τῷ Ῥώμῃ ἀπήγαγε, σημεῖον ἐμφανὲς τοῦτο τῆς νίκης ποιούμενος. ταύτῃ τοίνυν ἀπαλλαγέντες τοῦ δέους, τὴν ἐκ Λιβύης τῶν βασιλέων ἄνεμον ἀφιξιν.

---

1. Qui dictus eſt etiam Pupienus.

πλεῖν

1 Τῶν δὲ βίᾳ χειμῶνος ἐν τῷ πλεῖν ἀπολομένων, 2 Γορδιανῷ θατέρῳ τούτων ὄντι παιδὶ ἡ σὺν ὅλων ἡγεμονίαν ἡ γερουσία παρέδωκεν. ἀφ' οὗ τὸ παγλαβέσης καταφεὶς ὁ Ρωμαίων αὐίνετο δῆμος, τὸ βασιλέως σκιωικοῖς καὶ γυμνικοῖς ἀγῶσι τοὺς πολίτας ἀπαγαγόντος. πάντων δὲ ὥσπερ ἐκ κάρου βαθέος ἀναφιλάντων, ὀλίγαι τινὲς τοῦ βασιλέως λαθραίαι συνίστανται, Μαξίμῳ καὶ Βαλβίνῳ στρατιώτας αὐτῷ τινὰς ἐπαναπεμπόντων. ἧς φωραθείσης αὐτοί τε οἱ τῆς συνωμοσίας ἄρξαντες ἀναιροῦνται, καὶ τὸ κοινωνησάντων αὐτοῖς οἱ πολλοί.

Μετ' ὀλίγον δὲ καὶ Καρχηδόνιοι, τῆς τοῦ βασιλέως εὐνοίας ἀποστραφέντες, 3 Σαβινιανὸν εἰς βασιλείαν προήγαγον. Γορδιανοῦ δὲ κινήσαντος τὰς ἐν Λιβύῃ δυνάμεις, ἐπιφθάντες πρὸς αὐτὸν τῇ γνώμῃ, τὸ μὲν ὀπισθόμενον τῇ πορφυρίδι παραδιδόασι, συγγνώμης δὲ τυχόντες, τοῦ ἀφειχθέναι αὐτοὺς κινδύνων ἀπαλλαγέντες.

Ἐν τούτῳ δὲ πρὸς γάμον ἄγεται Γορδιανὸς 4 Τιμησικλέους θυγατέρα, τοῦ ὀνομαστοῦ παιδεύσει λεγομένων ἀνδρός. ὃν ὕπαρχον τῆς αὐλῆς ἀ-

Verum illis inter navigandum vi tempeſtatis extinctis, Gordiano alterius filio ſenatus ſummam rerum tradidit, cujus opera populus Romanus de ſuperioris temporis mœſtitia remiſit, imperatore per ſcenicos gymnicosque ludos ab ea cives avocante. Poſteaquam omnes velut ex profundo veterno jam recreati eſſent, adverſus imperatorem clandeſtinæ quædam inſidiæ parantur, Maximo & Balbino milites ei quoſdam ſummittentibus: quibus deprehenſis, tam ipſi ſceleris auctores, quam alii participes non pauci cæduntur.

Non multo poſt & Karthaginienſes à benevolentia principis alienati, Sabianum ad imperium efferunt. Sed quum Gordianus copias Africanas exciviſſet, animis cum eo reconciliatis, adfectatorem tyrannidis dedunt, & impetrata delictorum venia, periculis imminentibus erepti ſunt.

Dum hæc geruntur, Gordianus uxorem ducit Timeſiclis filiam, nobilis ex doctrina viri: quem & prætectum prætorio

1. Immane quantum à Zoſimo diſſentit Herodianus, qui Gordianos aſſerit prius diem obiiſſe, quam Aquileiam obſederit Maximinus, patrem ſc. Capelliano perſequente, laqueo vitam finiiſſe, filiumque pro Carthaginis mœnibus dimicantem, vulneribus confectum fuſumque.

2. Gordiani ſenioris ex filia nepoti ſec. Herodianum: ſed cui in animo eſt haſce ſcriptorum dividuas retenſere, conſulat Herod. l. 7. ubi totum pene narrationis filum diverſum longe eſt ab hoc Zoſimi compendio.

3. Alii [Σαβινιανὸν.]

4. Alii [Μισιθέου,] ſed, ut Sylburgio videtur, *corruptius.*

creavit, eoque facto viſus eſt id, quod adminiſtrationi rerum propter ætatem ipſius ſane teneram deeſſet, ſupplere. Jam confirmato imperio, Perſæ adgreſſuri nationes orientales exſpectabantur: quod regnum eorum Sapores accepiſſet poſt Artaxerxem, qui Parthis illud ereptum rurſus ad Perſas tranſtulerat. Nam poſt Alexandrum Philippi filium, & alios imperii Macedonum ſucceſſores, Antiocho ſuperioribus illis ſatrapiis imperante, Arſaces Parthus, propter illatam fratri Teridati contumeliam, bello adverſus Antiochi ſatrapam ſuſcepto, Parthis auctor fuit ut ejectis Macedonibus regnum ſibi vindicarent. Imperator igitur univerſo cum apparatu contra Perſas movebat. Quumque Romanus exercitus primo prœlio ſuperior exſtitiſſe viſus eſſet, Timeſicles prætectus prætorio vita functus. non parum imperatoris de ſecuritate regni fiduciam imminuit. Nam Philippo in ejus locum ſuffecto, paulatim benevolentia militum erga imperatorem extincta eſt. Ortus enim Philippus ex Arabia, gente nequiſſima, nec meliori ratione fortunam ad ampliorem progreſſus, utprimum hunc magiſtratum accepit, imperii libidine raptus, ad res novas promtiſſimum quenque militum demulcens incitabat: quumque militares annonas abunde convehi cerneret, imperatore propter Carras & Ni-

ναδιξας, ἔδοξε τὸ διὰ τὸ νέον τ ἡλικίας τῇ κηδεμονίᾳ τῆς πραγμάτων ἐλλεῖπον ἀναπληρῶν. ἤδη δ τῆς βασιλείας ὄντος ἐν ὀχυρῷ, Πέρσαι τοῖς κτ' τὴν ἠῶαν ἔθνεσιν ὀπαδέαν προσεδοκῶντο, τὴν ἀρχὴν Σαπώρ φθαλαδνῖ μ Ἀρταξέρξῃ, τ ὑπὸ Παρθυαίων αὖθις εἰς Πέρσας τὴν ἀρχὴν μεταστάντα. μ γὰ τ Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππε, καὶ τὰς διαδοχὰς τ Μακεδόνων ἀρχὰς, Ἀντιόχε τ ἄνω σατραπειῶν ἄρχοντ, Ἀρσάκης ὁ Παρθυαῖ διὰ τ εἰς τ ἀδελφὸν Τηριδάτην ὕβριν ἀγανακτήσας, πόλεμον πρὸς τ Ἀντιόχε σατράπην ἀράμενος, αἰτίαν δέδωκε Παρθυαίοις ἐκβαλοῦσι Μακεδόνας, εἰς ἑαυτὸς τ ἀρχὴν περισῶσαι. τότε τοίνυν ὅτι Πέρσας ὁ βασιλεὺς ἤει παρασκευῇ τῇ πάσῃ. τ δὲ Ῥωμαϊκὸν στρατὸν δόξαν ἐν τῇ πρώτῃ μάχῃ κεκρατηκέναι, Τιμησικλῆς ὁ τ αὐλῆς ὕπαρχος τολμήσας, ὀλάτταν πολὺ τῷ βασιλεῖ τ ὅτι τῇ ἀσφαλείᾳ τ ἡγεμονίας πεποίηκεν. Φιλίππε γὰ ὑπαρχὴ προχειρισθέντ, κτ' βραχὺ τὰ τῆς εἰς τ βασιλέα τ στρατιωτῶν διανοίας ὑπερέβη. ὁρμώμενος γὰ ἐξ Ἀραβίας ἔθνους κακίστου, κ οὐδὲ ἐκ τ βελτίονος εἰς τύχης ὑπόδοσιν προελθών, ἅμα τῷ παραλαβεῖν τ ἀρχὴν, εἰς ὑπερδυμίαν βασιλείας ἐξάπτε, κ τ στρατιωτῶν τὰς εἰς τὸ νεωτερίζειν ὀρέξεις οἰκειούμενος, ἐπειδὴ τ τῆς στρατιωτικῶν σιτήσεως συλλεγομένων

ἄλις

ἄλις ἔχοντ εἶδεν, ἐπὶ τ βασιλέως πρὸς Καῖσαρας καὶ Νίσιβιν σὺν τῷ στρατῷ ἀφικνουμένους, αὐτὸς ἐνδοτέρω τὰς ναῦς, αἷ τ στρατιωτικὴν τροφὴν εἶχον, εἰσιέναι διέταξεν· ὡς ἂν ἡ στρατιὰ λιμῷ πιεζομένη καὶ ἀπορίᾳ τῆς ὀπιτηδείων ἀναγκαίης πρὸς εἴσιν.

Ἐκβασις δὲ εἰς ἔργον αὐτῷ τῆς σχέσεως. οἱ στρατιῶται προφασιν τ τ ἀναγκαίων ἔνδειαν ποιησάμενοι, σὺν ὀδενὶ κόσμῳ τ Γορδιανὸν πρεσβύτες ὡς αἴτιον τῆς τ στρατοπέδῳ φθορᾶς ἀναιροῦσι· Φιλίππῳ τ ἀλυγίδα κτ τὸ συγκείμενον πρεσβεύοντες. ὁ δὲ πρὸς μὲ Σαπώριον ἔθετο φιλίαν ἐνόμιον· λύσας δὲ τ πόλεμον ὅπη τ Ρώμῃ ὁρμᾷ, τὰς μὲ στρατιώτας ἀδρᾶις διαδόσει θεραπεύων, εἰς δὲ τ Ρώμην ἐκπέμπων τὰς ὅτι νόσῳ τελευτήκε Γορδιανὸς ἀγγελοῦντας. ἐπεὶ δὲ εἰς τ Ρώμην ἀφίκετο, τὰς ἐν τέλει τῆς βουλῆς λόγοις ἐπιεικέσιν ὑπαγόμενος, φὴν δὲ δεῖν τὰς μείζους τ ἀρχῶν τοῖς οἰκειότατα πρὸς αὐτὸν ἔχουσι παραδοῦναι. καὶ Πρίσκον μὲ, ἀδελφὸν ὄντα, τῆς κτ Συρίαν προεστήσατο στρατοπέδων, Σεβηριανῷ δὲ τῷ κηδεστῇ τὰς ἐν Μυσίᾳ καὶ Μακεδονίᾳ δυνάμεις ἐπίστευσε.

Τούτῳ δὲ βεβαίως ἔξειν τ ἀρχὴν οἰηθείς, αὐτὸς ὅπῃ Κάρπους ἐστράτευεν, ἤδη τὰ πρὸς τ Ἴστρον λῃσαμένους. μάχης δὲ γενομένης, καὶ ἐνεγκόντες οἱ βάρβαροι τ προσβολὴν, εἴς τι φρούριον συμφυγόντες, ἐν πολιορκίᾳ καθίσαντο. θεασάμενοι δὲ

sibin adhuc cum exercitu hærente, naves quæ commeatum militarem continebant, ad interiora penetrare juſſit, ut fame preſſus & inopia rerum neceſſariarum exercitus ad ſeditionem impelleretur.

Eventus conſilio reſpondit: milites, arrepta de penuria commeatus occaſione, Gordianum, nulla decori ratione habita circumventum, veluti cujus culpa periret exercitus, interficiunt: & Philippum, ceu convenerat, purpura veſtiunt. Is, ſacramentis intervenientibus amicitia cum Sapore conſtituta, belloque ſopito, Romam proficiſcitur: militum animos magnis largitionibus deleniens, & Romam nuntios mittens, qui Gordianum morbo extinctum dicerent. Ubi Romam veniſſet, ordinis ſenatorii viris oratione modeſta ſibi conciliatis, magiſtratus ampliſſimos hominibus ſibi conjunctiſſimis tradendos ſtatuit. Itaque Priſcum fratrem Syriacis exercitibus præfecit, Severiano genero Myſiæ Macedoniæque copiis creditis.

Hoc modo ſe ſtabili potiturum imperio arbitratus, ipſe contra Carpos expeditionem ſuſcepit, qui jam Iſtro vicina loca populabantur. Prœlio conſerto, quum noſtrorum impreſſionem barbari non ſuſtinerent, fuga quoddam ad caſtellum facta, obſidebantur.

Ubi ſuos hinc inde diſperſos, rurſus colligi cernerent, receptis animis egreſſi de caſtello, Romanum exercitum invadebant. Sed quod impetum Maurorum ferre non poſſent, de pace componenda colloqui cœperunt: Philippus eis haud difficulter adſenſus, inde diſceſſit. Quum autem in republica perturbationes eodem tempore plures acciderent, orientales quidem provinciæ partim tributorum exactionibus gravatæ, partim quod Priſcus iis nationibus cum imperio præeſſe juſſus, intolerabilis omnibus eſſet, novas res molitæ, Papianum ad ſummam rerum evexerunt, itidemque Myſorum & Pannoniorum negotia Marinum poposcerunt.

Ob has res conturbato Philippo, ſenatumque rogante vel opem ſibi adverſus imminentia mala ferret, vel, ſi ſuum ei diſpliceret imperium, hoc ſe abdicaret: nemine prorſus quidquam reſpondente, Decius familia dignitateque præſtans, & omnibus præterea virtutibus ornatus, truſtra dixit ob has eum cauſas trepidare. Quippe futurum ut per ſe ipſa hæc evaneſcerent, quod nulla poſſint ex parte firmiter ſubſiſtere. His Decii conjecturis, quas is ex ipſa rerum experientia ſumſerat, licet eventus reapſe reſpondiſſet, Papiano Marinoque non magno labore de metὺς ἐξ αὐτῆς ἄγους ἄλλη διασπαρέντας, αὖθις συνειλεγμένους, ἅμα τῇ ἀνιδρύσει καὶ ἐπαναζεύξαντες, τῷ Ῥωμαϊκῷ στρατοπέδῳ συνέπιπτον. οὐ μὴν ἐπαυσάντες δὲ τῆς Μαυρουσίων ἐρημίας, λόγους περὶ σπονδῶν ἐποιήσαντο οἷς ὁ Φίλιππος ἑᾴδιον ἔμβοος ἀνεχώρησε. πολλῶν δὲ καὶ ταυτὸν ἐμπεσουσῶν ταραχῶν τοῖς πράγμασι, τὰ μὲν καὶ τιὼ ἐώντων τοῖς τῆς φόρων εἰσπράξεσι, καὶ τοῦ Πρίσκου, ἄρχειν τῆς ἐκείσε καθεσταμένου ἐθνῶν, ἀφόρητον ἅπασιν ἦν, βαρυνόμενα, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὸ νεωτερίζειν τραπέντα, τὸν Παπιανὸν παρήγαγον εἰς τιὼ τῆς ὅλων ἀρχήν· τὰ δὲ Μυσῶν πράγματα καὶ Παιόνων, Μαρῖνον.

Συνταραχθέντος δὲ ὅτι τούτοις Φιλίππου, καὶ δεομένου τῆς γερουσίας ἢ συλλαβέσθαι οἷς πρὸς τὰ καθεστῶτα, ἤγουν εἰ τῇ αὐτοῦ δυσαρεστοῖεν ἀρχῇ, ταύτης ἀφεῖναι· μηδενὸς δὲ τοπαράπαν ἀποκεινομένου, Δέκιος καὶ γνώμῃ πρέσχων καὶ ἀξιώματι, προσέτι δὲ καὶ πάσαις ἀγαθοῖς ἢ ἀρεταῖς, μάτην ἔλεγεν αὐτὸν ὅτι τούτοις ἀγωνιᾷν. ἔᾴδειν γὰρ ἐν ἑαυτοῖς ταῦτα διαφθαρήσεσθαι, τὸ βέβαιον ἔχειν ἁπαμόθεν δυνάμενα, ἐκβάντων δὲ εἰς ἔργον ὧν ὁ Δέκιος ἐκ τῆς τῶν πραγμάτων ἐπειρᾶτο πείρας, τοῦ Παπιανοῦ καὶ Μαρίνου σὺν πολλῷ πόνῳ καθαιρεθέντων, ἁπλοῦν ἦν

1. Alii (Jotapianum.)

ἐν φόβοις ὁ Φίλιππος ἦν. τὸ γὰρ στρατιωτῶν μῖσος πρὸς τοὺς ἐπὶ τοῖς τάξιαρχους καὶ ἡγεμόνας εἰδώς. παρεκάλει τοίνυν τὸν Δέκιον τὴν ἐν Μυσίᾳ καὶ Παιονίᾳ ταγμάτων ἀναδέξασθαι τὴν ἀρχήν. ὁ δὲ διὰ τὸ καὶ ἑαυτῷ καὶ Φιλίππῳ τοῦτο ἀξύμφορα ἡγεῖσθαι παραιτεμένου, τῇ Θετταλικῇ λεγομένῃ πειθανάγκῃ χρησάμενος ἐκπέμπει καθ' αὑτὸν Παιονίαν, σωφρονιοῦντα τοὺς ἐκεῖσε τοὺς Μαρίνου φρονήσαντας. οἱ δὲ ταύτην στρατῶται τὸν Δέκιον ὁρῶντες τοῖς ἁμαρτηκόσιν ἐπεξιόντα, κάλλιον εἶναι φρίσιν ἡγησάμενοι, καὶ τὸν ὑφ' αὑτοῖς πόδας ἀποσείσασθαι κίνδυνον, καὶ ἅμα προσήσασθαι μόναρχον, ὃς καὶ τὴν κοινῶν ἂν ὀλιγωρεῖν χρεῖσσον, καὶ ἃ σὺν πόνῳ τοσούτῳ Φιλίππου, πολιτικῇ τε ἀρετῇ καὶ πολεμικῇ πείρᾳ προήκων.

Πεισθέντες οὖν αὐτῷ τὴν ἀλκυρίδα, καὶ ἐφ' ἑαυτῷ λοιπὸν ὀρρωδοῦντα, πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων καὶ ἄνοντα σωωδῆσαι κηδεμονίαν. Φίλιππος τοίνυν, ὡς τὸν Δεκίου προαγγελθέντος ἀναζέσεως αὐτῷ, τὰ στρατόπεδα συναγαγών, ἤλαυνεν ὡς ὀπησόμενος. οἱ δὲ σὺν τῷ Δεκίῳ, μὰ τὸν πολλῷ πλείους εἶναι τοὺς ἐναντίους εἰδότες, ὅμως ἐδάρρουν, τῇ τε Δεκίου πεποιθότες ὀπτικῇ καὶ πρὸ παντὸς προνοίᾳ. συμπεσόντων δὲ τῶν στρατοπέδων ἀμήχανος, καὶ τὸ μὲν πρῶτον λάθρᾳ, τὸ δὲ τῇ στρατηγίᾳ πλεονεκτοῦντος, ἔπεσον μὲν ἐν τῷ Φιλίππου

dio ſublatis: nihilo tamen minus in metu Philippus verſabatur, qui odium militum erga tribunos & duces in eis locis perſpectum haberet. Itaque Decium obſecrabat ut earum legionum quæ in Myſia Pannoniaque forent, imperium ſuſciperet. Illo recuſante, quod iſtuc neque ſibi neque Philippo expedire duceret, Theſſalica (quam vocant) perſuaſione uſus, quæ eſſet cum coactione conjuncta, hominem ablegat in Pannoniam, caſtigaturum ibi Marini factionis complices. At eorum locorum milites videntes Decium ſupplicia de iis ſumentem qui deliquerant, conſultius ſibi fore putabant ſi & periculum quod ante pedes eſſet amolirentur, & eâdem opera principem ſummæ reipublicæ præficerent, qui eam melius gereret, ac civili militariq; virtute præſtans, labore non magno Philippum victurum eſſet.

Igitur amictum purpura Decium, & ſibi jam metuentem, ad procurationem rerum vel invitum compellunt. Philippus, accepto de renuntiatione Decii nuntio, coactis exercitibus ad eum opprimendum movit. Qui erant cum Decio milites, licet ab adverſariis numero ſe vinci noſſent, tamen Decii tum peritia, tum in omnibus rebus providentia freti, confidentes erant. Ubi concurriſſent exercitus, altero copiis, altero muneris imperatorii peritia ſuperiore: complures à Philippi partibus ceci-

derunt

BIBLIOTECA NAZ ROMA VITTORIO EMANUELE

derunt: inter quos & ipſe cum filio, quem Cæſaris dignitate cohoneſtaverat, cæſus eſt. Hoc modo Decius ſummo potitus eſt imperio.

Cæterum rebus ob Philippi ſecordiam ubique perturbatione refertis, Scythæ Tanaim tranſgreſſi, vicina Thraciæ loca prædis agendis infeſtabant: quos adgreſſus Decius & omnibus prœliis ſuperior, præda quoque recepta, qua potiti fuerant, quominus domum reverterentur, abitum eis intercludere conabatur, & univerſos ad internecionem delere cogitabat, ne denuo coactis copiis irruerent. Quumque Gallum ad Tanaidis ripam ſatis magnis cum copiis collocaſſet, ipſe cum reliquis ad hoſtem propius accedebat. Rebus ei ex animi ſententia ſuccedentibus, Gallus ad moliendum res novas converſus, legatis ad barbaros miſſis, ut in ſocietatem inſidiarum adverſus Decium venirent hortabatur. Illis cupidiſſime quod imperatum erat accipientibus, Gallus quidem cuſtodiendæ ripæ Tanaidis intentus erat: barbari vero trifariam diviſi, quodam in loco primam aciem inſtructam collocabant, quem locum palus quædam à fronte muniebat. Ubi multos ex eis Decius interemiſſet, acies ſecunda ſupervenit: qua ipſa

μειόδος πολλοὶ ϗ αὐτὸς ὑ σὺ αὐτοῖς ἀναιρεῖται, ϗ [1] τ παιδὸς, ὃν ἔτυχε τῆ τ Καίσαρος ἀξίᾳ τιμήσας, ἀποσφαγήτω. ἕτω μὲ ὖν Δέκιος τ τ ὅλων ἀρχῆς ἐγήμετο κύριος.

Τῶν ὑ πραγμάτων δὰ τ φιλίππε πρὸ παντα ἐμμέλειαν ταραχῆς πληρωθέντων, Σκύθαι τ Τάναϊν διαβαίντες ἐλπίζοντο τὰ πρὸ τ Θράκλιν χωρία. οἷς ἐπεξελθὼν Δέκιος, ϗ ἐν πάσαις κρατήσας τ μάχαις, παρελόμενος ὑ ϗ τῆς λείας, ἣν ἔτυχον εἰληφότες, ἀποκλείειν αὐτοῖς ἐπήρατο τ ὁδὸν ἀναχώρησιν, διαφθεῖραι πανωλεθρίᾳ διανοούμενος, ὡς ἂν μὴ ϗ αὖθις ἐπ' αὐτὰς συναγαγόντες ἐπέλθοιεν. Γάλλον ὑ ὀπισήσας τῆ τ Ταναΐδος ὄχθη μετ' δυνάμεως ἀρκούσης, αὐτὸς τοῖς λειπομένοις ἐπήλ. χωρέντων ὑ τ πραγμάτων αὐτῷ κατὰ νῦν, εἰς τὸ νεωτερίζειν ὁ Γάλλος παρεὶς ὀπιχειρεῖται πρὸς τὺς βαρβάρους, κοινωνῆσαι τ ὁπιβουλῆς τῆς κατ' Δεκίε φρασθέντων. ἀσμένους δὲ τὸ προσταχθὲν δεξαμένων, ὁ Γάλλος μὲ τῆς ὅλης τ Ταναΐδος ὄχθη φυλακῆς εἶχετο, οἱ ὑ βάρβαροι διελόντες αὐτὺς τριχῆ, διέταξαν ἔν τινι τόπῳ τ πρώτιν μοῖραν, ἣ προβέβλητο τέλμα. τ Δεκίε ὑ τὺς πολλὺς αὐτῶν διαφθείραντος, τὸ δεύτερον ἐπεφύετο τάγμα. παρόντος ὑ ϗ τότε, ἐκ τ τρίτε τάγμα-

1. Quem adeo triſtis ingenii ferunt, ut fuerit prorſus ἀγέλαστος.

tos

τος ὀλίγοι πλησίον τ̃ τέλματος ἐπεφάνησ̃. τ̃ῦ δ̓ Γάλλου διὰ τ̃ τέλματος ἐπ̓ αὐτ̃ὸς ὁρμῆσαι τ̃ῷ Δεκίῳ σημήναντος, ἀγνοίᾳ τ̃ τόπων ἀσφαλεστέρως ἐπιόντων, ἐμπαγεὶς τ̃ ἅμα τ̃ῇ σὺν αὐτ̃ῷ δυνάμει τ̃ῷ πηλῷ, καὶ παλαχόθεν ὑπὸ τ̃ Βαρβάρων ἀκοντιζόμενος, μ̃ηδ̓ ἕνα συνόντων αὐτ̃ῷ διαφθάρη, διαφυγεῖν οὐδενὸς δυναμένου. Δεκίῳ μὲν οὖν ἄριστα βεβασιλευκότι τέλος τοιόνδε συνέβη.

Παρῳχηκότος δ̓ εἰς τ̃ ἀρχὴν τ̃ῦ Γάλλου, καὶ συναναδείξαντος ἑαυτ̃ῷ τὸν παῖδα Οὐολουσιανὸν βασιλέα, μόνον τ̃ ἠχὶ βοῶντος ὡς ἐξ ὀπιθυλλῆς αὐτ̃ῦ Δεκίου μ̃ετ̃ τ̃ στρατεύματος διαφθάρη, τὰ τ̃ δ̓ ἡμερίας τ̃ Βαρβάρων αἰχμὴν ἐλάμβανε. καὶ γὰ μόνον ἐπαυχεῖν αὐτοῖς εἰς τὰ οἰκεῖα ξωεχώρησε μ̃ηδ̓ τ̃ λείας ὁ Γάλλος, ἀλλὰ καὶ χρημάτων τὴν μέτρον ἔτους ἑκάστου χορηγεῖν ὑπέσχετο, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους οἷ μάλιστα τ̃ῆσ̃ εὐπατριδῶν ἦσαν, ἐνιδίδου κατ̓ ἐξουσίαν ἀπάγειν, ὧν οἱ πλείους ἐκ τ̃ ἐν Θρᾴκῃ Φιλίππου πόλεως ἁλόντες ἔτυχον εἰλημμένοι.

Ταῦτα δ̓ ἔν ὅτῳ ὁ Γάλλος διῳκηκὼς εἰς τὴν Ῥώμην ἀφίκετο, μέγα φρονῶν ὅτι πεδέσῃ πρὸς τοὺς Βαρβάρους εἰρήνῃ· καὶ τ̃ μὲ ἀρχὴν εὐφήμως τ̃ῆς Δεκίου βασιλείας ἐ-

quoque in fugam acta, pauci quidam ex acie tertia propter paludem conſpecti ſunt. Ibi quum Gallus per indicia Decio ſignificaſſet ut eos per ipſam paludem invaderet, imprudenter ob locorum ignorantiam progreſſus, & cum copiis quas ſecum ducebat in luto defixus, & à barbaris undique telis petitus, una cum iis quos propter ſe habebat, nemine prorſus evadendi facultatem nacto, periit. Ac Decius quidem, optime adminiſtrato imperio, hujuſmodi vitæ finem habuit.

Quum primum vero Gallus ad imperium perveniſſet, ac Voluſianum filium auguſtum appellaſſet, tantumque non clamaret, Decium cum exercitu ſuis inſidiis perditum, res barbarorum proſperæ incrementum ceperunt. Non enim cum præda tantum Gallus eis ut ſuos intra fines redirent permiſit: verumetiam quotannis certam pecuniæ ſummam dare promiſit, & ex captivis nobiliſſimum quemque per vim abduci paſsus eſt: quorum plerique capta Thraciæ Philippopoli hoſtium in poteſtatem venerant.

His rebus in hunc modum geſtis, Romam Gallus venit: magnos ob conſtitutam cum barbaris pacem ſpiritus gerens: ac initio quidem imperii Deciani memoriam cum honore

1. Tributum annuum drachmarum centum.

ac

ac benevolentia uſurpabat, & alterum ex filiis ejus ſuperſtitem adoptabat: ſed progreſſu temporis veritus nequi rerum novarum ſtudiis adſueti, regiarum in Decio virtutum memoriam aliquando ſuis cum animis repetentes, ejus filio ſummam rerum traderent, mortem homini per inſidias parat, nec adoptionis ulla nec honeſti ratione habita.

Quum autem negligenter imperium Gallus adminiſtraret, primum quidem Scythæ nationibus ſibi vicinis terrorem incutiebant: deinde paullatim progreſſi, ad ipſum uſque mare ſitas regiones populabantur: adeo quidem ut nulla gens Romanæ ditionis ab eis non vaſtata relinqueretur, ſed omnia, prope dixerim, oppida non munita mœnibus, & munitorum magna pars, caperentur. Nec minus bello ab omnibus partibus ingruente, lues etiam peſtilens in oppidis atque vicis ſubſequuta, quidquid erat humani generis reliquum abſumſit: quæ ſane nunquam ſuperioribus ſeculis tantam hominum ſtragem dederat.

Rebus in hunc modum comparatis, quum imperatores rempublicam defendere non poſſent, & omnia extra Romam poſita negligerent: rurſus Got-

μέμνητο, καὶ τὴν ἐπὶ θεσσαλίαν τοῦ αὐτοῦ παίδων [1] ἐποιεῖτο χρόνου ὁ θεσσαλονίκης, εἰς δὲ καλασὰς μήπολις πνὲς τῆς εἰς τὰ θεσπίσματα νεωτερίζειν εἰωθότων, εἰς μνήμην τοῦ Δεκίου βασιλικῶν ἀρετῶν ἀναζήσχοντες, τῷ τότε παιδὶ τὴν τῆς ὅλων ἀρχὴν παραδοῖεν, ὑπόκουλδίῳ θανατον αὐτῷ, ὅτε τὴν ποιήσεως, ὅτε τὴν καιρῶς ἔχοντος λόγον πρὸ ποιησάμενος.

Ἀμελῶς δὲ τοῦ Γάλλου τὴν ἀρχὴν μεταχειριζομένου, Σκύθαι θεσσαλονίκην μὴν τὰ πλησιόχωρα σφίσι συντάραττον ἔθνη, θεσσαλονίκης δὲ ὁδῷ καὶ τὰ μέχρι θαλάττης αὐτοῖς ἐλπίζοντο. ὥστε μηδὲ ἓν ἔθνος Ρωμαίοις ὑπήκοον ἀπόρθητον ὑπὸ τούτων καταλειφθῆναι, πᾶσάν τε ὡς εἰπεῖν ἀτείχιστον πόλιν, καὶ τὴν ὠχυρωμένων τείχεσι τὰς πλείους ἁλῶναι. οὐ μὴν δὲ τῶν πανταχόθεν ὑπαρξάντων πολέμων, καὶ ὁ [2] λοιμὸς πόλεσί τε καὶ κώμαις ὑπεγένετο, εἴπερ λελειμμένον ἂν ἀνθρώπειον γένος διέφθειρεν, ὅπου πρότερον ἐν τοῖς φθάσασι χρόνοις τοσαύτην ἀνθρώπων ἀπώλειαν εἰργασάμενος.

Ἐν τούτοις δὲ τῆς θεσπισμάτων ὄντων, καὶ τῆς κρατούντων εὐδαιμονίας οἵαντε ὄντων ἀμοιβαὶ τῇ πολιτεύματι, πάντα ὑπὸ τὰ τῆς Ῥώμης ἔξω πε-

1. [εἰσεποιεῖτο, vel ἐφὸν ποιεῖτο Steph.] quanquam Sylburgius autumet unicum [ἐποιεῖτο] abunde eſſe.

2. Quæ peſtis ex Æthiopia ortum duxit, & per quindecim annos terras pene omnes exhauſit.

εισρώνλων,

ειρώντων, αὖθις Γότθοι καὶ Βορανοὶ καὶ Οὐρουγοῦνδοι καὶ Κάρποι τὰς κατ' Εὐρώπην ἐλαΐζοντο πόλεις, εἴπερ τι λελειμμένον ἦν οἰκείοις. Πέρσαι δὲ τὴν Ἀσίαν ἐπήεσαν, πλὴν ὀλίγου μέσην καταστρεφόμενοι τὴν Ποταμίαν, καὶ ὅπη Συρίαν ἐσβάλοιεν, ἄχρι καὶ Ἀντιοχείας αὐτῆς· ἕως εἷλον καὶ ταύτην, τῆς ἑώας πάσης μητρόπολιν οὖσαν· καὶ τοὺς μὲν καλάσαντες ἐπὶ οἰκητόρων, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους ἀπαγαγόντες, ἅμα λείᾳ ἀναριθμήτῳ πλήθει οἴκαδε ἀπῆσαν, παῦ ὅπων ἴδιον ἢ δημόσιον τῆς πόλεως οἰκοδόμημα ἀφανίσαντες, ἀλλὰ παντὶ πᾶσιν ἀντιστάντος. Πέρσαις μὲν γὰρ ἐξεπίστου ἐξαδίως τὴν Ἀσίαν καταλιπόντας πᾶσι, εἰ μὴ τῇ τῶν λαφύρων ὑπερβολῇ περιχαρεῖς γεγονότες, ἀσμένως ταῦτα περισῶσαι καὶ ἀπαγαγεῖν οἴκοι διενοήθησαν.

Τῶν δὲ Σκυθῶν ὅσον ἦν τῆς Εὐρώπης ἐν ἀδείᾳ πολλῇ νεμομένων, ἤδη δὲ καὶ ἐσβεβάντων εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ τὰ μέχρι Καππαδοκίας καὶ Πεσσινοῦντος καὶ Ἐφέσου λῃσαμένων, Αἰμιλιανὸς Παννονικῶν ἡγούμενος τάξεων ἀτόλμους ὄντας τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν στρατιώτας ἀντισῆναι τῇ τῶν Βαρβάρων εὐημερίᾳ, ὡς ἀδαθαρσούσας ὡς οἷός τ' ἦν, καὶ τῇ τῶν Ῥωμαίων ἀξιώματος ἀναμήσας, ἐπὶ τοῖς εὑρεθεῖσιν ἐκεῖσε Βαρβάροις ἀπροσδοκήτως, καὶ τοὺς πολλοὺς αὐτῶν, ἤδη δὲ καὶ ὅλην τὴν ἐκείνων γλῶτταν διαβιβάσας, καὶ ἀδαδόξως πᾶν

thi, & Borani, & Urugundi, & Carpi, civitates in Europa deripiebant, quidquid eis ſuperabat, ſibi auferentes: Perſæ vero Aſiam invadebant, Meſopotamiam occupantes, & in ipſam progreſſi Syriam, ad urbem Antiochenam uſque: donec & illam totius orientis metropolim caperent, & incolis ejus partim cæſis, partim in ſervitutem abductis, infinita cum præda domum diſcederent, omnibus tam privatis quam publicis civitatis ædificiis, nullo penitus reſiſtente, dirutis. Ac Perſis quidem in proclivi fuiſſet tota potiri Aſia, ſi non ob immenſam vim ſpoliorum lætabundi, nimis ea cupide ſervare, domumque deportare cogitaſſent.

Scythis autem, quotquot erant in Europa, ſecure degentibus, & jam in Aſiam quoque tranſgreſſis, omniaque ad Cappadociam, & Peſinuntem, & Epheſum uſque depopulatis: Aimilianus ordinum Pannonicorum dux, militibus ſuis, qui parum habebant animi ad reſiſtendum proſperæ Barbarorum fortunæ, quanto poterat opere confirmatis, & dignitate populi Romani ad animum eis revocata; improviſus Barbaros in iis locis repertos adgreſſus eſt. Quumque magnam eorum partem occidiſſet, milites in barbaricum tranſduxiſſet, inopi-

1. Ἐξεπίστου καὶ Steph.

nato quidquid occurreret obtruncaſſet, præter omnem denique ſpem imperio Romano ſubjectos illorum furore liberaſſet, à militibus ſuis imperator dictus eſt. Itaque coactis eorum locorum copiis, quæ jam ex parta contra Barbaros victoria confirmatiores animis erant factæ, Italiam verſus movit, cum imparato Gallo manum conſerturus. Ille, per orientem geſtorum ignarus, quibuſcumque poterat rebus ſe muniebat, & Valerianum ablegabat, Gallicas atque Germanicas legiones adlaturum. Quum magna celeritate ſuos Aimilianus in Italiam aduxiſſet, propeque ſe conſtitiſſent exercitus: qui cum Gallo milites erant, amplitudine copiarum hunc longe inferiorem eſſe videntes, & ſimul ad hominis ignaviam negligentiamque reſpicientes, ipſum cum filio necant: quorum quidem in partes Aimiliani tranſitione facta, ſtabilitum illius imperium videbatur.

Sed Valeriano vires trans Alpes collectas in Italiam ducente, magnaque cum hominum multitudine alacriter Aimilianum debellare cogitante, quod hunc ſui potius militari quam imperatorio more res aggredi cernerent, veluti non idoneum regno de medio tollunt.

Valerianus, de communi omnium ſententia ſummum imperium adeptus, magno ſtu-

τὸ πρόσπαιον διαφθείρας, ἅτε δὲ πᾶσάν τ' ἐλπίδα τὰ Ῥωμαίοις ὑπήκοα τῆς ἐκείνων μανίας ἐλευθερώσας, αἱρεῖται καὶ τὴν τῆδε στρατηγὸν αὐτοκράτορα. συνάγων δὲ τὰς αὐτόθι δυνάμεις, ἐκ τῆς πρὸς Βαρβάρων νίκης ἐξογκωμένας θρασύτητας, ὅτι τ' Ἰταλίαν ἤλαυνεν, ἀνθορμιδίῳ τῷ Γάλλῳ βουλόμενος εἰς μάχην ἐλθεῖν. ὁ δὲ τ' χ' τ' ἐκείνου πραγμάτων ἀπήκοος ὤν, αὐτὸς μὲν τοῖς παροῦσι παρεσκευάζετο. Βαλεριανὸν δὲ ἔστελλε τὰ ἐν Κλυτοῖς καὶ Γερμανοῖς τάγματα ἀξοντα. μετὰ πολλῆς δὲ τάχους Αἰμιλιανὸς τὴν Ἰταλίαν προσαγάγοιτο, ἐπειδὴ πλησίον ἀλλήλων γέγονε τὰ στρατεύματα, πολλῷ τὸν Γάλλον ἐλαττούμενον ταῖς δυνάμεσιν ὁρῶντες οἱ σὺν αὐτῷ, καὶ ἅμα πρὸς τὸ ἐκμελὲς καὶ ἀνερμένον τῆς ἀνδρὸς ἀποβλέποντες, ἀναιροῦσιν αὐτὸν μετὰ τ' παιδός. καὶ προχωρήσαντες Αἰμιλιανῷ, κρατύνειν ἔδοξαν αὐτῷ τὴν ἀρχήν.

Βαλεριανὸς δὲ μετὰ τὰς Ἄλπεις δυνάμεων ὅτι τ' Ἰταλίαν ἐλαύνοιτο, καὶ σὺν πολλῷ πλήθει Αἰμιλιανὸν καταπολεμῆσαι προθυμούμενος, θεωρῶντες οἱ σὺν αὐτῷ στρατιωτικῶς μᾶλλον αὐτὸν ἢ ἀρχικῶς προσιόντα τοῖς πράγμασιν, ὡς πρὸς βασιλείαν ἀναρμόδιον ἀναιροῦσι.

Παρθυαίων δὲ Βαλεριανὸς κοινῇ γνώμῃ πρὸς τὴν τ' ὅλων ἀρχὴν, σπεύδων ἐποιεῖτο τὰ πράγματα

εὖ διαθεῖναι. Σκυθῶν δὲ ἐξ ι ἰδίων αὐτοσχόντων, καὶ Μαρκομαννῶν πρὸς τούτοις ἐξ ἐφόδου τὰ παράσημα τῆ Ρωμαίων ἀρχῆ χωρία λεηλατούντων, εἰς ἔσχατον μὲν ἡ Θεσσαλονίκη ἀπειλῆς κινδύνου, μόλις δὲ καὶ σὺν πόνῳ πολλῷ τῆς πολιορκίας λυθείσης, τῶν ἔνδον καρτερῶς ἀντιχόντων, ταραχαῖς ἡ Ἑλλὰς ἐξετάζετο πᾶσα. καὶ Ἀθηναῖοι μὲν τὸ τείχους ἐπεμελοῦντο, μηδεμιᾶς ἐξότε Σύλλας τοῦτο διέφθειρεν ἀξιωθέντος φροντίδος. Πελοποννήσιοι δὲ τὸν Ἰσθμὸν διετείχιζον. κοινὴ δὲ ὥρα πάσης φυλακὴ τῆς Ἑλλάδος ἐπ' ἀσφαλείᾳ τῆς χώρας ἐγίνετο.

Σωιδὼν ὁ Βαλεριανὸς τὸ πανταχόθεν ὀπτεύμενον τῇ Ρωμαίων ἀρχῇ κίνδυνον, αἱρεῖται Γαλιηνὸν τὸν παῖδα τῆς ἀρχῆς κοινωνόν. ἐνοχλουμένων δὲ τῶν παρασήμων ἀπανταχόθεν, αὐτὸς μὲν ὅπῃ τὸ ἑῷον ἤλαυνε Πέρσας ἀντισησόμενος, τῷ δὲ παιδὶ τὰ ἐν τῇ Εὐρώπῃ στρατόπεδα παρεδίδου, τοῖς πανταχόθεν ὀπτῶσι Βαρβάροις μετὰ τῶν ἐκεῖσε δυνάμεων ἀντισταῖεν παρεσκευάσας. ὁρῶν δὲ ὁ Γαλιηνὸς τὰ ἀγχοῦ ἐθνῶν ὄντα τὰ Γερμανικὰ χαλεπώτερα, σφοδρότερόν τε τοῖς πέλας τὸν Ῥῆνον οἰκοῦσι Κελτικοῖς ἔθνεσιν ἐνοχλοῦντα, τοῖς μὲν τῇδε πολεμίοις αὐτὸς ἀντετάττετο. τοῖς δὲ τὰ πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὰ ἐν Ἰλλυριοῖς καὶ τὴν Ἑλλάδα προθυμουμένοις λῃσασθαι, τοὺς στρατηγοὺς ἀπ-

dio rebus recte conſtituendis incumbebat. Scythis autem ſuis ex ſedibus egreſſis, & præter hos Marcomannis quoque per irruptiones finitima Romano imperio loca populantibus, ad extremum periculum Theſſalonica redacta fuit: cujus obſidione vix magno labore ſoluta, fortiter hoſti reſiſtentibus iis qui in urbe erant, tota Græcia perturbationibus vexabatur. Athenienſes mœnia ſua reficiebant, quibus ab eo tempore quo à Sulla diruta fuerant, nulla erat adhibita cura: Peloponneſii muro cingebant Iſthmum: & publicæ ab omni Græcia tuendæ cauſſa regionis excubiæ habebantur.

Valerianus, animadverſo periculo quod imperio Romano cunctis ex partibus immineret, Gallienum filium imperii conſortem facit: & rebus undique urgentibus, ipſe verſus orientem movet, ut Perſis reſiſteret, Europæos exercitus filio tradit, cohortatus eum, cum iis copiis irruentes undique Barbaros oppugnaret. Gallienus, videns Germanicas gentes cæteris infeſtiores eſſe, quæ adcolas Rheni Gallicas nationes acrius vexarent, hanc partem ſibi propugnandam ab hoſtibus ſumebat: aliis, qui per Italiam, Illyricum, Græciamque, prædis agendis, intenti eſſent, duces cum eorum locorum exercitibus bellum fa-

1. Utpote in quibus conſuefcimus.

cere juſſit. Ac ipſe quidem Rheni transjectus cuſtodiens, quantum præſtare poterat, interdum tranſitu hoſtes arcebat, interdum tranſeuntibus ſuos inſtructos objiciebat. Sed quod ingenti cum multitudine, perexiguas ipſe copias habens, bellum gereret, in anguſtum jam coactæ res ipſius erant: quum inito fœdere cum quodam de gentis Germanicæ principibus, ex aliqua parte periculum minuiſſe viſus fuit. Nam ille cæteros Barbaros arcebat quominus continenter Rhenum tranſirent, & irruentibus obſtabat. Ac Rheni quidem adcolarum hæc erat conditio.

Borani vero, & Gotthi, & Carpi, & Urugundi, (nationum hæc nomina, propter Iſtrum ſedes habentium) nullam nec Italiæ, nec Illyrici partem à continuis vexationibus immunem relinquebant, omnia nemine reſiſtente diripientes. Et quidem Borani in Aſiam quoque transjicere conabantur: idque per incolas Boſpori ſane quam facile obtinuerunt, qui metu potius quam animi voluntate adducti, naves eis dederunt, & in transjiciendo duces fuerunt. Quàm enim diu reges illi habebant, filio paternum in regnum ſuccedente, partim propter amicitiam cum populo Romano, & commerciorum opportunitatem, partim propter ea munera quæ ab regibus quotannis eis mittebantur, Scythas in Aſiam transjicere volentes arcere non

μα τοῖς ἐκεῖσε στρατεύμασιν ἔταξε διαπολεμεῖν. αὐτὸς μὲν ἦν τὰς τῆς Ῥήνης διαβάσεις φυλάττων, ὡς οἷόν τ' ἦν, πῇ μὲν ἐκώλυε διαιτῶν, πῇ δὲ καὶ διαβαίνουσιν αὐτελάττετο. πλήθει δὲ παμπόλλῳ μετ' ὀλιγίστης ἐλαττούμενος καὶ πολεμῶν, ἐν ἀπόροις τε ὢν, ἔδοξεν ἐν μέρει τὸν κίνδυνον ἐλαττοῦν τῇ σπονδάς τινας πρός τινα τῶν ἡγεμόνων ἔθνους Γερμανικοῦ ποιησάμενος. τάς τε γὰρ ἄλλας βαρβάρους ἐκώλυεν ἐπὶ συνεχεῖς διὰ τοῦ Ῥήνου ποιεῖσθαι τὰς διαβάσεις, καὶ τοῖς ὅπλοις ἀπεῖργε. καὶ τὰ μὲν παροικοῦντα τὸν Ῥῆνον ἐν τούτοις ἦν.

Βορανοὶ δὲ καὶ Γότθοι καὶ Κάρποι, καὶ Οὐρουγοῦνδοι (γένη δὲ ταῦτα περὶ τὸν Ἴστρον οἰκοῦντα) μέρος οὐδὲν τῆς Ἰταλίας ἢ τῆς Ἰλλυεικοῦ καταλιπόντες ἀδῄωτον διετέλουν, ἀδεῶς ἅπαντα διαμφὶς ἁρπάζοντες. Βορανοὶ δὲ καὶ τῆς εἰς τὴν Ἀσίαν διαβάσεως ἐπειρῶντο· καὶ ξύμπαν γε κατεπεφάσαντο ταύτῃ διὰ τῶν οἰκούντων τὸν Βόσπορον, δέει μᾶλλον ἢ γνώμῃ πλοῖά τε δεδοκότων, καὶ ἡγησαμένων τῆς διαβάσεως. ἕως μὲν γὰρ βασιλεῖς αὐτοῖς ἦσαν, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεχόμενοι τὴν ἀρχὴν, διά τε τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν, καὶ τὸ τῶν ἐμπορείων ξύμβολον, καὶ τὰ ἄλλα τῶν βασιλέων αὐτοῖς ἔτη ἐκάστῳ πεμπόμενα δῶρα, διετέλουν εἴργοντες ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διαβῆναι βουλομένους τοὺς Σκύθας. ἐπεὶ δὲ τῆς βασιλικῆς ἡμῖν διαφθαρέντος

ρέντ@ ἀναξίοι τινὲς καὶ ἀπεξημιωμένοι τῆς ἡγεμονίας κατέσηϛ κύριοι, δεδιότες ἐφ' ἑαυτοῖς τὸ μὲν τ Βοσπόρου τοῖς Σκύθαις ὅτι τὸ μὲν Ασίαν δεδώκασι πάροδον, πλοίοις αὐτὸς οἰκείοις διαβιβάσαντες· ἃ πάλιν ἀναλαβόντες, ἀνεχώρεϛ ἐπ' οἴκου.

Τῶν δὲ Σκυθῶν τὰ ἐν ποσὶ πάντα ληϊζομένων, οἱ μὲ πρῶ θαλαττίαν οἰκοῦντες τ Πόντ@ πρὸς τὰ μεσόγεια καὶ ὀχυρώτατα ἀνεχώρουν· οἱ δὲ Βάρβαροι τῷ Πιτυοῦντι πρώτῳ προσέβαλλον, τείχ[1] τ μεγίστῳ περιβεβλημένῳ, καὶ λιμένα εὐορμότατον ἔχοντι. Συκεσσιανὸϛ δὲ τ ἐκεῖσε στρατιωτῶν ἡγεμόν@ καταπλαγέντος, μὴ τ ἴσης αὐτόθι δυνάμεως ἀντισχόντ@, καὶ τοὺς βαρβάρους ἀποδιώξαντ@, δεδιότες οἱ Σκύθαι μήποτε ι καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις φρουρίοις πυθόμενοι, καὶ συξάντες τοῖς ἐν τῷ Πιτυοῦντι στρατιώταις, ἄρδην αὐτοὺϛ ἀπολέσωσιν, ὅσων δεδώκεσαν πλοίων ὑπολαβόμενοι, σὺν κινδύνῳ μείζῳ τὰ οἰκεῖα κατέλαβον, ἐν τῷ πρὸ Πιτυοῦντα πολέμῳ πολλοὺϛ τῶν σφετέρων ἀποβαλόντες. οἱ μὲ οὖν τὸν Εὔξεινον Πόντον οἰκοῦντες τῇ Συκεσσιανοῦ στρατηλάτῳ πεισθέντες, ὡϛ διέξηλθομεν, ἐλπίσαντέ ποτε τοὺς Σκύθας ἔλπιϛ αὖθις ὑπαναθήσεσθαι, τ εἰρημένον μοι τρόπον ἀπωκρύβησαν. Οὐαλεριανὸϛ δὲ Συκεσσιανὸν μετάπεμπτον ποιησάμενος, καὶ ὕπαρχον

deſinebant: verum poſteaquam extincto genere regio, quidam viles & abjecti principatum gentis obtinuiſſent: ſibimet ipſi metuentes, Scythis adeundæ per Boſporum Aſiæ facultatem concedebant, & ſuis eos navibus tranſvehebant, quibus deinde receptis, domum revertebantur.

Cæterum Scythis obvia quæque deprædantibus, qui maritima Ponti loca incolebant, ad mediterranea maximeque munita migrabant: Barbari vero Pityuntem primum adorti ſunt, muro maximo circumdatam, & portum commodiſſimum habentem. Sed quum dux militum ejus loci Suceſſianus, cum iis copiis quæ iſtic aderant, Barbaris obſtitiſſet, & eos inde ſubmoviſſet, veriti Scythæ ne hujus rei fama per cætera quoque caſtella didita, omnes militibus Pityunte degentibus adgregati, funditus ſe perderent: quantam maximam poterant navigiorum copiam nacti, ſummo cum periculo domum reverterunt, in hoc ad Pityuntem bello compluribus ſuorum amiſſis. Enimvero qui Pontum Euxinum inhabitabant, Suceſſiani ductu ſervati, quemadmodum expoſuimus, numquam fore ſperabant ut rurſum Scythæ transjicerent, qui jam indicato modo repulſi fuiſſent. Sed ubi Valerianus arceſſitum ad ſe Suceſſianum præfectum præto-

1. Inſerendus eſt articulus Οἱ poſt καὶ.

rio

rio dixiſset, & cum eo res Antiochenæ civitatis, ejuſque reſtaurationem tractaret: denuo Scythæ ſumtis navibus à Boſporanis, transjecerunt. Retentis autem navigiis, nec (ut factitatum prius erat) conceſſa poteſtate Boſporanis ut eis in patriam reverterentur: propter Phaſidem profecti ſunt, ubi fanum Dianæ Phaſianæ cum Æetæ regia ſitum eſſe perhibent. Hoc fanum occupare conati, ſed fruſtra, Pityuntem recta contendebant.

Caſtello facile capto, ſuoque præſidio denudato, pergebant ulterius: quumque magna copia navigiorum abundarent, & captivis remigandi peritis ad navigationem uſi, commodam tempeſtatem toto propemodum æſtivo tempore habuiſſent, Trapezuntem petierunt, urbem amplam & populoſam, quæque præter conſuetos milites, alios decies mille receperat. Obſidione cœpta, ne per ſomnium quidem urbe ſe potituros ſperabant, quod eſſet ea duobus muris circumdata: ſed ubi milites animadverterent ſecordiæ temulentiæque deditos ne murum quidem amplius conſcendere, nec ullo tempore luxum & compotationes ſuas intermittere: arboribus quas dudum ad hoc præparaverant, admotis muro, qua perveniri ad eum poterat, & ſuis noctu per has in murum paullatim

τὴν αὐλῆς ἀναδείξαντος, καὶ σὺν αὐτῷ τὰ περὶ τὴν Αντιόχειαν καὶ τὸν ταύτης οἰκισμὸν οἰκονομοῦντος, αὖθις οἱ Σκύθαι πλοῖα λαβόντες ἐπεραιώθησαν. καταχύλιες δὲ τὰ πλοῖα, καὶ οὐχ ὥσπερ πρότερον τοῖς Βοσπορανοῖς ἐνδόντες μὴ τύπων ἐπαναχθεῖν οἴκαδε, πλησίον τὸν Φάσιδος ὡρμήθησαν, ἔνθα καὶ τὸ τῆς Φασιανῆς Αρτέμιδος ἱδρύσθαι λέγουσιν ἱερὸν, καὶ τὰ τοῦ Αἰήτου βασίλεια. πειραθέντες δὲ τοῦ ἱεροῦ ἑλεῖν, καὶ ἀμπλακόντες, δι' ὃ δὴ Πιτυοῦντος ἐχώρουν.

Ελόντες δὲ ἔρημα τὸ φρούριον, καὶ τῆς ἐν αὐτῷ φυλακῆς ἐρημώσαντες, ἐχώρουν εἰς τὸ πρόσω. πλοίων δὲ πολλῶν εὐπορήσαντες, καὶ τῶν αἰχμαλώτων τοῖς ἐρέσσειν ὀπισαμβίοις εἰς ναυπλίαν χρησάμενοι, γαλήνης παρὰ πάντα χρόνον τὸν τοῦ θέρους καιρὸν γινομένης, τὴν Τραπεζοῦντα προσέπλευσαν, πόλιν μεγάλην καὶ πολυανθρώπων, καὶ πρὸς τοῖς ἐθνικοῖς στρατιώτας μυρίων ἑτέρων ἀνδρῶν προσλαβοῦσαν. καταστάντες δὲ εἰς πολιορκίαν, κρατήσειν μὴ ἔλπιζον οὐδὲ ὅναρ τῆς πόλεως δυσὶ τείχεσι περιειλημμένης· αἰσθανόμενοι δὲ τοὺς στρατιώτας ἀδυμίᾳ καὶ μέθῃ καθειλημμένους, καὶ ὅτε εἰς τὸ τεῖχος λοιπὸν ἀνιόντας, οὐδένα δὲ χρόνον τῆς τρυφῆς καὶ τὰ συμπόσια παυσαμένους, δένδρα πάλαι πρὸς τοῦτο συντεθειμένα προσθέντες τῷ τείχει καθ' ὃ βάσιμον ἦν, κατ' ὀλίγας δὴ διὰ τύπων νυκτὸς ὕσης ἀναγόντες, αἱροῦσι τὴν πόλιν, τῷ μὲν

στρατιωτῶν

στρατιωτῶν τῷ αἰφνιδίῳ καὶ ἀπροσδοκήτῳ τῆς ἐφόδου καταπλαγήντων, καὶ τῶν ἄστεως ὑποδραμόντων διὰ ἑτέρας πύλας, τῶν δὲ ἄλλων φόβῳ τῶν πολεμίων ἀναιρεθέντων. τῆς δὲ πόλεως τοῦτον τὸν τρόπον ἁλόσης, μεγάνασι πλῆθος ἀφάτου χρημάτων καὶ αἰχμαλώτων οἱ Βάρβαροι κύριοι. πάντας γὰρ σχεδὸν τοὺς πέριξ οἰκοῦντας συνέβη κατ' αὐτὴν ὡς εἰς ὀχυρὸν χωρίον συνοικῆναι. ἀφανισθέντες δὲ τά τε ἱερὰ καὶ τὰ οἰκοδομήματα καὶ πᾶν ὅ, τι πρὸς κάλλος ἢ μέγεθος ἄσκησε, καὶ προσέτι τὴν ἄλλην χώραν καταδραμόντες, ἅμα πλήθει πολλῶν νεῶν ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου.

Τῶν δὲ ὁμορόντων Σκυθῶν θεασαμένων τὸ πλοῦτον ὃν ἐπηγάγοντο, καὶ εἰς ὀπτυμίαν ἐλθόντων τῆς δρᾶσαι παραπλήσια, πλοῖα μὲν κατεσκευάζετο, τῶν συνόντων αὐτοῖς αἰχμαλώτων, ἢ ἄλλως κατ' ὑποψίαν ὀπτυμγυμβώνων, ὑπουργησάντων εἰς τὴν τούτων δημιουργίαν. ἐπεὶ αὐτὸν δὲ τοῖς Βορανοῖς τρόπον ποιήσασθαι τὴν ἔκπλουν οὐκ ἔγνωσαν, ὡς μακρὸν ὄντα καὶ δύσκολον, καὶ διὰ τόπων ἤδη πεπορθημένων· ἀναμείναντες δὲ τὸν χειμῶνα, τὸν Εὔξεινον Πόντον ἐν ἀριστερᾷ καταλιπόντες, τῆς πεζῆς ὁδοιπορίας αὐτοῖς διὰ τῆς ἠϊόνων ἐπὶ τὸ παρεῖκον συμπαραδόσης, Ἴστρον καὶ Τομέα καὶ Ἀγχίαλον ἐπὶ τὸ δεξιὸν παραμείψαντες μέρος, ἔνθα τὴν Φιλεατίναν ἔδησε λίμνην, ἣ ἐπὶ δυσμὰς τροπαὶς Βυζαντίου πρὸς τὴν

subductis, urbem capiunt, præsidiariis ob repentinam & improvisam hostis irruptionem metu perculsis, & per alias portas ex urbe fuga dilapsis, cæteris ab hostibus interemptis. Urbe in hunc modum capta, ineffabilem Barbari opum captivorumque copiam adepti sunt. Nam finitimi omnes in eam, veluti locum munitum, confluxerant. Templis & ædificiis dirutis, aliisque rebus ad urbis elegantiam majestatemve comparatis, & excursionibus tota regione vexata, compluribus cum navigiis domum discessere.

Quum horum finitimi Scythæ adlatas ab eis opes conspexissent, & simile facinus audendi cupiditas eos incessisset: navigia quidem instruebant, quum ad eorum exædificationem, hominum apud se captivorum, vel aliorum inopiæ causa cum eis se conjungentium opera uterentur. Sed ea ratione qua Borani fuissent usi, minime navigationem instituendam esse decreverunt, quod ea tum longinqua, tum difficilis foret, perque loca jam ante vastata suscipienda. Itaque quum hiemem expectassent, Ponto Euxino ad sinistram relicto, pedestribus copiis propter litora, quantum ejus fieri poterat, celeriter comitantibus, Istrum, Tomos, Anchialum, ad dextram prætergressi, ad Phileatinam ve-

nere

nere lacum, qui verſus occidentem ſolſtitialem Byzantii, Ponto adjacet. Cognito autem, ejus lacus piſcatores in adjacentibus lacui paludibus cum iis quas haberent navibus abditos deliteſcere, poſteaquam eos interpoſita cautione in fidem recepiſſent, & eorum naves copiis pedeſtribus oneraſſent, ad transjiciendum per id fretum quod Byzantio Chalcedonique interjacet, progrediebantur. Et quamquam præſidium Chalcedone foret, ad ipſum uſque fanum quod ad oſtium Ponti ſitum eſt, longe Barbaros advenientes viribus ſuperans: tamen milites partim diſceſſere, quaſi qui occurrere duci ab imperatore miſso vellent; partim tanta trepidatione correpti ſunt, ut ad primam rei famam citato curſu diffugerent. Quo facto, ſimul & transjecere Barbari, & Chalcedone nullo reſiſtente capta, opibus & armis, aliaque ſupellectile copioſiſſima potiti ſunt.

Hinc Nicomediam contenderunt, urbem maximam & fortunatam, opibusque ac rerum omnium copia celeberrimam. Sed licet præcepta fama cives jam ante diffugiſſent cum opibus ſuis quas auferre ſecum poterant, nihilo minus Barbari repertorum ab ſe copiam mirati; omni honore atque obſervantia Chryſogonum proſequebantur, qui jamdudum eis auctor fuerat ut Nicomediam proficiſcerentur.

Πόντῳ διάκειται. γνόντες δὲ τὰς ταύτης ἁλίεας ἐν τοῖς ἕλεσι τοῖς ὁπκειμένοις τῇ λίμνῃ μὲ τὰ ὄντων αὐτοῖς πλοίων ὑποχρυβέντας, ὁμολογίᾳ ἀβλαβησόμενοι καὶ τῷ πεζῷ δυνάμιν ἐμβιβάσαντες, ὅπῃ τῷ διὰ τοῦ πορθμοῦ τὸ μεταξὺ Βυζαντίου καὶ Χαλκηδόνος ἐχώρουν διάβασιν. οὔσης δὲ φυλακῆς ἐν τῷ αὐτῇ Χαλκηδόνι καὶ μέχει τοῦ ἱεροῦ τοῦ πρὸς τῷ σόματι τοῦ Πόντου, πολλῷ τὰς ὁπόντας ὑπερεχούσης, οἱ μὲν τῷ στρατιωτῶν ἀνεχώρησαν, ὑπαντήσαι δῆθεν τῷ πεμφθέντι παρὰ βασιλέως ἡγεμόνι βουλόμενοι· οἱ δὲ εἰς τοσοῦτον κατέσησαν δέος, ὥστε ἅμα τῇ ἀκοῇ περιδεπάδην φυγεῖν. ἔ δὴ γενομένου, ἅμα τε ἐπραιώθησαν οἱ Βάρβαροι καὶ Χαλκηδόνα μηδενὸς ἀντιπάλου ἐλόντες, χρημάτων καὶ ὅπλων καὶ ἄλλης ὅτι πλείστης ἀποσκευῆς γεγόνασιν ἐγκρατεῖς.

Ἐπὶ δὲ τὴν Νικομήδειαν ἐχώρουν, μεγίστην οὖσαν καὶ εὐδαίμονα, διά τε πλῆθος καὶ τὴν εἰς ἅπαντα εὐπορίαν, ὀνομαστοτάτην. ἐπεὶ δὲ τὴν φήμην περιλαλαβόσης ἔφθασε τοὺς ταύτης οἰκήτορες ἀποδρᾶναι μὲ τῶν χρημάτων, ὅσα τῷ οἷοίτε γεγόνασιν ὁπικομισάμενοι, τῶν μὲ εὑρεθέντων οἱ Βάρβαροι τὸ πλῆθος ἐθαύμασε, διὰ δὲ πομπῆς πάσης καὶ θεραπείας Χρυσόγονον ἦγον, τὸν ὅπῃ τὴν Νικομήδειαν αὐτοὺς ἐλθεῖν ἐκ πολλοῦ παρορμήσαντα.

ὅπ δρα-

ἐπιδραμόντες δὲ Νικαίᾳ καὶ Κίῳ καὶ Ἀπαμείᾳ καὶ Προύσῃ, τὰ παραπλήσιά τε καὶ ἐν τούτοις πεποιηκότες, ὅτι τοῦ Κύζικον ὁρμοῦντος. τοῦ Ῥυνδάκου δὲ ποταμοῦ πολλῷ ἐξεσαντος ἐκ τῶν γενομένων ὄμβρων, διαπειρᾶσθαι τοῦτον ἀδυνατήσαντες, ἀνεχώρησαν ὀπίσω· καὶ τὴν μὲν Νικομήδειαν ἀνέσησαν, καὶ τοῦ Νίκαιαν· ἀμάξαις δὲ καὶ πλοίοις ἐμβαλόντες τὰ λάφυρα, ὡς ἐπὶ τῆς οἰκαδε ἐπανόδου διενοῦντο, τοῦτο τῇ δευτέρᾳ ἐφόδῳ ποιησάμενοι τέλος.

Οὐαλεριανὸς δὲ πυθόμενος τὰ κατὰ τοῦ Βιθυνίαν, στρατηγῶν μὲν ἑνὶ τοῦ κατὰ τῶν βαρβάρων ἄμυναν τολμᾶν ἀπιστίας ἐνδείξει καθαπτεῦσαν· Φήλικα δὲ φυλάξοντα τὸ Βυζάντιον στείλας, αὐτὸς ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας ἄχρι Καππαδοκίας ἐχώρει, καὶ τῇ παρόδῳ μόνον ἐπιβλάψας τὰς πόλεις, ὑπέστρεψεν εἰς τοπίσω. λοιμὸς δὲ τοῖς στρατοπέδοις ἐμπεσόντος, καὶ τῆς πλείω μοῖραν αὐτοῦ καταφθείραντος, Σαπώρης ὀπίσω τε ἐώσαν, ἅπαντα κατεστρέφετο. Οὐαλεριανῷ δὲ διὰ τε μαλακίαν καὶ βίου χαυνότητα βοηθῆσαι μὲν εἰς ἔσχατον ἐλθοῦσι τοῖς πράγμασιν ὀκνοῦντος, χρημάτων δὲ δόσει καταλῦσαι τε πόλεμον βουλομένου· τὸν μὲν ὅτι τούτῳ σπένδεσθαι πρέσβεις ἀποπέμψαντες ὁ Σαπώρης ἀπέπεμψεν, αὐτὸν δὲ ἤτει τε βασιλέα ὡς οἱ αὐτοκρίσιον αὐτῷ νομιζομένων εἰς λόγους ἐλθεῖν. ὁ δὲ σὺν ἀδεμίᾳ φρονήσει καταδύσας τοῖς αἰτουμένοις, ἀπροσκέπτως μετ' ὀλίγων ὁρμήσας

Quumque Nicæam, & Cium, & Apameam, & Prusam iisdem incursionibus vexaisent, & in illis paria designaisent, Cyzicum petiere. Verum quod Rhyndacus fluvius ex imbribus auctus ingentem aquarum vim volveret, transjectione frustra tentata, retro cesserunt: ac Nicomediam quidem & Nicæam injectis ignibus succenderunt, spoliis vero in plaustra navesque conjectis, domum cogitabant, hoc irruptioni secundæ fine imposito.

Valerianus, intellectis Bithyniæ calamitatibus, ex diffidentia nemini ducum credere defensionem illius contra barbaros audebat: sed misso Felice, qui præsidio Byzantinis esset, ipse relicta Antiochia ad Cappadociam usque progrediebatur, & transitu duntaxat adtritis ac vexatis oppidis, pedem referebat. Quumque pestis invasisset exercitus, eorumque majorem partem sustulisset; Sapores orientem adgressus, in ditionem omnia redigebat. Interim Valeriano propter mollitiem ac socordiam de sublevandis ad extremum prolapsis rebus desperante, dataque pecunia bello finem imponere volente: missos hoc nomine legatos Sapores ab se rebus infectis dimisit, & ab ipso imperatore petiit ut de negotiis quæ ad eum pertinere viderentur, secum in colloquium veniret. Ille, nulla prudentia postulatis adsensus,

& inconsulto cum paucis ad Saporem profectus, quasi de pace cum eo colloquuturus, ab hostibus subito comprehenditur: & in hac fortuna captivus apud Persas vivendi finem fecit, maximo dedecore nomini Romano apud posteros relicto.

Quum hic rerum per orientem status esset, omnia confusa pariter & indefensa jacebant. Et Scythæ conjunctis animis ex universa gente nationeque sua in unum congressi, parte quadam copiarum suarum Illyricum agebant, ferebant, alii civitates ejusdem vastabant, alii denique Italiam ingressi, ad ipsam usque Romam pergebant.

At Gallieno transalpinis in locis hærente, Germanicisque bellis intento, senatus urbem Romam in summum malum conjectam videns, armatis quotquot erant in ea militibus, & iis præterea qui valentiores ex plebeiis erant, exercitum barbarico majorem coegit, quem hostes veriti, Romam illi quidem relinquebant, sed Italiam, prope dixerim, universam excursionibus adfligebant. Itidem quum per Illyricum res ob Scytharum irruptiones in extremo versarentur, & totum Romanum imperium sic fluctuaret nihil ut reliquum esset: ranta pestis in oppidis exorta, quanta numquam prius ullo tempore exstiterat, calamitates à barbaris illatas leviores reddebat efficiebatque ut morbo correpti

ὅτι Σαπώρην, ὡς δὴ περὶ σπονδῶν αὐτῷ διαλεξόμενος, ἄφνω συλλαμβάνεται ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ ἐν αἰχμαλώτου τάξει καθασὰς, παρὰ Πέρσαις τὸν βίον ἀπέλιπε, μεγίστῳ αἰσχύνῃ ἐν τοῖς μεταπίπτα τὸ Ρωμαίων ὀνόματι καταλελοιπώς.

Ὄντων δὲ τῶν ἀμφὶ τὸν ἔφορον ἐν τούτοις, πάντα μὲν ἦν ἀναρχά τε καὶ ἀβούλητα. Σκύθαι δὲ ὁμογνωμονήσαντες καὶ ἐκ παντὸς ἔθνους τοῦ καὶ γένους εἰς ἓν συνῳθοῦντες, τὴν μὲν Ἰλλυρικὸν μοῖρα πνὶ σφῶν ἐλαύνοντο, καὶ τὰς ἐν ταύτῃ πόλεις ἐπόρθουν· μοῖρα δὲ διὰ τῆς Ἰταλίας καταλαβόντες, καὶ ἄχρι τῆς Ρώμης ἐπῆσαν.

Γαλλιηνῷ δὲ τοῖς ἐπέκεινα τῶν Ἀλπεων τόποις ἐκπαρτερήσαντι, καὶ Γερμανικοῖς ἐναχολουμένῳ πολέμοις, ἡ γερουσία τῆς Ρώμης εἰς ἔσχατον ἐλαλακυῖαν ὁρῶσα κακὸν, τοὺς καθ' ἑαυτὴν στρατιώτας ὁπλίσασα, δέσα δὴ ὅπλα καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ δήμου τοῖς ἐξωμοτέροις, στράτευμα πλῆθος τοῦ Βαρβάρου ὑπερῆρον συνήγαγον. ὅσῳ δὲ ἐξεωθοῦντες οἱ πολέμιοι, τὴν μὲν Ρώμην ἀπέλειπον, τὴν δὲ Ἰταλίαν πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, ἐπῳθοῦντες ἐκάκωσαν. ἐν ἑκάτῳ δὲ καὶ τῶν ἐν Ἰλλυριοῖς στρατευμάτων ἐκ τῆς τῶν Σκυθῶν ἐφόδου διακεισμένων, καὶ πάσης τῆς ὑπὸ Ρωμαίοις ἀρχῆς ἐς τὸ μηκέτι λοιπὸν εἶναι σαλεύομένης, λοιμὸς ὑπεισέρχεται τοῖς πόλεσιν, οἷος ὅπω πρότερον ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ συνέβη, τὰς μὲν ἀπὸ τῶν βαρβάρων συμφορὰς μετριωτέρας ἀπέφηνε, τοῖς δὲ τῇ νόσῳ καταλημμένοις

λημμένους διαφθείρειν ἑαυτὸς ἐδίδου, καὶ τὰς ἁλωκυίας ἤδη πόλεις, αὐθρώπων παντὸς ἐρήμους.

Ἐπὶ πᾶσι τούτοις ὁ Γάλλιηνὸς πανταραχθεὶς, εἰς τὴν Ῥώμην ἐπανήλθε, τὸν μὲν Σκυθῶν ἐπιχθέντα τῇ Ἰταλίᾳ πόλεμον ἀφανίσων. ἐν τούτῳ δὲ ἐπιβουλευόντων αὐτῷ Κέκροπός τε καὶ Μαυρεσίου καὶ Αὐρεόλου, καὶ Ἀντωνίνου, καὶ ἑτέρων πλειόνων, οἱ μὲν ἄλλοι σχεδὸν ἅπαντες τὰς δίκας ἔδωκαν, Αὐρεόλος δὲ διχοτείως πρὸς τὸν βασιλέα διετέλεσεν ἔχων.

Ἐπεὶ δὲ καὶ Ποστοῦμος, ἀρχὴν ἐν Κέλταις στρατιωτῶν ἐμπεπιστευμένος, ἐς τὸ νεωτερίσαι προύχθη, τοὺς συνεπομένους αὐτῷ στρατιώτας ἀναλαβὼν, ὅτι τὴν Ἀγριππίναν ἔλαυνε, πόλιν ὀχυρωμένην τῷ Ῥήνῳ μεγίστην. κἀνταῦθα Σαλωνῖνον τὸν Γαλλιηνοῦ παῖδα ἐπολιόρκει· καὶ εἰ μὴ ἐδεδοίκει, τὸν πολιορκίαν οὐκ ἔφασκεν ἀποστήσεσθαι. τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀνάγκῃ τῆς πολιορκίας αὐτὸν καὶ τὸν παραλαβόντα τὸν τόπον φυλακὴν ἐκ τοῦ παιδὸς Σιλβανὸν παραδόντων, ἀμφοτέρους ὁ Ποστοῦμος ἀνῄρει, αὐτὸς τὴν ἐν Κέλταις ἐπικράτειαν εἶχε.

Τῶν δὲ Σκυθῶν τὴν Ἑλλάδα κάκιστα διαθέντων, καὶ τὰς Ἀθήνας αὐτὰς ἐκπολιορκησάντων, Γάλλιη-

beatos se ducerent, & civitates occupatas, in quibus omnino virorum solitudo esse acceperat.

His rebus omnibus conturbatus Gallienus, Romam revertebatur, ut illatum ab Scythis Italiæ bellum propulsaret. Ibi struentibus illi insidias Cecrope Mauro & Aureolo, & Antonino, & aliis pluribus: cæteri propemodum omnes pœnas dederunt, solus Aureolus infesto erga principem animo esse pergebat.

Secundum hæc Postumus quoque, cui creditum esset militare apud Celtas imperium, ad res novas animum adjecit, sumtisque secum militibus qui cum ipso defecerant, Agrippinam contendit, urbem maximam ad Rhenum sitam, ubi Saloninum Gallieni filium obsedit, minatus obsidionem se minime soluturum, nisi deditus ille sibi fuisset. Militibus obsidionis necessitate compulsis, ut & ipsum & ipsius custodiæ præfectum à patre Silvanum traderent, utroque Postumus interfecto, rerum apud Celtas potiebatur.

Scythis autem Græciam miserrimum in modum vexantibus, ipsis Athenis expugnatis,

1. Ubi memorabile est Barbari cujusdam consilium, qui, cum cæteri libros inprimis combustos vellent, *Abstineamus*, inquit, *hanc injuriam ab his ædificiis, quibus Græci homines dum studiosius incumbunt, minus ad bella sunt idonei.*

Gallienus manum cum eis qui jam Thraciam occupaverant conſerturus acceſſit: deſperatiſque rebus orientis opem ferre juſſit Odanathum, hominem Palmyrenum, apud imperatores inde uſque à majoribus ſuis honoratum. Is, ubi reliquis iſtic exercitibus copias ſuas, quam poterat maximas, admiſcuiſſet, ſtrenue Saporem adoriebatur, & cum alias urbes imperio Perſarum adſuetas, tum Niſibim ab Sapore captam, Perſarumque rebus addictam, impetu in eam facto, recepit & evertit. Quumque non ſemel ſed iterum Cteſiphontem uſque proceſſiſſet, Perſas quidem intra munitiones ſuas compulſos occluſit, contentos ſi liberum & uxorum & ſuam ſalutem tueri poſſent: ipſe res jam vaſtatæ regionis pro viribus ex uſu ſuo conſtituit.

Poſteaquam autem Emiſæ degens, & natalitiam quamdam celebritatem peragens, ex inſidiis interemtus eſt: rerum in ſe curam Zenobia ſuſcepit, Odanathi quidem illa conjux, ſed animo virili prædita, quæ operâ familiarium mariti parem diligentiam rebus gerendis adhibebat.

Quum hic ſtatus orientis eſſet, Gallieno bellum Scythicum urgenti nuncius adfertur, Aurelianum, ducem omnium copiarum equeſtrium, qui ad

ὸς μὲ ὀλὶ τὸν πρὸς τούτους μέλλῃ μάχεσθαι, ἤδη δὲ Θρᾴκιον καλαλαβόντας· τοῖς δὲ πρὸ ὀφθαλμῶν ἐσόμενα πράγματα ἔστιν ἐν ἀπογνώσει βοηθεῖν Ὀδαίναθον ἔταξεν, ἄνδρα Παλμυρηνὸν, ὃς ἐκ προγόνων τὰ παρὰ τῆς βασιλέως ἀξιωθέντα τιμῆς. ὁ δὲ τοῖς αὐτόθι λελειμμένοις στρατοπέδοις δυνάμεν ἀναμίξας ὅτι πλείστην οἰκείαν, ἐπεξῆλθε τῷ Σαπώρῃ καὶ τὸ καρτερὸν, καὶ τὰς τε πόλεις αὐτοῦ τὰς ἤδη πρὸ Περσῶν ἐχομένας, καὶ Νίσιβιν εἰλημμένην μὲν ὑπὸ Σαπώρου, τὰ Περσῶν δὲ φρονοῦσαν, ἑλὼν ἐξ ἐφόδου καθέσκαψεν. ἐπεξελθὼν δὲ μέχρι Κτησιφῶντος αὐτὸς ἐκ ἔπαυε, δηλὰ καὶ δεύτερον, Πέρσας μὲ τοῖς οἰκείοις ἐναπέκλεισεν, ἀγαπῶντας εἰ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ ἑαυτὸς σῶσαιεν, αὐτὸς δὲ τὰ μὲν ἤδη πεπορθημένην χώραν ὡς οἷός τ' ἦν εὖ διεπίθη.

Ἐπεὶ δὲ Δομετείνου καὶ τῶν Ἐμισῆς, καί τινα γενέθλιον ἄγων ἑορτὴν ἐξ ὑπουλῆς ἀνῃρέθη, τὰ ἐκείνου πραγμάτων ἀνεπλαμβάνετο Ζηνοβία, συνοικοῦσα μὲ Ὀδαινάθῳ, φρονήματι δὲ ἀνδρείῳ χρωμένη, καὶ διὰ τὸ ἐκείνῳ συνόντων τῶν ἴσων εἰσφέρουσα τοῖς πράγμασιν ὀπιμέλειαν.

Οὕτως δὲ τοιαύτης τῆς ἀμφὶ τῶν ἀνατολῶν καλαστάσεως, ἀγγέλλεται Γαλλιηνῷ τῷ πρὸς Σκύθας ἐγκαρτεροῦντι πολέμῳ, τὸν τῆς ἵππου πάσης ἡγούμενον [1] Αὐρη-

1. Monet quod in Treb. Pollione legimus, reſcribendum [*Aureolum*] quem bis rebellaſſe ſignificat; quin & proxime ſequentia idem ſatis teſtantur.

λιανὸν,

λιανὸν, ἐν Μεδιολάνῳ τῇ πόλει τὴν ὅτι τὴν Ἰταλίαν πάροδον Ποσθύμου τελεσθέντος φυλάττειν, εἰς τὸ νεωτερίζειν τραφθαι, καὶ μηδὲν τῆς ὅλων ἀρχῆς ἑαυτῷ. συνταραχθεὶς δὲ πρὸς τοῦτο, παραχρῆμα τῆς ὅτι τὴν Ἰταλίαν ὁδοιπορείας εἶχετο, τὴν στρατηγίαν τοῦ πρὸς Σκύθας πολέμου Μαρκιανῷ φυλάξας, ἀνδρὶ τὰ πολέμια σφόδρα ἐξησκημένῳ. τότε δὲ τὸ πόλεμον οὗ ἀφανὲς, Γάλλιηνὸς ἐχόμενος τῆς ὅτι τὴν Ἰταλίαν ὁδοῦ, εἰς πειρᾶται ἐπιβουλῇ ἐμπίπτει. Ἡρακλιανὸς ὁ τῆς αὐλῆς ὕπαρχος κοινωνὸν τῆς σκέψεως λαβὼν Κλαύδιον, ὃς μὴ βασιλέα τῆς ὅλων ἐπιζητεῖν ἐδόκει, θάνατον ἐπιβουλεύει Γαλλιηνῷ. ἄνδρα δὲ δυρὼν εἰς τὰ τοιαῦτα ταχυδρόμον, ὅστις τῆς Δαλματῶν ἦρχεν ἴλης, ἐπιτείζει τούτῳ τὴν πρᾶξιν. ὁ δὲ, ἐπισὰς τῷ Γαλλιηνῷ διαπονουμένῳ, καὶ φήσας ἀγγέλλειν τινὰ τῶν καλασκόπων ὡς Αὐρέολος ἅμα τῇ σὺν αὐτῷ δυνάμει παραγίνεται, τοῖς τοιούτοις ἐπέβαλε λόγοις. ὅπλα τε οὖν ᾔτει, καὶ ἅμα δορὸν εἰς τὸν ἵππον, σύνθημα τοῖς στρατιώταις ἐδίδου μὴ τὰ ὅπλα ἀναλαβεῖν καὶ εὐθὺς τοὺς δορυφοροῦντας ἐκδεξάμενος ἔκαιρε. γυμνὸν οὖν ὁ ἱλάρχης θεασάμενος ἀποσφάττει.

Τῶν δὲ στρατιωτῶν κλαύσει τὸν ἡγεμόνα ἰδόντων, Κλαύδιος τὴν τῆς ὅλων ἡγεμονίαν παραλαμβάνει, καὶ πρότερον τῆς κοινῆς ψήφου ταύτην δόξας αὐτῷ. Αὐρέολος ὅτι

urbem Mediolanum Poſtumi tranſitum in Italiam obſervare juſſus fuerat, res novas moliri, & imperii ſummam ſibi polliceri. Ad ejus rei famam conturbatus, ſtatim ad iter Italicum ſemet accingit: relicto cum imperio belli Scythici conficiendi cauſſa Marciano, viro bellicis rebus exercitatiſſimo: quo bellum hoc feliciter adminiſtrante, Gallienus iter Italicum perſequens, in hujuſmodi inſidias incidit Heraclianus præfectus prætorio ſocium conſilii Claudium nactus, qui ſecundum imperatorem adminiſtrationi rerum præeſſe videbatur, necem Gallieno molitur. Quumque reperiſſet hominem ad perpetranda ejuſmodi expeditiſſimum, qui turmæ Dalmatarum dux erat, rem ei perficiendam committit. Adſtans ille cœnanti Gallieno, quum exploratorem quemdam nuntiaſſe dixiſſet, Aureolum cum copiis ſuis accedere, hominem verbis hujuſmodi terruit. Quapropter arma poſcens, & equum inſiliens, ſignum militibus dabat ut ſe cum armis ſequerentur: ac, ne corporis quidem ſtipatoribus exſpectatis, abequitabat. Itaque dux turmæ nudum conſpicatus interficit.

Quum milites ducum juſſu quieſcerent, Claudius imperium conſequitur, quod antea quoque communi decreto datum ei fuerat. Aureolus, qui ſatis longo tempore ſe tutatus

fuerat

fuerat quo minus in Gallieni poteſtatem veniret, ſtatim de pace legatos ad Claudium mittebat: quumque ſe dediſſet, à militibus qui circa principem erant interficitur, quod conceptam in illum ex cauſſa defectionis iram necdum depoſuerant.

Hoc tempore, quotquot erant Scythæ ſuperſtites, animis propter expeditiones hactenus ſuſceptas elati, adjunctis ſibi Herulis, Peucis, & Gotthis, collectique propter Tyram fluvium, in Pontum ſemet exonerantem, ſexies mille navibus ædificatis, & trecentis ac viginti millibus hominum in eas impoſitis, navigatione per Pontum inſtituta, Tomis munito mœnibus oppido tentato, rejecti ſunt. Progreſſi vero, & Marcianopolim Myſiæ civitatem delati, & ne illa quidem potiti, vento uſi proſpero, navigabant ulterius. Ubi Propontidis anguſtias adtigiſſent, quod multitudo navium celeritatem fluxus ferre non poſſet, naves inter ſe collidebantur, & nullo ferebantur ordine lembi, gubernatoribus clavos dimittentibus: ita quidem ut partim demergerentur, partim cum hominibus ipſis, partim hominum vacuæ litoribus adpellerent, magna tum hominum, tum navigiorum multitudine pereunte. Propter hanc cauſam à Propontidis anguſtiis Barbari recedebant,

χρόνον συχνὸν ἔξω τῆς Γοθικῆς καταπάσας ἑαυτὸν ἐξουσίας, ἐπεμπυκλεύετό τε παραχρῆμα πρὸς Κλαύδιον, καὶ παραδοὺς ἑαυτὸν, ὑπὸ τῶν περὶ τὸν βασιλέα στρατιωτῶν ἀναιρεῖται, τῇ διὰ τὴν ἀπόστασιν ἐχομένων ὀργῇ.

Κατὰ τοῦτον δὲ τὸ χρόνον Σκυθῶν οἱ περιλειφθέντες ἐκ τῶν προλαβόντων ἐπαρθέντες ἐφόδοις, Ἐρούλοι καὶ Πεύκαι καὶ Γότθοι προσλαβόντες, καὶ περὶ τὸν Τύραν ποταμὸν ἀθροισθέντες, ὃς εἰς τὸν Πόντον εἰσβάλλει, ναυπηγησάμενοι πλοῖα ἑξακισχίλια, καὶ τούτοις ἐμβιβάσαντες δύο καὶ τεσσαράκοντα μυριάδας, ὁρμηθέντες διὰ τοῦ Πόντου, [1] Τόμεως τειχήρη πόλιν προσβαλόντες ἀπεκρούσθησαν. προσχωροῦντες δὲ καὶ ὕστερον Μαρκιανοῦ πόλιν, ἣ Μυσίας ἐστὶν, ἀναβαίνοντες, καὶ ταύτης ἀμφισβητοῦντες, ἔπλουν ὅτι τὸ πρόσω, κρείττονα τὸν ἄνεμον ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ τὰ στενὰ τῆς Προποντίδος κατέλαβον, τότε δὴ τῷ τῶν νεῶν τὸ πλῆθος ἐνεῖκεῖν τὴν τοῦ ξὺν ταχύτητα μὴ δυναμένων, ἀλλήλοις τὰ πλοῖα προσήραττε, καὶ ἐφέρετο τὰ σκάφη σὺν οὐδενὶ κόσμῳ, τῶν κυβερνητῶν μεθιέντων τὰς οἴακας· ὥστε τὰς μὲν καταδῦναι, τὰς δὲ σὺν ἀνδράσι, πολὺς δὲ καὶ ἀνδρῶν ἐρήμους ὠκεῖσθαι, πλῆθος πολλὸν καὶ ἀνθρώπων καὶ πλοίων ἀπολλύμενον. διά τοι τοῦτο τὴν μὲν γενὴν τῆς Προποντίδος ὑπανεχώρουν οἱ Βάρ-

1. Sylb. [Τομεῖ] deducitur enim à recto Τομεύς.

Βαρ-

Cyzicum verſus navigantes. Quumque rebus infectis inde dilapſi fuiſſent, ac propter Helleſpontum navigatione directa, & ad montem Atho delati, naves ibi ſuas refeciſſent, Caſandriam & Theſſalonicam obſidebant, machinisque mœnibus admotis, parum aberat quin eas caperent. Quia vero principem adventare cum copiis inaudierant, mediterraneis locis petitis, omnem propter Doberum & Pelagoniam agrum prædis agendis infeſtabant: quo in agro tribus hominum millibus amiſſis, quod in equitatum Dalmatarum incidiſſent, cum reliquis adverſus imperatoris copias dimicarunt. Occepto prœlio, quum ab utraque parte multi cecidiſſent, Romani quidem in fugam ſe conjiciebant; verum per itinera nullis hominum trita veſtigiis barbaros ex improviſo adorti, quinquaginta millia cæciderunt. Quædam Scytharum pars Theſſaliam Græciamque circumvecta, paſſim ea loca populabatur: quæ quum adgredi oppida propterea non poſſet, quod ea muris alioque neceſſario præſidio ſe diligenter communiviſſent, homines in agris repertos abducebat.

Dum Scythæ diſperſi vagarentur in hunc modum, ceu diximus, magnamque ſuorum partem amitterent, majora

---

1. Deeſſe videtur [πολλῶν, συχνῶν,] aut quid conſimile.

quædam

quædam adpetens Zenobia, Zabdam in Ægyptum mittit, Timagene quodam Ægyptio Palmyrenis Ægypti dominatum quærente. Coacto exercitu de Palmyrenis, & Syris, & Barbaris, ad ſeptuaginta uſque millia, quibus Ægyptiorum millia quinquaginta occurrebant, & acri commiſto prœlio, Palmyreni longe hoc bello ſuperiores, quum in Ægypto præſidium quinque millium conſtituiſſent, diſceſſere.

Probus, cui datum erat ab imperatore negotium maris à piratis repurgandi, poſteaquam teneri à Palmyrenis Ægyptum cognoviſſet: cum copiis ſuis, & Ægyptiorum, quotquot alieni à Palmyrenorum partibus erant, hoſtes adgreſſus, præſidium ejecit. Sed quum Palmyreni denuo cum exercitu veniſſent, itidemque Probus Ægyptias Africanaſque copias coegiſſet: victoria quidem Ægyptii potiebantur, & Ægypti finibus Palmyrenos exigebant: verum quod Probus montem Babyloni vicinum occupaſſet, & hoſtes ibidem à tranſitu in Syriam excluderet, Timagenes, uti eorum locorum peritus, cum bis mille Palmyrenis ejus montis vertice conſcenſo, nihil tale cogitantes Ægyptios adortus occidit: quos inter & Probus deprehenſus, ipſe ſibi manus adtulit.

ἡ Ζηνοβία πραγμάτων, Ζάβδαν ὀπὶ τὴν Αἴγυπτον ἐκπέμπει, Τιμαγένης ἀνὴρ Αἰγύπτιος τὴν ἀρχὴν Αἰγύπτου Παλμυρηνοῖς καταπολεμῶν. συναχθέντος δὲ τοῦ στρατεύματος ἐκ Παλμυρηνῶν καὶ Σύρων καὶ Βαρβάρων ἐς ἑπτακισμυριάδας, καὶ Αἰγυπτίων δὲ πέντε μυριάσιν ἀντιπαρατασσομένων, μάχης καρτερᾶς γενομένης τοιαύτης οἱ Παλμυρηνοὶ πρὸς πολὺ τοῦ πολέμου, καὶ φρουρὰν ἐγκαταλιπόντες πενταχιλίων ἀνδρῶν, ἀνεχώρησαν.

[1] Πρόβος δὲ κατὰ τὴν διάβασιν τῶν λῃστῶν τὴν θάλασσαν ἐκ βασιλέως ταχθεὶς, ἐπειδὴ τὴν Αἴγυπτον ἔγνω ὑφὸ Παλμυρηνῶν ἐχομένην, ἅμα τῇ σὺν αὐτῷ δυνάμει καὶ Αἰγυπτίων, ὅσοι μὴ τὰ Παλμυρηνῶν φρονοῦντες ἔτυχον, ἐπεξέμψας, τὴν μὲ φρουρὰν ἐξέβαλεν· αὖθις δὲ Παλμυρηνῶν ἐπιστρατευσάντων, συναγαγὼν ὁ καὶ Πρόβος στρατόπεδον Αἰγυπτίων τε καὶ Λιβύων, ἦσαν μὲν ἡμέτεροι Αἰγύπτιοι, καὶ τὴν ἐείαν τοῦ Αἰγύπτου Παλμυρηνὸς πλαίσιον Πρόβου δὲ τὸ πρὸς τῇ Βαβυλῶνι καταλαβόντος ὄρος, καὶ ταύτῃ τὴν ὀπὴ Συρίαν τὴν πολεμίων πάροδον ἀποκλείοντος, Τιμαγένης ἅτε δὴ ἔμπειρος τῆς τόπων, ἅμα διχιλίοις Παλμυρηνῶν τὴν ἄκραν τοῦ ὄρους καταλαχὼν, ἀδοκήτοις ἐπιπεσὼν τοῖς Αἰγυπτίοις διέφθειρεν· ἐν οἷς καὶ ὁ Πρόβος ἄλλως ἑαυτὸν ἀποσφάξας.

1. *Probatus* ſec. Pollionem.

Τῆς

Τῆς Αἰγύπτε τοίνυν ἤδη Παλμυρηνοῖς ἡμένης, οἱ ἐκ τῆς ἐν Ναίσσῳ Κλαυδίε καὶ Σκυθῶν μάχης περιλειφθέντες, περιδυόμενοι τὰς ἁμάξας ὡς ὅπλα Μακεδονίαν ἐχώρουν, αὐταί δὲ τῇ ἐπιτηδείων λιμῷ πιεζόμενοι διεφθείροντο αὐτά τε καὶ τὰ ζυγά. προάγουσι δ' αὐτοῖς ἡ Ρωμαίων ἵππος ὑπαντιάσασα, πολλοὺς μὲν αὐτῶν κτείνασα, τοὺς λοιποὺς δὲ τὸ Αἷμον ἀπέστρεψε. κυκλωθέντες δὲ τοῖς Ρωμαίων στρατοπέδοις, καὶ ὀλίγοι ἀπέθνησκον. ἐπεὶ δ' ἀμφοτέρων παρὰ ἑαυτοὺς πιεζῶν καὶ ἱππέων, ἐδόκει βασιλεῖ τοὺς πεζοὺς τοῖς βαρβάροις ἀμφιμάχεσθαι, καρτερᾶς ἡμένης μάχης ἐτρέποντο Ρωμαῖοι· καὶ ἀναιρεθέντων καὶ ὀλίγων, ἡ ἵππος ἐπιφανεῖσα μετείαν αὐτοῖς τοῦ τραύματος πεποίηκεν αἴσθησιν.

Ægypto jam Palmyrenorum in poteſtatem redacta, quotquot ex pugna Claudii & Scytharum ad Naiſsum pugnata ſuperſtites erant Barbari, curribus ſeſe munientes Macedoniam contendebant, & ob inopiam commeatus fame preſſi, tam ipſi quam eorum jumenta peribant. Progredientibus equeſtres Romanorum copiæ, quum occurriſſent, & multos interfeciſſent, reliquos ad Hæmum ſe convertere coegerunt. Ibi Romanis exercitibus undique circumdati, non paucos ex ſuis amittebant. Poſteaquam vero, diſſidentibus inter ſe peditibus & equitibus, viſum imperatori fuit ut pedites adverſus Barbaros dimicarent, acri exorto prœlio, Romani terga dabant: quum jam non paucis interemtis, equitatus adventu factum eſt ut modicum ex peditum delicto detrimentum ſentiretur.

Πρόσω δὲ τῶν Σκυθῶν ἐλασάντων, καὶ Ρωμαίων αὐτοῖς ἐπακολουθούντων, οἱ Κρήτην καὶ Ῥόδον περιπλεύσαντες Βάρβαροι, παράξαντες ἐδὲν ἀφηγήσεως ἄξιον, ἀνεχώρησε. λοιμῷ δὲ καλαχθὲν ἅπαντας αὐτοὺς, οἱ μὲν κατὰ Θρᾴκην, οἱ δὲ κατὰ Μακεδονίαν ἐφθάρησαν. ὅσοι δὲ διεσώθησαν, ἢ τάγμασι Ρωμαίων συνεῖθμησαν, ἢ

Scythis longius digreſſis, & Romanis eos perſequentibus, qui Cretam & Rhodum circumvecti navibus erant Barbari, nulla re memorabili geſta receſſerunt. Quumque peſtilens lues cunctos invaſiſſet, partim in Thracia, partim Macedonia perierunt. Quotquot autem incolumes evaſere, vel in ordines Romanos recepti ſunt, vel terram colen-

1. *Eo tempore quo parta eſt plena victoria, milites Claudii ſecundis rebus elati, ita in prædam verſi ut non cogitarent à paucißimis ſe poſſe fatigari, dum occupati animo atque corporibus avertendis prædis inſerviunt: denique in ipſa victoria prope duo millia militum à paucis Barbaris, & iis qui fugerant, interempti ſunt.* Treb. Poll.

dam nacti, totos agriculturæ ſe dediderunt.

Sed quod in Romanos quoque peſtis ſævire cepiſſet, cum alii complures in exercitu mortui ſunt, tum etiam Claudius vivendi finem fecit, vir omni genere virtutum ornatus, & qui magnum ſui deſiderium ſubditis reliquit.

Quintillus inde Claudii frater dictus eſt imperator: qui ubi perpaucos menſes vixiſſet, & nihil memoria dignum geſſiſſet, Aurelianus ad regium ſolium evehitur, quum quidem (veluti ſcriptores hiſtoriarum aliqui tradunt) Quintillo neceſſarii ſui fuiſſent auctores, ſimulatque cognitum eſſet Aureliano delatum imperium, ut mortem ſibi conſciſceret, ac multo ſe meliori viro ſponte ſua de imperio cederet, quod & feciſſe perhibetur, a medico quodam vena ſecta, continuatoque fluxu ſanguinis, donec exaruiſſet.

Aurelianus autem, confirmato imperio, quum Roma moviſſet, Aquileiam contendit, & inde Pannonicas ad nationes acceſſit, quas incurſionem Scytharum propemodum experturas cognoverat. Quumque miſiſſet ad eos, exploratores qui nuntiarent ut

[1] γῆ λαβόντες εἰς γεωργίαν, ταύτῃ τὸν βίον διεξήγαγον.

Ἀφαμένου δὲ τοῦ λοιμοῦ καὶ Ῥωμαίων, ἀπέθανον μὲν πολλοὶ τῶν στρατεύματος, τελευτᾷ δὲ καὶ Κλαύδιος, ἐν πᾶσιν ἀφορέτας τὴν ἀρετῆς, καὶ πολλὸν ἑαυτοῦ πόθον τοῖς ὑπηκόοις ἐναποδέμενος.

Κυιντίλλου δὲ, ὃς ἀδελφὸς ἦν Κλαυδίου, βασιλέως αἰρεθέντος, ὀλίγους τοὺς βιώσαντος μῆνας, καὶ μνήμης οὐδὲν ἄξιον πεποιηκότος, Αὐρηλιανὸς εἰς τὸν βασίλειον ἀναβιβάζεται θρόνον· Κυιντίλλου, καίτοι τινὰς τῶν λογοποιῶν, ὡσὰν τὸν ἐπιτηδείων συμβεβουλευκέναι, ἅμα τῷ γνῶναι τὴν βασιλείαν Αὐρηλιανῷ παραδεδομένην, ἑαυτὸν ἀπαλλαγῆναι, καὶ [2] ἐκόντα τῆς ἀρχῆς ἀποστῆναι τῷ πολλῷ χρείττονι. Ὃ δὴ καὶ πεποιηκέναι λέγεται, τὸν ἰατρῶν τινὸς φλέβα τεμόντος αὐτῷ, καὶ ἐνδόντος ἐκρυῆναι τὸ αἷμα, μέχρις οὗ ἐξήμει.

Αὐρηλιανὸς δὲ κρατυνάμενος τῆς ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐλάσας, ὅτι τὴν Ἀκυληίαν ἐχώρει· κἀκεῖθεν ἤλαυνεν ὅτι τὰ Παιόνων ἔθνη, τούτοις τοὺς Σκύθας μαθὼν ἐπιθέσθαι. πέμψας δὲ σκοποὺς ἀπαγγέλλοντας εἰσαγαγεῖν εἰς τὰς πόλεις σῖτα καὶ ζῶα, καὶ πᾶν ὅ, τι οἷόν

1. Factus miles barbarus & colonus ex Gotho. *idem*.

2. Aliter Pollio. Quintillus autem ob brevitatem temporis nihil dignum imperio gerere potuit: nam ſeptima decima die quod ſe gravem & ſerium contra milites oſtenderet, ac verum principem pollicebatur, eo genere quo Galba, quo Pertinax, interemptus eſt. *Idem*.

τοὺς

τὸς ἐναντίους ἔμελλεν ὠφελήσειν, ταύτῃ τ ὁπκείμενον αὐτοῖς λιμὸν αὔξειν διενοεῖτο. τραπωθέντων δὲ τῆς Βαρβάρων, καὶ μάχης ἐν τῇ Παιονίᾳ γενομένης ἰσοπαλοῦς, νὺξ ὁπηνομένη τὸ νίκιμον ἀμφίεσον ἀμφοτέροις πεποίηκεν. ἐν δὲ τῇ νυκτὶ τ πόλεμον οἱ Βάρβαροι διαβάντες, ἅμα ἡμέρᾳ τοῦ σπονδῶν ἐπεκηρυκεύοντο.

Πυθόμενος δὲ ὁ βασιλεὺς ὡς Αλαμανοὶ καὶ τὰ πρόσοικα τούτοις ἔθνη γνώμιν ποιοῦνται τ Ιταλίαν ὁπερβαμεῖν, ὅτι τῇ Ρώμῃ καὶ τοῖς τοῦ ταύτιν τόποις εἰκότως πλέον περφρονικῶς, ἱκανὸν τῇ Παιονίᾳ καταλιπὼν ὁπηκείαν, ὅτι τ Ιταλίαν ἐτρέπη. καὶ καλέσας ἐς μάχιν ἐν τ τοῦ τ Ισρον ἐχαπαῖς, πολλὰς τῆς Βαρβάρων ἀπώλεσε μυριάδας. ἐν τούτῳ καὶ τὰ τοῦ τ Ρώμιν ἐπεράχθη, τινῶν ὑπὸ τ γερουσίας [1] ὡς ὁπιβουλῇ κατ τ βασιλέως κοινωνησάντων εἰς λύβριας ἠμφίων, καὶ θανάτῳ ζημιωθέντων. [2] ἐτειχίσθη δὲ τότε ὁ Ρώμη, πρότερον ἀτείχις ὄσα. καὶ λαβὸν τ ἀρχιν ἐξ Αὐρηλιανοῦ, συνεπληρώθη βασιλεύοντος Πρόβου τὸ τεῖχος.

Κατὰ τοῦτον τ χρόνον εἰς ἔννοιαν ἦλθεν νεωτερισμοῦ Επιτίμιός τ καὶ Οὐρβανὸς καὶ Δομετιανός· καὶ

annonas & jumenta, & quicquid aliud hoſtibus uſui futurum eſset, in oppida conveherent: hac ratione famem, quæ hoſtes urgebat, adaugere cogitabat. Poſteaquam Barbari flumen transjeciſsent, & in Pannonia prœlio ancipiti dimicatum eſset; nox interveniens victoriam utriſque dubiam reddidit. Eadem nocte Barbari, transjecto flumine, ſimulac illuxiſser, de pace legatis miſſis agebant.

Imperator, intellecto Alamannos cum remotioribus & finitimis ſibi nationibus Italiam incurſionibus vexare decreviſse, non abs re de Roma viciniſque urbi locis magis ſollicitus, ſatis magno Pannoniæ relicto præſidio, verſus Italiam perrexit, & in extremis ad Iſtrum partibus conſerto prœlio, multa Barbarorum millia delevit. Interim & illa Romæ geſta ſunt, ubi quidam ex ſenatu velut inſidiarum principi ſtructarum participes, accuſati fuerunt, & morte multati. Tunc & Roma muris cincta eſt, quibus antea carebat, eaque res ab Aureliano cepta, Probo imperante perfecta fuit.

Eodem tempore venerunt in ſuſpicionem rerum novarum Epitimius & Urbanus &

1. Merito inquit [ὡς ἐπιβουλῇ] *interfecti ſunt enim nonnulli etiam nobiles ſenatores, cum bis leve quiddam & quod contemni à mitiore principe potuiſſet, vel unus, vel levis, vel vilis teſtis objiceret.* Vopiſcus.

2. Quod certe dici non poteſt niſi ſi muros innuat ampliatos, *adhibito enim conſilio ſenatus,* inquit Vopiſc. *muros urbis Romæ dilatavit.*

Domitianus: ſtatimque deprehenſi, pœnas dederunt.

Rebus per Italiam & Pannoniam in hunc modum adminiſtratis, expeditionem contra Palmyrenos imperator ſuſcipere cogitabat, qui jam in poteſtate ſua nationes Ægyptias, & univerſum orientem, uſque ad Ancyram Galatiæ, tenebant: ipſamque porro Bithyniam Chalcedonem uſque ſibi vindicaturi fuerant, niſi gentes illæ, fama traditi Aureliano imperii ad ſe perlata, Palmyrenorum dominatum excuſſiſſent. Itaque principe cum exercitu progreſſo, Ancyra Romanorum in ditionem venit, & Tyana, & urbes deinceps omnes Antiochiam uſque: ubi reperta Zenobia, magnis inſtructa copiis & ipſe paratus ad pugnam, ceu par erat occurrebat. Videns autem Palmyrenos equites armatura gravi eademque tuta fretos, equitandi quoque peritia longe ſuos excellere: pedites trans Orontem fluvium alicubi ſeparatim conſtituit, & Romanis equitibus ex compoſito præcepit ne recta cum recenti & viribus integro Palmyrenorum equitatu manum conſererent, ſed exſpectato illius impetu, fugam ſe capeſſere ſimularent, idque tantiſper facerent, donec & ipſos & equos ἀδιάκριτον πυκνείαν ὑπέχον ἀλόντες.

Διοικησάμενος δὲ ὧδε τὰ περὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ Παιονίαν, ὁ βασιλεὺς στρατείαν ὅτι Παλμυρηνοὺς ἄγειν διενοεῖτο, κρατοῦντας ἤδη τῶν ἀπὸ Αἰγυπτιακῶν ἐθνῶν καὶ τῆς ἑῴας ἁπάσης, καὶ μέχρις Ἀγκύρας τῆς Γαλατίας ἐληλακότας δὲ καὶ Βιθυνίας μέχρι Χαλκηδόνος ἀντιλαβέσθαι, εἰ μὴ βεβασιλευκέναι γνόντες Αὐρηλιανὸν, τῷ Παλμυρηνῶν ἀποστάντα τὴν ἀρχὴν προσασίαν. ἐλάσαντος τοίνυν ἅμα στρατῷ τοῦ βασιλέως, Ἄγκυρά τε προσετίθετο τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ, καὶ [1] Τύανα μὲν ταύτῃ, καὶ ἑξῆς ἅπασαι μέχρις Ἀντιοχείας. ἐν ᾗ Ζηνοβίαν δι' ἀρῶν ἅμα στρατῷ πολλῷ παρεσκευασμένην, εἰκότως ἐς μάχην ἀπάντα καὶ αὐτὸς διέτασσε. ὁρῶν δὲ τοὺς Παλμυρηνῶν ἱππέας ὁπλίσει βαρείᾳ καὶ ἀσφαλεῖ τεθωρηκότας, καὶ ἅμα πείρᾳ τῇ περὶ τὸ ἱππάσιον πολὺ τῶν σφετέρων προέχοντας, τοὺς μὲν πεζοὺς πέραν πως τοῦ Ὀρόντου ποταμοῦ διεχώρισε, σύνθημα δὲ τοῖς Ῥωμαίων ἱππεῦσι δέδωκε, μὴ ἐν τῷ εὐθέος ἀκμῇ τῇ Παλμυρηνῶν ἵππῳ συνάπτειν, δόξαντάς δὲ τῆς συμβολῆς ἔφοδον, ἐς φυγὴν δοκεῖν τρέπεσθαι· καὶ τοῦτο ποιεῖν ἄχρις ἂν ἴδωσιν αὐτοὺς καὶ τοὺς ἵππους ὑπὸ

1. Ubi tunc temporis vixit famoſiſſimus ille, & præſtigiarum potius quam miraculorum famâ celebris, Apollonius Tyanæus, cui ſervatam Tyanam, cum extrema minitaretur Aurelianus, acceptam refert Vopiſcus.

τῆ κοπώσει ἅμα καὶ τῷ τῶν ὅπλων βαρύτητι πρὸς τὴν δίωξιν ἀπιστοῦντας. ἃ δὴ γνόμενα, καὶ τῆς βασιλέως ἵππέων τὸ παράγγελμα φυλαξάντων, ἐπειδὴ τοὺς ἐναντίους ἐθεάσαντο παρειμένους ἤδη, καὶ τοῖς ἵπποις [1] κεκλικόσιν ἀκινήτους τοὺς ὀπαδοῦντας, ἀναλαβόντες τοὺς ἵππους ἐπίεσαν, καὶ αὐτομάτους τῆς ἵππων ἐκπίπτοντας συνεπάτουν. φόνος οὖν ἦν συμμιγὴς, τῆς μὲν ξίφεσι, τῆς δὲ ἑαυτοῦ τῆς ἵππων οἰκείων τε καὶ πολεμίων ἀναιρουμένων.

Εἰσῳθόντων δὲ τῶν ὅσοι διαφυγεῖν οἷοί τε γεγόνασιν, εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, [2] Ζάβδας ὁ Ζηνοβίας στρατηγὸς ὀξέως μήποτε μαθόντες οἱ τῆς Ἀντιοχείας οἰκήτορες τὸ περὶ τὴν μάχην πάθημα, σφίσιν ὁπαδοῦντα, ἄνδρα μεσαιπόλιον, ἐμφέρειαν πως πρὸς τὸν τοῦ βασιλέως ἰδέαν δοκοῦντά πως ἔχειν, εὑρὼν, καὶ σχῆμα περιθεὶς οἷον εἰκὸς ἦν Αὐρηλιανὸν ἔχειν μαχόμενον, διὰ μέσης ἄγει τῆς πόλεως, ὡς ὂν τὸν βασιλέα ζωγρίᾳ ἑλών. καὶ τότε πᾶν σοφίσματι τοὺς Ἀντιοχεῖς ἀπατήσας, αὐτὸς ἐκ τῆς πόλεως, ἅμα τῷ λελειμμένῳ στρατεύματι, καὶ τὴν Ζηνοβίαν ἑαυτῷ συνεξαγαγὼν ὅπῃ τὴν Ἐμισὸν ἀνεχώρησεν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἔχων ἐν νῷ γνόμενος ἡμέρας ἀναλαβεῖν τοὺς

quos ob æstum pariter & gravitatem armorum, à persequendo desistere cernerent. Hoc quum factum esset, ac imperatoris equites id observassent quod imperatum fuerat, ubi primum fatigatos hostes, & hactenus incumbentes lassis equis immobiles conspexerunt, equis à cursu revocatis, eos adorti sunt, & sponte sua delabentes ex equis obtriverunt. Itaque promiscua cædes erat, quum alii gladiis, alii partim à suis, partim hostium equis interimerentur.

Antiochiam vero ingressis quotquot evadere fuga potuerant, Zabdas Zenobiæ militum magister metuens ne forte Antiocheni cives adversi prœlii fama percepta suos invaderent: repertum hominem semicanum, qui vultum speciemque principis quodammodo referre videretur, & tali amictum habitu quali prœliantem Aurelianum usum fuisse vero esset simile, per urbem mediam ducit, quasi qui vivum imperatorem cepisset. Atque hoc commento deceptis Antiochenis, & ipse noctu cum exercitu reliquo ex urbe se subduxit, Zenobiaque secum sumta, Emisam discessit. Imperator in animo habens, quum primum illuxisset, revocatis ad se pedestribus copiis, utrinque susos & fugatos hostes adgre-

1. Steph. κεκμηκόσι.
2. Pollioni [Sabas,] Vospico [Zabas.]

di,

di, cognita Zenobiæ fuga, ingreſſus eſt Antiochiam, civibus eum perlubenter excipientibus. Quumque comperiſſet complures urbem deſeruiſſe, metu ne quod malum incurrerent, ut qui Zenobiæ partibus adhæſiſſent: edictis ad quævis loca miſſis, profugos domum revocabat, potius ad coactionem & neceſſitatem, quam voluntatem & arbitrium animi, relatis iis quæ accidiſſent.

Quod conſpicati exſules, concurſu ad urbem facto, comiter ab imperatore tractati ſunt: qui conſtitutis urbanis rebus, Emiſam copias duxit. Quumque partem quandam Palmyrenorum collem occupaſſe comperiſſet, imminentem ſuburbio Daphnes, quem propter acclivitatem loci tranſitum adverſariorum impediturum exiſtimarent, milites hortatus eſt ut confertis clypeis & denſa phalange locum in ſublimem ſuccedentes, tela lapideſque, ſiqui forte conjicerentur, ipſa denſitate phalangis repellerent. quos quidem ad id quod imperaverat cupidos & alacres habebat. Ubi, ceu juſſi fuerant, acclivem locum ſubiiſſent, jamque rebus omnibus pares adverſariis eſſent: mox in fugam illi conjecti ſunt, quorum alii per præcipitia lapſi diſcerpebantur, alii cædebantur ab inſequentibus tam his quam reliquis, quotquot itidem in collem iſtum evaſerant. Poſt partam victoriam ſecure tranſ-

πεζὴ δυνάμει, ἢ ἑκατέρωθεν ἐπιθέσθαι πρακτέον ἤδη τοῖς πολεμίοις, ἐπειδὴ τὴν Ζηνοβίας ἔγνω φυγὴν, εἰς τὴν Ἀντιόχειαν εἰσήει, δεξαμένων αὐτὸν ἀσμένως τὴν πολιτῶν. εὑρὼν δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν πόλιν ἐκλιπόντας δείσαντα μή τι κακὸν πάθοι, ὡς τὰ Ζηνοβίας φρονήσαντας, πέφρασθαι, μεγέθει μάλα παντάχοθεν πέμψας τοὺς πρόσφυγας ἐκάλει, τῷ ἀκινδύνῳ ἢ ἀναγκαίῳ πλέον ἢ μεγαθύμοις τὰ συμβαίνοντα ἀναπείθειν.

Σωφρονούντων δὲ ἅμα τῷ θεάσασθαι τὰ μεγέθη τῶν πρόσφυγων, ἢ τὴν τοῦ βασιλέως μεγαλόνοιαν φιλοφρονούμενον, ἀγαθεὶς τὰ περὶ τὴν πόλιν, ὅτι τὴν Ἔμισαν ἔλαβε. μοῖραν δέ τινα Παλμυρηνῶν λόφον καλαλαβόντα ὑπερκείμενον Δάφνης τῶν μεγάθει, τῷ ὑπαγωγίῳ τοῦ τόπου τὴν τῶν ἐναντίων πάροδον εἴργειν οἰομένην, τοῖς στρατιώταις ἐπεκελεύσατο συναθροισαμένοις, ἢ πυκνῇ τῇ φάλαγγι τὸν ὄρθιον αἰρόντας προσιόντες, τὰ μὲν βέλη καὶ τοὺς ὀλισθάνοντας, εἰ μὴ τούτους τυχὸν ἐπαφεῖεν, τῇ πυκνότητι τῆς φάλαγγος ἀποσείσασθαι. μὴ ῥᾳδίως τὸ παράγγελμα εἶχε προθύμως. ἐπειδὴ δὲ τοῦ προσαχθὲν τοῦ πρὸς τὸ ἄνωθεν ἄνοδον ἐποιήσαντο, καλασάντες τοῖς ἐναντίοις ἰσοπαλεῖς, ἔτρεψαν διὸ εἰς φυγήν. καὶ οἱ μὲν, τῶν κρημνῶν φερόμενοι διεφθείροντο, τοὺς δὲ οἱ διώκοντες ἀπέσφαττον, ἔστι τε καὶ οἱ μεταξὺ τὸ ὅτι τὸν λόφον ἀνέδυ. μετὰ δὲ τὴν νίκην ἐπ' ἀδείας τὸ διά-

βασιν

βασιν ποιεμένοις, [1] χαίροντας κύκλον, καὶ πῶτα τῆς ὁδοιποιίας τῆ βασιλέως χωμένης. δέχεται μὲν οὖν αὐτὸν Απάμεια καὶ Λάρισσα καὶ Αρέθουσα. τὸ δὲ τῶν Παλμυρηνῶν στρατόπεδον ἰδὼν ἐν τῷ πρὸ τῆς Εμίσης πεδίῳ συνειλεγμένον εἰς πλῆθος ἐπὶ μυριάδων, ἔκ τε αὐτῶν Παλμυρηνῶν καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι τὴν στρατείας αὐτοῖς εἵλοντο μεταχεῖν, ἀναστρατοπεδεύετο τῇ τε Δαλματῶν ἵππῳ καὶ Μυσοῖς καὶ Παίωσι· καὶ ἔτι γε Νωρικοῖς καὶ Ραίτοις, ἄνδρες δοκοῦσι Κελτικαὶ τάξεις εἶναι. πρὸς τούτοις οἵ τε βασιλικοὶ τέλεις, ἐκ πάντων ἀρίστων συνειλεγμένοι καὶ πάντων ἀξιοπρεπέστατοι. συνετέτακτο δὲ καὶ ἡ Μαυρουσία ἵππος αὐτοῖς, καὶ ἀπὸ τῆς Ασίας αἵτε ἀπὸ Τυανέων δυνάμεις, καὶ ἐκ τῆς μέσης τῆς ποταμίας, καὶ Συρίας, καὶ Φοινίκης, καὶ Παλαιστίνης, τέλη πρὸ τῆς ἀνδρειοτάτων. οἱ δὲ ἀπὸ Παλαιστίνης πρὸς τῇ ἄλλῃ ὁπλίσει κορυνάς καὶ ξύλα ἐπεφέροντο. συμπεσόντων δὲ τῶν στρατοπέδων ἀλλήλοις, ἔδοξεν ἡ τῶν Ρωμαίων ἵππος καλά πη μέρος ἐκκλίνειν, ὡς ἂν μὴ πλήθει τῶν Παλμυρηνῶν ἱππέων πλεονεκτούντων καὶ περιππαζομένων πως, τὸ Ρωμαίων στρατόπεδον ἐμπεσὸν εἰς κύκλωσιν λάβῃ. τὴν τοίνυν Παλμυρηνῶν ἵππον

euntes, læti eodem modo principe hoc iter conficiente: quem Apamea & Lariſſa & Arethuſa excipiebant. Ubi Palmyrenorum exercitum ante Emiſam in campo collectum vidiſſet, cujus eſſet numerus hominum ad ſeptuaginta millia, de Palmyrenis ipſis, & aliis, quotquot hac in expeditione cum eis ſe conjunxerant: caſtra & ipſe metabatur adverſus hoſtes, cum equitatu Dalmatico, & Myſis, & Pannoniis: & præterea Noricis atque Rhætis, quæ legiones Celticæ ſunt. Præter hos erant & prætoriæ cohortis omnium ſelectiſſimi ex fama virtutis, omniumque præſtantiſſimi viri. Cum his & Maurorum equitatus inſtructus erat, & ex Aſia copiæ Tyanenſes, & Meſopotamicæ, & Syriacæ, & Phœniſſæ, & Palæſtinæ, fortiſſimi dubio procul ordines. Et qui venerant è Palæſtina, præter arma cætera, clavas atque fuſtes ſecum adferebant. Exercitibus inter ſe congreſſis, viſus eſt equitatus Romanus ex aliqua parte deflectere, ne multitudine Palmyrenis equitibus noſtros ſuperantibus, & exercitum Romanum circumdantibus, præter ſpem ab eis ille tacite cingeretur. Palmyrenis

[1] Hic, ſi uſpiam, agendum eſt conjecturis. Interpolaris Leunclavii lectio ſic ſe habet. ἐχαιρον, κυκλον καὶ πῶτα τῆ ὁδοιποιίᾳ τὸ βασιλέως χωμένου. Quid ſi, ne loco moveatur τῆ ὁδοιποιίᾳ, ita legatur? τῆ ὁδοιποιίᾳ δὲ βασιλέως ἐχωμένου, locutione Zoſimo admodum familiari, verborum etiam affinitate haud ita refragante.

autem

autem equitibus eos perſequentibus qui pedem retro tulerant, & in hunc modum ordines ſuos deſerentibus, contrariam in partem Romanis equitibus, quod facere decreverant, ceſſit. Nam reapſe ab hoſtibus urgebantur, quibus longe inferiores erant. Quumque plurimi etiam caderent, tandem accidit ut univerſa pugna peditum virtute niteretur. Etenim quum illi Palmyrenorum aciem ruptam conſpexiſſent ex eo quod equites illorum in hoſte perſequendo toti eſſent, converſis ordinibus confuſos ac diſperſos adoriebantur. Secundum hæc ingens hominum cædes ſubſequi, illis quidem adverſarios conſuetis armis petentibus, Palæſtinis vero clavis & fuſtibus ictus inferentibus iis qui ferreis & æreis loricis ſe muniverant: id quod ex aliqua parte non parvam victoriæ cauſam præbuit, hoſtibus ad inſolitos clavarum ictus attonitis. Quum autem Palmyreni jam totis viribus fugerent, ac inter fugiendum ſeipſos obtererent, & ab hoſtibus interficerentur: tum vero campus omnis hominum equorumque cadaveribus compleri, & alii, quotquot effugere poterant, in urbem ſeſe recipere.

πέων τὸς ἐκκλίναντας διωκόντων, ἢ ταύτῃ τ τάξιν τ οἰκείαν παρεξηβόντων, εἰς ἐναντίον ἀπέβη τοῖς Ρωμαίων ἱππεῦσι τὸ βιαιοθέν. ἐδιώκοντο γὸ τῷ ὄντι, πολὺ τ πολεμίων ἐλαττωθέντες. ὡς δὲ καὶ ἔπλον πλεῖσοι, τότε δὴ τ πεζῶν τὸ παῦ ἔργον γενέσθαι συνέβη. τὴν γὸ τάξιν τοῖς Παλμυρηνοῖς ἀφεῖραιρεῖσαν ἰδόντες, ἐκ τ τὸς ἱππέας τῇ διώξει χρώμενοι, συστρεφέντες ἀτάκτοις αὐτοῖς ἢ ἐσκεδασμένοις ἐπέθεντο. ἢ φόνος ἦν ὁπὶ τύτῳ πολύς, τῶν μὲ τοῖς συνήθεσιν ὅπλοις ὀπλόντων ὅπλοις, τ ἢ ὑπὸ Παλαισίνης τὰς κορυνίας καὶ τὰ ξόπαλα τοῖς σιδήρῳ καὶ χαλκῷ τεθωρακισμένοις ὅπφερόντων. ὅπερ μάλισα τῆς νίκης ἐν μέρει γένεσιν αἴτιον, τῷ ξένῳ τῆς τῶν ξοπάλων ὅπφορᾶς τ πολεμίων καταπλαγέντων. φεύγόντων δὲ ἤδη τῶν Παλμυρηνῶν πανδοπάδει, καὶ ἐν τῷ φεύγειν ἑαυτοὺς τ συμπατουμένων, καὶ ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναιρουμένων, τὸ πεδίον ἐπλήρετο νεκρῶν ἀνδρῶν τ καὶ ἵππων, ὅσοι ἀφεθῆναι δεδύνηνται, τ πόλιν καταλαβόντων.

Zenobia non abs re, quod victa fuiſſet, ingenti mœrore adfecta, quid agendum eſſet ſedulo deliberabat: denique communi judicio viſum eſt omnibus, ſpem quidem rerum Emiſenarum abjiciendam eſſe,

Ἀθυμίας δὲ πολλῆς εἰκότως ὅπὶ τῇ ἥτῃ Ζηνοβίαν ἐχόσης, βιαίᾳ πανδύκειτο περὶ τ πανδικείου· καὶ κοινῇ γνώμῃ πᾶσιν ἐδόκει, τοῖς μὲ περὶ τ Ἐμισ πράγμασιν ἀπογνῶναι, διὰ τὸ ἢ τὰς Ἐμισηνὰς ἀγω-

τείως

τείως πρὸς αὐτὸν ἔχοντας τὰ Ρωμαίων αἱρεῖσθαι· Παλμύραν δὲ καταλαβεῖν, καὶ τῇ τῆς πόλεως ὀχυρῷ τῇ ἀσφαλείᾳ ὀπισθέμενος, χαλαίτερον σκοπῆσαι τὰ κατ' αὐτάς. ἐδόκει δὲ τῷ ἔργου καὶ λόγου τὸ μέσον, μηδὰ σπεύδειν ἐφ' ὅσῳ ἐδόκει.

Πυθόμενος δὲ τὴν Ζηνοβίας φυγὴν ὁ Αὐρηλιανὸς, εἰς μὲν τὴν Ἐμεσὸν εἰσήει, προθύμως αὐτὸν τῶν πολιτῶν δεχομένων εὑρὼν· πλοῦτον δὲ οὐχ οἷόν τε ἐγεγόνει Ζηνοβίᾳ μεταπομίσαι, φθάσαντα σὺν τῷ στρατῷ τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ Παλμύραν εἰσχεῖν. καὶ δείσασα τὴν πόλιν, κύκλῳ πανταχόθεν τὸ τεῖχος ἐπολιόρκει, τῆς ἐφοδείας ἐκ τῶν πλησιαζόντων ἐθνῶν τῷ στρατοπέδῳ χορηγουμένης. τῶν δὲ Παλμυρηνῶν ὀλιγωδαζόντων, ὡς ἀδυνάτου τὴν ἅλωσεως ἔσεσθαι, ἤδη δέ τινος καὶ εἰς αὐτὸν τὸν βασιλέα λόγους αἰσχροὺς ἀφιέντος, παρεσώς τις τῷ βασιλεῖ Πέρσης ἀνὴρ, εἰ κελεύεις, ἔφη, τὸν ὑβριστὴν τοῦτον ὀλίγῳ νεκρόν. ἐκκελευσαμένου δὲ τοῦ βασιλέως, προσπαίξαντος ἑαυτῷ πινὰς ὁ Πέρσης τῶν ὑποκρυπτομένων, ἐντείνας τὸ τόξον, καὶ βέλος ἁρμόσας ἀφίησιν. ὁ δὲ προσπεσὼν τῷ ἐπάλξεως τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἐπὶ τὰς ὕβρεις ἐπαφιέντι προσπαγεὶς, καθάπερ ἦν τοῦ τείχους αὐτὸν, καὶ νεκρὸν τῷ στρατοπέδῳ καὶ τῷ βασιλεῖ δείκνυσιν.

Ἐπεὶ δὲ αὐτείχοῦντο πολιορκούμενοι, ἀσάμενοι τῆς ὀπτησείων ἀπο-

propterea quod ipſi Emiſeni alienis in eam animis, Romanorum partes ſequerentur: occupandam vero Palmyram, & oppido munito ſalute ſecuritateque ſua credita, de ſumma rerum in otio majore diſpiciendum. Dictum, factum: concurrebant omnes ad id quod decretum fuerat.

Aurelianus autem, fuga Zenobiæ cognita, Emiſam ingrediebatur, civibus alacriter eum excipientibus. Potitus opibus quas Zenobia ſecum auferre nequiverat, ſtatim cum exercitu Palmyram contendit. Quum eo veniſſet, & oppidum caſtris undique cinxiſſet, in obſidione perſtabat, vicinis gentibus exercitui commeatum ſuppeditantibus. Interim Palmyreni ridiculis principem jocis inſectabantur, quaſi fieri non poſſet ut oppidum caperetur. Quumque fœda verba quidam in ipſum imperatorem quoque jactitaret, adſtans ei quidam natione Perſa, ſi jubes, inquit, hominem maledicum jam mortuum conſpicies. Quum adnuiſſet imperator, Perſa quibuſdam ante ſe conſtitutis, per quos ipſe tegeretur, arcum tendit, & aptatum ei telum emittit: quod defixum in hominem extra muri pinnam conſpectantem, & contumelias iſtas adhuc effutientem, illum de muro dejecit, & militibus ac imperatori mortuum oſtendit.

Quum obſeſſi reſiſterent, qui hoſtes ob inopiam commeatus

obſidionem ſoluturos ſperaverant, & propoſito ſuo conſtanter inhærentes, ſe quoque conſpicerent alimentorum penuria premi, habito conſilio ſtatuunt, ad Euphratem profugiendum eſſe, atque iſtic à Perſis quærendum auxilium, novaſque contra Romanos res moliendas. His ita deliberatis, Zenobiam camelo feminæ impoſitam (ſunt autem illæ velociſſimæ, & ipſos equos celeritate ſuperant) ex oppido ſubducunt.

Aurelianus, Zenobiæ fugam permoleſte ferens, de induſtria naturali nihil remittit, ſed confeſtim ablegat equites qui eam perſequerentur. Hi quum illam adtigiſſent jam ipſum Euphratem transjecturam, de navi receptam ad Aurelianum perducunt. Ille, propter inopinatum ſpectaculum maxima lætitia perfuſus, tamen quod ambitioſo natura homini ad animum accidiſſet, futurum ut ob victam feminam non magnam apud poſteros gloriam inveniret: quandam animi moleſtiam ſentiebat.

Palmyrenorum vero qui oppido incluſi obſidebantur, partim hi erant animi ut oppidum periculo ſuo propugnare vellent, omnibuſque viribus bellum Romanum ſuſtinere: ἀπαγορεύσειν τὸς πολεμίους ἐλπίσαντες, καὶ [1] ἐγκρατεῖς γενόμενοι καὶ αὐτοὶ ἔφης ἐνδεία πιεζόμενοι, γνώμην ποιοῦνται ὅπως τὸν Εὐφράτην διαπεύσονται, κἀκεῖσε παρὰ Πέρσων βοήθειαν εὑρέσθαι, τοῦ διαβατὰ τοῖς Ρωμαίοις νεώτερα μηχανήσασθαι. ταῦτα βουλευσάμενοι, καὶ καμήλῳ τὴν Ζηνοβίαν ἀναβιβάσαντες (αἱ δὲ καμήλων εἰσὶ τάχιστοι, καὶ ἵππους ὑπερφέρουσι τάχει) τὴν πόλεως ὑποδύονται.

Αὐρηλιανὸς δὲ ἀχθόμενος ὅτι τὴν τῆς Ζηνοβίας φυγὴν, τὴν καλὴν φύσιν καὶ ἐνδοξον δρασμείῳ, πέμπει παραχρῆμα τοὺς διώξοντας ταύτην ἱππέας. οἱ δὲ, καταλαβόντες ἤδη τὸν Εὐφράτην αὐτὴν μέλλοντα διαπλεῖν, καταγαγόντες τε ἐπὶ τὸ πλοῖον, πρὸς τὸν Αὐρηλιανὸν ἄγουσιν. ὁ δὲ τῷ μὲν ἀπροσδοκήτῳ τῆς θέας περιχαρὴς ἐγεγόνει· φιλότιμος δὲ ὢν φύσει, λαβὼν κατὰ νοῦν ὡς γυναικὸς κρατήσας καὶ ἔσαι τοῖς ἐσομένοις ἐπίδοξος, [2] ἐδυσχέραινεν.

Τῶν δὲ ἐναποκεκλεισμένων τῇ πόλει Παλμυρηνῶν αἱ γνῶμαι, τὴν μὲν, προκινδυνεύειν τῆς πόλεως ἐθελόντων, καὶ ἀμφιπολεμεῖν παντὶ σθένει Ρωμαίοις· τὴν δὲ, ἱκετηρίας ἀπὸ τοῦ

1. Steph. ἐγκρατεῖς γενόμενοι.

2. Atqui conſtat ex miſſis ab Aureliano ad Mucaporem literis hunc triumphum non adeo vilem æſtimaſſe, cum Zenobiam digniſſimo ornet elogio, *quod non quaſi famina pugnaveris, quaſi mortem timens.*

τείχους

τείχους προτεινομένων, αἰτούντων τε συγγνώμην ὑπὲρ τοῖς προλαβοῦσι. δεξαμένου δὲ τοῦ βασιλέως τὴν ἱκετείαν, καὶ δακρύειν ἀφειλκυσαμένου, πρὸ τῆς πόλεως ἐξεχέοντο, δῶρα καὶ ἱερεῖα προσάγοντες. Αὐρηλιανὸς δὲ τὰ μὲν ἱερεῖα τιμήσας, τὰ δὲ δῶρα δεξάμενος, [1] ἀδεῶς ἀφίει.

Τῆς δὲ πόλεως γυμνωθείσης κύκλῳ, καὶ τοῦ χρυσίου παντὸς καὶ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς καὶ ἀναθημάτων κρατήσας, ἐπανῆγεν εἰς τὴν Ἐμέσην, εἰς κρίσιν ἄγων Ζηνοβίαν τε καὶ τοὺς ταύτῃ συναραμένους. ἐπεὶ δὲ αἰτίας ἔλεγεν, ἑαυτῇ [2] ἐξαίρουσα, πολλοὺς τε ἄλλους εἰς μέσον, ὡς φαρμακεύτριαν οἷα γυναῖκα· [3] ἐν οἷς καὶ Λογγῖνος ἦν, ἃ συγγράμματα δῆλα τοῖς παιδείας μεταποιουμένοις ὄφελος φέρουσα. ὧν ἐφ' οἷς κατηγορεῖτο ἐλεγχομένων, θάνατος ἡμία ἐπέθηκεν, ὃν ἔτι γενναίως ἤνεγκεν ὁ Λογγῖνος, ὥστε καὶ τοὺς χιλιάζοντας ὑπὲρ τοῦ πάθους παραμυθεῖσθαι. καὶ ἄλλων δὲ Ζηνοβίας κατειπόντων κολάσεις ἐπηγμένων.

Ἄξιον τὰ συνενεχθέντα πρὸ τῆς Παλμυρηνῶν καθαιρέσεως ἀφηγήσασθαι, εἰ καὶ πλὴν ἰσοδείαν ἐν ὀπισθο-

partim de muro geſtus ſupplices oſtendebant, & præteritorum veniam poſcebant. Quum imperator hanc ſupplicationem accepiſſet, eoſque bono animo eſſe juſſiſſet, extra oppidum effuſi, dona cum victimis adducebant. Aurelianus, honore victimis habito, doniſque ſuſceptis, illæſos dimittebat.

Oppido ſuam in poteſtatem redacto, quum divitiis ejus, & ſupellectile reliqua & donariis potitus eſſet, Emiſam reverſus, Zenobiam cum illis qui eam juverant pro tribunali ſtitit. Illa, cauſas exponens, & culpa ſemet eximens, multos alios in medium producebat, qui eam veluti feminam ſeduxiſſent: quorum in numero & Longinus erat, cujus exſtant ſcripta magnam doctrinæ ſtudioſis utilitatem adferentia. Ei convicto de his propter quæ accuſabatur, ſtatim pœnam mortis imperator ſtatuit: quam adeo fortiter Longinus pertulit, ut illos etiam qui hanc calamitatem ejus indigno ferebant animo, conſolaretur. Itidem alii, quos Zenobia detulerat, ſuppliciis adficiebantur.

Fuerit autem pretium operæ, quæ ante Palmyrenorum everſionem accidere, narrare: licet hanc hiſtoriam velut in

1. Aureliani tamen literæ Ceionio Baſſo datæ ſic auſpicantur: *non oportet ulterius progredi militum gladios, jam ſatis Palmyrenorum caſum atque occiſum eſt. &c.*
2. Ἐξαιρῶσα Sylb.
3. Καὶ δὴ καὶ Λογγῖνον, propter πολλούς τε ἄλλους. Steph.

transcurſu texere videar, propter inſtitutum operis noſtri, quod in proœmio declaravimus. Quum enim Polybius expoſuerit quo pacto imperium perexiguo tempore Romani adquiſiverint, ego quo pacto temporis non magno ſpatio ſuis delictis idem perdiderint, indicaturus ſum. Sed hæc, ubi ad eam hiſtoriæ partem acceſſero Palmyrenis ergo potitis imperii Romani non exigua parte, ſicuti recenſuimus, multa divinitus denuntiata ſunt, quæ poſtea ſequutam everſionem eis portenderent. Et quænam illa fuerint, dicam. Seleuciæ, quod eſt oppidum Ciliciæ, templum Apollinis erat, quem Sarpedonium vocant, & in eo oraculum. De hoc quidem deo quæ perhibentur, & quod omnibus ab illuvie locuſtarum vexatis Seleuciadas dare ſolitus fuerit, (eæ ſunt aves quæ in locis propter fanum hoc ſitis degunt) & cum petentibus eas dimittere, quæ cum locuſtis circumvolitantes, & roſtris eas capientes, infinitam earum multitudinem ſtatim momento quaſi temporis abſumebant, & homines ab illarum clade liberabant: hæc igitur ejus temporis hominum felicitati relinquo, quum ætas noſtra divinum illud beneficium repu-

μὴ φαίνομαι ποιησάμενος, διὰ τὸ εἰρημένον ἐν προοιμίοις μοι τοῦτο ἔστιν. Πολύβιος γὰρ ὅπως ἐκτήσαντο Ῥωμαῖοι τὴν ἀρχὴν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ διεξελθὼν, ὅπως ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ σφίσιν αὐτοκαταλήψιν αὐτὴν διέφθειραν, ἔρχομαι λέξων. ἀλλὰ ταῦτα μέν, ἐπειδὴν ἐν ἐκείνῳ γίνωμαι τῆς ἱστορίας τοῦ μέρει. Παλμυρηνοῖς δὲ μέρους οὐκ ὀλίγου τῆς Ῥωμαίων ἐπικρατείας ἤδη κεκρατηκόσιν, ὡς διεξῆλθον, ἐκ τοῦ θείου πολλὰ προεμηνύθη, τὴν συμβᾶσαν αὐτοῖς ὀλέθρου καταίρεσιν. τίνα δ' ταῦτα, ἐρῶ. ἐν Σελευκείᾳ τῇ πρὸς Κιλικίαν Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἵδρυτο, καλουμένου Σαρπηδονίου, καὶ ἐν τούτῳ χρηστήριον. τὰ μὲν οὖν περὶ τοῦ θεοῦ τούτου λεγόμενα, καὶ ὡς ἅπασι τοῖς ὑπὸ λοιμοῦ ἀκρίδων ἐνοχλουμένοις Σελευκιάδας ἀφιᾶσιν (ὄρνεα δ' ταῦτα ἐνδιαιτώμενα τοῖς περὶ τὸ ἱερὸν τόποις) συμπέμπειν τοῖς αἰτοῦσιν· αἱ δ' ταῖς ἀκρίσι συμπεριπλάμεναι, καὶ τοῖς στόμασι ταύτας δεχόμεναι, θαυμαστὸν πλῆθος τὸ ἄπειρον ἐν ἀκαριαίῳ διέφθειρον, καὶ τῆς ἐκ τούτων βλάβης τοὺς ἀνθρώπους ἀπήλλαττον· ταῦτα μὲν τῇ πάλαι τὰ τῶν ἀνθρώπων δαιμόνια παρίημι, [1] τὰ καθ' ἡμᾶς γοῦν ἀποτεισαμένης θείαν συμφοράν. τοῖς Παλμυρηνοῖς

1. Nihil mitius deinceps à Pagano expectandum, qui cum animum habuerit à Chriſtianâ religione alieniſſimum, ubi facto eſt opus, totus futurus eſt in contumeliis.

δὲ

δὲ χρωμένοις εἰ καθέξουσι τὸ τῆς ἐμφύλου ἡγεμονίας, ἔχρησεν ὁ θεὸς ὧδε πως,

[1] Ἔξιτε μὴ μακάρων ἀπατήμονες ἄλιοι ἄνδρες,

Φύτλης ἀθανάτων ἐκπαγλέος ἀλγεσιτῆρες.

Παυθησομένοις δέ ποτε περὶ τῆς Αὐρηλιανοῦ καὶ Παλμυρηνῶν στρατείας, ὁ θεὸς ἀνεῖλε,

Κίρκος τερπόμενον ἱερὸν γόον ἡγεμονεύων.

Οἷς πολλοῖσιν ταὶ δὲ φέρουσι φόνοι.

Καὶ ἕτερον δὲ Παλμυρηνοῖς συνενήνεκται τοιοῦτον. Ἄφακα χωρίον ἐστὶ μέσον Ἡλιουπόλεως τῆς καὶ Βίβλου, καθ' ὃν ναὸς Ἀφροδίτης Ἀφακίτιδος ἵδρυται. τούτῳ πλησίον λίμνη πώς ἐστιν εἰκυῖα χρηποιήτῳ δεξαμενῇ. καθ' ἣν τὸ ἱερὸν καὶ σὺν πλησιάζοντας πύπτως πῦρ ὅπερ τοῦ ἀέρος λαμπάδος ἢ σφαίρας φαίνεται δίκην, [2] σωβδοῦν ἐν τῷ τόπῳ χόανοις ταχέως γινομένων. ὅπερ καὶ μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς ἐφαίνετο χρόνου. ἐν δὲ τῇ λίμνῃ εἰς τιμὴν τῆς θεᾶς δῶρα προσέφερον οἱ συνιόντες ἔκ τε χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πεποιημένα. καὶ ὑφάσματα μέντοι λινᾶ καὶ βύσσου, καὶ ὕλης ὕλης πλουτέρας. καὶ εἰ μὲ δεκτὰ

diaverit. Cæterum Palmyrenis oraculum conſulentibus, an orientis imperium habituri eſſent, in hæc verba Deus reſpondit,

Fallaces pravique domo diſcedite noſtra,

Qui nimis uſque graves diis immortalibus eſtis.

Itidem quibuſdam conſulentibus de Aureliani adverſus Palmyrenos expeditione, Deus oraculum hoc edidit,

Falco præit ſacro luctu compluribus unus,

Quæ tamen haud ceſſant hoſtem exhorrere, columbis.

Præterea quid aliud tale Palmyrenis accidit. Aphaca locus eſt inter Heliopolim & Biblum, ubi fanum eſt Veneris Aphacitidis. Propter fanum iſtud lacus quidam eſt, ciſternæ manu factæ ſimilis. Juxta fanum & vicina loca ignis inſtar lampadis aut globi conſpicitur, quoties ſtatutis temporibus ibi conventus habentur: qui quidem ad noſtram ætatem uſque conſpectus fuit. Ad lacum dona, quotquot ibi conveniebant, in honorem deæ ferebant, ex auro & argento facta, itemque telas lineas, & byſſinas, alteriuſque materiæ precioſioris. Ac ſi quidem illa viderentur accepta,

1. Atqui credideram Pana magnum dudum obmutuiſſe.

2. Conſultiſſima ignis coruſcatio, quæ ratas ſibi leges habet, certa apparendi tempora! fagax illa aquarum ſolertia non ſine delectu dona admittentium! (*levioribus nimirum ſemper repudiatis.*) Petita hæc ab utroque elemento miracula à Zoſimo tam pertinaciter propugnata nobis abunde indicant quali erga nos animo futurus ſit, qui confictis pro Gentiliſmo mendaciis tantum tribuit. Ubi neceſſe habeo lectorem præfari me non authorem alias ſatis elegantem & qui omnium manibus teratur, digniſſimum infectari, ſed vitæ inſtituturn Chriſtiano nomini infenſiſſimum.

pari

pari cum aliis pondere panni quoque ſubſidebant: ſin eſſent ingrata & reiicula, tum ipſas telas aquæ videre erat innatantes, tum ſiquid erat ex auro & argento, & aliis materiis, quarum eſt ea natura ut ſupra aquam ſe non attollant, ſed demergantur. Palmyreni ergo, quum tempore celebritatis, anno ante ſuum interitum proximo conveniſſent, & in honorem deæ dona partim aurea, partim argentea, partim textilia conjeciſſent in lacum, eaque omnia demergerentur in profundum: anno proximo, celebritatis ejuſdem tempore, viſa ſunt in ſuperficiem evecta. qua re dea quid futurum eſſet ſignificabat.

Ac numinis quidem erga Romanos benevolentia, quamdiu ſacræ cæremoniæ ſervarentur, hujuſmodi fuit. Verum poſteaquam ad ea tempora pervenero, quibus temporibus Romanum imperium paullatim ad barbariam quandam redactum, exiguam ad magnitudinem, eamque plane labefactatam, decrevit: tum vero etiam cauſſas ejus infelicitatis exponam, & oracula pro viribus adjiciam, quibus oraculis ea quæ contigere ſunt indicata.

Interim tempus eſt ut eo revertar unde digreſſus ſum, ne ſeriem hiſtoriæ imperfe-

ἐφάνη, παραπλησίως τοῖς βάρεσι καὶ τὰ ὑφάσματα καταδύεσθαι· εἰ δὲ ἄδηλα καὶ ἀπόβλητα, αὐτά τε ὁρᾶν ἐπιπλέοντα τῷ ὕδατι τὰ ὑφάσματα, καὶ εἴ τι ἦν ἐν χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ ἄλλαις ὕλαις, αἷς φύσει καὶ αἴρεσθαι ὅπερ τὸ ὕδατος, ἀλλὰ καταδύεσθαι. τῆς Παλμυρηνῶν τότε ἐν τῷ πρὸ τῆς καθαιρέσεως ἔτει συλλόγων ἐν τῷ τῆς ἑορτῆς καιρῷ, καὶ εἰς πρόνοιαν τῆς θεοῦ δῶρα χρυσᾶ καὶ ἀργύρα καὶ ὑφασμάτων τῆς λίμνης ἀφέντων, πάντων τε τὰ βάθη καταδυόντων, καὶ τὸ [1] ἐχόμενον ἔτους ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἑορτῆς ὥρᾳ θεᾷ αἰωρούμενα πάντα, τὰ θεοῦ διὰ τούτου τὰ ἐσόμενα δηλοῦντος.

Ἡ μὲν οὖν εἰς Ῥωμαίους εὐμένεια τοῦ θείου, τῆς ἱερᾶς ἀγωγείας φυλαττομένης, τοιαύτη. ἐπειδὰν δὲ εἰς ἐκείνους ἀφίκωμαι τοὺς χρόνους, ἐν οἷς ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ καὶ βραχὺ [2] βαρβαρωθεῖσα εἰς ὀλίγον πᾶν, καὶ αὐτὸ ἀφανισθεῖσα, ὥστε σπανιώτατα καὶ τὰς αἰτίας ἅπασας τῆς δυσχημάτου, καὶ τοὺς χρησμοὺς ὡς ἂν οἷός τε ὦ παραθήσομαι, τοὺς τὰ συνενεχθέντα μαντευσαμένους.

Ἐπανελθεῖν δὲ τέως καιρὸς ὅθεν ἐξέβαλον, ἵνα μὴ τὴν τάξιν τῆς ἱστορίας ἀτελῆ δόξω καταλιμπάνειν.

1. Eodem ſenſu utitur Laertius adv. ἐχομένως, Pro *deinceps*.

2. En æruginem meram, & in authorem, qui illam evomuit, optimo jure retorquendam!

Αὐρηλι-

Αὐρηλιανῷ τοίνυν ὀπὶ τὴν Ἑῴαν ἐλαύνοντι, καὶ συνεπάγοντος οἱ Ζηνοβίαν τε καὶ τὸν παῖδα τὸν παύτης, καὶ πάντας ὅσοι τῆς ἐπαναστάσεως αὐτοῖς ἐκοινώνησαν, αὐτὴν μὲν Ζηνοβίαν φασὶν ἢ νόσῳ ληφθεῖσαν, ἢ σοφίᾳ [1] ἀπαλλαγῆναι καὶ ἀναχρήσασαν, ἀποθανεῖν. τοὺς δὲ ἄλλους πλὴν τοῦ Ζηνοβίας παιδὸς ἐν μέσῳ τῷ μεταξὺ Χαλκηδόνος καὶ Βυζαντίου πορθμῷ καταποντωθῆναι.

Ἐχομένου δὲ Αὐρηλιανοῦ τῆς ὀπὶ τὴν Εὐρώπην ὁδοῦ, κατέλαβεν ἀγγελία τοιαύτη, ὡς τῶν ἐν Παλμύρᾳ καταλειφθέντων τινὲς Ἀψαῖον ὠθαλαττόντες, ὃς καὶ τῶν προειλημμένων αὐτοῖς γέγονεν αἴτιος, ἀποπειρῶνται Μαρκελλίνου τοῦ καθεσταμένου τῆς μέσης τῆς ποταμίας παρὰ βασιλέως ὑπαρχου, καὶ τὴν τῶν ἑῴων ἐγκεχειρισμένου διοίκησιν, εἴπως ἀνέξεται χλαμύδα βασίλειον ἑαυτῷ περιθεῖναι. ὁ δὲ εἰς τὸ ἀσφαλὲς τὸ πρακτέον ἀναβαλόμενος, τὰ παραπλήσια καὶ αὖθις καὶ πολλάκις ἠνώχλουν. ὁ δὲ ἀποκείσεσι χρώμενος ἀμφιβόλοις, αὐτὸς μὲν Αὐρηλιανῷ τὸ σκάφος κατεμήνυσεν· Παλμυρηνοὶ δὲ Ἀντιόχῳ περιθέντες ἁλουργῆ ἱμάτιον, καὶ τὴν Παλμύραν εἶχον.

Αὐρηλιανὸς δὲ ταῦτα ἀκηκοὼς, αὐτόθεν ὡς εἶχεν ὀπὶ τὴν ἑῴαν ἐστέλλετο. καταλαβὼν δὲ τὴν Ἀντόχειαν relinquere videar. Igitur Aureliano versus Europam movente, Zenobiamque cum filio, & cæteris omnibus qui rebellionis participes fuerant, secum ducente: Zenobiam quidem ipsam aiunt, vel morbo correptam, vel à cibis abstinentem, decessisse: reliquos autem, excepto Zenobiæ filio, in medio interjecti Chalcedoni Byzantioque freti submersos.

Eodem Aureliano iter Europæum persequente, nuncius adlatus est hujusmodi, quosdam scilicet relictos apud Palmyram, nactos Apsæum, qui & præteritorum auctor eis exstiterat, tentare Marcellinum, Mesopotamiæ ab imperatore præfectum, cui & orientis administratio credita fuerat, ut imperatoria veste se circumdari pateretur. Illo, deliberandi causa quid esset agendum, rem protrahente, consimili modo rursus ac sæpius quidem ei molesti erant. Verum ipse responsis ambiguis utens, quid facere constituisset, Aureliano significabat. Palmyreni autem, quum Antiocho vestem purpuream injeciissent, apud Palmyram se continebant.

His auditis, mox Aurelianus, ut instructus erat, orientem versus proficiscitur. Quum Antiochiam veniisset, ac popu-

1. Μεταλαβεῖν. Steph. Huic, inquit Pollio, ab Aureliano vivere concessum est, ferturque vixisse cum liberis matronæ jam more Romanæ, data sibi possessione in Tiburti quæ hodieque Zenobia dicitur.

lo peragendis ludis equeſtribus intento ſemet exhiberet, omnibus ob inopinatum ejus adventum peterritis, Palmyram copias duxit. Quumque ſine prœlio cepiſſet oppidum, & evertiſſet, Antiochum propter humilitatem ne ſupplicio quidem dignum arbitratus, dimiſit. Alexandrinis etiam, qui ſeditiones excitaverant, & ad defectionem ſpectaverant, celeriter in ordinem redactis, cum triumpho Romam ingreſſus, maximo populi ſenatuſque concurſu exceptus eſt. Tunc & templum Solis magnifice conſtructum, donariis quæ Palmyra ſecum advexerat, collocatis in eodem Solis & Beli ſimulacris, ornavit. His rebus geſtis, Tetricum & alios perduelles nullo labore victos pro dignitate punivit. Itidem novam monetam publice diſtribuit, quum plebem, quicquid haberet adulterinæ monetæ, tradere juſſiſſet: commerciis hoc modo ab omni confuſione vindicatis. Præter hæc & panum honorario munere populum Romanum donavit: omnibusque rebus conſtitutis, Roma diſceſſit.

Quum apud Perinthum hæreret, quæ mutato nomine jam Heraclea dicitur, hujuſmodi adverſus eum ſtructæ ſunt in-

αν, καὶ ἵππων ἀμίλλης ὀπτελεμώνης τῷ δήμῳ φανεὶς, καὶ πᾶ ἀδοκήτῳ πάντας ἐκπλήξας, ὅτι τὴν Παλμύραν ἤλασεν. ἀμαχητὶ δὲ τ πόλιν ἑλὼν, καὶ καθελὼν, καὶ τιμωρίας ἄξιον Ἀντίοχον διὰ τὴν ἀτέλειαν εἶ νομίσας, ἀφῆκε. σὺν τάχῃ δὲ καὶ Ἀλεξανδρέας σταιάσαντας καὶ πρὸς ἀπόστασιν ἰδόντας παρεσκευάμθ, θριαμβεύσας εἰς τὴν Ῥώμην εἰσαγαγὼν, μεγίστης ἀποδοχῆς ἐκ τ δήμου καὶ τῆς γερουσίας ἐπέτυχεν. ἐν τούτῳ καὶ τὸ τ Ἡλίου δεμάμθ ἱερὸν μεγαλοπρεπῶς τοῖς ἀπὸ Παλμύρας ἐκόσμησεν ἀναθήμασιν, Ἡλίῳ τ καὶ Βήλῳ καθιδρύσας ἀγάλματα. τούτων ὕστω διωκημένων, Τέτρικον καὶ ἄλλους ἐπαμυνάντας ὑ σὺν πόνῳ καθελὼν, 1 καὶ τ ἀξίαν μετῆλθεν. ἤδη δὲ καὶ ἀργύριον νέον δημοσίᾳ διέδωκε, τὸ κίβδηλον ἀποδόσθαι τοὺς ἀπὸ τῆ δήμου παρασκευάσας, τούτῳ τ τῆ συμβόλαια συγχύσεως ἀπαλλάξας. ὅτι τούτοις καὶ 2 ἄρτων δωρεᾷ τὸν Ῥωμαίων ἐτίμησε δῆμον. ἀφ' ἑαυτοῦ δὲ ἅπαντα, τ Ῥώμης ἐξώρμησε.

Διατρίβοντι δὲ αὐτῷ καὶ τὴν Πέρινθον, ἣ νῦν Ἡράκλεια μετονόμασται, συνίσταταί τις ὀπτουλὴ

1. Sed Tetricum, referente Pollione, non ſolum paſſus eſt vivere, quin & totius Italiæ correctorem fecit.

2. *Panibus urbis Romæ unciam auxit de Ægyptio Vectigali*; de quo facto non parum gloriatur in epiſtolâ ad Præfectum annonæ miſſâ. Videſis Vopiſcum.

τοιάδε.

τοιάδε. ἦν τις ἐν τοῖς βασιλείοις Ἔρως ὄνομα, ᾧ ἔξωθεν φερομένων ἀνακρίσεων μίαν τῆς τελευτῆς. τούτῳ παίσματί τινι ἐπέσχεν ὁ βασιλεὺς ἀπειλήσας, εἰς φόβον καθέσπερ. ἢ δεδιὼς μὴ τοῖς ἀπειλαῖς ἔργον ἐπιτεθείη, τοῖς δορυφόροις πᾶσιν, ὡς μάλιστα ταλαιπωροτάτοις ἤδη, κοινολογεῖται· καὶ γράμματα δείξας ἀπ' αὐτῶν εἰς τύπον τῶν βασιλέως γραμμάτων αὐτὸς μιμησάμενος, (ἐκ πολλοῦ γὰρ οἱ τὰ τῆς μιμήσεως ἐκμεμελέτητο) πείθει θάνατον ὑφορωμένους, (τοῦτο γὰρ ἐκ τῶν γραμμάτων τεκμήρασθαι) πρὸς τὸν βασιλέως ὁρμῆσαι σφαγάς. ὑπερησπάσαντες δὲ αὐτὸν ἐξιόντα τῆς πόλεως δίχα τῆς ἀφύλακτος φυλακῆς, ἐπελαυνουσιν· οἱ πάντες ἐπαναγόντες τὰ ξίφη, διαλείφ. αὐτὸς μὲν οὖν ἐτάφη μεγαλοπρεπῶς αὐτόθι ἐν τῷ στρατοπέδῳ, τῶν ἔργων ἕνεκα καὶ τῶν κινδύνων, ὧν ὑπὲρ τῶν καινῶν ἀπεδείξατο πραγμάτων.

Τακίτῳ δὲ τὸ Ῥώμης ἀναδεξαμένῳ βασίλειον, οἱ πρὸ αὐτοῦ ἔσχον, Σκύθαι διὰ τῆς Μαιώτιδος λίμνης διαβαθέντες, διὰ τοῦ Πόντου τὰ μέχρι Κιλικίας ἐπόρθουν. οἷς ἐπεξελθὼν Τάκιτος, τοὺς μὲν αὐτὸς καταπολεμήσας ἐξέλυσε, τοὺς δὲ Φλωριανῷ τῷ ἐπαρχῳ τῷ ἑαυτοῦ ἐπιτρέψας, ὅπως πρὸς

fidiæ. Erat quidam in aula cui nomen eſſet Eros, ab imperatore ad efferenda foras reſponſa ſua deſtinatus. Huic delicti cujuſdam cauſa minatus imperator, metum injecit: quo perculſus, ne forte minas haſce res ipſa comitaretur, cum ſatellitibus quibuſdam, quos audaciſſimos cognoverat, re communicata, monſtratiſque literis quas ad formam literarum imperatoris effinxerat, (quippe jamdudum ad hanc imitationem ſe ſtudioſe condocefecerat) mortem imminere ſibi ſuſpicantibus (id enim de literis colligi certis argumentis poterat) perſuadet ut imperatori cædem intentarent. Itaque quum principem obſervaſſent egreſſum ex urbe ſine ſatis magna cuſtodia corporis, in eum irruunt, & omnes ſtrictis gladiis hominem interficiunt. Sepultus eſt ibidem ab exercitu magnifice, rerum geſtarum periculorumque cauſa, quæ pro republica exantlaverat.

Tacito autem Romanum imperium conſequuto, Scythæ transjecta palude Mæotide, per Pontum in Ciliciam uſque incurſionibus omnia vexarunt, quos adgreſſus Tacitus, partim debellatos ad internecionem delevit, partim Floriano prætecto prætorio debellandos tradidit, & in Europam ipſe con-

1. Vopiſco audit Mneſtheus, qui Aurelianum tradit Muſcaporis manu interfectum; in cæteris cum Zoſimo convenit.

tendit: ubi lapſus in inſidias, ex hujuſmodi cauſa necatur. Maximino propinquo ſuo imperium Syriæ conceſſerat: is principes in republica viros aſperrime tractans, invidiam pariter & metum in eis excitavit: quæ quum odium peperiſſent, tandem ad inſidias ventum eſt, quarum in ſocietatem admiſſis illis qui Aurelianum necaverant: Maximinum adgreſſi trucidant, & perſequuti moventem caſtra Tacitum interficiunt.

Hinc ad perturbationem civilem res redierunt, aliis in orientem Probum imperatorem deligentibus, aliis Romæ Florianum. Ac Probus quidem obtinebat Syriam, & Phœnicen, & Palæſtinam, & Ægyptum univſeram: ſitas vero à Cilicia regiones ad Italiam uſque, Florianus. Eidem & tranſalpinæ nationes parebant, Galli & Hiſpani, cum inſula Britannica: prætereaque omnis Africa cum Mauritanis gentibus.

Ambobus ad bellum inſtructis, Tarſum Florianus veniens, ibidem caſtra locanda ſtatuit, victoria contra Scythas in Boſporo ſemiperfecta relicta, qua re factum eſt ut jam circumſeſſis ad ſua redeundi copiam concederet. Cæterum Probo bellum terente, veluti

Εὐρώπλῳ ἐξώρμησεν. ἔνθα δὴ καὶ εἰς ὄπλα καλῶν ἐμπεσών, ἐξ αἰτίας ἀναιρεῖται τοιᾶσδε. Μαξιμίνῳ γὴν παρακοσμοῦντι τὴν Συρίας ἀρχὴν ἔδοξε δεδωκέναι· ἐπεὶ τοῖς ἐν τέλει πράγμασι τὰ μετέωρα φρονοῦσι, εἰς φθόνον ἅμα καὶ φόβον καθίστησι. πολλῶν δὴ τούτων μᾶλλον, τὸ λειπόμενον εἰς ὅπλα ἐτελεύτησεν. οἷς κοινωνὸς ποιησάμενοι τοὺς Αὐρηλιανὸν ἀνελόντας, αὐτοὶ μὲν ὅπλα ἔμελλον Μαξιμίνῳ κατὰ σφᾶς ἀναλήψεσθαι· ἀναλαβόντες δὲ ἀναιροῦσι Τάκιτον, [1] ἀναιροῦσιν.

Ἐντεῦθεν εἰς ἐμφύλιον καθίστη τὰ πράγματα παραχρῆμα. οἱ μὲν γὰρ ἐώων, βασιλέα Πρόβον ἑλομένων· οἱ δὲ κατὰ τὴν Ῥώμην, Φλωριανόν. καὶ Πρόβῳ μὲν εἶχε Συρίαν καὶ Φοινίκην καὶ Παλαιστίνην καὶ τὴν Αἴγυπτον ἅπασαν· τὰ δὲ ἀπὸ Κιλικίας μέχρις Ἰταλίας, Φλωριανός. ὑπήκουον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἔθνη, Γαλάται καὶ Ἴβηρες, ἅμα τῇ Βρεττανικῇ νήσῳ· καὶ πρὸς γε ἅπασα Λιβύη, καὶ τὰ Μαυρήσια φῦλα.

Παρασκευασμένων δὲ εἰς πόλεμον ἀμφοτέρων, εἰς [2] Ταρσὸν ὁ Φλωριανὸς ἀφικόμενος, [2] αὐτῇ στρατοπεδεύειν ἐγνώκει, ἔτι κατὰ τὴν ἐν τῷ Βοσπόρῳ Σκυθῶν νίκην ἡμιτελῆ καταλελοιπώς· ταύτην τε καὶ τοῖς ἐγκλεισμένοις ἐνδοὺς τὰ οἰκεῖα καλαλαβεῖν. πείθονται δὲ Πρόβῳ τὸ πο-

1. *Interemptus eſt inſidiis militaribus ut alii dicunt, ſexto menſe ut alii, morte inertiæ.* Vopiſcus.

2. Ἐν αὐτῇ. Steph.

λεμῶν,

λεμον, οἷα καὶ ἐξ ἐλαττόνων πολλῶν δυνάμεως αὐτὸν ἀναδεξαμένης, κατὰ τὰ Ταρσὸν ἐν τῷ θέρει γενομένην καύματος; ἀηθισάντες οἱ Φλωριανῷ στρατιῶται, διὰ τὸ ἐκ τῆς Εὐρώπης τὸ πλέον τῆς στρατιᾶς εἶναι, νόσῳ δεινῇ ἐπιπίπτουσιν. ὅπερ μαθὼν ὁ Πρόβος, εἰς καιρὸν ὑπηθέως διέγνω. τῆς δὲ Φλωριανῆς στρατιωτῶν καὶ παρὰ δυνάμιν ἐπεξιόντων, ἐλαφρὸν μὲν ἀκροβολισμοὶ πρὸ τῆς πόλεως· ἔργου δὲ ἑτέρου ἀφηνίασιν ἀξίου προσχόντος, ἀλλ' ὑποστάντων ἀμήλων τὴν στρατοπέδων, ἐλθόντες μετὰ ταῦτα τινὲς τῶν ἅμα Πρόβῳ στρατευομένων, παραλύουσι Φλωριανὸν τῆς ἀρχῆς. ὃ γενομένης, χρόνον μὲν ἐφυλάχθη τινά· ἔπειτα δὲ αὐτὸν καὶ αὐτῶν τῶν Πρόβου προαίρεσιν τοῦτο μεγίστων λεγόντων, ἀναλαβεῖν τὴν ἀλουργίδα Φλωριανὸς αὖθις ἐπεχείρει. μάχης ἐπανηθόντες οἱ τὰ Πρόβῳ σὺν ἀληθείᾳ εἰδότα μισοῦντες, ἀναιρεθῶσι δὴ καὶ τῶν οἰκείων τινὲς Φλωριανὸν πεποίηκασι.

Περιστάσης δὲ τῆς βασιλείας εἰς Πρόβον, ἐλαττόνων ὄντα τὰ πρῶτα, πρόσιμον ἐποιήσατο τὴν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ προθέσεων ἔργον ἐπαινετόν, παρὰ γὰρ τῶν ἀνελόντων Αὐρηλιανὸν καὶ ὑπηθεμένων Ταχίτῳ δίκην ἔγνω λαβεῖν· καὶ πρόφασιν μὲν ἡ πρόθεσις τὸ βουλόμενον, δέος τε μή τινα ταραχὴν ἐκ τούτου συμβῶσι, λόχον δὲ στήσας ἀνδρῶν οἷς τοῦτο τεταγμένον

qui longe minoribus illud copiis ſuſceperat, per æſtatem magno quodam æſtu Tarſi exorto, qui erant in caſtris Floriani milites caloris inſueti, quod major exercitus pars ex Europa foret, diro morbo peribant; quo cognito, Probus in tempore tentandum hoſtem ſtatuit. Floriani militibus etiam ultra vires egreſſis, velitationes quidem ante urbem fiebant: ſed quod nihil dignum commemoratione geſtum fuiſſet, diremtis exercitibus accedentes quidam, qui Probo militabant, imperio Florianum abdicant. Quo facto, ad tempus aliquod cuſtoditus fuit: ſed quum ſui dicerent, non hoc de Probi factum ſententia, purpuram Florianus iterum ſumſit, donec reverſi, qui ſignificarent quid reapſe Probus de ipſo ſtatueret, à ſuis Florianum interfici curarunt.

Probus imperio potitus, dum movet ulterius, exordium actionum pro republica ſuarum dedit facinus ſane laudabile. Nam de iis qui Aurelianum occiderant, & Tacito inſidias fecerant, ſupplicium ſumere decrevit. Sed palam quidem id quod facere deliberaverat, non facit, metuens ne quid ea res turbarum daret: verum turma quadam militum conſtitu-

1. *Occiſus Tarſi à militibus, qui Probum audierant imperare, quem omnis exercitus legerat.* Vopiſc.

ta, quorum fidei rem commiſiſſet, ad epulum cædis auctores invitat. Poſteaquam hac illi ſpe conveniſſent ut menſæ imperatoris adhiberentur, in pergulam quandam ſeceſſit Probus, de qua conſpici res peragenda poſſet, ac ſignum facinori perpetrando deſtinatis dedit. Hi vero inermes eos adorti qui convenerant, omnes, excepto dumtaxat uno, peremerunt: quem non multo poſt comprehenſum, velut auctorem periculi, vivum igni cremavit.

His rebus à Probo geſtis, Saturninus, genere Maurus, imperatori maxime familiaris, & cui propter hanc ipſam cauſam adminiſtratio Syriæ credita fuerat, ab imperatoris fide diſceſſit, & de rebellione cogitare cœpit, quod ubi Probus audiviſſet, & conatum ejus reprimendum ſtatueret, orientales eum milites anteverterunt, rebellione cum ipſo Saturnino extincta.

Sopivit & aliam ſeditionem in Britannia concitatam, idque per Victorinum genere Maurum, cujus hortatu perduellem iſtum Britanniæ præſidem fecerat. Nam quum ad ſe Victorinum arceſſivit, eumque de conſilio dato reprehendiſſet, delictum illud correcturum ablegat. Victorinus in Britanniam ſtatim profectus, ὡς ἔτυχεν, ἐφ' ἑστίασιν τὸς φονέας ἐκάλει. αὐτὸς δὲ συνηθόντων ἐλπίδι τῆ βασιλικῆ κοινωνῆσαι τραπέζης, πρός τινα τῶν ἑαυτῶν ἀναχωρήσας ὁ Πρόβος, ἐξ ἧς τὸ γυμνάσιον ἄπορον ἦν, σύνθημα τοῖς ὑπερτελαμῶσι τὸ δρᾶμα ἐδίδου. αὐτὸς δὲ τοῖς συνηθροισμένοις ἀφράκτοις οὖσιν ὑπεθεμῶν, ἅπαντας πλὴν ἑνὸς καλέσφαξαν· ὃν μετ' οὐ πολὺ συλλαβὼν, ὡς εἶπον σφίσι κινδύνου γεγονότα, ὡμὸν ἔδωκε ζῶντα πυρί.

Ταῦτα διαπραξαμένῳ τῷ Πρόβῳ Σατορνῖνος ἦν Μαυρήσιος, ὑπηνδεὼς ὢν ἐς τὰ μάλιστα τῷ βασιλεῖ, διὰ τοῦτο τῆς Συρίας ἀρχὴν ὑπεδεδεγμένος, τὸ βασιλέως ὑποπτεύσας πίστεως εἰς ἐπανάστασιν ἔννοιαν ἔλαβεν. ὅπερ ἀκούσαντι τῷ Πρόβῳ, καὶ διανοουμένῳ τὸ ἐγχείρημα μεθυδεῖν, ἕφθασαν οἱ κατὰ τὴν ἑῴαν στρατιῶται συνκαταστάντες τῇ τυραννίδι τὸν ἄνδρωπον.

Ἔπαυσε καὶ ἄλλην ἐπανάστασιν ἐν τῇ Βρεττανίᾳ μελετηθεῖσαν, διὰ Βικτωρείνου Μαυρουσίου τοῦ ἡγουμένου. ὃν πεισθεὶς, ἔτυχε τῆς ἐπανασάντα τῆς Βρεττανίας ἀρχοῦσα πορευσάμενον. κελεύσας γὰρ τὸν Βικτωρῖνον πρὸς ἑαυτὸν, καὶ ὅτι τῇ συμβολῇ μεμψάμενος, τὸ πλῆσμα ἐπανορθώσοντα πέμπει. ὁ δὲ ὅτι τὴν Βρεττανίαν διὰ τὸν

---

1 *Gallis oriundum* tradit Vopiſcus *ex gente hominum inquietiſſima & avida ſemper vel faciendi principis vel imperii.*

ἐξορ-

ἐξορμήσας, θεινοίᾳ τε ἄφρονι τὸ τύραννον ἀναιρεῖ.

Ταῦτα δὲ Πρόβος τὸ εἰρημένον μοι τρόπον, καὶ κατὰ Βαρβάρων ἀπεδήσατο νίκας, δύο πολέμους ἀγωνισάμενος· καὶ τὸν μὲν αὐτὸς παραγεγονὼς, τὸν δ' ἕτερῳ στρατηγὸν πεμψησάμενος. ἐπεὶ δὲ ταῖς ἐν Γερμανίᾳ πόλεσιν ἐνοχλουμένοις ἐκ θρόου τὸν Ῥῆνον Βαρβάρων ἐπικαλέζετο βοηθεῖν, αὐτὸς μὲν ὡς ὅπι τὸν Ῥῆνον ἤλασεν· ἐνισταμένου δ' τοῦ πολέμου, καὶ λιμοῦ πᾶσι τοῖς αὐτόθι τόποις ἐνσκήψαντος, ἄπλετος ὄμβρος καταῤῥαγεὶς συλλαπήγαγε τοῖς ῥεέθροις καὶ σῖτον. ὥστε καὶ σωρὸς αὐτομάτως ἐν τόποις τισὶ συνεστηλώθη. πάντων δὲ τῷ ἀδοκήτῳ καταπλαγέντων, τὸ μὲν ἄρχειν ἄλφαι καὶ τούτῳ θεραπεῦσαι τὸν λιμὸν οὐκ ἐδάρσουν· ἐπεὶ δὲ παντὸς δέους ἡ ἀνάγκη κρατεροτέρα, πέμφιξες ἄρτους καὶ μεταλαβόντες, ἅμα καὶ τὸν λιμὸν ἀπεπέσαντο, καὶ τοῦ πολέμου ἔξω τῇ τῶν βασιλέως θεινεγόνασι τύχῃ. κατώρθωσε δ' καὶ ἄλλους πολέμους ἐ σὺν πόνῳ πολλῷ. μάχας δὲ κρατερὰς ἠγωνίσατο πρότερον μὲν πρὸς Λογίωνας, ἔθνος Γερμανικόν· ὃς καταγωνισάμενος καὶ Σέμνωνα ζωγρήσας ἅμα τῷ παιδὶ τὸν τύραννον ἡγάγετο, ἱκέτας ἐδέξατο, καὶ τὰς αἰχμαλώτους καὶ τὴν λείαν πᾶσαν, ἣν εἶχον, ἀναλαβὼν, ὅπι ξυνθήκας ὁμολογίας ἤρεσε, καὶ αὐτὸν Σέμνωνα μετὰ τοῦ παιδὸς ἀπέδωκε.

sollerti commento perduellem interficit.

His ita geſtis ut diximus, victoriis Probus etiam adverſus Barbaros potitus eſt. duobus bellis confectis, quorum alteri ipſemet interfuit, alteri ducem quendam præfecit, & quoniam civitatibus Germanicis quæ à vicinis Rheno Barbaris infeſtabantur, neceſſario ſubveniendum erat: Rhenum verſus ipſemet cum copiis movit. Occepto bello, quum fames omnibus in locis ingruiſſet: immenſus imber delapſus, una cum guttis frumentum quoque detulit: adeo quidem ut ejus acervi quibuſdam in locis per ſe conſtruerentur. Omnibus ad rem novam & incredibilem obſtupefactis, initio quidem frumentum attingere, ac famis eo remedio uti non audebant: verum ubi neceſſitas omni metu valentior urgeret, panes coquebant, eiſque veſcentes, ſimul & famem pellebant, & imperatoris fortuna in eo bello ſuperiores nullo prope negotio diſcedebant. Alia quoque bella levi labore confecit. Acres etiam pugnas commiſit, primum contra Logiones, nationem Germanicam: quibus devictis, quum Semnonem eorum ducem cum filio vivum in poteſtatem redegiſſet, ſupplices factos in fidem recepit, & captivis omnique præda recuperata, quam habebant, certis eos conditionibus dimiſit, ipſo quoque cum filio Semnone reddito.

Alterum

Alterum contra Francos prœlium pugnavit: quibus opera ducum ſtrenue victis, ipſe cum Burgundorum Vandilorumque copiis dimicavit. Quumque vires ſuas inferiores videret, partem quandam ab hoſtibus avellere cogitabat, & cum ea prœlio decernere. Qua in re conſilio principis fortuna non defuit; quum enim exercitus utramque fluminis ripam occupaſſent, Barbaros in adverſa ripa caſtra metatos ad pugnam Romani provocabant. Hac illi re perciti, quotquot ſane poterant transjiciebant, ſignifque collatis Barbari partim cædebantur, partim vivi Romanorum in poteſtatem veniebant. Reliqui, quum pacem ea lege petiiſſent ut prædam cum captivis quos habebant redderent, impetrato quod poſtulaverant, non omnia reſtituerunt. Quamobrem indignatus imperator diſcedentes adortus, merito ſupplicio multavit, ipſis trucidatis, & Igillo duce capto. Quotquot autem vivos in poteſtatem redigere poterat, in Britanniam miſit: qui ſedes ea in inſula nacti, quoties deinde ſeditionem aliquis moliretur, utiles imperatori fuerunt.

His bellis ita propter Rhenum ab eo geſtis, operæ pretium fuerit ne illa quidem ſilentio præteriri quæ id temporis

Καὶ δευτέρα γέγονεν αὐτῷ μάχη πρὸς Φράγκους· ὃς διὰ τῆς στρατηγῶν καλαχράτου νεικηκὼς, αὐτὸς Βυργόνδοις καὶ Βανδίλοις ἐμάχετο. πλήθει δὲ τὴν οἰκείαν δύναμιν ἐλαττουμένην ὁρῶν, μεῖδα πὰ ὠθήσασθαι τῆς πολεμίων διενοεῖτο, καὶ ταύτῃ διεμάχετο. καί πως συνέδραμε τῇ γνώμῃ τοῦ βασιλέως ἡ τύχη. τῆς γὰ στρατοπέδων ὄντων παρ' ἑκάτερα ποταμῷ, εἰς μάχην τοὺς πέραν Βαρβάρους οἱ Ρωμαῖοι παρεκαλοῦντο. οἱ δὲ ὅπη τύτῳ παροξυνθέντες, ὅσοι γὰρ οἷοί τε ἦσαν ἐπεραιοῦντο. καὶ συμπεσόντων σφίσι τῶν στρατοπέδων, οἱ μὲν ἀπεσφάττοντο τῶν Βαρβάρων, οἱ δὲ καὶ ζῶντες ὑπὸ τοὺς Ρωμαίους γεγόνασι. τῆς δὲ λειπομένων σπονδὰς αἰτησάντων, ἐφ' ᾧτε καὶ τὴν λείαν καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ὃς ἔπυχον ἔχοντες ἀποδοῦναι, τυχόντες τῆς αἰτήσεως ἃ πάντα ἀπέδοσ[1]. πρὸς ὃ βασιλεὺς ἀγανακτήσας, ἀναχωροῦσιν αὐτοῖς ὀπισθέμενος, ἀξίαν ἐπέθηκε δίκην, αὐτὸς τε ἀποσφάξας, καὶ τὸν ἡγεμόνων Ιγίλλον ζωγρίᾳ ἑλών. ὅσους δὲ ζῶντας οἷός τε γέγονεν ἑλεῖν, εἰς Βρεττανίαν παρέπεμψεν· οἳ τὴν νῆσον οἰκήσαντες, ἐπανασάντος μετ' ταῦτα πινός, γενόμενοι βασιλεῖ χρήσιμοι.

Τούτων ὕπω ὠφελεῖ τὸν Ρῆνον αὐτῷ ἀμφιπολεμηθέντων, ἄξιον μηδὲ τὰ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον Ισαύροις

1. *Maxime tamen, ipſis regibus conſentientibus, in eos vindicatum eſt, qui prædam fideliter non reddiderunt.* Vopiſc.

πρὸς χθέντα

πρεσχθέντα ὑποδραμεῖν. [1] Λύδιος τὸ γένος Ισαυρος, ἐντεθραμμένος τῇ συνήθει λῃστείᾳ, σῖφος ὅμοιον ἑαυτῷ προποιησάμενος, τήν τε Παμφυλίαν ἅπασαν καὶ Λυκίαν ἐπῄει. συνηθροίσθησαν δὲ στασιώται ὅσοι τῇ τοῦ λῃστοῦ καταλήψει, πρὸς Ρωμαϊκὸν στρατόπεδον οὐχ οἷός τ' ὢν ἀντιτάξασθαι, Κρύμναν καταλαμβάνει, πόλιν οὖσαν Λυκίας, ἐν ὑποκρήμνῳ τῇ κειμένην, καὶ κύκλῳ μέρος χαράδραις βαθυτάταις ὠχυρωμένην· ἐν ταύτῃ πολλοὺς ὡς ἐν ἀσφαλεῖ καὶ τείχους καταφυγόντας εὑρών. ἐπεὶ δὲ τοὺς Ρωμαίους εἶδεν ἐπικειμένους τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τὸν ἐν ταύτῃ τειθὸν ἡμέρως ὑφισαμένους, τὰ οἰκοδομήματα καθελὼν, ἀφόσιμον ἐποίησε τῷ γλῶ, σπείρων τε σῖτον παρεσκεύαζε τοῖς ἐν τῇ πόλει δαπανῶσι.

Ὁρῶν δὲ τὸ πλῆθος πολλῆς δεόμενον χορηγίας, τὸ ἄχρηστον ἡλικίαν ἄρρενά τε καὶ θήλεια ἀφῆκε, τὸ πόλεως ἐκβαλών· ἐπεὶ δὲ οἱ πολέμιοι τὸ Λυδίου βέλτιμα περιδόμενοι τοὺς ἐκβληθέντας αὖθις ὅπῃ τε πόλιν εἶεναι συνήλασαν, ἐμβαλὼν εἰς τὰς περὶ τὸ πόλιν χαράδρας διέφθειρεν. ὄρυγμα δὲ τὸ, χρῆμα θαυμάσιον, ἀπὸ τῆς πόλεως ὅπῃ τὰ ἐκτὸς διορύξας, καὶ μέχρι τοῦ ἐπέκεινα τῶν πολεμίων στρατοπέδου τόπων ἐκτείνας, ἐξέπεμπε διὰ τούτου πινὰς ἐκ τῆς πόλεως ἐφ' ἁρπαγῇ ἐρεμμάτων καὶ ἄλλης ἐφῆς· ἐκ τούτου τὴν χορηγίαν

Iſauri patrarunt. Lydius quidam, Iſaurus natione, conſuetis latrociniis innutritus, agmine hominum ſibi ſimilium comparato, totam Pamphyliam atque Lyciam populabatur. Quum autem milites ad capiendos latrones coiviſſent, quod Lydius exercitui Romano ſe non poſſet opponere, Crymnam adiit, oppidum Lyciæ, ſitum in loco prærupto, & ex parte foſſis profundiſſimis munitum. Ibi compluribus repertis, qui eo velut ad tutum muriſque cinctum locum confugerant, poſteaquam Romanos intentos obſidioni, moram ejus fortiter ferre conſpexit: ædificiis dirutis, ſolum frumentarium fecit, & frumentum ſerens, iis qui erant in oppido victum parabat.

Sed quod eam multitudinem ingenti annona videret egere, quidquid erat ætatis inutilis, tam mares, quam feminas, ejectos oppido dimiſit. Quum hoſtes perſpecto adverſarii conſilio, rurſus ejectos in oppidum cogerent, in ambientes oppidum foſſas præcipitatos perdidit. Meatu autem operis admirandi ab oppido verſus exteriora ducto, & ultra hoſtium caſtra porrecto, per eum ex oppido quoſdam emittebat, qui pecora cæteraque alimenta raperent. Atque hinc commeatum obſeſſis ex intervallo ſatis copioſum ſuppedi-

1. Vopiſcus Palſurium vocat, quem à Probo captum refert & interfectum.

tabat:

tabat: donec id hoſtes mulieris cujuſdam indicio deprehenderunt. Verum ne ſic quidem animum deſpondebat Lydius, ſed vinum paulatim ſuis adimebat, & frumenti eis ſolito minus admetiebatur. Hoc quoque modo deficientibus alimentis, ad eam neceſſitatem redactus eſt, ut omnes quotquot erant in oppido, perderet: exceptis hominibus ſibi neceſſariis & idoneis, qui ad oppidi præſidium ſufficere viderentur. Retinuit & mulieres nonnullas, quas ad uſum naturæ neceſſarium communes omnibus eſſe juſſit.

Quumque conſtanter adverſus quodvis periculum dimicare conſtituiſſet, poſt iſtæc omnia tale quiddam accidit. Erat cum eo quidam qui & machinas conficere noverat, & machinis emittere tela ſingulari cum dexteritate poterat: adeo quidem ut quoties Lydius adverſus aliquem ex hoſtibus telum emittere juberet, à ſcopo non aberraret. Huic ergo quum imperaſſet ut quendam ex adverſariis vulneraret, iſque telo emiſſo aberraſſet, vel caſu fortuito, vel data opera, veſte nudatum flagris miſere cæcidit, mortem præterea comminatus. Ille, tum propter verbera ſuccenſens, tum minis territus, oblato tempore ſemet ex oppido ſubducit. Quum quoſdam in milites incidiſſet, & quidquid egiſſet ac perpeſſus eſſet iis expoſuiſſet, quandam in muro feneſtram monſtravit, per quam Lydius quidquid in

ἐν μέρει τοῖς πολιορκουμένοις ἀπόρει· μέχρις οἱ πολέμιοι τοῦτο γυναικὸς αὐτοῖς μηνυσάσης ἔξεδρον. ἀλλ' οὐδὲ ἔτως ἀπεῖπεν ὁ Λύδιος, ἀλλ' οἴνου μὲν κατὰ βραχὺ τοὺς αὐτοῦ συνόντας ἀπέπαυσε, καὶ σίτου ἐμέτρει τὰ σιτώδη ἐλάττονα. ἐπὶ δὲ σιτίων καὶ ὅτων ἐκλειπόντων, εἰς ἀνάγκην καθέστη τοῦ πάντας ἀπολέσαι τοὺς ἐν τῇ πόλει, πλὴν ἀνδρῶν αὐτῷ τε ἐπιτηδείων, καὶ πρὸς φυλακὴν ἱκανῶν δοκούντων. κατέσχε δὲ καὶ τὰς γυναῖκας, ἃς ὅτι τῇ τῆς φύσεως ἀναγκαίᾳ χρείᾳ κοινὰς εἶναι πεποίηκε πᾶσιν.

Ἐπεὶ δὲ πρὸς πάντα κίνδυνον ἐγνώκει ἀμφιλαφῶς, συμβαίνει τι μετὰ ταῦτα τοιοῦτον. σωμή τις αὐτῷ μηχανὰς τε κατασκευάζειν εἰδὼς, καὶ ἐκ μηχανῶν εὐστόχως ἀφιέναι βέλη δυνάμενος· ὥστε ὁπόταν ἐνεκελεύσατο ὁ Λύδιος αὐτῷ κατά τινος τῶν πολεμίων ἀφιέναι βέλος μὴ ἁμαρτεῖν τοῦ σκοποῦ. τούτῳ τοίνυν ὁπόταξας πρῶσαι τινὰ τῶν ἐναντίων, ἐπειδὴ διήμαρτε βέλος ἐκπέμψας ἢ ἐκ τύχης ἢ ἐκ προνοίας, γυμνώσας τῆς ἐσθῆτος ἑκάτερα ἐμαστίγωσε, προσαπειλήσας καὶ θάνατον. ὁ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν βασάνων ἀγανακτῶν, καὶ ὑπὸ τῶν ἀπειλῶν δεδιὼς, καιρὸν δοθέντος ἀποδιδράσκει τῆς πόλεως ἑαυτόν. ἐντυχὼν δὲ τοῖς λαθραιοτόξοις, καὶ ὅσα πέπρακέ τε καὶ ἔπαθε πρὸς τούτοις ἐκφήνας, ἐπέδειξεν ὅταν ἐν τῷ τείχει θυείδα, δι' ἧς εἰώθει Λύδιος κατασκοπεῖν τὰ ἐν τῷ στρατοπέδῳ γινόμενα.

νόμῳα· ταύτης ἢ προκύπτοντα καὶ τὸ σώματος ὑπεχείρει τοξεύειν. ὑποδεξαμένου δὲ αὐτὸν ὅτι τέτῳ τε τῆς στρατείας ἡγεμόνα, σήσας μηχανὴν, προσποιούμενος τὰς αὐτοῦ ὑποκρύπτοντας, ὡς αὖ μὴ ὧδε ἦν ἐναντίον ὁρῷτο, προκύπτοντα τῆς ὀπῆς ὁ Λύδιον θεασάμενος, καὶ τὸ βέλος ἀφιεὶς, πλήττει κατὰ κεφαλήν. ὁ δὲ προέξας καὶ μὴ τιὼ πληγὼ εἰς πάντας ἦν συνόντων αὐτῷ τὰ αὐήκεστα, καὶ τοῖς λελειμμένοις ὅρκους ἐπαγαγὼν ὡς τὸ μὴ ἐνδῶναι τῇ πολιορκίᾳ καθάπαξ, μόλις ἐξέλιπεν. οἱ δὲ καὶ τιὼ πόλιν καὶ ἑαυτοὺς τῷ στρατοπέδῳ. καὶ τέτῳ τῷ τρόπῳ τὸ λῃστικὸν τέλος ἐλάβετο.

[1] Τῆς δὲ καὶ Θηβαΐδα Πτολεμαΐδος ἀπιστάσης βασιλέως, πόλεμον δὲ προκόπτοντα ὅτι χρόνον βραχυὼ ἀραμένης, αὐτιὼ τε καὶ τοὺς συμμαχήσαντας αὐτῇ Βλεμμύας παρεσήσατο Πρόβος διὰ τῆν τότε στρατηγούντων. Βασέρνας δὲ, Σκυθικὸν ἔθνος, ὑποπεσόντας αὐτῷ προσέμενος, κατῴκισε [2] Θρᾳκίοις χωρίοις καὶ διετέλεσε τοῖς Ρωμαίων βιοτεύοντες νόμοις.

Καὶ Φράγκων τῷ βασιλεῖ προσελθόντων, καὶ τυχόντων οἰκήσεως, μοῖρά τις ὑποσῆσα πλοίων διαπορή-

castris gereretur ſpeculari conſuerat. Per eam more ſuo proſpectantem telo ſe petiturum pollicebatur. Ob hanc cauſam quum dux ejus expeditionis hominem ad ſe recepiſſet, conſtituta machina, nonnulliſque collatis ante ſe, per quos occultaretur, ne ab hoſtibus conſpici poſſet, Lydium per foramen illud proſpectantem intuitus, emiſſo telo vulnere lethali percutit. Ille quum poſt acceptum vulnus in quoſdam ex ſuis crudeliter deſæviiſſet, ac jurejurando ſuperſtites obſtrinxiſſet, obſidioni nullo modo ceſſuros, vix tandem expiravit. Qui erant in oppido, non ferentes amplius obſidionem, exercitui ſe dediderunt. Atque hunc finem latrocinium illud habuit.

Quum autem & Ptolemais, in Thebaide ſita, defeciſſet ab imperatore, bellumque perexiguum ad tempus duraturum ſuſcepiſſet: tam ipſam, quam ſocios belli Blemmyas Probus opera ducum ſuorum ad deditionem compulit. Baſternas, gentem Scythicam, quæ illi ſe ſubjecit, in Thracia ſedibus conceſſis reliquit. Hi Romanorum moribus atque legibus conſtanter uſi ſunt.

Itidem quum Franci ad imperatorem acceſſiſſent, & ab eo ſedes obtinuiſſent: pars eorum quædam defectionem molita,

1. *Coptos præterea & Ptolemaïdem urbes ereptas Barbarico ſervitio, Romano addidit jari.* id.

2. In Romano ſolo, inquit Vopiſcus.

magnamque navium copiam nacta, totam Græciam conturbavit. In Siciliam quoque delata, & urbem Scyracusanam adorta, magnam in ea cædem edidit. Tandem quum & in Africam adpulisset, ac rejecta fuisset, adductis Karthagine copiis, nihilo minus domum redire, nullum passa detrimentum, potuit.

Hoc quoque Probo imperante contigit. Gladiatores numero ad octoginta, conspiratione facta, custodibusque suis interemptis, in urbem progressi, quidquid offerretur, deripiebant: multis (ut fieri solet) eorum numero permistis. Verum & illos imperator missis copiis excidit. His rebus à Probo gestis, qui & præclare ac juste administravit imperium,

σασα, τ' Ελλάδα συνετάραξεν ἅπασ'· καὶ Σικελίᾳ προσχοῦσα καὶ τῇ Συρακουσίων προσμίξασα, πολλὴ καθ' ἑαυτὴν εἰργάσατο φόνον. ἔτι δὲ καὶ Λιβύῃ προσορμισθεῖσα, καὶ ἀποκρουσθεῖσα, δυνάμεως ἐκ Καρχηδόνος ἐπενεχθείσης, οὐδὲ γέγονεν ἀπαθὴς ἐπανελθεῖν οἴκαδε.

Πρόβῳ δὲ βασιλεύοντι καὶ τόδε συνέβη. ὀγδοήκοντα μονομάχων ἐς ὀγδοήκοντα συστάντες, ἁρπαζησάμενοι τοὺς φυλάττοντας, εἰς τὰ τῆς πόλεως ἐξελάσαντες, τὰ ἐν ποσὶν ἐλήζοντο, πολλῶν (οἷα συμβαίνειν φιλεῖ) συναναμιχθέντων αὐτοῖς· ἀλλὰ καὶ τούτους βασιλικὴ δυνάμις ἐκπέμψασα ἐξέτεινε. ταῦτα μὲν ἐξαμφοῖν τοῖν Πρόβῳ, καλῶς τε καὶ δικαίως οἰκονομήσαντι τὴν ἀρχήν, . . .

Sciendum hujus libri finem desiderari, & secundi principium.

ΖΩΣΙ-

ΖΩΣΙΜΟΥ

Κόμητος καὶ Ἀποφισκοσωνηγόρου

ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΕΑΣ

Βιβλίον Δεύτερον.

ZOSIMI

Comitis & Exadvocati Fiſci,

HISTORIÆ NOVÆ

Liber Secundus.

* * * * * * *

2 Ἐκ τῆς τῶν μακρότατον ἀνθρώπῳ βίου τὸ μέσον διάστημα ἀπολαμβάνειν ταύτης τῆς ἑορτῆς. σέκλα γὰρ τὸν αἰῶνα

EX eo, quod hominis vita longiſſima medium celebritatis hujus ſpatium complectatur. Nam ſeculum Romani vocant quod ævum

---

1. Intercidêrunt aliquot paginæ, quæ lacuna ut ſuppleatur (nam de Caro eiuſque filiis nulla hic facta eſt mentio) quantum ad continuandum hiſtoriæ filum ſufficiet, ex aliis hiſtoricis accerſitum paucis ſubnectam. *Probo ſucceſſit Carus, qui contra Perſas proſectus uſque ad Cteſiphontem pervenit, & imperatoris Perſici nomen meruit. Morbo ſubinde, ſeu, ut alii malunt, fulmine abſumptus eſt. Filios habuit Numerianum indolis egregiæ & de quo reſpublica optima quæque ſperare potuiſſet, niſi ab Apro interfectus occidiſſet, & Carinum adulteris, libidinis, luxuriæ & demum nullo non vitiorum ſtigmate notandum, quem Diocletianus, Auguſtus ahtea diſtus, è medio ſuſtulit.*

2. De ludis ſecularibus, quod ad temporis in quo peragi conſueverant, rationem ſpectat, jam olim diximus in Herodiani Severo. Quid hic loci innuat Zoſimus, ita explicandum puto, intervallum illud ſeu διάστημα quod intereſt inter ludos ſeculares jam peractos & proxime peragendos, totam hominis ætatem, qua longiſſima eſt, complecti. Quod perinde eſt ac ſi tantum dixerit, *centeſimo anno aut circiter anno feſtum illud celebrari ſolere.* Animadvertas licet auctorem noſtrum nullam omittere occaſionem qua Gentilis ſuperſtitio, Chriſtiano cultui oppoſita, ſola videatur eſſe in cauſa quod Romani propitio ſemper cœlo uterentur, poſtea, *ſi Dii placent*, in pejus ruituri. *Vti infra videre eſt.*

noſtri. Prodeſt autem ad peſtes, atque lues, & morbos ſanandos. Originem ex cauſa quadam hujuſmodi habuit. Valeſius Valeſius, à quo Valerianorum familia deducitur, vir erat apud Sabinos illuſtris. Is ante domum ſuam lucum habebat ex arboribus maxime proceris, quibus fulmine tactis, & exuſtis, quidnam arbores hæ vi fulminis abſumtæ portenderent, ambigebat. Quum autem morbo ipſius liberi correpti eſſent, præter adhibitam medicorum artem, haruſpices adibat. Qui quum ex ignis delapſi modo conjeciſſent, deûm hanc iram eſſe: non abs re cæſis hoſtiis numen Valeſius haruſpicum opera placabat. Et quoniam cum uxore in metu verſabatur, & liberum mortem tantum non modo ſequuturam exſpectabat, coram Veſta prolapſus, duas integras animas liberum loco ſe daturum ei, ſuam videlicet ac matris eorum, pollicebatur. Quumque reſpiceret ad lucum fulmine tactum, audire ſibi viſus eſt vocem, quæ juberet ut Tarentum liberos abduceret, atque ibi calfactam aquam Tiberinam in Ditis patris & Proſerpinæ foco, liberis bibendam daret. His auditis, etiam magis de ſalute liberum deſperabat. Nimirum Tarentum remoto Ita-

Ρωμαῖοι καλοῦσι. συντελεῖ δὲ πρὸς λοιμοὺς καὶ φθορὰς καὶ νόσων ἀκέσεις. ἔχει δὲ τὴν ἀρχὴν ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. Οὐάλιος Οὐαλέσιος, ἀφ' οὗ τὸ Οὐαλεριανῶν καλάγεται γένος, ἦν ἐν τῇ Σαβίνων ἔθνει φανείς. τούτῳ πρὸ τῆς οἰκίας ἄλσος ἦν ἐκ δένδρων μεγίστων· τούτων πεσόντων κεραυνοῦ καταφλεχθέντων, ἀπορεῖ πρὸς [1] τὸ ἐκ τοῦ κεραυνοῦ καταφλεχθέντων σημαινόμενον. νόσου δὲ τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἐνσκηψάσης ὑπὲρ τὴν τῶν ἰατρῶν τέχνην, διὰ τῆς μαντικῆς ἦει. τῆς δὲ διὰ τοῦ πυρὸς πτώσεως ὅτι θεῶν ὀργὴ μείζοις τετιμηκόσιν, εἰκότως δι' ἐνθυσιῶν ὁ Οὐαλέσιος τὸ θεῖον ἐξιλεοῦτο διὰ τῆς μαντικῆς. ὢν δὲ μὴ τῆς γυναικὸς ἐν φόβῳ, καὶ τὸν τῆς παίδων θανάτου [2] ἐλπίζων ὅσον οὐδέπω συμβήσεσθαι, προσπεσὼν τῇ Ἑστίᾳ δύο τελείας ἀντὶ τῶν παίδων αὐτῇ δώσειν ὑπεσχνεῖτο ψυχάς, ἑαυτοῦ τε καὶ τῆς τῶν παίδων μητρός. ἀποβλέπων δὲ εἰς τὸ κεραυνόβλητον ἄλσος, ἀκούειν φωνῆς ἔδοξεν, ἀπάγειν εἰς Τάραντα ἐκκριθομένους τὰ τέκνα, κἀκεῖσε θερμήναντα τοῦ Τιβέρεως ὕδωρ ὅτι τῆς Ἅιδου καὶ Περσεφόνης ἑστίας, τοῖς παισὶ δοῦναι πιεῖν. ταῦτα ἀκούσας, τότε δὴ πλέον τοῦ τῶν παίδων σωτηρίαν ἀπέλπιστεν. Τά-

1. Πρὸς τὸ τῶν εἰς ἓξ κεραυνῶν &c. Steph.

2. Simili ſenſu apud Latinos occurrit [ſpero] ubi ſc. mala omni remedio ſunt majora, tam certo eventura expectamus, ac bona illa de quibus in anteceſſum ſpes concepimus ampliores.

ραντά τε γὰ πόῤῥω πε τῆς Ιταλίας ἔῃ), καὶ αὖ ἐν ταύτῃ τῇ Τιβέρεως ὕδωρ φανήσεσθαι. διδόναι δὲ αὐτῷ πονηρὰν ἐλπίδα καὶ τὸ θερμῆναι τὸ ὕδωρ ὅτι βωμῷ χθονίων δαιμόνων ἀκῆσαι. ὅτι τούτοις ὑποπτευόντων καὶ τῶν τερατοσκόπων, αὖθις πυθόμενον, ἔγνω δεῖν τῷ θεῷ πείθεσθαι, καὶ ἐμβάντων πλοίῳ πολαμίῳ τὰ τέκνα, κατήγαγε τὸ πῦρ. ἐκθανόντων ὃ αὐτῷ ὑπὸ καύματι, τούτῳ παρεσκεύῃ τῆς ὄχθης τῷ μέρει, καθ' ὃ τὸ τοῦ ποταμοῦ ῥεῖθρον ἠρεμαῖον ἐδόκει. κλύδων δὲ ποιμένα ἐναυλισθεὶς, ἅμα τοῖς παισὶν ἥκειε καλάμαις δεῖν ἐν τῷ Τάραντι. ταύτῃ γὰ εἶχεν ὁ τόπος παρωνυμίαν, τῷ χῖ τῇ ἄκραν Ιαπυγίαν ὁμώνυμος ὢν [1] Τάραντι. παρασκευάσας οὖν ὅτι τῇ συντυχίᾳ τὸ θεῖον ὁ Οὐάλης, ὅτι τῇ χέρσον ὀκεῖλαι τῷ κυβερνήτῃ παρατάξαι, καὶ ἀποδὰς τοῖς ποιμέσιν ἐξεῖπεν. ἀνασάμενος ὃ ἐκ τοῦ Θυμβρειοῦ ὕδωρ, καὶ τοῦτο θερμήνας ὅτι πρὸς χῖ τὸν τόπον ὑπ' αὐτῶ πεποιημένης ἑστίας, ἔδωκε πεῖν τοῖς παισίν. οἱ δὲ, ἅμα τῷ πεῖν ὕπνε παρεσκευάσθησαν, κατέσκε ὑγιεῖς. ὄγαρ ὃ θεασάμενοι παραγαγεῖν ἱερεῖα μέλανα Πρωσερπίνῃ καὶ Αἴδῃ, καὶ τρεῖς ἐπαλλήλως ἄγειν [2] παννυχίδας ᾠδῶν καὶ χορῶν, ἀφικόμενοι παρὸς τὸν πατέρα τὸ ὄγαρ, ὡς αὐ-

liæ loco ſitum eſſe, nec ibi Tiberinam aquam ſe reperturum. Præterea ſpem non bonam & illud ſibi præbere, quod aquam in ara deorum inferorum calfaciendam audiviſſet. Ob hæc quum animum haruſpices quoque deſpondiſſent, iiſdem rurſus auditis, deo parendum ſtatuit. Itaque conjectis in fluviale navigium liberis, ignem ſecundo flumine ſecum ferebat. Tantum vero non extinctis æſtu liberis, ad eam fluminis partem cum navi ſe convertebat, qua parte motus fluminis tranquillior videretur. Quumque paſtoriciam quandam in caſam ſuis cum liberis ſe contuliſſet, Tarenti divertendum audivit. Hæc enim loci ejus erat appellatio, Tarento propter Iapygium promontorium ſito cognominis. Quapropter ob caſum hunc numine Valeſus adorato, gubernatori mandat ut navim ad terram adpellat. Qua egreſsus, rem omnem paſtoribus indicat. Quumque hauſtam è Tiberi aquam in quodam foco, ab ſe id loci facto, calfeciſſet, eam liberis bibendam exhibuit. Illi ſimul atque hanc haurirent, accedente ſomno valetudini reſtituti ſunt. Quumque per quietem conſpexiſſent, offerendas eſse nigras hoſtias Diti patri & Proſerpinæ, continuumque trinoctium cantilenis & tripudiis

1. In ea Italiæ parte quæ dicta eſt *magna Græcia.*
2. Unde illud Auſonii:
Trina Tarentino celebrata Trinoctia ludo,

exigen-

exigendum: nocturnum illud visum patri referebant, quasi magnus quidam vir, & divinam majestatem præ se ferens, hæc in campo Martio fieri justisset, ubi locus equorum exercitio vacat. Quum autem Valesius aram ibi vellet exstruere, fodientibus lapidicinariis eo loco reperta est ara jam facta, qua in ara perscriptum erat, *Diti patri ac Proserpinæ.* Itaque tum clarius quid agendum esset edoctus, ad eam aram nigras hostias obtulit, & nocturnas ibidem pervigilationes exegit.

Hæc autem ara, sacrificiique ratio, tali quadam ex causa principium habuit. Bellum inter Romanos & Albanos erat, & quum utrinque jam in armis essent, quidam prodigiosa facie conspectus est, amictus pelle nigra, & clamans, Ditem patrem atque Proserpinam eis imperasse, rem sacram sub terra prius sibi facerent, quam ventum ad manus esset. Atque his dictis evanuit. Romani spectro territi, & aram sub terra struxerunt, & facta re sacra, defossam ad altitudinem viginti pedum aram occultarunt: ut, Romanis exceptis, aliis omnibus res ignota foret. Hac igitur reperta, Valesius, & peracto sacro nocturnisque pervigilationibus, adpellatus est Manius Valerius Tarentinus. Nam deos inferos Romani Manes dicunt, & incolumem esse, Valere, Tarentini denique nomen ei da-

δρὸς μεγάλου καὶ θεοπρεπῆς τοῦτο ποιεῖν ὁπισπόμενον· ὅτι ἡ Ἀρείου πεδίου, καθ' ὃ καὶ αὐτοῦ τόπος εἰς γυμνάσιον ἵππων. βουλομένου δὲ τὴν Οὐελησίου βωμὸν αὐτόθι καθιδρῦσαι, καὶ τῶν λιθοξόων ὀρυττόντων ὅτι τοῦτο τὸν τόπον, βωμὸς εὑρέθη πεποιημένος, ἐν ᾧ γράμματα ἦν, Ἅιδου καὶ Περσεφόνης. τότε τοίνυν σαφέστερον διδαχθεὶς τὸ θεσπέσιον, τοῦτο τῷ βωμῷ τὰ μέλανα προσηγουρεῖα, καὶ τὰς παννυχίδας ἐν αὐτῷ διετέλει ποιῶν.

Οὗτος δὲ ὁ βωμὸς καὶ ἡ τῆς ἱερουργίας κατάστασις ἀρχὴν ἔλαβεν ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. Ῥωμαίοις καὶ Ἀλβανοῖς πόλεμος ἦν, ὄντων ἤδη ἀμφοτέρων ἐν ὅπλοις, ἐπιφαίνεταί τις τερατώδης τὴν ὄψιν, ἠμφιεσμένος δέρματι μέλανι, καὶ βοᾷ, ὡς Ἅιδης καὶ Περσεφόνη πεῖν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν θυσίαν ἕως ἡμῖν αὐτοῖς ποιῆσαι προσέταξαν. καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἀφανὴς γίνεται. τότε τοίνυν οἱ Ῥωμαῖοι ταραχθέντες ὅτι τὸ φάσμα, καὶ τὸν βωμὸν ὑπὸ γῆς ἵδρυσε, καὶ τὴν θυσίαν ποιούμενοι, χώματι βάθος εἴκοσι ποδῶν κατεχάλυψαν τὸν βωμὸν, ὡς ἂν πᾶσι Ῥωμαίοις ἄπασι τοῖς ἐνοῦσιν ἄδηλον εἶη. τῷ τὸν ὁ Οὐαλήσιος εὑρὼν, καὶ τὴν θυσίαν καὶ τὰς παννυχίδας ἐπιτελέσας, ἐκλήθη Μάνιος Οὐαλέριος Ταραντῖνος. τοὺς γὰρ χθονίους θεοὺς Μάνης καλοῦσι Ῥωμαῖοι, καὶ τὸ ὑγιαίνειν, Βαλῆναι. Ταραντῖνος δὲ ἀπὸ τῆς ἐν τῷ

Τάραντι

Τάραντι θυσίας. χρόνοις δ' ὕστερον λοιμὸς συμβάντος τῇ πόλει, τῷ πρόσθεν μὲν τοὺς βασιλέας ἔτι Πόπλιος Βαλέριος Ποπλικόλας ἐν τούτῳ τῷ βωμῷ θύσας Διὶ καὶ Περσεφόνῃ μέλανα βοῦν καὶ θήλειαν μέλαιναν, ἀπηλλάθρωσε τὴν νόσον τὴν πόλιν, ὑπογράψας τῷ βωμῷ ταῦτα· Πόπλιος Βαλέριος Ποπλικόλας τὸ πῦρ ἀγείας πεδίῳ Διὶ καὶ Περσεφόνῃ καθιέρωσα, καὶ θεωρίας ἤγαγον Διὶ καὶ Περσεφόνῃ ὑπὲρ τῆς Ρωμαίων ἐλευθερίας.

Μετὰ δὲ ταῦτα νόσων καὶ πολέμων ἐνισκημψάντων, ἔτι μὲν τῆς πόλεως οἰκισμὸν ὀπὶ [1] τεταρτοστοῖς πεντηκοστῷ καὶ δευτέρῳ, λύσιν εὑρεῖν ἡ γερουσία τῶν κακῶν ἐκ τῶν Σιβύλλης βιβλωθήκῃ χρησμῶν, τοῖς εἰς τοῦτο τελεσθῆναι ἀνδράσι τοὺς χρησμοὺς ἀνευρεῖν παρεκελεύσατο. τῶν δ' λοιπῶν παυθήσεσθαι τὸ κακὸν, εἰ θύσειεν Διὶ καὶ Περσεφόνῃ προσαγορευσάντων, ἀναζητήσαντες τὸν τόπον, Διὶ καὶ Περσεφόνῃ κατὰ τὸ πρόσθεν [2] καθήγισαν, Μάρκου Ποπλίου τὸ τέταρτον ὑπατεύοντος· καὶ τῆς ἑορτῆς συντελεσθείσης τῶν ὁπλισμάτων ἀπαναιρούντες, τὸν βωμὸν αὖθις ἐκάλυψαν.

tum, ob rem ſacram ad Tarentum factam. Sequentibus inde temporibus, anno poſt exactos reges primo, quum peſtis urbem occupaſſet, P. Valerius Poplicola mactato in hac ara Diti patri & Proſerpinæ bove nigro, nigraque bucula, peſte liberavit urbem, inſcriptis aræ verbis hiſce, *P. Valerius Poplicola ignem campi Martii Diti patri & Proſerpinæ dedicavi, ludoſque Diti patri & Proſerpinæ pro libertate P. Rom. feci.*

Secundum hæc morbis & bellis ingruentibus, anno ab urbe condita ſupra trecenteſimum quinquageſimo ſecundo, Senatus iis ſe malis liberare de Sibyllinis oraculis volens, eos, ad quos hæc cura pertinebat, oracula conſulere juſſit. Illis mali finem fore nuntiantibus, ſi Diti patri & Proſerpinæ rem ſacram feciſſent: perquiſitum locum Diti patri & Proſerpinæ, ceu juſſi fuerant, M. Potito quartum cos. dedicarunt: & peracto ſacro malis urgentibus liberati, rurſus aram abſconderunt, in extremo campo Martio alicubi ſitam. Eo-

1. Ludi ſeculares quos in annum U. C. 352. rejicit Zoſimus, Μάρκου Ποπλίου τὸ τέταρτον ὑπατεύοντος, ſi ad Faſtos Capitolinos exigantur, quos præfigendos curavit Sylburgius Hiſtoriæ Romanæ ſcriptoribus Græcis minoribus, in nullius conſulatum incidere potuerunt; quippe quod eo anno Tribuni militares memorentur poteſtate conſulari, L. Valerius Potitus & L. Julius Julus.

2. Καθήγισαν, *Stephanus.* Quoad ea quæ proxime ſequuntur, conſtat ex Anteare & Livio ludos ſeculares ſecundos factos eſſe anno U. C. 406. M. Popillio 4. & M. Valerio Coſſ. ut exinde fieri poſſit conjectura corruptum eſſe numerum à Zoſimo aſſignatum, cum facilis admodum & proclivis fuerit error mutandi Ποπλίου in Ποπλίου.

dem

dem ſacrificio ad tempus neglecto, quum rurſus adverſi quidam caſus accidiſſent, Octavianus Auguſtus ludos renovavit, factos illos quidem ante L. Cenſorino, M. Manlio Pucelio cos. tunc autem L. Cenſorino, & C. Sabino, quum Ateius Capito leges ludorum expoſuiſſet; ac tempus, quo rem ſacram fieri, atque edi ſpectacula oporteret, xv. viri ad quos oraculorum Sibyllinorum cuſtodia pertinet, inveſtigaſſent. Poſt Auguſtum, Claudius ludos celebravit, numero præſtitutorum annorum neglecto. Poſt eum Domitianus, Claudio valere juſſo, numeratoque ambitu annorum, ex quo ludos Auguſtus feciſſet, traditam ab initio legem ſervare viſus eſt. Secundum hos Severus, quum anni cx. jam præteriiſſent, cum filiis Anto-

λυψαν, ἐν ἑκάτῳ πε χείμωνι τ Αρείε πεδίε. ταύτης ὅτι χρόνον τ θυσίας ἀμελησθείσης, αὖθις τῶν συμπεσόντων ἀποδυμίαν, ἀνενεώσαλο τῷ ἑορτῷ Ολλαβιανὸς ὁ Σεβαςὸς, [1] πρoτελεσθεῖς μ ὄντων ἔτι τότε Λυκίε Κενσωρίνε κ Μάρκε Μαλλίε Πυπλίε, [2] τότε δὲ Λυκίε Κενσωρίνε κ Γαΐε Σαβίνε, τ χρόνον Απίε Καπίτων ἐξηγησαμένε, τὸς χρόνες καθ' ὃς ἔδει τ θυσίαν ἡμέρᾳ κ τ θεωρίαν ἀναχθῆναι, τ πεντεκαίδεκα ἀνδρῶν, οἷ τὰ Σιβύλλεια θέσφαλα φυλάτθειν ἐτάχθης, ἀνερευνησάντων. μθ' ὃ τ Σεβαςὸν Κλαύδιος ἤγαγε τ ἑορτὴν, ὁ φυλάξας τ τ ὡρισμένων ἐτῶν ἀριθμόν. μθ' ὃν Δομετιανὸς τ Κλαύδιον ἀθανατισθέντα, κ τ θεσμὸν τ ἐτῶν, ἀφ' ὃ τ ἑορτὴν ὁ Σεβαςὸς ἀπετέλεσεν, ἀριθμήσας, ἔδοξε τ ἐξ ἀρχῆς παραδοθέντα φυλάτθειν χρόνον. ὅτι τούτοις ὁ Σεβῆρος τὴν δεκα κ ἑκατὸν [3] ἐκπλήντων ἐτῶν ἅμα τοῖς

1. Tertios ſeculares omiſit Zoſimus celebratos, ſec. Antiatem & Livium, P. Claudio Pulchro. & L. Junio Pullo Coss. anno U. C. 505. Hos vero factos conſtat anno 605. referente eodem Livio, L. Cenſorino & Manio Manilio Coss. ut ſcripſiſſe videatur Zoſimus Μάρκε Μαλλίε pro Μανίε Μανιλίε. quid hic loci agat Πυπλίε non ſatis ſcio, cum vix eſſe poſſit Romani Commatis nomen: niſi ſi pro Pætilio occurrat quo tamen Cos. ut infra dicetur, ſecundi ludi celebrati ſunt.

2. C. Furnio & C. Junio Silano Coss. ſec. Dionem anno U. C. 737. Cenſorini enim & Sabini conſulatus refertur in annum 715. Atque hæc quæ ex Panvinii faſtis fuſius collegit Sylburg. contracta habes quantum Zoſimo explicando noſtroque inſtituto convenit.

3. Rectius forſan ἐκπλήντων. Nam & Sylburg. præpoſitionem corruptam eſſe ſuſpicatur, quod ſi fiat, alia præpoſitione aptius commutari non poteſt. Ut ob oculos habeat lector quicquid de his ludis diverſi tradiderunt authores, en ordinem in Faſtis Panvinianis obſervatum, in quibus 1. ludi referuntur ad annum 298. M. Va. Max. Lactucino. Sp. Virg. Tricoſto Cælimontano Coss. 2. ad annum 408. M. V. Corvo II. C. Pætelio Libone Viſolo Coss. 3. ad annum 518. P. Cor. Lent. Caudino & C. Lic. Varo Coss. 4. ad annum 628. Mam. Æm. Lepido L. Aur. Oreſte Coss. 5. ſub Auguſti imperio ut ſupra. Cæteros ex hiſtoricis facile eſt repetere Suetonio & Herodiano.

πρωτὸν

παισὶν Αντωνίνῳ καὶ Γέτᾳ τοῖς αὐτοῦ ἑορτὴν κατεστήσατο, Χίλωνος καὶ Λίβωνος ὑπάτων. τοιοῦτος δέ τις ὁ τρόπος αὐταγγέλλεται τῆς ἑορτῆς. περιϊόντες οἱ κήρυκες εἰς τὴν ἑορτὴν, σωτέναι πάντας ἐκέλευον ὅτι θέαν, ἣν οὔτε πρότερον εἶδον, οὔτε μὴν ταῦτα θεάσονται. καὶ ἦν τὴν ὥραν τοῦ θέρους, πρὸ ἡμερῶν ὀλίγων τοῦ πλοῦ θεωρίαν ἀχθῆναι, ἐν τῷ Καπετωλίῳ καὶ ἐν τῷ νεῷ τῷ καὶ τὸ Παλάτιον οἱ δεκαπέντε ἄνδρες ὅτι βήματος καθήμενοι τῷ δήμῳ διανέμουσι τὰ καθάρσια. ταῦτα δὲ ὄζει δᾷδες καὶ θεῖον καὶ ἄσφαλτος. ὕλοι δὲ τούτων οὐ μετέχουσιν, οὐδὲ ἐλεύθεροι μόνοι. συμβάντος δὲ τοῦ δήμου πάντας ἔν γε τοῖς ἐμφανέσι τόποις καὶ ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀρτέμιδος, ὃ ἐν τῷ Αὐεντίνῳ λόφῳ καθίδρυται, σῖτον καὶ κριθὴν ἑκάστους φέρειν καὶ κύαμον καὶ τὰς Μοίρας ἁγνὰς παννυχίδας μετὰ σεμνότητος ἐν νυκτὶ. ἐνταῦθα δὲ τῷ χρόνῳ τῆς ἑορτῆς, ἣν ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐν τῷ τοῦ Ἄρεως ὁπτελλίοις πεδίῳ, καὶ τοῦ ἴσους νυξὶ, καθιερεῦται τὰ τελούμενα φόβῳ τοῦ ὄχλου τοῦ Θυμβρειανοῦ ἐν τῷ Τιβέρεως. θύουσι δὲ θεοῖς, Διὶ καὶ Ἥρᾳ καὶ Ἀπόλλωνι καὶ Λητοῖ καὶ Ἀρτέμιδι καὶ προσέτι γε Μοίραις καὶ Εἰλειθυίαις καὶ Δήμητρι καὶ Ἀθηνᾷ καὶ Περσεφόνῃ. τῇ δὲ μετεώτῃ τῆς θεωρίας νυκτὶ δευτέρας ὥρας ὁ αὐτοκράτωρ ὅτι τοῦ ὄχλου τοῦ ποταμοῦ τοῖν παρατιβεριανοῖν βωμοῖν τρεῖς ἄρνας δύο, μετὰ τῶν δεκαπέντε ἀνδρῶν, καὶ τοὺς βωμοὺς καθαιμάξας ἐλαίοις τὰ θύματα.

nino & Geta ludos eosdem restituit, Chilone Liboneque Coss. Modus ludorum hujusmodi relatus est in literas. Circumeuntes præcones, universos invitabant ad spectaculum, quod neque vidissent antea, neque visuri posthac essent. Ipso autem messis tempore, perpaucis diebus antequam ludi peragerentur, in Capitolio temploque Palatino xv. viri sedentes in suggestu, lustralia populo distribuebant. Ea sunt faces, & sulphur, & bitumen. Nec participes horum servi sunt, sed liberi duntaxat homines. Posteaquam populus universus in locis iis quæ diximus, & in templo Dianæ, quod est in Aventino colle, convenit: triticum & hordeum, & fabas quisque secum fert, ac Parcis nocturnas pervigilationes caste publiceque agitant. Ubi ludorum tempus adpetiit, quos tribus diebus totidemque noctibus in campo Martio faciunt, hostiæ propter ripam Tiberis ad Tarentum diis consecrantur. His autem diis rem sacram faciunt, videlicet Jovi, Junoni, Apollini, Latonæ, Dianæ, tum præter hos, Parcis, & Lucinis, & Cereri, & Diti patri, & Proserpinæ. Prima nocte spectaculorum, ad horam secundam, tribus aris in ripa fluminis exstructis, imperator cum xv. viris tres agnos cædit, & aris sanguine respersis solidas victimas adolet. Scena vero sine theatro structa, lumina cum

rogis accenduntur, & hymnus recens factus canitur, adeoque ſpectacula conſentanea rebus divinis eduntur. Et hæc qui peragunt, pro mercede primitias fructuum, tritici, hordei, fabarum, accipiunt. Nam illæ, ceu dictum eſt, univerſo populo diſtribuuntur. Proximo ſecundum hunc die, conſcenſo Capitolio, & conſuetis ibidem victimis oblatis ad exſtructum inde theatrum venientes, Apollini & Dianæ ludos faciunt. Inſequenti die matronæ nobiles ad horam ab oraculo conſtitutam in Capitolium convenientes, deo ſupplicant, & hymnis eum, ceu fas eſt, celebrant. Die tertio, in Apollinis æde Palatina, ter novem illuſtres pueri, cum totidem virginibus, omnes utrinque florentes, hoc eſt, qui ambos parentes adhuc ſuperſtites habent, hymnos & pæanes Græca Romanaque lingua canunt, quibus ſubjectæ Romanis urbes ſervantur. Itidem alia ſecundum præſcriptum divinitus modum peragebantur: quæ ſane quam diu ſunt obſervata, nullum reſpublica Romana detrimentum cepit. Ut

κατασκευασθείσης δὲ σκιωῆς δίχα θεάτρου, φῶτα ἀνάπτεται καὶ πυρὰ, καὶ ὕμνος ᾄδεται νεωστὶ πεποιημένος, θεωρίαι τ' ἱεροπρεπεῖς ἄγονται. κομίζονται δὲ οἱ ταῦτα ποιοῦντες μισθὸν τὰς ἀπαρχὰς τ' καρπῶν σίτου καὶ κριθῆς καὶ κυάμων. αὗται γὰρ, ὡς εἴρηταί μοι, καὶ τῷ δήμῳ παντὶ διαφανέμονται. τῇ δὲ μετὰ ταύτην ἡμέρᾳ εἰς τὸ Καπετώλιον ἀναβάντες, κἀνταῦθα τὰς νενομισμένας θυσίας προσαγαγόντες, ἐντεῦθέν τ' ὅτε τὸ καλούμενον θέατρον ἐλθόντες, τὰς θεωρίας ὀπτῶσιν Ἀπόλλωνι καὶ Ἀρτέμιδι. τῇ δ' μετὰ ταύτην ἡμέρᾳ γυναῖκες ὀπτήμοι, κατ' τ' ὥραν ἣν ὁ χρησμὸς ἀπηγόρευσεν, εἰς τὸ Καπετώλιον συνελθοῦσαι λιτανεύουσι τὸν θεὸν, καὶ ὑμνοῦσιν ὡς θέμις. [1] ἡμέρᾳ δ' τετάρτῃ ἐν τῷ κατ' τὸ παλάτιον Ἀπόλλωνος ἱερῷ τρεῖς ἐννέα παῖδες ὀπτῆρες μετὰ παρθένων τοσούτων, οἱ πάντες ἀμφιθαλεῖς, ὅπερ ὄζιν, ἀμφοτέρους τοὺς γονεῖς ἔχοντες σῳζομένους, ὕμνους ᾄδουσι τῇ τ' Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων φωνῇ, καὶ παιᾶνας, δι' ὧν αἱ ὑπὸ Ῥωμαίους σώζονται πόλεις. ἄλλα τε κατ' τ' ὑφηγημένον παρὰ τ' θείου τρόπον ἐπιτελοῦμενα διέμεινεν ἡ ἀρχὴ Ῥωμαίων ἀλώβητος. ὡς ἂν δὲ καὶ ὅτι πρῶ

1. Niſi ſubſtituatur ὥρᾳ δὲ τρίτῃ, nihil aliud dicendum habeo quam Zoſimum ſui fuiſſe oblitum. Quicunque enim proxime præcedentia repetiverit, primæ diei officium imperatori aſſignatum inveniet, (viz. quod tres agnos immolare debeat) cæteriſque ſacrificiis impendi ſolitum Diis certis offerendis. Poſthac vero bis occurrit (Τῇ δὲ μετὰ ταύτην ἡμέρᾳ) ut quarto loco jam ſe offerat [τετάρτῃ δὲ ἡμέρᾳ] ut vel neceſſe ſit [τρίτῃ] idem prorſus ſonare quod τετάρτῃ, aut aliud vocabulum ſurrogare (alius quippe requiritur ſenſus) Tribus enim diebus abſolvuntur hæc ſacra, ut ſupra Zoſimus.

προσμά-

ωεφασμάτων ἀληθῆ ταῦτα εἶ) πιστεύσωμεν, αὐτὸν ϖροσθήσομαι τὴν Σιβύλλης χρησμὸν, ἤδη ϖρὸ ἡμῶν ϖαρ' ἑτέρων ἀνιστορημένον.

autem & reapſe vera iſtæc eſſe credamus, ipſum Sibyllæ oraculum adjiciam, quod ante nos etiam ab aliis eſt relatum.

Αλλ' ὁϖόταν μήκιστος ἵκῃ χρόνος ἀνθρώϖοισι
Ζωῆς, εἰς ἐτέων ἑκατὸν δέκα κύκλον ὀδόντων,
Μεμνῆσθαι Ρωμαῖε, μὴ ἐ μάλα λῆσαι [1] ἑαυτὸς,
Μεμνῆσθ τάδε ϖάντα, θεοῖσι μὲ ἀθανάτοισι
Ρέζειν ἐν ϖεδίῳ ϖαρὰ Θύμβριδος ἄϖλετον ὕδωρ,
[2] Ροϖῇ σκοτόεντον, νὺξ ὁϖόταν γαῖαν ἐϖέλθῃ,
Ἠελίου χρύσαμπυξ εὐῶν φάος. ἔνθα σὲ χρὴ
Ἱερὰ ϖαντογόνοις Μοίραις ἄρνας ἠὲ μῆλα.
Κυανέας δὴ ϖᾶσιν Εἰλειθυίας ἀρέσασθ
Παιδοτόκους θυέεσσιν, ὅϖη δέμις. αὖθι δὲ γαίῃ
Πλησθείσῃ χοῖρός τε καὶ οὖς ἱερεῖτο μέλαινα.
Ζάλδηκοι ταῦροι δὲ Διὸς ϖαρὰ βωμὸν ἀγέσθων
Ἤματι, μηδ' ὅτε νυκτί. θεοῖσι γὰρ οὐρανίοισι
Ἡμέριος ϖέλεται θυέων τέρϖος. ὡς ὁ μὲ αὖτως
Ἱρεύειν δαμάλεις τε βοὸς δέμας ἀγλαὸν Ηρης

Aſt ubi mortalis longiſſima venerit ætas
Vitæ centenis denis redeuntibus annis,
Sis Romane memor, nec te ulla oblivia fallant:
Sis memor ut facias Diis immortalibus illo
Rem ſacram in campo quem Thybridis adluit unda,
Nox brevior tenebris terras ubi texerit atris,
Solque ſuum jubar abdiderit: tum victima Parcis
Agnorum atque ovium pariter cadat Oceaninis.
Poſtea cæruleæ placantor & Ilithyæ,
Lucinæ, quibus has ſacris decet. Indeferaci
Telluri porcus mactetur, cum ſue nigra.
Inde boves albi Jovis adducuntor ad aram,
Idque die, haud noctu. Nam diis cœleſtibus una
Sacra diurna placent. Simili ratione juvenca
Junoni nitida & labis mactabitur expers.

1. Steph. legit [ἰαῦτ.]
2. Oxon. idem.

Hinc & ſacra feret paria abs te Phœbus Apollo,

Latona genitus, quem Solem nomine dicunt.

Pæanaſque canent ſublata voce Latini

Ædibus in ſacris pueri, innuptæque puellæ:

Sic tamen ex alia ut conſiſtant parte puellæ,

Ex alia pueri, dicant ſua carmina: quorum

Vivat uterque parens, ſuperis veſcatur & auris.

At quæ nuptarum fuerint numeroque locoque,

Adſideant flexis genibus Junonis ad aram

Divam exorantes, cunctorum ut vota ſecundet.

Vota quidem & marium, magis at muliebria vota.

Quilibet è que domo ſecum ferat omnia, quæ fas

Mortales ſuperis, ceu primitias epularum,

Mitibus & divis, divis offerre beatis.

Omnia cœlitibus ſint hæc cumulata per aras,

Ex his ſuppedites ut femellis maribuſque,

Qui ſacris aderunt. Etenim noctesque dieſque

Δοξάζω νηὸς παρὰ πυθ. ἠ Φοῖβος Απόλλων,

Ὅστε ἠ Ἥλιος κικλήσκεται, ἴσα δεδέχθω

Θύμαλα Λητοίδης. ἀειδόμενοί τε Λατῖνοι

Παιᾶνας, κούροις κούραισί τ' ἐν νηὸν ἔχοιεν

Ἀθανάτων χωεὶς δὲ κόραι χορὸν αὐταὶ ἔχοιεν,

Καὶ χωρὶς παίδων ἄρσιν φάος· ἐκ δὲ γονήων

Πάντων ζωόντων, οἷς ἀμφιθαλὴς ἔπι φῦλα.

Αἱ δ' γάμιαι ζυγίαις δεδμημέναι, ἤματι κείνῳ

Γουνὶ Ἥρης παρὰ βωμὸν ἀοίδιμον ἑδριόωσαι,

Δαίμονα λιτέσθωσ, ἅπασι τελήματα δοῦναι

Ἀνδράσιν ἠδὲ γυναιξί, μάλιστα δὲ θηλυτέρῃσι

Πάντες δ' ἐξ οἴκοιο φέρεσθων ὅσσα κομίζειν

Ἐσθ' ἑτέροις θνητοῖσιν, ἀπαρχόμενοι βιότοιο,

Δαίμοσι μειλιχίοισιν ἱλάσματα. ἠ μακάρεσσιν

Οὐρανίδαις τάδε πάντα τεθησαυεισμένα κεῖσθω,

Ὀφρά τε θηλυτέρῃσι ἠ ἀνδράσιν ἑδριόωσιν

Ἐνθεν πορσύνης μεμνημένοι. ἤματι δ' ἔσω

---

1. Leunclavius leg. [δὲ λύμαλα.]

Νυξί

Νυξί τ' ἐπαοιδέρησι θεοσέπτας χτ' ἀώτας
Παμπληθὴς ἄμιξις. ἀοιδὴ δὲ γέλως τε μεμίχθω.
Ταῦτά τοι ἐν φρεσὶν ἦσιν ἀεὶ μεμνημένον ἔῃ·
Καί σοι πᾶσα χθὼν Ιταλὴ καὶ πᾶσα Λατίνη
Αἰὲν ὑπὸ σκήπτροισιν ὑπαυχένιον ζυγὸν ἕξει.

Jam quod his omnibus legitime peractis, ſicut oraculum tradit, & ipſa res exigit, incolume futurum fuerit imperium Romanum, omnemque nobis cognitum (prope dixerim) orbem ſub poteſtate ſua perpetuo habiturum: ludis autem neglectis, imperio ſe abdicante Diocletiano, paulatim quaſi defluxerit, taciteque redactum ſit ad quandam majori ex parte Barbariam; id quod ipſæ nobis res declararunt. Eam vero ſententiam noſtram veram eſſe, de ipſa notatione temporum probare volo. Nam à conſulatu Chilonis & Libonis, quo Severus ludos ſeculares exhibuit, donec Diocletianus nonum, Maximianus octavum, conſules facti ſunt, centum & unus annus elapſi fuerunt. Actum quidem privatus ex imperatore Diocletianus factus eſt: cujus exemplum Maximianus eſt ſequutus. Verum Conſtan-

Vis hominum præſens ad pulvinaria divum
Ingens ſit numero, ludicra & ſeria tractans.
Hæc adeo tibi ſint memori bene condita mente.
Itala ſic tellus omnis, telluſque Latina
Æternum tua ſceptra colet, tua juſſa capeſſet.

1 Εἰ τοίνυν, ὡς τὸ θεοπρόπον φησὶ καὶ τὸ ἀληθὲς ἔχει, τούτων ἁπάντων καὶ δεσμὸν ἐπτελεσμένων, ἐφυλάττετο μὲν ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ, καὶ διετέλεσε τῷ καθ' ἡμᾶς πᾶς ὡς εἰπεῖν οἰκουμένην ὑφ' ἑαυτὸς ἔχουσα· ἀμελησάντων δὲ τῶν ἑορτῶν 2 ἀποδημούντος Διοκλητιανοῦ τὴν βασιλείαν, ὑποῤῥεῖν καὶ βραχὺ καὶ ἔλαθε καὶ τὸ πλέον βαρβαρωθεῖσα, ὡς αὐτὰ ἡμῖν τὰ πράγματα ἔδειξε. βούλομαι δὲ καὶ ἐκ τῶν χρόνων ἀληθῆ δεῖξαι τὸν λόγον. ἀπὸ γὰρ τῶν Χίλωνος καὶ Λίβωνος ὑπατείας, καθ' ἣν Σεβῆρος τὰ πρῶτα Σεκουλάρια ἤγαγε ἑορτὴν, ἄχρις ὅτε Διοκλητιανὸς ἐννάκις, ὀκτάκις δὲ Μαξιμιανὸς, γεγόνασιν ὕπατοι, διέδραμε εἰς ἐνιαυτοὺς πρὸς τοῖς ἑκατόν. καὶ τότε Διοκλητιανὸς ἰδιώτης ἐκ βασιλέως ἐγένετο καὶ 3 Μαξιμιανὸς ταὐτὸ τοῦτο πεποίηκε. τρὶς δὲ ἤδη γεγονότων ὑπάτων Κωνσταντίνου καὶ Λικιννίου, περὶ οὗ-

Jam quod his omnibus legitime peractis, ſicut oraculum tradit, & ipſa res exigit, incolume futurum fuerit imperium Romanum, omnemque nobis cognitum (prope dixerim) orbem ſub poteſtate ſua perpetuo habiturum: ludis autem neglectis, imperio ſe abdicante Diocletiano, paulatim quaſi defluxerit, taciteque redactum ſit ad quandam majori ex parte Barbariam; id quod ipſæ nobis res declararunt. Eam vero ſententiam noſtram veram eſſe, de ipſa notatione temporum probare volo. Nam à conſulatu Chilonis & Libonis, quo Severus ludos ſeculares exhibuit, donec Diocletianus nonum, Maximianus octavum, conſules facti ſunt, centum & unus annus elapſi fuerunt. Actum quidem privatus ex imperatore Diocletianus factus eſt: cujus exemplum Maximianus eſt ſequutus. Verum Conſtan-

1. Stephanus mutat particulam [εἰ] in [ἐν.]

2. Imperium Nicomediæ depoſuit, privatuſque exinde Salonis vixit hortorum amœnitati vacans.

3. Imperio ſe abdicavit Mediolani, ſed non pari qua Diocletianus conſtantia, in propoſito manſit,

tino

tino & Licinnio tertium cos. centum & decem annorum ſpacium completum fuit, quo jam ludos conſueto more celebratos oportuit. Eo neglecto, ad infelicitatem illam res prolabi neceſſe fuit, quæ hoc tempore nos urget.

Ac Diocletianus quidem annis tribus poſtea mortuus eſt: qui vero jam facti erant imperatores, Conſtantius & Maximianus Gallerius, Cæſares appellavere Severum & Maximinum, qui natus erat ex ſorore Gallerii, quum Italiam Severo, Maximino provincias ad ſolem orientem ſitas attribuiſſent. Rebus recte adfectis, quod ubique locorum Barbari perlubenter, ob res ſuperiorum temporum feliciter in eos geſtas, quieſcerent: Conſtantinus natus ex conſuetudine mulieris quæ materfamilias non eſſet, nec in manum imperatori Conſtantio legitime conveniſſet, jamdudum cum animo ſuo de imperio cogitans, & modo cupiditate majori accenſus, ex quo Severus & Maximinus dignitatem cæſaream conſequuti fuerant, ea loca relinquenda ſtatuit, quibus in locis agebat, & ad Conſtantium patrem proficiſcendum, qui apud nationes tranſalpinas erat, & in Britannia plerumque vivebat. Veritus autem ne forte fugiens adprehenderetur, quod compluribus jam notiſſimus eſſet amor

καὶ καὶ ἑνὸς τῶν ἐνιαυτῶν ὁ χρόνος συνεπληρώθη, καθ' ὃν ἔδει τὴν ἑορτὴν ἄγεσθαι τὸ νενομισμένον ἀγωνίσασθαι. τούτου δὲ μὴ φυλαχθέντος, ἔδει εἰς τὸν νῦν συνέχοντα ἡμᾶς ἐλθεῖν τὰ πράγματα δυσχερείαν.

Διοκλητιανὸς μὲν τρισὶ τῶν ἐνιαυτοῖς ὕστερον ἤδη ὢν καταστάντες αὐτοκράτορες Κωνστάντιος καὶ Μαξιμιανὸς ὁ Γαλέριος, ἀνέδειξαν καίσαρας Σεβῆρον καὶ Μαξιμῖνον, ἀδελφῆς ὄντα παῖδα τοῦ Γαλερίου, Σεβήρῳ μὲν τὴν Ἰταλίαν, Μαξιμίνῳ δὲ τὰ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον διαδόντες. τοῦ δὲ πραγμάτων εὖ διακειμένων, καὶ τῶν πανταχῆ βαρβάρων ἐκ τῶν προγεγενημένων κατορθωμάτων ἀσμένως ἡσυχαζόντων, Κωνσταντῖνος [1] ἐξ ὁμιλίας γυναικὸς ἀσεμνῆς ὢν καὶ νόμων συγγόνος Κωνσταντίῳ τῷ βασιλεῖ γεγονὼς, ἤδη μὲν ἔχων ἔννοιαν ἐν ἑαυτῷ βασιλείας, εἰς μείζονα δὲ κατασκευὴν ὁρμώμενος ἀφ' ὧν Σεβῆρος καὶ Μαξιμῖνος τῆς τοῦ Καίσαρος τιμῆς ἔτυχον, ἔγνω τοὺς τόπους λιπεῖν ἐν οἷς ἔτυχε διατρίβων, ἐξορμῆσαι δὲ πρὸς τὸν πατέρα Κωνστάντιον, ἐν τοῖς κατὰ τὰς Ἄλπεις ἔθνεσιν ὄντα, καὶ τὴν Βρεττανίαν συνεχέστερον ἐνδημοῦντα. δεδιὼς δὲ μή ποτε φεύγων καταληφθείη, (προφανὴς γὰρ ἦν ἤδη πολλοῖς ὁ κατέχων αὐτὸν ἔρως τῆς βασιλείας) τοὺς ἐν τοῖς σταθμοῖς ἵπ-

1. Ἐξ ἀνίσων αὐτῷ γεγαμημένου γάμων, inquit Eutropii Metaphraſtes Paianius. lib. 10.

πους

πως, ὃς τὸ δημόσιον ἔτειφεν, ἅμα τῷ φθάσαι τὸ σαθμὸν κολέων καὶ ἀχρείους ἐῶν, τοῖς ἔξωθεν ἐχρῆτο· καὶ ἐξῆς τοῦτο ποιῶν, τοῖς μὴ διώκουσιν ἀπέκλεισε πάνυ ὀλίγον τὸ πρόσω πορείαν, αὐτὸς δὲ προσήγγιζε τοῖς ἔθνεσιν ἐν οἷς ἦν ὁ πατήρ.

imperii, quo flagrabat, equos ſtabularios, quos alebat reſpublica, quumprimum aliquod ſtabulum attigiſſet, mutilans & inutiles reddens, quotquot ad iter ulterius reſtabant, iis utebatur. Quod quum facere non deſineret, perſequentes excludebat quo minus ulterius progrederentur, & ipſe propius ad eas nationes accedebat apud quas pater erat.

Συμβαίνει δὲ τὸν αὐτοκράτορα Κωνσάντιον ἐν αὐτῷ τῷ αὐτῷ χρόνῳ, τῆς μνήμης αὐτῷ γνησίων παίδων ἀδένα πρὸς βασιλείαν ἔκριναν ἀξιόχρεων, ὁρῶντες δὲ Κωνσαντῖνον εὖ ἔχοντα οἱ περὶ τὸν αὐλικὸν στρατῶται, καὶ ἅμα δωρεῶν μεγαλοπρεπῶν ἐπαρθέντες ἐλπίσι, τὸν τοῦ Καίσαρος ἀξίαν αὐτῷ περιέθεσαν. ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ τὸ εἰκόνος αὐτῷ δίχθεισης κατὰ τὸ σωνηθες, καὶ ἀναγκαῖον εἶναι νομίσας Μαξέντιος, ὁ Μαξιμιανοῦ τοῦ Ἡρκουλίου παῖς, εἰ Κωνσαντίνῳ μὲν ἐκβαίη τὸ σπουδασθὲν, ἐξ ἀσέμνου μητρὸς γεγονότι, βασιλέως δὲ τοιούτου παῖς αὐτὸς γεγονὼς, εἶκοι κείμενος μείνοι, τὴν παρ' ἄλλων ἑτέρων ἐχόντων· προσλαβὼν ὑπηρέτας τῆς ἐγχειρήσεως Μαρκελλιανὸν καὶ Μάρκελλον ταξιάρχους, καὶ Λουκιανὸν, ὃς τὴν χοιρείαν κρέως ἦν χορηγὸς, ὃν τῷ δημοσίῳ ἐπεδίδου τῷ Ῥωμαίων δήμῳ, καὶ προσέτι τοὺς περὶ τὸν αὐλικὸν στρατώτας, ὃς Προαιτωριανοὺς καλοῦσιν εἰς τὸ βασίλειον θρόνον ἐφ' ἅπασι τέτων

Quumque contingeret ut Conſtantius imperator eodem tempore de vita decederet, prætoriani milites neminem ex legitimis ipſius liberis idoneum regno judicabant: ſed Conſtantinum ad hoc aptum videntes, ſimulque ſpe magnificarum largitionum erecti, Cæſaris ei dignitatem tribuebant: cujus imagine Romæ pro more exhibita, Maxentius Maximiani Herculii filius, non tolerandum ratus, Conſtantino quidem ex animi ſententia rem ſuccedere, qui muliere non matrona genitus eſſet, ſe vero talis imperatoris filium deſidem hærere domi, aliis paternum imperium obtinentibus: adjunctis ſibi conatus hujus adminiſtris Marcelliano & Marcello, tribunis militum, & Luciano (ſuillæ carnis præbitore, quam fiſcus populo Romano largiebatur) & aulicis præterea militibus (quos prætorianos vocant) in regium ab his ſolium collocatus eſt, magnis

1. Qui Eboraci deceſſit moderati principis fama.

ſe

se vicissim muneribus adfecturum pollicitus eos à quibus hoc consequutus esset. Facinus quidem ipsum auspicati sunt, Abellio prius interfecto, quod is præfecti urbi locum obtinens, horum molitionibus adversari visus esset.

Maximianus Gallerius his cognitis, Severum Cæsarem ablegat bellum Maxentio facturum. Eum Mediolano profectum, cum & Maurorum ordinibus accedentem, Maxentius militum animis majori ex parte pecunia corruptis, atque etiam præfecto prætorio Anullino sibi conciliato, nullo negotio vicit. Severus fuga Ravennam elapsus est, urbem munitam & populosam, quæque copiam victus tantam haberet, quanta tum ipsi tum militibus ejus sufficeret. His intellectis, Maximianus Herculius pro filio Maxentio non abs re sollicitus, Lucania relicta, in qua id temporis erat, Ravennam contendebat: quum perspexisset, Severum hac invitum ejici non posse, quod munita foret, & commeatu abundaret: sacramentis circumvento Romam ut iret persuasit. Quo quidem pergens, ubi quendam ad locum veniisset quem tres tabernas vocant, ab insidiis, quas eo loco Maxentius collocaverat, adprehensus necatur, cervicibus laqueo fra-

Ταῦτα μαθὼν Μαξιμιανὸς ὁ Γαλλήριος ἐκπέμπει τὸν Καίσαρα Σεβῆρον πολεμήσοντα Μαξεντίῳ. ἐξορμήσαντα δὲ αὐτὸν τῆ Μεδιολάνῳ, καὶ [1] διὰ τῆς Μαυρησίων ἐλθόντα ταγμάτων, χρήμασι τὸ πολὺ μέρος τῆς συὶ αὐτῷ στρατιωτῆς διαφθείρας Μαξέντιος, ἤδη ὢν τὸν τοῦ αὐλῆς ὕπαρχον προσποιησάμενος Ανουλλῖνον, ἐκράτησε ἔφυγε Σεβῆρος, συμφυγόντος εἰς τὴν Ράβενναν, πόλιν ὀχυρωτέραν τε καὶ πολυάνθρωπον, καὶ σφῶν ἔχουσ πλῆθος αὐτῷ τε καὶ τοῖς συὶ αὐτῷ στρατώταις ἀρκοῦν. ταῦτα γνοὺς Μαξιμιανὸς ὁ Ερκούλιος, καὶ ὑπὲρ τὸν παιδὸς εἰκότως ἀγωνιῶν Μαξεντίου, τὴν Λευκανίας ἐν ᾗ τότε ἦν ἐξορμήσας, ὅπη τὴν Ράβενναν ἤει. συνιδὼν ὃ ὡς οὐκ ἂν ἄκων ταύτης ἐκβληθείη Σεβῆρος ἀσφαλῶς τε ὢσης καὶ σφᾶς ἐχούσης ἀρκούσας, ὅρκοις ἀπατήσας ὅπη τὴν Ρώμην ἐλθεῖν ἔπεισε. διόντα τοίνυν αὐτὸν, καὶ τίς τὴν χωρίον ἐλθόντα, ᾧ τρία καπηλεῖα προσηγορεία, λόχῳ ἐκκαλέσας αὐτόθι ὧδε [2] Μαξεντίου συλλαβὼν καὶ βρόχῳ τὸν τράχηλον ἀφ-

1. Leg. μὴ.
2. Leuncl. legit Μαξιμιανοῦ.

τήσας

πίσας ἀνείλεν. καὶ ἐνεδρεύσας ἤ μετείσης τὰ ὅπλα τῷ Καίσαρι Σεβήρῳ ἡβούλετο Μαξιμιανὸς ὁ Γαλέριος, ἐκ τῆς ἑῴας ὅπλα ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἔγγυα παραγίνεσθαι, δίκην τῷ Μαξεντίῳ τῆς ἀμυρτημάτων παρέπειν ὀφείλειν. ἠβούλετο δὲ καὶ ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν, καὶ τοὺς στρατιώτας ἀπιστῶς ἔχειν αὐτοῦ αἰσθόμενος, ὅπλα ἐπὶ τὴν ἑῴαν ἀνέζευξε, μάχης ἀδεεστάτης ἡσυχίης.

Ἐν τούτῳ δὲ Μαξιμιανὸς ὁ Ἡρακλιος δυσανασχετῶν ὅπλα τοῖς κατεχούσαις τὴν πολιτείαν ταραχαῖς, πρὸς Διοκλητιανὸν ἀφικνεῖται, τηνικαῦτα ἐν Καρνύντῳ πόλει Κελτικῇ διατρίβοντα· καὶ πείθειν ὅπλα χειρεῖ τὴν βασιλείαν ἀναλαβεῖν καὶ μὴ περιείδειν τὴν τοσούτῳ χρόνῳ καὶ πόνοις αὐτῶν πρεσβυτέρους, ἐκδοθῆναι παραφροσύνῃ νεότητι καὶ ἀβουλίᾳ τῶν [1] εἰσφρησάντων ἑαυτοὺς τῇ βασιλείᾳ, σφαλερωμένην. Διοκλητιανὸς ὁ μὲν δεομένοις τοῖς αἰτουμένοις, ἀλλὰ τὴν ἡσυχίαν ἔμπροσθεν ποιησαμένου τῶν πρεγμάτων ἔχειν, (ἴσως γὰρ καὶ προνοίᾳ τῶν καθ' ἑαυτὸν τὰ πρεγματα σύγχυσιν, οἷα καὶ τῇ πρὸ τοῦ θεῖον ἀεὶ προσκείμενος [2] ἀσχισείᾳ) διαμαρτὼν δὲ πείρας ὁ Ἡρακλιος, καὶ μέχρι Ραβέννης ἐλθὼν, αἴσθεται ὅπλα τὰς Ἄλπεις ὑπερβαίνει, ἐντρεπόμενος ἐκεῖσε διατρίβοντι Κωνσταντίνῳ. φύσει δὲ ὢν φιλοπρεγμων καὶ ἄπιστος, δώσειν ὑπονοούμενος δὲ

ctis. Cæterum Maximianus Gallerius haud æquo ferens animo quæ in Severum Cæsarem designata fuerant: ab oriente Romam eundum statuit, & meritas à Maxentio pœnas exigendas. Ut in Italiam adpulerat, parum fidos erga se militum animos sentiens, ad orientem nullo commisso prœlio rediit.

Tunc & Maximianus Herculius, eas turbas quæ rempublicam vexarent, indigne ferens, ad Diocletianum, id temporis Carnuti (oppidum hoc Celticum est) degentem venit, eique persuadere nititur, imperium resumat, nec id patiatur, tam diuturno tempore tantisque laboribus ipsorum conservatum, insanienti juventæ, ac illorum dementiæ, à quibus occupatum esset, expositum quassari. Sed Diocletiano postulatis ejus non adsentiente, sed negotiorum occupationi quietem anteferente, (nam fortassis etiam rerum perturbationem sequuturam prospiciebat, ut erat vir religionis observantissimus) Herculius eo conatu frustratus, & Ravennam usque progressus, rursum versus Alpes contendit; ut ibi commorantem Constantinum conveniret. Quumque natura curiosus & infidus esset, promissa illi Fausta filia, eoque

1. Verbum hoc ab εἰσφρῶ deducitur per Sync. pro ἐισφέρω.
2. Alii leg. ἀγιστείᾳ.

promiſſo impleto, fallere conabatur hominem, & perſuadere, diſcedentem ex Italia Gallerium Maximianum perſequeretur, & inſidias Maxentio ſtrueret. Ad hæc quum illum obſequentem nactus eſſet, à Conſtantino diſcedens, imperium recuperare nitebatur, ea ſpe quod ad odia mutua Conſtantinum generum & filium Maxentium impulſurus eſſet.

Dum hæc ille molitur, Maximianus Gallerius ex conſuetudine ſuperiorum temporum familiarem ſibi Licinnium, imperatorem creat, quod hujus opera bello Maxentium perſequi cogitaret. Poſteaquam Gallerius hæc agitans conſilia, ex incurabili vulnere vitam cum morte commutaſſet, imperium Licinnius quoque ſibi vindicabat. Eidem recuperando, ceu diximus, intentus Maximianus Herculius, ut milites à benevolentia & ſtudiis erga Maxentium alienaret, operam dabat. At quum is largitionibus, & miſeris ſupplicationibus, ſuas in partes eos pertraxiſſet, Conſtantino ſtruere nitebatur inſidias, eorum opera militum quos ille penes ſe habebat. Verum, quod Fauſta conatum illius antevertiſſet, ac rem totam Conſtantino indicaſſet, in deſperationem rerum omnium adductus Herculius, apud Tarſum morbo extinguitur.

δυγατέρα Φαύσταν αὐτῷ, καὶ τὸ ὑπόσχεσιν αὐτῷ πληρώσας, παρέχειν ἐπεχείρει καὶ πείθειν, ὡς ἂν διώκοι μὲν ἐκ τῆς Ἰταλίας ἀναχωροῦντα Γαλλέριον Μαξιμιανὸν, ὀπίσω δὲ Μαξεντίῳ. ὡς ἔχων δὲ πρὸς ταῦτα πειθήνιον, ἀνεχώρει μὲν τὸν Κωνσταντῖνε, τὴν ὑὸ βασιλείαν ἀναλαβεῖν αὖθις ἐσπούδαζεν, ἐλπίδι τε καὶ Κωνσταντῖνον τὸν κηδεστὴν καὶ τὸν υἱὸν Μαξέντιον κακῶς ἀλῶναι.

Ἀλλὰ τούτων ὄντων ἐν ἐυχρήστοις ἔτι, Μαξιμιανὸς ὁ Γαλλέριος ἐκ παλαιᾶς ἑταιρείας ὀπαδὸν ὄντα αὐτῷ Λικίννιον βασιλέα καθίστησιν, ὀπισπατεῦσαι τοῦτον Μαξεντίῳ ἀμυνόμενος. ἐπεὶ ὃ ταῦτα βουλόμενον τραῦμα δυσίατον ἐνσκῆψαν αὐτῷ τῷ βίῳ μετέστησεν, εἶχετο μὲν καὶ Λικίννιος τῆς βασιλείας: Ἡρκούλιος δὲ Μαξιμιανὸς ἀναλαβεῖν, ὡς εἴρηταί μοι, τὴν βασιλείαν ὀπιχειρήσας, ἀνοτειῶσαι μὲν τὸν πρὸς Μαξέντιον διάνοιαν τῶν στρατιωτῶν ἐσπούδασε· τῷ δὲ δωρεαῖς καὶ ἐλεεινοῖς ἱκεσίαις αὐτὸς ὀπαναστάμενος, καὶ τὸν κατ' Κωνσταντίνου διὰ τῆς σφῶν αὐτῶν στρατιωτῆς ἐπιβουλῆς ἐπειρᾶτο. μεταλαβόσης δὲ Φαύστης τὸ ἐγχειρούμενον, καὶ τῷ Κωνσταντίνῳ τοῦτο μηνυσάσης, λαμβάνομαι ὅπῃ τῆς πάντων ἐκπεσεῖν ὁ Ἡρκούλιος, νόσῳ κατ' τίνα ἐν Ταρσῷ ἐτελεύτησε.

1. Confundit Zoſimus Maximianum Herculium cum *Maximiano* ſeu potius *Maximino*, quem Galerius ſibi una cum Severo Cæſarem aſcivit. Herculius

Ταύτην

Ταύτην δὲ ἀλαφυγὼν ὁ Μαξέντιος τὴν ἐπιβουλὴν, ἔχειν τε ἤδη βεβαίως οἰόμενος τὴν ἀρχὴν, ἐν Λιβύῃ καὶ Καρχηδόνι τοὺς τε εἰκόνα τὴν αὐτοῦ ἀπεικονίσαντας ἔπεμπεν. ὅσα μὲν ἡμέας κωλύσαντες οἱ αὐτόθι στρατιῶται, τῇ τοῦ Γαλλίου Μαξιμιανοῦ εὐνοίᾳ καὶ μνήμῃ, ἐπειδὴ Μαξέντιον ἐπιστρατεύσειν αὐτοῖς ἔγνωσαν ταύτης ἕνεκα τῆς ἀνασκάσεως, εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀνεχώρησαν· ἰσχυρᾶς δὲ δυνάμεσι προσπεσόντες, αἷς ἀντέχειν οὐκ οἷοί τε ἦσαν, ὀπίσω τὴν Καρχηδόνα πάλιν ἀπέπλευσαν. ἐφ' οἷς κινηθεὶς ὁ Μαξέντιος, ὡς μηκέτι ὀπίσω τὴν Λιβύην ἐκπλεῦσαι, καὶ τῶν ταῦτα τολμησάντων ἀμυντήριά τε μεθυδεῖν. τῶν δὲ μάντεων ἐνθυσαμένων, αἰσιά τε καὶ ἔτι τὰ ἱερεῖα λεγόντων, ἐκπλοῦν διά τε τὸ μὴ [1] συμφανῆναι τὰ ἱερεῖα, καὶ διὰ τὸ δεδιέναι μήποτε Ἀλέξανδρος ἀντιστῇ, τόπον ἐπέχειν τε τὴν παρ' ἑαυτῷ τὴν αὐλὴν ἐν Λιβύῃ παθεσταμένος, καὶ παρασκευόμενος ἑαυτῷ τε αὐτῶν ὑποτοίας ἀπαλλαγμένην τὴν ὀπὶ Λιβύην ἐκ τῆς Ἰταλίας διάβασιν, ἐπεζήτει πρὸς Ἀλέξανδρον, ὅμηρον αὐτῶν αὐτῷ τε ἐκείνου παῖδα δοθῆναι. ἦν γὰρ παῖς τῷ Ἀλεξάνδρῳ τήν τε

Maxentius inſidiis hiſce liberatus, ſeque jam conſtabilitum habere putans imperium, mittebat in Africam & Karthaginem, qui ejus imaginem circumferrent. Quod quum fieri prohibuiſſent eorum locorum milites, ob ſuam erga Gallerium Maximianum benevolentiam, ejuſque memoriam, cognito Maxentium ejus rebellionis cauſa ſuſcepturum expeditionem, Alexandriam diſceſſere: quumque in ſatis magnas copias incidiſſent, quibus obſiſtere non poterant, navigiis Karthaginem reverſi ſunt. Quamobrem commotus Maxentius, in Africam navigare conſtituit, & auctores horum facinorum punire. Sed quum haruſpices rem ſacram feciſſent, nec perlitatum dicerent: navigare veritus, partim quod exta ſe non offerrent alia, partim quod metueret ne Alexander adverſaretur, qui præfecti prætorio Africæ munere fungebatur, adeoque transjectionis in Africam ex Italia viam ſibi muniens omni ſuſpicione liberam, ad Alexandrum ſe convertit, & ab eo filium ſibi obſidem dari petit. Habebat enim filium Alexander ætatis adultæ, facie quam honeſta. Sed is ſuſpicatus non ea cauſa filium

quippe Maſſiliæ pœnas luit, fractis laqueo cervicibus, ut teſtatur Aur. Victor. Quin & ſupra citatus Eutropii Metaph. de Illo hæc. Διὸ πίνων ἔτι γαμετῆς μεμαθηκότος ἤδη τὸν ἐπιβουλὸν φεύγειν· καὶ χρόμενος ἐν τῇ Μασσαλίᾳ, παρασκευαζόμενός τε ἐπὶ τὸν ἐκπλεῦσαι Μαξέντιον, ἀνῃρέθη.

1. Stephanus non dubitat ſcriptum fuiſſe [κακὰ] ita tamen ut [ἱερὰ] ſubſtituendum cenſeat loco [ἱερεῖα.]

ſuum à Maxentio peti ut obſes eſſet, verum ut perfide ſecum ageretur: miſſam hoc nomine legationem repudiat. Quum autem Maxentius & alios miſiſſet qui eum dolo de medio tollerent, idque facinus proditione cognitum eſſet: occaſionem nacti milites ad rebellionem idoneam, Alexandro purpuram tradunt, qui & natione Phryx eſſet, & timidus, & formidoloſus, & ad omnem laborem ſuſcipiendum tardus, & præter hæc ætate provecta.

Romæ tunc orto igne, incertum ex aere an è terra, templum Fortunæ conflagravit: quumque reſtinguendi incendii cauſa concurriſſent omnes, contumelioſis quibuſdam in ipſum numen à milite quodam prolatis verbis, eoque propterea interemto à plebe, quæ religionis cauſa hominem adorta fuerat, ſeditio militaris eſt concitata, qua milites parum abfuit quin ad urbis internecionem progrederentur, niſi Maxentius eorum furorem celeriter mitigaſſet.

Secundum hæc Maxentius occaſiones gerendi adverſus Conſtantinum belli quærebat, ſeque dolere propter obitum patris ſimulans, cui mortis cauſam Conſtantinus præbuiſſet: via qua itur ad Rhætos, proἡλικίαν ἀκμάζων, καὶ τὴν ὄψιν ὡραῖος. ὁ δὲ ὑποπτεύσας ὡς οὐκ ὁμοίας ἕνεκεν αἰτοίη τὸν παῖδα δοθῆναι Μαξέντιος, ἀλλ' ὅπως πρόξεσιν ἀπίστοις, ἀπωθεῖται τὴν ὅπως τούτῳ προσβείαν. ἐπεὶ δὲ καὶ τοῖς δόλῳ ἀλλαχοσαμῶσιν αὐτὸν ὁ Μαξέντιος ἐξαπέστειλε, καὶ παρασία τὸ σκιδωρηθὲν ἐφωράθη· τότε δὴ καιρὸν εὑρόντες οἱ στασιῶται πρὸς λύσασιν ὁπλιδίου, τῷ ἀλυρχίδα προσειδεῖ Ἀλεξάνδρῳ, Φρυγὶ τὸ ἔθνος τὸ ἦν, καὶ δειλῷ καὶ ἀτόλμῳ, καὶ πρὸς πάντα πόνον ὀκνοῦντι, καὶ προστέτι γεγηρακότι.

Καὶὰ δὲ τὸν Ῥώμιον ἐκπεσόντος πυρὸς εἴτε ἐξ ἀέρος, εἴτε ἐκ γῆς, (τοῦτο γὰρ ἄδηλον) ὁ τῆς Τύχης ἐφλέχθη ναός. πάντων δὲ σβέσαι τὸν πυρὰν συνδραμόντων, βλάσφημα ῥήματα κατ' αὐτοῦ τοῦ θείου φθεγξάμενός τις ἀφείς, καὶ τοῦ πλήθους διὰ τὸν πρὸς τὸ θεῖον εὐσέβειαν ἐπηρμένου αὐταρεθείς, ἐκίνησε τοὺς στασιώτας εἰς φόνον· καὶ μικροῦ δεῖν εἰς τὴν κατ' αὐτὸ πόλεως ἀπώλειαν ἦλθον, εἰ μὴ ταχέως αὐτῶν ὁ Μαξέντιος μανίαν ἐπαύνεν.

Ἐντεῦθεν προφάσεις αἰτιζόμενος τὸν πρὸς Κωνσταντῖνον πόλεμον, καὶ προσποιούμενος ὅπως τῷ θανάτῳ τοῦ πατρὸς ὀδυνᾶσθαι, Κωνσταντίνῳ δεδωκότι αἰτίαν αὐτῷ τοῦ τελευτῆσαι, ὅπως [1] Ῥαιτίανα ὁδὸν ἐλαυνόν-

1. Ἐπὶ Ῥαιτίαν τὴν ὁδὸν. secundum Sylburg. conjecturam.

τειν

νειν διενοεῖτο, ὡς τ' ἔθνος τοῦτο καὶ Γαλλίᾳ καὶ τοῖς Ἰλλυρικοῖς χλίμασι πλησιάζον. ὠνειροπόλει γὰρ καὶ Δαλματίας καὶ Ἰλλυριῶν κρατεῖσθαι διὰ τῶν ἐκεῖσε στρατιωτικῶν ἡγεμόνων, καὶ τὴν Λικιννίου δυνάμεων. ταῦτα καθ' ἑαυτὸν ἔχων Μαξέντιος, ἐδόκει δεῖν τὰ ἐν Λιβύῃ πρότερον διαθεῖναι· καὶ συναγαγὼν δυνάμεις ἀνδρῶν, ἡγεμόνα τ' αὐτοῖς ἐπιστήσας Ῥάφιον Βαλεσιανὸν τὸν τῆς αὐλῆς ὕπαρχον, εἰς τὴν Λιβύην διαβιβάζει, συνεκπέμψας αὐτῷ Ζῆναν, ἄνδρα καὶ ὅπλων πολεμικῶν πεῖρα καὶ στρατιᾶς διαβόητον. τῇ δὲ πρώτῃ προσβολῇ τῶν Ἀλεξάνδρου στρατιωτῶν ἐξαλεανάντων ὅλον στρατιωτικὸν τάγμα, συνέφυγε καὶ Ἀλέξανδρος· ἕπου δὲ τοῖς πολεμίοις ἡττωμένοις, καὶ αὐτὸς συλληφθεὶς ἀπεπνίγη.

Τούτου δὲ τοῦ πολέμου διαλυθέντος τὸ τέλος, ἀδρυχωρία τοῖς συκοφάνταις ἐδόθη πάντας, ὡς εἰπεῖν, ὅσοι κατὰ τὴν Λιβύην ἦσαν ἢ γένους ἢ οὐσίας τοῦ ἔχοντες, ὡς τὰ Ἀλεξάνδρου φρονήσαντας ἐνδεικνύειν· καὶ φειδὼ παντὶ πᾶσιν ἦν ἐδεμία, τῶν μὲν ἀναιρεμένων, τῶν δὲ τὰς οὐσίας, ἃς ἔτυχον ἔχοντες, ἀπολλύντων. εἰσήγετο δὲ θρίαμβος εἰς τὴν Ῥώμην ἐκ τῶν ἐν Καρχηδόνι κακῶν. Μαξέντιος μὲν ἐν τούτοις παρεξάρμενος, καὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν τε καὶ τὴν Ῥώμην αὐτὸν μετὰ πάσης ὠμότητος τε καὶ ἀσελγείας προσενεχθεὶς, ἐν τούτοις πως ἦν.

Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος καὶ πρότερον ὑποπτως πρὸς αὐτὸν ἔχων, τότε μᾶλλον εἰς τὴν κατ' αὐτοῦ παρι-

ficiſci cogitabat: velut hac natione tam Galliæ quam Illyricenis regionibus proxima. Somniabat enim & Dalmatia & Illyriis ſe potiturum opera ducum militarium in iis locis, & Licinnii copiarum. Hæc habens in animo Maxentius, res Africanas prius conſtituendas duxit. Itaque coactis hominum copiis, eiſque dato duce Rufio Voluſiano, præfecto prætorio, in Africam transjicit, ablegato cum hoc & Zena, viro tam bellicarum rerum experientia, quam manſuetudine celeberrimo. Quum primo congreſſu milites Alexandri quendam ad globum militum deflexiſſent, fugæ ſocium ſe præbebat Alexander: quo globo ab hoſtibus ſuperato, etiam ipſe comprehenſus & ſuffocatus eſt.

Bello in hunc modum extincto, latus ſycophantis apertus eſt campus, omnes, prope dixerim, quotquot in Africa vel genere vel opibus præſtabant, velut Alexandri partium ſectatores, deferendi; nec ullis omnino parcebatur, dum alii necarentur, alii facultates ſuas amitterent. Quin & Romæ triumphatum eſt ob perpetrata Carthagine mala. Et Maxentii quidem rerum, his ita geſtis, & omnibus per Italiam ac in ipſa urbe ſummam crudelitatem libidinemque habitis, hic ſtatus erat.

Conſtantinus autem, qui hominem & antea ſuſpectum haberet, tunc magis ad gerendum adverſus eum bellum ſe

com-

comparabat: ideoque collectis copiis ex redactis in poſtatetem Barbaris, & Germanis, & aliis Celticis nationibus, itemque de Britannia coactis militibus, qui omnes erant ad nonaginta millia peditum, & octo millia equitum: ex Alpibus in Italiam movebat, ac oppida quidem per indutias ſe dedentia nullo damno multabat, ad arma vero tendentia, in ditionem redigebat. Cum Maxentio longe majoribus copiis inſtructo, Romanorum & Italorum octoginta millia ſe ad belli ſocietatem conjunxerant, itemque Thuſci, quotquot univerſam oram maritimam incolebant. Præbebant & Carthaginenſes exercitum quadraginta millium, & præter hos Siculi: adeo quidem ut totus exercitus, centum & ſeptuaginta peditum, & decem atque octo millibus equitum conſtaret.

Tantis quum ambo copiis inſtructi eſſent, Maxentius pontem ſupra Tiberim flumen faciebat, non connexum prorſus à ripa, quæ urbem ſpectat, ad alteram uſque ripam; ſed duas in partes ita diviſum, ut in medio flumine ea quæ partem utramque pontis explebant, inter ſe quodam modo concurrerent, fibulis ferreis, quæ revellebantur quoties pontem quis junctum nollet. Simul imperabat fabris, quum σκευάζετο μάχην καὶ συναγαγὼν δυνάμεις ἐκ τῶν ἔτυχεν ἔχων δορυκλήτων Βαρβάρων, καὶ Γερμανῶν, καὶ τῆς ἄλλων Κελτικῶν ἐθνῶν, καὶ τὰς ἀπὸ τῆς Βρεττανίας συνειλεγμένας, εἰς ἐννέα που μυριάδας πεζῶν ἁπάντας, καὶ ὀκτακισχιλίους ἱππέας, ἤλαυνεν ἐκ τῆς Ἄλπεων ὀπὶ τὴν Ἰταλίαν, τὰς μὲν πειθομένας ἑαυτῷ ἐκεχειρίᾳ πόλεις, ἀβλαβεῖς ἀφιεὶς, τὰς δὲ ἐς ὅπλα ἰούσας καταστρεφόμενος. παρασκευαζομένῳ δὲ μείζονι δυνάμει καὶ Μαξεντίῳ, Ῥωμαίων μὲν καὶ Ἰτυλῶν εἰς ὀκτὼ μυριάδας αὐτῷ συνεμάχουν, καὶ Τυρρηνῶν ὅσοι τὴν θάλατταν ἅπασαν ᾤκουν παρεῖχοντο δὲ καὶ Καρχηδόνιοι στράτευμα μυριάδων τεσσάρων, καὶ Σικελιῶται πρὸς τούτοις. ὥστε εἶναι τὸ στράτευμα πᾶν ἑπτακαίδεκα μυριάδων, ἱππέων δὲ μυρίων πρὸς τοῖς ὀκτακισχιλίοις.

Τοσούτῳ παρασκευασαμένων ἀμφοτέρων στρατῷ, Μαξέντιος γέφυραν ὀπὶ τοῦ Θύμβριδος ἐπήγνυτο, μὴ συνάπτας πᾶσι ὑπὸ τὸ ὄχθης τὸ πρὸς τῇ πόλει μέχρι τῆς ὄχθης, ἀλλ' εἰς δύο διῃρημένον μέρη, ὥστε ἐν τῷ μεσαιτάτῳ τοῦ ποταμοῦ τὰ πληροῦντα μέρος τῆς γεφύρας ἑκάτερον συναντᾶν πως ἀλλήλοις περόναις σιδηραῖς, ἀναστρεφομένοις λίθινα ἄν τις [1] βελτίων ζυγῶσαι τὴν γέφυραν. ἐπέταξε δὲ τοῖς μη-

1. Monet ſenſus inferendam negativam particulam [μὴ.]

χανο-

χανοποιοῖς, ἐπειδὰν ἴδωσι τ Κωνσταντίνε στρατὸν τῇ ζεύξει τ γεφύρας ἐφεζῶντα, ἀναστάσας τὰς ἁρμονίας καὶ λύσαι τ γέφυραν, ὥστε εἰς τ ποταμὸν τὸς ἐπὶ ταύτῃ ἐζῶντας πεσεῖν. καὶ Μαξέντιος μὲν ταῦτα ἐμηχανᾶτο.

Κωνσταντῖνος δ μέχρι τ Ρώμης ἅμα τῷ στρατῷ προῆλθεν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ πρὸ τῆς πόλεως ἐστρατοπεδεύετο, ἀναπεπταμένῳ τ ὅτι καὶ ἐς ἱππασίαν ἁρμοδίῳ. Μαξέντιος δὲ ἐναποκλείσας ἑαυτὸν, τοῖς θεοῖς ἱερεῖα προσήγαγε, καὶ τῶν ἱεροσκόπων ἀεὶ τ τῶ πολέμε τύχης ἀναπυνθάνετο, καὶ τὰ Σιβύλλης διῃρώτα. καί τι θέσφατον εὑρὼν σημαῖνον ὡς ἀναίρεσιν τ ὀπὶ βλάβῃ πορεύοντα Ρωμαίων, οἰκτρῷ θανάτῳ πρεπόντως ἐπὶ τὸ [1] λοιπὸν ἐλάμβανεν, ὡς δὴ τὺς ἐπὶ βλάβῃ τῇ Ρώμῃ καὶ ταύτῃ ἁλισκομένους ἑλεῖν ἀμυνόμενος. ἐξέβη δὲ ὅπερ ἦν ἀληθές. ἐξαγαγὼν γὰρ Μαξέντιος πρὸ τ Ρώμης τὸ στράτευμα, καὶ τ γέφυραν, ἣν αὐτὸς ἔζευξε, λαβὼν [2] γλαῦκες ἀπείρῳ πλήθει καλαπάσαι τὸ τεῖχος ἐπλήρωσε. ὅπερ θεασάμενος ὁ Κωνσταντῖνος ἐνεκελεύετο πάσεσθαι τοῖς οἰ-

primum viderent exercitum Conſtantini junctura pontis inſiſtere, fibulas revellerent, ac pontem ſolverent, ut quot-quot huic inſiſterent, in fluvium delaberentur. Ac Maxentius quidem hæc ſtruebat.

Conſtantinus autem, cum exercitu Romam uſque progreſſus, ante urbem caſtra metabatur, in campo qui & late patet, & equitatui eſt opportunus. Maxentius intra muros incluſus diis victimas offerebat, & extiſpices de belli eventu conſulebat, ipſis quoque Sibyllinis oraculis perveſtigatis. Quumque reperiſſet oraculum, quo ſignificaretur in fatis eſſe ut qui ad perniciem populi Romani ſpectantia deſignaret, miſerabili morte periret: de ſemetipſo id accipiebat, quaſi qui Romam adortos, eamque capere cogitantes, propulſaret. Eventus autem comprobavit id quod verum erat. Nam quum Maxentius ex urbe copias produxiſſet, jamque pontem, quem ipſe junxerat, tranſiiſſet: infinita quædam multitudo noctuarum devolans muros complebat. Quo conſpecto, ſuis Conſtantinus, ut aciem ſtruerent, im-

1. Τὸ λόχιον alii rectius.

2. Celebratiſſimam illam θεοσημίαν non dubium eſt quin Zoſimus, pro eo quo eſt erga Chriſtianos animo, hoc ſpectaculo commutaverit. Sub hæc quippe tempora αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν ἔφη, Conſtantinus ſc. σὺν αὐτῷ ἁρμοῷ ὑπερμεγέθη ἁλίου σταυρῷ πρόσθεν ἐκ φωτὸς συνισταμένην, γραφήν τε αὐτῷ συνῆφθαι λέγουσαν, ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ. Euſeb. de vita Conſt. lib. 1. c. 22.

perabat.

perabat. Quum exercitus utrimque cornibus adverſis ſtarent, equitatum Conſtantinus immiſit. Is equitatum hoſtilem adortus, fudit. Peditibus quoque ſigno ſublato, rite compoſiteque in hoſtem illi tendebant. Acri conſerto prælio, Romani quidem ipſi & Itali ſocii, ſegniores ad obeunda pericula ſe præbebant, quod acerba tyrannide ſe liberari optarent: reliquorum vero militum innumerabilis quædam multitudo cecidit, tum ab equitibus proculcata, tum à peditibus interemta. Enimvero quamdiu reſiſtebat equitatus, aliqua Maxentio ſpes eſſe reliqua videbatur: ſed equitibus jam ſuccumbentibus, fuga cum reliquis arrepta, per pontem fluminis ad urbem contendebat. Tignis autem minime ſuſtinentibus eam vim oneris, adeoque ruptis, cum cœtera multitudine Maxentius etiam fluminis impetu abripiebatur.

Victoriæ fama ad eos perlata qui erant in urbe, nemo propter illa quæ geſta fuerant lætitiam quandam præ ſe ferre audebat, quod falſum eſſe nuntium plerique arbitrarentur. Verum ubi Maxentii caput haſta ſuffixum in urbem relatum eſſet, metu depoſito, vecordiam cum voluptate commutabant. Hoc eventu rerum, Conſtantinus de paucis quiκείοις. σαύτων δὲ χ᾽ κέρατα τῆς στρατοπέδων αὐτίων σημήλοις, ἐπαφῆκε τ ἵππον ὁ Κωνσταντῖνος. ἡ δὲ ἐπελάσασα, τῆς ἐναντίων ἵππέων ἐκράτησ. ἀρδένλος δὲ χ᾽ τοῖς πεζοῖς τ σημείω, χ᾽ ἔτοι σὺν κόσμῳ τοῖς πολεμίοις ἐπῆεσ. ῥωμώμης ὃ μάχης καρτερᾶς, αὐτοὶ μὲ Ρωμαῖοι χ᾽ οἱ ἐκ τ Ιταλίας σύμμαχοι πρὸς τὸ κινδωνεύειν ἀπόκνοως, ἀπαλλαγὴ εὑρεῖν πικρᾶς δ᾽ χόμφοι τυραννίδος. τῆς δὲ ἀγῶν σταπωτῆς ἄφατον ἔπιπε πλῆθος, ὑπό τε ἱππέων συμπατέμφον, χ᾽ ἀναιρούμφον ὑπὸ τῆς πεζῶν. μέχρι μὲ ἦν ἡ ἵππος αὐτεῖχεν, ἐδόκει πως ἐλπὶς ὑπεῖναι τῷ Μαξεντίῳ τῆς ὃ ἱππέων ἐνδόντων, ἅμα τοῖς λειπομφοις εἰς φυγὴ σταπεὶς ἔπι διὰ τῆς τῦ ποταμῦ [1] γεφύρας ἐπὶ τὴ πόλιν. ὡ ἐνεσκόντων δὲ τῆς ξύλων τὸ βάρος, φὴ ξαγνύτων, ἐφέρετο μὲ πλῆθος ἄλλω καὶ αὐτὸς Μαξέντιος χ᾽ τῦ ποταμῦ.

Αἰσθομένοις δὲ τοῖς ἐν τῇ πόλ τ νίκης, χαίρειν μὲ ὐδεὶς ἐπὶ τοῖς πεπραγμφοις ἐθάῤῥει, διὰ τὸ τὴ ἀγγελίαν οἴεσθαι τινὰς εἶ) ψεύδη. τ δὲ Μαξεντίυ κεφαλῆς ἐπὶ δόρατος ἀνενεχθείσης, ὑποδέμφοι τ φόβον εἰς ἡδονὴν τ ξαθυμίαν μετήγαγον. ἐπὶ τούτοις ἔτως, ἐκβᾶσιν ὁ Κωνσταντῖνος ὀλίγοις μὲ πσὶ τῆς ἐπιτηδειοτάτων Μαξεντίῳ δί-

1. Pontem Milvium.

κλω

κλω ἐπέθηκε· τὰς δὲ παραιτωριανὰς στρατιώτας ἐκτείνας, καὶ τὰ φρούρια τὰ τότε ἔχοντα καθεῖλεν, ἀφεδρύθης [1] τὰ κατὰ τὴν Ῥώμην, ἐπὶ Κέλτας καὶ Γαλάτας ἐξώρμησε. μεταπεμψάμενος δὲ Λικίννιον ἐν τῇ Μεδιολάνῳ, καὶ συζεύξας τῇ ἀδελφῇ τότε Κωνσταντίαν· ἣν καὶ πρότερον αὐτῷ δώσειν ὑπέσχετο, τὸν πρὸς Μαξέντιον δυσμενείας κοινωνὸν ἔχειν βουλόμενος. τότε μὲν χωρὶς ἦν Κωνσταντῖνος μὲν ὅτι Κέλτας ἀνεχώρει Λικιννίῳ δὲ καὶ Μαξιμιανῷ πολέμων ἐμφυλίων ὑπεκκαιδέντων, καὶ μάχης ἐν Ἰλλυριοῖς καρτερᾶς γενομένης, ἔδοξε μὲν τῷ ἀρχῷ ὁ Λικίννιος ἐλαττοῦσθαι· παραχρῆμα δὲ αἱματηρᾶς, εἰς φυγὴν τρέπει τὸν Μαξιμιανόν· ὃς διὰ τῆς ἑῴας ὅτι τὴν Αἴγυπτον ἁπάσαν ἐλπίδι τοῦ συναγαγεῖν εἰς τὸν πόλεμον δυνάμεις ἀρκούσας, ἐν [1] Ταρσῷ τῆς Κιλικίας.

Οὕτω τὰ βασιλείας εἰς Κωνσταντῖνον καὶ Λικίννιον περισώσας, ὀλίγου χρόνου διαφορὰν ἔλαβον πρὸς ἀλλήλους. Λικιννίου μὲν ἀδικήτου αἰτίαν, Κωνσταντίνῳ δὲ [2] τὸ συνήθες αὐτῷ περὶ τὰ συγκείμενα φανέντος ἀπίστου, καὶ τῆς ἐθνῶν τινὰ τῆς τῇ βασιλείᾳ Λικιννίου λαχόντων, busdam Maxentio familiariſſimis pœnas exegit: prætorianis militibus è medio ſublatis & caſtellis dirutis in quibus eſſe conſueverant. Denique conſtitutis urbanis rebus, ad Celtas & Gallos profectus eſt. Licinnio Mediolanum arceſſito, ſororem Conſtantiam in matrimonium tradidit: quam antea ſe daturum ei promiſerat, quum eum ſibi ſocium contra Maxentium hoſtem adjungere vellet. Eo peracto, Conſtantinus ad Celtas diſcedebat: cæterum bellis civilibus inter Licinnium & Maximianum accenſis, acrique facto prœlio in Illyriis, ab initio quidem ſuperari viſus erat Licinnius, ſed confeſtim redintegrata pugna, Maximianum in fugam vertit: qui per orientem in Ægyptum diſcedens, ſpe cogendarum copiarum, quantæ gerendo bello ſufficerent, Tarſi diem vitæ ſupremum obiit.

Hoc modo ad Conſtantinum & Licinnium devoluto imperio, quum perexiguum temporis effluxiſſet, exorta ſunt inter eos diſcidia: non quod Licinnius cauſam præbuiſſet, ſed quod more ſuo Conſtantinus pacta conventa parum integra fide ſervaſſe viſus eſſet, ac nationes quaſdam ad imperium Licinnii pertinentes

1. Vide quæ ſupra de Max. Herculio diximus, quem ibidem periiſſe minus recte affirmat Zoſimus.

2. Statim de hoc aliquid dicetur, quo dilui poſſit inuſta Conſtantino perfidiæ macula.

averteré voluiſſet. Itaque prorumpentibus in apertum inimicitiis, ambo copias ſuas ad dimicandum cogebant. Licinnius ad Cibalim colligebat ſuos: id oppidum eſt Pannoniæ, in colle ſitum; ad quod oppidum via ſurſum ducit arcta, cujus latitudo quinque ſtadiorum eſt. Ejuſdem majori parti profunda palus imminet: reliquum mons eſt, quo in monte collis eſt ille ſitus, in quo eſſe oppidum ipſum diximus. Hinc aperta planicies excipit, ingens ea quidem, & proſpectu infinita: qua in planicie caſtra Licinnius habebat, phalangem ſuam ſub colle porrigens in longitudinem, ne parum firma cornua viderentur. Conſtantinus ad montem ſuos inſtruxerat, & equitatum in fronte conſtituerat. Hoc enim ei magis expedire viſum fuit, ne hoſtes irruentes in pedeſtres copias, eas ipſas ſegnius ad manum venientes impedirent quo minus ob difficultatem progrederentur. Id quum factum eſſet, celeriter impetu primo ſuperior, ſublatis ſignis in adverſos ſtatim irruebat; eſtque commiſſum prœlium quovis alio, pene dixerim, acrius. Nam emiſſis utrinque telis, longo tempore cuſpidibus & haſtis inter eos dimicatum eſt: quum prœlium à prima luce cœptum, ad veſperum uſque duraſſet, cornu dextrum, cui Conſtantinus præerat, vicit. Itaque conje-

παρατασσεσθαι βουλόμενος. τῆς τοίνυν ἔχθρας αὐτοῖς ἐμφανῶς ὑφισταμένης, ἀμφότεροι τὰς ἐκ τοῦ σφῶν ἑκάστου δυνάμεις συναγαγόντες εἰς μάχην συνῆλθον. ἦν δὲ Λικίννιος μὲν εἰς Κίβαλιν συνηθροίζετο στρατόν. πόλις δ' αὕτη Παιονίας ἐστὶν, ὄπισθεν μὲν λόφου κειμένη· στενὴ δὲ ὁδὸς ἡ ὀπίσω τὴν πόλιν ἀνάγει, σταδίων πέντε τὸ εὖρος ἔχουσα. ἧς τὸ πολὺ μέρος ἐπέχει λίμνη βαθεῖα· τὸ δὲ λειπόμενον, ὄρος ἐστὶν, ἐν ᾧ κεῖται ὁ λόφος, ἐφ' οὗπερ ἡ πόλις. ἐντεῦθεν πεδίον ἀναπεπταμένον ἐκδέχεται, πολὺ μὲν εἰς ἄποψιν ἄπειρον. ἐν τούτῳ Λικίννιος ἐστρατοπεδεύετο, τὴν φάλαγγα τὴν οἰκείαν εἰς μῆκος ἐκτείνων ὑπὸ τὸν λόφον, ὡς ἂν μὴ ἀδεεῖς δόξειεν εἶναι τὰ κέρατα. ὁ δὲ Κωνσταντῖνος πρὸς τῷ ὄρει τὸ στρατὸν παρεξῆγε, ἡγεῖτο μὲν ὁ ἵππος, (τοῦτο γὰρ ἔδοξεν εἶναι λυσιτελέστερον) ἵνα μὴ τοῖς πεζοῖς οἱ πολέμιοι σχολαίτερον ἐμβάλλωσιν ἐμπίπτοντες, ὅτι τὸ πρόσω διὰ τὴν δυσχέρειαν τοῦ χώρου κωλύοιεν. ἔπειτα ὁρμήσας, κρατήσας ἐν ταχεῖ τὴν ἐμβολὴν, τοῖς σημείοις ἀρθεῖσιν, αὐτίκα τοῖς ἐναντίοις ἐπῆλθε. καὶ γέγονε μάχη πᾶσιν, ὡς εἰπεῖν, ἀνθρώποις καρτερωτέρα. τοῖς γὰρ βέλεσιν ἐκτοξευθεῖσιν ἑκατέρωθεν στρατεύμασι, τὴν αἰχμὴν καὶ τοῖς δόρασιν ὅπως χρόνον συχνὸν συνεπλάκησαν. τῆς δὲ μάχης ἀρξαμένης μὲν ἐξ ἕω, ἑσπέρας δὲ ἄγοντος παρατείνασης, ἐνίκα τὸ δεξιὸν κέρας, ὃ Κωνσταντῖνος ἡγεῖτο. πεσόντων δὲ τῶν

ἐναντίων

ἐναντίων εἰς φυγὴν, ἐπειδὴ καὶ Λικίννιον εἶδον ὅτι τὸν ἵππον ἐναπιδῶντα καὶ πρὸς δρασμὸν ἕτοιμον αὐτοῦ αὐτῷ φάλαγγες, καίπερ καὶ χώραν ἀνείχοντο μόνην, ὅτε δεῖπνα μεταλαβεῖν ἀπολιπόντες ἢ θρέμματα καὶ ὑποζύγια καὶ τἄλλο πᾶν ἀποσκευὴν, σιτία δὲ ποσαῦτα φέροντες ὅσα πεινῆν κατ' ἐκείνην καὶ εἶα τὴν νύκτα, σπουδῇ πάσῃ καλαλαμβάνουσιν ἅμα Λικιννίῳ τὸ Σίρμιον. πόλις δὲ Παιονίας τὸ Σίρμιον· ὃ περιῤῥεῖ ποταμὸς ὅτι ἑκάτερας, εἰς τὸν Ἴστρον ἐμβάλλων. περαιωθέντες δὲ καὶ ταύτην, καὶ λύσαντες τὴν τοῦ ποταμοῦ γέφυραν, ὅτι τὰ πρόσω πορεύοιντο, διώκειν ἐν τῇ τῆς Θρᾴκης χωρεῖν ἀγείρᾳ παρεσκεύαζον.

Κατασχὼν δὲ Κωνσταντῖνος τὴν Κίβαλιν καὶ τὸ Σίρμιον, καὶ πάντα ὅσα φεύγων ὁ Λικίννιος ὀπίσω κατέλιπε, πέμπει πεντακισχιλίους ὁπλίτας ὅτι τὴν αὐτῶν δίωξιν. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἀγνῶτες τὴν ὁδὸν δι' ἣν ἔφυγε Λικίννιος ὄντες, φθάσαι τοῦτον οὐ δυνάμενοι. ὁ δὲ Κωνσταντῖνος ζεύξας τὴν τοῦ Σάου γέφυραν, ἣν ὁ Λικίννιος ἔτυχε λελυκὼς, ἅμα τῷ στρατῷ Λικιννίου κατόπιν ἐχώρει. μαθὼν δὲ ὅτι τὴν Θρᾴκην, ἀφικνεῖται πρὸς τὸ πεδίον ἐν ᾧ Λικίννιον στρατοπεδεύσαντα εὗρε. ἐν δὲ τῇ νυκτὶ καθ' ἣν ἐπέστη, τάξας τὴν ἑωθινὴν διάταξιν, ἐπέταξε τοῖς στρατιώταις ἅμα τῇ πρὸς μάχην παρασκευάζεσθαι. φωτὸς δὲ ἡμέρας διασάντος ὁ Λικίννιος τὴν Κωνσ-

ctis in fugam adverſis, Licinnii legiones, quod & ipſum Licinnium viderent in equum inſilientem, & ad fugam paratum, non amplius eo loco manere, nec cœnare ſunt auſæ: ſed relictis pecoribus & jumentis, omni & apparatu reliquo, tantumque ciborum ſecum auferentes quantum ad famem ea nocte pellendam ſatis eſſet, omni adhibita feſtinatione cum Licinnio Sirmium perveniunt. Pannoniæ civitas eſt Sirmium, quam ab utraque parte flumen adluit, in Iſtrum ſemet exonerans. Hoc oppidum curſu prætergreſſus, ac ponte fluminis ſoluto, pergebat ulterius, quod in Thracia militem colligere cogitaret.

Conſtantinus, occupata Cibali & Sirmio, & aliis quæ fugiens à tergo Licinnius relinquebat, quinque legionariorum millia ejus perſequendi cauſa mittit: ſed illi viæ, qua Licinnius fugerat, ignari, conſequi eum minime potuerunt. Conſtantinus autem ponte Sai juncto, quem Licinnius reciderat, cum exercitu Licinnii veſtigiis inhærebat. Quumque tranſiiſſet in Thraciam, pervenit ad eam planiciem in qua planicie Licinnium caſtra metatum reperit. Eadem nocte qua venerat, inſtructa ſuorum acie, militibus imperat prima luce parati ad pugnam eſſent. Ubi dies illuxiſſet, Licinnius conſpecto cum exercitu Conſtantino, aciem & ipſe ſuam

inſtruit: quum belli ſocium Valentem haberet, Cæſarem ab ſe dictum, ex quo fuga Cibalim reliquerat. Exercitus inter ſe congreſſi, ac primum ex intervallo ſejuncti, ſagittis utebantur: telis exhauſtis, cum haſtis & pugionibus irruebant. Dum acriter pugnam exercitus urgent, ii quos Conſtantinus Licinnium perſequi juſſerat, de conſpicuo quodam loco pugnantibus exercitibus ſuperveniunt, & flexo per collem quendam itinere, cum ſuis ex acclivi & eminentiore loco jungendas vires ſtatuunt, & hoſtes ab omni parte cingendos. Ab eo quum ſibi caviſſent Licinnii milites, & fortiter adverſus omnes dimicaſſent, jamque pluribus & innumerabilibus quidem utrimque cæſis, pari Marte pugnatum eſſet: ſigno dato à ſe invicem diremti ſunt exercitus.

Poſtridie pactis indutiis, viſum eſt inter ambos eſſe debere ſocietatem, & fœdus mutuum, ita quidem ut Conſtantinus imperaret Illyriis, & nationibus cæteris, quotquot ulterius eſſent porrectæ, Licinnius Thraciam & Orientem & ulteriores provincias haberet: Valens, appellatus à Licinnio Cæſar, quod (ut equidem arbitror) ſuo ſuffragio ſuffultus eſſet, ſuperiorem ſe ſtatuit. Quum autem Valens ſuperior eſſet, Licinnius

κακῶν αἴτιον [1] οἶμαι λεγόμενον. ἐξ ὧν ἠμοιμόν, καὶ ὁδόντων ὅρκων, ἢ μὴν βέβαια ταῦτα παρ' ἑκατέρα φυλάξειν, πρὸς πίστιν βεβαιοτέραν τοῦ τοὺς συνθήκας ἐμμεῖναι, Κωνσταντῖνος μὲν καδίστησι Καίσαρα Κείσωνα, ἐκ παλλακῆς αὐτῷ γεγονότα, Μινερβίνης ὄνομα, ἤδη νεανίαν ὄντα, καὶ Κωνσταντῖνον, ὃ πρὸ πολλῶν ἡμερῶν ἐν Ἀρελάτῳ τεχθέντα. ἀναδείκνυται δὲ σὺν αὐτοῖς Καῖσαρ καὶ ὁ Λικιννίου παῖς Λικιννιανὸς, εἰς εἰκοστὸν προβὰς [2] μῆνα τῆς ἡλικίας. τὸ μὲν οὖν τέλος ἐγένετο τοῦ δευτέρου πολέμου.

Κωνσταντῖνος δὲ, πυθόμενος Σαυρομάτας τῇ Μαιώτιδι προσοικοῦντας λίμνῃ ναυσὶ διαβαίνειν τὸν Ἴστρον τινὰ, ὅσην ἐπ' αὐτῷ χειμάζειν χώραν, ἦλθεν ἐπ' αὐτοὺς τὰ στρατόπεδα. συναντησάντων δὲ καὶ τὸν Βαρβάρων αὐτῷ μετὰ Ραυσιμόδου τοῦ σφῶν βασιλέως, τὴν ἀρχὴν οἱ Σαυρομάται προσέξαντο πόλεώς φρουρὰν ἀρκοῦσαν ἐχούσης, ἧς τὸ μὲν ἀπὸ γῆς ἀναδέχον εἰς ὕψος τοῦ τείχους ἐκ λίθων ᾠκοδόμητο, [3] τὸ δὲ τὸ ἀνώτερον ξύλινον ἦν. οἰηθέντες τοίνυν οἱ Σαυρομάται ῥᾳδίως τὴν πόλιν αἱρήσειν, εἰ τοῦ τείχους ὅσον ξύλινον ἦν καταφλέξαιεν, πῦρ τε προσῆγον, καὶ τοὺς ὅπλα τὸ τείχους ἐτόξευον. ἔπειτα

bitror) perhiberetur auctor eorum malorum quæ acciderant, è medio tolleretur. Quo facto, & sacramentis ultro citroque præstitis, sancte conditiones has utrimque servandas, ut arctiori se fide ad standum pactis conventis adstringerent, Constantinus Crispum, natum è concubina, cui Minervinæ nomen, qui jam adoleverat, & Constantinum in Arelatensi oppido ante non multos dies in lucem editum, Cæsares dixit: & cum iis Licinnianus quoque Licinnii filius, qui jam ætatis annum vigesimum ingressus erat, Cæsar designatus fuit. Atque hunc finem bellum secundum habuit.

Quum autem Constantinus inaudisset, ad Mæotidem paludem habitantes Sauromatas, Istro navigiis transjecto ditionem suam agere, ferre, copias in eos duxit. Itidem Barbari cum Rausimodo rege obviam ei profecti, primum quoddam oppidum tentabant, satis magno præsidio munitum, cujus ea pars muri quæ à terra surgebat in altum, erat opere lapideo facta, pars superior ligneo. Quamobrem arbitrati Sauromatæ, facillime se potituros oppido, si quicquid esset in muro ligneum exussissent, ignem admovebant, & consistentes in muro telis petebant.

1. Steph. αἴτιαν.

2. Alii μῆνα ne omnis prorsus interiret inter utrumque vocabulum similitudo: sed [ἔτος] nimirum requiritur, quod etiam exprimit Interpres.

3. Facilis mutatio in πόλι.

Sed

Sed quum murorum propugnatores telis ac lapidibus ex loco ſublimiore dejectis, Barbaros interficerent: jamque Conſtantinus adveniſſet, in Barbaros impetu facto de loco ſuperiore, multos occîdit, plures vivos cepit, reliquis fuga ſibi conſulentibus. Rauſimodus, majori parte copiarum amiſſa, naves ingreſſus, Iſtrum tranſjecit, quum haberet in animo ditionem Romanam denuo populari. Quod ubi Conſtantinus comperiſſet, & ipſe tranſjecto Iſtro ſubſequitur, ac fuga quendam ad collem ſilvis denſum delatos adoritur, & multos interficit, quorum in numero Rauſimodus erat: multiſque vivis captis, reſiduam multitudinem quæ manus porrigebat, in fidem recepit: eoque pacto magna cum multitudine captivorum ad prætorium reverſus eſt.

His in urbes diſtributis, Theſſalonicam acceſſit, & portu confecto, qui antehac ibi nullus erat, rurſus ad gerendum bellum contra Licinnium ſe parabat. Naves enim quæ ſingulæ triginta remis agerentur, ducentæ inſtruebantur, & onerariæ plures quam bis mille: peditum quoque centum & viginti, navalium & equeſtrium copiarum ad decem millia cogebantur. Licinnius, audito Conſtantini apparatu, dimiſſis ad nationes hinc inde nuntiis, idoneas bello naves, & equitum peditumque copias inſtrui jubebat. Sine mora

δὲ οἱ ἐφεσῶτες τοῖς τείχεσι, βέλεσί τε καὶ λίθοις τοὺς Βαρβάρους ἐξ ὑπερδεξίων βάλλοντες ἔκτεινον, ἀπαντήσας Κωνσταντῖνος, καὶ κατ' ἄνω τόπους τοῖς Βαρβάροις ὁπλισθεὶς, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ πλείους ἐζώγρησεν, ὥστε τοὺς λειπομένους φυγεῖν. Ραυσίμοδος δὲ τὸ πολὺ μέρος ἀποβαλὼν τῆς δυνάμεως, ἐς τὰς ναῦς ἐμβὰς, ἐπεραιοῦτο τὸν Ἴστρον, ἀφρονούμενος καὶ οὐδὲν τῶν Ρωμαίων λογίζεσθαι χώραν. ὅπερ ἀκούσας ὁ Κωνσταντῖνος ἐπικολούθει τὸν Ἴστρον καὶ αὐτὸς ἀφεὰς, καὶ συμφυγοῦσι πρός τινα λόφον ὕλαις ἔχοντα πυκναῖς, ἐπιπίπτει· καὶ πολλοὺς μὲν ἀνεῖλεν, ἐν οἷς καὶ Ραυσίμοδον αὐτόν· πολλοὺς δὲ ζωγρίᾳ ἑλὼν, τὸ περιλειφθὲν πλῆθος χεῖρας ἀνατείναν ἐδέξατο, καὶ μὴ πλήθους αἰχμαλώτων ἐπαγόμενος πρὸς τὰ βασίλεια.

Διανείμας δὲ τούτους ταῖς πόλεσιν, ὅτι τῇ Θεσσαλονίκῃ ἐχώρει, καὶ τὸν ἐν ταύτῃ λιμένα πρότερον οὐκ ὄντα κατασκευάσας, ὅτι τὸν πρὸς Λικίννιον αὖθις παρεσκευάζετο πόλεμον καὶ τεσσαράκοντα μὲν εἰς ἑξακοσίας παρεσκευάσθησαν, ναῦς δὲ φορτίδες συνήχθησαν πλέον ἢ δισχίλιοι· πεζὸς δὲ στρατὸς εἰς δώδεκα μυριάδας· ἥ τε ναῦς καὶ ἵππος, μύρια. Λικίννιος δὲ Κωνσταντῖνον ἀκούσας ἐν Θεσσαλονίκῃ εἶναι, διέπεμπεν ἀγγέλους καὶ τὰ ἔθνη, πλοῖα πολεμικὰ καὶ δυνάμεις πεζὰς τε καὶ ἱππικὰς διαπέμπειν ποιῶν σπουδῇ κελεύων. καὶ σὺν πάσῃ ταχεῖ τριήρεις ἐξέπεμπον, οἱ Λιβύπιοι

ξε

μὲ ὀγδήκοντα, Φοίνικες δὲ τὰς ἴσας, Ἰωνὶς δὲ καὶ Δωριεῖς οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἑξήκοντα, Κύπριοι δὲ τριάκοντα, καὶ Κᾶρες εἴκοσι, Βιθυνοὶ δὲ τριάκοντα, καὶ πεντήκοντα Λίβυες. ὁ δὲ πᾶς στρατὸς ἦν πέντε καὶ δέκα που μυριάδων, ἱππεῖς δὲ πεντακισχίλιοι τ καὶ μύριοι. τούτους τ Φρυγία καὶ Καππαδοκία παρεῖχεν. ὡρμίσθησ δὲ αἱ ναῦς ἐν τῷ Πειραιεῖ μὲ αἱ Κωνσταντίνου, καὶ τ Ἑλλήσποντον αἱ Λικίννιος εἶχεν. ὅπω τῶν ναυτικῶν τ καὶ πεζῶν ἑκατέρῳ τεχθέντων, ὁ μὲ Λικίννιος ἐν Ἀδριανῇ πόλει τ Θρᾴκης τὸ στρατόπεδον εἶχε· Κωνσταντῖνος δὲ ἐκ τοῦ Πειραιῶς τὰς ναῦς μετεπέμπετο, καὶ τὸ πλέον ἐκ τ Ἑλλάδος ἴσας. ἐκ δὲ τ Θεσσαλονίκης ἅμα τῷ πεζῷ προῆλθεν καὶ τινὰ ἡῖόνα τοῦ Ἕβρου ποταμοῦ, τ Ἀδριανουπόλεως ἐν ἀριστερᾷ ἰόντος, ἐστρατοπέδευεν. ἐκτάξαντος δὲ καὶ τ Λικιννίου τ ἀνώμην ἀπὸ τοῦ ὑπερκειμένου τῆς πόλεως ὄρους ἄχρι σταδίων διακοσίων καὶ δ[1] τινος ἐπὶ ποταμὸς τῷ Ἕβρῳ συμβάλλῃ, συχνὰς μὲ ἡμέρας ἀνθήλοις ἀντεκαθέζετο τὰ στρατόπεδα· καταγνόντας δὲ ὁ Κωνσταντῖνος ὅπη μάλιστα στενότερός ἐστιν ὁ ποταμὸς ἑαυτῷ, τοιόνδε τι μηχανᾶται. ξύλα κατάγειν ἐκ τ ὄρους ἐπέταττε τῷ στρατοπέδῳ,

missæ sunt ab Ægyptiis octoginta triremes, à Phœnicibus totidem, ab Ionibus & Dorienſibus Aſiaticis ſexaginta: Cyprii triginta, Cares viginti, Bithyni triginta, Africani quinquaginta ſuppeditabant. Peditum habebat ad centum & quinquaginta prope millia, equitum quindecim millia, quos Phrygia Cappadociaque præbebat. Et Conſtantini quidem claſſis erat in Piræeo, Licinnii naves ad Helleſpontum. In hunc modum conſtitutis ab utroque nauticarum ac terreſtrium copiarum rebus, Adrianopoli in Thracia caſtra Licinnius habebat, & Conſtantinus è Piræeo ſuas naves, è Græcia majorem partem collectas, arceſſebat. Simul terreſtri cum exercitu Theſſalonica progreſſus, propter ripam fluminis Hebri, qui ad lævam Adrianopolim adluit, caſtra faciebat. Quum & Licinnius ſuos inſtruxiſſet à monte qui oppido imminet, ad ducenta uſque ſtadia, ubi ... fluvius Hebro conjungitur, compluribus diebus adverſis utrinque caſtris exercitus ſubſtiterunt. Sed animadverſo Conſtantinus qua parte flumen eſſet artiſſimum, tale quiddam machinatur. Ligna de monte comportare jubet exercitum, funeſque nectere, quaſi pontem ſupra flu-

1. Leunel. [παρα'.]

2 Locus ita corruptus ut non facile poſſit in integrum reſtitui. Tænarus certe fluvius, quem huc ſpectare autumat Leunclavius, in Hebrum ſe exonerat.

men

κιννίου φυγῆς. Λικιννίου δὲ φυγόντος εἰς τὸ Βυζάντιον, ὁ Κωνσταντῖνος κατόπιν ἐχώρει, καὶ τὸ Βυζάντιον ἐπολιόρκει. Τῆ δὲ ναυτικῆ, καθάπερ εἴρηταί μοι, τῆ μὲν Πειραιῶς ἐκπλεύσαντος, εἰς ἣν Μακεδονίαν ὁρμιζομένην, μεταπέμπεται τὰς ναυάρχους ὁ Κωνσταντῖνος, ἐν τῷ σώματι τῷ Ελλησπόντιῳ τὰς ναῦς ὡς ἐγχρονέστατα κελεύσας. ἀφικομένης δὲ τῆς σὺν τῷ προσταχθέν, οἷς μὲν Κωνσταντίνου στρατηγοὶ μόνοις ὀγδοήκοντα τριακοντόροις τε ἄμα καὶ ἐλάσσοσι πλείοσιν ἔγνωσε ναυμαχεῖν, οἷα τῷ τόπῳ διὰ τὴν στενότητα πλήθει νεῶν καὶ ὄγκῳ ὀπιτηδείῳ. [1] Ἄβαντος δὲ ὁ Λικιννίου ναύαρχος διακοσίαις ἐπέπλει ναυσὶ, σφόδρα καταφρονῶν τῆς τῶν ἀντιπάλων νεῶν ὀλιγότητος, καὶ ἐν μέσῳ ταύτας λήψεσθαι ἐᾳδίως οἰόμενος. ἀφθέντων δὲ τῆς σημείων ἐξ ἑκατέρας, καὶ τῆς προφρέων ἐπιβόντων ἀμίλλαις, οἱ μὲν Κωνσταντίνου ναύαρχοι σὺν κόσμῳ τοῖς ἐναντίοις ὄντες ἔπλεον· τοῦ Ἄβαντος δὲ σὺν ἀταξίᾳ τάξει τε καὶ τῆς ἐναντίων ὁπλοφορίας ποιουμένου, προσπίπτουσι μὲν ταῖς ναυσὶν ἀμίλλαις, τῷ πλήθει στενοχωρουμένας, καὶ παρεδίδου πρόπον πρὸς τοῖς ἐναντίοις ἐς καταδυσίν τε καὶ παντοίαν φθοράν· πολλῶν δὲ καὶ αὐτῆς στρατιᾶς εἰς θάλασσαν ἐκπεσόντων, νὺξ ἐπιγενομένη τῇ ναυμαχίᾳ διέλυσε· καὶ οἱ μὲν εἰς Ἐλεοῦντα τὴν Θρᾴκης ὡρμίσθησαν, οἱ δὲ εἰς τὸν Αἰάντειον εἰσέπλευσαν λιμένα.

Licinnius fugiens à tergo reliquerat. Eo Byzantium fugadelato, Conſtantinus hominem perſequens, Byzantium obſedit. Jam Conſtantini claſſis (ut diximus) è Piræeo ſolverat, & in Macedonia ſtationem habebat. Itaque navarchos arceſſit, navibus ad oſtium Helleſponti adeſſe juſſis. Ubi claſſis præſto jam eſſet, velut imperatum fuerat, Conſtantini duces, octoginta duntaxat expeditiſſimis navibus, quæ triginta ſingulæ remis impellerentur, dimicandum cenſuerunt, quod is locus, propter anguſtias, magno navium numero non eſſet opportunus: Abantus autem, Licinnianæ claſſis imperator, ducentis navibus invehebatur, & hoſtilium navium paucitatem vehementer contemnebat, quas ab omni parte ſe nullo negotio putaret incluſurum. Sublatis utrinque ſignis, & proretis in adverſos tendentibus, Conſtantini navarchi ſic ſuas agebant naves ut hoſtem compoſite adorirentur. Abantus autem nullo ordine in adverſos impetum faciens, naves ſuas ob multitudinem in arctum coactas inter ſe collidebat, quodamque modo demergendas & varie perdendas hoſti præbebat. Denique multis militibus in mare præcipitatis, nox ſuperveniens navale prœlium diremit: & alteri quidem ad Eleuntem Thraciæ adpulerunt,

1. Alii Abas.

alteri portum Æantium ingressi sunt. Postridie ejus diei, quum vehementes aquilonis flatus essent, Abantus egressus Æantio portu, navalem ad pugnam se parabat. Sed quod eæ quinquaginta remorum naves quæ ad ostium Hellespontiſubstiterant, jam mandato ducum Eleuntem se contulissent, Abantus navium multitudine territus, de invadendis hostibus animi dubius hærebat. Circa meridiem flatus aquilonalis remittebat, & exortus auster vehemens, Licinnii classem ad litus Asiaticum repertam, partim in ipsum litus ejecit, partim saxis impegit, partim cum vectoribus demersit: ita quidem ut hominum quinque millia, naves cum hominibus centum & triginta perirent, quibus è Thracia partem exercitus in Asiam Licinnius propterea transmiserat, quod obsessis cum eo Byzantium præ multitudine nimis arctum fuisset. Quum autem in Asiam navibus quatuor Abantus aufugisset, & navale prœlium hoc modo pugnatum esset, jamque naves ad Hellespontum adpulissent, quæ varias merces & maximam commeatus copiam Constantini ducibus adtulerant: universa illi cum classe solvebant, ut se cum iis qui Byzantium obsidebant conjungerent, & urbem mari quoque cingerent. Licinnii pedi-

τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τὸ βορέου πολλῶ πνεύσαντος, ὁρμηθὼν Ἀβαντος τῆς Αἰαντίδος λιμένος, εἰς ναυμαχίαν παρεσκευάζετο. ἤδη δὲ μεινάντων ἐν τῷ στόματι τῆς Ἑλλησπόντου πεντηκοντόρων, ἐκ πρώτης ἁλὸς τῶν στρατηγῶν ἀφικομένων εἰς Ἐλεοῦντα, καὶ ἁπλαγεὶς ὁ Λικίννιος τῷ πλήθει τῶν νεῶν Ἀβαντος ι ἐνεδίαζεν ὁπλίσασθαι τοῖς ἐναντίοις. περὶ δὲ μέσην ἡμέραν ὑπέστρεφεν μὲν τὸ βόρειον πνεῦμα, νότος δὲ πνεύσας πολὺς, καὶ τὴν Λικιννίου σόλον πρὸς τῇ τῆς Ἀσίας ἀκρωνὶ πίπτοντα, τὰς μὲν ὀκείλῃ ἐποίει, τὰς δὲ πέτραις προσήρασσε, τὰς δὲ αὐτανδρους κατέδυεν· ὥστε ἄνδρας μὲν πεντακισχιλίους, ναῦς δὲ αὐτανδρους ἑξακοσίας καὶ ἑκατὸν, δι' ὧν ἔπυσεν ὁ Λικίννιος τῆς στρατιᾶς μέρος ἐκ τῆς Θρᾴκης εἰς τὴν Ἀσίαν ἐκπέμψας, οἷα στενοχωρουμένων πρὸς πλῆθος τῶν μετὰ Λικιννίου πολιορκουμένων ἐν τῷ Βυζαντίῳ. φυγόντος δὲ Ἀβάντου μετὰ τεσσάρων νεῶν εἰς τὴν Ἀσίαν, τὰ μὲν τῆς ναυμαχίας τέως διεπολεμήθη κατὰ τρόπον· πλοίων δὲ παντοῖα κομιζόντων φορτία εἰς τὸν Ἑλλήσποντον ἀφικομένων, καὶ πλείστων ὁπλιτικῶν ἐφοδίων τοῖς Κωνσταντίνου στρατηγοῖς ἐμποιησάντων, ἀνήγοντο μὲν ἅμα τῷ τοῦ σόλου πλοῦ, ὡς τοῖς τὸ Βυζάντιον πολιορκοῦσι συμμίξοντες, κυκλωσόμενοι δὲ καὶ διὰ θαλάσσης τὴν πόλιν· οἱ δὲ Λικιννίου πεζοὶ μηδὲ τὴν ἰδέαν τοῦ ναυ-

1. Ἐνεδίαζεν. Steph.

πικῆς

πικῆς δυνάμεως ὑποσάντες, ὅπι λαβόμενοι νεῶν εἰς τ Ελεοῦντα ἀπέπλευσαν.

Ἐκείνῳ δὲ τῇ πολιορκίᾳ Κωνσταντῖνος, καὶ χῶμα ἴσον ἔχον ὕψος τῷ τείχει καταστησάμενος, πύργους τε στήσας ὅπι τ χώματος ξυλίνους, ὑψηλοτέρους τ τείχους δι ὧν τοὺς τὸ τεῖχος φυλάττοντας κατελόξευον, ὡς αὖ ἐκ ἀσφαλείας κριοὺς καὶ ἄλλας μηχανὰς τῷ τείχει προσάγοι, διενοεῖτο τὴν πόλιν ἑλεῖν. τούτοις ὁ Λικίννιος ἀπορήσας, ἔγνω, καταλιπὼν τὸ Βυζάντιον, καὶ ἐν τούτῳ τὸ τῆς στρατιᾶς ἀδυνατώτερον ἐάσας, μετὰ τῶν ἐπιτηδείων καὶ σώματα ἐπιλέκτων ἐς αὐτὸν ἀποδειξαμένων, εἰς Χαλκηδόνα τ Βιθυνίας διαβαίνειν. πεπυσμένῳ γὰρ ὡς δυνήσεται, στρατιὰν ἐκ τ Ασίας συναγαγὼν, αὖθις ἀναμαχέσασθαι. Διαπλεύσας τοίνυν εἰς τὴν Χαλκηδόνα, καὶ κοινωνὸν ἑλόμενος τοῦ κινδύνου Μαρτινιανὸν, ἡγεμόνα τ ἐν τῇ αὐλῇ τάξεων ὄντα, (μάγιστρον τ ὀφφικίων καλοῦσι Ρωμαῖοι) Καίσαρα καθίστησι, καὶ μετὰ στρατιᾶς εἰς Λάμψακον ἐκπέμπει, κωλύσοντα τ ἀπὸ τῆς Θρᾴκης ὅπι τ Ελλήσποντον τ ἐναντίων διάβασιν· αὐτὸς δὲ εἰς τοὺς λόφους καὶ τὰς πρὸ τ Χαλκηδόνα φάραγγας τ οἰκείαν ἔταξε δύναμιν.

Τότε δὲ ὄντος ἐν τούτοις, ὁ Κωνσταντῖνος ἔχων πλῆθος νεῶν καὶ φορτίδων καὶ πολεμιστηρίων, διὰ τούτων τ βουλόμενος τῆς ἀντιπέρας ἠόνος κρατῆσαι, δεδιὼς τὸ τ χτ Βιθυνίαν

tes, quum ne conſpectum quidem copiarum illarum nauticarum ſuſtinuiſſent; navigia nacti Eleuntem diſceſſerunt.

Conſtantinus obſidionem urgens, quum aggerem paris cum muro altitudinis excitaſſet, & turres ligneas ipſo muro ſublimiores in aggere conſtituiſſet, de quibus muri defenſores telis petebantur, ut arietes aliæque machinæ muro citra periculum admoverentur, urbem omnino capere cogitabat. His Licinnius ad inopiam conſilii redactus, ſtatuit, deſerto Byzantio, & ibidem exercitus infirmiori parte relicta, cum maxime idoneis, qui & benevolentiam ei ſuam probaverant, Chalcedonem Bithyniæ quamprimum ſe recipere. Nam fieri poſſe credebat ut rurſus ex Aſia collecto exercitu dimicaret. Quamobrem navigio Chalcedonem delatus, adjunctum ſibi ſocium periculi Martinianum, qui ordinum palatinorum dux erat (Romani magiſtrum officiorum vocant) Cæſarem dicit, & cum exercitu Lampſacum mittit, impediturum quo minus hoſtes è Thracia tranſirent ad Helleſpontum: ipſe copias ſuas in collibus & ſitis ad Chalcedonem faucibus collocat.

His rebus intento Licinnio Conſtantinus, qui & onerariarum & bellicarum navium ingentem numerum habebat, & per has adverſo litore potiri vellet, veritus inacceſſas one-

rariis præſertim navibus Bithynici litoris oras, celoces & cymbas quamcitiſſime ſtruit, & iis ad promontorium ſacrum, quod dicitur, adoſtium Ponti ſitum, quodque Chalcedone ducentis ſtadiis abeſt, navigat: & expoſitis ibi copiis, quoſdam in colles adſcendit, ac in iis aciei ſtruendæ locum capit. Licinnius quamquam ab hoſte Bithyniam teneri cerneret, tamen ut vir omnibus periculis exercitus, Lampſaco Martinianum arceſſit, & milites exhortatus, quibus ſe præiturum diceret, ordines ad pugnam inſtruit, oppidoque egreſſus hoſtibus jam paratis occurrit. Acri pugna in locis Chalcedoni & fano interjectis inita, longe Conſtantini pars ſuperior erat, quæ hoſtes ingenti cum impetu adorta, tantam cædem edidit, ut de centum & triginta millium numero, vix triginta millia evaderent. Quum primum hæc eveniſſent, Byzantii Conſtantinum portis apertis accipiebant: idem & Chalcedoniis facitantibus. Licinius victus Nicomediam cum equitibus reliquis, & paucis peditum millibus, contendit.

In hoc tempore Perſa quidam, cui nomen Hormiſdas, regio ſanguine procreatus, ad imperatorem Conſtantinum ex hujuſmodi cauſa transfugit. Quum pater ejus, qui rex Perſarum erat, diem ſuum nata-

ἱππόνος ναυσὶ μάλιστα φορτίσι δυσωρύσσοδον, κέλητας καὶ ἀκάτια ταχύτατα καλασκευάσας, ὅπῃ τὸ λεγόμενον ἱερὸν ἄκρον, πρὸς τῷ στόματι τοῦ Πόντου κείμενον ἀναπλέοι, σταδίοις διακοσίοις Χαλκηδόνος διεστηκός, κἀνταῦθα τὴν στρατιὰν ἀποβιβάσας, ὅπῃ πνὰς λόφους αὐτοῖς, καὶ ἐξ αὐτῶν παρετάττετο. Λικίννιος δὲ τὴν Βιθυνίαν ἐχομένην τοῦ ἰδίου ἐναντίαν ὁρῶν, ἐν πασὶ τοῖς κινδύνοις ἐξεταζόμενος, Μαρτινιανὸν μὲν ἐκ τῆς Λαμψάκου μεταπέμπεται· τοὺς δὲ στρατιώτας παραθαρσύνας, καὶ αὐτὸς ἡγήσεσθαι σφίσι καθυποχείριος, συνέταττε τὸ στρατόπεδον ὡς ἐς μάχην· καὶ τῆς πόλεως προβὰς ἁπάντα παρεσκευασμένοις ἤδη τοῖς ἐναντίοις. μάχης δ' καρτερᾶς ἐν τοῖς μεταξὺ Χαλκηδόνος καὶ τοῦ ἱεροῦ τόποις γενομένης, παρὰ πολὺ τὸ Κωνσταντίνου μέρος ἐκράτει, σὺν πολλῷ τοῦ τόνου τοῖς πολεμίοις ὀπισθεν τοσοῦτον εἰργάσατο φόνον, ὥστε ἀπὸ τεσσάρων καὶ δέκα μυριάδων τρεῖς μόλις διαφυγεῖν. Βυζάντιοι μὲν ἦν, ἅμα τῷ ταῦτα γενέσθαι, τὰς πύλας ἀναπετάσαντες ἐδέχοντο Κωνσταντῖνον. ἐποίουν δὲ ταὐτὸ καὶ Χαλκηδόνιοι. Λικίννιος δ' μετὰ τῶν ἵππων ἦλθεν ἐς Νικομήδειαν ἐχούσῃ σὺν τοῖς περιλειφθεῖσιν ἱππεῦσι, καὶ πεζῶν χιλιάσιν ὀλίγαις.

Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πρὸς βασιλέα Κωνσταντῖνον ἐπεμόλησε Πέρσης ἀνὴρ, Ορμίσδης ὄνομα, τοῦ βασιλείου γένους, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. Τοῦ παιδὸς αὐτῷ Περσῶν βασιλεύοντος, καὶ τὴν γενέθλιον ἐπιτελοῦντος τοῦ τὸν Περσῶν νόμον ἦμεραν,

Ορμί-

Ορμίσδης εἰσῄει ἄγραν πολλὴν εἰσαγαγὼν εἰς τὰ βασίλεια. τῶν δὲ παρακληθέντων εἰς τὴν εὐωχίαν ὑπὸ πομπάντων αὐτὸν, ὡς κατὰ τὸ καθῆκον ἐπανασάντων, ἀγανακτήσας ἀπείλησε τὸν Μαρσύου μῦθον αὐτοῖς δώσειν. οἱ μὲν οὖν πλείους ἠγνόησε τὸν λόγον, οἷα δὴ οὐκ ἐπιχώριον ὄντα. Πέρσης δέ τις ἐπιδημήσας τῇ Φρυγίᾳ, καὶ τὸν κατὰ τὸν Μαρσύαν ἀκηκοὼς διήγημα, τὴν ἀπειλὴν Ορμίσδου τὴν ἔννοιαν τοῖς συμπαθήμασιν ἐξέθετο. οἱ δὲ καταχθέντες ἐν μνήμῃ τὴν ἀπειλὴν, ἐπειδὴ τὸν πατέρα τὸν Ορμίσδου τελευτῆσαι συνέβη, μεμνημένοι τῆς ἀπειληθέντων, τὸν μὲν ἀδελφὸν τὸν αὐτῶν νεώτερον ὄντα βασιλέα χειροτονοῦσι, καὶ ταῦτα, τῶν νόμων τῷ πρεσβυτέρῳ τῆς βασιλέως παίδων διδόντων τὴν τῶν ὅλων ἡγεμονίαν· Ορμίσδην δὲ πέδας δήσαντες, ἐφύλαττον ἔν τινι λόφῳ πρὸ τοῦ ἄστεος ὄντι. χρόνου δέ τινος διαδραμόντος ἡ τούτου γυνὴ τοιόνδε τρόπον αὐτῷ μηχανᾶται φυγήν. ἰχθὺν ἀγορεύσασα μέγαν, [1] ἵνα σιδηρᾶν ἐντὸς θείη τῇ τούτου νηδύϊ, καὶ ἀναῤῥάψασα δίδωσιν εὐνέτῃ τῆς πιστοτάτου· εἰπεῖν αὐτὸν Ορμίσδῃ κελεύσασα, παρόντος ἀδενὸς φαγεῖν τὸν ἰχθύν, καὶ τῷ κατὰ τοῦτο νηδύϊ εὑρισκομένῳ χρήσασθαι πρὸς βοήθειαν. τοῦτο βαλλαντίῳ, καμήλου ἐκπέμπει πλήρεις οἴνου καὶ ἀφθόνου τροφῆς, εὐωχεῖσθαι δίδοσα τοῖς

lem more Perſico celebraret, Hormiſdas regiam ingreſſus eſt: magna ſecum adlata ferinæ copia. Quum invitati ad convivium nullo eum honore dignati eſſent, nec uti decuerat adſurrexiſſent, indignatus, eos ſe Marſyæ morte multaturum minatus eſt. Eam orationem complures, ut peregrinam, non intelligebant: ſed Perſa quidam qui vixiſſet in Phrygia, & narrationem de Marſya audiviſſet, minarum Hormiſdæ ſententiam adſidentibus exponebat. Illi, memoria minarum ſuis animis inſcripta, quumprimum patrem Hormiſdæ mori contigit, earum recordati, fratrem ipſius natu minorem regno præficiunt, quantumvis lex majori natu inret regios liberos rerum ſummam tribueret: Hormiſdam vero compedibus vinctum, in ſito quodam ante urbem colle cuſtodiunt. Poſteaquam allquid temporis interceſſiſſet, uxor ejus hoc modo molitur ut evaderet. Magno piſce capto, limam ventri ejus indit: eoque rurſum conſuto, piſcem eunucho fideliſſimo tradit: cum mandato ut Hormiſdæ diceret, hoc piſce nemine præſente veſceretur, & ad opem eo quod in illius ventre reperiret, uteretur. Hoc capto conſilio, camelos ablegat vino cibiſque copioſis oneratos, & mariti cu-

1. Rectius Stephanus [ῥινὸν.]

cuſto-

ſtodibus epulum præbet. Interea dum epulo cuſtodes intenti ſunt, Hormiſdas, piſce diſcerpto, limam invenit: qua quum pedibus injectas compedes diſſecuiſſet & eunuchi ſtolam induiſſet, per medios cuſtodes jam temulentos egreſſus eſt, ſumtoque ſecum uno ex eunuchis, ad regem Armeniorum, amicum & hoſpitem ſuum, pervenit. Ejus opera tutus & incolumis ad Conſtantinum ſe contulit, qui eum omni tum honore, tum benevolentia dignatus eſt. Sed hæc quidem ut accidere, narrata ſunto.

Quum autem Conſtantinus etiam Nicomediæ Licinnium obſideret, rebus ille deſperatis, quod etiam ſciret nullas ſibi reſtare juſtas & ſatis amplas ad dimicandum copias: egreſſus urbe, ſupplex Conſtantino factus eſt, & ad eum adlata purpura, imperatorem ac dominum clamabat, veniamque præteritorum poſcebat. Nam vitam ſibi certo pollicebatur, cujus nomine jusjurandum uxori ejus à Conſtantino præſtitum fuerat. Martinianum Conſtantinus ſatellitibus ſuis occidendum tradidit, Licinnio Theſſalonicam ablegato, velut iſtic ſecure victuro: neque multo poſt ei, violata juriſjurandi religione (quod quidem Conſtantino non inſolens erat) laqueo vitam ademit.

ἀνδρα φυλάττειν. ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν φύλακες τῇ οἰνοχόᾳ προσεῖχον, Ορμίσδης τὸν ἰχθὺν διῃρεῖ, εὗρε τε ξῖνα· τὰς δ' ὑπερειμένας τοῖς ποσὶ πέδας διατεμὼν, ἀναλαβών τε τὴν τοῦ εὐνούχου στολὴν, διὰ μέσων τῶν φυλάκων ἤδη μεθυόντων ἐξέρχεται, καὶ τὸν εὐνοῦχον ἕνα παραλαβὼν, ἀφικνεῖται πρὸς Αρμενίων βασιλέα, φίλον ὄντα καὶ ξένον αὐτῷ καὶ διὰ τοῦτο μετ' ἀσφαλείας διασωθεὶς, τῷ Κωνσταντίνῳ προσέδραμε, καὶ πάσης ἠξιώθη τιμῆς τε καὶ θεραπείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅπως ἔσχεν ἀφηγησάμην.

Κωνσταντῖνος δὲ τὸν Λικίννιον καὶ ἐν τῇ Νικομηδείᾳ πολιορκοῦντος, ἀπογνοὺς τε ἐλπίσιν, ὅπλοις τε καὶ ὡς ἐδόκει δυνάμεις ὄζειν αὐτῷ πρὸς μάχην ἀρκοῦσαν, τε πόλεως προῆδεν, ἱκέτης τῷ Κωνσταντίνῳ καθίσατο, καὶ τὴν ἁλουργίδα προσαγαγὼν, βασιλέα τε καὶ δεσπότην ἐβόα, συγγνώμην ἐπὶ τοῖς προλαβοῦσιν αἰτῶν. ἐδαίρει γὰρ ὡς βιώσεται, τε αὐτῷ γαμετῆς ὅρκους ὑπὲρ τούτου λαβόντος Κωνσταντίνου. ὁ δὲ Κωνσταντῖνος Μαρτινιανὸν μὲν παρέδιδου τοῖς δορυφόροις ὑπὲρ θανάτου, Λικίννιον δὲ εἰς τε Θεσσαλονίκην ἐκπέμψας, ὡς βιωσόμενον αὐτόθι συν ἀσφαλείᾳ, μετ' ὀλίγον τοὺς ὅρκους παρῆσας, (ἦν γὰρ τοῦτο αὐτῷ συνήθες) ἀγχόνῃ τε ζῆν αὐτὸν ἀφῃρεῖτο.

---

2. Si vera ſint quæ de Conſtantino alii tradunt, non eſt cur illi Zoſimus perjurii crimen affingat, cum non tam jurisjurandi religionem violaſſe videatur, quam à Licinnio violatam vindicaſſe; utpote qui ob perpetuas Conſtantini vi-

Plen-

Πειρασας δὲ ἅπασης εἰς μόνον Κωνσαντίνου ἀρχῆς, κλέπτ λοιπὸν τῷ χρ φύσιν ἐνοῦσ αὐτῷ κακοήθειαν ἐκρύπτεν, ἀλλὰ ἐνεδίδου τῇ καθ' ἡδονὴν ἐξουσίαν ἅπαντα πρᾶττειν. ἐχρῆτο δ' ἔτι καὶ [2] τοῖς πατρίοις ἱεροῖς, οὐ τιμῆς ἕνεκα μᾶλλον ἢ χρείας. ἦ καὶ μάντεσιν ἐπείθετο πεπειραμένοις, ὡς ἀληθῆ προειποῦσιν ὅτι πᾶσι τοῖς κατορθώμασιν αὐτοῦ. ἐπεὶ δ' εἰς τὴν Ῥώμην ἀφίκετο, μεσοῦσ πάσης ἀλαζονείας, ἀφ' ἑστίας ὡήθη δεῖν ἄρξασθαι τ ἀσεβείας. Κρίσπον γὰρ παῖδα, τῆς τ Καίσαρος (ὡς ἔιρηταί μοι πρότερον) ἀξιωθέντα τιμῆς, εἰς ὑποψίαν ἐλθόντα τ Φαύστῃ τῇ μητρυιᾷ συνεῖναι, τ τ φύσεως δεσμὸν μηδένα λόγον ποιησάμενος, ἀνεῖλε. τῆς δὲ Κωνσαντίνου μητρὸς Ελένης ὅτι τῷ τηλικούτῳ πάθει δυσφορωτέρας, καὶ ἀχέτως τ αὐθαίρετον τ νέου φορέσης, παραμυθούμενος ὥσπερ αὐτῷ ὁ Κωνσαντῖνος, κακῷ τὸ κακὸν ἰάσατο μείζονι. βαλανεῖον γὰρ ὑπερ τὸ μέτρον ἐκπυρωθῆναι κελεύσας, καὶ τούτῳ

Posteaquam universum imperium ad unius Constantini potestatem rediisset, non jam amplius insitam à natura malitiam tegebat: sed indulgens animi libidini, omnia pro imperio agebat. Et patriis adhuc sacris utebatur, non tam honoris causa quam necessitatis: quo fiebat ut & hariolis, siqui essent experientes, fidem haberet, veluti qui vera ei de rebus omnibus feliciter gestis prædixissent. At ubi Romam venit, omnis adrogantiæ plenus, ab ipso lare sibi sumendum impietatis exordium putavit. Nam Crispum filium, Cæsaris (ut ante dictum est) ornatum titulo, quod in suspicionem veniisset quasi cum Fausta noverca consuesceret, nulla ratione juris naturalis habita, sustulit. Quumque Constantini mater Helena tantam calamitatem ægro ferret animo, & intolerabilem ex cæde juvenis dolorem perciperet: quasi consolans eam Constantinus, malum malo majori sanavit. Nam quum balineum

---

dorias, rebus suis depositis jam ac deploratis, nullam prætermisit occasionem qua ademptum sibi justissimo victoriarum arbitrio imperium in integrum restitueret, ἄλλοτ' ἄλλως ἐπινοῶν ἐπιβουλῆς τρόπους ὡς ἂν κακῶς τ Εὐσεβίτλα ἀμείψαιτο. *Euseb. de vita Con. lib 1. c. 43. Theodor. lib. 1. c. 7.* Addas licet Licinnium infenso fuisse erga Christianos animo, quos Constantinus chariſſimos habuit, ut ægrè ferret suo patrocinio adjuros aliorum exponi injuriis. Nec reponat quispiam fidem his scriptoribus esse abrogandam quod dediti fuerint partium studiis, cum nec Zosimus eadem censura immunis esse possit, utpote juratus Christiani nominis hostis & gentilium cultui addictissimus.

1. Inter Ἀνίχεφα βασιλικῶν νόμων hoc occurrit apud Euseb. l. 10. c. 5. ὡς ἐκάστῳ δοθείη ἐξουσία & διδόναι ἑαυτῷ τὸ λῷστον εἰ ἐκείνῃ τῇ θρησκείᾳ λῷ αὐτὸς ἑαυτῷ ἀρμόζειν νομίζῃ. Sub hoc itaque tempus etsi patrios non abolevit ritus, Christianis tamen potius favisse videtur, indulta iis libertate, quam omnes fere antea imperatores ereptum iverunt.

accendi

accendi ſupra modum juſſiſſet, eique Fauſtam incluſiſſet, mortuam inde extrahit. Horum ipſe ſibi conſcius, & præterea contemtæ ſacramentorum religionis: ad flamines accedens admiſſorum luſtrationes poſcebat. Illis reſpondentibus, non eſſe traditum luſtrationis modum, qui tam fœda piacula poſſet eluere. quidam Hiſpanus genere, cui nomen eſſet Ægyptius, Romam delatus, palatiniſque mulierculis familiaris factus, & ad Conſtantini colloquium admiſſus, ſententiam doctrinæ Chriſtianorum habere vim abolendi quodcunque peccatum confirmavit, & id ipſum adeo polliceri, nimirum acceptantes eam homines impios, mox omni delicto liberari. Eam orationem quum non gravate Conſtantinus accepiſſet, ac patrita miſſa faceret, perceptis iis quæ hic Ægyptius offerebat, principium impietatis hoc dedit, ut divinationem ſuſpectam haberet. Nam quod ei multæ res pro-

τῷ Φαύσταν ἐναποθέμβνος, ἐξήγαγε νεκρὰν ἡμιθνῆ. [1] ταῦτα συνεπιστάμβνος ἑαυτῷ, καὶ πρεσβύτερα γε ὅρκων καταφρονήσεις, προσήει τοῖς [2] ἱερεῦσι καθάρσια τῶν ἁμαρτημάτων αἰτῶν. εἰπόντων δὲ ὡς ἐ παραδέδοται καθαρμὸς τρόπος δυσεβήματα τηλικαῦτα καθῆραι δυνάμενος, Αἰγύπτιός τις ἐξ Ἰβηρείας εἰς τ Ῥώμην ἐλθὼν, κὴ τ εἰς τὰ βασίλεια γυναιξὶ συνήθης γβνόμβνος, ἐντυχὼν τῷ Κωνσταντίνῳ, [3] πάσης ἁμαρτάδος ἀναιρετικὴν εἶ) τὴν τῶν Χριστιανῶν διεβεβαιώσατο δόξαν· κὴ τοῦτο ἔχων ἐπάγγελμα, τὸ τὸς ἀσεβεῖς μεταλαμβάνοντας αὐτῆς, πάσης ἁμαρτίας ἔξω παραχρῆμα καθίστασθαι. δεξαμβνὸς ὁ ἔρασα Κωνσταντίνε τ λόγον, κὴ ἀφειμβνου μὴ τῶν πατρίων, μεταχόνῳ δὲ ὧν ὁ Αἰγύπτιος αὐτῷ μετεδίδε, τῆς ἀσεβείας τ ἀρχὴν ἐποιήσατο, τὴν μαντικὴν ἔχειν ἐν ὑποψίᾳ. πολλῶν γὰρ αὐτῷ διὰ ταύτης προῤῥηθέντων εὐτυχημάτων κὴ ἐκβαινόντων εἰς ἔργον, ἐδε-

1. Atqui Theodor. lib. 1. c. 5. Criſpum refert mortem obiiſſe vigeſimo imperii anno, multaſque leges una cum Patre pro Chriſtianorum libertate ſanxiſſe, temporum fidem teſtatus quæ legibus ſubſcribebantur, ut nihil doli ſubeſſe videretur. In hoc certe Chriſtianus imperator Cæſarem imitatus *qui vel ſuſpicionem adulterii à ſuâ uxore abeſſe voluit.*

2. Sopatrum de hac re conſuluiſſe Conſtantinum refert Theod. loco ſtatim citato, quo tamen conceſſo, *ſive is Sopater fuerit ſeu alii quicunque Sacerdotes nihil intereſt*, Οὐ δήπου πάντων ἦν, *inquit*, τ φιλοσοφον ἀγνοεῖν ὡς Ἡρακλῆς ὁ Ἀλκμήνης Ἀθλώσιν ἐκαθάρθη μὴ τὴν Τεκνοκτονίαν τοῖς Δημήτρου μυστηρίοις κὴ μὴ τ ἱκέτην Φονον ὂν ξένον κὲ Φίλον ὄντα ἀδίκως ἀνελεῖν

3. Conſtantinum vel ingratiis laudat Zoſimus cum non neget delicatum illi fuiſſe ſenſum ad omnem mali ſuſpicionem. Sed non admiſſi expiationem quærenti refert Zonaras Tom. 3. l. 1. Sylveſtrum R. Epiſcopum ſacram illam baptiſmi Κολυμβήθραν præmonſtraſſe, quippe tunc agebatur de lepra ſananda qua laborabat Conſtantinus.

δέῃ μήποτε ἡ ἄῤῥησις κατ' αὐτῆ πὶ πωθανομένοις τὸ ἐσόμενον προεξηγήσειν· καὶ ἐκ ταύτης τ προαιρέσεως πρὸς τὸ ταῦτα καλαλύειν ἐτράπη. τ δὲ πατρίου καταλαβούσης ἑορτῆς, καθ' ἣν ἀνάγκη τὸ στρατόπεδον ἦν ἰέναι εἰς τὸ Καπετώλιον, ἄνοδον ὀνειδίζων αὐαίδην, καὶ τῆς ἱερᾶς ἀγιστείας καταπατήσας, εἰς μῖσος τε τὴ γερουσίαν καὶ τὸν δῆμον ἀνέπεσεν.

Οὐκ ἐνεῖχον δὲ τὰς παρὰ πάντων ὡς εἰπεῖν βλασφημίας, πόλιν αὐτέξουσον τῆς Ῥώμης ἐζήτει, καθ' ἣν αὐτὸν ἔδει βασίλεια καλασήσασθαι. γλυκύμορος ἡ μεταξὺ Τρωάδος καὶ τ ἀρχαίας Ιλίου καὶ τόπον εὑρὼν εἰς πόλεως κατασκαὴν ὀπτήδειον, θεμελίους τ ἐπήξατο, καὶ τείχους τε μέρος εἰς ὕψος ἀνέπεσεν· ὅσον ἄχει νῦν ὁρᾶν ἔνεστι τοῖς ὅτι τ Ελλήσποντον πλέουσιν. 1 ἐλθὼν δὲ εἰς μετάμελον, καὶ ἀτελὲς τὸ ἔργον καλαλιπὼν, ὅτι τὸ Βυζάντιον ἦλθ. θαυμάσας δὲ τ τῆς πόλεως θέσιν, ἔκεινε ταύτῃ ὅπ μάλιστα αὔξῆσαι, καὶ ἐς βασιλέως οἴκησιν ἁρμοδίαν καλασῆσαι. κεῖται μὲ γὰρ ἡ πόλις ὅτι λόφυ, μέρος ἐπέχουσα τῦ Ισθμῦ, τ δὲ τ κα-

sperae per hanc prædictæ fuissent, eventumque re ipsa sortitæ: verebatur ne itidem aliis adversus ipsum hanc consulentibus, id quod futurum esset prædiceretur: atque hoc consilio impulsus, ad hujusmodi abolenda se convertit. Quum autem dies quidam more patrio festus adpetiisset, quo die in Capitolium exercitui adscendendum erat: eum adscensum verbis contumeliosis impudenter infectans, re divina proculcata, senatus atque populi odium incurrit.

Quumque profectas ab omnibus, prope dixerim, execrationes haud ferret, urbem quandam Romæ parem quærebat, in qua palatium ipse sibi conderet. Itaque quum esset inter Troadem & priscum illud Ilium, invento loco urbe condendæ idoneo, fundamenta jecit, & muri partem aliquam in altum egit, quam adhuc videre est, siqui versus Hellespontum navigent. Sed quod eum hujus operis instituti pœnituisset, eo relicto, ut erat imperfectum, Byzantium concessit. Cujus urbis situm admiratus, eam quam maxime statuit amplificandam, & efficiendam idoneam ut principis in ea domicilium esset. Nam urbs in colle sita est, ejus Isthmi par-

1. Prima urbis fundamenta jecit ὁ Σαρδικῆ, secundo in Sigæo, postremum in Chalcedone, *Zonaras loco citato.* Sed cum aquilæ, quodam futuri olim imperii augurio, operarum στοχεῖα Byzantium transtulissent mutato consilio Imperator ibidem collocavit imperii sedem.

tem complexa, quem Iſthmum id quod Ceras ſive Cornu vocant, & Propontis efficiunt. Et olim quidem eo loco portam habebat, quo loco porticus illæ deſinunt quas Severus imperator exſtruxit, quum ſuas adverſus Byzantios iras depoſuiſſet, qui hoſtem ipſius Nigrum in urbem admiſerat. Murus per collem demiſſus ab occidentali parte, uſque Veneris ædem & ipſum mare pertinebat, quod eſt è regione Chryſopolis. Eodem modo & ab aquilonali colle deorſum ductus erat uſque ad portum, quod navale dicunt, & ulterius uſque ad mare quod directo ſitum eſt ad id oſtium per quod in Euxinum Pontum navigatur. Et artum quidem hoc terræ ſpatium ad Pontum uſque trecentis plus minus ſtadiis in longitudinem patet. Hæc priſca civitatis amplitudo erat. Conſtantinus autem eo loco quo loco quondam porta erat, exſtructo foro rotundo, quod porticibus diſtegis incluſit, fornices duos è marmore Præconeſio maximos fecit, oppoſitos ſibi: per quos ire licet in Severi porticus & urbe priſca egredi. Quumque longe majorem urbem efficere vellet, eam ultra veterem murum decem & quinque ſtadiis muro novo circumdedit, qui totum

λιμένα Κέρατος καὶ τῆς Προποντίδος ἐκτελεμένου. καὶ τὸ μὲν παλαιὸν εἶχε τὴν πύλην ἐν τῇ συμπληρώσει τῆς στοᾶς ἃς Σεβῆρος ὁ βασιλεὺς ᾠκοδόμησατο, παυσάμενος τῆς κατὰ Βυζαντίων ὀργῆς, ὅτι Νίγρον ὑπεδέξαντο πολέμιον ὄντα· τὸ δὲ τεῖχος διὰ τοῦ λόφου καθήκοντος ἦν ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ μέρους ἄχρι τοῦ τῆς Ἀφροδίτης ναοῦ, καὶ θαλάσσης τῆς αὐτόθι Χρυσοπόλεως. ἀπὸ δὲ τοῦ βορείου λόφου κατὰ τὸν ἴσον τρόπον κατὰν ἄχρι τοῦ λιμένος, ὃν καλοῦσι νεώριον, καὶ ἐπέκεινα μέχρι θαλάσσης, ἣ κατὰ θυρὸν κεῖται τοῦ στόματος δι' οὗ πρὸς τὸν Εὔξεινον ἀνάγονται Πόντον. μῆκος δὲ ἔχει τὸ στενὸν τοῦτο μέχρι τοῦ Πόντου σταδίων ὡσεί πως τριακοσίων. [1] τὸ μὲν οὖν ἀρχαῖον τῆς πόλεως μέγεθος τοῦτο ἦν. [2] ἀγορὰν δὲ ἐν τῷ τόπῳ, καθ' ὃν ἡ πύλη τὸ ἀρχαῖον ἦν, οἰκοδομήσας κυκλοτερῆ, καὶ στοαῖς διεγείσι ταύτην περιλαβών, ἀψίδας δύο μαρμάρου Προκοννησίου μεγίστας ἀνθ' ἑαυτῶν ἀπεπύρωσε, δι' ὧν ἔνεστιν εἰσιέναι εἰς τὰς Σεβήρου στοάς, καὶ τὰ πάλαι πόλεως ἐξιέναι. πολλῷ δὲ μείζονα τὴν πόλιν ἀποφῆναι βουλόμενος, τὰ πάλαι τείχους ἐπέκεινα σταδίοις πεντεκαίδεκα τείχει περιέβαλε τὴν πόλιν, ἀπολαμβάνοντι

1. Huc adjicias licet Dionis deſcriptionem in Severo, ubi præter urbis ſitum, multa occurrunt memorabilia.

2. Quod forum Zonaras vulgo Πλακωτὸν vocari dicit quippe quod eſſet πλακὶ λιθίναις κεκοσμημένον.

πάντα

πείτα τ Ισθμὸν ἀπὸ θαλάσσης εἰς θάλασσαν. τούτῳ τῷ τρόπῳ πολλῷ μείζονα τῆς προτέρας ἀποτελέσας, καὶ βασίλεια κατεσκεύασεν ὀ πολλῷ τῆς Ρώμης ἐλάττονα· καὶ τ ἱπποδρόμου εἰς ἅπαν ἐξήσκησε κάλλος, τὸ τῆς Διοσκούρων ἱερὸν μέρος αὐτῆ ποιησάμενος, ὧν καὶ τὰ δείκηλα μέχει νυῦ ὄξιν ὅλη τῆς τ ἱπποδρόμου ζοῶν ἐζῶντα ἰδεῖν. ἔσησε ὃ καὶ δή τι τῆ ἱπποδρόμου μέρος καὶ τ τείποδα τ ἐν Δελφοῖς Απόλλωνος, ἔχοντα ἐν ἑαυτῷ καὶ αὐτὸ τὸ τῆ Απόλλωνος ἄγαλμα. ἔστι δὲ ἐν τῷ Βυζαντίῳ μεγίστης ἀγορᾶς τεσσάρυ, καὶ τὰς τῆς μιᾶς ζυᾶς ἄκρας, εἰς ἣν ἀνάγκην καὶ ὀλίγοι βαθμοὶ, ναὸς ᾠκοδομήσατο δύο, ἐξαθιδρύσας ἀγάλματα θατέρῳ μὲν μητρὸς θεῶν Ρέας, ὅπερ ἔτυχον οἱ σὺν Ιάσονι πλεύσαντες ἱδρυσάμενοι καὶ τὸ Δίνδυμον ὄρος, τὸ Κυζίκυ τῆς πόλεως ὑπερκείμενον. φασὶ ὃ ὡς καὶ τοῦτο διὰ τ ταῦτ τὸ θεῖον [1] ἐλωβήσατο ξαθυμίαν, τύς τε ταῦτ ἑκάτερα λέοντας ἀφελῶν, καὶ τὸ σχῆμα τῆς χερῶν ἐνθηλάξας. κατέχειν γὰρ πάλαι δοκοῦσα τοὺς λέοντας, νυῦ εἰς ἀσχολίης μεταβέβληται σχῆμα, τὴν πόλιν ἐφορῶσα καὶ ἀφειέμενα. ἐν δὲ θατέρῳ Ρώμης ἱδρύσατο Τύχην, καλασκαλάσας ὃ οἰκίας ποσὶ τῆς ἐκ τ γερουσίας ἀκολουθήσασιν αὐτῇ, δι-

Iſthmum à mari ad mare complecteretur. Hoc modo quum urbem priore multo amplíorem reddidiſſet, palatium quoque condidit, Romano non multum cedens. Itidem circum ad omnem elegantiam perpolivit, cujus partem fecit Caſtoris & Pollucis ædem quorum ſimulachra nunc etiam in circi porticibus ſtantia videre licet. Statuit & quadam in parte circi Apollinis Delphici tripodem, in ſe continentem ipſius Apollinis ſimulachrum. Quumque Byzantii forum maximum eſſet, quatuor porticibus incluſum: ad extremas partes unius ex hiſce porticibus, ad quam gradus non pauci ſurſum ducunt, ædes duas exſtruxit, collocato in harum altera matris deûm Rheæ ſimulachro, quod in monte Dindymo, qui oppido Cyzico imminet, olim illi conſtituerant quos Jaſon navigationis ſocios habuit. Et aiunt eum hoc, quadam ex vecordia nihili faciente res divinas, mutilaſſe, leonibus utrimque ſublatis, & manuum figura mutata. Nam quum olim tenere leones videretur, nunc ſpeciem precantis exhibet, urbem inſpectans & obſervans. In altera Fortunæ Romanæ ſimulachrum poſuit. Præterea quibuſdam Roma ſequutis eum ſenatoribus domos

1. Rectè Zoſimus, cum hæc tantum quaſi de profligato gentilium cultu trophæa erexerit Chriſtianus Imperator; alia quidem ſimulacra operis admirandi ſupereſſe voluit non ut obſequium iis deferretur ſed aliquis conſtaret artificio honos. videſis Sozom. lib. 2. c. 4.

ædificavit. Nec jam bellum ullum amplius gerebat: adeo quidem ut Thaifalis, natione Scythica, cum equitibus quingentis irruentibus, non modo nullas copias adverſus eos in aciem eduxerit; ſed etiam parte majori exercitus amiſſa, quum hoſtes ad ipſum vallum uſque populatos omnia conſpexiſſet, arrepta cupide fuga ſibi conſuluerit.

A bellorum curis vacuus, voluptariæque vitæ deditus, populo Byzantino publicam annonam diſtribuit, quam & hactenus ille ſemper habuit. Quumque pecuniam publicam in plurimas inutiles ſtructuras impenderet, quædam ædificavit, non multo poſt diruta, quod ob feſtinationem durabilia non eſſent. Conturbavit & magiſtratuum officia, jam olim inſtituta. Nam quum duo eſſent præfecti prætorio, qui hoc officium communiter gerebant: non palatini tantum ordines eorum cura poteſtateque gubernabantur: ſed etiam ii quibus urbis erat commiſſa cuſtodia, & quotquot in omnibus limitibus erant collocati. Hic enim præfectorum prætorio magiſtratus, qui poſt imperatorem ſecundus exiſtimabatur, & annonas erogabat, & contra militarem diſciplinam admiſſa convenientibus pœnis corrigebat.

Conſtantinus autem recte conſtituta turbans, unum hunc ἐτέλεσε πόλεμον ἀδένα καταρθωκώς. Ἐπιβάντων δὲ Θαϊφάλων, Σκυθικῆ φύσει, ἱππεῦσι πεντακοσίοις, ἃ μόνον οὐκ αὐτεπάξατο τέτοις, οὐδὲ καὶ τὸ πολὺ τῆ δυνάμεως ἀποβαλὼν, καὶ τὰ μέχρι τοῦ χάρακος αὐτοὺς λεϊζομένους ἰδὼν, ἀγαπητῶς ἀποδρᾶς διεσώθη.

Μείνας δὲ ἀπόλεμος, καὶ τρυφῆ τὸν βίον ἐκδὺς, διένειμε τῷ Βυζαντίων δήμῳ σίτησιν δημοσίαν, ἣν ἄχρι τῆδε διέμεινεν ἔχων. εἰς οἰκοδομίας δὲ πλείστας ἀνωφελεῖς τὰ δημόσια χρήματα δαπανῶν, πρὸ καταστκευάσεν ἃ μικρὸν ὕστερον διελύετο, βέβαια διὰ τὴν ἔπειξιν τῶν ἔργων. συνετάραξε δὲ τὰς πάλαι καθεσταμένας ἀρχάς. δύο γὰρ τῶν αὐλῆς ὄντων ὑπάρχων, καὶ τῆ ἀρχῆ κοινῆ μεταχειριζομένων, οὐ μόνον τὰ περὶ τὴν αὐλὴν τάγματα τῇ τότων ὠκονομεῖτο φροντίδι καὶ ἐξουσίᾳ, ἀλλὰ γὰρ καὶ τὰ ὁπλοφυλάκια τῆς πόλεως φυλακὴν, καὶ τὰ τῶν ἐφεδρείων ἐκκαθάρματα πάσας. ἡ γὰρ τῆς ὑπάρχων ἀρχὴ δευτέρα μὲν τὰ σκῆπτρα νομιζομένη καὶ τῆς σίτησεως ἐποιεῖτο τὰς διαδόσεις, καὶ τὰ παρὰ τὴν στρατιωτικὴν ὑπερημέλειαν ἁμαρτανόμενα τῶν καθηκόντως ἐπανώρθου κολάσεσι.

Κωνσταντῖνος δὲ τὰ κλῶσι καθεσῶτα κινῶν, [1] μίαν ἔσαν ἐς

1. In Conſtantinum rejicit Zoſimus R. imperii ſenſim declinantis invidiam.

τέσσαρας

τέσσαρας διεῖλεν ἀρχάς. ὑπάρχῳ γὰρ ἑνὶ πᾶσαν Αἴγυπτον ἅπασαν πρὸς τῇ Πενταπόλει Λιβύης, καὶ πᾶσαν ἑῴαν ἄχρι Μεσοποταμίας, καὶ προσέτι γε Κιλικίας, καὶ Καππαδόκας, καὶ Ἀρμενίους, καὶ τὸ παράλιον ἅπαν, ἀπὸ Παμφυλίας ἄχρι Τραπεζοῦντος, καὶ τὰ μέχρι τοῦ Φάσιν φρουρεῖα, παρέδωκε· τῷ αὐτῷ καὶ Θρᾴκιλλον ὑπέβαλλας, Μυσίαν τε μέχρις Αἵμου καὶ Ῥοδόπης καὶ μέχρι Δοβήρου πόλεως ὁριζομένῳ· καὶ Κύπρον μέντοι, καὶ τὰς Κυκλάδας νήσους, πλὴν Λήμνου καὶ Ἴμβρου καὶ Σαμοθράκης. ἑτέρῳ δὲ Μακεδόνας, καὶ Θετταλοὺς, καὶ Κρῆτας, καὶ πᾶσαν Ἑλλάδα, καὶ τὰς περὶ αὐτὴν νήσους, καὶ ἀμφοτέρας Ἠπείρους, καὶ πρὸς ταύταις Ἰλλυριοὺς, καὶ Δάκας, καὶ Τριβαλλοὺς, καὶ τὰς ἄχρι τοῦ Βαλερίας Παίονας, καὶ ὅτι τούτοις πᾶσαν ἄνω Μυσίαν. τῷ δὲ τρίτῳ πᾶσαν Ἰταλίαν ἅπασαν, καὶ Σικελίαν, καὶ τὰς περὶ αὐτὴν νήσους, καὶ ἔτι γε Σαρδόνα, καὶ Κύρνον, καὶ πᾶσαν ἀπὸ Σύρτεων Κυρηνίης ἄχρι Λιβύης. τῷ δὲ τετάρτῳ τοὺς ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις Κελτοὺς καὶ Ἰβηρας πρὸς τῇ Βρεττανικῇ νήσῳ. ταύτην διῳκημένην τοῦ πρὸ ὑπάρχων ἀρχὴν, καὶ ἄλλοις ἐπ-

magiſtratum in quatuor imperia diſcerpſit. Nam uni præfecto prætorio totam Ægyptum cum Libyæ Pentapoli, & orientem ad Meſopotamiam uſque, & præterea Cilices, Cappadoces, Armenios, oramque maritimam totam, à Pamphylia Trapezuntem uſque, & uſque ad caſtella propter Phaſidem ſita, tradidit: eidem & Thracia commiſſa, & Myſia, Hæmi, ac Rhodopes, ac Doberi oppidi finibus circumſcripta. præterea Cyprum adjecit, & Cycladas inſulas, Lemno, & Imbro, & Samothracia, exceptis. Alteri Macedones adtribuit, & Theſſalos, & Cretenſes, & Græciam, & circumjacentes inſulas, & Epirum utramque, & Illyrios, & Dacos, & Triballos, & Pannonios ad Valeriam uſque, & Myſiam ſuperiorem. Tertio, totam Italiam, & Siciliam, & circumjacentes inſulas, & Sardiniam, & Corſicam, & Africam à Syrtibus Cyrenem uſque. Quarto tranſalpinos Celtas, & Hiſpanos, cum inſula Britannica, commiſit. Hac ratione diviſo præfectorum imperio, ſtudioſe conatuseſt aliis quoque modis eorum poteſtatem immi-

---

At certe parcius hæc debuiſſet objicere, ſi modo ſecum reputaſſet quam proclive fuerit viris ſummam poſt Imp. nactis rerum adminiſtrationem, quoquomodo eniti ut ſibi militum animos conciliarent, atque adeo ducente imperii ſpe omnia miſcere: & ſane ubi ejuſdem arbitrio commiſſa eſt tum diſciplinæ militaris, tum ſtipendii erogandi cura, periculum eſt ne data occaſione aliquando utatur imperii ſibi aſciſcendi, quippe cum penes illum fuerit id omne efficere ad quod vel pœnæ metus milites coegerit, vel pellexerint donorum illecebræ. Munivit proinde ſe Conſtant. Solenni illo politicorum effato, *dividere ſe. & imperare.*

nuere.

nuere. Nam quum præeſſent ubique locorum militibus non modo centuriones & tribuni, verumetiam duces: (ſic enim appellabantur qui quolibet in loco prætorum vicem obtinebant) magiſtris militum inſtitutis, altero equitum, peditum altero, & in hos tranſlata poteſtate militum ordinandorum, & coercendi delinquentes, hac etiam in parte præfectorum auctoritati detraxit. Id vero tam pace quam bello plurimum detrimenti rebus adtuliſſe, me protinus indicante patebit. Quippe dum præfecti prætoriis ubique terrarum vectigalia per miniſtros ſuos exigerent, & militarem ex iis ſumtum facerent: iidemque milites dicto audientes haberent, in ſuſtinendis ob delicta pœnis, prout ipſis ea coercenda viderentur: non abs re milites, cum animo ſuo cogitantes, eum qui annonam & ſtipendium præberet, delinquentes etiam punire, nihil agere præter officium audebant, partim annonarum ademtionem, partim præſentem coercitionem veriti: nunc quum alius ſit qui ſtipendium exhibet, alius cujus arbitrio diſciplina militaris eſt commiſſa, omnia pro imperio agunt: ne dicam, majorem annonæ partem ducis & adparitorum ipſius lucro cedere.

ποις ἐλαπῶσαι ταύτῃ ἐσπέδασεν. ἐφεξῆτων γὰρ τοῖς ἀπανταχῆ στρατιώτας ὁ μόνον ἑκατοντάρχων καὶ χιλιάρχων, ἀλλὰ καὶ τῶν λεγομένων δουκῶν, οἳ στρατηγῶν ἐν ἑκάστῳ τόπῳ τάξιν ἐπεῖχον· στρατηλάτας καλασήσας, τὸν μὲν, τῶν ἵππου, τὸν δὲ, τῶν πεζῶν, εἰς τούτους τε τὴν ἐξουσίαν τοῦ τάττειν στρατιώτας καὶ τιμωρεῖσθαι τοὺς ἁμαρτάνοντας μεταθεὶς, παρείλετο καὶ ταύτης τὰς ὑπαρχους τὴν αὐθεντίας. ὅπερ δὲ τοῦτο καὶ τοῖς [1] εἰρήνῃ καὶ τοῖς κατὰ πόλεμον ἐλυμήνατο πρᾶγμασιν, αὐτίκα ἐρῶ. τῶν ὑπαρχων τὰς ἀπανταχῆ φόρους διὰ τῶν ὑπηρετουμένων αὐτοῖς εἰσπραττόντων, καὶ τὴν στρατιωτικὴν ἐκ τούτων ποιουμένων δαπάνην, ἐχόντων δὲ τοὺς στρατιώτας ὑποχείρους εἰς τὸ δίκας ὑπέχειν κατὰ τῶν δοκούντων αὐτοῖς ὑπὲρ τῶν ἁμαρτήματων εἰκότως οἱ στρατιῶται κατὰ νοῦν ἔχοντες ὡς ὁ χορηγῶν τοῦ σίτησιν αὐτοῖς καὶ παύσειν ἐπιζέρχεται, πρᾶξαι τι παρὰ τὸ καθῆκον οὐκ ἐθάρρουν, δείσαντες τὴν τοῦ σιτήσεως ἀφαιρέσεως, καὶ τὸ ὠφελεῖν πόδας κολάσεως· νυνὶ δ' ἑτέρου μὲν ὄντος τοῦ τὰς δόσεις ὑπεκδιδόντος, ἑτέρου δὲ τοῦ [2] ὑπεπήμνος κυρίου, κατ' ἐξουσίαν ἅπαντα πράττουσι· πρός τε τῷ καὶ τὸ πλέον τῆς σιτήσεως μέρος εἰς κέρδος τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῆς ὑπηρετουμένων τούτῳ χωρεῖν.

1. Ex εἰρήνῃ. Steph.

2. Sylburg. malle ſe innuit [ἐπιμελήσεως] quanquam ἐπιστήμη tam *diſciplinam* ſignificet quam *ſcientiam*.

Ἐποίησε δὲ καὶ Κωνσταντῖνος καὶ ἕτερον, ὃ τοῖς Βαρβάροις ἀκώλυτον ἐποίησε τῷ ὅλῳ τῷ Ῥωμαίοις ὑποχειμένῳ χώραν διάβασιν. τῆς γὰρ Ῥωμαίων ὑπερβαλείας ἁπανταχῇ τὰ ἐσχατιὰ τῇ Διοκλητιανῇ προνοίᾳ, καθάπερ τὸ εἰρημένον ἤδη μοι πρόσθεν, πόλεσι καὶ φρουρίοις καὶ πύργοις διειλημμένης, καὶ παντὸς τοῦ στρατιωτικοῦ καθ' ὅλα τῷ οἴκησιν ἔχοντος, ἄπορον τοῖς Βαρβάροις ἦν ἡ διάβασις, παντάχῃ δυνάμεως ἁπάντων τοὺς ὁρμῶντας ἀποκωλύσης. καὶ τοῦτο δὴ τὸ ἀσφάλειαν ἀφαιρούμενον ὁ Κωνσταντῖνος, τοῦ στρατιωτικοῦ τὸ πολὺ μέρος τῶν ἐσχατιῶν ὑποσήσας, τῶν δὲ δεομένων βοηθείας πόλεσιν [1] ἐξαπέστη, καὶ τοὺς ἐνοχλουμένους ὑπὸ βαρβάρων ἐλύμηνε βοηθείας, καὶ τοῦ ἀνειμένους τοῦ πόλεων τε ὑπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ ἐπίδηκε λύμῃ, δι' ἣν ἤδη πλείστας γεγόνασιν ἔρημοι, καὶ τοὺς στρατιώτας, ἐκδόντας ἑαυτοὺς θεάτροις καὶ τρυφαῖς, ἐμαλάκισε. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ὃ ἄχει τοῦδε τοῦ πραγμάτων ἀπωλείας αὐτὸς τὴν ἀρχὴν καὶ τὰ σπέρματα δέδωκε.

Καίσαρα δὲ καλέσας ἤδη τὸν ἑαυτοῦ παῖδα Κωνσταντῖνον, ἀποδείξας δὲ σὺν αὐτῷ καὶ Κώνσταντον καὶ Κώνσταντα, παῖδας ὄντας αὐτῷ, αὔξησε τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς μέγεθος πόλεως σφόδρα μεγίστης· ὥστε καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν αὐτοκράτορας τὰς πολλὰς τὴν οἴκησιν ἐλομένους τὴν ἐν

Fecit & aliud quiddam Conſtantinus, quod in ditionem populi Romani liberum Barbaris aditum præbuit. Nam quum imperium Romanum extremis in limitibus ubique Diocletiani providentia, quemadmodum à nobis ſupra dictum eſt, oppidis, & caſtellis, atque burgis munitum eſſet, omneſque copiæ militares in iis domicilium haberent: fieri non poterat ut Barbari tranſirent, ubique copiis hoſtium repellendorum cauſa occurrentibus. Hanc præſidiorum munitionem Conſtantinus abolens, majorem militum partem, de limitibus ſubmotam, in oppidis præſidii nullius egentibus collocavit: à Barbaris vexatos præſidio nudavit, tranquillas & quietas urbes militum peſte gravavit, qua jam complures ad ſolitudinem redactæ ſunt, milites ipſos theatris & voluptatibus addictos emollivit: denique ſimpliciter ut dicam, rerum hactenus pereuntium internecioni principium & ſemina præbuit.

Jam Conſtantinum filium Cæſarem appellaverat, quo cum & Conſtantio & Conſtante filiis, eodem titulo cohoneſtatis, Conſtantinopolim ad amplitudinem urbis longe maximæ tam feliciter auxit, ut plerique poſt eum principes ibidem conſtituto domicilio, majo-

1. Ἐξαπέστη. *Sylb. activa enim requiritur ſignificatio.*

rem

rem quam uſus poſcat hominum multitudinem eo pellexerint, quæ undique terrarum iſtic vel militiæ, vel mercaturæ, vel aliorum negotiorum cauſa confluit. Quapropter & muris longe capacioribus quam eſſent ii quos Conſtantinus ſtruxit, eam circumdederunt, & ædificia tam eſſe contigua permiſerunt, ut habitatores ejus, ſive domi ſe contineant, ſive in compitis ſint, artentur: nec ſine periculo, propter ingentem hominum & animalium copiam, incedant. Nec pars vicini maris exigua ſolo ceſſit, undique defixis palis, & ædificiis in eos impoſitis, quæ ſeorſum ad complendam urbem amplam ſufficerent.

Ac mihi quidem ſæpe mirari ſubiit, quî fieret ut quum urbs Byzantina tantopere excreverit, ut alia nulla cum hac, ſive felicitatem ſive magnitudinem ſpectes, comparari poſſit: nullum vaticinium majoribus noſtris de ipſius incremento, meliorem ad fortunam evectæ, datum fuerit. In qua cogitatione dum jampridem verſor, multis hiſtoriarum monumentis, & oraculorum collectionibus evolutis, & exacto nonnullo tempore in hac de iſtis dubitatione, vix tandem in oraculum quoddam incidi, quod Erythrææ Sibyllæ, vel Epiroticæ Phaellonis eſſe perhiberetur. (Nam & iſtæc adflata numine, fertur edidiſſe

αὐτῇ, πλῆθος ὑφ' ἧς χρείαν συναγαγεῖν τὴν ἀπαλλαχθεῖσαν γῆς, ἢ σφαλείας ἢ ἐμπορείας ἕνεκεν, ἢ δήμων ὅπλων δόμάτων, εἰς ταύτλω ἀγειρομένων. διὸ καὶ τείχεσιν ἑτέροις πολλῷ μείζοσιν ὧν Κωνσταντῖνος ἐποίησεν, αὐτὴν περιέβαλον καὶ τὰς οἰκήσεις ὅπως ἔχουσι συνεχώρησαν συνεχεῖς, ὥστε καὶ οἰκουροῦντας καὶ ἐν ταῖς ἀγοραῖς ὄντας στενοχωρεῖσθαι τοὺς ταύτης οἰκήτορας, καὶ μὴ κινδύνῳ βαδίζειν διὰ τὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ ζώων πολυπλήθειαν. ἐπεγαμώθη δ' ἂν καὶ τὸ πρὸς αὐτὴν θαλάσσης καὶ ὀλίγον, πάλων κύκλῳ παγέντων, καὶ οἰκοδομημάτων αὐτοῖς ὑπερθέντων, ἃ καὶ καθ' ἑαυτὰ πόλιν ἀρκεῖ μεγάλην πληρῶσαι.

Καί μοι πολλάκις ἐπῆλθε θαυμάσαι, πῶς εἰς τοσοῦτο τῶν Βυζαντίων πόλεως αὐξηθείσης, ὡς μηδεμίαν ἄλλην εἰς εὐδαιμονίαν αὖ ἢ μέγεθος αὐτῇ παραβάλλειν, πρόρρησις ἐκ θεῶν ἐδόθη περὶ τοῦ εἰς ἀμείνονα τύχην αὐτῆς ὑπάρξειν τοῖς πρὸ ἡμῶν ἀνθρώποις ἐδόθη. καὶ ταύτην ἐκ πολλῆς τῆς ἐννοίας ἔχων, πολλάς τε βίβλους ἱστορικὰς καὶ χρησμῶν συναγωγὰς ἀνειλίξας, χρόνον τε ἐν τῷ περὶ τούτων ἀπορεῖν δαπανήσας, ἐνέτυχον μόλις χρησμῷ τινι, Σιβύλλης εἶναι λεγομένης τῆς Ἐρυθραίας, ἢ Φαέλλου τοῦ Ἠπειρώτου. (καὶ αὐτὴ γὰρ φυομένη κἀτοχος, ἐνθεαζούσης χρησμὸς λέγεται, [1] ὡς πεποιθότα Νικομήδῃ

1. Ὧν εἶναι τινα ὡς πεποιθότα Steph. Quidni vero legatur [χρησμὸν] cum & ſenſus ſibi ſatis conſtat, nec ulla opus ſit interpolatione?

τὸ

ὁ Προυσίᾳ, ἢ πρὸς τὸ δοκεῖν λυσιτελεῖν ἑρμηνεύοντα, πόλεμον ἄραθαι πρὸς τὸν πατέρα Προυσίαν, Ἀττάλῳ πειθόμενον) ἔχει δὲ τὸ λόγιον οὕτως,

[1] Ω βασιλεῦ Θρᾳκῶν λήψῃ πόλιν ἐν πεδάτοισιν
Αὐξήσεις δὲ λέοντα μέγαν, γαμψώνυχα, δεινόν·
Ος ποτε κινήσει πατρίας κειμήλια χώρας·
Γαῖαν δ' αἱρήσει μόχθων ἄτερ. οὐδέ σε φημὶ
Σκηπτέχοις πιαίνειν ἀγαλλιάθαι μετὰ δηρὸν,
Εἰ μὴ θρόνων πεσέειν· οἷον κύντες ἀμφὶς ἔχουσι.
Κινήσεις δ' εὕδοντα λύκον, γαμψώνυχα, δεινόν.
Οὐδὲ ἑκόντι γὰρ εἴσω ὑπὸ ζυγὸν αὐχένα δήσει.
Δὴ τότε Βιθυνῶν γαῖαν λύκοι οἰκήσουσι,
Ζηνὸς ὀπιφρονέουσι. τάχα δ' ὀπιδήσονται ἀρχὴν
Ανδράσιν οἳ Βύζαντος ἔδος καταναιετάουσι.
Τρισμάκαρ Ελλήσποντε, θεόκτιτα τείχεά τ' ἀνδρῶν.
—— θείῃσιν ἐφετμῇσι
Ην λύκος αἰνόλυκος πλήξῃ κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης.

quædam oracula: quibus fretus Nicomedes, Pruſiæ filius, qui ea ſuis ex commodis interpretaretur, hortatu Attali bellum patri Pruſiæ fecit) Eſt autem oraculum hujuſmodi,

Accipies Thracum rex in balantibus urbem,
Unguibus atque uncis magnum horribilemque leonem
Augebis, patriæ quondam cimelia terræ
Qui rapiet, terra potietur & abſque labore.
Sed non aio diu te ſceptris perfruiturum,
(Quippe canes urgent utrimque) ſed his ſpoliandum.
Sopitumque lupum uncungem dirumque cies.
Namque vel inviti cervices ſub juga mittet.
Tunc quoque Bithynos vexabit turba luporum,
Conſilio Jovis: & mox regia ſceptra tenebunt
Magna qui veteris habitant Byzantis in urbe.
Felix Helleſponte, & mœnia condita divis.
Imperio ſuperum ----
Quam lupus ille gravis tamen invitus trepidabit.

1. Sunt qui oraculum hoc ad Turcas referunt, quorum prima imperii ſedes fuit in Aſia in Bithyniæ urbe Pruſa, Hinc in Europam Adrianopolim Thraciæ urbem tranſlata, denique Conſtantinopolim ubi etiamnum conſiſtit. Sed hæc parum appoſita ſunt ad mentem Zoſimi, qui quo reſpiciat non tanti eſt ut ſciamus, cum penes quemlibet ſit ea oracula pro arbitrio interpretari, quæprout res tulit, conficta erant.

Norunt me, noſtris habitant qui ſedibus. Haud jam

Amplius ipſe animum celabo parentis, aperte

Mortali generi divina oracula pandens.

Threſſa malum tellus ingens parit, & prope partus:

Uſu nempe malam ſoboiem pariter feret illi.

Ad latera adjunctæ ponto telluris & hulcus.

Prætumidum creſcet, cito ruptum ſanguine manans.

Hoc oraculum omnia, prope dixerim, revera deſignat, obſcuriſque vocibus indicat eventura Bithynis mala, propter grave tributorum onus, quæ ſequutis temporibus eis impoſita fuerunt, & quod imperium cito venturum eſſet ad eos,

Magna qui veteris habitant Byzantis in urbe.

Quod autem ſæculis non paucis intejectis ea quæ prædicta fuerant evenerint: non eo quis torqueat ac ſi de re quadam alia vaticinium hoc loquatur. Nam omne tempus Deo breve eſt, qui ſemper & exiſtit & erit: atque hæc tum de rerum ipſarum eventis ratiocinando collegi. Quod ſi cui videtur eſſe alia verborum oraculi ſententia, per me ſane ſic illud accipiat licet.

Cæterum Conſtantinus his ita perfectis, exhaurire non deſinebat vectigalia largitionibus, quæ non ubi par erat, ſed in homines indignos ac nullius

Οἵ με γὰρ εἰσασίν τε ἐμὸν γαίοντες ἔδεθλον.

Οὐκέτι σιγήσω παρὸς νόον, ἀλλ' ἀναδείξω

Ἀθανάτων λογίων θνητοῖς εὔσημον ἀοιδήν.

Θρῆσσα κύει μέγα πῆμα, τόκος δὲ οἱ ἐγγύθι πηλεῖ.

Πεῖρα παῖδα κακὸν ---- ἣ τῇδε φέρεσθαι·

Τρηχὺ παρ' ἠπείρου πλευρῇσι ἐπαίσσεται ἕλκος.

Καὶ μέγα οἰδήσει, ταχὺ δὲ ῥαγὴ αἱμοροήσει.

Τοῦτο τὸ λόγιον πάντα μὲν ὡς εἰπεῖν ἀσαφέστερον ὄντως καὶ αἰνίγμασι λέγει, τάτε ἐσόμενα Βιθυνοῖς κακὰ διὰ τὴν ἐπενεχθέντων αὐτοῖς ἐς τὰ μὴ ταῦτα φόρων βαρύτητα· ἣ ὡς ἡ ἀρχὴ ταχέως ὀπίσσεται.

Ἀνδράσιν οἳ Βύζαντος ἔδος καταναιετάουσι.

Τὸ δ' μὴ χρόνοις καὶ ὀλίγοις τὰ προῤῥηθέντα ἐκβῆναι, μὴ λαμβανέτω τις εἰς τὸ θεὸν ἑτέρως πρὸς λέγειν τὴν πρόῤῥησιν. πᾶς γὰρ χρόνος τῷ θείῳ βραχύς, ἀεί τ' ὂν καὶ ἐσόμενον. ταῦτα δὴ ἓν ἐκ τῆς τῶν χρησμοῦ ῥημάτων, καὶ ἀπὸ τῆς ἐκβάσεων ἐτεκμηράμην. εἰ δέ τῳ τὸ χρηστὸν ἑτέρως ἔχειν δοκεῖ, ταύτῃ νοείτω.

Κωνσταντῖνος δὲ ταῦτα διαπραξάμενος διετέλεσε δωρεαῖς καὶ ἐν δέοντι χορηγίαις, ἀλλὰ εἰς ἀναξίους καὶ ἀνωφελεῖς ἀνθρώπους τὰς

φόρους

φόρους ἐνδαπανῶν· καὶ τοῖς μὴ εἰσφέρουσι γινόμενος φορτικὸς, τοὺς δὲ μηδὲν ὠφελεῖν δυναμένους πλουτίζων. τὴν [1] γὰρ ἀσωτίαν ἡγεῖτο φιλοτιμίαν. ἔοικε δὲ καὶ τὸν εἰς φορὰν ἐπινεγκεῖν [2] χρυσίου τε καὶ ἀργύρου πᾶσι τοῖς ἀπανταχοῦ γῆς μεσῖται τὰς ἐμπορείας, καὶ τοῖς ἐν ταῖς πόλεσι παντοίαν ἀσχημοσύνην, μέχρι καὶ τῶν διατελεσάντων ἀδὲ δυσχερεῖς ἑταίρας ἔξω ταύτης ἐάσας τὴν φθορᾶς. ὥστε μὴν ἰδεῖν, μᾶλλον δὲ τετράτους ἐνιαυτοὺς χρόνου, καθ' ὃν ἔδει τοῦτο τὸ τέλος εἰσφέρεσθαι, θρήνους ἀνὰ πᾶσαν πόλιν καὶ ὀδυρμούς. ἐνταῦθα δὲ, μάστιγας καὶ βασάνους ἐπιφερομένας τοῖς σώμασι τῆς διὰ πενίαν ἐκάστης ζημίαν ἐκτελεῖν μὴ δυναμένων. ἤδη δὲ καὶ μητέρες ἀπέδοντο τὰς παῖδας, καὶ πατέρες ὅπως πορνείου θυγατέρας ἐξήπαντο, ἐκ τῆς τούτων ἐργασίας ἀργύριον τοῖς τοῦ χρυσαργύρου πράκτορσιν εἰσενεγκεῖν ἐπειγόμενοι. βουλόμενος δὲ καὶ τοῖς ἐν λαμπρᾷ τύχῃ δεινοῦσθαί τι λυπηρὸν, ἕκαστον εἰς τὴν τῶν παίτωρος ἀξίαν ἐκάλει, καὶ τῷ σεσκαλυμμένῳ τὴν τιμὴν ἀργύρου σταθμὸν ἐπήτει πολύν. ὧν ἕν ἰδεῖν ἦν εἰς τοῦτο τεταλμένων ὑπομενόντων τοῖς

pretii fiebant: & collatoribus quidem tributorum gravis erat, illos autem cumulabat opibus, qui nulli esse usui poterant. Nam prodigalitatem pro munificentia ducebat. Idem & auri argentique collationem imposuit omnibus ubiq; terrarum negotiationes exercentibus, & dardanariis oppidorum, ad vilissimos usque: ne miseris quidem meretriculis hoc incommodo liberatis. Itaque videre erat, quoties quartus quisque annus adpeteret, quo vectigal illud pendendum erat, meras per universam urbem lacrymas & ploratus: ubi vero jam adveniisset, nonnisi flagra tormentaque corporibus eorum adhibita, qui propter paupertatem extremam damnum hoc sustinere non possent. Quin & liberos ipsæ matres distrahebant, & patres filias prostituebant: ex harum quæstu chrysargyri (quasi dicas aurargenti) exactoribus pecuniam offerre coacti. Quumque splendidioris etiam fortunæ hominibus excogitare quiddam vellet, quod eos morderet, quemlibet horum ad præturæ dignitatem evocabat, & honoris prætextu magnum pecuniæ pondus exi-

1. Diffitendum non est Constantinum prolixe sumptus fecisse, unde natum illud Juliani dicterium in libro *Cæsares* inscripto, ubi Constantinum in scenam producit à Mercurio rogatum. Σὺ δὲ τί καλὸν ἐνόμισας. Πολλά, εἶπε, κλεινὰ μὲν πολλὰ χαρίσασθαι &c.

2. Videsis Evagrium lib. 3. Hist. Eccl. c. 39. ubi mirisis modis Anastasium laudat, quo imperante, sublatum erat hoc tributum. Sed in Zosimum invehitur quod à Constantino excogitatum asserat. *Quis autem hæc miretur in ipsis Christianæ religionis quasi inculnabilis, cum provectiore jam & adulta ejus ætate eadem patiatur sanctissimus Papa.*

gebat. Idcirco quoties ad urbes veniſſent qui hujus rei mandatum habebant, erat videre fugam omnium, & profectionem ad extraneos, metuentium ne cum patrimonii ſui detrimento dignitatem hanc adipiſcerentur. Habebat autem deſcripta virorum clariſſimorum patrimonia: quibus & tributum impoſuit, quod ipſe Follem nuncupavit. Quibus ſane collationibus urbes exhauſit. Nam quum longo tempore poſt Conſtantinum durarat earum exactio, paulatim exhauſtis oppidorum divitiis, ab habitatoribus complura deſerta ſunt.

πόλεσι φυγὴν ἀπάντων καὶ ἀποδημίαν ἀλλόφυλον, δείσαντας μὴ σὺν ἀπωλείᾳ τῆς οὐσίας, ταύτης τυχεῖν τῆς ἀξίας. ἀπεγράφατο δὲ τὰς τῶν λαμπροτάτων οὐσίας, τέλος ὀνομάσας φόλλιν αὐτὸς ἐπίθετον ὄνομα. καὶ ταῖς τοιαύταις εἰσφοραῖς τὰς πόλεις ἐξέδαπάνησεν. ὀλιγωνάσης γὰρ καὶ μετὰ Κωνσταντῖνον τῆς ἀπαιτήσεως ὀλίγον χρόνον συχνὸν, ἐξαντλουμένης κατὰ βραχὺ τοῦ πλούτου τῶν πόλεων, ἔρημοι τῶν οἰκούντων αἱ πλείσται γεγόνασι.

His omnibus modis quum reipublicæ Conſtantinus nocuiſſet, morbo extinctus eſt. Ejus liberi ſucceſſionem in imperio nacti, qui erant omnino tres, non ex Fauſta Maximiani Herculii filia nati, ſed ex alia, quam inſimulatam adulterii morte adfecerat: ſic rebus intenti erant, ut libidinis juvenibus potiorem, quam commodi publici rationem haberent. Nam primum inter ſe nationes partiebantur: & Conſtantinus quidem natu ma-

Τούτοις ἅπασι τοῖς τρόποις ὁ Κωνσταντῖνος τὴν πολιτείαν λυμηνάμενος, [2] ἐτελεύτησε νόσῳ. ἀμφὶ δὲ ἓξ μησὶν τὴν βασιλείαν τῶν αὐτοῦ παίδων, ὄντων τριῶν, (ἐτέχθησαν δὲ οὗτοι καὶ ἀπὸ [3] Φαύστης τῆς τοῦ Ἐρκουλίου Μαξιμιανοῦ θυγατρὸς, ἀλλ' ἐξ ἄλλης, ἣν μοιχείας ἐπαγαγὼν μέμψιν, ἀπέκτεινεν) εἶχον τῶν πραγμάτων, τῇ τῆς νεότητος ἐνδιδόντες ἧττον μᾶλλον, ἢ τῷ τῶν κοινῶν ὠφελίμῳ. πρῶτον γὰρ ἐνείμαντο τὰ ἔθνη· καὶ Κων-

1. Follis crumenam aut quandoque facculum pecuniæ ſignificat, unde natam illud prov. *in folle aliquid offerre*, inexplicate ſc. & confuſe. Eſt & alia hujus vocis ſignificatio, quatenus denotat aurei nummi genus aliquod quod continebat duodecimam partem ſiliquæ, *inter Romana pondera minimi*, utramque ſignificationem petere eſt è ff. & C. *Tit. de auri luſtralis collat.*

2. Ετελεύτησεν ἐν Νικομηδείᾳ χωρίῳ ἐπὶ τῷ τελευταίῳ πρὸ ἄλλης τινὸς ἀῤῥίλλᾳ τοῖς παυσαχῆ Κομήτης ἀστὴρ ἐμηνυσεν ἐπὶ πολλὰς ἀνίσχων τὰς ἡμέρας. *Eutropii Metaph. lib.* 10.

3. Certe Fauſta illa erat quam ob adulterii ſuſpicionem è medio ſuſtulit Conſtantinus, Minervinam quippe concubinam habuit ex qua natus eſt Criſpus.

σαντῖνος

σαυτῖνος μὲ ὁ πρεσβύτερος ἅμα τῷ νεωτάτῳ Κώνσαντι τὰ ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἅπαντα, καὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ Ἰλλυρίδα πρὸς τούτοις ἔλαχεν ἔχειν· ἔτι δὲ τὰ περὶ τὸν Εὔξεινον Πόντον, καὶ τὴν ὑπὸ Καρχηδόνα Λιβύλω. Κωνσαντίῳ δὲ τὰ περὶ τὴν Ἀσίαν, καὶ τὴν ἑῴαν, καὶ Αἴγυπτον ἐπετέτραπτο. συνῆρχον δ' αὐτοῖς χρόνον τινὰ, Δαλμάτιος, Καίσαρ ὑπὸ Κωνσαντίνε καλασαδείς· ἔτι δὲ καὶ Κωνσάντιος ἀδελφὸς ὢν αὐτῶ, καὶ Ἀνναβαλλιανὸς, ἐδὴ πορφύραις χρώμενοι κοκκοβαφεῖ καὶ περιχρύσῳ, ἃ δὴ λεγομένε [1] νωβελισσίμε παρ' αὐτῶ Κωνσαντίνε τυχόντες ἀξίας, αἰδοῖ τ' συγγενείας.

ximus, cum minimo natu Conſtante, omnia trans Alpes ſita, & Italiam & Illyricum ſortitus eſt: præterea Ponto Euxino finitima, & Africæ quidquid ad Carthaginem pertinet. Conſtantio datum eſt quidquid eſſet in Aſia, & Oriente, & Ægypto. Erant & imperii quodam modo participes, Dalmatius à Conſtantino Cæſar dictus, & Conſtantius ejus frater, & Anaballianus: qui purpurea & aureis ornata limbis veſte utebantur, dignitatem nobiliſſimatus (ut vocant) ab ipſo Conſtantino propter adgnationis reverentiam conſequuti.

Ἀλλὰ τῆς ἀρχῆς ἅπως ἐκάστῳ νεμηθείσης, Κωνσάντιος ὥσπερ ἐξ ἐπιτηδες· μὴ κατόπιν γλυέσθαι τ' πατρὸς ἀσεβείας ἐσπουδακὼς, ἀφ' ἑστίας ἀρξάμενος, αἷμα [2] συγγενὲς ἀνδρείᾳ πρόπᾳ δεῖγμα πᾶσιν ἐκδηλῶσαι. καὶ πρῶτον μὲ Κωνσαντίῳ πατρὸς ἀδελφῷ διὰ τῆς στρατιωτῆς καλαπρέπεται δολίαν. ἔπειτα καὶ [3] Δαλματίῳ τῷ Καίσαρι ξάπτῃ τινὶ ὁμοίαν ὁπλοκλοπῇ, συναναιρεθῶσι τούτῳ καὶ Ὀπτάτον

Diviſo in hunc modum imperio, Conſtantius, quaſi qui data opera in hoc incumberet ne impietate à patre ſuperaretur: exorſus ab ipſo lare, cognati ſanguinis effuſione virilem omnibus animum probare voluit. Ac primum quidem Conſtantium patruum à militibus interfici curat: deinde Dalmatio Cæſari ſimiles inſidias ſtruit, Optato quoque cum hoc interfecto, qui patricii dignitatem adeptus à Conſtantino

1. Fuerunt tempore Auguſti duo dignitatis tituli, *Illuſtris* & *Clariſſimus*, Conſtantino imp. tertius ordo *ſpectabilium* eſt inſertus. *ex lib. nuper edito ſub hoc titulo. Speculum juridicum.*

2. Autumat Steph. deeſſe [ὀκχίας] aut ejuſmodi participium.

3. Similiter Eutropii Metaph Conſtantii temporibus Zoſimo propior, rem narrat. Δαλματίῳ μὲ εὐθὺς ἀνηρέθη στρατιωτῶν αὐτὸν ἀλλοκοτωσάντων κελεύσει Κωνσαντίε τ' τῶν ἐπιβουλῶ σὺν ἀγνοίᾳ. Sed Eutropii breviarium Græco textui reſpondens in editione Sylb. mitius paulo ſe habet. *Oppreſſus eſt factione militari Conſtantio ſinente potius quam jubente.*

tatem

fuerat. Eum honoris titulum primus Conſtantinus excogitaverat, lataque lege ſanxerat ut qui eum conſequuti fuiſſent, ſupra ipſos præfectos prætoriis ſeſſitarent. Tunc & Ablabius præfectus prætorio necatus eſt, ipſa vindicta merita hominem pœna multante, qui per inſidias Sopatro philoſopho mortem machinatus fuiſſet, dum ei Conſtantini familiaritatem invideret. Ac veluti contra cognationem univerſam graſſatus, etiam his Anaballianum adjecit, quum milites ſubornaſſet, ut clamarent, alterius neminis imperium ſe ferre poſſe, quam Conſtantini filiorum. Et hæc quidem Conſtantii fuere facinora.

Cæterum controverſia mota inter Conſtantinum & Conſtantem, de pertinente ad Carthaginem Africa, deque Italia: Conſtans incautum fratrem opprimere volens, inimicitias toto triennio diſſimulat: expectatoque tempore quo provinciam ſibi fidam & benevolam ingreſſus erat, ablegat milites, ſpecie quidem tenus opem Conſtantio laturos in gerendo bello Perſico: ſed reapſe Conſtantinum, nihil tale ſcientem oppreſſuros. Hi perficientes ea quæ imperata fuerant, Conſtantinum occidunt.

Hoc modo quum fratrem Conſtans è medio ſuſtuliſſet,

παρασκευάσας, ὃς τῷδε Κωνσταντίνῳ τὰ ἀξίας τετυχηκὼς τῆς παιδικῆς, προσῆκε ταύτῃ ὀπυιήσαντος τὸ πρεσβεῖον, καὶ προσαδικῶς τὰς ταύτης ἀξιωμάτων τῶν τῆς αὐλῆς ὑπαρχῶν νομοθετήσαντος. ἀνῃρέθη δὲ τότε Ἀβλάβιος ὁ τῆς αὐλῆς ὕπαρχος· τὰ δίκης ἀξίαν αὐτῷ ποιησάμενος ἐπιθέσεως, αὐτὸς ὢν ἐπιβάλλοντα θάνατον Σωπάτρῳ τῷ φιλοσόφῳ, φθόνῳ τῆς Κωνσταντίνου πρὸς αὐτὸν οἰκειότητος. ὡσαύτως δὲ καὶ πάσης χωρῶν τῆς συγγενείας, καὶ Ἀνναβαλλιανὸν τούτοις ἐπέθηκεν· ὑποθέμενος ἐκβοᾶν τοῖς στρατιώταις, ὡς οὐκ ἂν ἄρχοντος ἑτέρου, πλὴν τῶν Κωνσταντίνου παίδων, ἀνάσχοιντο. ταῦτα μὲν οὕτω Κωνσταντίῳ διεπονήθη.

Κωνσταντίνῳ δὲ καὶ Κώνσταντι περὶ τῆς ὑπὸ Καρχηδόνα Λιβύης καὶ Ἰταλίας γνωμῶν ἀμφισβητήσεως, [1] ἀφυλακτήσαντος βουλόμενος ὁ Κώνσταντος ἐπιθέσθαι τῷ ἀδελφῷ, ὅτι μὲν πολὺν χρόνον τὴν ἔχθραν ἔμεινεν ἐπικρύπτων· καραδοκήσας δὲ χώρας ἐπιβαίνοντα πρὸς αὐτὸν φιλίους ἐχούσης, ἔστειλε στρατιώτας, τῷ μὲν φαινομένῳ, Κωνσταντίῳ συμμαχήσοντας εἰς τὸν καὶ Πρσῶν πόλεμον ἐπιθησομένους δὲ Κωνσταντίνῳ, μὴ προσδοκῶντί τι τοῦτον· οἱ τὰ ἐπιτάγματα πληρώσαντες ἀναιροῦσι τὸν Κωνσταντίνου.

Τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ τὸν ἀδελφὸν ὁ Κώνσταντος ἐκποδὼν ποιησάμενος, διὰ

1. *Conſtantinum porro bellum fratri inferentem & apud Aquileiam inconſultius prælium aggreſſum, Conſtantis duces interemerunt.* Eutr.

πάσης

πάσης ὠμότητος ἐχώρει κατὰ τῶν ὑπηκόων, πᾶσαν ἀφόρητον ὑπερβαλλόμενος τυραννίδα. Βαρβάρους γὰρ [1] εὐπροσώπους ὠνούμενος, καὶ ἔχων ἐν ὁμήρων τάξει παρ' ἑαυτῷ, πάντα τὰ παράπαν ἐφιεὶς κατὰ τῶν ὑπηκόων αὐτοῖς, οἷα τῷ ὁρᾶν ἐπιδιδοῦσιν αὐτῷ πρὸς ἀφροδισίαν, εἰς ἔσχατον ἤγαγε πάντα τὰ ὑπ' αὐτὸν ἔθνη κακῶν. πρὸς ἃ δυσχεραίνοντες οἱ περὶ τὸν αὐλὸν, ἐπειδὴ ταῖς περὶ θήραν τέρψεσιν αὐτὸν ἐλκόμενον εἶδον, ἠγέμοσι πρὸς τοῦτο χρησάμενοι Μαρκελλίνῳ τῷ τῶν ταμιείων προεστηκότι, καὶ Μαγνεντίῳ τῷ τὸν ἀρχὸν ἐπιτεταγμένῳ τῶν Ιοβιανῶν καὶ Ἐρκουλιανῶν (ταγμάτων δὲ ταῦτα ἐπώνυμα) τρόπῳ τοιῷδε τὸν ἐπιβουλὸν τὸν κατ' αὐτοῦ σκεδαννῦσι. γυέθλιον [2] ἔξειν ἡμέραν οἰκείου παιδὸς ὁ Μαρκελλῖνος εἰπών, ἐκάλει πρὸς ἑστίασιν ἄλλους τε πολλοὺς ἐξέχοντας τῶν στρατοπέδου, καὶ Μαγνέντιον σὺν αὐτοῖς· ὃν συμποσίου μέχρι μέσων ἐκτεταμένου νυκτῶν, ὁ Μαγνέντιος διά τι δοκοῦν τῶν αὐλικῶν ἀπανασὰς ἐκ τοῦ δείπνου, καὶ πρὸς βραχὺ τῶν δυσυμούντων ἑαυτὸν ὑποστήσας, ἐφαίνετο τοῖς συμπόταις ὥσπερ ἐν σκηνῇ τῷ βασιλικῷ ἠμφιεσμένος σολήν. τῶν δὲ, ὡς τὸ δεῖπνον ἀνεπόντων αὐτὸν βασιλέα, πάντες ὁμοίως ὅσοι τὴν πόλιν Αὐγουστόδουνον ᾤκουν,

in ſubditos cum omni crudelitate graſſabatur, & omnem intolerabilem tyrannidem excedebat. Emtis enim Barbaris, quibus eſſet vultus elegans, & aliis itidem quos obſidum loco ſecum haberet, quidvis adverſus ſubditos agendi facultate conceſſa, veluti qui oculis ad impudicitiam ei gratificarentur, omnes imperio ſuo ſubjectas nationes in extrema mala præcipitabat. Quæ quum prætoriani moleſte ferrent, & ipſum venationis voluptatibus deditum viderent: ducibus uſi, Marcellino ærarii præfecto, & Magnentio, cui creditum erat in Jovianos & Herculianos imperium (legionum ea nomina ſunt) hoc quodam modo inſidias ei moliuntur. Marcellinus, qui natalem filii ſui ſe celebraturum diceret, ad epulum cum alios multos in caſtris dignitate præſtantes, tum Magnentium invitabat. Ea comes ſatione mediam ad noctem producta, Magnentius, quaſi rei neceſſariæ cauſa de menſa ſurgens quum perexiguum ad tempus à convivis ſeceſſiſſet, eis ſe rurſus amictum ſtola regia, velut in ſcena, ſpectandum exhibuit. Ibi quum eum convivæ regem appellaſſent, ſimiliter omnes incolæ urbis Auguſtoduni (qua hæc in urbe geſta ſunt) in eandem ſententiam venerunt. Et

1. Οἱ λίχνοις ἦσαν τοῖς ὀφθαλμοῖς τῆς ἀκολασίας ἐμπυρεύμασι. Zonaras.
2. Steph. [ἄξειν.]

quoniam

quoniam rei fama tendebat ulterius, extra urbem ruſtica quoque plebs confluebat. Per Idem tempus quidam Illyricanorum equitum in ſupplementum Celticorum ordinum miſſi, cum iis ſe conjunxerunt qui hujus rei cauſa convenerant. Et ut ſimpliciter rem exponam, in unum congreſſi quicumque cum imperio militibus præerant, quod conjurationis principes jam proclamaſſe viderent, ignari prope quid ageretur, exclamabant omnes, & Magnentium Auguſtum appellabant. Hæc Conſtans animadvertens, quoddam ad oppidum propter Pyrenæum montem ſitum, cui nomen eſſet Helena, profugere conatus eſt: verum à Gaiſone, qui eo nomine cum ſelectis quibuſdam miſſus fuerat, adprehenſus, & omni deſtitutus ope, necatus eſt.

Magnentio imperium adepto, ac jam in poteſtate tranſalpinas nationes, & ipſam Italiam habente: Vetranio, Pannoniorum exercituum dux, audito Magnentium ad imperium evectum eſſe: incenſus eadem libidine, ſuarum legionum ſuffragio dictus eſt imperator, & apud Murſam, quod eſt oppidum Pannoniæ, ſubſtitit. In hoc rerum ſtatu, Perſæ urbes orientis, & Meſopotamiæ præſertim, infeſtis ex-

(1 ἐν αὐτῇ γὰρ ταῦτα ἐπράχθη) τῆς αὐτῆς ἐγίνοντο γνώμης. ἐπεὶ δὲ ἡ φήμη καὶ πρωϊτέρω διέτρεχεν, ὁ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ὄχλος ἔξω συνέρρει τῆς πόλεως. ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἐκ τῆς ἐν Ἰλλυριοῖς ἱππέων εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς ἐν Κελτοῖς ταγμάτων ἀποσταλέντες ἐνεμίγησαν τοῖς ὅπη παύτῃ τῇ πρόξει συνειλεγμένοις. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ὁμίλου στρατιωτικοῦ παντὸς οἱ προεστῶτες εἰς ἓν συνῆγον, ἐπεὶ δὲ τὰς ἀρχηγὰς τῆς συνωμοσίας ἐκβοῶντας εἶδον, καὶ εἰδότες, ἅτε δὴ τὸ πρᾶγμα ἐπιβάντες ἄπαντες σαφῶς ἀναγαλοῦντες Μαγνέντιον. τούτων ὁ Κώνστας αἰδούμενος, ἀποδρᾶναι πρὸς τινὰ πολίχνιον ὥρμησε τῶν Πυρηναίου πλησίον ὠκισμένων (Ἑλένη δὲ τὸ ὄνομα τῷ πολιχνίῳ) καταληφθεὶς δὲ ὑπὸ Γαίσωνος, εἷς τῶν μετὰ τινῶν ἐπιλέκτων σταλέντος, ἀνῃρέθη, πάσης αὐτὸν βοηθείας ἀπολιπούσης.

Μαγνεντίου τοίνυν τὴν ἀρχὴν ἐσχηκότος, καὶ τῆς ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἐθνῶν καὶ τῆς Ἰταλίας αὐτῆς κεκρατηκότος, τὴν στρατηγίαν τὴν ἐν Παιονίαις στρατοπέδων Βετρανίων ἔχων τυγχάνει, ὅτι Μαγνέντιος εἰς βασιλείαν ἦλθε πυθόμενος, εἰς τὴν αὐτὴν ἦλθεν ἐπιθυμίαν· καὶ ψήφῳ τῶν αὐτόθι ταγμάτων βασιλεὺς ἀνεδείχθη, καὶ ἐν τῇ Μέρσῃ Παιονίας ἔστι πόλει διέτριβε. τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, 2 Πέρσαι μὲν τὰς τῆς ἑῴας ἐλπί-

1. Refert Zonaras ſcenam hanc *Auguſtali* adornatam.

2. Duce Sapore qui certè obicem poſuiſſet Conſtantio adverſus Magnentium proficiſcenti, niſi Maſſagetæ bellum *Perſis indicentes, ut refert Zonaras*, hac cura Conſtantium liberaſſent.

ζον τὸ

ζοντο πόλεις, καὶ μάλιστα τῆς μέσης τῆς ποταμοῦ. Κωνστάντιος [1] δὲ καὶ ταῦτα τῷ πρὸς αὐτὸν ἐλαττώματος πολέμῳ, τοῖς περὶ Μαγνέντιον ὅμως ἐπεξελθεῖν ἐγνω καὶ Βετρανίωνα.

Ταῦτα δὲ αὐτὸς λογιζόμενος, καὶ ἐν φροντίσι ὢν, Μαγνεντίου ἀφειστήκοντος ἐν Κελτοῖς· Νεπωτιανὸς ἐξ ἀδελφῆς Κωνσταντίου τεχθεὶς, Εὐτροπίας ὄνομα, συναγαγὼν πλῆθος ἀκαθέκτων ἀνθρώπων, καὶ λῃστείᾳ καὶ ἐκδεδιητημένῳ βίῳ τὰ καθ' ἑαυτὸν φρονούντων, ἔπεισι τῇ Ῥώμῃ, βασιλικὸν σχῆμα δεικνύς. Ἀνικήτιος δὲ ὁ Μαγνεντίου κατασταθεὶς ὕπαρχος τῆς αὐλῆς, ὑπό τινας ἐξοπλίσαντος, καὶ τῆς πόλεως ἐξαγαγόντος, ὡς δὴ Νεπωτιανῷ πολεμήσοντας, μάχη μὲν ἐγίνετο καρτερά· τῶν δὲ Ρωμαίων, οἷα δὴ ἀπείρων καὶ ἀπειλάκλων, καὶ σὺν πολλῷ πόνῳ τεταττόντων, φεύγοντας αὐτὸς ὁ τῆς αὐλῆς ὕπαρχος θεασάμενος, καὶ ὅτι τῇ πόλει δεδιὼς τὰς πύλας ἀπέκλεισεν· ἐς ἃ δυνηθέντας λαφυρεῖν ἐπιδιώξαντες οἱ Νεπωτιανοὶ σφαλιῶνται πάντας ἀπώλεσε. καὶ Νεπωτιανὸν μὲν, ἀ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον ἐκπέμψας Μαγνέντιος δυνάμιν, ἡγεμόνος Μαρκελλίνου τοῦ τὴν ἀρχὴν ἐπιτεραμνοῦντος τοῦ τῶν αὐλῶν τάξεων (ὃν μάγιστρον ὀφφικίων καλοῦσιν) ἀνεῖλε.

Κωνστάντιος δὲ ἐκ τῆς ἑῴας ὁπότε τὰ κατὰ Μαγνεντίου πόλεμον ἐξορμή-

curſionibus vexabant. Conſtantius autem, licet hoc bello Perſis inferior eſſet, tamen factiones Magnentii & Vetranionis perſequi ſtatuit.

Dum hæc ſecum cogitat, & in apparatu totus eſt, apud Celtas adhuc hærente Magnentio, Nepotianus ſorore Conſtantii genitus, cui nomen Eutropia, collecta multitudine non ſanorum hominum, ſed latrociniis & luxu perditæ vitæ deditorum, Romam acceſſit, & imperatorio ſe habitu ſpectandum exhibuit. Sed ab Anicetio, quem Magnentius præfectum prætorio conſtituerat, quibuſdam è plebe armatis, & eductis urbe, veluti cum Nepotiano dimicaturis, acre prœlium committebatur. Romanis autem, ut imperitis & ordinem nullum ſervantibus, non magno labore in fugam actis: præfectus prætorio fugientes conſpicatus, & urbis periculum veritus, portas occluſit. Itaque Nepotiani milites omnes, ut qui nullam evadendi rationem habere poſſent, trucidarunt. Sed Nepotianum Magnentius non multis poſt diebus exercitu miſſo, duce Marcellino, cui commiſſum erat in palatinos ordines imperium (Romani Magiſtrum officiorum vocant) interfecit.

Conſtantinus autem ex oriente profectus ad bellum con-

1. Quid ſi reſcribatur [καὶ ταῦτα] vel [καὶ ταύτῃ.]

tra Magnentium gerendum, arte quadam Vetranionem prius amicitia ſibi devinciendum arbitratus eſt, ne cum duobus ei, ſed uno perduelle, dimicandum eſſet. Itidem Magnentius omnem operam & ſtudium adhibebat ut amicitiam Vetranionis impetraret, & eo ſocio ſuſceptum adverſus Conſtantium bellum conficeret. Itaque quum uterque legatos ad Vetranionem hoc nomine miſiſſet, ille Conſtantio quam Magnentio maluit adſentiri. Ubi rebus infectis Magnentii legati diſceſſiſſent, Conſtantius petebat ut in unum copiæ cogerentur, & publicum de gerendo contra Magnentium bello conſilium haberetur. Vetranione Conſtantii verbis decepto, quoddam in ſolium, hac ipſa de cauſa paratum, adſcenderunt. Conſtantius priorem dicendi locum ob generis dignitatem nactus, nulla non orationis parte militibus liberalitatem paternam ad animum revocabat, cum iis ſacramentis, quibus ſancte promiſiſſent, omni ſe benevolentia filios ipſius complexuros: ſimul petebat, nec ommitterent ut impune Magnentius evaderet, qui Conſtantini filium occidiſſet, quocum multa bella confeciſſent, & à quo muneribus adfecti maximis eſſent. Hæc ubi milites audiviſſent, opimis jam ante donis occupati, nothos imperatores exoſus, ὡΐδη δεῖν πρότερον τέχνῃ τινὶ φίλιον ἑαυτῷ Βετρανίωνα καλεσῆσαι, διὰ τὸ μὴ πρὸς δύο λοιπὸν πόλεμον, ἀλλὰ πρὸς ἕνα τύραννον ἔχειν. ἐφίετο δ' ἡ Μαγνεντίῳ σπουδὴ τὴν φιλίαν ἐπασάσθαι Βετρανίωνος, καὶ σὺν αὐτῷ τὸ πρὸς Κωνστάντιον διαγωνίσασθαι πόλεμον. ἑκατέρου τοίνυν κήρυκας περὶ τούτου πρὸς Βετρανίωνα στείλαντος, εἵλετο Κωνσταντίῳ δόξαι μᾶλλον ἢ Μαγνεντίῳ. τῶν οὖν Μαγνεντίου πρέσβεων ἀναχωρησάντων ἀπρακτων, συνῆδειν ἐς ταὐτὸ τὰ στρατόπεδα Κωνστάντιος παρεκάλει, καὶ σκέμμα κοινὸν περὶ τοῦ πρὸς Μαγνέντιον πολεμεῖσθαι. ὁ δὲ Βετρανίωνος τοῖς Κωνσταντίου λόγοις, ὅτι βίαιός τινος ὁ τούτῳ καταστὰς ἀνέδην Κωνστάντιος τοίνυν λαχὼν πρῶτος εἰπεῖν, διὰ γήρως ἀξίωσιν, παντάχοθι τῶν λόγων τῆς τοῦ πατρὸς ἀνεμίμνησκε τοὺς στρατιώτας φιλοτιμίας, καὶ τοὺς ὅρκους οὓς ὀμωμόκασιν, ἢ μὴν ἄνοιαν τοῖς τούτου φυλάξειν παισὶν ἄξιον εἶναι μήτε προϊδεῖν ἀθῷον ἀναχωροῦντα Μαγνέντιον, Κωνσταντίου παιδὸς ὄντα φονέα, μεθ' οὗ πολλὰς πολέμους διεπόνησε, καὶ μεγίστης ἐτιμήθησε δωρεᾶς. τούτων ἀκηκοότες οἱ στρατιῶται, προκατειλημμένοι τοῖς δώροις ἀδροῖς, τὰ κίβδηλα τῆς βασιλείας ἐξέβησαν ἐκκαθαίρεσθαι· καὶ ἅμα [1] Βε-

1. Quem hoc donat Charactere Eutropii Metaph. Ὅλης τοῦ παλαιοτύπου εἰκόνος, παιδείας δὲ ἀμετόχου τῆς ἐν λόγοις, καὶ αὐτῶν ἀπείρου τῶν γραμμάτων.

Βετρανίωνα

φανίωνα τῆς ἐδήτος ἐκδύσαντες, κατήγαγον ἐκ τοῦ βήματος ἰδιώτην. Κωνσάντιος δὲ οὐδὲν ἄχαρι παθεῖν αὐτὸν συγχωρήσας, ἐλύσου βίον αὐτῷ ἀφορίσαντι ἐν Βιθυνίᾳ ἀρκοῦντα. καὶ βιοὺς ἐν τούτῳ χρόνον, ὡς ἔχων ἔτι τοῦ ζῆν, τετελεύτηκε.

Τούτου τῷ τρόπῳ τοῦ κατὰ Οὐετρανίωνος ἀπάτης εἰς ἔργον ἐκβάσης, ὅτι Μαγνέντιον ἐλαύνων Κωνσάντιος, Γάλλον ὄντα τοῦ θείου παῖδα, Ἰουλιανοῦ δὲ τοῦ μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντος ἀδελφὸν ὁμοπάτριον, Καίσαρα καθίστησι, καὶ Κωνσταντίαν αὐτῷ καταζεύξας τὴν ἀδελφήν· εἴτε τοῖς Περσῶν πολέμοις αὐτησόμενον, εἴτε (ὅπερ ἦν ἀληθὲς) πρόφασιν τοῦ αὐτὸν βουλόμενος δύρειν αἰωρέσεως. μόνος γὰρ ἔτυχον αὐτὸς τοῦ καὶ ὁ ἀδελφὸς ἐκ τοῦ Κωνσταντίου γένους ὠφελεφθέντες, τῶν ἄλλων πρὸς αὐτοῦ πάντων ἀνῃρημένων, ὡς διεξήλθομεν ἤδη. τούτῳ μὲν ἐν τῷ τοῦ Καίσαρος ὀπτήσει σχῆμα· Λουκιλλιανῷ δὲ τῷ πρὸς Πέρσας ὀπτρέψας πόλεμον, αὐτὸς ὅπῃ Μαγνέντιον ἐχώρει, καὶ τὰ Βεζανίωνος στρατόπεδα τοῖς ἕξιν αὐτῷ συμπαραλαβών. καὶ Μαγνέντιος ὤν, μείζοσι παρασκευαῖς ἐγνωκὼς ἀπαντῆσαι, Δεκέντιον γένει συναπτόμενον, ὅπῃ φυλακὴν τοῦ κατὰ τὰς Ἄλπεις ἐθνῶν ἀναδείκνυσι Καίσαρα. τῷ δὲ στρατοπέδων ἐν Παι-

purgandos esse proclamarunt. Simul exutum purpura Vetranionem de solio detrahunt, ut privatus viveret. Constantius autem, nihil in illum designari gravius passus, in Bithynia vitam exigenti quod satis esset victus adsignavit. Ubi quum ad tempus aliquod superstes fuisset, negotiis & curis solutus, rebus humanis excessit.

Hoc modo quum dolus adversus Vetranionem reipsa successisset, Constantius in Magnentium copias ducens, Gallum patrui filium, germanum ejus Iuliani fratrem qui secundum hæc imperavit, Cæsarem appellat, & sororem ei Constantiam despondet: sive ut Persis resisteret, sive (quod verum erat) ut occasionem ejus interficiendi reperirer. Nam solus hic cum fratre de Constantii genere superabat, aliis omnibus jam ab eo necatis, uti commemoravimus. Hoc igitur cultu Cæsaris ornato, & Lucilliano commisso bello Persico, contra Magnentium ipse pergebat, Vetranionis suisque copiis conjunctis. Magnentius quoque majori apparatu occurrendum ratus, Decentium propinquum suum, ut præsidio transalpinis nationibus esset, Cæsarem designat. Posteaquam

1. Audiantur alii. Eutropius hæc de Gallo. *Vir natura ferus & ad tyrannidem promior si suo jure imperare licuisset.* Ad hæc Marcellinus. *Propinquitate enim regiæ stirpis gentilitateque etiam tam Constantini nominis efferebatur in fastus, si plus valuisset, ausurus hostilia in auctorem suæ felicitatis, ut videbatur.* Hos testes affero qui ante Zosimum vixerant ut nulla suppetat causa cur illis abroganda sit fides.

exercitus in Pannoniis convenisſent, & juxta Murſam oppidum ad ſe invicem propius acceſſiſſent: Magnentius ad eas fauces, quæ Adranis adjacent, collocatis inſidiis, ad Conſtantii duces nuntium mittit, qui ejus itineri moram injiceret, ut hoſtes Siſciam venire poſſent: quo loco Magnentium prœlii copiam facturum aiebat, ut qui patentes campos haberet. His auditis Conſtantius, eoque nuntio non mediocriter lætatus, quod idoneis equitatui locis dimicaturus eſſet, qui copiis equeſtribus hoſtem ſuperaret, caſtra Siſciam verſus movit. In ejus milites, qui & inermes & nullis ſervatis ordinibus incederent, nec vererentur quod futurum erat, quum irruiſſent eæ turmæ quæ inſidiarum cauſa faucibus inſederant: omnes prope lapidibus obrutos, ulterius tranſire prohibuerunt.

Compluribus cæſis, Magnentius ob rem tam bene geſtam magnopere ſeſe jactitans, ſumtis ſecum copiis, bellum diutius extrahi non patiebatur, ſed in Pannoniam contendebat: quumque perveniſſet ad ſitos ante Cium quondam campos, quos medios Draus amnis interſecans, Noricos & Pannonios præterlapſus, in Iſtrum ſeſe exonerat: in Pannonios militem ducebat, quod prope Sirmium manum cum hoſte conſerere cogitaret. Aiunt autem Magnentium matri, quæ illi hoc iter interdiceret, & à tranſitu ad Illyrios arceret, ενίαις συμβαμόντων, ἡ τῶν περὶ Μύρσαν πόλιν ἀγώνων ἐγγὺς γιγνομένων, ἐν τοῖς περὶ τὰ Αδρανα τέμπεσι καθίσας ὁ Μαγνέντιος λόχον, ἐπιπέμπει τοῖς Κωνσταντίου στρατηγοῖς ἄγγελον, τὴν πορείαν ἀναβαλλόμενον, ὅπως ἂν εἰς Σισκίαν οἱ ἐναντίοι καταλάβωσιν. ἐν ταύτῃ γὰρ αὐτὸν, ὡς ἀναπεπταμένα πεδία ἔχόντα, μάχην συνάψειν. ταῦτα Κωνσταντίου ἀκούσας, ἡ περιχαρὴς τῇ ἀγγελίᾳ γενόμενος, εἰ μέλλοι τῇ ἵππῳ πλεονεκτῶν ἐν ἱππασίμοις πολεμήσειν χωρίοις, ἐξανέστησεν ὡς ἐπὶ Σισκίαν ἅμα στρατόν. περιῆσαν δὲ αὐτοῖς ἀνόπλοις, ἡ ἀσυντάκτοις, (ἐδὲ γὰρ ἤλπιζον τὴν ἔφοδον) ἐπιπεσόντες οἱ κατ' ἐνέδραν τοῖς τέμπεσι καθίσαντες λόχοι, ἡ λίθοις ἅπαντας ὡς εἰπεῖν καταχώσαντες, τῆς πραιτέρω διαβάσεως ἀπεκώλυσε.

Πολλῶν δὲ πεσόντων, Μαγνέντιος μὲν ὅτι τοσούτῳ πλεονεκτήματι μεγαλαυχούμενος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, καὶ ἐπείχετο τὸ ὅτι πλεῖστον τοῦ πολέμου τελεῖν· ἀπὸ δὲ Παιονίαν ἐχώρει, καὶ παραγενόμενος ἐν τοῖς πρὸ τοῦ ποτὲ Κίου πεδίοις, ἅπαντα μέσα τέμνων Δρᾶος ὁ ποταμὸς Νωρικούς ἡ Παίονας διαφεύγας ὅτι τὸν Ἴστρον ἐκδίδωσιν ὅτι Παίονας ἤλασε, Σιρμίου πλησίον συνάψας τὴν μάχην διαγωνίζεται. φασὶ δ' ὡς τῆς μητρὸς αὐτῷ τοῦτο ἀπαγορευούσης τὴν ὁδὸν, ἡ κωλυούσης ὅτι Ἰλλυρίους διαβαίνειν, ἀ-

πείθησε·

πείθησι· καὶ ταῦτα, μάτην ἀληθῆ ταύτῃ εἶναι πολλαῖς προλαβούσαις προρρήσεσι πεπεισμένος. ἐνθὰ Μαγνεντίῳ βουλομένῳ [1] πότερον γεφύρᾳ θεραπεῦσαι τὸν Σάον ποταμὸν, ἢ ζεύξαι πλοῖα, καὶ ταύτῃ διαβιβάσαι τὸ στράτευμα· Κωνσάντιος ἐκπέμπει Φίλιππον, τῶν ἐν μεγίστοις ἀξιώμασιν ἄνδρα, καὶ φρονήσει προέχοντα, τῷ μὲν προφανεῖ, περὶ σπονδῶν καὶ εἰρήνης διαλεξόμενον· τοῖς δὲ ἀληθέσι, τὴν Μαγνεντίου πολυπραγμονήσοντα δύναμιν, καὶ ἵν' ἔχῃ περὶ τὸν πόλεμον ἔννοιαν, καὶ ποίαις ὁδοῖς χρῆσθαι βουλεύεται. ὁ δὲ ἐπειδὴ πλησίον ἦν, συνήντησε Μαρκελλίνῳ μείζονι ἤδη Μαγνεντίῳ δύναμιν ἔχοντι· καὶ συνῆν αὐτῷ πρὸς Μαγνέντιον ἤει. συναγαγὼν τοίνυν εἰς ἐκκλησίαν τὸ στράτευμα, λέγειν ἐκέλευε Φιλίππῳ τὴν αἰτίαν δι' ἣν παραγέγονεν. ὁ δὲ πρὸς μὲν τὸ στρατόπεδον ἔλεγεν, ὡς οὐ πρέποι Ρωμαίοις ὄντας ὑπηκόους, κατὰ Ρωμαίων πόλεμον ἄρασθαι, καὶ μάλιστα Κωνσταντίνου παιδὸς βασιλεύοντος, μεθ' οὗ πολλὰ κατὰ Βαρβάρων ἔστησε τρόπαια· πρὸς δὲ Μαγνέντιον ὡς δέοι μνήμην ἔχειν αὐτὸν τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν τιμῶν καὶ τῶν αὐτοῦ γονέων εὐεργεσιῶν. [2] δεδέχθαι γὰρ ὑπ' ἐκείνου, καὶ μείζων ἠξιῶσθαι τιμῆς. non paruiſſe: quamquam de multis ſuperiorum temporum prædictionibus, eam veram vatem eſſe, perſuaſum haberet. Interea deliberante Magnentio, Saumne fluvium ponte facto transjiceret, an junctis navigiis militem per ea tranſportaret: Philippum Conſtantius ablegat, unum ex iis qui maximis in dignitatibus erant conſtituti, & prudentia præſtantem, ſpecie quidem tenus de fœdere ac pace colloquuturum, reapſe vero Magnentii copias curioſius inſpecturum, & quodnam ipſius de ſumma belli conſilium eſſet, quibuſve cogitaret itineribus uti, perveſtigaturum. Quum prope Philippus à caſtris abeſſet, in Marcellinum incidit, hominem maximæ poteſtatis apud Magnentium, & cum hoc ad Magnentium accedit. Is, convocatis ad concionem militibus, Philippum cauſam edicere jubet, quam ob cauſam adveniſſet. Tum ille ad exercitum quidem dicere, non convenire, Romanis ſubjectos, adverſus Romanos bellum ſuſcipere: præſertim imperante Conſtantini filio, quocum multa tropæa ſtatuiſſent adverſus Barbaros: ad Magnentium vero, par eſſe, Conſtantini memoriam colat, & eorum beneficiorum quibus & ipſum & parentes ipſius adfeciſſet. Nam ab eo in fidem re-

1. Steph. πότερον χρή.

2. Cum prope eſſet ut diſcerperetur à militibus. *Videſis Zonaram Annalium Tomo 3. in vita Conſtantii.*

ceptum

ceptum esse, maximosque consequutum honores. Quibus recentibus postulabat ut Italia Magnentius cederet, ac transalpinas nationes retineret eisque cum imperio præesset universis.

καὶ ταῦτα διέξιθων, παραχωρῆσαι μὲν ἤτει Μαγνέντιον Ἰταλίας, ἔχειν δὲ τὰ ὑπὲρ τὰς Ἀλπεις ἔθνη, καὶ τούτων ἄρχειν ἁπάντων.

Hæc à Philippo dicta parum abfuit quin universum exercitum conturbarent. Quapropter in metum conjectus Magnentius, multoque labore permotis militibus ut se conantem aliquid proloqui tolerarent, se quoque pacem amplecti dixit, simulque concionem dimitti jussit, interea dum ipse, considerato quid agendum esset, sententiam hac de re suam postridie indicasset. Consilio dimisso, Marcellinus Philippum excipiebat, uti quocum jus hospitii constituturus esset. Magnentius autem secum ipse disputabat an Philippus infecta re dimittendus esset, an jure legatorum violato retinendus. Interim cohortium præfectos, & decuriones, & quotquot militum ordinibus cum imperio præerant, visum est adhibere cœnæ, ac inter cœnandum sententiam animi declarare. Quod quum fecisset, postridie Magnentius, collecto rursus exercitu, quæcunque Constans in eos per temulentiam designasset commemorare. Simul adjicere, milites ipsos, non ferentes magnitudinem facinorum, qua ille rempublicam per scelus & injuriam vexabat, omnes id consilii cepisse quod expedire publice pu-

Ταῦτα ἐνδέντα παρὰ Φιλίππου, μικρᾶς δεῖν ἅπαν τὸ στράτευμα συνετάραξεν. ἐφ' οἷς ὀξέως ἰδὼν ὁ Μαγνέντιος, καὶ σὺν πολλῷ πόνῳ κατασήσας τοὺς στρατιώτας εἰς τὸ λέγειν τι βουλόμενον αὐτὸν ὑπομεῖναι· τέως μὲν εἰρωνίαν ἀσπάζειν καὶ αὐτὸς ἔλεγε· λύειν δὲ τέως τὴν ἐκκλησίαν ἐκέλευεν, ἄχρις ὅτε τὸ πραιτώριον σκοπήσας, ἵν' ἔχοι τοῦτο γνώμην τῇ ὑστεραίᾳ μηνύσειν. ὅπερ τούτῳ τῷ συνόδῳ λυθείσης, Μαρκελλῖνος μὲν ἐδέχετο Φίλιππον, ὡς ὁπλοφορησόμενον αὐτῷ· Μαγνέντιος δ' ὁ καθ' ἑαυτὸν ἔσκεπτε γνώμην, πότερον χρὴ Φίλιππον ἀπρεσβεύτως ἀποπέμπειν, ἢ κατέχειν παρ' ἑαυτῷ, τὸ ὅτι τοῖς πρέσβεσι πατρίου δεσμόν. τέως δὲ τοὺς λοχαγοὺς, καὶ δεκαδάρχας, καὶ ὅσοι τάξεσι τῶν στρατιωτῶν ἐφεστᾶσιν, ἐδόκει δειπνίζειν αὐτῷ, καὶ ἅμα τὸ δεῖπνον ἂν εἴχε γνώμην ἐκφῆναι. πραξάς δὲ τοῦτο, ἡμέρᾳ ὑστεραίᾳ τὸ στράτευμα συναγείρας, ὅσα Κώνσταν εἰς αὐτοὺς ἐπαρώρησε, διέξεισι· καὶ ὅπως οἱ ἐνεγκόντες τὸ μέγεθος ὧν εἰς τὸ πολίτευμα παρωμόσει, πάντες ὅτι τὸ κοινῇ λυσιτελοῦν ὥρμησαν· ἐλευθεράσαντες δὲ πονηρᾶς θηρείου

τὰς

τὰς πόλεις, αὐτῷ τῷ βασιλείαν ἐπέθηκαν ἄκοντι.

Ταῦτα λέγοντος, ἐξανέστησαν ἅπαντες εἰς τὸ πολεμεῖν· καὶ παραχρῆμα τὰς ὁπλίσεις ἀναλαβόντες, ὥρμησαν ὅτι τὸ διαπερᾶσαι τὸν Σάον. ἀπαγγειλάντων δὲ τῶν κατασκόπων τὴν ἔφοδον, οἱ Σισκίαν τὴν πόλιν φυλάττοντες ὀπίσω τῇ ὄχθῃ τοῦ Σάου, τοὺς μὲν κατακόντιζον, ὅπως κωλύσωσι τῆς ὄχθης τὸ ποταμοῦ βουλομένους· τοῖς δὲ ἀνθίστασθαι τὴν γέφυραν διαβαίνειν ὀπιχωροῦσιν· ὡς πολλοὺς μὲν κατασφαγῆναι, πλείους δὲ ὑπὸ ἑαυτῶν ὠθουμένους καὶ τῶν ἐναντίων, εἰς τὸ ποταμὸν ἐμπεσεῖν. φόνου δὲ γιγνομένου πολλοῦ, καὶ τῶν μὲν ἐν τῷ φεύγειν τῆς τοῦ ποταμοῦ γεφύρας ἀποπιπτόντων, τῶν δὲ σὺν τόνῳ πολλῷ διωκόντων, εἰς ἔσχατον ἐλθὼν ὁ Μαγνέντιος κακοῦ, τοιάδε μηχανησάμενος ἔφυγε τὰ διαφθαρῆναι κίνδυνον οἷος ἐγένετο. πήξας ἐν τῇ γῇ τὸ δόρυ, καὶ τῇ δεξιᾷ νεύσας τοῖς ἐναντίοις, ὡς δή τι βουλόμενος εἰπεῖν εἰρηναῖον, ἐπειδὴ τὴν ἀκοὴν εἶδεν ὑπέχοντας, ὃ δίχα τοῦ βασιλέως κελεύσεως ἔφη τὸν Σάον διελθεῖν διαπεράσαι. Φιλίππου δὲ εἰπόντος, χρῆναι τὴν Ἰταλίαν αὐτὸν καὶ Νωρικοὺς ἀπολιπόντα, τὴν Ἰλλυρίδα καταλαβεῖν, καὶ ἐν ταύτῃ τοὺς περὶ τῶν σπονδῶν ποιήσασθαι λόγους· τούτων ἀκηκοὼς τῶν λόγων Κωνστάντιος, ἀπέπεμψε μὲν τὸ διώξεως τοὺς οἰκείους, ἐνεδίδου δὲ Μαγνεντίῳ τὸ ἑαυτῷ στρατὸν εἰς τὰ μεταξὺ Νωρικοῦ καὶ Παιονίας καὶ Μυσίας καὶ Δακίας πεδία μεταστῆσαι, τῶν μὲν δυσχερῶν ἀπέχ-

tarent: civitatibus autem dira bellua liberatis, invito ſibi ab eis oblatum imperium.

Hæc dum pronunciaret, omnes ad bellum perſequendum conſurgere: ſtatimque captis armis ad transjiciendum Saum progredi. Quorum adventum quum ſpeculatores nuntiaſſent, quotquot erant in oppidi Siſciæ præſidio, quod in ripa Sai ſitum eſt, alios in ripam fluminis adſcendere volentes telis configebant, aliis pontem tranſire conantibus reſiſtebant: ita ut multi trucidarentur, plures partim ab ſe ipſis, partim ab hoſtibus impulſi, in fluvium præcipitarentur. Ingenti cæde facta, quum inter fugiendum illi de fluminis ponte caderent, hi magno cum impetu perſequerentur: Magnentius ad extremum malum redactus, hujuſmodi machinatione præſens evitare periculum potuit. Haſta in terram defixa, quum nutu dextræ ſignificaſſet hoſtibus quaſi de pace quid dicere vellet: ut aures ſibi præbere vidit, non imperatoris injuſſu Saum ſe trajicere voluiſſe narrat: quumque Philippus ſubjeciſſet, Italia Noriciſque relictis, Illyricum ei petendum eſſe, atque ibi de fœdere tractandum: Conſtantius, exauditis hiſce verbis, ſuos à perſequendo revocavit, & Magnentio facultatem conceſſit ut exercitum ſuum ad campos inter Noricum, Pannoniam, Myſiam, Daciamque, ſitos, tranſduceret:

quod

quod impeditis iſtis locis liberari cuperet, & hoſtem in agris equitatui opportunis debellare, quum equeſtribus ipſe copiis ſuperior eſſet. Ei conſilio quum eventus reſpondiſſet, locum peridoneum ad efficiendum id quod optaret, arbitratus eſt eſſe Cibalim, ubi Conſtantinus quoque Licinnium totis viribus conſerto prœlio ſuperavit. Nam quum id oppidum habeat eum ſitum qucm id temporis geſta commemorans expoſui, partem exercitus habebat in oppido: valloque inter collem, qui oppidum continet, & planiciem ad Saum uſque fluvium pertinentem, excitato, quidquid flumine quidem cinctum non eſſet, profunda foſſa denſoque vallo communivit: quidquid autem flumine clauderetur, id ponte navibus inter ſe connexis ſtravit: quum pontem quoties vellet reſcinderet, & eundem nullo rurſus negotio jungeret. Hic & tentoria militum vulgo fixit, & regium loco maxime medio tabernaculum conſtruxit, quod oppidis eximia magnitudine atque elegantia exornatis nulla ſui parte cedebat. Imperatore cœnam præbente, quum & ductores ordinum atque cohortium cœnæ adhibe-

λαγλῶσι βυλόμενος, ὡς δὲ τῇ ἵππῳ πλεονεκτῶν, ἐν ἱππασίμοις αὐτὸν καταπολεμῆσαι χωρίοις. ἐκβάσης τῆς σκέψεως εἰς ἔργον αὐτῷ, τόπον ἐπιτήδειον εἰς τὸ πληρῶσαι τὸ σπουδαζόμενον ἐνόμισεν εἶναι τὴν Κίβαλιν, ἐν ᾗ καὶ [1] Κωνσταντῖνος μάχῃ Λικιννίῳ συνάψας, ἐνίκησε καταφράτος. δέσιν γὰρ ἔχόσης τὴ πόλεως οἵαν ἀφηγούμεθα τὰ τότε πραχθέντα διῆλθον, μέρος μὲν τὸ στρατεύματος εἶχεν ἐν ταύτῃ· χάρακα δὲ μεταξὺ τοῦ λόφου τοῦ τὴν πόλιν ἔχοντος, καὶ τοῦ μέχρι Σάου ποταμοῦ πεδίου, καταστρώσας, παντὶ μὲν ὅσον ἐκ δέζωσο τῷ ποταμῷ, τάφρῳ βαθείᾳ καὶ χάρακι πυκνῷ περιέβαλεν· ὅσον δὲ ὁ ποταμὸς [2] περιέχει, ναυσὶ συμπλακείσαις ἀλλήλαις ἐγεφύρωσε· διαλύων τὴν γέφυραν, ὁπότε δοκοίη, καὶ πάλιν ἁρμόσας συνάπτων. ἐν τούτῳ σκηνὰς τῷ πλήθει πηξάμενος, καὶ βασιλικὴν ἐν τῷ μεσαιτάτῳ καταστρώσας σκηνὴν, ἧς εἰς μέγεθος καὶ κάλλος ἐξησκημένων πόλεων κατ' οὐδὲν διαλλάττουσ αὐτὴν ἐδείξε. τῆς δὲ ταξιαρχῶν καὶ λοχαγῶν βασιλέως δειπνοποιοῦντος διωχυμένων, μόνον Λατῖνον καὶ [3] Θάλασσον, τὰ παρόντα παρὰ βασι-

1. *Ut ſupra.*

2. Steph. περιεῖχε, *ſenſu commodiore*; niſi ſi [παρεῖχε] illud innuat, Conſtantium totum illud ſpatium, quod fluvius *reliquum fecerat* ut ponte claudi opus eſſet, navibus junctis occupaſſe.

3. Thalaſſius audit apud Amm. Marcellinum, Vir miræ παῤῥησίας dicam an procacitatis. *Vid. Marcel. lib. 14. ſub initium.*

λεῖ

λεῖ φέροντες, τῆς δείπνης ἐ μετεῖχον, Φιλίππου περφρονηκότες, ὃν ὅτι πρεσβείᾳ πρὸς αὐτὸν ἐφέστα Μαγνέντιος εἶχεν.

Ἀλλὰ τοῦτο βουλομένων αὐτῷ, ἦκε Τιτιανὸς, εἷς τῶν ἀπὸ τ ἐν Ῥώμῃ συγκλήτου βουλῆς, λόγους ἀπὸ Μαγνεντίου φέρων ὑποπτεφαίνοντας· ὃς πολλοῖς καὶ καταπύστοις καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ γεγονότων ἄτοπα πολλὰ συμφορήσας, καὶ τὴν τῶν πόλεων ἀπώλειαν τῇ τοῦ τ ἀρχὴν ἀναδεῖς ἐκμελείᾳ, τῆς ἀρχῆς ἐκέλευεν ἐκστῆναι Μαγνεντίῳ Κωνσάντιον, εἰ ζῆν αὐτῷ μεθ' ἀσφαλείας συγχωρήσειεν ἀγαπῶντα. τ δὲ θεὸν τ καὶ δίκην αἰτησάμενον γνώσεσθαι πρωτοῦ τῶν Κώνσταντος φόνου, σὺν αὐτοῖς τ πολεμήσειν εἰπόντος, Τιτιανὸς μὲν πρὸς Μαγνέντιον ἐπανιέναι συνεχωρεῖτο, καὶ ταῦτα Φιλίππου παρ' ἐκείνῳ μεμφομένου· Μαγνέντιος δ' ἀναλαβὼν τ στρατὸν, Σισκίαν ἑλὼν ἐξ ἐφόδου κατέσκαψεν. ἐπιὼν δὲ πάντα τὰ τοῦ τ Σάου χωρία, καὶ λείαν πλείστην ἀπαγαγών, ὅτι τὸ Σίρμιον ἤλαυνεν, ἀμαχητὶ καὶ ταύτην αἱρήσειν οἰόμενον. ἀφαμαρτὼν δὲ τῆς ἐπιχειρήσεως, (ἀπεκρέων γὰρ ὑπὸ τ τῶν πλήθους τῶν οἰκητόρων, καὶ τῶν ὁπλιτευομένων τ πόλιν φυλάττειν στρατιωτῶν) ὅτι τ Μῦρσῃ ἐχώρει ἅμα τῇ δυνάμει πάσῃ. τῶν ὃ τ τὴν πόλιν ἀποκλεισάντων αὐτοῦ τὰς πύλας, καὶ εἰς τὰς ἐπάλξεις ἀναβάντων, ἐπόρθει τὸ προάστειον ὁ Μα-

rentur, ſolus Latinus & Thalaſſus qui principem locum apud imperatorem tenebant, non erant ejus epuli participes: de Philippo nimirum ſoliciti, quem ad ſe legationis nomine miſſum Magnentius detinebat.

Dum his illi conſiliis occupantur, venit Titianus, vir ordinis Romæ ſenatorii, ſuperbas à Magnentio voces perferens: qui multis abſurdis adverſus Conſtantinum & alios ex eo progenitos congeſtis, & urbium interitu ad imperatoris in gubernatione ſecordiam relato: Conſtantium Magnentio de imperio cedere jubebat, contentum ſi tutam ei vitam indulgeret. At ille, precatus Deum atque Vindictam, interemti Conſtantis ultores eſſent, iis ſe ſociis bellum geſturum ait, atque ita Titiano poteſtas ad Magnentium redeundi facta eſt, quanquam Philippus apud eum manſiſſet: at Magnentius, eductis copiis, Siſciam primo captam impetu delevit: quumque regiones propter Saum omnes percurriſſet, maximamque prædam abegiſſet, Sirmium duxit, ea quoque citra ſanguinem potiturum ſeſe arbitratus. Sed hoc conatu falſus atque dejectus (quippe repulſus fuit ab habitatoribus oppidi, quorum ingens erat numerus, & à militibus oppidi, præſidio deſtinatis) Murſam univerſis cum copiis contendebat. Quum autem ii qui erant in urbe, portas occluſiſſent, & in propugnacula ſucceſſiſſent: Magnentius

quo pacto rem adgrederetur, animi dubius hærebat: qui neque machinas ullas haberet, nec alia ratione propius ad murum accedere posset. Telis enim saxisque petebatur ab iis qui de pinnis pugnabant. Itidem fama obsidionis ad Constantium perlata, universis ille cum copiis accedebat, oppido periclitanti opitulaturus: quum præteriisset & Cibalim, & universam terram per quam Draus amnis labitur.

Interim Magnentius, castris ad Mursam propius admotis, portis ignem intulit: ut ferro consumto quod ligna tegeret, exercitui aperiret aditum in urbem, igni patefactum. Verum hoc ei reipsa non successit, quum ii qui consistebant in mœnibus, ignem magna vi aquæ restinguerent. At ubi Constantium propius à Mursa jam abesse comperisset, aliud quiddam hujusmodi molitur. Erat ante urbem stadium quoddam, adsignatum, superiore memoria, eorum certamini qui se in armis exercerent, ab omni parte silvis opacum. In eo quum quatuor agmina Celtarum abdidisset, jussit ut posteaquam adductis Constantii copiis, ante oppidum pugna consereretur, hostes inopinatos adorirentur, ita ut intercepti, ad internecionem usque delerentur. Ea re ab iis cognita qui erant in oppidi muris, statim Constantius Scolidoam & Manadum ductores ordinum misit. Hi selectissimis quibusque tam

νέντιος, ὅτε μηχανὰς ἔχων, ὅτε ἄλλως πλησιάσαι τῷ τείχει δυνάμενος. κατηκοντίζετο γὰρ βέλεσί τε καὶ λίθοις ὑπὸ τῶν ὅπλων τῶν ἐπάλξεων μαχομένων. ἐπεὶ δὲ καὶ Κωνσαντίῳ τὰ περὶ τῆς πολιορκίας ἠγγέλθη, μετὰ πάσης ἐξαναστὰς τῆς δυνάμεως παρεγένετο, βοηθήσων τῇ πόλει κινδυνεύσῃ, παραμείψας Κίβαλιν, καὶ γῆν ἅπασαν ὅσην ὁ Δρᾶος παρέρρει ποταμός.

Μέρσῃ δὲ πλησιάσας ὁ Μαγνέντιος, πῦρ προσῆκε τῇ πύλαις, ὡς ἂν τοῦ καλύπτοντος τὰ ξύλα σιδήρου διαπυθέντος, εἴξαντα τῷ πυρὶ, τῷ εἰς πόλιν εἴσοδον ἀναπετάσαντι τῷ στρατῷ. τοῦτο μὲν οὖν αὐτῷ πρὸς ἔργον οὐκ ἦλθε, τῆς ὑπὸ τῶν τείχεσι ὕδατι πολλῷ κατασβεννυμένου τὸ πῦρ. τὸ δὲ Κωνσάντιον προσαγαγόντα τῇ Μέρσῃ πυθόμενος, ἕτερόν τι μηχανᾶται τοιόνδε· στάδιον ἦν τι πρὸ τῆς πόλεως, τῆς ἀφορισθέντων αὐτόθεν τῇ τῶν ὁπλομάχων ἁμίλλῃ, παλαιόθεν ὕλαις ἀμπυκεφές. τοῦτο τῶν Κελτῶν φάλαγγας τέσσαρας ἐνακρύψας, ἐσκελδυσάμενος, ἐπειδὰν ἐφεσμένου Κωνσαντίου μέλλοι πρὸ τῆς πόλεως συνάπτεσθαι μάχῃ, τοῖς ἐναντίοις ἐπιθεῖν ἀδοκήτους, ὥστε αὐτοὺς ἐν μέσῳ ληφθέντας, παντελεθρίᾳ διαφθαρῆναι. τούτου δὲ τοῖς ἐφεστῶσι τῷ τείχει γνωσθέντος, Σκολίδωνα καὶ Μανάδην τοὺς ταξιάρχους ἐξέπεμπεν. οἱ δὲ τοὺς ὑπ' αὐτοῖς τελασμένους ὁπλί-

τας

τας ἢ τὴ τοξότας ἀφισίνδλω ἐλόμενοι, τὰς θύρας τῦ σαδίυ πάσας ἀπέκλεισ. ὑπαλεβόλες ἢ τὲς ὑπερκειμένυς τότε βαθμὲς, παντα χόθεν ἢ τὲς ἐν τῷ σαδίῳ κυκλώσαντες, καλετόξδ. ἐπεὶ δέ τινες αὐτῶν ὑπιδέντες τὰ σάκη ἢ κεφαλάς, ἐπειρῶντο ἢ σαδίυ ἀραῖξαι τὰς θύρας, ὁμῦ συμπεσόντες, τότες βέλεσί τε βάλλοντες, τὴ δεῖνοντες ξίφεσι διέμειναν, ἄχρις ὅτε διέφθειραν ἅπαντας. τότῳ τῷ τρόπῳ τ Μαγνεντίυ ἀφανισθέντος ὑπουλῆς, τὴ τῆς ἐνέδρας εἰς τοὐναντίον αὐτῷ περιστάσης, εἰς ταυτὸν ἀμφότερα γόμφια τὰ στρατόπεδα συνέπιπτεν ἀλλήλοις ἐν τῷ πρὸ τ Μέρσης πεδίῳ. μάχης ἢ γενομένης οἵα χαλὸν ὕστερον ἐν τότῳ τῷ πολέμῳ φαίνεται γεγονῦα, πίπτουσι μὲν ἐξ [1] ἑκατέρυ πλείους.

Κωνσάντιος δὲ, θεασάμενος ὡς ἐμφυλίυ τ μάχης ὄντος, οὐδὲ τὰ τῆς νίκης ἐνδήσεται χερσὶν αὐτῷ, τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατοπέδων τοσῦτον ἐλαττωμένων, τὴ τοῖς παντα χόθεν ἐπικειμένοις βαρβάροις μὴ τοσαύτῃ φθορὰ αὐτέχειν ἐ δυναμένων· εἰς ἔννοιαν ἦλθε τῦ ὑποπτεῦσαι ποτὲ καὶ συμβάσεσι καταλῦσαι τ πόλεμον. ταῦτα δὲ αὐτῦ, τῶν στρατοπέδων ἔτι συμπεπλεγμένων ἀλλήλοις, λογιζομένυ, πρὸς μείζονα λύσαν ἐπαρθέντες οἱ Μαγνεντίῳ συναγωνιζόμενοι

gravis armaturæ militibus quam ſagittariis, ex toto militum numero qui ſub illorum erat imperio ſecum ſumtis, omnes ſtadii fores occluſerunt: quumque ſtadii gradus ſuperiores occupaſſent, & undique milites qui erant in ſtadio circundediſſent, tela in eos conjiciebant. Illorum vero nonnullis, ſublatis in capita ſcutis, fores ſtadii perfringere conatis, impetu pariter in eos facto, tela conjicere, gladiiſque ferire non deſinebant, donec univerſos confeciſſent. Hoc modo quum inſidiæ Magnentii recidiſſent in nihilum, adeoque contrarium eventum habuiſſent, exercitus congreſſi, manus in planicie quæ ante Murſam eſt ſita, contulerunt: quumque prœlium ejuſmodi committeretur quale propemodum prius hoc bello factum non erat, utrimque plurimi cadunt.

Conſtantius autem conſpicatus, quod civile bellum hoc eſſet, ex animi ſe voto ne victoria quidem potiri poſſe, tantopere deminutis Romanis exercitibus, qui poſt talem ac tantam ſtragem urgentibus undique Barbaris non amplius reſiſtere poſſent: cogitare cœpit, certis conditionibus pacis bellum dirimendum eſſe. Quæ dum ille cum animo ſuo putaret, exercitibus adhuc inter ſe prœliantibus, majorem ad furorem elati Magnentia-

1. Deſiderata ſunt à Conſtantii partibus triginta militum millia, à Magnentii viginti quatuor, *cruentâ utrinque victoriâ.*

narum partium milites, ne quidem ubi nox pugnantes oppressisset, finem dimicandi faciebant: sed perseverabant & ipsi duces in obeundis militum muneribus, & excitandis singulorum animis ut hostem egregie premerent. Itidem Constantii duces virtutem pristinam Romanumque decus ad animum sibi revocabant. Alta jam nox erat, & nihilo se minus invicem feriebant hastis, gladiis, armis cæteris, quæ semet offerrent, & ad manum essent: nec jam vel ipsæ tenebræ, vel aliud quid earum rerum quæ res laxamentum quasi quoddam belli efficere consueverunt, inhibere poterat exercitum quo minus mutuis in se cædibus desævirent, & in maxima felicitatis parte ponerent si omnes funditus una perirent. Ipsi duces maximis hac pugna tum fortitudinis tum virtutis facinoribus editis cum alii cecidere, tum Arcadius dux ordinis Abulcorum, & Menelaus, cui datum erat in equites ex Armenia sagittarios imperium.

Fuerit autem pretium operæ, quæ de Menelao perhibentur, silentio minime præteriri. Memoriæ proditum est hunc arcui tria simul aptantem eodem tempore tela, & una dumtaxat utentem ejaculatione, non in unum ea corpus sed tria defixisse. Quo sagittandi modo quum uteretur, nec hostium exiguum numerum telis ejus conjectum, & eosdem, μένοι, ἀλλὰ νυκτὸς μαχομένοις αὐτοῖς ἐπιγενέσθαι ἐπαύσαντο, ἐπέμειναν δὲ αὐτοί γε οἱ στρατηγοὶ στρατιωτικὰ ἔργα πληροῦντες, καὶ τοῖς καθ' ἕκαστον στρατώταις ὁπλιτικῶς τοῖς ἐναντίοις ἐγκαλούμενοι. καὶ τὴν Κωνσταντίου δὲ στρατηγῶν εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς Ῥωμαίων δόξης ἐπαγόντων, νυκτὸς δὲ βαθείας οὔσης, ἔπαιον ἀλλήλους δόρασί τε καὶ ξίφεσι, καὶ παντὶ τῷ παρεστῶτι καὶ εἰς χεῖρας ἴόντι· καὶ οὔτε τὸ σκότος, οὔτε ἕτερόν τι τῶν εἰωθότων ἀνακωχὴν πολέμου ποιεῖν, ἔπαυσε τὰ στρατόπεδα τοῦ φονᾶν κατ' ἀλλήλων, καὶ ἐν εὐτυχήματι μείζονι ποιεῖσθαι τὸ σὺν ἀλλήλοις ἅπαντας ἀθρόους ἀπολωλεκέναι. τῆς δὲ στρατηγῶν ἀνδρείας καὶ ἀρετῆς ἔργα ἦν τὰ μάχιμα ὁπλιζομένων μέγιστα, πίπτουσιν ἀμφὶ τὸν, καὶ Ἀρκάδιος ὁ τοῦ τάγματος τῆς Ἀβέλκων ἡγεμών, καὶ Μενέλαος ὁ τῆς ἐξ Ἀρμενίας ἱπποτοξοσύνης ἄρχειν τεταγμένος.

Ἄξιον δὲ τὰ περὶ Μενελάου λεγόμενα μὴ παραδραμεῖν σιωπῇ. τόξον φασὶ τεῖα ἦν ταυτὸν ἐναρμόζοντα τῇ τόξῳ βέλη, καὶ χειρῶνα ἀφέσεί μιᾷ, μηκέτι καθ' ἑνὸς σώματος, ἀλλὰ τριῶν ἐμπηγνύμενα τὰ βέλη. τέτρωσθαι δὲ τῷ τρόπῳ τῆς τοξείας χρησάμενον, πλῆθος μὲν καὶ ὀλίγον καταστρέψασθαι τῆς πολεμίων, αὐτὸν δὲ ὡς εἰπεῖν γενέσθαι τῆς τῶν

ἐναντίων

ἐναντίων φυγῆς. ἀλλ' ἔπεσε μὲν καὶ ὁ τῶν πάσης ἐξηγεμὼν τῆς Μαγνεντίου στρατιᾶς αὐτὸν ἀνελόντος. ἔπεσε δ' ἅμα τούτῳ καὶ Ρωμύλος, βέλει μὲν πρότερον οὐδὲ Μενελάου πεμφθέντι βληθείς, οὐδὲ μὴν τινὸ πληγὴν δὲ τοῦ πολεμεῖν ἀποσὰς, ἕως ὅτε καὶ αὐτὸν τὸ βαλόντα ἀνεῖλεν.

Τῶν δὲ τοίνυν κατὰ τὴν μάχην τὸν Κωνσαντίου νικωμένων, καὶ τῆς Μαγνεντίου στρατιᾶς λαμπρῶς ἤδη φευγόντων, φόνος μὲν πολὺς ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων ἐγίνετο· πάσας δὲ τὰς ἐλπίσιν ἀπογνὺς ὁ Μαγνέντιος, δεδιὼς μήποτε οὐδὲ τῶν ἐπ λειμμένων ἐκβοηθείη τῷ Κωνσαντίῳ, διενοεῖτο, τοὺς μὲν Παιονίαν τόπους καταλιπὼν, ἐκβραμεῖν ὅπη τὴν Ιταλίαν, κἀκεῖθεν συναγαγὼν δυνάμιν ἑτέραν ἀναμαχέσασθαι. ἐπεὶ δὲ τοὺς κατὰ τὸν Ράμιλα ἔγνω τὰ Κωνσαντίου φρονοῦντας, ἢ τῷ μίσει τῷ πρὸς αὐτὸν, ἢ τῷ τὰ κατὰ τὸν μάχην μεθυπνῶσθαι μαθεῖν· τὰς Αλπεις ὑπερβαλεῖσθαι διέγνω, καὶ ἐκ τῆς ἐκεῖσε βιστοβόντων ἐθνῶν ἀσφάλειαν τέως αὐτῷ πεποιῆσθαι. πυθόμενος δὲ ὡς καὶ τοὺς περὶ τὸν Ρῆνον Βαρβάρους χρημάτων πλήθει δυσμενεῖς αὐτῷ πεποίηκεν ὁ Κωνσάντιος, καὶ τὰ τῆς Γαλατίας ἔθνη διὰ πόνων σύνεσιν εἰσφερόντων αὐτῷ στρατηγῶν ἄδεια πεποίηκεν αὐτῷ, μήτε δὲ διὰ τῆς ἑσπερίων Ιβήρων εἰς Μαυρουσίους οἷός τε γενόμενος διαβῆναι,

prope dixerim, ab uno in fugam actos aiunt. Sed tamen & ipse cecidit, à Romulo totius exercitus Magnentiani duce interemtus. Et Romulus itidem cecidit, qui quum telo prius à Menelao petitus esset, ne plaga quidem accepta pugnare desiit, donec interfeciſſet eum qui telum in se contorserat.

Itaque quum Constantius prœlio superior factus esset, jamque Magnentiani exercitus aperte terga darent: ingens strages & hominum & equorum & reliquorum jumentorum est edita. Magnentius omni spe destitutus, veritusque ne à reliquiis suorum Constantio dederetur: iis Pannoniæ locis relictis, in Italiam excurrere statuit, aliisque collectis copiis aleam pugnæ denuo tentare. Quia vero Romæ Constantii partes foveri cognosceret, vel odio sui, vel quod intellectum esset de prœlii eventu, Alpes transcendendas decrevit, deque nationibus istic degentibus aliquod interim præsidium comparandum. Sed quod inaudisset, Constantium maximis muneribus vicinos Rheno Barbaros infestos ei reddidisse: tum ad Gallicas nationes opera quorundam Constantio favorem conciliantium ducum præclusum esse aditum, quum nec per occidentales Hispanos ad Mauros transjicere posset, quod istis etiam in locis fœderati Romanorum be-

nevo-

nevolentiam Conſtantii captaſſent: inops ab omni parte conſilii, mortem voluntariam turpi ſaluti prætulit: ſed manibus ſuis quam hoſtium, vitam eripi ſibi maluit.

τῷ κῆ τὰς ταύτη Ρωμαίων συμμάχυς εἰς σύνοιαν τ Κωνσαύτιον ὀπαπάσασθαι πανταχόθεν ἐπορέυθη, [1] δαιμόνιον ἐξελόσιον σωτηρίας αἰχρᾶς ἑαυτῷ ἐποιήσατο μᾶλλον δὲ οἰκείαις χερσὶν, ἢ ταῖς ὑπὸ πολεμίων εἵλετο τ βίον ἀπολιπεῖν.

Ac Magnentius quidem hoc modo periit, quum tribus annis, & ſex præterea menſibus imperaſſet. Originem generis à Barbaris habebat, & vixerat apud Letos, quæ Gallica natio eſt. Literas Latinas didicerat: audax fortuna proſpera, timidus adverſa: occultandæ natura inſitæ malitiæ mirus artifex; qui mores ipſius & ingenium perſpectum non habentibus, ſimplex & bonus eſſe putaretur. Hæc de Magnentio propterea libuit adjicere, quod aliquibus viſus ſit imperii ſui tempore reipublicæ bono fuiſſe: ut vera de eo cognoſcantur, qui nihil inſtituto bono geſſit.

Μαγνέντιος μὲν ὃν τοῦτον αἰρέσῃ τ τρόπον, ἔτη βασιλεύσας τρία, κῆ μῆνας ἔτι πρὸς τούτοις ἕξ· γένος μὲν ἕλκων ἀπὸ βαρβάρων, μετοικήσας δὲ εἰς Λίτους, ἔθνος Γαλατικὸν, παιδείας τ τ Λατίνων μεταχών· ἐν μὲν τοῖς πλεονεκτήμασι τῆς τύχης θρασὺς, δειλὸς δ ἐν τῇς ἀπειράστοις· τῷ ἐνόντι αὐτῷ φύσει κακοήθειαν κρύψαι δεινὸς, κῆ τοῖς ἀγνοῦσι τ αὐτοῦ τρόπον εὐήθης εἶ κῆ χρηστὸς νομιζόμενος. ταῦτα μὲν οὖν περὶ Μαγνεντίου προήχθην εἰπεῖν, ἐπειδή τισιν ἔδοξεν ἀγαθῶν αἴτιος γεγενῆσθαι κῆ τ καιρὸν τ αὐτοῦ βασιλείας τοῖς πράγμασιν· ὡς γνωσθῶσι περὶ αὐτοῦ τἀληθῆ, κῆ ὡς ἔδεν ἐξ ἀγαθῆς αὐτῷ πεπίωται προαιρέσεως.

Decentius arceſſitus à Magnentio ad ferendum opem, jam in Italiam contendens, ſimulac intellexiſſet quid illi accidiſſet, in ordines quoſdam turmaſque militares lapſus, quum nullam ſalutis ſpem videret, obtorta laqueo cervice mortuus eſt.

Δεκέντιος δὲ τῷ μὲν Μαγνεντίου μεταπεμφθεὶς εἰς βοήθειαν, κῆ τ ὅπῃ τῷ Ιταλίαν ὁδοιπορείας ἐχόμενος, ἅμα πῷ πυθέσθαι τὰ τούτῳ συμβάντα, ἱππικοῖς τάγμασι κῆ ἴλαις περιπεσὼν, ἀθεμίαν τ ὁρῶν σωτηρίας ἐλπίδα βρόχῳ περιβέβλας τ τράχηλον ἀπηλλάγη.

1. Solus perire noluit, ſed vindictam hoſti debitam in ſuos tranſtulit, ita ut fratrem Deſiderium vulneribus afficeret tantum non lethalibus. *Vide Zonaram loco ſup. citato.*

Em

Ἐπὶ τούτοις δὲ τῆς ὅλων ἀρχῆς εἷς μόνον Κωνσάντιον λειφθέντος, ἀλαζονεία μὲν αὐτῷ προσεγένετο, τὴν τύχην ἐπιεικῶς μετρίως ἐνεγκεῖν δυνηθέντι. προσεπεφύκει δὲ καὶ τὰ πρὸς τοὺς πιστοὺς εἰωθότα συμβαίνειν τοῖς συκοφαντῶν ἐργασίαις, τοῖς δοκοῦσιν οὐκ ἔχειν τύχης ὑπερβολήν. τῷ γὰρ καταγεῖν ἐκείνους τῆς εὐπραγίας, αὐτοὶ τὰς τούτων ἀξίας ἕξειν ἐλπίζοντες, εἰς τὰς κατ' αὐτῆς πρέπουσι λοχολάς. ἔστι κοινωνοὺς τῆς κακοηθείας [2] εὐτύχως δὴ τῷ αὐλικῷ τινας ποιησάμενοι, προσελθόντες πείθουσι δὴ Κωνσάντιον, ὡς Γάλλος ὢν ἀνεψιὸς αὐτοῦ, τῆς τε Καίσαρος ἀξιώματος τιμῆς, καὶ ἀρκούμενος ταύτῃ, πειρᾶται τοῦ βασιλείου ἑαυτῷ προσδεῖναι. καὶ ὅπερ τοῦτο ἀληθὲς ἦν πείσαντες, εἰς δὴ καὶ τοῦ Γάλλου σφαγὰς ἐπαίρουσι τὸν Κωνσάντιον. ἦσαν δὲ οἱ ταύτῃ πλέξαντες τὴν ὑπερβολὴν Δυνάμιος καὶ Πικέντιος, εὐτελεῖς ἄνδρες, καὶ διὰ τῆς τοιούτων κακῶν ὅπῃ μεῖζον ἐλθεῖν τύχης σπουδάζοντες. ἐκοινώνει δὲ αὐτοῖς τῆς παρέξεως καὶ Λαμπάδιος, ὁ τῆς αὐλῆς ὕπαρχος, ἀνὴρ δυνασθαι παρὰ τῷ βασιλεῖ παντὸς ἀεὶ πλέον ὑπὲρ θυμόν. τῆς τοίνυν Κωνσαντίου τῆς τοιαύτης δεομένῃ λοχολαΐς, μετάπεμπτος μὲν ὁ Γάλ-

Secundum hæc quum universa rerum summa solo Constantio cessisset, adrogantior esse cœpit, quod eam fortunæ prosperitatem moderate ferre non posset. Sumebant incrementum & officinæ calumniarum, quæ circa tales existere consueverunt, & iis potissimum insidiantur quorum fortunæ bene constitutæ videntur. Nam dum alios felicitate sua dejiciunt, & dignitates eorum se consequuturos sperant, ad calumnias adversus eos instituendas sese convertunt. Atque hi quibusdam sibi sociis improbitatis adjunctis, qui erant eunuchi aulici, Constantium adgressi, Gallum patruelem ipsius dignitate Cæsaris ornatum, hac non contentum, de occupando imperio cogitare persuadent: & quidem ejus rei fide Constantio facta, tamquam veræ, ad struendam Gallo necem illum impellunt. Qui has insidias contexuerant, fuere Dynamius & Picentius, homines conditionis humilis, & qui per hujusmodi mala fortunam ad ampliorem pervenire niterentur. In eodem conatu Lampadium quoque præfectum prætorio, consortem habebant; qui vir semper apud imperatorem plus aliis omnibus auctoritatis & potentiæ nan-

1. Εἶχε ἐπικλινεῖς τὰς ἀκοὰς πρὸς λοχολάς. *Zonaras.* Sed hoc non tam *principi* quam *ipsis Aulicis* vitio vertendum est, uti olim notavit Diocletianus, *referente Vopisco. Colligunt se quatuor vel quinque, atque unum consilium ad decipiendum Imperatorem capiunt, dicunt quid probandum sit. Imperator qui domi clausus est vera non novit: cogitur hoc tantum scire quod illis loquuntur.*

2. Inter quos Eusebius erat facile princeps. *Zon.*

cisci

ciſci cupiebat. Itaque Conſtantio talibus calumniis aures præbente, Gallus arceſſitur, ignarus eorum quæ in ipſum cuperentur. Eum advenientem initio Conſtantius honore Cæſaris exuit, deinde privatam ad fortunam redactum carnificibus necandum tradidit: non hoc primo contra cognatum ſanguinem admiſſo piaculo, ſed pluribus aliis adjecto.

λος ἐγίνετο, τὸ κατ' αὐτὸν σπαζόμενον ἀγνοῶν. [1] ἀφικόμενον δὲ αὐτὸν ὁ Κωνσταντίνος πρῶτον μὲν τῆς τοῦ Καίσαρος ἐκδύει τιμῆς· ἐπεὶ δὲ πεποίηκεν ἰδιώτην, τοῖς δημίοις ἐκδίδωσιν εἰς φαγήν· ὃ [2] τοῦτο πρῶτον ἐπὶ συγγενοῦς αἵματος τὸ μύσος ἐξαμάρτων, ἀλλ' ἑτέροις πλείοσι τοῦτο προσθείς.

1. *Miſſo Sereniano*, inquit Marcel. lib. 14. *Pentadio quinetiam notario, & Apodemio agente in rebus, eum capitali ſupplicio deſtinavit* &c.

2. Moriebatur quippe, *teſtante Zonarâ*, ἐπὶ πίστει ἑαυτῷ μεμφόμενος, τῇ τοῦ συγγενοῦς φωνῇ, ἀναιρήσει Ἰουλιανῷ καὶ πίστως ἡμιοζωίᾳ. *Arianis enim addictior fuit.*

ΖΩΣΙ-

ΖΩΣΙΜΟΥ

Κόμητος καὶ Ἀποφισκοσυνηγόρου

ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΕΑΣ

Βιβλίον Τέτον.

ZOSIMI

Comitis & Exadvocati Fiſci,

HISTORIÆ NOVÆ

Liber Tertius.

ΤΑΥΤΑ ὅπι Γάλλῳ τῷ Καίσαρι πεπραχὼς ὁ Κωνσάντιος, αὐτὸς μὲν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἐκ Παιονίας διέβη· τὰ δὲ πανταχῆ Ῥωμαίοις ὑπήκοα βαρβαρικαῖς ἐφόδοις ἀπειλημμένα, καὶ Φράγγοις μὲν καὶ Ἀλαμανοὺς καὶ Σάξονας, ἤδη τεσσαράκοντα πόλεις ὀχυρωμένας τῷ Ῥήνῳ κατειληφότας, καὶ αὐτοὺς μὲν ἀνασάτους πεποιηκότας, τοὺς δὲ τούτων οἰκήτορας, ἄπειρον ὄντας πλῆθος, λαΐσμασί τε πλούτου λαφύρων ἀναρίθμητον καὶ δὴ καὶ Σαυροματὰς ὅπι πολλῆς ἀδείας Παιονίαν καταλαβόντας, καὶ τὴν αὐτέρω Μυσίαν· Πέρσας δὲ τὸ ἐπ' ἐῶαν παρενοχλεῖν καὶ ἀφισαμένους, εἰ καὶ πρότερον

HIS in Gallum Cæſarem perpetratis, è Pannonia Conſtantius in Italiam tranſiit. Quum autem videret omnes Romanis ubique ſubditas provincias Barbaricis incurſionibus interceptas; Francos, & Alamanos, & Saxones jam quadraginta ſitas ad Rhenum urbes cepiſſe, prorſus eaſdem devaſtaſſe, cives & incolas infinitæ multitudinis cum innumerabili ſpoliorum copia ſecum abduxiſſe; Quados cum Sarmatis magna licentia & ſecuritate per Pannoniam, perque Myſiam ſuperiorem graſſari; Perſas orienti moleſtos eſſe non deſinere, licet antea quieviſſent, veriti, ne Gallus Cæſar eos

adoriretur: his igitur omnibus ad animum revocatis, & quid faceret ambigens; ſolum quidem ſe minime ſufficere poſſe putabat, ut adflictis adeo rebus & laborantibus opem ferret: imperii vero conſortem deligere non audebat, quum ob imperandi libidinem nimiam, tum quod omnes ſuſpectos haberet, ac neminem prorſus ſibi fidum fore duceret. Has ob res admodum erat inops conſilii: Quumque in maximo Romanum imperium periculo poſitum eſſet, Euſebia Conſtantii conjux, quæ ſumma præſtabat eruditione doctrinæ, ſupraque muliebrem ſexum prudens erat, conſilium ei ſuggerit: hortata, tranſalpinis ut populis Julianum Cæſarem præficeret, germanum Galli fratrem, & ejus Conſtantii nepotem è filio, qui à Diocletiano Cæſar fuerat adpellatus. Et quoniam norat Euſebia, Conſtantium Imperatorem cognatos omnes habere ſuſpectos: maritum hoc quodam modo circumvenit. Juvenis eſt, inquit, & ſimplicis ingenii, ſtudiiſque doctrinæ per omnem vitam vacavit; & rerum omnium plane rudis ac imperitus, quovis alio nobis aptior erit. Nam ſive fortuna proſpera, rebus gerendis, utetur; faciet, ut Imperatori felices illi ſucceſſus adſcribantur: ſive qua

ἡσυχάζειν δέῃ τ μὴ τ Καίσαρα Γάλλον αὐτοῖς ἐπιγδεῖν· ταῦτα τοίνυν λαβὼν τ νοῦν, καὶ ἀπορῶν ὅ τι πρέξειε, μόνον μὲ ἀρκέσειν εἰ ἤτοι δυνήσοιτο πεπονηκόσιν ἔτι τοῖς πράγμασι βοηθήσειν, ἐλέσθαι δὲ κοινωνὸν τῆς ἀρχῆς, εἰ ἐθάρρει, διά τ φιλαρχίας ὑφορωλιὼ, καὶ τὸ πάντας ἔχειν ἐν ὑποψίᾳ, τ μηδένα παντάπασιν εὐνοήσειν αὐτῷ· καὶ πολλὴ μὲ αὐτὸν ἔτι τούτοις εἶχεν ἀμηχανία· τ ὃ Ρωμαϊκῆς ἀρχῆς ἐν μείζῳ κινδύνῳ κειμένης, Εὐσεβία ἡ Κωνσταντίου γαμετὴ, παιδείας τε εἰς ἄκρον ἥκουσα, καὶ φύσιν ὑπεραίρουσα φύσιν, εἰσηγεῖται γνώμην αὐτῷ, πείσασα Καίσαρα τοῖς ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἔθνεσιν Ἰουλιανὸν ἡγεμονεύσοντα, Γάλλου μὲ ἀδελφὸν ὁμοπάτριον ὄντα, παῖδα ὃ Κωνσταντίου παιδὸς, ὃς παρὰ Διοκλητιανῷ Καίσαρος ἔτυχε γεγονώς. ἐπεὶ δὲ ἤδει τ βασιλέα Κωνσάντιον ἡ Εὐσεβία πρὸς πᾶν ὑποπτως τὸ συγγενὲς ἔχοντα, τρόπῳ τοιῷδε ἄνδρα παρήγαγε· νέος ὅδε, φησὶ, καὶ τὸ ἦθος ἁπλοῦς, καὶ λόγων ἀπείρως τ ἅπαντα βίον ἐξελανὼς, καὶ θεαμάτων παντάπασιν ἄπειρος· ἀμείνων τε ἔσαι παντὸς ἑτέρου θεῖ ἡμᾶς. ἢ γὰρ τύχη δεξιᾶ θεῖ τὰ θεσπίσματα χεώμενος, ὅπως χαρίσεται τὸν βασιλέα ποιήσει τὰ αἰσίως ἐκβαίνοντα, ἢ κατά τι παίσας, τεθνήξεται· καὶ ὑ-

1. Aut partic. [ἡσυχάζοντας] ſubſtituendum, aut inſerendum verbum [ἐδόκει.] Sylburg.

Νῦν

μένα ἕξει τοῦ λοιποῦ Κωνσαντίου ὡς ἐκ γένους βασιλικοῦ πρὸς τιμὴν τῆς ὅλων ἀρχῆς καληθησόμενον.

Τούτων τῶν λόγων ἀναχθέντων ὁ Κωνσάντιος, ἐκ τῶν Ἀθηνῶν Ἰουλιανὸν μεταπέμπεται, τοῖς αὐτόθι φιλοσοφοῦσι συνόντα, καὶ ἐν παντὶ παιδεύσεως εἴδει τοὺς ἑαυτοῦ καθηγεμόνας ὑπερδεδηκότα. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐκ τῆς Ἑλλάδος μετάπεμπτος ἦλθεν, ἀναδείκνυσι μὲν αὐτὸν Καίσαρα· καθέζυγα δὲ τῆς ἀδελφὴν Ἑλένην αὐτῷ· καὶ τοῖς ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἔθνεσιν ἔπεμπεν. ἄπιστος δὲ ὢν φύσει, καὶ ὡς σύνους αὐτῷ καὶ πιστὸς ἔσαι μή ποτε δαιξηκὼς, συνεκπέμπει Μαρκελλον αὐτῷ καὶ Σαλούστιον, αὐτοῖς, καὶ οὐ τῷ Καίσαρι, τὴν αὐτόθι καταπιστεύσας διοίκησιν.

Ταύτῃ τὰ κατὰ Ἰουλιανὸν διαθεὶς ὁ Κωνσάντιος, αὐτὸς μὲν ὅπη Παιονίαν καὶ Μυσίαν ἐχώρει· κἀνταῦθα τὰ περὶ Κυάδας καὶ Σαυρομάτας οἰκονομήσας, ὅπη τῆς ἑῴας ἐξέπιπτε, τῆς Περσικῆς ἐφόδους εἰς μάχην αὐτὸν ἑλκυσούσης. Ἰουλιανῷ δὲ τὰς Ἄλπεις ὑπερβαίνοντι, τοῖς τεταγμένοις Γαλατικοῖς ἔθνεσιν ὁπόσα ἦν τοῦτο, καὶ τῆς Βαρβάρων ὀλίγον ἧττον μετὰ πάσης ἀδείας ἐπεισιόντων τοῖς αὐτοῖς λόγοις ἡ Εὐσεβία χρησαμένη, πείθει Κωνσάντιον ὁπηνίκα τάχιστα διοίκησιν αὐτῷ τῆς ἐκείσε πραγμάτων. Τὰ μὲν ὖν ἐντεῦθεν ἄχει παντὸς τοῦ βίου Ἰουλιανῷ πεπραχθέντα, ἕως

parte impegerit, morietur: nec ullum poſtea Conſtantius habebit, qui velut ex Imperatoria familia natus, ad ſummam rerum adminiſtrationem vocabitur.

Has voces quum admiſiſſet Conſtantius, Julianum Athenis arceſſit, cum philoſophantibus ibi familiariter viventem, & in omni genere doctrinæ magiſtros ſuos excellentem. Poſteaquam in Italiam arceſſitus adveniſſet, Cæſarem Conſtantius declarat, & Helenam ei ſororem in matrimonium tradit, & ad nationes tranſalpinas eum dimittit. Atque uti natura infidus erat, qui nullo modo ſibi perſuadere poſſet, Julianum ſibi fidelem ac benevolum fore, cum eo Marcellum & Saluſtium ablegat; illis ipſis, non Cæſari, toto iſtic adminiſtratione credita.

Rebus in Julianum ſpectantibus in hunc modum diſpoſitis, ipſe Conſtantius in Pannoniam Myſiamque proficiſcitur, & ibidem ſedatis Quadorum Sarmatarumque motibus, verſus orientem pergit, irruptionibus Perſicis eum ad bellum pertrahentibus. Julianus autem, quum ſuperatis Alpibus, ad Gallicas nationes adtributas ſibi perveniſſet; ac nihilo Barbari minus omni cum licentia graſſarentur: Euſebia, rationibus iiſdem uſa, Conſtantio perſuadet, ut rerum in iis locis adminiſtrationem ei committeret. Enimvero quæ ab eo tempore per omnem dein-

ceps vitam Julianus geſſit, ab Hiſtoriarum auctoribus, & à poetis, prolixis deſcripta libris leguntur: tametſi nullus eorum, qui hæc memoriæ prodiderunt, ipſorum facinorum dignitatem adtigerit. Poterit etiam, qui volet, omnia comprehendere perlegendis ipſiuſmet orationibus & epiſtolis; de quibus imprimis ab eo per univerſum orbem terrarum geſta colligere licet. Sed quando par eſt, ut ordinem Hiſtoriæ non interrumpamus: à nobis quoque ſingula, ratione quadam compendiaria, ſuis temporibus exponentur; ea præſertim, quæ ab aliis omiſſa videntur. Quum ergo Conſtantius omnia Cæſari permiſiſſet agere, quæcumque ſubjectis ei nationibus ex uſu futura putaret: in orientem contendit bellum contra Perſas geſturus. Julianus autem, quum totam apud Celtas rem militarem majori ex parte labefactatam & perditam reperiſſet, & Barbaros liberum arcente nemine, Rheni tranſmiſſum habentes, ac propemodum ad urbes uſque mari proximas graſſantes: reliquiarum exercitus vires inſpiciebat; & animadverſo eorum quidem locorum homines etiam ad Barbarici nominis famam formidine percelli; ſibi vero datos à Conſtantio milites, qui numero trecenti & ſυλλεφθσι καὶ ποιηταῖς ἐν πολυστίχοις γέγραπται βίβλοις· εἰ καὶ μηδεὶς τῆς συλλεγεφότων τὴν ἀξίαν τῶν ἔργων ἐφίκετο. πάρεσι δὲ τῷ βυλομένῳ συλλαβεῖν ἅπαντα, τοῖς λόγοις ἐντυγχάνοντι τοῖς αὐτοῦ, καὶ τῇ ὀπτολαῖς· ἀφ' ὧν ἔνεστι μάλιστα τὰ κατ' αὐτὸν πεπραγμένα τῇ οἰκουμένῃ παραλαβεῖν. ἐπεὶ δὲ πρεπόντως τοίνυν ὑπέθετο ἅπαντα τῷ Καίσαρι πράττειν ὅσα συμφέρειν ἐδόκει τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἔθνεσιν, ὅτι τῷ ἑῴᾳ ἐχώρει, τὸν πρὸς Πέρσας πόλεμον ἐβουλήσατο. Ἰουλιανὸς δὲ, τὰ μὲν ἐν Κελτοῖς στρατιωτικὰ διεφθαρμένα καὶ τὸ πλέον εὑρὼν, τοὺς δὲ βαρβάρους ἀκώλυτον ἔχοντας τῷ τοῦ Ῥήνου διάβασιν, καὶ μέχει σχεδὸν τῆς πρὸς θαλάττῃ πόλεων διϊθόντας, τῷ τε πολεμικῷ στρατιωτικὸ δυνάμεων αὐτίσκοπος. συνιδὼν δὲ ὡς οἱ μὲν κατὰ χώραν, καὶ πρὸς τῷ ἀκοὴν τοῦ τῶν βαρβάρων ὀνόματος πτώσσουσιν. οἱ δὲ παρὰ Κωνσταντίου δοθέντες αὐτῷ, τριακόσιοι καὶ ἑξήκοντα τὸν ἀριθμὸν ὄντες, μόνον [1] εὔχεσθαι (κα-

1. Hæc Chriſtianorum arma, *preces ſc.* inſuper habuit Julianus; quippe qui Αὐτοκράτωρ γεγονὼς, καὶ ἐκυτῷ τῷ ἀρχικῷ κραδιωτάμῳ, αὐθίκα εἰς πᾶσαν διεῤῥάγη Ἑλληνισμόν. *Zonaras.*

δάτῳ

σαφῶς αὐτός πω φησὶν) ἤδεσαν, ὅσους μὴ οἷός τε γέγονε τοῖς τάγμασιν ἐξαπέλεξε, πολλοὺς δὲ καὶ ἐθελοντὰς ἐλέξατο. ποιησάμενος δὲ καὶ ὅπλων φροντίδα, παλαιὰ μὲν καὶ ἁπλᾶ πνα πόλιν εὑρὼν ἀποκείμενα, τῆς παρούσης ἐπιμελείας ἀξιώσας, τοῖς σταλαμώμοις διένειμεν· ἀγειλαύτων δὲ τὴν κλασκόπων ὡς ἐπὶ πόλιν Αργεντορατα, ἥ πρὸς τῷ τοῦ Ρήνου χειμῶνι ὄχθη, πλῆθος ἄπειρον ἐφαιδῶν βαρβάρων, ἅμα τῷ γνῶναι, μετὰ σκληρᾶς αὐτῷ σπατοπέδου παρῆν. συμμίξας δὲ τοῖς πολεμίοις, πάσης ὑπερβολῆς ἐπέκεινα τὸ πρόπαιον ἔστησεν, ἓξ μὲν ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ μυριάδων ἀπολομένων, ἑτέρων δὲ τοσούτων ἁλισθέντων καὶ τοῦ Ρήνου, καὶ διαφθαρεισῶν ἐν τῷ ῥεύματι. ὥστε εἴ πς ἐθέλοι τῇ πρὸς Δαρεῖον Αλεξάνδρε μάχῃ ταύτην παραβαλεῖν τὴν νίκην, καὶ ἂν δύροι ταύτῃ ἐκείνης ἐλάττονα.

Πραχθὲν δέ τι μετὰ τὴν νίκην τῷ Καίσαρι, σιωπῇ παραδραμεῖν οὐ πρόσηκε. ἦν ἑξακοσίων ἱππέων ἴλη τῷ Καίσαρι, σφόδρα τὰ πολέμια γεγυμνασμένων. τούτων τῇ ῥώμῃ καὶ τῇ πείρᾳ θαῤῥῶν, μέρος ὅ μικρὸν τῆς ἐλπίδος ἐν αὐτοῖς ἐσάλλεν. ἐπεὶ δὲ ἡ μάχη συνέστη, πάντες μὲν τὴν κατὰ δύναμιν ἐπιδεικνύμενοι προθυμίαν, τοῖς πολεμίοις ἐνέκειντο. ὑπερτέρᾳ δ' πολλῷ τῷ Ρωμαϊκῷ γομένου στρατεύματος, ἔτοι μόνοι πρὸς φυγὴν τρα-

sexaginta dumtaxat erant, nihil aliud scire, quemadmodum ipse alicubi dicit, quam ut votis rem gererent: quotquot sane poterat, ordinibus adscripsit, ac multos etiam volones inauctoravit. Armorum quoque cura suscepta, vetera, quadam in urbe condita, reperit; eaque convenienti studio refecta, militantibus distribuit. Quum autem nuntiassent exploratores, propter urbem Argentoratum, quæ ad Rheni ripam sita est, infinitam Barbarorum multitudinem transjecisse: simul atque rem cognovisset, cum copiis opere tumultuario collectis, progressus est; & conserta cum hoste pugna, tropæum longe amplissimum statuit, sexaginta millibus hominum in ipso prœlio deletis, & aliis totidem in Rhenum præcipitatis, atque in flumine exstinctis. Ideoque si quis istam victoriam, cum Alexandri adversus Darium pugna conferre velit; hanc illa non inferiorem fuisse reperiet.

Et quidem aliquid, post victoriam factam à Cæsare, silentio præteriri non convenit. Habebat alam Cæsar sexcentorum equitum, plurimum bellicis rebus exercitatorum. Quod horum tam robore, quam experientia niteretur; non exigua spei pars in eis posita periclitabatur. Quum autem ventum ad manus esset, omnes alacritatem suam pro viribus declarantes, in adversos hostes ruebant: quibus quum Romanus exercitus longe superior evasisset,

evaſiſſet, hi duntaxat in fugam acti, tam fœde deſerebant ordines, ut, quum eos ipſe Cæſar cum paucis adequitans, & revocaret, & ut in ſocietatem victoriæ venirent, hortaretur; tamen ne ſic quidem prœlii participes eſſe vellent. Itaque non immerito Cæſar indignatus, quod, quantum in ipſis fuiſſet, cives ſuos Barbaris prodidiſſent: legibus ille quidem conſtitutam pœnam eis non irrogavit, ſed amictos veſte muliebri per caſtra duxit, in aliam provinciam diſtrahendos; ratus militibus, qui viri eſſent, hujuſmodi pœnam & ſupplicium morte gravius futurum. Quod quidem & ipſi, & militibus commode ceſſit. Nam ſecundo contra Germanos bello, ſuis in animis ejus ignominiæ, qua fuiſſent adfecti, memoriam retinentes; ſoli prope, ſupra cæteros omnes, rem præclariſſime fortiſſimeque geſſerunt.

Hoc defunctus labore Cæſar, per otium collectis militum copiis, ad inferendum univerſæ Germanorum nationi bellum ſe parabat. Cui quum numeroſas opponerent acies Barbari, Cæſar, eorum impreſſione non exſpectata, Rhenum ipſe tranſmiſit. præſtare ratus, ut non Romano, ſed Barbarico bellum in ſolo gereretur: quo ipſo fieret, ut etiam rurπέντες, τὰς τάξεις ἀπέλιπε, ὥστε καὶ αὐτὸν τὸν Καίσαρα σὺν ὀλίγοις ἐπελάσαντα, καλεῖν τε αὐτοὺς, καὶ κοινωνεῖν τῆς νίκης τῷ πολέμῳ· τοὺς δὲ μηδὲ ὅτῳ μεταχεῖν ἐθελῆσαι τῆς μάχης. εἰκότως τοίνυν ὁ Καίσαρ ἀχθόμενος ἐφ' οἷς [1] τε, τὸγε ἧκον εἰς αὐτὸς, ἐκδεδώκασι τοῖς Βαρβάροις τοὺς ὁμοφύλους, πλὴν μὴ ὑπὸ τῶν νόμων ἀσεισμίῳ τιμωρίαν αὐτοῖς καὶ ἐπέθηκεν· ἀμφιέσας γὰρ ἐσθῆτι γυναικείᾳ, διὰ τῶν στρατοπέδων παρήγαγεν ἐπ' ἐξαγωγῆς· στρατιώτης ἀνδράσι χαλεπωτέραν δοκοῦσαν εἶναι τοιαύτην τιμωρίαν καὶ ποινὴν ὑπομένειν. καὶ ἀπέβη τοῦτο ἰδίᾳ αὐτῷ τε καὶ ἐκείνοις. ἐν γὰρ τῷ δευτέρῳ πρὸς Γερμανοὺς πολέμῳ, πλὴν ὀπισθεδείσαν αὐτοῖς αἰσχύνην ἔχοντες κατὰ νοῦν, μόνοι σχεδὸν παρὰ πάντας τοὺς ἄλλους ἠρίστευσαν.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα διεπονήθη τῷ Καίσαρι, καὶ σχολὴν στρατιᾶς συναγείρας πλῆθος, ὅτι τὸ καθ' Γερμανικοῦ παντὸς παρεσκεύαζετο πόλεμον. ἀντιπαρατασσομένων δὲ τῶν Βαρβάρων πλήθει παμπόλλῳ, πλὴν τούτων ἔφοδον καὶ ἀναμείνας ὁ Καίσαρ, αὐτὸς ἐπεραιώθη τὸν Ῥῆνον· ἄμεινον κρίνας, καὶ ἐν τῇ τῶν Ρωμαίων, ἀλλ' ἐν τῇ τῶν Βαρβάρων γῇ πολεμητέα εἶναι· τούτῳ τε μὴ τὰς πό-

1. Particulam [τε] addit Sylburgius ex cod. Palatino. Sequentia [τὸγε ἧκον εἰς αὐτοὺς] parentheſi includenda ſunt.

ſus urbes adventu Barbarorum non gravarentur. Acerrimo prœlio commiſſo, quum Barbarorum innumerabilis in eo multitudo cecidiſſet: Cæſar fugientes ad ſaltus Hercynios uſque perſequutus, ingenti hoſtium edita cæde, filioque ducis Barbarorum Vadomario capto, ovantem ob has victorias exercitum, & imperatoria Cæſaris facinora celebrantem, ad ſua reduxit. Ac Vadomarium quidem Julianus Conſtantio miſit, ejus fortunæ victoriam acceptam ferens.

Barbari vero, extremum in diſcrimen adducti, jamque de liberis & uxoribus ſuis ſolliciti, ne forte Cæſar ad illa loca progreſſus, quibus in locis ipſi degebant, totam gentem funditus exterminaret: legatos de pace colloquuturos, qua conſtituta, nullum adverſus Romanos unquam bellum geſturi eſſent, mittunt. Cæſar haud aliter ſe cum eis de pace dixit acturum, quam ſi captivos omnes, quotquot ex occupatis opidis ſuperioribus annis abduxerant, recuperaſſet. Illis hoc quoque ſe facturos pollicitis, & omnes reddituros, qui adhuc ſuperſtites eſſent: Cæſar, ut efficeret, ne quiſquam captivorum, ſe ignorante, apud Barbaros maneret, hujuſmodi quiddam molitur. Arceſſitis ad ſe omnibus, qui ſingulis ex oppidis atque vicis fuga evaſerant, ab eis exigebat,

ut

ut nominatim dicerent, quoſ nam ex vrbibus & vicis uniuſcujuſque ipſorum Barbari captivos abduxiſſent. Quum quiſque vel ex conjunctione ſanguinis, vel ex vicinia, vel amicitia, vel alio quodam caſu ſibi cognitos nominatim edixiſſet: juſſit ut omnes à notariis imperatoriis deſcriberentur: quo facto, legatis hoc conſilium ignorantibus, Rhenum ipſe tranſmiſit, & cum captivis ut reverterentur, imperavit. Illi quum non multo poſt, quod imperatum fuerat, compleſſent; omneſque ſe captivos habere dixſſent: ſublimi quodam in ſolio conſedit Cæſar; & conſtitutis poſt id tribunal notariis, à Barbaris, uti convenerat, adeſſe captivos juſſit. Illis ſingillatim ingrediuntibus, & nomina ſua ſignificantibus; notarii, qui propter Cæſarem ſtabant, ex libellis ſuis eorum nomina quærebant; & collatis inter ſe tum iis quos antea conſignaverant, tum Cæſari repræſentatis; ac deprehenſo, longe plures eſſe, qui ſuis à municipibus & vicanis nominatim indicati fuerant: accedentes à tergo, de hoc ipſo Cæſarem certiorem reddebant. Cæſare vero Barbarorum legatis bellum comminato, qui captivos omnes non reddidiſſent; eorumque nomina, qui quolibet ex oppido vicoque deeſſent, ſuggerentibus notariis, proloquuto: rati Barbari, divino quodam nutu vel abditiſſima, & ignota quæque, Cæſari ſigni-

νῳ, ἀπίστῳ λέγειν ὀνομασὶ τίνα ἀπὸ τ ἐκάστε πόλεως ἢ κώμης, ἀπάγαγον αἰχμαλώτους οἱ Βάρβαροι ἐκάστε ἤ τὰς κατ' συγγένειαν ἢ γειτνίασιν ἢ φιλίαν, ἢ ἄλλῳ τινὰ συμπλοκήν, ἐγνωσμένους ἐξονομάσαντος, ἐκέλευε τοῖς βασιλικοῖς ὑπογραφεῦσιν ἅπαντας ὑπογράφεσθαι. τοῦτο ἢ γενομένου, καὶ τ πρέσβεων ἀγνοούντων τὸ βέλτιμα, λάθρᾳ τ Ρηνὸν, ἐπέτρεψε τοῖς πρέσβεσι μὴ πρὶν αἰχμαλώτων ἐπαναβαίνειν. τ δὲ μετ' ὀλίγον πληρωσάντων, φησάντων τε πάντας ἔχειν τοὺς αἰχμαλώτους, ὅτι βήματος ἐνταῦθα καθίσας ὁ Καίσαρ, στὰς τε τ βήματος ὅπισθεν τοὺς ὑπογραφέας, ἔδει μὴ πρὸ Βαρβάρων κατὰ τὸ συνκείμενον ἐναργέως τοὺς αἰχμαλώτους ἐκάλει. πρὸ ἢ καθ' ἕνα πλείονας, καὶ τὰς ἑαυτῶν λεγόντων γενεαλογείας, οἱ τῷ Καίσαρι παρεσῶτες ὑπογραφεῖς, ἐκ τῶν ὄντων παρ' αὐτοῖς γραμμάτων ἀνεζήτουν τὰ τέκνων ὀνόματα· καὶ ἐναβαλλόντες ἐκ τ πρότερον ἀπεσημειώσαντο, καὶ τοὺς φανέντας τῷ Καίσαρι καὶ πολλῷ πλείους τοὺς παρὰ τ οἰκείων πολιτῶν καὶ κωμητῶν ὀνομαζόντας εὑρόντες, ὅπισθεν παρεσῶτες, ἐμήνυον τοῦτο τῷ Καίσαρι. τ δὲ τοῖς τ Βαρβάρων πρέσβεσιν ἀπειλήσαντος πολεμεῖν, ὡς ἀπάντας ἀποδόσι τοὺς αἰχμαλώτους· εἶτα καὶ λείποντας ἐξ ἑκάστης πόλεως ἢ καὶ κώμης ὑποδηλούντων τ ὑπογραφέων ἐξονομάσαντος· οἰηθέντες οἱ Βάρβαροι θείᾳ τινὶ ῥοπῇ καὶ τὰ σφόδρα κε-

κρυμ-

χρυμμύα καὶ ἄλλα ἅπαντα τῷ Καίσαρι, πάντας ὅσους ἂν εὕρωσι ζῶντας, ἐξαδώσειν ὁμολογήσαντες, τὸν πάτριον ὅρκον ὀμνύναι τούτῳ ἐκέλευον.

Οὗ δὴ γιγνομένου, καὶ πλήθους αἰχμαλώτων ἀποδοθέντος ὅσον εἰκὸς ἦν ἐκ τεσσαράκοντα πόλεων καταπρότος ἁλισκομένων συνειλέχθαι, ἀπορεῖ τὸ πρακτέον ὁ Καίσαρ, τὰς πόλεις ἐρήμους ἀπολωλυμένας ὁρῶν, τὴν δὲ γῆν χρόνου καὶ ὀλίγου μένοντος ἀγεώργητον, ζοφῶντάς τε καὶ ὀλίγους ἀνθρώπους τοὺς ἐκ τῆς βαρβάρων ἀποδεδόντας, ὥστε οὐδὲ ἀπὸ τῆς πλησίον πόλεως ἐπίκουρος ἦν, διὰ τὸ μηδὲ ταύτας ἀπείρατους γεγονέναι τῆς βαρβάρων ἐφόδου, ζοφῶντάς τε ἀρκούσης καὶ ἀπορεῖν. καὶ ἔχων ἔν ὅ τι χρήσεται τοῖς παροῦσι, τοιόνδε τι μηχανᾶται. Ὁ Ῥῆνος πρὸς τῇ ἑσπερίᾳ τῆς Γερμανίας, (ὅθεν ὄζιν ἔθνος Γαλατικὸν) εἰς τὸ Ἀτλαντικὸν πέλαγος ἐκδιδόντος, ἔστι τῆς νήσου ἐναντίον σταδίοις διέσηκεν, ἐκ τῆς πρὸς τὸ πελάγιον ὕλης ξύλα συναγαγών, ὀκταικόσια καταστκεύασε πλοῖα, μείζονα λέμβων. ταῦτά τε εἰς τὴν Βρεττανίαν ἐκπέμψας, κομίζεσθαι σῖτον ἐποίει. καὶ τοῦτον τοῖς ποταμίοις πλοίοις ἀναγκαίως διὰ τοῦ Ῥήνου ἐπαγόμενον, τοῦτό τε ποιῶν συνεχέστερον, διὰ τὸ βραχὺ εἶναι τὸ πλοῦν, ἔρρωσε τοῖς ἀποδεδεῖσι τὰς οἰκείας πόλεσιν, εἰς τὸ καὶ τροφὴν χρήσασθαι, καὶ σπεῖραι τὴν γῆν, καὶ ἄχεις ἀμητοῦ τὸ ὀπωρόθεν ἔχειν. Ταῦτα

ficari; omnes, quoſcumque vivos reperiſſent, tradituros ſe polliciti, patrium eo nomine jusjurandum præſtiterunt.

Quod ubi factum fuiſſet, tantaque captivorum multitudo reddita, quantam erat veriſimile de quadraginta per vim captis urbibus fuiſſe coactam: Cæſar quid ageret, ambigebat; qui & oppida funditus deleta cerneret, & relictam non exiguo tempore terram prorſus incultam, & reſtitutos à Barbaris egentes annonæ non exiguæ; quæ vicinis ab urbibus ſuppeditari propterea non poterat, quod & ipſæ Barbarorum graſſationis expertes non fuiſſent, & annonæ ſatis magnam copiam non haberent. Itaque quum ignoraret, quo pacto præſenti rerum ſtatui conſuleret: hujuſmodi quiddam machinatur. Ad extremos Germaniæ limites, ubi Gallicæ cujuſdam nationis ſedes ſunt, Rhenus in Atlanticum mare ſemet exonerat. Ab eo litore nongentis inſula Britannica ſtadiis diſtat. Itaque collectis lignis ex iis ſilvis, quæ ſilvæ flumini adjacent, octingentas naves lembis majores ſtruxit. His in Britanniam miſſis, frumentum adferri curat, ejuſque fluvialibus navigiis adverſo Rheno ſubvehendi rationem invenit. Quo ſæpius iterato, quod navigatio brevis eſſet, abunde præbuit iis, quos opidis ſuis reſtituerat, unde partim victitarent, partim ſementem facerent, ad meſſem

uſque commeatum haberent. Atque has res geſſit, quum prope necdum vigeſimum & quintum ætatis annum adtigiſſet.

Quumque milites animis in eum benevolis eſſent, propter frugalitatem in victu, & virilem in bellis animum, & captandis lucris continentiam, & propter virtutes denique cæteras, quibus omnes, prope dixerim, ſui ſeculi homines ſuperabat: invidia Conſtantius, ob res præclare geſtas à Juliano, tactus; ratuſque ſagacitatem Saluſtii, qui unus ex adtributis ei conſiliariis erat, tantam illi bellicis in rebus, & adminiſtratione reliqua, gloriam conciliare; hunc ipſum arceſſit, velut orientalibus præficiendum. Dimiſit hominem non invite Julianus, quod omnibus in rebus obſequi Conſtantio decreviſſet: nihiloque minus omnia Cæſari commiſſa cottidie, prope dixerim, non exiguum quoddam incrementum ſumebant, dum numero milites, & uſu rerum bellicarum augeſcerent; oppidaque pace pariter, ac bonis è pace provenientibus, fruerentur.

Omnes jam propemodum in iis locis Barbari ſpem omnem abjecerant, tantumque non ad internecionem perituras exiſtimabant ſuorum reliquias; quum Saxones, omnium eas

δὲ ἔσωξεν ὅπως μηδὲν εἰς πέμπτον καὶ εἰκοστὸν τῆς ἡλικίας ἐνιαυτὸν ἀφελθών.

Ἐχόντων δὴ τῶν στρατιωτῶν πρὸς αὐτὸν εὐμενῶς διά τε τὴν τοῦ βίου [1] λιτότητα, καὶ τὸ περὶ τοὺς πολέμους ἀνδρεῖον, καὶ περὶ χρηματισμὸν ἐγκρατὲς, καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς, ἐν αἷς πάντας ὡς εἰπεῖν τοὺς καθ' αὐτὸν ἀνθρώπους ὑπερεβάλλετο· φθόνῳ βληθεὶς ὁ Κωνστάντιος ὅτι τοῖς Ἰουλιανοῦ κατορθώμασιν, οἰηθεὶς δὲ τὸν Σαλλούστιον, ὃν δεδομένον αὐτῷ συμβούλων ἑνὸς, αἰσχίονα αἰτίαν αὐτῷ τῆς τοσαύτης εἶναι περὶ τὰ πολέμια καὶ τὴν ἄλλην διοίκησιν δόξης, μεταπέμπεται τοῦτον, ὡς ἤδη τοῖς κατὰ τὴν ἑῴαν αὐτὸν ὀλισθήσων. ἐπιμόνως δὲ τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦτον ἀφέντος, (ἐγνωκὼς γὰρ ἐν ἅπασι Κωνσταντίῳ πειθήνιος εἶναι) τὰ μὲν ὑπερβαλλόμενα πάντα τῷ Καίσαρι καθ' ἡσυχίαν (ὡς εἰπεῖν) ἐλάμβανεν καὶ ἐπίδοσιν, τοῦ στρατιωτικοῦ αὐξανομένων πλήθει καὶ πολεμικῆς ἐμπειρίας, τῶν πόλεων ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀπολαύσει τῶν ἀπὸ ταύτης ἐσομένων ἀγαθῶν.

Πάντων δὲ (ὡς εἰπεῖν) τῶν αὐτόθι βαρβάρων ἀπογνόντων ἐλπίδι πάσῃ, καὶ ὅσον οὐδέπω τοὺς ἔτι σφῶν λειμμένους ἀπολεῖσθαι παντελεῖ φθορᾷ προσδοκησάντων, Σάξονες, οἱ πάν-

1. Haſce frugalitatis minutias mire affectavit Julianus, ita ut tonſorem & cocum dimitteret quod eſſent πολυτελῶς ἐξαλλόμοι. Ταῦτα δὲ, inquit Zonaras, ἐποίει δίξαν ἴσχων ἐκ τοῦ δικεῖν ἀπείρου καὶ ὅλως φιλοσόφου.

των

τῶν δὴ καρτερώτατοι τῆς ἐκεῖσε νεμομένων βαρβάρων, θυμῷ καὶ ῥώμῃ καὶ καρτερίᾳ τῇ περὶ τὰς μάχας, ἔτι νομίζοντες, Κυάδους, μοῖραν σφῶν ὄντας, εἰς τὸ ὑπὸ Ῥωμαίων κεκτημένον ἐκπέμπουσι χῶρον. οἱ δ', ὑπὸ Φράγκων ὁμόρων αὐτοῖς ὄντων κωλυόμενοι ἀφικνεῖσθαι, δείσαντες μὴ τῷ Καίσαρι δόξαι δικαίαν αἰτίαν τῆς κατ' αὐτῶν αὖθις ἐφόδου, πλοῖα ναυπηγησάμενοι, καὶ διὰ τοῦ Ῥήνου τοῦ ὑπὸ Φράγκων ἐχομένου διαβαινόμενοι χῶρον, ὅτι τὸ ὑπήκοον Ῥωμαίοις [1] ὡρμίσθησαν καὶ τῇ Βαταβίᾳ προσχόντες, ἣν δίχα σχίζόμενος ὁ Ῥῆνος νῆσον ποιεῖ, πάσης ποταμίας μείζονα νήσου, τὸ Σαλίων ἔθνος, Φράγκων ὑπόμοιρον, ἐκ τῆς οἰκείας χώρας ὑπὸ Σαξόνων εἰς τοῦτο τὴν νῆσον ἀπελαθέντας, ἐξέβαλον. αὕτη δ' ἡ νῆσος, ὅσα πρότερον πᾶσα Ῥωμαίων, τότε ὑπὸ Σαλίων καλεῖτο. τοῦτο μαθὼν ὁ Καίσαρ, αὐτεπαίτοις μὲν τοῖς Κυάδοις παρεῖγε δὲ τῷ στρατῷ, τούτοις μὲν καὶ τὸ κρατερὸν ἀμύνεσθαι, Σαλίων δὲ μηδένα κτείνειν, ἢ κωλύειν ὅπη τὰ Ῥωμαίων ὅρια ἀφικοίντο, οἷα μὴ ὡς πολεμίους ἐφιεμένους τῆς χώρας, ἀνάστατη δὲ τῇ ὁδῷ Κυάδων ἐλαύνεσθαι.

Ταύτης αἰδόμενοι τὴν Καίσαρος τῆς φιλανθρωπίας οἱ Σάλιοι, οἱ μὲν, ὑπὸ τῆς νήσου μετὰ τῶν σφῶν βασι-

regiones Incolentium Barbarorum, & animis, & corporum viribus, & laborum in prœliis tolerantia, fortiſſimi habiti; Quados, nationis ſuæ partem, in ſolum ab Romanis occupatum emittunt. At finitimis Francis eos tranſitu prohibentibus, qui metuerent, ne juſtam Cæſari cauſam præberent, ſe rurſus invadendi: navibus conſtructis, Rheno prætervecti parentem Francorum imperio regionem, in Romani juris ſolum contenderunt: & adpulſis ad Bataviam navibus, quam diviſus Rhenus inſulam efficit, quavis inſula fluminea majorem, Saliorum nationem, Francorum à parte profectam, & vi Saxonum in hanc inſulam ſuis è ſedibus rejectam, expulerunt. Hæc inſula prius Romanis in univerſum parens, à Saliis hoc tempore poſſidebatur. Cæſar, ea re cognita, Quados ille quidem viciſſim adgrediebatur: ſed juſſo prius exercitu cum Quadis acriter dimicare, Saliorum neminem occidere, nec prohibere, quo minus in Romanorum fines illi tranſirent; quod non ut hoſtes Romanam regionem peterent, ſed per vim & coactionem à Quadis pellerentur.

Hac animadverſa Cæſaris humanitate Salii, partim ex inſula cum rege ſuo Romanum in

1. Ὡρμίσθησαν aptius legi poſſe contendunt nonnulli. Sed [προσχόντες] quod proxime ſequitur, in ſuo loco tuetur [ὡρμίσθησαν].

ſolum transjiciebant, partim ad limites inita fuga ſe conferebant; omnes Cæſari ſupplices facti, ſponte ſua ſe, cum rebus ſuis, ejus fidei permittebant.

Cæſar, non jam ad bellum gerendum promtos & audentes amplius Barbaros videns, ſed clandeſtinis incurſionibus & latrociniis intentos, haud levibus inde malis ac detrimentis regionem adficere: quid ageret dubius, hanc artem Barbarorum prudenti ſtrategemate viciſſim ultus eſt. Erat quidam, vaſto ſupra cæteros omnes corpore, cui corporis magnitudini virilis animus reſpondebat. Huic natione Barbaro, cæteriſque cum Barbaris latrociniis adſueto, viſum eſt, relictis ſedibus patriis, ad ſubjectos Romanis Celtas migrare. Quumque Treviris ad aliquod tempus hæreret, quæ urbs tranſalpina rum gentium maxima eſt, ac tranſ rhenanos Barbaros videret urbes in adverſa Rheni ripa ſitas incurſionibus vexare, omniumque fortunas nullo prohibente rapere; quod ſane tum temporis accidit, quum necdum Julianus Cæſaris poteſtatem nactus eſſet, de tuendis quidem opidis cogitabat; ſed, λέως εἰς τὰ ὑπὸ Ρωμαίοις ἐφορμοῦντο χωρία· οἱ δὲ συμφυγόντες εἰς [1] τὰ ὄρη κατήεσαν, ἱκέται τῷ Καίσαρι ἅπαντες καθιζάνοντες, καὶ ἐθελοντὶ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐνδιδόντες.

Ὁ δὲ, πρὸς μὲν πόλεμον ἀδύνατα διαῤῥωννύντας ἐπὶ τοὺς Βαρβάρους ὁρῶν, ἁρπάσεσι δὲ λαθραίαις καὶ λῃστείαις προσέχοντας, ἐμηχανᾶτο ἤδη τὰ πυθόμενα ἐκ τούτου τὴν χώραν ἐργάζεσθαι κακά· καὶ ἀπορῶν ὅ,τι προσέξειε, ἔμφρονι στρατηγήματι τοιούτῳ μετῆλθε τοὺς Βαρβάρων τινὰ τέχνῃ. ἀνήρ τις ἦν, μεγάθει σώματος ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἔχων, καὶ τινὰ ἀνδρείαν ἀνάλογον τῷ σώματι. τούτῳ Βαρβάρῳ τὸ γένος ὄντι, καὶ λῃστρικὸν σὺν αὐτοῖς εἰωθότι, παρέσῃ, τὰ οἰκεῖα ἤθη καταλιπόντι, πρὸς τοὺς ὑπὸ Ρωμαίοις Κέλτας μεταστῆναι. μεταβεβὼς γὰρ ὑπό τινος χρόνου τινὸς ἐν Τριβέροις, (ἔστι δὲ αὕτη πόλις μεγίστη τῶν ὑπὲρ τοὺς Ἄλπεις ἐθνῶν) ἐπειδὴ τοὺς ὑπὲρ τὸν Ῥῆνον βαρβάρους ἐώρα τοὺς τῇδε καταῤῥέχοντας πόλεις, καὶ τὰ πάντων ἀκωλύτως λῃζομένους, ὅτε τῷ [2] τῷ Καίσαρι ὅπως Ἰουλιανὸς ἴσχειν ἀρχὴν, ἀμυνεῖν μὲν διενοεῖτο τῇ πόλεσιν· οὐκ ἔχων δὲ παῤῥησίαν, οἷα νόμῳ μη-

1. Τὰ ὄρεα. *Leuncl.*

2. Adverſatur ſibi Zoſimus, cum enim Julianum ab Athenis accerſitum ac ſubinde Cæſarem renunciatum jam ſtatim affirmaverit, non potuit alio titulo quam *Cæſaris* hanc provinciam adminiſtrare. Quod ſi hoc accideret antequam factus eſſet Cæſar, certe Juliano fere adhuc impubere eveniat neceſſe eſt, cum vel fatente Zoſimo nondum impleverit 25. ætatis annum cum Alamannos etiam *Cæſar* debellaſſet.

δεινὸς αὐτῷ τοῦτο ποιεῖν ὀπτρέφαντο, τὴν μὲν ἀρχὴν μόνον εἰς τὰ δασύτατα κρυπτόμενον τῆς ὕλης, ἐκαραδόκει τὰς τῶν Βαρβάρων ἐφόδους· καὶ νυκτὸς ὅπως ἤδη παρειμένοις μέθῃ καὶ ὕπνῳ, κεφαλὰς ὅσων οἷός τ' ἦν Βαρβάρων ἀπέτεμε, καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει φέρων, ἐδείκνυ. συνεχῶς δὲ τοῦτο ποιῶν, ὄκνον καὶ ὀλίγον ἐποίησε τοῖς Βαρβάροις, ἀγνοοῦσι μὲν τὸ γινόμενον, τῷ δ' καθ' ἑκάστην (ὡς εἰπεῖν) ἐλαττοῦσθαι, τοῦ κακοῦ συναισθανομένοις. ἐπεὶ δ' καὶ σπάνιοι συνιόντες τούτῳ λῃστεῖ, καὶ καθ' ἕνα συνιόντες, πλῆθος γένοιντο, τότε δὴ τῷ Καίσαρι προσελθὼν ὁ Χαριέττων, (τοῦτο γὰρ ὄνομα τῷ ταύτην εὑρόντι προσέτυχε τῶν Βαρβάρων ὀπτεύειν) ἀναφαίνει τὸ πρότερον ὑπὸ πολλοῖς ἐγνωσμένον. ὁ δὲ Καίσαρ, ἐπειδὴ μὴ ῥᾴδιον ἦν αὐτῷ διὰ τοῦ στρατοπέδου τοῖς ἐν νυκτὶ τῶν Βαρβάρων λαθραίοις ἐφόδοις ἐπιέναι, (κατ' ὀλίγους γὰρ, καὶ ἐν πολλοῖς ἑαυτοὺς διασπείραντες, ἐλῃστεύον· ἡμέρας δὲ γιγνομένης, ἀδύνατα διαπεφεύγεσαν πάντα πᾶσιν ἦν· ἐν γὰρ τοῖς πλησίον τοὺς ἀγροὺς δρυμοῖς ἀπεκρύπτοντο, οἰκήσεως τὰ ἐκ τῆς λῃστείας αὐτοῖς προσγινόμενα) τὸ δυσχείρωτον τῶν πολεμίων λαβὼν κατ' νοῦν, εἰς αὐλῶνα κατέστη τοιοῦτον μὴ στρατοπέδῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ λῃστικῷ συστήματι τοὺς λῃστὰς μετελθεῖν.

quod ejuſmodi quid ipſe moliri non auderet, cui nulla lex, ut id faceret, permiſiſſet; initio ſolus in denſiſſimas ſilvas abditus, Barbarorum impreſſiones opperiebatur; eoſque noctu adgreſſus, ubi temulentia & ſomno jam conſopiti jacebant, capita quotquot poterat, abſcindebat; & in urbem adlata civibus oſtendebat. Id inſtitutum continuans, metum & cunctationem Barbaris non exiguam injiciebat; ignorantibus quidem illis id, quod fieret; ſed ipſum tamen detrimentum ex eo deprehendentibus, quod in ſingulos prope dies eorum copiæ deminuerentur. Quum autem & alii latrones cum eo ſe conjunxiſſent, & ſingillatim collecti, quandam ad multitudinem excreviſſent: tum vero Charietto (nam hoc nomen erat ei, qui primus inſidias haſce contra Barbaros excogitaverat) adito Cæſare, rem ei, non multis antea cognitam, aperit. Cæſar, cui facile non eſſet, cum exercitu nocturnas & clandeſtinas Barbarorum incurſiones coercere; (nam exiguo numero, multiſque locis diſperſi, latrocinabantur: & ubi dies illuxiſſet, neminem omnino videre erat, quod in ſaltus agris vicinos ſemet abderent, ex iis victitantes quæ hoc latrocinio adquirerent) quum ad animum revocaſſet, quam difficulter hoſtes domiturus eſſet; ad eam redactus eſt neceſſitatem, ut non exercitu tantum, ſed etiam latronum globo quodam latrones perſequendos ſtatueret.

Quam-

Quamobrem Chariettone cum ſuis recepto, & iiſdem è Saliorum numero compluribus adjunctis: hos noctu, velut exercitos latrociniis, in latrocinantes Quados emittebat interdiu diſpoſitas ſub dio militum ſtationes habebat, & omnes, qui latronum manus evadere potuerant, trucidabat. Id facere non deſinebat, donec Quadi maximas ad anguſtias redacti, deque multis pauci facti, cum duce ſuo Cæſari ſe dederent: qui & magnam ſuperioribus impreſſionibus captivorum multitudinem adeptus fuerat, & inter alios, ipſum quoque regis filium, à Chariettone captum, habebat. Quum miſerabilem in modum ſupplices factos, obſides dare juberet, homines quoſdam nobiles, & in his ipſum regis filium: dux Barbarorum, lamentatione maxime miſerabili ſublata, cum lacrymis dejerabat; inter alios, & filium ſibi periiſſe. Quamobrem paternas miſeratus lacrymas Cæſar, filium ei commonſtrat, qui delicate alebatur: ſimulque profeſsus, eum ſe obſidis habere loco, deque numero nobilium aliis quoque præter hunc obſidibus acceptis, pacem ipſis ea largitus eſt lege, ne contra Romanos unquam arma caperent.

His rebus ita conſtitutis, & Salios Cæſar, & Quadorum partem, & quoſdam incolentes inſulam Barauniam, legionibus

Ἀποδεξάμενος οὖν τὸν Χαριέττωνα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, συνάψας τε αὐτοῖς τοὺς Σαλίων πολλοὺς, νυκτὸς μὲν αὐτοὺς λῃστεύσι τοῖς Κουάδοις, οἷα μεμελετημένους λῃστείαις, ἔπεμπεν· ἡμέρας δὲ ὕσης, ἐν τοῖς ὑπαίθροις ἔταττε τὰ στρατόπεδα, καὶ πάντας, ὅσοι τὸ λῃστικὸν οἷοί τε ἐλίγοντο ἀλφυγεῖν, ἔκτεινε. τοῦτο δὲ ποιῶν διετέλεσεν, ἕως ὅτε καταξάντες εἰς ἐλάττω στενοχωρείαν οἱ Κουάδοι, καὶ ἐκ πολλῶν ὀλίγοι γενόμενοι, παρεσχώρησαν, ἅμα τῷ σφῶν ἡγεμόνι, τῷ Καίσαρι, πλῆθός τε αἰχμαλώτων ἤδη συλλαβόντι καὶ τὰς παρατέρας ἐφόδους, καὶ τὸν τοῦ βασιλέως παῖδα, ὃν δὴ Χαριέττωνος εἱλημμένον. ἐπεὶ δὲ ἱκετείας αὐτοὺς ἐλεεινῶς παρεῖνομένους, ὁμήρους ἀποδοῦναι τῶν ὁπλοφόρων τινάς, καὶ τούτοις ἅμα καὶ τὸν τοῦ βασιλέως υἱὸν, εἰς ὄμιλον οἰκειότατον καλέσας ὁ τῶν Βαρβάρων ἡγεμὼν, ὤμωξε δακρύων, ὡς ἀπόλοιτο μὲν τὸν ἑαυτοῦ καὶ υἱόν. τότε τοίνυν ἐλεήσας ὁ Καίσαρ δεικνύει παῖδα, τὸν τοῦ παῖδα αὐτῷ δεικνύσιν ἐν εὐπαθείᾳ τρεφόμενον· καὶ φάσας ἔχειν ἐν ὁμήρου τάξει, καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς εὖ γεγονότων ἑνὸς ὁμήρους λαβὼν, ἐφιλοτιμήσατο τὴν εἰρήνην, ἐφ' ᾧ μηδέ ποτε κατὰ Ῥωμαίων χεῖρας ἄραι.

Ταῦτα ὕτω διαθεὶς ὁ Καίσαρ, Σαλίους τε καὶ Κουάδων μοῖραν, καὶ τοὺς ἐν τῇ [1] Βαλαυνίᾳ νήσῳ τινὰς, τά-

1. Leg. Βαπυΐᾳ ſeu Βαζαΐᾳ.

Γματιν

ſμασιν ἐκατέλεξεν, ἃ κὴ νῦν ἐφ' ἡμῖν ἔτι δοκεῖ σεισώζεσθαι. Κατὰ δὲ τὸς αὐτὸς χρόνους, Κωνσάντιος ὁ βασιλεὺς ἦν κατὰ τὴν ἑῴαν τὰ Περσῶν ἔχων ἐν φροντίδι μόνα, καὶ σὺν ἐκείνοις πολέμοις ἐκαρτέρων. τὰ γὰρ ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἔθνη καλῶς εἶχεν αὐτῷ, τῇ τοῦ Καίσαρος κυβερνώμενα προνοίᾳ· κὴ Ἰταλία πᾶσα κὴ Ἰλλυριοὶ κίνδυνον εἶχον ἀδένα, τὴν ὑπὲρ τὸν Ἴστρον Βαρβάρων, δέᾳ τῷ μὴ διὰ Γαλατίας τὸν Καίσαρα διαβάντα τὸν Ἴστρον, αὐτοῖς ἐπελθεῖν, σωφρονούντων. Κωνσαντίου τοίνυν ἐν τούτοις ὄντος, οἱ Πέρσαι, Σαπόρην ἔχοντες βασιλέα, τὰ περὶ τὴν μέσην ἐλπίζοντο τὴν ποταμίαν. κὴ τὰ περὶ τὴν Νισιβιν ἄπαντα καταστρεφάμενοι, καὶ αὐτὴν ἤδη πάσῃ δυνάμει τὴν πόλιν ἐπολιόρκουν. τοῦ δὲ στρατηγοῦ Λουκιλλιανοῦ πρὸς τὴν πολιορκίαν ἀρκέσαντος, κὴ γὰρ μὲ τοῖς ἀπὸ τῆς τύχης ὀρθῶς χρησαμένου, νῦν δὲ κὴ στρατηγήμασιν, ἡ μὲν πόλις τὰ περισσὰ διέφυγεν, εἰς ἔσχατον ἐλθοῦσα κινδύνου. τὸ δ' ὅπως, περὶ τοῦτον ἡμῖν καίριον διεξελθεῖν, αὐτοῦ τοῦ Καίσαρος ἐν ἰδίᾳ συγγραφῇ πάντα ἀφηγησαμένου τὰ τότε πραχθέντα· ἄφθονον εἰς χεῖρας λαβόντα, τοῦ ἐν λόγοις ἄκρου τοῦ ἀνδρὸς συνιδεῖν ἀρετήν.

Διακόντων δὲ ἔτι τὴν πρὸς τὴν ἑῴαν ἐν ἡσυχίᾳ, κὴ τὴν τοῦ Καί-

adſcripſit: quorum ordines noſtro quoque tempore ſuperſtites eſſe videntur. Per eadem tempora Conſtantius Imperator in oriente de ſolis rebus Perſicis ſolicitus, eorum locorum bellis intentus erat. Nam & bene tranſalpinarum conſtitutæ res erant gentium, quæ providentia Cæſaris adminiſtrarentur; & Italia tota, cum Illyriis, extra omne poſita erat periculum, propterea quod trans Iſtrum habitantes Barbari præ metu, ne per Galliam profectus Cæſar, Iſtrum tranſjiceret, & ipſos adoriretur; intra modeſtiæ fines ſe continebant. Quum igitur in his occupatus eſſet Conſtantius, Perſæ qui Saporem habebant regem, Meſopotamiam infeſtis graſsationibus vexabant, & vaſtatis omnibus ad Niſibim ſitis, urbem ipſam totis viribus obſidebant. Sed quum dux Lucillianus obſidioni ſuſtinendæ idoneus, partim oblatis forte fortuna occaſionibus, partim ſtrategematis recte fuiſset uſus: urbs imminentibus malis eſt erepta, licet extremum in diſcrimen adducta fuiſſet. Id autem quo modo factum ſit, à me commemorari, ſupervacaneum duxi: quum ipſe Cæſar omnia, tum temporis geſta, peculiari ſcripto quodam expoſuerit. Ea vero ſi quis in manus ſumſerit, hujus viri ſummam in dicendo vim perſpiciet.

Cæterum ubi jam in tranquillo res orientis poſitæ viderentur, & præclara facta Cæſaris

omnibus

omnibus eſsent in ore: gravi quadam invidia correptus eſt Conſtantius. Ideoque propter rerum omnium proſperos apud Celtas & Hiſpanos ſucceſſus, quoſdam animi morſus ſentiens, occaſiones captabat, quibus occaſionibus paullatim, & animadvertente nemine, Cæſaris vires imminuere poſſet, & hoc modo dignitatem ei ſuam adimere. Quapropter ad eum mittit, & ad ſe legiones duas Celticorum militum ablegari mandat; quaſi eorum auxiliis ipſe indigeret. Huic mandato quum ſtatim Julianus ſatisfeciſſet, partim quod inſtitutum ipſius ignoraret, partim ne quam occaſionem ei ſuccenſendi præberet: nihilo minus omnem curam ac diligentiam rebus Celticis adhibebat, in dies augeſcentibus militum copiis, & habitantibus ad extremos limites Barbaris perterrefactis, deque bello inferendo ne per ſomnium quidem cogitantibus. Conſtantius autem & alios militum ordines à Cæſare ſibi mitti poſtulabat: & impetrato, quod petierat, non multo poſt alias quatuor alas ad ſe tranſmitti jubebat. Statim militibus ſignificat Cæſar, ad profectionem ſe compararent. Hærente vero Juliano Pariſii, quod oppidulum eſt Germaniæ, quum milites ad iter inſtructi, propter ejus loci prætorium multam in noctem cenarent, nihil de iis conſiliis omnino cogitantes, quæ adverſus Cæſarem

σαρ@ κατορθωμάτων ἐν τοῖς ἁπάντων σόμασιν ὄντων, δεινῶς ὁ Κωνστάντι@ συνεσάλη τῷ φθόνῳ. τῇ δὲ τῆ@ ἐν Κελτοῖς τε καὶ Ἰβηρσι πραγμάτων εὐημερίᾳ δακνόμεν@, ἐμηχανᾶτο πρόφασεις, δι' ὧν ἂν δυνηθείη κατὰ βραχὺ καὶ ἀνεπαισθήτως τὰς τῦ Καίσαρ@ ἐλαττῶσαι δυνάμεις, ἵνα τι τ' ἀξίας αὐτὸν ἀφελόμενος. πέμπει τοίνυν εἰς αὐτὸν, τάγματα δύο τῆ@ ἐν Κελτοῖς στρατιᾶ@, ἐκπεμφθῆναι κελεύων, ὡς δὴ τ' ἀπὸ τούτων δεόμεν@ βοηθείας. Ἰουλιανῦ δὲ, ἀγνοίᾳ τῆς αὐτῦ πρόθεσεως, καὶ ἅμα διὰ τὸ μὴ πρόφασιν ὀργῆς αὐτῷ δοῦναι, τὸ ἐπίταγμα ἀβράχητον πληρώσαντ@, τὰ μὲν ἐν Κελτοῖς ἐξιῦτο πάσης ἐπιμελείας, τῦ στρατιωτικῦ καὶ τὸ συνεχὲς αὐξομένου, καὶ τῆ@ παροικούντων τὰς ἐσχατιὰς Βαρβάρων καταπτηχότων, καὶ πόλεμον μὲ ἀδὲ ὄναρ ἐνθυμουμένων. Κωνστάντι@ δὲ καὶ ἕτερα τάγματα στρατιωτικὰ ἐκπεμφθῆναί οἱ ἀφ' ἑαυτοῦ Καίσαρ@ ἤτει. καὶ τυχὼν τ' αἰτήσεως, ἤγαγε μετ' ὀλίγον τέσσαρας ἴλας ὡς αὐτὸν ἐκέλευεν ἐκπεμφθῆναι. καὶ παραχρῆμα παρασκευάζεται πρὸς ἐκδημίαν ὁ Καίσαρ τοῖς στρατιώταις ἐπόμενον. Ἰουλιανῦ δ' ἐν τῷ Παρισίῳ (1 Γερμανίας δ' αὕτη πολίχνη) δειπνοῦντ@, ὡς δὴ πρὸς ἐκδημίαν συντρεπεῖς ὄντες οἱ στρατιῶται, νυκτὸς ἄχρι βαθείας ἐδείπνουν

1. Hoc nomine includit Galliam Celticam.

ἀεὶ

περὶ τὰ αὐτὰ δὴ βασίλεια τῶν βαλδομηνῶν καὶ τοῦ Καίσαρος ἐδὲ ἐν λογιζόμενοι. τῆς δ' ταξιαρχῶν τινὲς τὸ πάλαι καὶ αὐτῷ μηχανώμενον, ὅπως τῆς παρασκευῆς εὕρον ἀληθές· καὶ ἀνώνυμα γράμματα τῆς στρατιωτῆς ἐν μέσῳ καὶ τὸ λοιπὸν ἐξεκρέμασαν, ἐδήλουν διὰ τούτων ὡς ὁ Καίσαρ, ὁ δὲ ἅπασιν (ὡς εἰπεῖν) τὸ καὶ βαρβάρων τρόπαια στῆσαι διὰ τῆς οἰκείων στρατηγημάτων, καὶ μηδὲν τι τῆς καθ' ἕκαστον ἐν τῇ μάχεσθαι διαφορᾶς, εἰς ἕκατον ἥξει κινδύνου, καὶ βραχὺ τῆς βασιλέως τιμῆ αὐτῷ δυνάμεων ὑπολείποιτο, εἰ μὴ συνδραμόντες ἅπαντες ὁμοῦ τιμῆ τῆς στρατιωτῆς καταλύσειν ἐνδυμίαν. τοῦτα τὰ γράμματα διασπαρμένα τινὲς τῆς στρατιωτῆς ἀναγνόντες, καὶ εἰς τὸ πλῆθος τὸ μελετώμενον ἐνεγκόντες, ἐξηρέθισε ἅπαντας εἰς ὀργήν. καὶ ἀναστάντες ἐκ τῆς τότε σὺν θορύβῳ πολλῷ, τῶν κυλίκων ἐν τῇ χρατῶν ἔτι κειμένων, ὥρμησ ὅπι τὰ βασίλεια· διέρρηξάν τε τὰς θύρας σὺν ἀδενὶ κόσμῳ, καὶ βοῇ ὑπερφυᾶ τὸν Καίσαρα· καὶ ὅτι τινὸς ἀοιδοῦ μετέωρον φέρουσι, αὐτοκράτορα, καὶ ἐπέθηκ σὺν βίᾳ τὸ 1. διάδημα τῇ κεφαλῇ.

Ὁ δὲ, δυσανασχετῶν μὲν ὅπι τῇ γενομένῃ, τὸ δ' ἀναπαλέσασθαι τὸ πραχθὲν ἀδημίαν οἰηθεὶς ἔχειν ἀ-

inirentur: tribuni quidam, qui reapſe verum comperiſſent id, quod jam olim in eum cuderetur, libellos quoſdam ab incertis profectos auctoribus, inter milites clanculum hinc inde rejiciunt; iiſque futurum ſignificant, ut Cæſar, qui ſtrategematis ſuis efficeret, ut propemodum omnes ipſi tropæa de Barbaris ſtatuerent, & qui nihil à privato milite, quoties dimicandum eſſet, differret, extremum in periculum conjiciatur, Imperatore paulatim copias ejus ſuffurante; niſi omnes, concurſu facto, militum profectionem impedirent. Hos ita ſparſos libellos ubi militum plerique legiſſent, & de re tota, quæ tractaretur, ad multitudinem retuliſſent; univerſos ad iram concitarunt. Quumque non ſine magno tumultu de loco ſurrexiſſent, ipſoſque calices manibus adhuc tenerent, ad prætorium contenderunt; perruptiſque nullo ordine foribus, Cæſarem in publicum deducunt; & ſublimem in ſcutum cuoddam elatum, Imperatorem auguſtum adpellant; & vi diadema capiti ejus imponunt.

Cæſar, ægre quidem, quod accidiſſet, ferens; revocari tamen, quod actum fuerat, tuto non poſſe ratus; quando Con-

1. In hoc tumultu cum diadema, quod imponerent milites, non ſuccurreret faſcia muliebri Juliani caput devincturi erant, niſi factum improbaſſet Julianus, ne forte in omen cederet.

ſtantius nec ſacramentis ullis, nec pactis conventis ſtaret, aut ullam aliam fidei religionem, inter homines ſacram, ſervaret; nihilominus animum ejus tentandum putabat. Ideoque miſſis legatis, præter voluntatem & ſententiam animi ſui, ſe declaratum Imperatorem aiebat. Ac, ſi quidem ita Conſtantio videretur, paratum ſe dicebat eſſe, ut diademate poſito, Cæſaris dignitatem retineret. Sed Conſtantius tantam ad iracundiam & adrogantiam provectus eſt, ut legatis diceret: par eſſe, Julianum, ſi vitam ſibi caram duceret, una cum imperio, Cæſaris etiam habitum ponere; privatæque vitæ reſtitutum, Imperatoris ſe voluntati permittere. Nec enim vel grave quidquam perpeſſurum, vel iis dignum, quæ tentare fuiſſet auſus. Quum hæc Julianus ex legatis audiſſet, palam animi ſui de numine ſententiam oſtendit; aperte proloquutus, audientibus univerſis: potius ſe diis, quam Conſtantii verbis, ſeque vitamque ſuum permiſſurum. Hinc jam omnibus infeſtus Conſtantii erga Julianum animus patuit. Et Conſtantius quidem ad civile bellum ſe comparabat. Juliani vero mentem, propter ea quæ acciderant, hoc potiſſimum cruciabat; quod bellum cum eo geſturus, qui Cæſaris ei poteſtatem tribuerat, apud multos opinionem hominis ingrati de ſe concitaturus eſſet.

σφάλειαν, Κωνσαντίου μήτε ὅρκοις ἐμμένοντος μήτε συνθήκαις, ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν ἐν ἀνθρώποις πίστιν φυλάττοντος, ὅμως ἐπειρᾶτο τῆς αὐτοῦ γνώμης· καὶ πρέσβεις ἐκπέμψας, παρὰ τὴν αὐτοῦ προαίρεσίν τε καὶ γνώμην ἔφη προβῆναι τὰ τῆς ἀναῤῥήσεως. οἷς εἰ παρόχοι γνώμην, ἕτοιμος ἔφασκεν εἶναι τὴν τοῦ Καίσαρος ἔχειν ἀξίαν, ἀποθέμενος τὸ διάδημα. Κωνσάντιος δὲ εἰς τοσοῦτον ὀργῆς τε καὶ ἀλαζονείας ἐπέχθη, ὥστε πρὸς τὰς πρέσβεις εἰπεῖν, ὡς προσήκοι Ἰουλιανὸν τὴν ζωὴν ἀντεχόμενον, ἀποθέσθαι πρὸς τῇ βασιλείᾳ καὶ τὸ τοῦ Καίσαρος σχῆμα· καταστὰν δὲ ἰδιώτην, ἑαυτὸν τῇ προαιρέσει τοῦ βασιλέως ἐκδῶναι. μηδὲ γὰρ πείσεσθαί τι δεινὸν, μηδὲ ἄξιον ὧν ἐτόλμησε. Ταῦτα ἀκηκοὼς Ἰουλιανὸς ἐκ τῶν πρέσβεων, εἰς τὸ ἐμφανὲς ἔδειξεν ἐν ᾧ εἶχε περὶ τοῦ θείου προαίρεσιν, ἀντιχρὺς εἰς ἐπήκοον πάντων εἰπών, ὡς τοῖς θεοῖς ἄμεινον, ἢ τοῖς Κωνσαντίου λόγοις ἑαυτὸν τε καὶ τὸν ἑαυτοῦ βίον ἐκδῶναι. Ἐντεῦθεν ἅπασι φανερὰ γέγονεν ἡ πρὸς Ἰουλιανὸν Κωνσαντίου δυσμένεια. καὶ Κωνσάντιος μὲν πρὸς ἐμφύλιον παρεσκευάζετο πόλεμον· Ἰουλιανῷ δὲ, δυσχεραίνειν ὅτι τοῖς συμβεβηκόσιν, ἐπῄει, ὡς εἰ μέλλοι τῷ πολεμεῖν ἀφ' ὧν αὐτῷ δεδωκότι τὸν Καίσαρος, πολεμεῖν, ἀχαρίστου παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀποίσεται δόξαν.

Orta

Ὁντι δὲ ἀεὶ ταῦτα, καὶ πᾶσι γνώμιμα αἰσχυνομένοις, σφόδρα ἐσπουδασμένως ἔχοντα πρὸς ἐμφύλιον πόλεμον, ἔδειξε δι' ἐνυπνίου τὸ θεῖον αὐτῷ τὸ ἐσόμενον. ἐν Βιέννῃ γὰρ διατρίβοντι κατ' ὄναρ ὁ ἥλιος ἐδόκει δείκνυσθαι τοὺς ἀστέρας αὐτῷ, λέγειν τε ταῦτα τὰ ἔπη.

Ζεὺς ὅταν εἰς πλατὺ τέρμα πέλῃ χλυτοῦ ὑδροχόοιο,
Παρθενικῆς δ' Κρόνος μοίρῃ βαίνῃ ὀπὶ πέμπτῃ
Εἰκοστῇ, βασιλεὺς Κωνσάντιος Ἀσίδος αἶσα,
Τέρμα φίλας βιότου συγχὸν καὶ ἐπώνυμον ἕξει.

Τούτῳ τῷ ἐνυπνίῳ θαῤῥήσας, εἱλκέλο μὲν, καὶ τὸ σωφρονεῖν αὐτῷ, τὴν τῶν κοινῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν. ἐπεὶ δὲ ἦν ἔτι χειμών, τὰ μὲν ὅσα ἀεὶ τοὺς Βαρβάρους, τῆς δέους ἠξιοῦτο παρ' οἷς· ὥστε, εἰ δέησει καὶ τὸν ἐκόντα αὐτὸν αὐτοπροαιρέτως πρᾶγμάτων, ἐν ἀσφαλείᾳ πάσῃ τὰ ἐν Κελτοῖς πράγματα μεῖναι. παρασκευάζετο δὲ Κωνσαντίου καὶ τῶν ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ αὐτὸς προκαταλαβεῖν ἐπιχείρησιν. ἀκμάζοντος δὴ ἤδη τοῦ θέρους, πεισθεὶς τὰ μὲν τοὺς ὑπὲρ τὸν Ῥῆνον Βαρβάρους, καὶ τοὺς μὲν πολέμῳ σωφρονεῖν ἀναλαβόντας, τοὺς δὲ τῇ πείρᾳ τοῦ πραγμάτων, εἰρήνην ἀγαπᾶν μᾶλλον ἢ πόλεμον πείσας, ὡς ἐς μακρὰν ἀποδημίαν διέταξε τὸ στρατόπεδον. καλέσας δὲ τοὺς πολεσι καὶ τοὺς

Dum hæc ſecum expendit, & animum hinc inde torquet, ac vehementer in ſuſcipiendo civili bello cunctatur: numen ei per ſomnium, quid futurum eſſet, oſtendit. Nam dum Viennæ commoratur, ſol in ſomniis ſidera monſtrare viſus eſt, & hoſce verſus pronuntiare:

Farte Jovem feret extrema profuſor ut undæ,
Parſque à Saturno fuerit vigeſima quinta
Virginis ut jam tacta; Aſiæ Conſtantius omnis
Vitam morte gravi mox finiet Induperator.

Hoc ſomnio fretus, publica, pro more ſuo, negotia diligenter procurat. Et quoniam adhuc hiems erat, rebus ad Barbaros pertinentibus ita proſpicit, uti par erat; adeo quidem, ut ſi res ei ſuſcipiendæ eſſent aliæ, prorſus in tuto Celticæ manerent. Simul, hærente per orientem adhuc Conſtantio, conatum ut ejus anteverteret, ſeſe parabat. Adulta jam æſtate, compoſitis Barbarorum trans Rhenum rebus, quum partim eos bello coegiſſet modeſte ſe gerere; partim experientia præteritorum perſuaſiſſet, ut pacem, quam bellum, amplecti mallent: velut ad profectionem longinquam, omnem exercitum inſtruit. Quumque civiles & militares duces opi-

1. Leg. πεμπτῇ.

dis atque limitibus præfeciſſet, verſus Alpes cum copiis pergit. Ad Rhætos ubi veniſſet, unde fluvius Iſter ortus, Noricos, & univerſam Pannoniam permeat, itidemque Dacas, & Thraciæ Myſos, & Scythas, atque ita ſemet in pontum Euxinum exonerat: conſtructis navigiis fluvialibus, ipſe cum tribus millibus Iſtro ſecundo devectus, viginti millia Sirmium itinere terreſtri petere juſſit. Et quia remigium continuum, cum ſecundo fluminis impetu, conjungebatur; iis etiam ventis adjuvantibus, quos Eteſias, velut anniverſarios, vocant: undecimo die Sirmium adpulit. Quumque nuntiatum fuiſſet, Imperatorem adeſſe: propemodum omnes arbitrabantur eſſe Conſtantium, qui veniſſet. Sed ubi Julianum excepiſſent, præ admiratione cuncti ſtupebant: & inſtar portenti habebant id, quod eveniſſet.

Non multo poſt, quum & exercitus ille, qui ex Celtis ſubſequebatur, præſto eſſet: ad Senatum populi Romani, & Italicos exercitus, literas dedit; quibus in literis perſcriptum erat, præſidiis munitas urbes tenerent, quando jam ipſe nactus eſſet imperium. Et quia Taurus ac Florentius, ejus anni conſules, qui à Conſtantio ſtabant, ſimul atque cognoviſſent, Julianum Alpes tranſgreſſum, in Pannoniam per-

ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν πολίτικούς τε καὶ στρατιωτικὸς ἠγεμόνας, ἅμα τῇ δυνάμει ἤδη εἰς τὰς Ἄλπεις. ἐλθὼν δὲ εἰς Ῥαιτούς, (ἔθνη ὁ Ἴστρος ἀρχόμενος, Νωρικούς τε καὶ Παιονίαν πᾶσαν διαμείβεται, καὶ πρὸς τε Δάκας, καὶ τοὺς ἐν Θρᾴκῃ Μυσοὺς καὶ Σκύθας, ὅπου τε εἰς τὸν Εὔξεινον ἐξίησι πόντον) πλοῖα ποταμία κατασκευάσας, αὐτὸς μὲν ἅμα πεζικοῖς εἰς τὸ πρόσω διὰ τοῦ Ἴστρου παρῆγεν· διισμυρίους δὲ πεζῇ τὸ Σίρμιον καταλαμβάνειν διέταξεν. ἐπεὶ δ' ἦν συνεχὴς εἰρεσία μὲν τοῦ ῥεύματος, καὶ τοῦ ἔξω φοράς, καὶ τῶν ἐτησίων ἀνέμων αὐτῷ συμπαραστάντων, ἑνδεκάτῃ μὲν ἡμέρᾳ περὶ τὸ Σίρμιον ἦλθε. φοιτησάσης δ' ἀγγελίας ὡς ὁ βασιλεὺς παρείη, πάντες μὲν (ὡς εἰπεῖν) Κωνσάντιον ἡγοῦντο εἶναι τὸν ὑπατεύοντα· δεξάμενοι δὲ Ἰουλιανὸν, ἐν ἐκπλήξει πάντες ἦσαν, φάσμα τὸ συμβὰν ἀπεικάζοντες.

Φθάσαντος δὲ μετ' οὐ πολὺ καὶ τὸν ὑπὸ Κελτῶν οὕτω παρακολουθοῦντα στρατὸν, τῇ Ῥωμαίων γερουσίᾳ καὶ τῷ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ στρατεύματι ἔγραφεν, ἔχειν ἐν ἀσφαλεῖ τὰς πόλεις, ὡς αὐτῷ βασιλεύοντι. ἐπεὶ δὲ Ταῦρος καὶ Φλωρέντιος, οἱ κατ' ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτὸν ὕπατοι, τῆς Κωνσταντίου μερίδος ὄντες, ἅμα τῷ μαθεῖν ὅτι Ἰουλιανὸς ἐκβὰς τὰς Ἄλπεις εἰς Παιονίαν ἀφίκετο, φυγῇ τὴν [1] Ῥωμαίων ἀ-

1. Fortaſſe Ῥωμιλιάδα. ſin minus ſub. πόλιν.

πέλιτον.

πέλιπον φυγάδας μὴ αὐτὸς ὑπάτους ἐν τοῖς συμβολαίοις ἐκέλευε γράφεσθαι· πάσας δ' τὰς πόλεις αἷς ἐπιχειρήσει Δρᾴων, ἐφιλοφρονεῖτο, χρηστὰς ἐναποπειρώμενος πᾶσιν ἐλπίδας. ἔγραφε δὲ καὶ Ἀθηναίοις, καὶ Λακεδαιμονίοις, καὶ Κορινθίοις, τὰς αἰτίας τῆ ὁρμῆς ἐμφαίνων ἀφίξεως. ὅτε δὲ αὐτὸς ἦν τὸ Σίρμιον, ἐξ ἁπάσης (ὡς εἰπεῖν) τῆς Ἑλλάδος ἐσέλουσι πρέσβεις. οἷς ἀπεκρίνατο τὰ πρέποντα, καὶ ὅσα ἦν δίκαια φιλοτιμησάμενος, σὺν τοῖς ἄλλοις Κελτικοῖς στρατοπέδοις καὶ ἕτερον ἐκ τῆς αὐτῆς τῶν Σιρμίων καὶ τῶν Παίονσι καὶ Μυσοῖς ἐνιδρυμένων παλμάτων συναγαγών, ὅθεν τὰ πρόσω παρῄει.

Καταλαβὼν δὲ τὴν Ναΐσσον, αὐτόθι μὲν τοὺς μάντεων τὸ προσῆκον ἐσκόπει. ὡς δ' ἔμενεν αὐτοῦ πέρας καὶ χώραν ἐδήλου τὰ ἱερά, τοῦτο δὲ ἐποίει, ἅμα καὶ τὸν ἐνυπνίου δηλούμενον χρόνον. ὡς δὲ καὶ τοῖς ἀστρώοις συμβῆναι ἔδοξε κινήσεως, ὅτε κατὰ τὴν Ναΐσσον, ἐκ τῆς Κωνσταντίνου πόλεως αὐτῷ πλῆθος ἱππέων ἀπήγγειλεν, ὡς Κωνστάντιος μὲν τελεύτησε, καλοίη δ' Ἰουλιανὸν ὅτε τῆς ὅλων ἀρχὴν τὰ στρατόπεδα.

Δοξάσας δὲ τὸ θεῖον τῆς δεδωρημένου, εἴχετο τῆς ὁδοῦ τὰ πρό-

veniſſe, fuga ſemet ex urbe ſubduxerant: Conſules fugitivos, in perſcribendis publicis inſtrumentis, eos adpellare juſſit. Omnes autem urbes, quas curſim jam tranſierat, blande demulcebat: univerſis ſpem de ſe bonam præbens. Scripſit & Athenienſibus, & Lacedæmoniis, & Corinthiis; itineris ſui cauſas oſtendens. Sirmii quum eſſet, ex omni prope Græcia legati ad eum miſſi aderant; quibus ubi reſpondiſſet, quæ par erat; eaque fuiſſet largitus, quæ juſta viderentur: cum Celticis, & aliis præterea copiis, quas de præſidiariis cohortibus Sirmii, Pannoniorum, Myſorumque collegit, ulterius caſtra movit.

Ubi Naiſum adtigiſſet, ibidem cum hauruſpicibus, quid agendum eſſet, diſpiciebat. Significantibus extis, ut iſtic aliquamdiu ſubſiſteret, parebat; obſervans ſimul indicatum ſomnio tempus. Quod ubi cum ſiderum motibus concurrere videretur, adhuc apud Naiſum hærenti multitudo quædam equitum, Conſtantinopoli veniens, nuntiabat; Conſtantium eſſe mortuum, & ipſos exercitus Julianum ad ſummam rerum depoſcere.

Quapropter accepto, quod à numine donatum eſſet: ince-

1. Λέγεται γὰρ, inquit Zonaras, ὅπ ἔρωτα τρίφων τῆς βασιλείας, καὶ ὡς ὑπὸ σωφρόνων τοῦ θεοῦ κρυπτῶν ἐν τῇ ψυχῇ, μαθητοῦ σωτῆρος καὶ χάριτος τυχεῖν πωλαγόμενον.

ptum

ptum iter proſequitur. Ubi Byzantium acceſſiſſet, univerſi fauſtis acclamationibus eum excipiebant, civem & alumnum adpellantes, velut ea in urbe natum & educatum; & omni præterea cultu proſequentes, quaſi futurum mortalibus maximorum bonorum auctorem. Heic dum & urbi, & exercitui reficiendo daret operam: poteſtatem urbi fecit habendi Senatus, ut in urbe Roma. Simul portum ei maximum ſtruxit, qui naves ab auſtro periclitantes ab injuriis defenderet: una cum porticu, quæ ſigma literam potius, quam rectam formam refert, & ad portum deducit. Itidem conſtructa in regia porticu bibliotheca, & libris, quotquot habebat, in ea collocatis; ad gerendum bellum Perſicum ſe parabat. Ubi decem menſes Byzantii commoratus, Hormiſdam Victoremque duces declaraſſet, eiſque tribunos & exercitus tradidiſſet, Antiochiam profectus eſt. Quanta quidem cum tranquillitate, ac religione, totum hoc iter confecerint milites, non eſt neceſſe dicere. Nec enim conſentaneum erat, eos inſolentius ac præter rationem decori quidquam admittere, qui ſub Imperatore Juliano militabant. Antiochiam

σω πορείας. ἐπεὶ ὃ εἰς τὸ Βυζάντιον παρεγένετο, πάντες μὲ αὐτὸν αὖ διφημίαις ἐδέχοντο, πολίτην καὶ [1] τρόφιμον ἑαυτῆς ὀνομάζοντες, (οἷα δὴ ἐν τούτῳ τεχθέντα τε καὶ τραφέντα τῇ πόλει) καὶ τὰ δήμια θεραπεύοντες ὡς μείζων τοῖς ἀνθρώποις αἴτιον ἐσόμενον ἀγαθῶν. Ἐν ταύτῃ δὲ πόλεως ἅμα καὶ τῆς στρατοπέδων ἐπιμελούμενος, ἔδωκε μὲν τῇ πόλει γερουσίαν ἔχειν ὡσαύτως ἐν τῇ [2] πόλει Ῥώμῃ. λιμένα δὲ μέγιστον αὐτῇ δημιούργησε, τῆς ἀπὸ τοῦ νότου κινδυνωδῶν ἀλεξητήριον ποιῶν, καὶ σταυρὸν σιγμοειδῆ μᾶλλον ἢ εὐθεῖαν, ὅπερ ὁ λιμὴν κατάγνυσι. ἔτι δὲ βιβλιοθήκην ἐν τῇ βασιλέως οἰκοδομήσας στοᾷ, καὶ ταύτῃ βίβλους ὅσας εἶχεν ἐναποθέμενος, ὅπερ ἦν χρὴ Πέρσην παρασκευάζετο πόλεμον. δέκα δὲ μείνας ἐν τῷ Βυζαντίῳ μῆνας, καταστήσας στρατηγοὺς Ορμίσδαν καὶ Βίκτωρα· καὶ τοὺς ταξιάρχους αὐτοῖς καὶ τὰ στρατόπεδα παραδοὺς, ὅπερ ἦν Ἀντιόχειαν ἤλαυνε. μεθ' ὅσης μὲν ἡσυχίας καὶ ἀλαζονείας ἡ ὁδὸν ἅπασι οἱ στρατιῶται διήνυσε, λέγειν καὶ αἰσχρὸν. οὐδὲ γὰρ ἦν εἰκὸς ἀπηχές τι περᾶξαι τούτους, ὑπὸ Ἰουλιανῷ βασιλεῖ τεταγμένους. ὑπομνήσαντα δὲ αὐτὸν τῆς Ἀντιοχείας,

1. Alii [Τρόφιμον αὐτὸν.]

2. Abeſſe hanc vocem à Pal. Cod. innuit Sylburg. ita ut vel prorſus tollendam cenſeat, aut ejus loco ſubſtituendam [πόλει] quaſi inſtitueretur hic loci comparatio inter *novam veteramque Romam*; probabili quidem conjecturâ cum vix ſit credere Zoſimum ita hic ſcripſiſſe, cum tam frequens alibi ſit in Ellipſibus. δέχεται

δέχεται φιλοφρόνως ὁ δῆμος· φιλοθεάμων ὢν ὢν φύσει, καὶ τυφῷ μᾶλλον ἢ παιδείαις ἐνδεδομένος, εἰκότως τῷ αὐτῷ καὶ τὰ πάντα τοῦ βασιλέως ἐδυσχέραινε φρόνησιν καὶ σωφροσύνην, εἰργομένου τοῦ θεάτρων ἑαυτὸν, σπανίως τε καὶ οὐδὲ διὰ πάσης θεωρουμένου τῆς ἡμέρας. ἀφέντες τοίνυν φωνάς ἀλλοκότους, ἐλύπησαν· ὁ δὲ, ἠμύνατο, πρωτείαν μὲν οὐδεμίαν ἔργῳ αὐτοῖς ἐπιθείς, λόγον δὲ αἰσχρότατον εἰς αὐτὰς τε καὶ τὴν πόλιν συνθείς· ὃς τοσοῦτον ἐν ἑαυτῷ μετ' εἰρωνείας ἔχει πικρίαν, ὥστε πανταχῆ γῆς ἥκειν τὰ Ἀντιοχέων ὀνείδη διατρίβειν. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν ὕστερον ὧν ἔπαισεν μετεμέλησεν· ὁ δὲ βασιλεὺς, βουθήσας τὰ εἰκότα τῇ πόλει, καὶ πλῆθος πολὺ βουλευτῶν βελτίστων, ἐκ παίδων εἰς τοῦτο καλαγομένων· καὶ ἐπ' ὄσοις ἔτυχον τεκοῦσαι βελτίστων συγκατέρχεσθαι (ὀλίγοις γὰρ δεδομένον ἔγνωμεν πόλεσιν) ἀνῆκέ τε πολλὰ κακῶς καὶ δικαίως οἰκονομήσας, ὅτε καὶ Πέρσῶν παρεσκευάζετο πόλεμον.

Χειμῶνος ἤδη τοῦ χειμῶνος, τὴν στρατείαν συναγαγὼν, καὶ τὴν τάξιν ἐν κόσμῳ προπέμψας, ἐξώρ-

ingreſſum blande populus excepit. Sed quod idem natura ſpectandorum ludorum cupidus eſſet, magiſque voluptatibus, quam ſeriis negotiis deditus: non abs re prudentiam & modeſtiam imperatoris in rebus omnibus ægre ferebat, qui & de theatris ſe ſubduceret, & raro ludos, nec toto die ſpectaret. Quapropter portentoſis quibuſdam vocibus emiſſis, eum pungebant. Imperator ſemet ulciſci, non facto pœna eis ulla irrogata, ſed oratione quadam urbaniſſima tam in ipſos, quam urbem compoſita: quæ tantam in ſe, cum irriſione, continet acerbitatem, ut ubique terrarum didendis Antiochenorum probris ſufficerit. Sed hos quidem delictorum ſuorum pœnituit. Imperator autem, urbe ſublevata, ubi quidem hoc poſceret æquitas, eique magno decurionum conceſſo numero, qui paterna ſucceſſione munus hoc conſequerentur; admiſſis & illis, quotquot decurionum filiæ progenuiſſent; quod ſane perpaucis municipiis datum ſcimus: aliis denique multis præclare juſteq; conſtitutis, ad bellum Perſicum ſemet accingebat.

Hieme jam exacta, collecto exercitu, eoque decenti ordine præmiſſo, egreſſus eſt Antio-

2. Cui titulus eſt [Μισοπώων] Libri ſcribendi ratio hæc erat. Antiochenſes cum Cupedioarii omnes urbe exceſſiſſent eo quod Julianus rerum Veaalium pretia imminuerit, protinus illi barbam vellicant Antiochenſes, quam habuit prolixam, κείρειν τε ἔλεγον τοῦτον, καὶ ψιλὸν ποιεῖν ἐξ αὐτοῦ: quorum convitia retorquet Julianus libro palam emiſſo, perpetuamque iis mollitiei ac infamiæ notam inurit.

chiam

chiam, quum ne perlitare quidem potuisset. Id autem quo pacto acciderit, quamvis cognitum habeam, silentio præterire malo. Quum die quinto perveniisset Hierapolim, ubi cunctas naves, tam militares, quam onerarias, convenire jusserat Samosatis, & aliis ex locis, quæ in Euphrate fluvio navigatione utuntur: præfectum eis Hierium quemdam, cohortium militarium ducem, præmisit; ipse tres dumtaxat Hierapoli dies commoratus, Batnas versus, opidulum quoddam Osdroenæ, progressus est. Ubi populus Edesenorum universus ei factus obviam, & coronam offerebat, & faustis acclamationibus in urbem suam invitabat. Imperator, accepto dono, civitatem ingressus, & decretis ei quæ par erat, Carras perrexit. Hinc jam duobus propositis itineribus, quorum alterum per flumen Tigrim, & urbem Nisibim, Adiabenicas ad satrapias ducit; alterum per Euphratem, & Circesium; (castelli hoc nomen est, quod Aboras fluvius, & μησε τῆς Λυτιοχείας, ὑδὲ τὴν ἱερείαν αἰτίαν αὐτῷ γνωσθῆναι. τὸ δὲ ὅπως, εἰδὼς ὑφήσομαι. πέμπτην δὲ τὴν Ἱεραπόλιν ἡμέρᾳ καταλαβὼν, ἔνθα ἔδει τὰ πλοῖα πάντα συνδραμεῖν στρατιωτικὰ τε καὶ φορτικὰ, ἐκ τε Σαμοσάτων καὶ ἐξ ἄλλων τὸν Εὐφράτην καλαπλέοντα τόπων τούτοις ἐπισκήψας Ἱέριον, τὴν ἡγεμονίαν τινὰ στρατιωτικῶν ταγμάτων, προέπεμψεν. αὐτὸς δὲ τρεῖς ἐπιμείνας τῇ Ἱεραπόλει μόνας ἡμέρας, ὅτι ἡ Βάτνας, τὸ Οσδροηνῆς πολίχνιόν τι, πορεύει. ἔ δὲ ὑπαντῶσιν Ἐδεσηνοὶ πανδημεὶ, στέφανόν τε προσφέρον, καὶ μετ' εὐφημίας εἰς τὴν σφῶν πόλιν ἐκάλουν. ὁ δὲ, δῶρον δεξάμενος, καὶ ἐπισὰς τῇ πόλει, καὶ ὅσα ἔδει χρηματίσας, ἐπὶ Κάρρας ἐβάδιζε. δυοῖν τοίνυν ἐντεῦθεν ὁδοῖν προκειμένοιν, τῆς μὲν διὰ τε ποταμοῦ Τίγριδος καὶ πόλεως Νισίβεως τῆς Αδιαβηνῆς σατραπείας ἐκδεχούσης· τῆς δὲ, διὰ τε Εὐφράτου, καὶ τῆς Κιρκησίου (φρούριον δὲ τοῦτο κεκλήσθαι ὑπὸ τῆς Αβώρα ποταμοῦ καὶ αὐτῷ τῷ Εὐ-

---

1. Cause Zosimus, qui hinc sibi silentium indicit, ne rem Paganismo ingratam faceret. Causam itaque, quare non litaverit julianus, hanc habe. In Antiochiæ suburbio [*Daphne*] positum erat multis retro annis à Seleuco Antiochi patre qui urbi nomen dedit, Apollinis simulacrum, quod, cum Julianus responsum peterer, petentem infecta re dimisit. Ὡς δὲ ἦν εἰδώλου ἐκεῖνο κωφὸν οἱ Νικηφόροι τὴν αἰτίαν τῆς σιωπῆς ἀπηγγείλαμεν, διὰ τὰς ὀστᾶ κειμένους κακῶς σιωπᾷν τὸ ἄγαλμα ἔλεγον. *Zonaras.* de qua re fusius Sozimen. lib. 5. Eccl. Hist. c. 18. Qui propter Babylæ Martyris bustum vicinum hoc dæmoni non licuisse narrat.

2. Hujusce expeditionis descriptionem conferas licet cum illa Amm. Marcellini lib. 23.

φράτου,

φράτε, τοῖς ὃ Ἀσσυρίων ἐθνεσιν συναπτόμενον) σκεπτομένῳ τ᾽ τ᾽ βασιλέως, ποτέρα τούτων χρήσασθαι δέοι πρὸς τ᾽ διάβασιν, ἔφοδος ἀπηγγέλθη Πρσῶν, ὡς καλαδραμόντων τόπους Ρωμαίοις ὑποχειρίους, ἢ συνταραχθῆναι μὲν ἐκ τούτου τὸ στρατόπεδον συνέβη· μαθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς, λῃστὰς εἶ μᾶλλον, οἳ ἁρπάσαντες τὰ ἐν ποσὶν, ἀνεχώρησαν, ἔγνω φυλακὴν ἀρκοῦσαν τοῖς ἐπὶ τ᾽ Τίγρητα χωρίοις καταλιπεῖν· ὡς μὴ, τ᾽ δυνάμεως ἁπάσης σὺν αὐτῷ διὰ τ᾽ ἑτέρας ὁδοῦ τῆ Πρσῶν ὁπίσω ὁπικρατείᾳ, λαθόντες οἱ Πέρσαι, Νίσιβιν ἢ τὰ ταύτῃ προσκείμενα πάντα κακώσαιεν, εὑρόντες ἔρημα βοηθείας. ἔδοξεν ἓν ἐπιλεκτοῖς ἢ μυρίοις ὁπλίταις αὐτόθι καταλειφθῆναι, στρατηγεῖν δὲ τούτων Σεβαστιανὸν ἢ Προκόπιον· αὐτὸν δὲ ἅμα τῇ πάσῃ δυνάμει διὰ τ᾽ Εὐφράτου χωρῆσαι, διχῇ διελόντα τ᾽ σὺν αὐτῷ στρατιάν· ὥστε παντοχόθεν, ἵππους τ᾽ πολεμίων ὀφθεῖεν, εἶ) αὐτὸς τούτοις αὐθισταμένους, ἢ μὴ ἐπ᾽ ἀδείας τὰ προσπεσόντα καλαδραμεῖν.

Ταῦτα ἐν Καίῤῥαις καλθεὶς, (ἣ δὴ πόλις διοείζει Ρωμαίους ἢ Ασσυρίους) ἤρετο τὸ στρατόπεδον ἐξ ὑπάτου τινὸς θεωρῆσαι χωρίου, ἄγασθαι δὲ τὰ πεζικὰ τάγματα ἢ τὰς τ᾽ ἱππέων ἴλας· ἦσαν δὲ ἅπαντες, ἀνδρες πεντακισχίλιοι ἢ ἑξακισμύριοι. ἐξορμήσας δ᾽ ἐκ Καῤῥῶν, ἢ τὰ ἐν μέσῳ καλαδραμὼν

Euphrates ipſe circumfluit, Aſſyriorum finibus contiguum) & imperatore deliberante quonam horum itinerum ad tranſjectionem utendum eſſet: Perſarum irruptio nuntiata fuit, qui per loca ditionis Romanæ graſſari perhiberentur. Ea res fecit, ut perturbatio quædam in caſtris exoriretur. Sed Imperator, cognito, latrones hos potius eſſe, qui raptis rebus obviis abſceſſiſſent: ſatis magnum præſidium ſitis ad Tigrim flumen agris relinquendum ſtatuit, ne copiis univerſis ſecum per alterum illud iter, Perſicum territorium ingreſſis, clanculum Perſæ Niſibim, & omnia Niſibi vicina loca, præſidiis & ope deſtituta, divexarent. Itaque placuit, ut decem & octo millia gravis armaturæ militum ibi relinqueret, quorum duces Sebaſtianus & Procopius eſſent: ipſe cum univerſis copiis iter per Euphratem faceret, exercitu duas in partes diviſo; ut ab omni parte conſpectis hoſtibus reſiſti poſſet, nec in quævis obvia per ſummam illi licentiam excurſitarent.

His apud Carras conſtitutis, quod opidum Romanos & Aſſyrios diſterminat, exercitum de ſublimiore quodam loco ſpectare voluit, & tam legiones pedeſtres, quam alas equitum admirari. Erat autem numerus omnium, ſexaginta quinque hominum millia. Carris profectus, caſtellis interje-

ctis ad Callinicum uſque curſim tranſitis, ac delatus inde Circeſium, de quo ſupra dictum eſt, Asbora flumine tranſjecto, per Euphratem navi conſcenſa vehebatur. Sequebantur & milites, qui annonas ſecum portaverant; in naves conſcendentibus iis, quibus hoc injunctum erat. Jam enim claſſis ad Imperatorem venerat: in qua claſſe numerus erat navium ſexcentarum, quæ de lignis erant factæ; de corio, quingentarum Præter has aderant & quinquaginta naves militares, aliaque navigia comitabantur; quibus, ſi uſus ita poſceret, jungendi pontes eſſent, per quos exercitus pedes tranſiret flumina. Sequebantur & alia complura navigia, quæ partim annonam exercitui vehebant, partim ligna fabricandis machinis idonea, partim jam fabricata tormenta obſidionalia. Navarchi facti ſunt Lucianus & Conſtantius. Talis quum eſſet exercitus ordo, de tribunali quodam Imperator ad univerſos ea, quæ ex officio requirerentur, proloquutus, & militibus congiario centum & triginta nummorum argenteorum viritim dato, contra Perſas movere cœpit, Victore pedeſtribus copiis duce dato, equeſtribus Hormiſda, cui Arinthæum ad-

φρέατα μέχει Κωμιτίκης, κἀκεῖθεν ἐλθὼν ὅπι τὸ Κιρκήσιον, ὡς ἔ πρότερον εἴρηται· ἀφεὶς τὸν [1] Ασβώραν ποταμὸν, ἔπλει διὰ τῦ Εὐφράτου, νεὼς ὁπλοφόρους. ἠκολούθουν δὲ καὶ οἱ στρατιῶται, τὰς σιτήσεις δὴ κεκομισμένοι. καὶ ἀνέβαινον εἰς τὰ πλοῖα, ὅσοις ἐπετέτακτο τῦτο. ἤδη γὰρ ὁ σόλος ἀπαντήσας ἐτετυχήκει, φέρων ἀριθμὸν πλοίων, ἓξ μὲν ξύλων πεποιημένων, ἑξακοσίων, ἀπὸ δερμάτων δὲ, πενηκοσίων. ἦσαν δὲ πρὸς τύτοις καὶ στρατιωτικαὶ νῆες πεντήκοντα· καὶ ἕτερα [2] πλατεῖα συνηκολούθων· δι' ὧν, εἴ τε δέησειεν, ἔδει γίνεσθαι ζεύγματα, πεζῇ διδόντα τῷ στρατοπέδῳ τὸς ποταμὸς διαβαίνειν. ἠκολούθει δὲ καὶ ἑτέρα πάμπολλα πλοῖα· τὰ μὲν, σφᾶς φέροντα τῷ στρατῷ· τὰ δὲ, ξύλα πρὸς μηχανὰς ὁπλοφόρους· τὰ δὲ, καὶ τὰ ἤδη κατεσκευασμένα πολιορκητικὰ μηχανήματα. κατέσησαν δὲ ναύαρχοι, [3] Λουκιανὸς, καὶ Κωνστάντιος. ἔσης δὲ τοιαύτης τῦ στρατῦ τάξεως, ἀπὸ τινος βήματος ὁ βασιλεὺς πᾶσιν ὁμῦ τὰ καθήκοντα διαφωνήσας, ἀργυρῶν τε νομισμάτων τριάκοντα καὶ ἑκατὸν τῷ στρατιώτῃ ἕκαστον δόσει τιμήσας, τε ὅτι Πέρσας εἰσβολὴν ἐποιήσατο τῇ μὲν πεζῇ, Βίκτωρα στρατηγὸν κα-

1. Supra Αβώρας leg.

2. Πλοῖα Sylburg. niſi ſi Zoſimus naves innuat juſtæ magnitudinis.

3. Dumque hos alloquitur, milites ſc. Xerxis illius potentiſſimi regis inſtar claſſis advenit, Tribuno *Conſtantiano* cum comite *Luciliano* ducante. *Amm. Marcell. lib. xiii.*

τα-

τα πσάμθ. Ορμίσδαν ὄ, τ ἵππου, ϗ Λευκιλλιανοῦ συὶ τέτο. ὡδὶ ὃ Ορμίσδης ϗ πρότερον εἴρηται, ὅτι Πέρσης τ ἦν, ϗ βασιλέως υἱός· ὑπὸ ὃ ἀδελφῆ ἀδικηθεὶς, ϗ φυγὼν, πρὸς Κωνσαντῖνον τ ἦλθε τ βασιλέα· ϗ δίνοίας δοκίμια παρεχόμθ, τιμῆ ϗ ἀρχῶν ἠξιώθη μεγίσων.

Εἰσβαλόντι τοίνυν εἰς τὰ Πρσῶν ὅεια τῷ βασιλεῖ, τὸ μὲ εὐώνυμον εἶχεν ἡ ἵππ, συμβαδίσασα τῇ ὄχθῃ τ πολαμ· τὸ ὃ πτερὸν μοῖρα τῷ δεξιῷ ἠκολέθει· τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σρατιὰ, σταδίοις διεχῶσα ἑβδομήκοντα. τοῦτο δὲ τὸ μέσον εἶχε τά τ νωτοφόρα ζῶα, τὰ βαρέα τῆς ὁπλων ϗ τ ἄλλ ὡδὶ σκελὶ φέροντα, ϗ ὅσον ἰδ ἐπιρεπικόν· ὡς ἂν ἔτ ἀσφαλῶς εἶεν ϗ ἕτοι, τῷ σρατῷ παντα χόθεν αὐτὰ ὡδὶ ἐχοντ. ἔτα ἀφεθεὶς τ ὅπῃ τὸ πρόσω πορείαν, χιλίους ἔγνω ϗ πενταχοσίους πρεμπέμψαι, κατασκεψομένους εἴ τι πολέμιον ἢ πρφανῶς, ἢ δι ἐνέδρας ὅπῃ, Λουκιλλιανὸν αὐτοῖς ὅπισ ίους. ἑξήκοντα δὲ προβάντων σταδίους, εἴς τι χωρίον ι Ζαυδὰ προσαγορδόμθον, ἦλθε. ϗ ἐντεῦθεν εἰς Δοῦρα, ἴχν μ, ὡς ἄρα ποτὲ πόλις ἦν, φέρουσαν, τότε δὲ ἔρημον ὂ Γορδιανοῦ τοῦ βασιλέως ἐδείκνυτο τάφ. ἔνθα ϗ πλῆθ ἐλάφων

junxit. De Hormisda prius etiam diximus, fuisse natione Persam, & filium regis, qui à fratre adfectus injuriis aufugerit, & ad Constantinum imperatorem pervenerit; editisque fidei ac benevolentiæ documentis, honores & magistratus amplissimos promeruerit.

Quum ergo Persarum in fines irruisset Imperator, lævum quidem cornu tenebat equitatus, qui propter ripam fluminis progrediebatur; pars autem peditatus, ad dextrum latus comitabatur; reliquum agmine continebatur maximo, quod septuaginta stadiis aberat. Hoc interjectum spatium complectebatur partim jumenta sarcinas gestantia, quæ graviora scilicet arma, cum adparatu reliquo, ferebant; partim quidquid calonum erat; ut & illi tuto essent loco, undique ab exercitu concluſi. Sic ulterius progrediendum ratus, mille quingentos præmittendos statuit, Lucilliano duce, qui explorarent, an hostile quoddam agmen vel palam, vel per insidias irrueret. Sexaginta progressus stadiis, quemdam ad locum venit, cui Zautha nomen. Inde Dura; cujus, ut urbis quondam, vestigia quædam restabant, sed id temporis desertæ: ubi sepulcrum Imperatoris Gordiani ostendebatur.

1. Zaita, Marcell. *Ubi Gordiani Imperatoris longe conspicuum vidimus tumulum.* Non itaque Duræ, ut ponit Zosimus; qui tamen alias Marcellini vestigia premit in hac descriptione.

Ibidem milites ingentem cervorum multitudinem conſpicati, telis conficiebant, & ad ſatietatem carnibus eorum veſcebantur. Inde ſtationibus quatuor emenſis, quemdam ad vicum pervenit, Phathuſas dictum. Erat autem ex adverſo inſula in flumine, quæ caſtellum habebat, à plurimis inhabitatum. Huc miſſo Lucilliano, cum exploratoribus mille, quibus præerat, caſtellum obſidione cingebat. Et quam quidem diu nox erat, obſeſſores à nemine deprehendebantur. Ubi vero dies illuxiſſet, à quodam incola caſtelli, qui aquationis cauſa prodierat, conſpecti; magnopere perturbarunt eos, qui erant in caſtello. Quum autem in murum conſcendiſſent omnes, Imperator in inſulam cum tormentis & cæteris copiis tranſportatus, caſtello clauſis futurum denuntiabat; ut, ſi ſeipſos cum caſtello dediciſſent, manifeſto & certo interitu liberarentur. Quo quidem ab eis facto, viros cum liberis & uxoribus, in ditionem Romanam, cum præſidio militari miſit: ducem vero ipſorum Puſæum, tribunatus officio donatum, deinceps inter familiares, fidelem expertus, habuit.

Secundum hæc confecto quodam itinere, perventum eſt ad aliam fluminis inſulam, qua in inſula munitiſſimum caſtellum erat: quod Imperator adortus, quum ab omni parte reperiſſet inexpugnabile, dediti-

φανὲν, οἱ στρατιῶται καταπεξεύσαντες, ἄλις ἐχρήσαντο τῇ ἐκ τούτων τροφῇ. σταθμοὺς δ' ἐντεῦθεν δι' ὑδάτων τέσσαρας, εἴς τι χωρίον ἀφίκετο· Φαθοῦσαν ὄνομα τούτῳ. ἦν δὲ ἀντίχρη ἐν τῷ ποταμῷ νήσου, ἔχουσα φρούριον ὑπὸ πλείστων οἰκούμενον. τούτῳ Λουκιλλιανὸν ὀπτίονας ἅμα τοῖς ὑπ' αὐτῷ κατασκόποις χιλίοις, ἐπολιόρκει τὸ φρούριον. καὶ ἕως μὲν ἦν νύξ, ἐλανθανον οἱ πολιορκοῦντες· ἡμέρας δ' γενομένης, ὑπό τῶν ἐν τῷ φρουρίῳ τινὸς ὑδρείας ἕνεκα προελθόντος, ὀφθέντες, εἰς θόρυβον τοὺς ἔνδον κατεστησαν παίτων τε καὶ εἰς τὸ τεῖχος ἀναβαίντων, ὁ βασιλεὺς ὅπλα τοῖς νήσου μηχαναῖς ἅμα καὶ ἑτέραις δυνάμεσι παρασκευάσας, παρεζεύξατο τοῖς ἔνδον, ἑαυτόν τε καὶ τὸ φρούριον παραδοῦναι, πρόδηλον ἐκφυγεῖν ὄλεθρον. ἐπεὶ δὲ τοῦτο πεποιήκασιν, ἄνδρας μὲν σὺν παισὶ καὶ γυναιξὶν εἰς τὴν ὑπὸ Ρωμαίων ἐχομένην γῆν, ἅμα φυλακῇ στρατιωτῶν παρέπεμψε· Πουσαίῳ δὲ τῷ τούτων ἡγουμένῳ, δὺς ταξιάρχου προκλίδα, τὸ λοιπὸν ἐν τοῖς ὀπτηδείοις εἶχε, πίστιν πειραθείς.

Ἐντεῦθεν ὁδόν τινα διαμείψας, ἐνέτυχεν ἑτέρᾳ τῇ ποταμοῦ νήσῳ καθ' ἣν φρούριον ὀχυρώτατον ἦν. ὃ προσβαλὼν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἅλωτον παντάχοθεν ἰδὼν, ἐκδέχεται σφᾶς αὐτὸς ἀπήντᾳ, καὶ μὴ ἀναμεῖναι

ἢ ἐκ τῆς ἁλώσεως κίνδυνον. τῷ δὲ, τοῦτο ποιήσειν ὅσῳ ἂν ἧττον τοὺς ἄλλους δρῶντας διαφύγοντο, ὑπονοούμενον, ὅτι τὰ πρόσω δύσ. ἧττον ἕτερα δὲ φρούρια καθέλιπε, τοῖς ὁμοίοις πεισθεὶς ὑποσχέσεσιν. ἔφετο γὰρ μὴ περὶ μικρὰ διατείβειν τὸ χρόνον, ἀλλ' εἰς τὸ κεφάλαιον ἑαυτὸν [1] ἐμβαλεῖν τῷ πολέμῳ. σταθμοὺς δέ τινας διαμείψας, εἰς [2] Δάκιρα παρεγένετο, πόλιν ἐν δεξιᾷ πλέουσι τὸν Εὐφράτην κειμένην. ἣν τινα τῶν οἰκούντων ἔρημον εὑρόντες οἱ στρατιῶται, σῖτόν τε πολὺν ἐναποκείμενον εὗραν, καὶ ἄλλων πλῆθος· ἐκ μείζονος γυναῖκάς τε τὰς ἐπιλελειμμένας ἀποσφάξαντες, ἔπειτα κατέκαυσαν, ὥστε οὐδὲ τοὺς ὁρῶντας, μηδὲ γεγονέναι πόλιν αὐτόθι. ὅπῃ δὲ ἡ ἀντίπορος ἤϊόνος, ἦν ᾗ ὁ στρατὸς ἐποιεῖτο τὴν πορείαν, πηγή τις ἦν ἄσφαλτον ἀναδιδοῦσα. μεθ' ἣν εἰς Σίδα, εἶτα εἰς Μηγίαν ἀφικόμενος, μετ' ἐκείνην εἰς [3] Ζαραγαρδίαν πόλιν ἦλθεν· ἐν ᾗ βῆμα ἦν ὑψηλὸν, ἐκ λίθου πεποιημένον· ὃ Τραϊανὸν καλεῖν εἰώθασιν οἱ ἐγχώριοι. ταύτην ἐᾶσαι τὴν πόλιν οἱ στρατιῶται διαρπάσαντες, καὶ ἐμπρήσαντες, αὐτῇ τε τῇ ἡμέρᾳ καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ἀναψυχὴν ἦγον.

Θαυμάσας δὲ ὁ βασιλεὺς, ὅτι τοσαύτην τε στρατὸν διαδραμόντα

onem ut facerent, poſtulabat; neve periculum expugnationis exſpectarent. Illis id ſe facturos policitis, quod & alios facere vidiſſent; ad ulteriora perrexit, itidemque caſtella quædam alia poſt ſe reliquit, ſimilibus promiſſis adquieſcens. Nam circa minuta nequaquam terendum tempus exiſtimabat, ſed ipſum belli caput petendum. Stationibus nonnullis emenſis, Dacira venit, opidum navigantibus Euphratem ad dextram ſitum: quod ubi deſertum ab incolis reperiſſent milites, tum vim frumenti magnam in eo repoſitam diripiebant, tum rerum aliarum copiam non exiguam; & relictis ibi mulieribus trucidatis, uſque adeo diruebant urbem, ut locum intuentes exiſtimarent, nullum iſtic opidum unquam exſtitiſſe. In adverſa ripa, qua iter faciebat exercitus, fons quidam erat, bitumine ſcatens. Hinc Sitha perveniens, inde Megiam, poſt opidum Zaragardiam acceſſit: in quo ſublime tribunal erat, ex lapide factum, quod incolæ Traiani vocare conſueverunt. Eo milites opido nullo negotio direpto & exuſto, diem illum cum poſtero corporum refectioni dederunt.

Imperator autem, miratus quod, quum tantum itineris

1. Ἐμβάλλειν. Sylb. ut melius congruat cum [Διατρίβειν]
2. Diacira. *Marcellinus.*
3. Oxogardanam. *idem.*

jam

jam confeciſſet exercitus, nullus adhuc nec ex inſidiis, nec aperte globus hoſtilis occurriſſet: Hormiſdam cum copiis ſpeculatum emittit, veluti rerum Perſicarum accuratiſſime gnarum. Is parum abfuit, quin extremum cum iis, quos ſecum habebat, periculum adiret; ni caſus quidam eos inopinato ſervaſſet. Nam Surenas, (magiſtratus hoc apud Perſas nomen eſt) inſidiis quodam loco poſitis, Hormiſdam cum militibus ſuis opperiebatur; & prætereuntes, ac nihil ejuſmodi exſpectantes adgredi cogitabat. Et quidem res eis ex voto ceſſiſſet, niſi quidam interjectus utriſque alveus ex Euphrate, præter morem excreviſſet, & impedimento militibus Hormiſdæ fuiſſet, quo minus tranſjicerent. Propterea tranſitu dilato, poſtridie conſpectum Surenam, & eos, quos ille participes inſidiarum habebat, converſis agminibus adorti ſunt: eiſque partim interfectis, partim terga dare coactis, cum exercitu reliquo ſe conjunxerunt. Progreſſi ulterius, ad quemdam ex Euphrate derivatum alveum pervenerunt, qui pertinet in longitudinem ad Aſſyriam uſque, ſimulque ſe per totam ad Tigridem uſque regionem extendit. Heic milites in lutum quoddam tenax, & paluſtria loca delati, præ-

ὁδὸν, ἀδεὲς ἐκ Πρσῶν ὄτε λόχος ἐξ ἐνέδρας, ὄτε ἐκ τῆ παρφανῆς ἀπλώτησέ τι πολέμιον, Ορμίσδαι εἰς κατασκοπὴν ἐκπέμπει μετ' δυνάμεως, οἷα τὰ Πρσῶν διὰ πάσης ἀκριβείας εἰδότα. ὃς μικρῦ πρὸς ἕξαλον ἐλπλύθει μετ' αὐτ σὺν σὺν κινδύνων, εἰ μὴ τύχη τις αὐτὸς ἐκ ῥᾳδιόξε διέσωσεν. ὁ γὰρ Σερλίας (ἀρχῆς δ' τῦτο παρὰ Πέρσαις ὄνομα) λόχον ἔν τινι τόπῳ καθίσας, Ορμίσδαν καὶ τὸς σὺν αὐτῷ στρατιώτας ἐκαραδόκει, παειῦσιν ἐξέλων ἐπιθεῖν, ἀδὲν τοιῦτον πρσδεχομένοις· κὴ δὴ τὰ μὲν ἐλπιδ αὐτοῖς εἰς ἔργον ἐξέβαινεν, εἰ μὴ διῶρυξ ἐν μέσῳ ἐκ τῆ Εὐφράτ πέρα τ συνήθως ῥυεῖσα, τὴν τε Ορμίσδαν ἐκώλυσε τὸν διάβασιν. κὴ διὰ τῦτο ἀναβληθείσης τῆς παρόδ, τῇ ὑσεραίᾳ φανέντι τὸν Συρήνᾳ, καὶ τοῖς [2] κοινωνήσασιν αὐτῷ τ ἐνέδρας, συσραφέντες, ἐπέθεντο κὴ τὸς μὲ ἀνέλοντες, τὸς δὲ τρέψαντες εἰς φυγὴν τῇ λοιπῇ στρατιᾷ συνέμιξαν. προϊόντες δὲ εἰς τὸ πρόσω, εἴς τινα τ Εὐφράτ διῶρυχα διῆλθον, ἐκλεινομένῳ μὲ εἰς μῆκος ἄχρι τ Ασσυρίων, συμπαρατεινομένῳ δὲ πάσῃ τῇ μέχρι τ Τιγρητος χώρᾳ. ἐνταῦθα πηλῷ κολλώδει κὴ τέλμασιν ἐμπεσόντες οἱ στρατῶται, κὴ τὸς ἵππους

1. *Poſt regem apud Perſas promeritæ dignitatis.* idem.
2. Inter quos erant Malechus Podvlaces & Phylarchus famoſi nominis latro.

μαλλον

μάλιστα τῇ δυσχωρίᾳ διώμνυσι δυσχεραίνοντας, καὶ ὅδε σὺν τοῖς ὅπλοις οἷοί τ' ὄντες διαγνῶσθαι τὴν διώρυχα, τὸ τ' βάθος καὶ ἐνδιδόντος, καὶ τὸ πηλῶδες διὰ τὸ δύσχουν ὑπερβῆναι μὴ συγχωρεῖν, ἐν ἐσχάτῃ τῇ ἀπορίᾳ κατέστησε δόξαν. κινδύνου δ' αὐτοῖς τὸ κίνδυνον μείζονα, τὸ τοὺς πολεμίους ὅτι τ' ἀντιπέραν ὄχθης ὁρᾶσθαι βέλεσί τ' καὶ λίθων ἐκ σφενδονῶν ἀφίσει, τ' διάβασιν ἐργοντας. ὅδενὸς δὲ λύσιν εὑρεσθαι δυναμένου τῆς ἀπειρότων κινδύνων, ἀσχολίᾳ τῇ περὶ πάντα καὶ ἐμπειρίᾳ πολεμικῇ περέχων ὁ βασιλεὺς, ἔγνω τοῖς ἀπολειφθεῖσιν ὑπὸ παλασκοπὴν χιλίοις καὶ πενταχοσίοις ἀνδράσιν ὑπὸ Λουκιλλιανῷ τεταγμένοις, σημῆναι χρὴ νύκτα χωρῆσαι τῆς πολεμίων, ὅπισθεν σασθαί τ' τ' τούτων ὁρμῶν, τούτῳ τ' τῷ τρόπῳ δ' εἶναι σφίσιν ἀκώλυτον τ' διώρυχος ἔκπλουν. ἐκπέμπει τε πρὸς τοῦτο Βίκλωρα τ' στρατηγὸν μὴ διαμένως ἀρκέσης. ὁ δὲ, νύκτα ὑπομείνας, ὡς ἂν μὴ ὀφθείη ὑπὸ τῆς Περσῶν ὑποχωρῶν τ' στρατεύματος, καὶ ἔτι ὁ προῆλθεν ὁδὸν τοσαύτην ὅσον τὸ γιγνόμενον, ὅδε ἡμέρας ἔσης, ὁρᾶν ἐδίδου τοῖς ἐναντίοις· θρασυνθεὶς τὴν διώρυχα, τὸν ὑπὸ Λουκιλλιανῷ τεταγμένον ἐζήτει. προῆλθεν δὲ θρασύτερον, πολεμίων παντάπασιν ὅδενὸς αἰσθομένου, ἐκβοήσασί τ' αὐτοῖς καλεῖ τοὺς ὁμοφύλους, καὶ σαλπίγγων ἤχοις, πλησιάσαι σφίσιν ἐσήμαι-

sertimque videntes hac difficultate potissimum equos adfligi, seque cum armis alveum transnare nullo modo posse, quod id fieri altitudo aquæ non permitteret; & per lutum, propter ejus uliginem, transitus non pateret: ad extremam quandam inopiam consilii redacti sunt. Et periculum ea quoque re majus erat, quod hostes in adversa ripa conspicari liceret, telis & ejaculatione saxorum è fundis, transjectionem impedituros. Quum nemo reperire modum posset, quo modo de periculis objectis evaderent: Imperator, quitum sagacitate rebus in omnibus, tum experientia rei militaris præstaret, statuit mille quingentis illis, qui sub Lucilliano militabant; & explorabant itinera, significandum esse, hostes à tergo adorirentur, & eorum impetum in se converterent; ut hoc modo exercitus alveum transmittere, nemine prohibente, posset. Itaque Victorem ducem satis magnis cum copiis ad hoc ablegat. Is observata nocte, ne conspiceretur à Persis ipsius ab exercitu discessio, tantumque spatii progressus, quantum ad id satis esset, ut hostes ne quidem interdiu, quid ageretur, animadverterent: alveo transjecto, Lucilliani militem quærebat. Itinere aliquanto longius facto, quum hostem omnino neminem deprehenderet: clamoribus & tubarum sonis populares suos vocabat, & ad se uti propius accederent, significa-

bat

bat; quos ex animi ſententia ſibi datos obviam nactus, quum quid accidiſſet, conjecturis Lucillianus fuiſſet adſequutus; junctis cum Victore copiis, hoſtes à tergo præter opinionem adoritur. Illi vero, qui & alias obruerentur imparati, vel contrucidabantur, vel quacunque liceret, aufugiebant. Imperator, cui feliciter hoc ſtrategema ceſſerat, alveum nemine prohibente tranſmittebat: & equitatu navigiis obviis, peditatu navibus aliis, quas multis in partibus alvei reperit, tranſportato; nihil amplius hoſtile veritus, ad urbem acceſſit, cui Berſabora nomen erat: ejuſque tum magnitudinem, tum ſitus opportunitatem, ac munitionem, inſpexit. Nam duplici muro in orbem claudebatur, & arx medio erat in opido, muro & ipſa munita, ſegmento circuli quodam modo ſimili; ad quam via quædam ab interiore civitatis muro ducebat, cujus haud facilis erat adſcenſus. Ad occidentalem opidi partem, ac meridiem verſus, tortuoſus & oliquus exitus erat. Pars ſeptentriones ſpectans, munita erat ab eis lato quodam alveo fluminis, eo deducto: per quem & aquam ad uſum incolarum derivabant Orientem verſus, alta foſſa, & aggere lignis validis cancellato, cingebatur. Propter foſſam turres magnæ ſtabant, ad

γεν. ἀπαντησάντων δὲ καὶ νεωῖ αὐτοῖς, καὶ ἅμα ἀπὸ τῆς τύχης συμβαίνων ὁ Λουκιλλιανὸς τεκμηράμενος, τῇ μὲν Βίκτορος ὄση δυνάμει συμμίξας, ἐπέθετο καὶ νύττε τοῖς πολεμίοις ἀπροσδοκήτως. οἱ δ', ἀπαρασκεύοι πρὸς τοῦτο ληφθέντες, ἐκλείνουν ἢ καὶ ἔφευγον ὅπη παρήκοι· καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐκβαίνοντος αὐτῷ εἰς ἔργον τὸ στρατήμαλος, ἐπῆρειτο τὸ διώρυχα, κωλύοντος ὐδενὸς καὶ τὸ μὴ ἵππον, τοῖς ἐπαντιπλοίοις, τὸ δὲ πεζὸν, νομεῦσιν, αἳ ἐν πολλοῖς μέρεσι τῆς διώρυχος εὗρε, διαβιβάσας, εἴχετο τὸ ὅπη τὸ πρόσω πορείας, πολέμιον πᾶσαν ὐδὲν ὑφορώμενος. ἐλθὼν δὲ εἰς πόλιν, ἣ [1] Βυρσαβῶρα ἦν ὄνομα, τὸ μέγεθος ἐσκόπει τὸ πόλεως καὶ τὸ τὸ θέσεως ὀχυρόν. δύο μὲν γὰρ κυκλοτερέσι περιείληπτο τείχεσιν. ἀκρόπολις δ' ἦν ἐν μέσῳ, τεῖχος ἔχουσα καὶ αὐτὴ, τμήματι κύκλου, πρόπον τινὰ ἐμφερές. πρὸς ἣν ὁδός τις ἦν ἀπὸ τοῦ ἐνδοτέρου τὸ πόλεως τείχους, ὐδὲ αὕτη ῥᾳδίαν ἔχουσα τὴν ἀνάβασιν. καὶ τὰ μὲν πρὸς δυσμὰς τὸ πόλεως καὶ μεσημβρίαν, περιφερής τις καὶ σκολιὰ διέξοδος εἶχε· τὸ δὲ πρὸς ἀρκτον μέρος, περιπεσόντων τοῦ ποταμοῦ, διώρυχα πλατεῖαν περιβάλλοντο, δι' ἧς καὶ ὕδωρ εἰς χρῆσιν τῶν ἐνοικούντων ὠχέτευον. τὰ δὲ πρὸς ἕω, τάφρῳ βαθείᾳ καὶ χάραξι διὰ σταυρωμάτων ἐκ ξύλων ὀχυρῶν ἐπα-

1. Pyriſabora. *Marcell.*

πείληπτο.

πείλητο. πύργοι δὲ εἰσήκεσ ὠδὶ ἢ τάφρον μεγάλοι, τὰ μὲ ἀπὸ γῆς μέχρι μέσα, δι' ὀπῆς πλίθοι δεδεμένης ἀσφάλτῳ τὰ ὑπὲρ μὲ τὸ μέσον, πλίνθῳ τε ὁμοίᾳ καὶ γύψῳ δεδομημένα.

Ταύτην πολιορκίᾳ ἡ πόλιν ὁ βασιλεὺς ἐλεῖν ἐγνωκὼς, εἰς τὸ ἔργον παρεκάλει τὸς στρατώτας. ἦ δὲ τὸ κέλευμα σὺν πάσῃ σπουδῇ πληροῦν ὁρμηκότων, οἱ τὴν πόλιν οἰκοῦντες, εἰς φιλίαν ἠξίουν ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ, νῦν μὲν Ορμίσδην αὐτοῖς πεμφθῆναι διαλεξόμενον περὶ σπονδῶν· ἐξαπατῶντες, νῷ δὲ ὕβρεσιν αὐτὸν προσβάλλοντες, ὡς αὐτόμολον καὶ φυγάδα καὶ τ πατρίδ@ προδότην. ἐφ' οἷς εἰς ὀργὴν εἰκότως ὁ βασιλεὺς ἀναστὰς, ἔργα πάντας ἔχειν καὶ ἐγκεῖσθαι τῇ πολιορκίᾳ σπουδῇ ἐκέλευε. τῆς δὲ ἐφ' ᾧ τεταγμέν@ ἕκαστος ἦν, ὁρμησάντων, οἱ κατὰ τὴν πόλιν, ὄντας ἐκ ἀξιόχρεως ἑαυτοὺς εἰς φυλακὴν τῆς τ πόλεως τείχων θεασάμενοι, συνέφυγον ἅπαντες ὅπῃ τὴν ἀκρόπολιν. ὅπερ ἰδὼν ὁ βασιλεὺς ἐπαφῆκε τῇ πόλει τὴν οἰκούντων ἐρημωθείσ τὴν δύναμιν. ἡ δὲ, τὰ τείχη καθελοῦσα καὶ τὰς οἰκίας ἐμπρήσασα, μηχανὰς ἀπὸ τ ἐρειπίω τ πόλεως ἵστη, καὶ ἀπὸ τούτων τὰς ὅπῃ τῆς ἀκροπόλεως ἔβαλλε, βύῶν καὶ λίθων ἀφέσει. ἐπεὶ δ' οἱ ἀπὸ τ 1 πόλεως λίθοις ἄ

medium uſque à terra, de coctilibus laterculis, bitumine conglutinatis; ſupra medium, de ſimilibus laterculis & gypſo fabricatæ.

Hanc urbem quum expugnare decreviſſet Imperator, milites ad capeſſendum opus exhortabatur. Illis cum omni alacritate progreſſis, ut imperata facerent; urbis incolæ petebant, ut ab Imperatore in fidem reciperentur; modo mitti ad ſe poſtulantes Hormiſdam, de conditionibus pacis colloquuturum; modo probris & contumeliis eundem inceſſentes, ut transfugam, & exſulem & proditorem patriæ. Quibus rebus Imperator non immerito concitatus ad iram, univerſos operi intentos eſſe, atque oppugnationem alacriter urgere juſſit. Illis, uti juſſus ac diſpoſitus quiſque fuerat, cum impetu progreſſis; defenſores urbis, nequaquam ſe pares tuendis mœnibus eſſe conſpicati, ad arcem univerſi ſe recipiebant. Quo conſpecto, milites Imperator in urbem, habitatoribus vacuam, immiſit: qui muris dejectis, & incenſis ædificiis, machinas in oppidi parietinis conſtituêre, telorumque ac lapidum jactu eos petiere, qui in arcem comminigraverant. Sed quod propugnatores arcis lapidibus continuis, ac telis, oppugnantes re-

1. Reſcribendum [Ακρ πολεως.] Siquidem *urbem ipſam* à civibus derelictam jam ſtatim affirmet Zoſimus.

pellerent, & ingens utrimque clades acciperetur: Imperator, ſive quadam ingenii ſolertia, locorum ſitus habita ratione, ſive magna rerum edoctus experientia; tormentum quoddam tale conſtruxit. Tignis maximis inter ſe ferro colligatis, & per illa quadratæ turris effecta forma, eaque mœnibus arcis oppoſita. & paulatim ſublimitate creſcente tantam ad altitudinem excitata, murorum ut altitudinem æquaret; in eam turrim ſagittarios impoſuit, cum iis, qui de machinis ſaxa telaque conjicerent. Itaque Perſæ, qui tunc & ab oppugnantibus, & à ſtantibus in machina undique deturbarentur, aliquandiu quidem illi reſiſtebant; ſed ad extremum deditionis lege ſe tradituros arcem ſpondebant, ſi conditiones Imperator moderatas obtuliſſet. Conventum utrimque ut quotquot intus erant Perſæ, ſinguli per medium exercitum Romanum tuto tranſirent, certa pecunia & veſte accepta, & Imperatori arcem traderent. Quo facto, virorum ad quinque millia dimiſſi ſunt, exceptis illis, qui longis navigiis per alveum è flumine derivatum evadere potuerant. Inter cæ-

καὶ βέλεσι συνεχέσιν ἠμύνοντο τοὺς πολιορκοῦντας, ἐγίνετό τε πολὺς ἑκατέρωθεν φόνος. τότε δὴ ὁ βασιλεὺς, εἴτε ἐξ οἰκείας ἐννοίας τῇ τῶν τόπων ἁρμοσάμενος θέσει, εἴτε καὶ τοῦτο ἐκ πολυμαθείας λαβὼν, μηχάνημά τι καθίσκευασε τοιόνδε. ξύλα μέγιστα πρὸς ἄλληλα συνδήσας σιδήρῳ, καὶ πύργου σχῆμα τετραγώνου διὰ τούτων ἀπηργασμένου, ἀνήσας τε πρὸ τοῦ ἀκροπόλεως τείχους, τῇ τε καὶ βραχὺ τοῦ ὕψους παραδήκῃ τοῦ μήκους τῶν ξύλων ἴσον ἀποτελέσας, εἰς τοῦτον ἀνεβίβασε τοξότας τε, καὶ τοὺς ἀπὸ μηχανῶν ἀφιέντας λίθους καὶ βέλη. τότε τοίνυν ἔκ τε τοῦ πολιορκοῦντος οἱ Πέρσαι καὶ ἐκ τῶν ἑστηκότων τῇ μηχανῇ παλαχόθεν καταβοηθούμενοι, μέχρι μὲν πνὸς αὐτέσχον τελευτῶντες δ', ὁμολογίᾳ τε ἀκρόπολιν ὑπεκθήσειν παραδώσειν, εἰ μέτρον τι χρυσοῦ τε καὶ βασιλέως αὐτοῖς ὑπαρχθείη. καὶ συνεδόκει, τὸν ἔνδον Περσῶν ἕκαστον διὰ μέσου τοῦ στρατεύματος ἀσφαλῶς ἀπελθεῖν, ξυτὸν ἀργύριον καὶ ἱμάτιον ἔχοντα. παραδοθείσης, ἢ τοῦ βασιλεῖ τε ἀκρόπολιν. ἔ δὴ γεγονότος, ἄνδρες ἀφίσθησ πενταχιχίλιοι ὡσεί πε τὸ ἀριθμόν, πλὴν ὅσα τοῖς πλοίοις [1] μακροῖς διὰ τὸ διώρυχος εἶναι τὸ ῥοῦν διαφυγεῖν. συνεξῆλθε δὲ τῷ πλήθει

1. Scr. μικροῖς ſuffragante Marcellino quem noſter ſequitur κατὰ πόδα. *Numerata ſunt autem deditorum duo millia & quingenti, nam cætera multitudo obſidium ante ſuſpectam navigiis parvis permeato amne diſceſſit.* lib. cit.

καὶ Μομόσειρος, τούτων ἡγούμενος. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον καὶ τὴν ἀκροπόλεως αἱρεθείσης, ἔρευναν οἱ στρατῶται τῶν ἐναποκειμένων ποιούμενοι, σῖτόν τε ἄπλετον εὗρον, καὶ ὅπλα παντοῖα καὶ μηχανήματα, καὶ ὁπλων πλῆθος ἀμέτρητον, καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν δαπανῶν. τοῦ μὲν οὖν σίτου τὸ πλέον, ἐναπετέθη τοῖς πλοίοις εἰς ἐπιτροφὴν τοῦ στρατοῦ· μέρος δὲ τούτου καὶ αὐτοὶ πρὸς ἑαυτοὺς διενείμαντο, καὶ διχα τῆς δημοσίας σιτήσεως ἧς εἶχον. τῶν δὲ ὅπλων ὅσα μὲν ὁπλιτικὰ Ρωμαίοις ἐδόκει πρὸς πόλεμον εἶναι, ταῦτα τοῖς στρατιώταις διεδόθη· τὰ δὲ Περσικὴν μόνον ἀρμοδίαν χρῆσιν, αὐτοῖς ἔασαν, τὰ μὲν πυρὶ παρεδόθησαν, τὰ δὲ τῷ ποταμῷ φέρεσθαι καὶ καταδύεσθαι συνεχώρησαν.

Ἐνταῦθεν καὶ ἡ τυχοῦσα τοῖς Ρωμαίων ἀξιώμασι προσεγένετο δόξα, πόλεως μεγάλης καὶ τῶν ἐν Ασσυρίᾳ μεγίστης, Κτησιφῶντα μεταξὺ καὶ ὑπερωμύνης, ἐν δυοῖν μόναις ἡμέραις καταληφθεῖσα. ἐφ' οἷς ὁ βασιλεὺς φιλοφρονούμενος τὸ στράτευμα, λόγοις τε καθηκουσιν ἐπῄνει, καὶ ἕκαστον ἀργυροῖς ἑκατὸν νομίσμασιν ἐδωρεῖτο. Αλλὰ ταῦτα μὲν ὧδε ἐπράχθη· ὁ Σουρήνας δὲ μετὰ μικρῶν τινων καὶ ὀλίγων ἐκ τῆς ἐν Ασσυρίᾳ πόλεως τοῖς προηγουμένοις τῶν Ρωμαίων κατασκόπων ἔνεκεν ἐπιὼν, καὶ προεισβαλόντων τοὺς

teros, & dux eorum Momosirus exibat. Arce in hunc modum capta, milites ea perquirentes, quæ essent in arce condita; infinitam frumenti copiam, & omnis generis arma, & machinas, & immensam vim supellectilis, adparatusque reliqui, repererunt. Major frumenti pars, ad exercitus alimenta, navibus imposita fuit; partem & ipsi milites, præter annonam publicam, quam habebant, inter se dividebant. Arma, quæ Romanis ad bellum idonea viderentur, exercitui distributa sunt: apta vero Persico tantum usui, non Romanis militibus, partim igni tradita, partim ab amne rapi demergive permissa.

Hinc non exigua majestati Romani nominis accessit gloria, quod ampla civitas, & secundum Ctesiphontem, omnium in Assyria maxima, tamque munita, solo biduo per vim capta fuisset. Quas ob res Imperator exercitum blande demulcens, & oratione convenienti laudabat, & singulis centenos nummos argenteos donabat. Et hæc quidem ita gesta sunt. Surenas autem, non exiguis cum copiis ex oppido quodam, in Assyria sito, Romani exercitus exploratores, qui cæteros antecedebant, imprudentes adgressus; unum de

1. Quos cum tumultuari sensisset Julianus propter donarij parcitatem oratione illos increpuit, quam videsis apud Marc.

tribunis tribus, cum nonnullis ſub eo militibus, interemit; & cæteris in fugam actis, vexillo militari potitus eſt, draconis imaginem referente; qualia in bellis Romani geſtare conſueverunt. Eam rem ubi cognoviſſet Imperator, non moderato tulit animo; ſed ira concitus, in Surenæ milites, uti forte inſtructus erat, irruptione facta, terga dare coegit eos qui elabi fuga poterant: & ſigno recepto, quod hoſtes abſtulerant, mox ad urbem acceſſit, in qua Surenas collocatis inſidiis exploratores adortus fuerat. Eam vi cepit, & incendit. Duci vero exploratorum, propterea quod hoſti vexillum reliquiſſet, ſalute magnanimitati Romanæ antepoſita, cingulum ademit, & deinceps una cum iis, quos fugæ ſocios habuerat, pro infami duxit.

Ulterius autem progreſſus, quum per amnem iter faceret, ad caſtellum quoddam venit, cui vicinum erat oppidum, ejus nomen erat Fiſſenia. Secundum murum illius erat acta foſſa, quam ſane altiſſimam Perſæ repleverant aqua, parte non exigua proximi fluminis in eam derivata. Flumen ipſum, Regis amnis adpellabatur.

ἐσώμιον, ἕνα μὴ τ ἡγεμόνων, πεσόντων ὄντων, ἀπείλεν ἅμα τοῖς ἀμφ' αὐτὸν τελαμῶνας. πέμψας δὲ τοὺς ἄλλους, ἐκράτησε ἐνηύλου στρατιωτικοῦ σημείου, δράκοντ@ ἐκτύπωμα φέρον@· οἷα φέρειν εἰώθασιν ἐν ταῖς μάχαις Ρωμαῖοι. τοῦτο μαθὼν, οὐκ ἤνεγκε μέτριος ὁ βασιλεύς· ἀλλὰ μετ' ὀργῆς τοῖς ἀμφὶ τ Σουρήναν ὡς εἶχον ὁπλιτῶν, τούτων μὲν εἰς φυγὴν ἔτρεψεν ὅσοι ἀφυγεῖν ἠδυνάθησ· τὸ δὲ σημεῖον ἀναλαβὼν, τὸ παρὰ τ πολεμίων ἀφαιρεθὲν, ἐπῆλθε παραχρῆμα τῇ πόλει, καθ' ἣν ὁ Σουρήνας ἀποκρύπτων τ λόχον τοῖς κατασκόποις ἐπῆλθεν· εἵλέ τε καταχρᾶλος, οὐ προβόλησε· τ δὲ τ κατασκόπων ἡγεμόνα, διότι τοῖς πολεμίοις τὸ σημεῖον ἀπέλιπε, τ σωτηρίαν τ Ρωμαϊκῆς μεγαλοφροσύνης ἐμπροσθεν ποιησάμεν@, παρέλυσέ τε τ ζώνης, οὐ ἐν ἀτιμίᾳ τὸ λοιπὸν εἶχεν ἅμα τοῖς κοινωνήσασιν αὐτῷ τ φυγῆς.

Προϊὼν δὲ ἐπέκεινα, διά τε τ ποταμῶ τ πορείαν ποιούμεν@, ἦλθεν εἰς τ χωρίον, ᾧ πόλις ἐπλησίαζε Φισσηνία προσαγορευομένη. ταύτης τῷ τείχει συμπαρέθετο τάφρος· ἣν βαθυτάτην οὖσ', ἐπλήρωσε ὕδατ@ οἱ Πέρσαι, μέρ@ εἰς ταύτην τὸ ὀλίγον τ πλησιάζοντ@ μετοχετεύσαντες ποταμῶ. [2] Βασι-

1. Quem Marcell. tradit in ipſo prælio confectum cecidiſſe, alioſque duos Tribunos ſacramento ſolutos tanquam deſides & ignavos.

2. Naarmalcha Marcellinus. *Quod*, inquit, *fluvius regum interpretatur*. נַ enim apud Hebræos, *fluvium*, מלך *regem* denotat

λέως

λεως ποταμὸς ἦν ὄνομα τούτῳ. ταύτην διαβραμόντες τὴν πόλιν, (οὐδὲν γὰρ ἦν ἐκ ταύτης δυλαβεῖσθαι πολέμιον) ὁδὸν διήεσαν τέλμαπι χωροποιήτῳ διάβροχον, οἱ γὰρ Πέρσαι, τήν τε διώρυχα τῇ χώρᾳ καὶ τὸν ποταμὸν αὐτὸν ἐπαφέντες, ἀδυνατον, κατά γε τὸ αὐτῶν ὄφελος, πεποιήκασι τῷ στρατῷ τὸ διάβασιν. ἀλλ' ὅμως τοῦ βασιλέως προϊόντος, καὶ ὁ στρατὸς ἠκολούθει, βρέχων ἄχρι γονάτων τὰς πόδας. αἰσχύνη γὰρ ἡγεῖτο μὴ ποιεῖν ἅπερ ἐκεῖνοι ποιοῦντα τὸν βασιλέα. ἡλίου δὲ ἤδη δυόντος, ὁ μὲν στρατὸς, ὅπῃ τύχοι τόπων ἐκάθιζετο τότων· βασιλεὺς δὲ, στρατιώτας ἑαυτῷ καὶ τεχνίτας ἀκολουθεῖν ὑπετάξας, ἔνδρα ἐκτέμνων καὶ ξύλα, διώρυχάς τε ἐξέβυνε, τοῖς τέλμασί τε γῆν ἐπεπάγει καὶ τὰ βαθέα τῆς ὁδοῦ ἀπεπλήρου, καὶ τὸ στενοχωρίαις εὔρῳ ἐντοπίζῃ τὸ μέγιστον ἔχον· ἐπαγόμενός τε, ὅπῃ τῷ στρατῷ μὴ ἔρασσοιτο, ἕως εἰς Βίθραν ἐλαύνει πόλιν, ἐν ᾗ βασίλεια ἦν, καὶ οἰκήματα βασιλεῖ τε ὁμοῦ καὶ ὑποδοχὴν ἁρκοῦντα, καὶ στρατοπέδῳ.

Προελθὼν δ' ἐντεῦθεν, καὶ τῆς αὐτῶν ἐχθρικῆς πόνων, ἦγεῖτο τοῖς πλήθεσι, καὶ τὴν ὁδὸν εὐφορωτέραν ἐποίει καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ διήνυεν ἅπαντας, ἕως ἦλθεν εἰς τόπον, ἔχοντα μὲν οἴκησιν οὐδεμίαν, ἄλσος δὲ ἐκ φοινίκων πεποιημένον, ἐν ᾧ καὶ ἄμπελοι συμπεφύκεσαν, ἄχρι τῆς τῶν φοινίκων κόμης τοῖς κλήμασιν ἀνατείνουσαι, παρέχουσί τε

Hoc oppido præterito, à quo nihil eſſet hoſtile metuendum: iter fecere per locum factitia palude ſtagnantem. Nam & alveo, & ipſo flumine Perſæ regioni immiſſo, perfeciſſe ſe putabant, ut exercitus nullo modo poſſet transjicere. Sed curſim antegreſſo Imperatore, ſubſequebatur exercitus, pedibus uſque ad genua madefactis. Nam pudore præpediebantur, quo minus id facerent, quod Imperatorem facere videbant. Ubi jam ſol occidiſſet, exercitus in locis iis commorabatur; & Imperator militibus ac fabris ſe ſubſequi juſſis, cæſis arboribus & tignis, alveos pontibus conſternebat, paluſtribus locis terram injiciebat, vias profundas explebat, anguſta denique loca mediocriter aperiebat. Deinde reverſus, exercitum facile traduxit; donec ad oppidum Bithram perveniſſet, quo in oppido regia cum iis ædificiis erat, quæ tam imperatori, quam militibus excipiendis ſufficerent.

Inde progreſſus, & iiſdem laboribus intentus exercitum antecedebat, & viam magis tolerabilem reddebat. Atque hoc modo tranſvexit omnes, donec ad locum venit, quo in loco nullum erat ædificium, ſed lucus palmis conſitus; in quo & vites erant enatæ, quæ palmitibus ſuis ſurſum ad ipſas uſque palmarum comas excurrebant, & palmulas uvis per-

miſtas

miſtas conſpiciendas exhibebant. In hoc luco noctem inſequutam quum exegiſſet, poſtridie ejus diei perrexit ulterius. Quumque propius ad caſtellum quoddam acceſſiſſet, letale vulnus accepturus erat Nam Perſa quidam ex eo caſtello eruptione facta, jam in caput Imperatoris gladium adigebat; quum ille præviſo ictu, capiti ſcutum imponeret, eoque vim ictus repelleret. Et hunc quidem circumfuſi milites cum ſuis omnibus interfecerunt; niſi qui forte fuga per hoſtes elapſi, ad caſtellum ſe contuliſſent. Indignatus autem propter audax hoc facinus Imperator, caſtellum inſpectabat, &, ſi qua parte capi poſſet, circumambulans conſiderabat. Dum huic intentus eſt rei, Surenas eos milites, qui palmarum in luco manſerant, adortus ex improviſo; jumentis & ſarcinis ſe potiturum ſperabat, & Imperatorem eâdem opera, poſteaquam de hoc accepiſſet, omnino ab oppugnatione caſtelli revocaturum. Sed hæc animo ſecum volvens, utroque fruſtratus eſt. Imperator autem magnum in expugnatione caſtelli momentum ponebat. Nam ei proximum erat oppidum, cui nomen Beſuchis, ſane quam populoſum, cum aliis caſtellis plurimis; quorum incolæ, relictis caſtellis ſuis, veluti non ſatis ad tuendam ſa-

ὁρᾶν τ ἐκ τ φοινίκων καρπὸν, ἀναμεμιγμένων τοῖς βότρυσιν. ἐν τούτῳ τ ἐπῃβόλῳ νύκτα διαγαγὼν, ὅπῃ τὰ πρόσω τῇ ὑστεραίᾳ προῆλθ. ἐλθὼν δ πλησίον [1] φρουρίου τινὸς, πληγὴν καιρίαν δέχεσθαι ἐμέλλησε. τὴν γὰρ ἀπὸ τ φρυρίου τις Πέρσης ἐπῃδὼν, τῇ τ βασιλέως κεφαλῇ τὸ ξίφος ἐπήλασεν. ὁ δὲ, προεισόμενος, ἐπέθηκε τ ἀσπίδα τῇ κεφαλῇ, κὴ ταύτῃ τ πληγὴν ἀπεσείσατο. ἐκεῖνον μὲν ἔν οἱ στρατιῶται συμπεσόντες, κατέσφαξαν, κὴ τὸς σὺν αὐτῷ πάντας, εἰ μήπω γέ τινες διαδύντες, συνέφυγον εἰς τὸ φρούριον. δυσανασχετῶν δὲ ὁ βασιλεὺς ὅτι τῷ τολμήματι, τὸ φρούριον αὐτοσκόπῳ, κὴ ὅπως ἁλώσιμον εἴη, σκοπιὰν ἐθεώρει. ὡς δὲ τοῦτο δὲ ἔχοι αὐτῷ, τοῖς ἐν τῷ ἄλσει τ φοινίκων ὁπωρίσασι στρατιώτας ὁ Σουρήνας ἀπροόπτως ὀφθαλμοῖς, τ τ ὑποζυγίων κὴ τ ἀποσκευῆς κρατήσειν ἤλπισε, κὴ ἅμα τ βασιλέα, τοῦτο μαθόντα, παύσειν ἀποσκευὴν τ τ φρυρίου πολιορκίας. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἐν νῷ ταῦτα βαλόμενος, ἀμφοτέρων διήμαρτεν. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐν πολλῷ τ τ φρυρίου καθαίρεσιν ἐποιεῖτο. πόλις τ γὰρ ἐπλησίαζεν αὐτῷ, Βησυχὶς ὄνομα, πολυανθρωπος, κὴ ἄλλα φρούρια πλείω· ὧν συνέβαινε τὸς οἰκήτορας ἀπολιπόντας τὰ σφέτερα, ὡς καὶ ἀρχοῦντα πρὸς σωτηρίαν, εἰς τὸ

1. *Urbem* vocat Marcell. Majozamalcham nomine.

ὧδε δὲ τὴν βασιλέως πολιορκέμενον σωζεσθαι, πλὴν τῶν ἐκ Κτησιφῶντα διαφυγόντων, ἢ κατὰ τὸ δασύτατον τοῦ ἄλσους ἀποκρυβέντων.

Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς, ἐνίστατο τῇ πολιορκίᾳ καὶ τὸ κράτιστον. οἱ δὲ ἀπολυθέντες ἐκ τῆς στρατιᾶς εἰς τὸ κατασκοπεῖν καὶ βοηθεῖν, εἴπου τι φανείη πολέμιον, καὶ ἀπεκρούσαντο μόνον τοὺς ἐπιθέντας αὐτοῖς, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἀπολύντες, τοὺς δὲ φεύγοντας διώξαντες; ἐν ἀσφαλεῖ τὴν βασιλεῖ τὴν τῆς πολιορκίας ἐποίησε. ἐπεὶ δὲ τῶν φυγόντων τινὲς καὶ ἐν τοῖς ὑπὸ τὸ ἄλσος ἔλεσιν ἦσαν, ὧν δὲ τούτους οἱ ὀπὶ καλάσκοπῃ καταλειφθέντες ἀφῆκαν ἀθρόους, οὐδὲ τοὺς μὲν ἐκλεύσειν, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους ἀπῆγαγον. οἱ δὲ ἐν τῷ φρουρίῳ πολιορκούμενοι, βυθῶν παντοίων ἀφέσει τοὺς ἐναντίους ἠμύναντο· λίθων δὲ καὶ ὄντων αὐτοῖς ἔνδον, ἀσφάλτῳ βαλλόντες πυρωθείσῃ ἐκόντιζον. ἐπίσχαρον δὲ τῶν πεμπομένων αἱ βολαὶ ἐξαίφνης, οἷα [1] καὶ ἀπροσδόκητος καὶ τῶν πλήθους πεμπόμενα· ἀλλ' οὐδὲ οἱ τῶν Ῥωμαίων στρατιῶται, καὶ ταῦτα ἐξ ὕψους βοηθείας ἐλαττούμενοι, [2] παρῆκαν εἶδος ἀνδρείας καὶ πολεμικῆς ἐπιστήμης· λίθοις γὰρ χειροπλήθεσιν ἔβαλλον, βέλεσί τε, καὶ ἐκ τόξων μόνον ἀφιεμένοις, ἀλλὰ καὶ

lutem idoneis, in illud ipſum concurrerant, quod ab Imperatore obſidebatur: exceptis iis, qui Cteſiphontem evaſerant; vel, qua lucus eſſet denſiſſimus, ſemet abdiderant.

His de cauſis Imperator obſidionem ſtrenue urgebat. At vero qui de reliquo exercitu dimiſſi fuerant, ut explorarent omnia, ſuiſque ſuccurrerent, ſi qua ſe vis hoſtilis offerret; non modo adortos ſe propulſarunt, ſed interfectis aliis, alios effuſe terga dare coactos inſequuti, ab omni metu ſecuram Imperatori obſidionem reddebant. Et quoniam nonnulli fuga ſibi conſulentes, in ſubjectis luco paludibus hærebant; ne illos quidem, ſi deprehendiſſent, illæſos immittebant itinerum exploratores: ſed partim interficiebant, partim captivos abducebant. Obſeſſi vero, telorum omnis generis jactu vim hoſtilem propulſabant. Quumque ſaxa deficerent, ignitas bitumine glebas ejaculabantur: earum jactus facile contingebant eos, qui petebantur, quod de ſublimiore loco, & in multitudinem fierent. Sed nec Romani milites, quamvis adjumento loci ſuperioris vincerentur, ullum fortitudinis & ſcientiæ bellicæ genus intermittebant. Magnos enim lapides & tela conjiciebant in hoſtes, quæ non arcu-

1. Ser. ἐξ.

2. Rectius. παρῆκαν.

bus

bus tantum, verum & machinis emittebantur. Eæ non ita conſtitutæ fuerant, ut unum modo corpus, ſed duo, tria, plura denique ferirent. Quia vero caſtellum in colle ſitum erat, duobus muris, & decem ac ſex magnis turribus munitum, altaque cinctum foſſa, quæ parte quadam caſtelli præſidiariis aquam ad potum idoneam immittebat: egeſta terra foſſam Imperator complanare milites juſſit, aliumque præterea tantam in altitudinem excitari aggerem, ut turrem æquaret. Itidem parte quadam alia terram ſub mœnibus fodere decrevit verſus medium murum interiorem; quod per hoſce cuniculos hoſtem adgredi cogitaret. Hoſtibus autem milites aggerem excitantes continuo jactu telorum impedientibus, aperti quidem conflictus ineundi curam Imperator in ſe recepit, variis adverſus conjecta ſive tela, ſive ignes, defenſionum rationibus utens; Nevitæ vero ac Dagalaipho, cuniculos, & excitationes aggerum commiſit: Victori traditis gravis armaturæ militibus, & equitibus, ad ipſam uſque Cteſiphontem explorare loca præcepit; ut ſi quod agmen hoſtile conſpiceretur, quod Imperatorem ab oppugnatione retrahere cogitaret, ejus ille co-

ἐκ μηχανημάτων· ἄπορ καὶ ἐφ ἑνὸς μόνου ἱστατο πηγνύμενα σώματος, ἀλλὰ καὶ δύο καὶ τρία καὶ πλείονα δηλ. τῆ μὲν φερεία κειμένης μὴ ὄπι λόφου, τείχεσι δὲ δύο καὶ πύργοις ἑκκαίδεκα μεγάλοις ὠχυρωμένης, πέριξ τε τάφρῳ βαθείᾳ, καλά τε μέρος ὕδωρ εἰσφέρεσα τοῖς ἐν τῇ φρουρείῳ πρὸς πόσιν ὀπιτήδειον, χῶμα ὀπιχέειν ὁ βασιλεὺς τῇ τάφρῳ τοὺς στρατιώτας ἐκέλευσεν, ἕτερόν τε ὀπὶ τούτῳ πρὸς ὕψος αὐιτάμενον, ἐξισωθῆναι τῷ πύργῳ καθ ἕκαστον μέρος. ἕτερον τε κατὰ τὰ τείχη γῆν ὀρύττειν ἐγνωκὼς, καθ τὸ μέσον τε ἐνδοτέρω τείχους, διὰ τε ὀρύγματος ὑπονόμου τοῖς πολεμίοις παρασκευάζόμενος. τῶν δὲ πολεμίων τοὺς ἐγείροντας τὸ χῶμα βολαῖς συνεχέσιν εἰργόντων, τὰ μὲν ἐν τῷ φανερῷ μάχῃ, ὁ βασιλεὺς αὐιδέξατο, πολυειδέσιν ἀμυντηρίοις, καθ τε βαλλομένων, εἴτε βελῶν, εἴτε πυρσῶν, χρώμενος. Νεβίτᾳ δὲ καὶ Γαδαλαίφῳ, τά τε χώματα καὶ τὰς τῶν χωμάτων ἐγέρσεις ἐπέτρεψεν. Οὕτω δὲ παραδοὺς ὁπλίτας τε καὶ ἱππέας, τὰ μέχρι Κτησιφῶντος αὐτῷ διαβαίνειν παρήγγειλεν· εἴπε τι φανείη πολέμιον, ἀφηγούμενος τε βασιλέα τε πολιορκίας πειρώμενον, τότε διὰ τῶν αὐτῷ τεταγμένων κωλυθῆναι

2. Et cuniculos quidem cum vineis *Nevita* & *Dagalaipho* curabant ineundis autem conflictibus & defendendis ab incendio vel eruptionibus machinis præerat Imperator. *Marcell.*

ἢ ὅπλων χείρησιν ἅμα ἢ ἁδὸν ἢ ὅπλ Κτησιφῶντα, σταδίων ἐννενήκοντα, γεφύραν τ καλασκευαῖς καὶ ζεύγμάτων, αὐτῷ καὶ τῷ στρατῷ ῥᾴδιον καλασκευάσαι.

Ταύτην δηλῶν τοῖς ἡγεμόσι τ ὑπηρέτειαν, αὐτὸς μὲ διὰ τῆς σφῶν αὐτῶν χειρὸς μιᾷ πύλῃ προσαγαγὼν, ἃ κατέσεισε μόνον αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ ἔλυσε· τοὺς δὲ ὅπλ τῆς ὀρυγμάτων πεπαυμένους, ἐκμελῶς ἰδὼν τὸ ἔργῳ χρωμένους, ἐκείνης μὲ ἀπέπεμψε, ταύτην αὐτοῖς ἀφ' τ ἐκμελείας τ ἀπιμίαν ἐπαγαγὼν, ἑτέρους δὲ αὐτεκαλέσατο. αὐτὸς δὲ χρὸν ἕτερον ἄλλῃ προσέφερε πύλῃ. καὶ ταύτης δὲ τ προσβολὴν καὶ ἐνεχύσεις, ἦκεν ἀγγέλων τὰς, ὡς οἱ ταχθέντες τὰ ἀπὸ τῆς τάφρου μέχρι τ πόλεως αὐτῆς διορύττειεν, ἤδη πρὸς τέλει ἀφίκοντο τ ἔργου, καὶ πρὸς τὸ ἀναδῦναι γενόμενοι ἀσφαλεῖς. ἦσαν δὲ ἕτοι, τρεῖς λόχοι, οἵ Ματτιάριοι, καὶ Λακκυναῖοι, καὶ Βίκτορες. ὁ βασιλεὺς δὲ, ταύτην μὲ τέως ἐπέσχεν αὐτῆς τ ὁρμὴν· πύλῃ δὲ ἑτέρᾳ δεῦτερον ἐπέλευσεν εὐτρεπίζεσθαι μηχανήν· καὶ τ σταλεῖσαν αὐτῇ παρ' ἐφίστη, πείθων τοὺς πολεμίους, ὡς τῇ ὑστεραίᾳ ταύτην προσαγαγὼν, ἁλοὺς τ φρουρίου γενήσεται. ἐποίει

natum opera ſubjectorum ſibi militum reprimeret; ſimulque viam, quæ Cteſiphontem ducit, & ſtadiorum eſt nonaginta, pontibus ſtructis, tam ſibi quam exercitui, faciliorem redderet.

His inter duces diſtributis operis, ipſe ſuis arietibus portæ cuidam admotis, non eam modo ſuccuſſit; verumetiam diſſolvit. Quumque ſegniter intentos operi videret, quibus commiſſa cura fuerat agendi cuniculos; eos inde removit, illa ipſa notatos ignominia propter oſcitantiam, & eorum in locum alios ſubſtituit. Alterum inde arietem alteri portæ admovit; quæ ipſa quoque quum non ferret impetum, venit quidam, qui nuntiaret eos, quibus injunctum fuiſſet ut à foſſa cuniculos in ipſum uſque oppidum agerent, jam ad operis ſui finem perveniſſe; ac paratos ad prorumpendum de cuniculis eſſe. Tres hæ cohortes erant, Mattiarii, Laccinarii, & Victores. Imperator, eorum inhibito nonnihil impetu, alii portæ celeriter admoveri machinam juſſit, ac ibidem copias univerſas conſtituit; ut hoſti perſuaderet, poſtridie ſe hac adhibita machina, oppido potiturum. Id autem propterea faciebat, ut Perſis omnem cogitationem inſtitutæ per cunicu-

1. ῥάονα Sylb. vel contracte ῥᾶον.

2. Subintelligi φρουρίου autumat Sylbur. quidni vero reſcr. ἐκείνῃ.

3. Hoc nomen, uti nec ſequens, apud Marcell. non occurrit, qui rem ita narrat: *paſſalis latebris evolat Exuperius de victorum numero miles, poſt quem Magnus Tribunus & Jovinianus Notarius.* uti infra Zoſimus.

los expugnationis eximeret. Quapropter oppidanis omnibus in hoc converſis, ut machinam illam eliderent; peractis jam cuniculis ii, quibus illorum foſſiones mandatæ fuerant, quum imminentem ſibi terram ad ſuperficiem uſque perforaſſent, media quadam in domo prodierunt; in qua molendinaria mulier erat, quæ alta nocte farinam è frumento conficiebat. Eam exclamaturam, qui primus prodiit, interfecit. Is erat Superantius, de Victorum numero, non obſcurus miles: quem ſequutus eſt Magnus; poſt quem tertius emerſit Jovianus, ordinis notariorum tribunus; deinde plures. Exitu paulatim dilatato, medio in oppido cuncti erant. Tum vero progreſſi ad murum, præter omnem ſpem irruebant in Perſas, qui cantilenas more patrio factas pronuntiabant, regis ſui virtutem celebrantes, & Imperatoris Romani conatum irritum reprehendentes. Nam facilius aiebant eum Jovis aula potiturum, quam oppido. Hos adorti, partim obvios cædebant, & de muro deturbantes neci dabant; partim perſequentes, variis modis interficiebant: nec à feminis, nec pueris abſtinentes; niſi ſi quos retinere captivos eis viſum fuiſſet. Anabdates vero, præſidiariorum magiſter, dum caſtellum per-

δὲ τοῦτο, πᾶσι ἔννοιαν τοῖς Πέρσαις τὸ διὰ τῆς ὀρύγματος αὐταιρῶν πολιορκίας. τῶν δὲ ἀπὸ τῆς φρουρᾶς πύργων ἀπαύστων εἰς τὸ τῆς μηχανῆς ὑποκρούσεως συγκαφέντων, διορύξαντες τὴν νεωνόμων οἱ ταύτῃ ταχθέντες, εἴ τι τῆς ὀπῆς ὑφύλιμα ἄχει. τῆς ὀπαφανείας γλῶ ἀλφρήσαντες, ἐφάνη οἰκίας ἐν μέσῳ, καθ' ἣν ἔπυχέ τις ἀλεῖρις γυνὴ, νυκτὸς ὅσης ἔπι βαθείας, σῖτον ἄλδρα εἰς ἐργαζομένη. ταύτῃ μὲν ἦν ὁ πρῶτος ἀναδὺς, ἐκβοᾶν μέλλουσ', πάσας ἀνεῖλεν. ἦν δὲ Σκαφαύπης, ἐν τῷ λόχῳ τῶν Βικτώρων καὶ ἄσημος. ὃν τέτῳ δὲ Μάγνος, καὶ τρίτος ὁ Ἰοβιανὸς, τῆς παλαιᾶς τῶν νεογραφέων τριβῆς ταξιάρχης. ἔπειτα δὲ πλείους. διεωνυμένη δὲ καλαβραχὺ τῆς συμπάσης, πάντες ἦσαν ἐν μέσῳ. τότε δὴ λοιπὸν ὅτι τὸ τεῖχος ἐλάσαντες, ἐπίσης παρὰ πᾶσι ἐλπίδα τοῖς Πέρσαις, ᾄσματα λέγουσιν ὀπαχώεια, τὴν μὲν τῶν σφῶν βασιλέως αὐδρίαν ὑμνοῦντα, ἀλαζόνα δὲ τῆς Ρωμαίων βασιλέως αὐτοκράτορος ὀπαχείρησιν. ἔφη γὰρ ἔφασκον αὐτὸν τῆς Διὸς αὐλῆς, ἢ τὸ φρούριον. ὀπαδέμενοι δὲ, τοὺς ἐν χρῷσιν ἔπαιον τῆς καὶ ἐκ τῶν τείχους ὠθοῦντες, διέφθειρον τοὺς δὲ καὶ ζώοντες, παντοδαποῖς θανάτου τρόποις αὐτῶν, ἔτε γυναικῶν ἔτε παίδων ἀπεχόμενοι, πλὴν εἰ μή τις γέ τινας αἰχμαλώτους αὐτοῖς ἔδοξεν ἔχειν. [1] Ἀναβδάτης δὲ ὁ ἀρχιφύλαρχος, ἐν τῷ ἀλφραύαι

1. Marcell. Nabdates præſidiorum magiſter.

π

τὸ φρούριον ἁλὼς, ἅμα τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν ὄσοι, τῷ βασιλεῖ παρεστήχθη δεδεμένοι τὰς χεῖρας. ἐπὶ πᾶσι τοῦ φρουρίου πᾶν ἁρπαγὴν ἀλόντος, ἥκιστα δὲ πάντων ὅσοι ἐπὶ τούτῳ ἦλθον ἀναιρεθέντων, ἐκ παραδόξου ὀλίγων ἀφανισθέντων, ἐφ' ἁρπαγὴν ὁ στρατὸς ἦν ἀποκειμένων κτημάτων ἐχώρει. κομισαμένοις δὲ ἐκεῖσε τὸ παρατυχὸν, τότε τεῖχος ἄχρις ἐδάφους, παρατεταχθεισῶν αὐτῷ πλείστων μηχανῶν, κατηρέχθη, καὶ τὰ οἰκήματα πυρί τε καὶ τῇ τοῦ στρατοῦ χρείᾳ κατελύθη, ὥστε τὸ εἰς τὸ μὴ γεγενῆσθαί ποτε δοκεῖν παρεῖναι.

Τῆς δὲ ὅδου τὸ παρόσον πορείας ἐχόμενον, δύο μὲν καὶ ἄλλα ὀνόματα φέρεται· προσαγορεύεται δὲ καὶ εἰς παράδεισον, ὃν Βασιλέως θήραν ἐκάλουν. ἦν δέ τι [1] τεῖχίον, χώριον ἀπείρου ἔνδον πολὺ, δένδρεσι περιβεβλημένον παντοδαποῖς. ἐν τούτῳ θηρίων παντοίων ἐναποκλεισθέντων ἦσαν, ὅσοις τε καὶ ἐπορεύοντο, διὰ τὸ μὴ ταύτῃ ἐπεισάγεσθαι· καὶ παρεῖχον τῷ βασιλεῖ τὴν θήραν, ἡνίκα αὖ βουλοίτο, ἑκατόντων τοῦτο Ἰουλιανὸς θεασάμενος, ἀφεὶς ἔκγυον καὶ πολλὰ μέρη τὸ τεῖχος ἐπέταπεν. ὃ δὴ γενόμενον, φεύγοντα παρὰ τὸν στρατὸν τὰ θηρία κατεπτοήθη. ἐνταῦθά πως πλησίον γενόμενος, βασίλεια εἶδε εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν μεγαλοπρεπῶς ἐξησκημένα

curſitaret, captus; una cum ſatellitibus, qui erant octoginta numero, manibus ligatis ad Imperatorem deductus eſt. Hac via capto per vim oppido, & omnibus in eo cujuſlibet ætatis interemtis, perpaucis omnino præter opinionem elapſis; ad diripiendas opes in eo repoſitas miles progrediebatur. Quum quilibet abſtuliſſet quidquid obvium nactus fuerat, murus ad ſolum uſque, plurimis admotis machinis, proſtratus eſt; & ædificia flammis militumque manibus diruta, redactaque ad eam ſpeciem, nunquam ut exſtitiſſe viderentur.

Hinc ulterius progreſſus, oppida quædam alia parum celebria tranſibat, & quoddam ad ſeptum perveniebat, quod Regis venationem vocabant. Erat autem murus quidam, intra ſe complexus ingens ſpatium, variis arboribus conſitum. In eo clauſæ omnis generis feræ, ſatis alimentorum habebant, quæ quidem huc eis advehebantur; & regi venandi facultatem, quoties vellet, præbebant. Id conſpicatus Julianus, multis locis murum perfringi juſſit; quo facto, feræ fugientes à militibus telis configebantur. Non procul alicubi ab eo loco regiam vidit, more Romano magnifice ſtructam; quam ubi cognoviſ-

1. *Erat in hac eadem regione extentum ſpacium, & rotundum loricæ ambitu circumclusum, deſtinatas regiis voluptatibus feras continens*, id.

set à Romanis ædificatam, reliquit; nec tribunis, ut aliquid in ea corrumperent, permisit: ejus famæ verecundia motus, quod ædificii auctores Romani perhiberentur.

Hinc ubi castella quædam præteriisset exercitus, ad oppidum Armeniæ venit, Sabatha dictum; quod triginta stadiis ab ea distat, quæ prius quidem Zochasa, nunc vero Seleucia nuncupatur. Imperatore in vicino loco cum majori exercitus parte commorato, exploratores antegressi vi oppidum capiunt. Postridie quum muros ejus circumiret Imperator, corpora suffixa patibulis ante portas conspexit. Ea narrabant indigenæ, cujusdam esse necessariorum, qui fuisset accusatus, quasi quoddam oppidum ditionis Persicæ prodidisset, quod Imperator Carus occupaverat. Heic Anabdates præsidii magister in judicium productus est; qui exercitum Romanum diu deceperat, velut ei profuturus in gerendo contra Persas bello: & delatus id temporis, quod in Hormisdam maledicus esset, in præsentia plurimorum proditorem eum vocans, & susceptæ contra Persas expeditionis auctorem; eoque nomine convictus, capitis supplicium pertulit.

τύπον· καὶ μαθὼν ταῦτα ὁ παῖς Ῥωμαίων φυσοδομῆσαι, καὶ ἔλιπεν, ἢ συγχωρήσας τοῖς ταξιάρχοις λωβήσασθαί τι τῆς ἐν αὐτοῖς, αἰδοῖ τῷ Ῥωμαίων λέγειν τοὺς ταῦτα δημιουργήσαντας.

Εἰσεῦθεν ἡ στρατιὰ, φρούρια πολλὰ διαβᾶσα, εἰς πόλιν ἀφίκετο [1] μείνας Σαβαθὰ καλουμένην. διέστηκε δὲ αὕτη σταδίοις τριάκοντα τῆς πρότερον μὲν [2] Ζωχαίσης, νῦν δὲ Σεβαχείας ὀνομαζομένης. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς πλησίον που μετὰ τοῦ πολλοῦ στρατιᾶς ἐκύλιεν. περιηγούμενοι δὲ οἱ κατάσκοποι, τὴν πόλιν καταλαμβάνουσι. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τὰ τείχη ταύτης ὁ βασιλεὺς θεασάμενος, εἶδε σώματα περιεστηκότα σταυροῖς, ἔμπροσθεν τῆς πύλης. ταῦτα δὲ ἔφασκον οἱ ἐπιχώριοι συλλαβεῖν τινὰ Ἀβδανδάτην τοῦ προδοῦναι πόλεως μεγάλης, ἣν ἔτυχεν ὁ βασιλεὺς Κάρος, Πέρσαις οὖσαν, ἑλών. ἐνταῦθα Ἀναβδάτης ὁ φρούραρχος, εἰς κρίσιν ἦλθε· διαβαλὼν μὲν ὅτι πολὺ τῶν Ῥωμαίων στρατὸν, ὡς δὴ συντελέσων αὐτῷ πρὸς τὸν κατὰ Πέρσῶν πόλεμον· τότε δὲ ἐξετασθεὶς, ὡς ἐλοιδορεῖτο διὰ πλείστου Ὁρμίσδᾳ προδότῃ ἀποκαλῶν, καὶ τῆς κατὰ Πέρσῶν αἴτιον ἐκστρατείας· καὶ ὅτι τούτοις ἁλοὺς [3] ἀνηρέθη.

---

1. Leg. Ἀρμενίας vel Μηδίας.
2. Quibus Cochbe, inquit Marcell. quam Seleuciam nominant, non longius disparatur.
3. Vivus exustus est.

Προϊὼν

Προϊόντος δὲ τοῦ στρατεύματος τὰ ἕλη διερευνώμενος Αἰνθαῖος, πολλούς τε ἐν τούτοις εὑρὼν, αἰχμαλώτους ἀπήγαγε. ἐνταῦθα πρῶτον οἱ Πέρσαι συνταφέντες, ἐπῆλθον τοῖς τοῦ στρατοῦ προφέχουσι καλασκόποις. ὀξέως δὲ τραπέντες, εἰς τὸ πλησίον ἀμαπτοῦς συνέφυγον πόλιν: κατὰ δὲ τὸ αὐτοπέρας ὄχθου τῷ πολεμίῳ, τοῖς ὀπισθοφυλακοῦσι τὴν ἱππαζυγίων φυλακὴν οἰκέτας, καὶ ὅσοι μὴ τούτων ἦσαν, ἐπεξελθόντες οἱ Πέρσαι, τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ ζῶντας ἀπήγαγον. ὅπερ πρῶτον ἐλάττωμα Ῥωμαίοις συμβαν, ἀθυμίαν ἐνεποίησε τῷ στρατεύματι. Ἐνταῦθεν ὁρμισάμενος, ἦλθον εἴς τινα διώρυχα μεγίστην, ἣν ἔλεγον οἱ τῇδε, ὑπὸ Τραϊανοῦ διορύχθαι, Πέρσαις ὀπισθοφυλακοῦσαν· εἰς ἣν ἐμβαλὼν ὁ Νααμαλάχης ποταμὸς, εἰς τὸν Τίγριν ἐκδίδωσι. ταύτην ὁ βασιλεὺς καθῆραί τε ἅμα καὶ ἐρευνᾶν διενοήθη, πόρον τοῖς πλοίοις ὅπῃ τὸν Τίγριτα ὑπερασκάζων, καὶ, εἴποι παρείκοι, γεφύρας τῇ τοῦ πολλοῦ στρατοῦ διαβάσει. τούτων δὲ ταύτῃ παρεσκευασμένων, ὅπῃ τὸ ἀντικρὺ ὄχθης πλῆθος Περσῶν συνηθροισμένον ἱππέων τε καὶ πεζῶν, εἴπως ὑπερβαίνειν διάβασιν, ἐπειρᾶτο κωλύειν. ταύτην ὁ βασιλεὺς τὴν παρασκευὴν τῶν πολεμίων βλέπων, ὅπῃ τὸ διαπλέειν ἐπ' αὐτοὺς ἠρεθίζετο, καὶ σὺν ὀργῇ τοῖς στρατηγοῖς ἐπεκελεύετο τὰ πλοῖα ὑπερβαίνειν. ἐπεὶ δὲ τὴν ἀντιπέρας ὄχθην διαφανῶς ὑψηλοτέραν,

Ulterius profecto exercitu, paludes Arinthæus perſcrutans, multos in eis repertos captivos abduxit. Heic primum Perſæ conglobati, exploratores exercitum antecedentes adorti ſunt: ſed confeſtim in fugam acti, cupide vicinam ad urbem convolant. Ex adverſa vero ripa fluminis Perſæ calones adgreſſi, qui jumentis præſidio relicti fuerant, itidemque cæteros, quicunque cum his erant; partim occiderunt, partim vivos abduxerunt. Hoc detrimentum, quod primum Romanis accidit, conſternatione quadam militum animos percuſſit. Inde motis caſtris, maximum quendam ad alveum fluminis ventum eſt, quem ejus loci homines à Trajano bellum Perſis faciente, ductum eſſe commemorabat; & in quem Narmalaches fluvius derivatus, in Tigrim ſemet exonerat. Hunc & repurgare pariter Imperator, & explorare conſtituit; ut aditum navigiis ad Tigrim patefaceret, ac, ſicubi liceret, ad tranſvehendam majorem exercitus partem, pontes facerent. Hæc dum iſtic fierent, in adverſa ripa magnus Perſarum numerus, tam equitum, quam peditum, concurſu facto, ſi quis tranſmiſſus tentaretur, prohibere nitebatur. Hoc hoſtium inſtitutum videns Imperator, ad transjiciendum in eos irritabatur. Ideoque cum iracundia duces hortabatur, ut naves ingrederentur. Sed quum illi ripam adverſam cernentes

altiorem

altiorem, ac præterea ſepem quandam ad eam porrectam, ab initio muniendi paradiſi regii cauſa ſtructam, tunc uſum muri præbentem, metuere ſe telorum & ignium de ſublimi jactus dicerent: urgente Imperatore, navigia duo, legionariis referta, transjecere; quæ Perſæ ſtatim, ignitorum telorum magna vi conjecta, ſuccenderunt. Quum majori trepidatione perculſus eſſet exercitus, Imperator vafro commento corrigens admiſſum erratum: Succeſſit, inquit, eis transjectio, ripaque potiti ſunt. Hoc enim ignis ille de navigiis accenſus indicat; quem milites ego tranſmittentes excitare juſſeram, veluti bene geſtæ rei ſignum. Tunc igitur omnes ita, ut inſtructi erant, naves ingreſſi tranſmiſerunt: & qua vado per aquam iri poterat, in eam inſilientes, comminus prœlio cum Perſis inito, non in ripam ſolum evaſerunt; verumetiam recuperatis duabus illis jam ſemiuſtis navibus quæ prius tranſmiſerant, reliquos adhuc in eis legionarios ſalvos eripuerunt. Secundum hæc congreſſis exercitibus, à media nocte prœlium ad meridiem uſque perduravit. Tandem Perſæ cedentes, totis viribus fugam arripiebant, facto ejus ab ipſis ducibus initio. Hi duces erant Pigraxes, genere dignita-

ἀλτιόρεμ, ac præterea ſepem quandam ad eam porrectam, ab initio muniendi paradiſi regii cauſa ſtructam, tunc uſum muri præbentem, metuere ſe telorum & ignium de ſublimi jactus dicerent: urgente Imperatore, navigia duo, legionariis referta, transjecere; quæ Perſæ ſtatim, ignitorum telorum magna vi conjecta, ſuccenderunt. Quum majori trepidatione perculſus eſſet exercitus, Imperator vafro commento corrigens admiſſum erratum: Succeſſit, inquit, eis transjectio, ripaque potiti ſunt. Hoc enim ignis ille de navigiis accenſus indicat; quem milites ego tranſmittentes excitare juſſeram, veluti bene geſtæ rei ſignum. Tunc igitur omnes ita, ut inſtructi erant, naves ingreſſi tranſmiſerunt: & qua vado per aquam iri poterat, in eam inſilientes, comminus prœlio cum Perſis inito, non in ripam ſolum evaſerunt; verumetiam recuperatis duabus illis jam ſemiuſtis navibus quæ prius tranſmiſerant, reliquos adhuc in eis legionarios ſalvos eripuerunt. Secundum hæc congreſſis exercitibus, à media nocte prœlium ad meridiem uſque perduravit. Tandem Perſæ cedentes, totis viribus fugam arripiebant, facto ejus ab ipſis ducibus initio. Hi duces erant Pigraxes, genere dignita-

ἀλλὰ ἅμα δριγόν τινα συμπεφραγμένον, εἰς ἔρυμα μὲν παραδείσου βασιλικοῦ τὸ ἀρχαῖον ᾠκοδομημένην, τότε δὲ τείχους πληροῦντα χρείαν, διδόναι τοὺς ἐξ ὕψους τῶν βελῶν τὰ πυρῶν βολὰς ἔλεγον· ἐκκειμένου δὲ τοῦ βασιλέως, [1] δύο νῆες ὁπλιτῶν πλήθει ἐπαρθεῖσαι· αἳ δὴ δύο οἱ Πέρσαι, πυροφόρων βελῶν πλῆθος ἀφέντες, κατέφλεξαν. ἐκδειματωθέντος δὲ πλέον τοῦ στρατοῦ, τὸ συμβὰν ὁ βασιλεὺς καλαστρατηγήσας ἀμηχανίαν, προεγγύασιν, ἔφη, τῆς διαβάσεως, καὶ κύριοι τῆς ὄχθης γεγόνασι. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ πῦρ τὸ ἀπὸ τῶν πλοίων ἐξαφθέν· ὅπερ αὐτὸς ἐπέσκηψα τοῖς ὅτε τῶν νεῶν στελεούσαις, σύμβολον τῆς νίκης ποιήσασθαι. τότε τοίνυν ἅπαντες, ὡς εἶχον, εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνουσι, ἐπαρθέντες καὶ ὅπη βάσιμον ἦν τὸ ὕδωρ ὑπεπηδήσαντες, εἰς τε τὴν ἐκ χειρὸς ἀγῶνα καλασάντες τοῖς Πέρσαις, οὐ μόνον ἐκράτησε τῆς ὄχθης ἀλλὰ καὶ τὰ πρότερον διαπεφραγμένα δύο πλοῖα καλαλαβόντες ἐμέφλεξαν, τοὺς περιλειμμένους ἐπὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ὁπλιτῶν περιέσωσε. ὑποπεσόντων δὲ λοιπὸν τῶν στρατοπέδων ἀλλήλοις, ἐκ μέσης νυκτὸς διέμεινε μέχρι μέσης ἡμέρας ἡ μάχη. τέλος, ἐνδόντες ἔφυγον παρεμπάλιν οἱ Πέρσαι, τῆς φυγῆς ἡγησαμένων τῶν στρατηγῶν. ἦσαν δὲ ἔτοι [2] Πιγράξης τε, γένει καὶ

1. *Quinque* ſecundum Marcell. ex quo hæc deſumpſit Zoſimus.
2. Non dubito quin reſcribendum ſit Τιγράξης.

ἀξιώσει

ἀξιώσει παρέχων ἀπαίτων μὴ τὴν ὁρῶν βασιλέα, καὶ [1] Ἀναρέα, καὶ ὁ Σουρηνᾶς αὐτός. φεύγουσι δὲ ἐπεδραμόντες Ῥωμαῖοί τε, καὶ σὺν τύπῃ οἱ Γότθοι, πολλοὺς μὲν ἀπώλεσαν, χρυσοῦ δὲ πολλοῦ καὶ ἀργύρου γενόμενοι κρατεῖς, ἔτι δὲ κόσμου παντοίου τοῦ τε ἀνδράσι καὶ ἵπποις περικειμένου, καὶ κλινῶν ἀργυρῶν καὶ τραπεζῶν, ὅσας ἐνέτυχον ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἐν τῷ χάρακι καταλελειμμένας. ἔπεσον δὲ καὶ ἐν τῇ μάχῃ, Πρισῶν μὲν, πεντακόσιοι καὶ δισχίλιοι, Ῥωμαίων δὲ ὀλίγῳ πλείους πέντε καὶ ἑβδομήκοντα. τὴν δὲ ὅτι τῇ νίκῃ τὸ στρατοπέδου παιᾶνα, Βίκτωρ ὁ στρατηγὸς ἔδοξέ πως ἐλαττοῦν, καταπέλτῃ πεπληγώς.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ, τὸν Τίγριδα ποταμὸν ὁ βασιλεὺς τὸ στράτευμα ὅτι πολλῆς ἀδείας διαβιβάσας, τρίτῃ μὲν τὴν μάχην ἡμέρᾳ καὶ αὐτὸς μετὰ πάσης τῆς ἀμφ' αὐτὸν δορυφορίας ἐπεραιώθη. καὶ πρός τι χωρίον ἐλθὼν, (Ἀβουζαθὰ τοῦτο Πέρσαι καλοῦσιν) ἡμέρας ἐν τούτῳ διέμεινε πέντε. διασκοπῶν δὲ περὶ τοῦ ἐπέκεινα πορείας, ἄμεινον [2] ἔχων φάνη, μηκέτι συμπεραιοῦσθαι τῇ ὄχθῃ τοῦ ποταμοῦ τὸ στρατὸν, αὐτίκα δὲ ὅτι τὴν μεσόγειαν, ὡς ἐλάττους ὑπολειπομένους, πλοίων εἰς χρείαν αὐτοῖς καθιστάντος. ταῦτα δὲ λαβὼν τὸ νῦν,

teque ſecundum regem cunctos antecellens, & Anareus, & ipſe Surenas. Fugientes inſequuti Romani, & cum eis Gothi, multos deleverunt, & auri argentique magna potiti ſunt copia, variiſque tam virorum, quam equorum ornamentis, & arginteis lectis atque menſis, quaſcunque relictas à ducibus, in foſſato repererunt. Cecideruntque in pugna, Perſarum duo millia, quingenti; Romanorum non plures quam ſeptuaginta quinque. Ovationem exercitus, ob partam victoriam, viſus eſt quodam modo dux Victor, catapulta læſus, imminuere.

Poſtridie Imperator exercitu trans Tigrim flumen magna cum ſecuritate vecto, tertio poſt pugnam die cum univerſo ſatellitio ſuo & ipſe transjiciebat. Quumque perveniſſet ad caſtellum quoddam, (Abuzatha Perſæ vocant) dies in eo quinque commoratus eſt. Diſpiciens autem de faciundo ulterius itinere, rectius ſe facturum arbitratus eſt, ſi propter ripam fluminis exercitum non amplius duceret, ſed ad mediterranea pergeret; quod nulla jam cauſa ſupereſſet, quæ uſum navigiorum poſceret. Hæc quum ei ad animum accidiſſent, exer-

1. Leg. Νάρσην. hiſce enim nominibus veniunt apud Marcell. duo hi duces.
2. [Ἔχοι] Sylburg. participio pro infinitivo poſito. Etſi vero proclivius ſit ipſum infinitivum [ἔχειν] ſubſtituere.

citui

citui consilium exponit, naves exuri jubens; quæ quidem omnes, demtis decem & octo Romanis, Persicis quatuor, igni absumtæ fuerunt. Nam curribus hæ vectæ comitabantur exercitum, emergentibus (ceu par erat) usibus subserviturææ. Jam paulo supra flumen iter reliquum conficiendum erat. Ubi locum, qui Noorda dicitur, adtigissent; ibidem divertebant. Persæ complures heic capti ac trucidati. Progressi ad Durum amnem, ponte juncto transierunt. Conspicati Persas omne soli pabulum cremasse; ut jumenta Romanorum pastus inopia premerent; eosdemque coactos in plures turmas, Romanos opperiri, quos non admodum multos arbitrarentur: ubi jam collectos in unum conspexissent, ad ripam fluminis tendebat. Hic cum exploratores, qui exercitum præcedebant, cum Persarum cuneo quodam manus consererent; Macamæus quidam, præ animi alacritate, inermis in hostes irruens, quatuor ex eis interficit. Verum pluribus simul in eum conversis, mactatur. Ejus frater Maurus, conspectum medios inter Persas fraternum corpus arripit, & eum, qui primus ictum intulerat, occîdit; neque telis petitus animum desponsit, donec fratrem adhuc spirantem exercitui reddidisset.

εἰσηγεῖται βυλὴν τῷ στρατῷ, τὰ πλοῖα ἐμπρῆσαι κελεύων καὶ πάντα, πλὴν ὀκλωκαίδεκα Ρωμαϊκῶν, Περσικῶν δὲ τεσσάρων, ἐλαπαιόδη πυρί. ταῦτα γὰρ ἁμάξαις φερόμενα, ἠκολούθει, καὶ ἀναπαύσεως, ὡς εἰκὸς, ὑπηρετησόμενα χρείαις. ὀλίγον δ' ἀνωτέρω τοῦ πολαμοῦ, τὸ λειπόμενον ἔδει ποιήσασθαι τὴν ὁδόν. Νοορδᾶ δὲ τῷ τόπῳ ὠνομάζετο, αὐτοῦ τε κατέλυον ἔνθα πολλοὶ παλαχόθεν ἠλίσκοντο Πέρσαι, καὶ καθεσφάττοντο. Ελθόντες δὲ εἰς τὸν Δοῦρον πολαμὸν, διέβησαν τοῦτον, γέφυραν ζευξάντες. ἐπεὶ δὲ τοὺς Πέρσας ἐθεάσαντο, καὶ μὲν ἐν τῇ γῇ πάντα χιλὸν καλαικαύσαντας, ὡς αὖ τὸ ὑποζύγια τῆς Ρωμαίων τροφῆς ἀπορείᾳ πιέζοιτο· συγκάντας δὲ αὐτοὺς κατὰ πολλὰς λόχους, ἐκδέχεσθαι τοὺς Ρωμαίους, ὡς δὴ μὴ σφόδρα πολλοὺς ἀλγουμένους· τότε δὴ συμπεσόντες εἰς ταὐτὸν διασάμενοι, πρὸς τὴν ὄχθην ἐχώρησαν τοῦ ποταμοῦ. τῶν δὲ ἡγεμόνων τοῦ στρατοῦ καλασκόπων εἰς χεῖρας ἐλθόντων μοίρᾳ τινὶ Περσικῇ, Μακαμαῖος τις γυμνὸς ὑπὸ προθυμίας ὅπλων, πέσσερας ἀναιρεῖ· συναρπάντων δ' ἅμα πολλῶν ἐπ' αὐτὸν, καλασφάττεται. Μαῦρος δὲ, ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ, τὸ σῶμα ἰδὼν ἐν μέσοις κείμενον Πέρσαις, ἁρπάζει αὐτὸ, καὶ τὸν ἀπαντήσαντα κλεινὸν καὶ ἀπείπε Σθλίβιλος, ἄχεις ὅτε τὸν ἀδελφὸν ἔμπνουν ἔτι τῷ στρατῷ παρέδωκεν.

Ελθόντες

Ἐλθόντες δὲ εἰς πόλιν [1] Βαροφθάς, τὸ χιλὸν εὗρον ὑπὸ τῶν Βαρβάρων καλαφρηδέντα. μοίρας δέ τινας Περσῶν ἅμα Σαρακηνοῖς ἐπιφανείσης, καὶ οὐδὲ ἄχρι ὄψεως τὸ Ρωμαϊκὸν στρατὸν ὑποστάσης, ἀλλ' αὐτόθεν ἀφανὴς γενομένης, κατ' ὀλίγους εἰς ταὐτὸ συλλεγέντες οἱ Πέρσαι, συνειλεγμένοι τε εἰς πλῆθος, ἤδη παρεῖχον ὑπόνοιαν ὡς ἐπιθησόμενοι τοῖς ὑποζυγίοις. τότε δὴ πρῶτος ἐνδὺς τὸν θώρακα ὁ βασιλεύς, πασῶν μὲν αὐτὸς προέβαινε τοῦ στρατεύματος· οἱ Πέρσαι δὲ οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλ' εἰς τοὺς αὐτοῖς ἐγνωσμένους ἀποδράναι διέγνωσαν τόπους. Πρόϊόντι δὲ, εἰς κώμην ἐλήλυθε Σύμβραν, ἥτις ἐν μέσῳ δυοῖν κεῖται πόλεων, αἷς ὀνόματα Νίσβαρα καὶ Νισχανάβη. Διαιρεῖ δὲ τούτας ὁ Τίγρις καὶ γέφυρα λύει, ἣ τὰς ἀπ' ἀμφοτέρων οἰκήτορσιν ἐδίδου, ῥᾳδίας καὶ συνεχεῖς· ἣν οἱ Πέρσαι καλέφλεξαν, ὡς αὖ μὴ διὰ ταύτης οἱ Ρωμαῖοι κατ' ἐξουσίαν ἑκατέροις παρενοχλοῖεν. ἔνθά που λόχοι Περσῶν ἀναφανέντες, ὑπὸ τῶν προνομευόντων καλαστόπων ἐδάπτοντο· καὶ ἅμα ζόφῳ ἄφθονον ὁ στρατὸς εὑρὼν ἐν ταύτῃ τῇ [2] κώμῃ,

Quum ventum ad oppidum Barophthas esset, pabulum à Barbaris exustum repererunt. Posteaquam cuneus quidam Persarum cum Saracenis conspectus fuisset, ac ne facie quidem tenus exercitum Romanum sustinuisset, sed ex oculis se continuo subduceret: coeuntes alii post alios exiguo numero Persæ, globo suorum collecto, Romanis eam de se præbebant opinionem, quasi jumenta essent adgressuri. Tum vero primus loricam induens Imperator, universum cursim anteibat exercitum: nec sustinuerunt impetum Persæ, sed in loca sibi nota diffugiendum censuerunt. Itaque progressus Imperator, ad vicum Symbram venit, qui duobus oppidis interjacet, quorum nomina sunt Nisbara & Nischanabe. Hæc oppida Tigris dividit, & pons erat, qui amborum incolis expedita frequentiaque commercia suppeditabat. Eum Persæ cremarunt, ne Romani per illum, utroque pro libitu vexarent. Heic conspectæ Persarum cohortes, ab exploratoribus pabulatum egressis in fugam actæ sunt; & exercitus de inventa in hoc vico annona ubere, quum

1. Nomen hoc apud Marcellinum non occurrit, facta licet de re gesta mentione

2. De facto jam convenit Zosimus cum Marcell. cum tamen uterque locos assignent, diversos aut propter soni cognationem corruptos. *Ad Hecumbram nomine villam pervenimus*, inquit Marc. *ubi per biduum omnibus ad usum congruis, & satietate quæsita frumenti, ultra spem recreati discessimus, & confestim absque his quæ tempus vehi permisit, reliqua flammis exusta sunt.* lib. 25. ſtatim ab initio.

ea ſumſiſſet, ad uſum quæ ſufficerent, quidquid erat reliquum, corrupit.

Inde quum inter oppidum Danaben & Syncam eſſent, Perſæ cum agminis extremi præſidiariis congreſſi, multos interfecerunt: ſed amiſſis pluribus, terga dederunt, quum cæteroquin etiam inferiores diſcederent. Nam hoc prœlio nobilis quidam ſatrapa trucidatus eſt, nomine Daces, legatus ad Imperatorem Conſtantium quondam miſſus, qui cum eo de pace, componendoque bello, colloqueretur. Ubi Romanos ad oppidum Accetam propius accedere, conſpex ſſent hoſtes; fructus, qui erant in agris, exurebant: in quos incurſione facta, ignem Romani reſtinguebant, ac fructus reliquos uſui ſuo reſervabant.

Ulterius autem progreſſi, ad vicum Maronſa perveneruntubi turmæ Perſarum, extremi agminis præſidio relictos adortæ, manum conſeruerunt, & quum alios milites, tum Brettanionem turmæ ducem, viriliter dimicantem interfecerunt. Captæ ſunt & naves, quæ longe à tergo exercitus in hoſtem inciderant. Hinc vicos quoſdam curſim prætergreſſi, Tummarum venerunt; ubi concrematarum navium cunctos pœnituit. Quippe jumenta vehen-

καὶ ὅσα πρὸς τὴν χρείαν ἦρκει λαβόν, τὸ περιττὸν, ὅσον ἦν, ἅπαν διέφθειρεν.

Ἐπεὶ δὲ μεταξὺ Δανάβης πόλεως καὶ Σύγκης ἐγίνοντο, τοῖς φύλαξι τῆς ἀραβίας τῆ στρατοπέδῳ συμπεσοῦσιν οἱ Πέρσαι, πολλοὺς ἀπέκτειναν πλείους δὲ ἀποβαλόντες, ἐπέστρεψαν καὶ φεύγοντες ἐλαφραδέντες. ἀνῃρέθη γὰρ ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ σατράπης τις τῶν ὀνομαζομένων [1] Δάκης· ὃς ἔτυχε πρότερον ὑπὲρ πρεσβείας πρὸς τὴν βασιλέα Κωνστάντιον ἀποσταλθείς, εἰρήνης περὶ καὶ καταλύσεως τοῦ πολέμου διαλεξόμενος. ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ πολέμιοι προσιόντας Ἀκκήτην πόλει, τοὺς ἐν τῇ γῇ καρποὺς ἐπυρπόλουν. οἷς ὑποφλεγομένοις οἱ Ῥωμαῖοι, τὸ πῦρ κατέσβεσαν, καὶ τῶν καρπῶν τοῖς λειπομένοις ἐφείσαντο.

Πρότερον δὲ προελθόντες, εἰς [2] Μάραγγα παρεγένοντο κώμην. ἣν τοῖς τῆς ἀραβίας τῆς στρατιᾶς φυλακὴν ὑπομένουσι Πρωῶν λόχοι, συνέστησαν, καὶ ἀπώλεσαν ἄνδρας τῆς στρατιώτας, καὶ Βρεττανίωνα τὴν ἡγεμονίαν ἔχοντα τοῦ λόχου, ἀνδρείως ἀγωνισάμενον. καὶ πλοῖα δὲ ἄλλα, κατόπιν πολλῆς στρατοπέδου τοῖς πολεμίοις ἀφειστήκοντα. Παραδραμόντες δὲ κώμας πάσας, εἰς Τύμμαραν ἦλθον. ἔνθα μεταμέλεια πάντας εἰσῆλθε τῆς τῶν πλοίων ἐμπρήσεως. τὰ γὰρ ὑπο-

1. Adaces. *Marcell.*
2. Maranga. *idem.*

ζύγια

ζίγια πρὸς τ ὁπτηδείαν κομιδὴν καὶ ἐπάρκειαν, τοσαύτην ὁδὸν καὶ πᾶσι διὰ πολεμίας ταλαιπωρήσαντα. καὶ οἱ Πέρσαι τὰ ἡμίαλα συλλέγοντες, ὅσα οἷοί τ ἦσαν, καὶ τοῖς ὀχυρωτάτοις ἐναποκλείσαντες τόποις, τῆς ἀπὸ τούτων χρείας τὸ Ρωμαϊκὸν ἀφῄρηντο στρατόπεδον. ἐν τούτοις δὲ ὅμως ἦσαν αὐτοῖς, ἐπιφανῆ μὲν πρὸς τὰ παρόντα καὶ μάχης ἡμιμοίρου, ἐκράτουν τῷ πλείονι Ρωμαῖοι, πολλοὺς ἅμα τῶν Περσῶν ἀνελόντες. τῇ δὲ μετὰ ταῦτα ἡμέρᾳ, περὶ πλήθουσαν ἀγοράν, οἱ Πέρσαι συντυχόντες εἰς πλῆθος, τοῖς ἀγομένοις τοῦ Ρωμαίων στρατεύματος ἀδοκήτοις ἐπέπεσον. οἱ δὲ, ἀσυντάκτοις τέως οὖσι, καὶ τῷ αἰφνιδίῳ τ ἐφόδου συνταραχθέντες, ὅμως ἀντεπῆγον προθυμουμένου, τ βασιλέως, ἢν τῷ εἰώθει, περιιόντος, καὶ εἰς δέοντας τὰς τάξεις ἐγείροντος. ἐπεὶ δὲ εἰς χεῖρας ἄπαντες ἦλθον ἀμήλοις, ἐπῶν τοὺς ταξιάρχους καὶ λοχαγοὺς, αὐτομεμιγμένου δὲ τῷ πλήθει, ἵ πλήττεται ξίφει παρ' αὐτοῦ τῆς μάχης ἐν ἀκμῇ· καὶ ὁπτηδείᾳ ἀσπίδι, φοράδην ὑπὸ τ σκηνὴν ἄγεται· μέχρι τ νυκτὸς μέσης. ἀφικόμενος, ἀπέθανεν, ὁ πόλεμος τ Περσῶν ἡγεμονίαν ἀπωλείας καλαπάσας ἐλάττης.

do commeatui non ſufficiebant, tanti jam itineris ærumnis in hoſtili ſolo confecta; & Perſæ, quoſcumque poterant, fructus colligentes; eorum intra munitiſſima loca concluſorum uſu Romanos prohibebant. Hoc autem rerum ſtatu Perſicis legionibus conſpectis, initaque pugna, longe Romani ſuperiores evadebant, multis Perſis interfectis. Poſtridie ejus diei, quo tempore forum frequentiſſimum erat, conglobati Perſæ nec opinantes eos, qui agmen extremum Romanorum cogebant, adorti ſunt. Illi, quamvis nondum adhuc ordines inſtruxiſſent, & impreſſione ſubita perturbati eſſent; tamen viciſſim in hoſtem pergebant alacriter, principe more ſuo circumeunte, ac legiones ad virtutem excitante. Quum ad manus undique ventum eſſet, & Imperator partim turmarum duces ac tribunos obiret, partim promiſcue conferta in turba militum verſaretur: in ipſo ardore prœlii gladio feritur, ſcutoque impoſitus ad tentorium deportatur; ubi vita mediam ad noctem uſque producta, mortuus eſt: Perſarum imperio propemodum ab eo jam ad extremum exitium redacto.

---

1. *Marcell. incertum ſubita equeſtris haſta cute brachii præſtricta, coſtis perfoſſis baſin in ima jecoris fibra, quibus adde.* Λέγεται γὰρ ὅτι ἐτρώθη αἰχμῇ ἐν τ ἀντιλαβῆς ἀφυσιμένῳ, ἀφ' ἧς τ αἰδοῖα ἀκρωτιάσας, εἶτα μὲ πρὸς φασιομένου τ χεῖρα ἀφορᾷν, καὶ τ ἰδίας σφαγῆς αὐτὸν ἐπιγελάσαντος. Zonaras. lib. 6. c. 3.

Interea vero, dum principis obitus ignoraretur, usque adeo exercitus Romanus superior hostibus exstitit, ut quinquaginta maximæ potestatis satrapæ, cum infinita multitudine, caderent. At ubi mors Imperatoris innotuit, jamque milites reversi essent ad tentorium, in quo cadaver jacebat; pugnabant adhuc quidem nonnulli Romani, atque hostem superabant: sed cohortes quædam è castello Persico, parentes Hormisdæ imperio milites adortæ, manum cum eis conserebant. Acri occepto prœlio, Antonius cecidit, ordinum palatinorum dux; quem Romani magistrum officiorum vocant. Et Salustius, præfectus prætorii, quum ex equo decidisset, imminentibus hostibus, fere fuisset trucidatus, nisi quidam ex adparitoribus equo descendens, fugæ capessendæ facultatem ei præbuisset: recedentibus una cum ipso & iis ordinibus duobus, qui stipare Imperatorem consueverunt, ac Scutarii dicuntur. Cæterum ex his qui terga dederant, sexaginta duntaxat milites cum sua, tum Romani nominis dignitate ad animum revocata, & ad mortem usque discrimini semet objicientes, eo castello potiti sunt; de quo Romanos adorti Persæ, superio-

Επὶ δὲ τῇ τελευτῇ τοῦ βασιλέως ἔτης ἀδήλου, τῆς Ρωμαίων ὁ στρατὸς ὅλῃ τοσοῦτον ἐκράτησεν, ὥστε πεντήκοντα μὲν τῆς ἐν μεγίστῃ δυνάμει σατράπας πεσεῖν, καὶ ὅλῃ τούτοις ἄπειρον πλῆθος. ἐπεὶ δὲ ἡ τοῦ βασιλέως καταφανὴς ἐγένετο τελευτή, καὶ ἀνέστρεψαν ὅλῃ τὴν σκηνὴν ἔνθα νεκρὸς ἔκειτο, ἔτι μὲν ἔνιοι Ρωμαίων ἐμάχοντο, καὶ τῆς πολεμίων ἐκράτουν· λόχοι δέ τινες ἀπὸ φρουρίου Περσικοῦ, τοῖς ὑπὸ Ορμίσδᾳ τεταγμένοις ὁπλίζοντες, καθίστησαν εἰς χεῖρας. μάχης δὲ καρτερᾶς γενομένης, ἔπεσεν [1] Αντώνιος, ὁ τῆς ὧδε τῆς αὐλικῆς ἡγεμὼν τάξεως, ὃν καλοῦσι Ρωμαῖοι μάγιστρον· καὶ Σαλούστιος, ὁ τῆς αὐλῆς ὕπαρχος, ἐκπεσὼν τοῦ ἵππου, μικροῦ καθεφάγη, τῆς πολεμίων ὀλισθαινόντων, εἰ μή τις ὑπηρετήσας τῶν ἵππων, δέδωκεν αὐτῷ ἐκποδὼν ἰέναι φυγῆς· συναποκλινάντων αὐτῷ καὶ τῆς ἀμφὶ τὸ βασιλέα δύο ταγμάτων, οὓς σκηπτούχους προσαγορεύουσιν. ἐκ δὲ τῆς εἰς φυγὴν τραπομένων, ἄνδρες ἑξήκοντα μόνοι, σφῶν καὶ τῆς Ρωμαίων ἀξιώματος μεμνημένοι, παραδεδωκότες ἑαυτοὺς θανάτῳ, τῆς φρουρίου γεγόνασιν ἐγκρατεῖς, ἀφ' οὗ τοῖς Ρωμαίοις ἐπεξελθόντες οἱ Πέρσαι πλεονεκτεῖν ἔδοξαν· καὶ τρεῖς ἐξῆς

1. Dum hæc post discessum ducis ubique aguntur, exercitus cornu dextro defatigato & *Anatolio* interfecto, qui tunc erat officiorum magister. Sallustius præfectus actus in exitium præceps, & operâ suis Apparitoris casu evasit & fugâ *Marc. lib.* 25.

ἡμέρας τῆς πολεμίων ἐφεδρεύοντων, καὶ ὀλίγα μέρος τοῖς πολιορκοῦσιν ὑπεξεμπέσοντος. Τότε τοίνυν τῆς ἐν τέλει παίτων ἅμα τῷ στρατοπέδῳ σωθεισῆς, [1] βελὴ συνετίθετο, τίνι δέοι παραδοθῆναι τὴν τῆς ὅλων ἡγεμονίαν, ὡς μὴ οἵοντε ὄντος δίχα τῶν παίτων ὑποσωθῆναι τοὺς ὑπεκειμένους ἐν μέσῃ τῇ πολεμίᾳ κινδύνους ἀφφυγεῖν καὶ ψήφῳ [2] κοινῇ βασιλεὺς Ἰοβιανὸς ἀναδείκνυται, Βαρρωνιανοῦ, τοῦ τῆς δομεστίκων ἡγεμόνος τάξμαίος, παῖς.

Τὰ μὲν δὴ ἄχει τῆ Ἰυλιανῆ τελευτῆς, τόνδε πέφαγται τὸν τρόπον. Ἰοβιανὸς δὲ, τὴν ἁλουργίδα ἐνδὺς, καὶ τὸ διάδημα περιθέμενος, εἶχετο τῆ ὁδοῦ τάνδε πορείας. ἐπεὶ δὲ εἰς [3] Σῶμα τὸ φρούριον ἦλθεν, ἐπιπεσοῦσα ἡ Πρσῶν ἵππος τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, ἐλέφαντάς τε καὶ ὀλίγους ἐπαγαγοῦσα, τὸν κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας ἐκάκουν. ἐπεὶ δὲ ἐν τούτῳ Ἰοβιανοὶ καὶ Ἐρκυλιανοὶ ταγμάτων ὄντων τοῦτο ὀνόματα, ὅθεν Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ καλεσάντα, φερόντων τὰς τούτων ἐπωνυμίας. ὁ μὲν γὰρ, Διὸς, ὁ δὲ, Ἡρακλέους ἐπώνυμον εἶχε. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἰσχὺν τῶν ἐλεφάντων ἀλκῆς ἐδιάζοντο,

res exſtitiſſe viſi fuerant. Quumque continuo deinceps triduo circumſideretur ab hoſtibus, non exigua parte copiarum obſeſſores adgreſſa, ſalvi evaſerunt. Tum vero cunctis optimatibus, una cum exercitu, collectis; conſultatum eſt, cuinam rerum ſumma committenda eſſet: quod fieri nullo modo poſſet, ut ex imminentibus medio in hoſtico periculis, principe deſtituti evaderent. Ideoque ſuffragio communi Jovianus Imperator deſignatur, Varroniani domeſticorum tribuni filius.

Et quæ quidem ad obitum uſque Juliani acciderunt, in hunc geſta fuere modum. Jovianus induta purpura, ſumtoque diademate, contentis itineribus domum pergebat Ad Suma caſtellum ubi veniſſet, equitatus Perſicus in Romanos irruptione facta, nec paucis adductis elephantis, dextrum cornu infeſtabat, in quo Joviani & Herculiani conſtituti erant. Exſunt à Diocletiano & Maximiano profectæ legionum adpellationes, habentium cognomina principum illorum; quorum alter Jovis, alter Herculis cognomentum uſurpavit. Ac initio quidem vim roboris elephantorum non ſuſtinebant,

1. Noluit enim Imperator ſucceſſorem nominare, ne aut dignum imperio præteret, aut ſuo ſuffragio comprobatum aliorum objiceret invidiæ. *Vide ſis orationem Jul. apud Marcell. lib. citato.*

2. Non tamen ſine partium ſtudiis, Victore & Arintheo ex ſuis unum, Gallorum quoque proceribus è ſuo commilitio alterum quærentibus.

3. Cum ad caſtellum *Sumere* nomine tenderemus. *Marcell.*

& multi fugientes cadebant. Verum ubi pariter & equitatum, & elephantos Persæ in nostros concitabant; ventum est ad acclivem quemdam locum, in quo Romanorum forte calones erant. His in periculi societatem venientibus, telaque in Persas de sublimi jacientibus, elephanti quidam vulnerati sunt; qui more suo fugam dolore perciti cum barritu capessebant, & equitatum omnem conturbabant: ita quidem, ut tam in hac fuga elephanti à militibus interficerentur, quam in ipso prœlio complures ex hostibus caderent. Perierunt & Romani legionum tribuni tres, dum fortiter dimicarent; Julianus, Maximianus, & Macrobius. Quumque humi jacentes perquirerent, & inter eos Anatolii cadaver reperissent; id ea sepultura cohonestarunt, quam temporis ratio concedebat, hostibus undique urgentibus.

καὶ πολλοὶ φεύγοντες ἔπιπτον. ἐπιλαμβάντων δὲ αὐτοῖς τῶν Πέρσῶν πρὸς τῷ ἵππῳ καὶ τοὺς ἐλέφαντας, ἦλθον εἴς τι χωρίον ἀνάντες, ἐν ᾧ τοὺς τῶν Ῥωμαίων σκευοφόρους ἔτυχεν εἶναι. τούτων δὲ συνεπιλαβόντων αὐτοῖς τὸν κινδύνου, καὶ ἐξ ὑπερδεξίου τοὺς Πέρσας ἀκοντίζόντων, ἐβλάβησαν τινες τῶν ἐλεφάντων, καὶ, ἢ καὶ ἦν ἔθος αὐτοῖς, ἔφυγον ὀδυνώμενοι μετὰ βρυχηθμοῦ, καὶ τὸ ἵππον ἅπαν συνετάραξαν· ὥστε τῇ φυγῇ καὶ ἐλέφαντας ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν καταφαγλιῶσαι, καὶ πολλοὺς ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ πεσεῖν. ἀπέθανον δὲ καὶ Ῥωμαίων τρεῖς λοχαγοὶ, γενναίως ἀγωνισάμενοι, Ἰουλιανὸς, καὶ Μαξιμιανὸς, καὶ Μακρόβιος. ἐρευνώμενοι δὲ τοὺς νεκροὺς, καὶ ἐν τούτοις εὑρόντες τὸ Ἀνατολίου σῶμα, ταφῆς ἠξίωσαν ἧς ὁ καιρὸς ἐδίδου, πολεμίων πανταχόθεν ἐπικειμένων.

Dies progressi quatuor, & ab hostibus undique vexati; persequentibus, ut Romanos proficisci viderent; fugientibus, quoties iidem ipsos invaderent; ubi latius spatium nacti fuissent, Tigrim transmittere decreverunt. Itaque colligatis utribus, quum ex iis juga quasi quædam confeciissent; his ipsis invecti transjecerunt. Postea quam adversa ripa milites potiti fuissent, etiam duces cum reliquis secure transmiserunt. Verum ubi ne sic quidem abscederent Persæ, sed magna cum

Ἡμέρας δὲ τέσσαρας προβάντες, καὶ πανταχόθεν ὑπὸ τῶν πολεμίων ἐνοχλούμενοι, διωκόντων μὲν, ἐπεὶ ὀδόντας ἴδοιεν, φευγόντων δὲ ὁπότε αὐτοῖς ἀντεπιοίεν Ῥωμαῖοι· γνωμήν τινος δίευχωρίας αὐτοῖς, τὸν Τίγριν διαβῆναι διέγνωσαν. δορὰς τοίνυν διήλοις συνδήσαντες, καὶ ζεύγματα τρόπον τινὰ διὰ τούτων καταστησάμενοι, ἐποχούμενοί τε τούτοις, διέβησαν. ὡς δὲ τὴν ἀντιπέρας ἐκράτησαν ὄχθην, τότε δὴ καὶ οἱ στρατηγοὶ σὺν τοῖς λειπομένοις ἐπ' ἀδείας διεβίβασαν. ἐπεὶ δ' οὔτω

τῶν

τῆς Περσῶν ἀποσάντων, ἀλλὰ σὺν πολλῷ πλήθει πανταχόθεν τῆς ὁδοῦ μέρους ἐπικειμένων, ἐν πᾶσιν ἦσαν οἱ Ῥωμαῖοι κινδύνοις, ὑπό τε τῆς παρεστώτων κακῶν, καὶ προσέτι ἐνδείᾳ τροφῆς πιεζόμενοι. καίπερ δὲ ἐν τούτοις ὄντι τῷ στρατοπέδῳ, περὶ φιλίας ὅμως ἐποιοῦντο λόγους οἱ Πέρσαι, Σεκρωΐαν τε καὶ ἄλλους τῆς ἐν δυναστείᾳ παρ' αὐτοῖς ὄντων, ἐκπέμψαντες. Ἰοβιανὸς δὲ τὴν περὶ τε εἰρήνης προσδεξάμενος λόγους, στείλαντός τε Σαλούστιον τὸν τῆς αὐλῆς ὕπαρχον, καὶ Ἀρινθαῖον σὺν τούτῳ, λόγων περὶ τούτῳ γενομένων αὐτοῖς πρὸς ἀλλήλους, ἐξένευσε μὲν τεσσαρακοντούτειος σπονδάς· [1] συνεδόκει δὲ, Ῥωμαίους τε καὶ Βαβδικηνῶν ἔθνος ἐκχωρῆσαι τοῖς Πέρσαις, ἔτι δὲ Καρδουηνῶν καὶ Ῥεμηνῶν, καὶ Ζαληνῶν τε πρὸς τούτοις, καὶ ὅτι πᾶσι [2] περὶ αὐτὰ φρουρίων, ὅπλων τε ἀριθμὸν πεντεκαίδεκα, μετὰ τῆς οἰκητόρων, καὶ κτημάτων, καὶ ζώων, καὶ πάσης ἐπισκευῆς· Νίσιβιν δὲ παραδοῦναι δίχα τῆς ἐνοικούντων. ἐδόκει γὰρ τόσον, ὅσον ἂν δόξειε Ῥωμαίοις, μεθοικίσαι. παρεσαφείλοντο δὲ καὶ Ἀρμενίας τὸ πολὺ μέρος οἱ Πέρσαι, βραχύ τι τοῦτο Ῥωμαίοις ἔχειν ἐνδόντες. ὑπὲρ τούτοις αἱ σπονδαὶ γεγονῦαι, καὶ χαλκιατίοις ἑκατέρωθεν

multitudine hominum ab omni parte, qua eundum erat, imminerent: nullo non in periculo Romani versabantur, qui & à malis circumstantibus, & præterea commeatus inopia premerentur. Licet igitur hæc esset exercitus conditio, nihilo tamen minus Persæ de pace tractabant: Surena, & aliis apud eos potestate præditis, ad Romanos ablegatis. Hanc pacis mentionem quum Jovianus admitteret, ac Salustium præfectum prætorii cum Arinthæo misisset: institutis inter hos de paco colloquiis mutuis, annorum quidem triginta factæ sunt induciæ; sed utrimque consensum, ut Romani Babdicenorum gentem Persis cederent, itemque Carduenorum,& Rhemenorum, & Zalenorum; ac præter hæc omnia, quæ in his essent castella, numero quindecim, una cum incolis, & prædiis, & jumentis, & omni adparatu: Nisibim vero sine incolis traderent. Hos enim placuit, quocunque Romanis visum esset, commigrari. Præterea Persæ magnam Armeniæ partem adimebant, perpusillum quiddam in ea Romanis possidendum relinquentes. His conditionibus initum fœdus, & instrumentis utrimque consignatum, facultatem Romanis

1. Petebat, sc. Persarum rex, pro nostrâ redemptione quinque regiones transtigritanas, Arzanenam & Moxoenam & *Zabdicenam*, itemque *Rehimenam* & *Carduenam* cum castellis quindecim, & Nisibin, & Singaram, & castra Maurorum munimentum perquam opportunum. *Marcell.*

2. Præponendus est articulus [τὰ.]

domum

domum redeundi præbuit; ita quidem, ut Perſarum finibus nullum ab illis detrimentum inferretur, nec viciſſim Perſicæ Romanis inſidiæ tenderentur.

Poſteaquam ad hanc hiſtoriæ partem perveni, ad ſuperiora mihi tempora recurrere ſubit, & indagare, num ab ſe parta Romani unquam aliis ut traderent, imperare ſibi potuerint: aut ut haberent alii quidquam eorum, quæ ſemel in ipſorum ditionem veniſſent, paſſi fuerint. Nam quum L. Lucullus regno Tigranem Mithridatemque dejeciſſet, ac primus imperio Romano ſitas ad intimam uſque Armeniam regiones, ipſamque præterea Niſibim adquiſiviſſet, una cum finitimis eidem caſtellis: Pompeius Magnus, rebus ab hoc præclare geſtis finem imponens, per conſtitutam ab ſe pacem Romanis horum poſſeſſionem ſtabilivit. Poſtea vero quam Perſis rurſum commotis, prætorem ſumma cum poteſtate Craſſum Senatus creaſſet, atque is cum hoſte congreſſus, fœdam in hunc uſque diem Romanis infamiam reliquiſſet, in ipſo prœlio captus, & apud Perſas exſtinctus: copiarum dux factus Antonius, & amore Cleopatræ captus, negligenter rebus ad bellum adminiſtrandum

ἐν ὑποσφαγιάσει, δεδώκασι Ρωμαίοις δίευξωείαν τ οἰκαδε ἐπανόδε, κ μηδὲν τὰ Πρσῶν ἀμφοτέρωσιν ὅεια, μήτε αὐτοῖς ὑπὸ Περσικῆς [1] ἐπιβουλομένοις ἐνέδρας.

Εἰς τοῦτο δ ἰσοείας ἀφιγμένῳ τ μέρος, ὅπ τὸς ἀνωτάτω μοι χρόνους ἐπῆλθεν ἀναδραμεῖν, κ ζητῆσαι εἴποτε Ρωμαῖοι φῦ αὐτοῖς τ κληθέντων, ἑτέροις ὑπέσηφ ὧδε δῶναι, ἢ ὅλως ἕτερόν τ ἔχειν φῦ ὑπὸ τὴν ἐπικράτειαν αὐτῆς ἅπαξ γνομένων ἠνέσχοντο. Λουκίου γὰρ Λουκόλλου Τιγράνην καθελόντος κ Μιθριδάτην, πεποιησαμένός τε πρώτος τῇ Ρωμαίων ἀρχῇ τὰ μέχρις Ἀρμενίας δ ἐνδοτάτω, κ Νίσιβιν ὅπ τούτοις, κ τὰ πρόσοικα φρούρια ταύτῃ, Πομπήιος μέλλων τοῖς τότε κατορθώμασι τέλος ἐπιθεὶς, διὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ γνωσθείσης εἰρήνης τ τότε Ρωμαίοις ἐβεβαίωσε κλῆσιν. ἐπεὶ δ Πρσῶν αὖθις κινηθέντων, ἐχειροτόνησεν ἡ γερουσία Κράσσον αὐτοκράτορα κ στρατηγὸν, ὁ δὲ, εἰς χεῖρας ἐλθών, αἰσχρὰν ἄχει τ δὲ Ρωμαίοις κατέλιπε δόξαν, ἁλούς τε ἐν τῇ μάχῃ, κ ὑφ' Πέρσαις [2] ἀνοσιωτάτου τότε φρονήσεως τ στρατηγίας Ἀντωνίου, κ τῇ Κλεοπάτρας ἐχθρωθεὶς ἔρωτι, τοῖς περὶ τ πόλεμον ἐκμελῶς κ ὀλιγώρως περισχε· κ

1. Contra vero Perſæ *pontem jungebant ut poſt firmatam pacem & fœdera ſopitis belli turbinibus incuriosius gradientes agros & animalia peterent, diu defatigata, verum eum ſe proditos adverſiſſent à nefario conatu deſtiterunt.* Marcell. lib. 25.

2. Cujus caput apud *Carras* reciſum, hoſtibus erat ludibrio.

ἀπάλλαξε

ἀπήλαξε μὴ κακῶν ἀναξία περιεγχὼς τοῦ Ῥωμαίων ὀνόματος. Ῥωμαῖοι δὲ, εἰδὲ τούτων αὐτοῖς τῆς ἐλαττώματων συμβαίτων, ἐκπεπλώκασι τόπων τῆς τόπων τινός. μελαγχόλῳ δὲ αὐτοῖς εἰς μοναρχίαν τὸ πολιτεύματος, καὶ τὸ Σεβαστοῦ πάσαν θεία τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ, [1] Τίγριν τε καὶ Εὐφράτην, εἰδὲ ὅπω τὰ χώρας ταύτης ἀπέστεγε χρόνοις ὑπὸ πολλοῖς ὕστερον Γορδιανοῦ τοῦ βασιλέως Πέρσαις ἐπιστρατεύσαντος, καὶ ἐν μέσῃ τῇ πολεμίᾳ πεσόντος, [2] εἰδὲ μὴ ταύτην τὸ νίκην οἱ Πέρσαι παρεσκεύσαντό τι τῆς ἤδη Ῥωμαίοις ὑπηκόων χαλεπώτερον, καὶ τὰ Φιλίππου ἀλεξάνδρου τὴν ἀρχὴν, καὶ εἰρήνην αἰσχίστην πρὸς Πέρσας θεμένου. μετ' ὀλίγον δὲ τῇ ἑῴα τὸ Περσικὸν πυρὸς ἐπιβρύσαντος, ἁλώσης δὲ καλλιστάτου τὸ μεγάλης Ἀντιοχείας, καὶ μέχρι τῆς Κιλικείων πυλῶν τὸ Περσικὸν στρατεύματος ἀφικομένου, Οὐαλεριανὸς αὐτοῖς ἐπιστρατεύσας ὁ βασιλεὺς, καὶ ὑπὸ τὰς Περσῶν ἡνιόχους χεῖρας, εἰδὲ ὅπω Πέρσαις ἄδειαν δέδωκεν ὑφ' ἑαυτοῖς τὰ χωρία ταῦτα ποιήσασθαι. μόνη δὲ ἡ Ἰουλιανοῦ τοῦ αὐτοκράτορος τελευτὴ, πρὸς τὴν τούτων ἀπώλειαν ἤρκεσεν, ὥστε ἀ-

pertinentibus, & legniter intentus erat; ita quidem, ut & ille diſceſſerit, admiſſis quibuſdam indignis Romano nomine. Nec tamen Romani, licet eis hi caſus adverſi accidiſſent, ullam ex hiſce provinciis amiſerunt. Re vero publica ipſorum in unius dominatum commutata, quum Auguſtus limites imperio Romano ſtatuiſſet, Tigrim & Euphratem; ne ſic quidem hac regione ceſſerunt. Longo ſecundum hæc interjecto tempore, quum Gordianus Imperator bello Perſas adortus eſſet, ac medio in hoſtico cecidiſſet: ne poſt hanc quidem victoriam Perſæ quidquam eorum, quæ Romanæ ditioni ſubjecta fuiſſent, avulſerunt; idque Philippo ſucceſſionem imperii conſequuto, qui turpiſſimam cum Perſis pacem fecit. Non multo poſt, quum ignis Perſicus orientem invadendo permeaſſet, magna illa capta per vim fuiſſet Antiochia, copiæque Perſicæ Cilicum ad portas uſque penetraſſent: Valerianus Imperator in eos expeditione ſuſcepta, Perſarum in poteſtatem redactus, ne ſic quidem conceſſit Perſis, ut iſtæc loca ſui juris efficeret. Sola mors Imperatoris Juliani ad horum amiſſionem ſuffecit;

1. Hucuſque [Τίγρητα].

2. Super eadem re latius diſſerit Marcell. *Nunquam enim ab urbis ortu inveniri poteſt annalibus replicatis, ut arbitror, terrarum partes ullas ab Imperatore vel Cos. hoſti conceſſas & ne obſeeptas quidem quas direptas ſunt, verum ob ampliſicata regna triumphales glorias fuiſſe delatas.* Vide etiam Eutropium lib. 10.

adeo quidem, ut huc usque nihil horum Imperatores Romani recuperare potuerint, sed paulatim etiam plures gentes amiserint: quarum aliæ semet in libertatem vindicarunt, aliæ Barbaris se dediderunt, aliæ magnam ad solitudinem redactæ sunt.

Et hæc quidem à nobis in historiæ progressu de rebus ipsis ostendentur. Pace cum Persis eo, quo diximus, modo constituta; Jovianus Imperator secure cum exercitu revertens, ac in aspera & in aquosa loca multa delatus, compluribus in hostilis soli transitu militibus amissis, unum ex tribunis Mauricium Nisibi commeatum exercitui adportare jussit, & cum eo quam longissime posset, militibus obviam venire. Misit & alios in Italiam, qui Juliani obitum, & designationem ipsius nuntiarent. Ubi vix magno labore atque ærumna propius Nisibim accessisset, oppidum quidem hosti deditum, ingredi recusabat; sed in quadam ante portam area sub dio diverteris, postridie coronas & supplicationes recipiebat; oppidanis omnibus obsecrantibus, ne se desereret, neve Barbaros mores experiri cogeret eos, qui tot jam seculis Romanis legibus innutriti fuissent. Fœdum & cæteroquin esse, Constanti-

χει τῶδε μηδὲν δυνηθῶσι τῶν τῶν Ῥωμαίων βασιλέως ἀναλαβεῖν, μηδὲ ἢ πρεσβευτὰς πολέσαι χρὴ βραχὺ τὰ πλείονα τῆς ἑῴων, τὰ μὲν αὐτόνομα γεγονότα, τὰ δὲ Βαρβάροις ἐκδεδομένα, τὰ δὲ εἰς ἐρημίαν πολλὴν ἀφιγμένα.

Ταῦτα μὲν οὖν, τῆς συγγραφῆς προϊούσης, ὅπῃ τῆς πράγματος δεχθήσεται. τῆς δὲ πρὸς Πέρσας γενομένης εἰρήνης, ὃν διῆλθομεν τρόπον, Ἰοβιανὸς ὁ βασιλεὺς μετ' ἀσφαλείας ἐπανιὼν ἅμα τῷ στρατοπέδῳ, καὶ πολλαῖς ἀφιπόμενον δυσχωρίαις καὶ τόποις ἀνύδροις, πολλοὺς μὲν τῆς στρατιᾶς ἀπεβάλετο ἐν τῇ διὰ τῶν πολεμίας παρόδῳ, Μαυρίκιον μὲν, τῶν λοχαγῶν ἕνα, ὅρμην ἐκ Νισίβεως ἀγαγεῖν ἐκέλευε τῷ στρατοπέδῳ, ἀπαντῆσαι δὲ μετ' αὐτὸν, ὡς ἂν οἷός τε ἦ, προῤῥωτάτω. καὶ δὲ τὸν Ἰταλίαν, ἄλλους ἐξέπεμπε, τὸν Ἰουλιανοῦ τελευτὴν, καὶ τὸν ἀνάῤῥησιν τὸν οἰκείαν ἀπαγγελοῦντας. μόλις δὲ σὺν πολλῇ κακοπαθείᾳ τῇ Νισίβεως πλησιάσας, ἐπισῆναι μὲν καὶ ἤθελε τῇ πόλει, τοῖς πολεμίοις ἐκδεδομένῃ· καταλύσας δὲ ἔν τινι πρὸ τῆς πύλης ὑπαίθρῳ, τῇ ὑστεραίᾳ στεφάνους ἅμα καὶ ἱκεσίας ἐδέχετο, πάντων ὅσοι καὶ τὴν πόλιν ἦσαν, ἐκλιπαρούντων μὴ προέσθαι σφᾶς, μηδὲ εἰς πεῖραν καθεῖναι Βαρβάρων ἠθῶν, [1] τοσαύτη ἐτῶν ἑκάλουτὰς, τοῖς Ῥωμαίων νόμοις ἐν-

1. Ellipsis est verbi ἴσα, aut leg. ut Sylburg. monet τοσαύτας ἐτῶν ἑκατοντάδας.

αὐχαμ-

τεθραμμένος. αἰσχρὸν ἦν καὶ ἀνώφελες εἶναι, Κωνσταντῖνον μὲν, τοὺς Περσικοὺς πολέμους ἀναδεξάμενον, καὶ ἐν πᾶσιν ἐλαττωθέντα, Νισίβιος ἀνυπαλλήκτῳ, καὶ πολιορκουμένῳ αὐτῷ, καὶ εἰς ἔσχατον ἐλθόντι κινδύνου, διὰ πάσης ἐκείνου σωθῆναι· αὐτὸν δὲ, μηδεμιᾶς τοιαύτης ἀπειλούσης ἀνάγκης, τοῖς πολεμίοις τὴν πόλιν ἐκδοῦναι, καὶ δεῖξαι Ρωμαίοις ἡμέραν, ἣν ὕστερον τεθέανται, ἐκείνην ἀναγκαζομένοις πόλιν τοσαύτην καὶ χώραν πολεμίοις ἐκδιδομένην. ἐπεὶ δὲ τούτων ὁ βασιλεὺς ἀκήκοεν, τὰ συντεθειμένα προέφερε, Σαβῖνός τε βουλευτικοῦ προσώπου καταλόγου, προσιόντι τοῖς ἄλλοις τῶν πλήθους εἰς ἱκεσίαν προσεπιχθείσιν, ὡς ὅτε δαπάνης εἰς τὸν πρὸς Πέρσας δέοιντο μάχης, ὅτε οἰκείας ἐπίσαντο· δυνήσονται δὲ αὐτοὶ σώμασιν οἰκείοις καὶ δαπανήμασι, τὸν ἐπαχθησόμενον αὐτοῖς ὑποκρίσασθαι πόλεμον χρατήσαντές τε, ἔσονται πάλιν ὑπήκοοι Ρωμαίοις, τὰ προσταττόμενα πληροῦντες οὐ τρόπον καὶ πρότερον. τοῦ δὲ εἰπόντος, ἔδει οἵ τε τὴν σωτηθεῖσαν ἀπολαβεῖν, πολλάκις οἱ ὑπὸ τῆ πόλεως ἐλεηθέντες ἱκετεύοντες μὴ στερηθῆναι τὴν Ρωμαίων ἀρχὴν τοῦ προθύμιατος. ἐπὶ δ' ἅπασιν πλέον ἔδει ἀναχωρήσαντος σὺν ὀργῇ τοῦ βασιλέως, καὶ Περσῶν ἀπολαβεῖν καὶ τὰς συνθήκας ἐπελθόντων τὰ τε ἔθνη, καὶ τὰ φρούρια, καὶ τὴν πόλιν, οἱ μὲν τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν φρουρίων οἰκήτορες, εἰ μὴ λάθρα φυγεῖν ἐδυνήθησαν,

um tribus ſuſceptis bellis Perſicis, in omnibus ſuperatum, Niſibi tamen præſidio fuiſſe; atque illam obſeſſam, & extremum in diſcrimen adductam, omni ſtudio incolumem ſervaſſe: ipſum, nulla tali neceſſitate urgente, civitatem hoſti dedere, ac eum diem Romanis conſpiciendum præbere, quem necdum antehac viderint; qui, tantum ut oppidum, tantaque regio, tradatur hoſtibus, permittere cogantur. Quum hæc audiens Imperator, pacta conventa prætexeret; Sabinus, ordinis decurionum princeps, ad ea, quæ à populo ſupplicandi cauſa prolata fuerant; Nec opus eſſe ſibi ſumtu ad bellum Perſicum, adjecit; nec auxiliis externis; ſed ipſoſmet poſſe corporibus ſuis, & impenſis, inferendum ſibi bellum propulſare. Quo in bello ſi victoria potiti fuiſſent, rurſus ſe Romanorum ſubditos futuros, eodemque modo facturos imperata, quo prius. Illo ſubjiciente, pacta conventa violari non poſſe: multoties oppidani ſupplices orabant, ne Romanum imperium hoc propugnaculo ſpoliaretur. Verum ubi nihil proficerent amplius, Imperatore cum iracundia quadam abſcedente, ac Perſis ſecundum pacis leges, & ipſas gentes, & caſtella, & urbem occupare volentibus: nonnullæ quidem gentes & caſtellorum incolæ, niſi clam aufugere potuiſſent, poteſtatem fa-

ciebant Perſis ſecum, quidquid vellent, agendi: Niſibini autem, induciis ad migrandum impetratis, majori ex parte, ac propemodum omnes, Amidam diſceſſere; pauci ad inhabitandum alia ſe contulerunt oppida. Cuncta vero lamentis & ululatibus erant plena; quod civitas quælibet, Niſibi tradita, Perſarum ſe graſſationibus expoſitam putaret. Carreni vero tantum percepere dolorem, morte Juliani nuntiata; ut eum, qui nuntium hunc adtulerat, lapidibus obruerent, ingentemque lapidum acervum ſuper eum excitarent. Tantam unius viri mors publicis in rebus efficere mutationem potuit.

Cæterum Joviano celeriter oppida percurrente, quod ea luctus atque mæror occupaſſent, nec læti jucundive quidquam exhibere, pro iſtorum more populorum, poſſent: quotquot erant ſatellitio Imperatoris deputati milites, Antiochiam cum Imperatore profecti ſunt, univerſo exercitu Juliani cadaver comitante; quod in Ciliciam deportatum, quodam in ſuburbio Tarſi regiæ ſepulturæ mandatum fuit, ad tumulum hujuſmodi epigrammate adſcripto:

Tigride Julianus jacet heic poſt fata relicto,

ἐνέδοσ τοῖς Πέρσαις ποιεῖν εἰς αὐτοὺς ὅ τι βούλοιντο. Νισιβινοὶ δὲ, ἀναχωρήσεως εἰς τὸ μεταστῆναι τυχόντες, οἱ μὲν πολλοὶ καὶ σχεδὸν ἅπαντες, εἰς τὴν Ἀμίδαν ἀπανέστησαν· ὀλίγοι δὲ ἑτέρας κατῴκησαν πόλεις· πάντα δὲ ἦν οἰμωγῆς καὶ θρήνων μεστά· πόλεως ἑκάστης ἐπιπλαζούσης τοῖς Περσῶν ἐφόδοις, Νισίβιος δοκεῖσης αὐτοῖς, οἰομένοις. Καρρηνοῖς δὲ τοσοῦτον ἐγένετο πένθος τῆς Ἰουλιανοῦ τελευτῆς μεμυθευμένης, ὥστε τὸν ἀπαγγείλαντα καταλεῦσαι, σωρόν τε λίθων μέγιστον ἐπ' αὐτῷ ἀνεγεῖραι. τοσοῦτον ἴσχυσεν ἀνδρὸς ἑνὸς τελευτὴ τοῖς κοινοῖς πράγμασιν ἐμποιῆσαι μεταβολήν.

Ἰοβιανοῦ δὲ σπουδῇ τὰς πόλεις διαδραμόντος, οἷα δὴ πένθει καὶ συγχύσει τῆς πόλεως ἐχομένους, καὶ ἱλαρὸν οὐδὲν ἢ χάριεν ἐνδείξασθαι (καθάπερ ἦν ἔθος τοῖς αὐτόθι δήμοις) ὑφισαμένων, παρεγένοντο μὲν τῶν στρατιωτῶν ὅσοι τῆς δορυφορείας εἶχον τάξεως τὴν Ἀντιόχειαν ἅμα τῷ βασιλεῖ· εἵπετο δὲ καὶ ὁ στρατὸς ἅπας τοῦ Ἰουλιανοῦ σώματος, καὶ τοῦτο μὲν εἰς Κιλικίαν ἀπενεχθέν, ἔν τινι Ταρσῶν προαστείῳ βασιλικῇ ταφῇ παρεδόθη, καὶ ἐπίγραμμα προσεγράφετο τῇ τάφῳ τοιόνδε·

Ἰουλιανὸς μὲν Τίγριν ἀλάξας
ἐνθάδε κεῖται,

1. Epigramma, quod in Zonara occurrit, quatuor conſtat verſibus.
Κυδιανὶ ἐκ μεγεθεὶς ἀπ' Εὐφράτεο ῥοάων

Ἀμφὶ-

Ἀμφότερον βασιλεὺς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχμητής.

Rex pariter bonus, & bellator acerrimus idem.

Ἐχειμῶ δὲ τὴν ὅλην ἀρχὴν Ἰοβιανὸς, ἅμα τε διεπίστει, καὶ τοῖς ἐν Παιονίᾳ στρατοπέδοις Λουκιλλιανὸν, ὄντα κηδεστὴν αὐτῷ, καὶ Προκόπιον, καὶ Οὐαλεντινιανὸν, ὃς μετὰ ταῦτα γέγονε βασιλεὺς, ἐξαπέστελλε, πρὶν ἢ Ἰουλιανοῦ τελευτὴν ἀπαγγελθῆναι, καὶ ὅπως εἴη μετ' αὐτὸν αὐτοκράτωρ προβεβουλευμένος. ἀλλ' οἱ ἐν τῷ Σιρμίῳ Βαταῖοι, πρὸς φυλακὴν ἀπολελειμμένοι τῆς πόλεως ἅμα τῇ ἀκοῇ, καὶ μὴ Λουκιλλιανὸν, ὡς πολεμίων κακῶν ἄγγελον, διεχρήσαντο, ἐν οὐδενὶ τὸ πρὸς Ἰουλιανὸν συγγενείας αἰδοῖ, ἀμφῆκες ἀθῶον· Οὐαλεντινιανὸς δὲ ἀμφοῖν, καὶ ἐξ ἐκείνων διέφυγε θανάτου. Ἐξορμήσαντι δὲ τῆς Ἀντιοχείας Ἰοβιανῷ, καὶ ἐχομένῳ τῆς ὁδοῦ, νόσος αἰφνιδίως ἐνέκλασε, καὶ Βιθυνίας ἐν Δαδαζάνοις, [1] ἐπὶ-

Jovianus, ſummo intentus imperio, quum alia diſponebat, tum ad exercitus in Pannonia Lucillianum ſocerum ſuum, & Procopium, & Valentinianum, qui ſecundum hæc factus eſt Imperator, ablegavit; ut & Juliani mortem eis nuntiarent, & ſe, poſt illum, principem lectum exponerent. Sed apud Sirmium Batavi, qui ad opidi præſidium relicti fuerant, quum primum hæc audiviſſent: Lucillianum, veluti tantorum malorum nuntium, interfecerunt, adfinitatis imperatoriæ nulla ratione habita: Procopium, cognationis cum Juliano reverentia tacti, dimiſerunt illæſum. Valentinianus autem fuga elapſus, morti ab eis imminenti ſemet eripuit. Quum autem Jovianus Antiochia diſceſſiſſet, Conſtantinopolim pergens; ſubitus eum morbus in

---

Πέρσιδ' ἐκ γαίης ἀτελευτήτῳ ἐπὶ ἔργῳ
Κινήσας στρατιὴν τόδ' Ἰουλιανὸς λάχε σῆμα·
Αὐθόμενος, &c.

Videamus jam qualis audiat Julianus vel Paganorum ſuffragio, quippe cum Zoſimus nihil omittat, quod Chriſtiano nomini maculam poſſit inurere, nihil reprehendat in Imperatore Ethnico ac Apoſtatâ; quid de illo cæteri ſenſerint exponendum eſt. Apud Marcell. Vir audit *levioris ingenii, lingua fuſioris, ſuperſtitioſus magis quam ſacrorum legitimus obſervator.* Idem porro etſi Julianum juſtitiæ famâ fuiſſe in ſignem prædicet, *illud tamen inhumanum cenſet, quod docere vetuit magiſtros Rhetoricos & Grammaticos Chriſtianos ne tranſirent à numinum cultu.* μὴ δεῖν λόγων μοῦσας αὐτῷ ὀνομάζοντας καὶ ἀφελείας ἀπολαύειν καὶ δι' αὐτῶν ὠφελίζοντας καθ' αὑτῶν. Unde Apollinarius ad Pſalterii Metaphraſin ſe contulit, ſeu ut alii ad veterem Hebræorum hiſtoriam ad regnum Saulis uſque carmine heroico conſcribendam, Gregorius item magnus poeſi operam dedit. *Videſis Zonaram annalium t. 3. cap. de Jul. Sozomenum lib 5. c. 17. Hiſt. Eccl.*

1. Sylb. rectius [πήγαις] de Joviani morte alii alia. Videſis Eutrop. lib. 10. Marcell. lib. 25.

Dada-

Dadaſtanis Bithyniæ corripiens, vitæ finem adtulit: quum octo menſes imperaſſet, nec publicis in rebus quidquam ex uſu conſtituere potuiſſet. Conſultatione propoſita, quiſnam reipublicæ præficiendus eſſet: varii quidem, & de variis ſermones tam ab exercitu, quam à ducibus habebantur: ſed omnium ſuffragia in unum Saluſtium, præfectum prætorii, concurrebant. Illo ſenectutem prætendente, ac propterea rebus laborantibus ſe ſuffecturum negante; filium ſummæ rerum præfici poſtulabant. At quum juvenem eſſe, nec alioquin ad tanti imperii molem ſatis idoneum diceret: in hoc quidem tempore, quo minus præſtantiſſimum ſui ſeculi virum eligerent, aberrarunt. Hinc in Valentinianum collata ſuffragia; qui Cibali oriundus erat, (id oppidum eſt Pannoniæ) vir bellis haud paucis exercitus, at eruditionis omnis expers. Nihilo minus abſentem arceſſebant, nec multi dies abiere, dum reſpublica principe carebat. Quum autem ad exercitum Nicææ, quæ vrbs eſt Bithyniæ, veniſſet; inito ibidem imperio, ceptum iter proſequebatur.

γαμβρὸς τ βίᾳ τὸ τέλος αὐτῷ, μιλῶνος μὲ ὀκλὼ βασιλεύσαντι, ἀμαθεῖναι δέ τι τῆς κοινῶν πραγμάτων ἐς δέον ἀδυνατέντι. Βελῆς δὲ ἦρ τ πέμπειν δέον πρεσβῆναι τ πολιδόματος, πρεσβυτείσης, πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι πολλῶν ἐλέγοντο λόγοι τῷ στρατοπέδῳ, καὶ τοῖς τὰς ἡγεμονίας ἔχουσι. πάντων δ' ἡ ψῆφος, εἰς ἕνα συμπίπτειν· Σαλούστιον τ αὐλῆς ὕπαρχον. τ δ' τὸ γῆρας προϊσχομένου, καὶ διὰ τοῦτο φάσαντος ἂν οἷός τε ἔσεσθαι πεπονημένοις ἀρκέσειν τοῖς πράγμασι, τ παῖδα γοῦν ἧκειν εἰς τιμὴν τῆς ὅλων ἀρχῆς ἐλθεῖν. τοῦτο δ' καὶ νέον εἶναι, καὶ ἀδὲ ἄμφω ὁπηνίκα πρὸς τοσαύτης ἀρχῆς ὄλκον εἰπόντος, τ τε πάντων ἀμείνονος τ καθ' ἑαυτὸν ἀνδρὸς αἱρέσεως τότε διήμαρτον. ἤνεγκαν δ' τιμῇ ψῆφον ὅτι Βαλεντινιανὸν, ὃς ἐκ μὲν Κιβάλης ὥρμητο, (πόλις δ' αὕτη Παιονική) πολέμων δὲ μετασχὼν καὶ ὀλίγων, παιδεύσεως ἀδημίας μετεῖχεν· μεταπέμπονται δ' αὐτὸν ὅμως, ἐν παρόντα. καὶ ἡμερῶν ἐ πολλῶν ἐτρίβετο χρόνος, ἐν ἀναρχίᾳ τ πολιδόματος ὄντος. ἐπεὶ δὲ κατέλαβε τὸ στρατόπεδον ἐν Νικαίᾳ πόλει τ Βιθυνίας, ἐκεῖσε προσελαβὼν τιμὴ βασιλείαν, εἶχετο τ ὅτι τὸ πρόσω πορείας.

---

1. Qui jam ante, defuncto Juliano, ſenectutem cauſatus eſt.

ΖΩΣΙΜΟΥ

Κόμητος καὶ Ἀποφισκοσυνηγόρου

ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΕΑΣ

Βιβλίον Τέταρτον.

ZOSIMI

Comitis & Exadvocati Fiſci,

HISTORIÆ NOVÆ

Liber Quartus.

Τὰ μὲν δὴ ἄχρι τοῦ περὶ Ἰοβιανοῦ τελευτῆς, μετ' ὀλίγον Οὐάλεντινιανὸς ἡρέθη τῶν Ῥωμαϊκῶν προεστάναι πραγμάτων, ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἀνειλήφαμεν βίβλῳ. νόσῳ δὲ χρονίᾳ τὴν ὁδὸν ἐνσκηψάσης αὐτῷ, καὶ τοῦ φύσει πρὸς ὀργὴν τὸν ἀνδρὸς ἕτοιμον, εἰς ὠμότητα μείζονα, καὶ διαφορὰν ἄκραν ἀνασπάσης, ὑποψία μὲν αὐτὸν εἰσήει ψευδὴς, ὡς ἐκ πινος γοητείας ὑπὸ τῶν Ἰουλιανοῦ φίλων αὐτῷ [1] σκαιωρηθείσης νοσοίη· κατηγορίαι δὲ κατά τινων ἦσαν ὀφθαλμῶν, ἃς ἀσχινία τε καὶ φρονήσεως ἐλέγχους ὁ τῆς αὐλῆς ὕπαρχος· ἦν δὲ

QUæ igitur geſta fuerunt ad obitum uſque Joviani, poſt quem Valentinianus lectus fuit, uti rebus Romanis præeſſet; libro ſuperiore complexi ſumus. Quum autem morbus in itinere Valentinianum invaſiſſet, atque hominem ad iram natura proclivem, majorem ad crudelitatem, & extremam inſaniam impuliſſet; ſuſpicionem falſam concipiebat, quaſi ex veneficio quodam, Juliani amicorum fraude parato, ægrotaret. Et accuſationes adverſus quoſdam illuſtres inſtituebantur; quas ſagacitate pruden-

1. Leg. credo σκευωρηθείσης, etiamſi σκαιωρέω ſig. *perperam ago.*

tiaque

tiaque ſua præfectus prætorii diſcutiebat. Eo munere Saluſtius adhuc fungebatur. Quum morbus remiſiſſet, Nicæa relicta, Conſtantinopolim acceſſit. Exercitu, cæteriſque neceſſariis hortantibus, imperii conſortem ſibi deligeret, ut, ſi quis caſus accideret, non deeſſet, qui rebus opem ferret; nec eadem perpeterentur, quæ morte Juliani perpeſſi fuiſſent: huic admonitioni obtemperat; animoque ſecum hinc inde verſato, de cunctis, quos mente conceperat, Valentem fratrem deligit; ratus hunc omnium ſibi fidiſſimum fore. Illum igitur imperii conſortem adpellat. Dum autem uterque Conſtanſtinopoli degeret, qui Juliani familiaribus inſidiabantur, non intermittebant tum coram imperatoribus ſermones ſerere, quaſi principibus illi ſtrucrent inſidias; tum brutam plebem concitare, ut ejuſmodi voces jactaret. Imperatores autem, qui cæteroqui Juliani familiaribus infeſti eſſent, tunc etiam magis ad illos odio perſequendos inſurgunt, ac lites excogitant, nulla ratione ſubnixas. Et graviſſime Valentinianus Maximo philoſopho ſuccenſebat, criminationis cujuſ-

ἐπ Σαλούστ@. Ενδόσης δὲ αὐτῷ τ νόσυ, τ Νικαίας ἀπαιρεθείσης, εἰς τ Κωνσταντινούπολιν παρεγένετο, τ δὲ στρατοπέδυ, κ τ ἄλλως πρὸς αὐτὸν ὀπτηδείως ἐχόντων, ἐλέσθαι κοινωνὸν τ βασιλείας ἐβουλεύοντο, ὅπως, εἴπις τοῖς πράγμασι συμβαίη πεῖσαι, ἔχοιεν τ αὐτιλημψόμυον, κ μὴ ταὐτὰ πάσχοιεν οἷς ὑπὸ τῆς Ιυλιανῦ πεπόνθασι τυχῆς· πείθεται τῇ παραινέσει· κ στρέψας ἐν αὐτῷ γνώμην, ἐκ πάντων ὧν ἔλαβε χειρῶν, [1] Οὐάλεντα τ ἀδελφὸν αἱρεῖται, πρότερον αὐτῷ πάντων ἐμπιστεύσασθαι. τοῦτον γοῦν ἀποδείκνυσι κοινωνὸν τ ἀρχῆς. Αμφοτέρων δὲ κατ τ Κωνσταντινούπολιν ὄντων, οἱ τοῖς Ιυλιανῷ γνωρίμοις ἐπιβουλεύοντες, ἃ διέλειπον πρό τ τ βασιλείων κατασπείροντες λόγους, ὡς ἐπιβουλεύοιεν ὅτοι τοῖς βασιλεῦσι, κ τὸ ἄλογον πλῆθ@ εἰς τοιαύτας ἐρεθίζοντες ἐκβοήσεις. οἱ δὲ βασιλεῖς, κ μᾶλλον πρὸς τοὺς Ιυλιανῦ γνωρίμους ἀπεχθῶς ἔχοντες, τότε δὴ μᾶλλον εἰς τὸ κατ' αὐτῶν ἐξανίσταντο μῖσ@· κ κρίσεις ἐπινόουν, λόγον ὁδαμόθεν ἐχούσας. ἐμπικραίνεται δὲ Οὐαλεντινιανὸς Μαξίμῳ καλῷ ἀγαθῷ τῷ φιλοσόφῳ, ἀφορμήν τινα κατ' νοῦν ἔχων, [2] ἣν

---

1. Qua de re cum primores percunctaretur quemnam oporteret imperii conſortem adſciſci, reſpondit fidentius Dagalaiphus. *Si tuos amas*, Imperator optime *habes fratrem: ſi rempublicam, quære quem veſtigas.*

2. Tribunatu enim exutus eſt Valentinianus à Juliano eo quod ſe Chriſtianum profiteretur.

ἔπυχεν

ἔτυχεν ὅτι τ Ἰουλιανᾶ χρόνων κατ' αὐτᾶ ποιησάμενος, ὡς διὰ τ τῆς Χριστιανῶν θρησκείαν τοὺς θείους δεσμοὺς ἀσεβήσαντος. διὰ τάτων ἀφίλκυσεν αὐτοὺς τέως ἡ περὶ τὰ πολιτικὰ καὶ στρατιωτικὰ κηδεμονία τ καὶ φροντίς.

Ἐξάπαντος τοίνυν ὅτι τὸ διανεῖμαι τὰ ἔθνη τοῖς ἄρχουσι, καὶ τίνας δέοι τ βασιλικῆς αὐλῆς ἐπιστατῆναι τ φυλακήν. οἱ μὲν ἂν ἄλλοι πάντες, ὅσοι δηλαδὴ Ἰουλιανᾶ διοικήσεις ἐθνῶν ἢ ἄλλας ἀρχὰς ἔτυχον ὀπιτεταγμένοι, παρελύοντο τάτων· ἐν οἷς καὶ Σαλούστιος ὁ τ αὐλῆς ὕπαρχος, ἦν μόνου δὲ Λεοντίου καὶ Βίκτωρος, οἷς εἶχον πρότερον στρατιωτικῆς ἀρχαῖς ἐπιμεινάντων ἡγεμονίαις, παρήει ὅτι τὰς ἀρχὰς, ὡς ἔτυχον, οἱ τάτων ἐπιθυμοῦντες τυγχάνειν· ἑνὸς τότε δόξαντος γίνεσθαι καὶ λόγου. εἰ γάρ τις αὐτῶν ὅτι δικαίοις μέμψεσιν ἥλω, δίκην ὑπέσχε συγγνώμης ἀδεμιᾶς ἀξιούμενος.

Τάτων αὐτοῖς ὕτω διαχειμένων, ἐδόκει τῷ Οὐαλεντινιανῷ, διελομένῳ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὴν ἀρχὴν, ἐπιτρέπειν μὲν αὐτῷ τὴν ἑῴαν, ἄχρις Αἰγύπτου καὶ Βιθυνίας καὶ Θράκης· λαβόντα δ' τὰς ἐν Ἰλλυριοῖς πόλεις αὐτὸν, εἰς τὴν Ἰταλίαν διαβῆναι, καὶ τὰς ἐν ταύτῃ πόλεις ἔχειν ὑφ' ἑαυτῷ, μετὰ τ ὑπὸ τὰς Ἄλπεις ἐθνῶν, Γαλατίας τε, καὶ τῆς Βεττανικῆς νήσου, καὶ Λιβύης ἁπάσης. Τῆς τοίνυν ἀρχῆς ὕτω διαιρεθείσης, ὁ Οὐαλεντινιανὸς

dam memor, qua Juliani temporibus Valentinianum detulerat; quasi propter religionem Christianam ille sacros in ritus impie deliquisset. Sed ab his eos id temporis civilium militariumque rerum cura revocabat.

Quapropter ad distribuendos prætidibus populos se convertebant, & quibus aulæ imperatoriæ custodia committenda esset. Itaque cæteri omnes, quibuscunque à Juliano gentium administrationes, aliive magistratus crediti fuerant, abdicabantur; quorum in numero præfectus etiam prætorii Salustius erat: solo autem Arintheo & Victore, quæ prius habebant ceu duces imperia militaria retinentibus; ad magistratus reliquos fortuito perveniebant, qui eos adfectabant: quum quidem unum hoc ex rationis præscripto fieri videretur. Nam si quis eorum justis querelis convictus fuisset, nullam impetrans veniam, pœnas luebat.

His ita constitutis, visum est Valentiniano, diviso cum fratre imperio, curæ quidem illius orientem ad Ægyptum usque, Bithyniamque ac Thraciam, permittere: se vero, sortitum Illyricas urbes, in Italiam transire, atque urbes in ea sitas, una cum transalpinis nationibus, & Hispania, & insula Britannia, totaque Africa, juri suo reservare. Diviso in hunc modum imperio, Valentinianus occepta severius gu-

bernatione, magiſtratus recte atque ordine conſtituebat; & in exactionibus tributorum, ac militaribus annonis, quæ inde ſuppeditabantur, rigidiſſimus erat. Et quia legum quoque promulgationes inſtituere decreverat, exorſus ab ipſo lare, quod aiunt, nocturna ſacra fieri prohibuit: qua lege coercere volebat ea, quæ ſcelerate deſignarentur. Sed quum Prætextatus, qui proconſule Græciam adminiſtrabat, vir omni virtute præſtans, hanc legem diceret vitam injucundam & acerbam victu Græcis parituram, ſi futurum eſſet, ut myſteria ſanctiſſima, quæ genus humanum continerent, prohiberentur: peragi ea rite, vi legis ſuæ ceſſante, permiſit; ita tamen, ut omnia ſecundum patritas conſuetudines, quales ab initio fuiſſent, perficerentur.

Tranſrhenani vero Barbari, qui quam diu Julianus ſuperſtes erat, nomen Romanum metuebant, & ſat habebant, ſi nemo quid eis in ſolo ſuo quieſcentibus exhiberet moleſtiæ, morte Juliani nuntiata, ſuis continuo ſedibus egreſſi, ad gerendum contra Romanos bellum ſeſe parabant. Quo Valentinianus animadverſo, copias & pedeſtres, & equeſtres, & armaturæ levis, uti par erat diſponebat; ſitaque ad Rhenum

ἐμβριθέστερον τῇ ἀρχῇ προσελθών, ἄρχοντάς τ' ἐν κόσμῳ προῆγε, καὶ περὶ τὰς εἰς τὸ εἰσφορῶν, καὶ τὰς ἐκ τῶν χορηγουμένας στρατιωτικὰς σιτήσεις, ἀκριβέστατος ἦν. ἐπεὶ δὲ καὶ νόμων εἰσφορὰς ἐγνώκει ποιήσασθαι, ἀφ' ἑστίας ὥσπερ ἀρξάμενος, τὰς [1] νυκτερινὰς ἐκώλυε θυσίας ἐπιτελεῖσθαι· τοῖς μυστικῶς μὲν ἐν περιπλόοις ἐμποδὼν διὰ τοιῶνδε νόμων ψυχὰς βουλόμενος. ἐπεὶ δὲ Πραιτεξτάτος, ὁ τὴν Ἑλλάδος τὸ παλαιὸν ἔχων ἀρχὴν, ἀνὴρ ἐν πᾶσιν ἀφικτέπων τὸ ἀρίστου, τοῦτον ἔφη τὸν νόμον ἀβίωτον τοῖς Ἕλλησι καλαιήσειν τὸν βίον, εἰ μέλλοιεν κωλύεσθαι τὰ συνέχοντα τὸ ἀνθρώπινον γένος ἁγιώτατα μυστήρια καὶ δεσμῶν ἐκτελεῖν, ἐπέτρεψεν, ἀρχοντος τὸν νόμου· πράττεσθαι δὲ πάντα κατὰ τὰ ἐξ ἀρχῆς πάτρια.

Τῶν δὲ ὑπὲρ τὸν Ῥῆνον Βαρβάρων ἕως μὲν Ἰουλιανὸς ἦεν, τὸ Ῥωμαίων ὄνομα δεδιότων, ἀγαπῶντα δὲ εἰ μηδεὶς αὐτοῖς κατὰ χώραν μένουσιν ἐνοχλοίη, τοῦτο τελευτῆς ἀγγελθείσης, ἀπαίσης αὐτίκα τῶν οἰκείων ἑδῶν, καὶ πρὸς τοὺς κατὰ Ῥωμαίων παρεσκευάζοντο πόλεμον. ὑπὲρ αἰδόμενος Οὐαλεντινιανὸς, δέκατον, ὡς προσῆκον ἦν, τὰ στρατόπεδα, πεζά τε, καὶ ἱππικά, καὶ ψιλά· καὶ ἅμα ἐπικειμένων τῷ Ῥήνῳ

1. Iſtiuſmodi tamen conventus meliore inſtituto à Chriſtianis celebratos ſuſtuliſſet Trajanus, niſi perſpectâ Chriſtianorum innocentiâ, Plinius interceſſiſſet.

πόλεων

πόλεων ἐποιεῖτο τὴν δέουσαν φυλακήν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, καὶ ἔξω παντὰ πασιν ὧν πολεμικῆς πείρας, Οὐαλεντινιανὸς διεπύθετο. Οὐάλεντα δὲ πολλαὶ παντα χόθεν περιίσαν το παραχαὶ, πρότερον μὲν ἀπροσδόκητα πείσαντα βίον, ἄφνω δὲ βασιλείαν περιλαβόντα, καὶ τὴν περὶ πραγμάτων ὄγκον ἀφέροντα. οὔτε γὰρ Πέρσαι, τῇ διὰ τὴν ὁπὸ Ιοβιανῦ σπονδῶν ἐπαρθέντες πλεονεξίᾳ, καὶ τὰς ἐφόδους ἐπ' ἀδείας ποιήσαντο, Νισίβιος ὑπ' αὐτοῖς γεγενῆσθαι, εἶλκον χρὸς ἑαυτὸς τὴν βασιλέα, τὰς τῆς ἑῴας συνταράττοντες πόλεις. καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐξορμήσαντος, συμβέβηκεν ἡ κατὰ Προκόπιον ἐπανάστασις. τούτῳ γὰρ Ιουλιανὸς ὡς γήμει συναποδημῶν, μέρος τι τῆς δυνάμεως ἐμπιστεύσας, ἐκέλευσεν ἅμα Σεβαστιανῷ διὰ τῆς Ἀδιαβηνῆς χωρῆσαι, ἀπαντῆσαί οἱ δι' ἑτέρας ὁδοῦ κατὰ τὴν πολεμίων ἰόντι, δοὺς αὐτῷ καὶ βασιλικὴν στολὴν ἔχειν, [1] δι' αἰτίαν πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἠγνοημένην. ἐπεὶ δὲ ὁ δαίμων εἰς ἕτερόν τι τῶν πραγμάτων ἦγε τύχην, καὶ μετὰ Ιουλιανὸν τελευτὴν Ιοβιανὸς εἰς τὸ βασίλειον ἀναβέβηκε θρόνον, δραμὼν δρόμος ὁ Προκόπιος, [2] τὴν δεδομένην αὐτῷ βασιλικὴν ἐσθῆτα, Ιοβιανῷ παρέδωκεν· ὑφ' ὅτου δὲ ἔλαβεν, ὡμολόγει, καὶ ἐξελι-

oppida neceſſario præſidio muniebat. Atque hæc Valentinianus, rei bellicæ non omnino rudis, in hunc modum ordinabat. Valentem vero multæ perturbationes undique circumſtabant, qui deſidem prius egiſſet vitam, & ſubito conſequutus imperium fuiſſet, nec rerum molem ſuſtineret. Nam & Perſæ, quod potior ipſorum eſſet conditio per indutias ſub Joviano factas, animis elati; ſummaque cum licentia, Niſibi ſuam in poteſtatem redacta, graſſantes, orientis oppida conturbando, Imperatorem ad ſe trahebant: & quum is egreſſus Conſtantinopoli fuiſſet, auctore Procopio ſuſcitata rebellio contigit. Huic enim Julianus, ut ſanguine ſibi juncto, parte copiarum credita, mandarat, ut cum Sebaſtiano per Adiabenen itinere facto, ſibi per aliam viam in hoſtem eunti occurreret: conceſſo eidem, ut amictum imperatorium haberet, ob cauſam cæteris omnibus ignotam. Poſtea vero quam Deus alio rerum fortunam tranſtulerat, ac poſt obitum Juliani Jovianus imperatorium illud ſolium conſcenderat: confeſtim advolavit Procopius, ac datam ſibi veſtem imperatoriam Joviano tradidit, & quamobrem hanc accepiſſet, faſſus eſt: enixe ro-

1. Rationem à Marcellino petas licet: *mandarat* enim *ſi ſubſidia rei Rom. languiſſe ſenſiſſet, Imperatorem ipſe ſe provideret ocyus nuncupari.*

2. Qui tamen ſec. Marc. ne ob rationem prius allatam indemnatus occideretur ſubinde ſe è medio conſpectu diſcrevit.

gans Imperatorem, ut militari se sacramento liberaret, & agriculturæ ac rei familiaris studio incumbentem, in otio vivere permitteret. Quo impetrato, Cæsaream, quæ Cappadociæ urbs est, una cum uxoribus & liberis est profectus: quod istic habitare decrevisset, ubi & prædia magni pretii possidebat. Hic eo commorante, Valentinianus & Valens Imperatores lecti, prius etiam suspectum habentes, confestim mittunt, qui hominem comprehenderent. Ille se his dedere, potestatemque facere perducendi, quo vellet: saltem petere, prius ut cum uxore colloqui, liberosque suos videre sibi permitterent. Quo concesso, epulum eis parat: & obrutos vino conspicatus, cum omnibus suis ad Pontum Euxinum cursu contendit. Inde, navim ingressus, ad Taurianam Cherronesum pergit: ubi commoratus ad aliquod tempus, & animadverso, nullam in incolis esse fidem, veritus ne aliquando adventantibus iis, qui se istic perquirerent, dederetur; onerariam præternavigantem videns, eique se cum suis committens, Constantinopolim noctu pervenit. Quumque divertisset ad quendam, ex consuetudine pristina sibi famipάρὰ τὸν βασιλέα, τ᾽ ἐκ στρατείας αὐτὸν ἀνεῖναι, καὶ ἐν ἡσυχίᾳ συλλογωρῆσαι βιῶναι, γεωργίᾳ καὶ ὀπωρικείᾳ τῆς οἰκείων ἐκπαρεξόντα. καὶ τούτῳ τυχὼν, ὅπι τὴν Καισάρειαν, ἣ Καππαδοκίας ἐστὶν, ἅμα τ γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐχώρει, τ παντὶλω οἰκεῖν ἐγνωκὼς, οἷα ἐν αὐτῇ τὰ τίμια κλήματα ἔχων. διατρίβοντος δ᾽ αὐτοῦ κατ᾽ αὐτλω, αἱρεθέντες αὐτοκράτορες Οὐαλεντινιανὸς καὶ Οὐάλης, ἐπειδὴ καὶ πρότερον ὑποπτως πρὸς αὐτὸν ἐχοντες, ἔστελλον ὃς ἀγξοντα τὸν συλληψόμενον· ὁ δ᾽ παρεδίδου τοῖς ἑαυτὸν, καὶ ἄγειν ἐπέτρεπεν ὅποι βούλοιντο, πρότερον τῇ γυναικὶ λαλῆσαι καὶ τὰ τέκνα θεάσασθαι συγχωρήσαντες. ἐπεὶ δ᾽ ἐνδεδώκασιν, ἑστιᾶσιν αὐτοῖς παρασκευάζει· καὶ οἰνωθέντας ἰδὼν, ἅμα τοῖς οἰκείοις ἅπασιν ὅπι τὸν Εὔξεινον ἔδραμε πόντον· ἐκεῖθεν τ νεὼς ὁπλας, ὅπι τὴν Ταυρικὴν διὰ Χερρόνησον. χρόνον δέ τινα διατρίψας αὐτόθι, καὶ τοὺς οἰκήτορας διασκέψας, ὀλιγωρίαν ἐν αὐτοῖς ἔχοντας πίστ, δεδιὼς μή ποτε τοῖς ὀπζητήσασιν ἀφικνουμένοις αὐτὸς ὑποδοθείη, παραπλέοντ᾽ ἰδὼν ὁλκάδα, καὶ ταύτῃ ὑποδὺς ἑαυτὸν καὶ τοὺς οἰκείους, τ᾽ Κωνσταντινούπολιν καταλαμβάνει, νυκτὸς ἔτι οὔσης. καταλύσας δ᾽ παρὰ 3 τινα τ ἐκ παλαιότητος συνηθείας

1. Leg. [γυναικὶ] ut infra.

2. Aliter longe Marcell. qui Procopio refert Chaledone clam agentem aliquoties se Constantinopolin contulisse, ut rumores colligeret, & siqua daretur, rerum novarum captaret occasionem.

3. Stratagium nomine, ex Palatino milite senatorem.

ὄντων

ὄντων αὐτῷ γνωρίμων, καὶ ἀσκεψάμενος τε ὅπως ἔχοι τὰ τῆς πόλεως μὴ ἧττον τῆς βασιλέως ἀποδημίας, ὅπῃ δὴ ποτε πραγμάτων διενοεῖτο, ταύτῃ αἰσχὴν ποιησάμενος τὴν ὁπῃδήσεως.

Ἦν τις εὐνοῦχος, Εὐγένιος ὄνομα, τῆς βασιλικῆς αὐτῆς ἐκβεβλημένος αὐλῆς, ὑμῶς ὃ πρὸς τοὺς κρατοῦντας καὶ ἔχων, τοῦτον οἰκειωσάμενος ὁ Προκόπιος, ἐπειδὴ καὶ κύριον εὗρεν ὄντα πλούτου παμπόλλου, φράζοι τέως τίς εἴη, καὶ ἐπὶ τίνα ἥκοι χειρίαν, καὶ ὅπως δέοι τοῖς πράγμασιν ὁπῃδεῖν. τῷ δὲ κοινωνεῖν ἅπασι τοῖς ἐπιχειρουμένοις ὁμολογήσαντος, καὶ ἔνθα δὴ αὖ δέησις χρήματα χορηγεῖν, παρεσκεύαστο ἐποίησαντο τῆς πρᾶξεως, τὸ ἀμφιδεῖραι χρήμασι τὴν ἐν τῇ πόλει καθιστάμενην φρουράν, [1] ἣν τάγματα στρατιωτῶν δύο ἐπλήρου. δέκας δὲ πρὸς τούτοις ὁπλίσαντες, καὶ σὺν πολλῷ πόνῳ πλήθους καὶ ὀλίγου συναγαγόντες, οἷα πολλῶν ἐν τούτοις ἑαυτοὺς ἐκόντες ἐπιδιδόντων, νυκτὸς ἀωρὶ τὸ πλῆθος ἐπαφέντες τῇ πόλει, συνετάραξαν ἅπαντας· καὶ οἴκοθεν ἕκαστοι παρελθόντες, ἐθεάσαντο Προκόπιον ὥστε ἀπὸ σκηνῆς βασιλέα χειραδέντα. θορύβου δὲ μεγίστου τὴν πόλιν ἅπασαν ἔχοντος, ἀδηλός τις ἦν ἐν ἑαυτῷ τὸ φρονεῖν τὰ δέοντα δυναμένων, διὰ τὸ τῆς ἐπιχειρήσεως ἀπροσδόκητον.

liarem, & ſtatum urbis poſt Imperatoris profectionem conſideraſſet: regnum adfectare cogitat; hoc ejus invaſionis initio facto.

Erat eunuchus quidam, cui nomen Eugenius, ex aula imperatoria non ita pridem ejectus, qui parum bene adfectus erga principes eſſet. Hoc ſibi familiariter conciliato Procopius, quem & magnas opes poſſidere compererat; quinam eſſet, & quamobrem adveniſſet, quove pacto res adgredi oporteret, indicat. Illo pollicito, ſe venturum in ſocietatem omnium, quæ tentarentur; atque etiam pecunias, ubi uſus poſceret, ſuppeditaturum: ab hoc exorſi ſunt principio, ut conſtitutum in urbe præſidium, quod duobus militum numeris conſtabat, pecunia corrumperent. Præter hos ſervis armatis, nec magno labore non exigua multitudine coacta, pluribus ad hujuſmodi ſponte ſua ſemet offerentibus; intempeſta nocte copiis in urbem immiſſis, univerſos perturbarunt: quod quiſque ſuis ex ædibus egreſſi, Procopium, veluti regem ſcenicum, ſubito factum conſpicerent. Quum urbs tota maximo in tumultu verſaretur, nec apud ſe quiſquam illorum eſſet, qui poterant intelligere quid opus eſſet

1. Divitenſium & Tungritanorum, quos præmiorum ſpe ingentium pellexit Procopius. *De Eugenio nulla apud Amm. Marc. mentio.*

facto'

facto, propter conatus hujuſce caſum inexſpectatum: complures adhuc latere ſe Procopius exiſtimans, imperium ſibi ſe conſtabiliturum, modo res eatenus occulta foret, exiſtimabat. Quumque Cæſarium, quem Imperatores præfectum urbis conſtituerant; itemque Nebridium, quem poſt Saluſtium præfectum prætorii fecerant, adprehendiſſet: hos quæcunque ſibi viderentur, ad ſubditos ſcribere coegit. Et ſeorſum cuſtodiebat ſingulos, à communicandis conſiliis eos excludens. His ita deliberatis, ad prætorium ſplendide proceſſit: adſcenſoque tribunali, quod ante prætorium eſt, quum ſpebus omnes, largiſque promiſſis impleſſet: prætorium ingreſſus eſt, cætera procuraturus.

Et quoniam recens Imperatores inter ſe partiti fuerant exercitus, ad milites, qui nullo adhuc ordine, juſſu Imperatorum, hinc inde vagabantur, mittendos quoſdam cenſuit Procopius; qui, quoſcunque poſſent, ad ſe traducerent. Quod ſane perfacile confiebat, pecuniis in eos, eorumque duces diſtributis. Adeoque copiæ non contemnendæ ad eum confluebant: ac palam ad invadendum hoſtem ſe parabat.

προσδόκητον, ἐπὶ τὸς πολλὸς ὁ Προκόπιος λανθάνειν ἐδόκει, βεβαιώσειν ἑαυτῷ τὸ κράτος, εἰ λάθοι τέως, οἰόμενος. καὶ συλλαβὼν Καισάριον, ὃν ἔτυχον οἱ βασιλεῖς πόλεως ὕπαρχον καθεσήσαντες· ἐπὶ τῷ καὶ Νεβρίδιον, ᾧ τὴν αὐλὴν μετὰ Σαλούστιον παρέδωκαν τῇ ἀρχῇ· γράφειν τὰ αὐτῷ δοκοῦντα τοῖς ὑπηκόοις [1] ἠνάγκαζεν. ἐφύλαττε δὲ ἰδίᾳ ἕκαστον, τὸ μὴ κοινωνῆσαι σκέμματος αὐτοῖς ἀποκλείων. τούτων δὲ αὐτῷ βεβουλευμένων, εἰς τὰ βασίλεια προῆλθε λαμπρός. αὐλισθεὶς δὲ εἰς τὸ πρὸ τῆς αὐλῆς βῆμα, καὶ πληρώσας ἐλπίδων καὶ ἀδρῶν ὑποσχέσεων ἅπαντας, εἰσῆλθε, τῆς λοιπῆς ἐπιμελησόμενος.

Τῶν βασιλέων τοίνυν ἅπερ τὰ στρατόπεδα διῃρημένων, ὡνήσατο δεινὸν Προκόπιος ἐπὶ τοῖς στρατιώταις εἶναι ἀτάκτοις, καὶ κελεῦσαί τινα τῶν βασιλέων, τόπους ἐκ τόπων ἀμείβειν, ἐπιπέμψαι τινὰς, οἳ διώξοντες παίοντας, ὡς αὖ οἱοίτε ὦσιν, ὡς αὐτὸν μεταθῆσαι. καὶ τοῦτο [2] ῥᾳδίως ἠνύετο, χρημάτων αὐτοῖς ἅμα καὶ τοῖς τούτων ἡγεμόσιν ἀφθονίαν δεδωκότων· συνῄει τε πλῆθος καὶ ἀκαταφρόνητον αὐτῷ, καὶ πρὸς ὁπόσ-

1. Unde factum eſt quod Julius comes *quaſi Valentis juſſu ſeria ſuper Barbaricis motibus tractaturus Nebridii literis adhuc clauſi violenter expreſſis acceſſit Conſtantinopolin, ſtrictius tenebatur*: Marcell. lib. 26.

2. Quædam enim militum turmæ blande & liberaliter acceptæ, cum ad expeditionem per Thracias tranſirent, ſub execrationibus diris juravere in verba Procopii.

σιν αὐτὸν παρασκευάζεσθαι. πέμπει μὲν οὖν εἰς τὴν Βιθυνίαν μετὰ δυνάμεως Μαρκελλον, ὅπως συλλήψεται Σερηνιανοῦ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ βασιλικῶν ἱππέων, ἐκ παραδοκίας τοὺς διαφθεῖραι. συμφυγόντων δὲ αὐτοὺς εἰς τὴν Κύζικον, καὶ μὲν πόλιν εἶλε Μαρκελλος, καὶ ναυμαχίᾳ καὶ πεζῇ δυνάμει κρατήσας· Σερηνιανὸν δὲ, ἀμφυγόντα, καὶ εἰς τὴν Λυδίαν ἀναχωρήσαντα, συλλαβὼν, διεχρήσατο. τούτῳ τῷ πρήγματι Προκόπιος ἐπαρθεὶς, δυνάμεις τε κατὰ βραχὺ προσεποιεῖτο· καὶ ἦν ἤδη, κατὰ τὴν τῶν πολλῶν δόξαν, ἀξιόμαχος τοῖς βασιλεῦσι. Ρωμαίων τε γὰρ τάγματα καὶ Βαρβάρων αὐτῷ πλῆθος προσεπίδετο, πρὸς τούτῳ δὲ αὐτὸς ἐπεσπάσατο, τῆς Ἰουλιανοῦ τοῦ βασιλέως συγγενείας τὸ κλέος, καὶ τὸ συνεστρατεῦσθαι καθ' ἅπαντας τοὺς ἀμφισβητοῦντας ἐκείνῳ πολέμους. ἤδη δὲ καὶ ὀπαδῶν τινας ἔστελλε πρὸς τοὺς ἔχοντας τὴν τῶν Ἰσσηδόνων ὁπλιτικήν. ὁ δὲ, μείους ἀκμάζοντας ἔπεμπε συμμάχους αὐτῷ. καὶ ἄλλα δὲ βάρβαρα ἔθνη συνῄει, μεταδέξοντα τῆς ἐπιχειρήσεως. λαβὼν δὲ εἰς ἔννοιαν, ὡς ἐπὶ πρὸς ἄμφω δὴ οἱ τοὺς βασιλέας ἀγωνιστέον, ἄμεινον ἔκρινεν ἑνὶ τῷ πλησιάζοντι ἀμύνασθαι τότε, εἶτα σκέψασθαι τὸ μεταγενέστερον.

Itaque Marcellum cum exercitu in Bithyniam ablegat, ad comprehendendum Serenianum, & imperatorios equites, quos ille ſecum habebat; ſperans, eos ſe deleturum. At quum illi fuga Cyzicum ſe recepiſſent, oppidum illud Marcellus, navali prœlio, copiiſque terreſtribus ſuperior, occupavit: Serenianum fuga elapſum, & in Lydiam digreſſum, adprehendit, & occidit. Hoc elatus ſucceſſu victoriaque Procopius, paulatim & copias ſibi adjungebat, & jam opinione multorum, bello cum principibus gerendo par erat. Nam & Romanæ legiones, & copiæ Barbarorum ad eum confluebant. Præterea cognationis cum Imperatore Juliano ſplendor, homines in partes ipſius trahebat; & quod omnibus in bellis, quæ ille geſſerat, expeditionum ſocius fuiſſet. Quin & illuſtres quoſdam viros ad Scytharum tranſiſtrianorum principem ablegabat, qui decem ei millia robuſtorum militum in belli ſocietatem miſit. Itidem ad eum & aliæ nationes Barbaræ ſe conferebant, ut expeditionis participes eſſent. Quum autem ei, non cum ambobus Imperatoribus ſimul eſſe dimicandum, ad animum accidiſſet: præſtare judicabat, ut id temporis duntaxat adverſus proximum pugnaret; ac deinde, quid porro agendum eſſet, diſpiceret.

1. Videſis Aliſonis Tribuni commentum cujus, opera capta eſt hæc civitas. *Marcell. lib: citato.*

Ac

Ac Procopius quidem hæc agebat. Valens autem Imperator, accepto rebellionis hujus ad Phrygiæ Galatiam nuntio, territus ad ejus famam, totus perturbationis plenus erat. Sed quum eum Arbitio bono esse animo jussisset, ad bellum instruebat eas copias, quæ ad manum erant: simulque mittebat ad fratrem, qui nuntiarent, quantas res Procopius molitus fuisset. Valentinianus ei, qui ad defensionem & custodiam imperii, sibi traditi, satis idoneus non fuisset, minime ferendum auxilium censebat. Valens ad pugnam se comparabat, quum gerendo contra Procopium bello ducem Arbitionem cum imperio præfecisset. Ubi jam modo non manus conserturi essent exercitus, imperatoria quadam solertia temeritatem Procopii circumveniebat Arbitio; quamplurimos ex eis, qui ei militabant, ad se pelliciens, & ex his Procopii consilia prægnoscens. Quum vero copias Imperator, atque Procopius, contra se invicem ducerent; accidit, ut ad Thyatira sibi occurrerent exercitus: & paulum abfuit, quin Procopii pars victoria potita, rerum summam in ipsum transferret:

Αλλὰ Προκόπιος μὲν ἐν τούτοις ἦν· ὁ δὲ βασιλεὺς Οὐάλης, τὴν ἐπανάστασιν ἐν τῇ κατὰ Φρυγίαν Γαλατίᾳ πυθόμενος, καὶ ἐπλάγη μὲν ἅμα τῇ ἀκοῇ, καὶ ὀλίγου ἐταράχθη. [1] Ἀρβιτίωνος δὲ διεῤῥῆδην κελεύσαντος, ἔταττε μὲν ὡς εἰς πόλεμον τὰς ἔσας δυνάμεις. ἔστελλε δὲ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τοὺς ἀπαγγελοῦντας ὅσοις ὁ Προκόπιος ἐπεχείρησεν. ἅμα δὲ Οὐαλεντινιανὸς μὲν ἀπέγνω μὴ βοηθεῖν αὐτῷ, πρὸς φυλακὴν δὲ ἀρκέσαντι τῆς αὐτῷ παραδεδομένης ἀρχῆς. ὁ δὲ Οὐάλης, εἰς μάχην παρεσκευάζετο, τὴν στρατηγίαν Ἀρβιτίωνος, εἰς τὸν κατὰ Προκοπίου παρεσκευασμένον πόλεμον. μελλόντων δὲ ὅσον οὐδέπω τῶν στρατοπέδων εἰς χεῖρας ἰέναι, κατεστρατήγει τὴν τούτου παρόπτειαν Ἀρβιτίων, [2] παράγοντος ὅπη πλείστους τῶν συστρατιωτῶν, καὶ μάλιστα τούτων ὅσα Προκόπιος ἐβούλετο παρημαυρῶν. ἐπεὶ δὲ ἤλαυνον ἐπ' ἀλλήλους ὅ τε βασιλεὺς καὶ Προκόπιος, συμπεσόντες πως ὁρίσιν εἰς Θυάτιρα τὰ στρατόπεδα· μικρὸς δὲ ἐδέησεν ἡ Προκοπίου μοῖρα, τὸν ἑτέρων ἡγουμένων, τὸ τῶν παρασπόνδων εἰς αὐτὸν μεταθεῖναι ξύμπαν, τὴν Ορμίσδου, τοῦ Πέρσου παιδός, (ὁμώνυ-

1. Leg. Αρβητίωνος.

2. Cum enim Procopius Constantii filiam parvulam unâ cum matre lectică circumferens, maximum belli momentum in hoc consilio posuisset, *Arbetio provectior natu, & dignitate sublimior, simulac canitiem reverendam ostenderet, multis ad perfidiam inclinatis, publicum grassatorem Procopium, milites vero sequutos ejus errorem, filios & laborum participes pristinorum appellans, orabat, ut sic acsi parentem magis sequerentur felicissimis ductibus cognitum, quam profligato morem gererent nebuloni desistiendo jam & Casuro.* Marcell. lib. 26.

μος

μος δὲ ἦν τῷ πατρὶ) δόξαντος ἐν τῇ μάχῃ πλεονεκτεῖν. φθὰς [1] Γομάριος, τῆς Προκοπίου στρατηγῶν ἕτερος, κοινωνῶν δ' ἁπάσης, οἱ Προκοπίῳ συστρατεύομενοι, τὰ βασιλέως ἐφρόνουν, ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ τὴν Αὐγούστου ἐπωνυμίαν ἀναβοήσας, ἅπαντας τοὺς σὺν αὐτῷ τῷ αὐτῷ ἀφιέναι φωνὴν ἐκ παρασκευῆς συνθήματος. ἃ δὴ γνόμενα, μετεχώρουν ἅπαντες οἱ Προκοπίου στρατιῶται πρὸς Οὐάλεντα.

Ὁ δὲ μετὰ τοῦτο νίκῃ ταῖς Σάρδεσιν ἐπιδημήσας, κἀκεῖθεν ὁρμηθεὶς ἐπὶ Φρυγίαν ἐλάσας, εὑρὼν δὲ τὸν Προκόπιον ἐν Νακολείᾳ τῇ πόλει κἀνταῦθα πάλιν [2] Ἁπλῶν τὸ Προκοπίου στρατηγοῦ τὸ πρᾶγμα πρὸς τὸ τῷ βασιλεῖ λυσιτελοῦν διαθέντος, ἐνίκα κατακρατὴς ὁ Οὐάλης· ὥστε καὶ αὐτὸν κυριεῦσαι τοῦ [3] τυραννήσαντος, ἐ πολλῷ δὲ ὕστερον καὶ Μάρκελλον συλλαβεῖν. τούτους μὲν οὖν διεχρήσατο σύρων· ὁ βασιλικόν τινα παρὰ Μαρκέλλῳ στολὴν ὑπὸ Προκοπίου δεδομένην αὐτῷ, καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα κινηθείς, ἐπιξήνῃ πικρῶς ἅπασι, διερευνώμενος ἐ τοὺς συμπράξαντας τῇ τυραννίδι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς τῆς βελῆς κοινωνήσαντας, ἢ ὅλως ἀκούσαν-

quum Hormisdas, Persæ illius filius, patri cognominis, eo prœlio visus fuisset hostibus existere superior. Sed Gomarius, alter ducum Procopii, particeps facinoris eorum omnium, qui Procopio militantes, rebus Imperatoris studebant; in ipso prœlio, clara voce pronuntiato Augusti nomine, fecit ut omnes sui milites eandem vocem, tessera quadam data, emitterent. Quod ubi accidisset, omnes Procopii milites ad Valentem transibant.

Is post victoriam Sardes ingressus, & illinc profectus in Phrygiam, reperto in oppido Nacolia Procopio, quum rursus ibi Procopii dux Haplo rem ita composuisset, ut Imperatori expediebat: vi summa Valens victoria potitus est, ita quidem, ut perduellem ipsum in potestatem suam redigeret; nec multo post Marcellum quoque comprehenderet: quos ambos interfecit. Quum autem amictum quendam imperatorium apud Marcellum invenisset, quem Procopius ei dederat: maximopere propterea commotus, in omnes acerbe grassabatur, non eos modo perquirens, qui facto perduellionem adjuverant, verumeti-

1. Rescr. Γομαρίου. *ex Marcell.*

2. Scr. Ἀγίλων ex eodem. *Prope Nacoliam collatis manibus partim dux in anteiriti* Agilo *rem excursu prodidit repentino.*

3. Eodem supplicio affectum quo Bessus olim Darii proditor. Περιθεὶς δὲ, inquit Zonaras, καὶ περισθεὶς ἐκ σκελῶν δύο δένδροις βίᾳ κλιθεῖσι, τὰ δένδρα ἀνεθέντων διεσπάσθη ὁ Δείλαιος.

am qui consilii participes fuerant, vel omnino inaudierant aliquid, nec quod institueretur, continuo detulerant. Nec ullo prorsus adhibito justo judicio, graviter in universos desæviebat; adeo quidem, ut ab Imperatoris ira tam rerum novarum participes, quam omnis expertes culpæ, propter cognationem, vel amicitiam, absumerentur.

Quum rerum in adtributo Valenti imperio status hic esset, Imperator Valentinianus apud gentes transalpinas degens, maxima pariter, & inopinata pericula experiebatur. Quippe tota Germanorum natio, revocatis ad animos iis, quæ perpessa temporibus illis fuisset, quibus Julianus Cæsaris auctoritatem habuerat; simul atque de morte ipsius accepissent, excusso metu, qui animis eorum infixus erat, & innata genti audacia resumta, pariter universi subjecta Romano imperio loca invadebant. Quibus Imperatore obviam profecto, prœlium acre ceptum est; quo Barbari Romanum exercitum vincebant, & citato cursu persequebantur. Valentinianus minime fuga periculum declinare statuit; sed hoc casu æquo animo tolerato, detrimenti accepti auctores perquirit, à quibus scilicet initium fugæ factum fuerat. Quæstione peraccurate instituta, quum legionem Batavorum ream peregisset: jussit, ut universus exercitus sumtis armis conveniret,

τὰς π, καὶ μὴ ὥδαχξῆμα τὸ μελετώμενον ἀπαγγείλαντας. πολὺς δ' ἦν καθ' πάντων σὺν ὠδεμιᾷ κρίσει δικαίᾳ χωρῶν καὶ ὥδαναλωμα τῆς τῦ βασιλέως ὀργῆς, οὔτε τῦ νεωτερισμοῦ μεταχόντες, καὶ οἱ καθ' μηδὲν αἴτιοι διὰ συγγένειαν ἢ φιλίαν, ἐλίγοντο.

Τῶν δ' καθ' τὸν Οὐάλεντα γενεμμηνῶν ὀπικράτειαν ὄντων ἐν τούτοις, ὁ βασιλεὺς Οὐαλεντινιανὸς, ἐν τοῖς ὑπὲρ τὰς Αλπεις ἔθνεσι διαβίβων, μειζόνων καὶ ἀπροσδοκήτων ἐπειρᾶτο κινδυνίων. τὸ γὰρ Γερμανικὸν ἅπαν, ὧν ἐπεπόνθει καθ' τοὺς χρόνους ἐν οἷς Ιυλιανὸς τὸν τῦ Καίσαρος εἶχεν ἀρχὴν, μεμνημένον, ἅμα τῇ γνῶναι τὸν αὐτῦ τελευτὸν, τὸ ταῖς αὐτῶν ψυχαῖς ἐμπεπηγὸς δέος ἀποσεισάμενοι, καὶ τὸ φύσει προσπεφυκὸς αὐτοῖς θάρσος ἀναλαβόντες, ὁμόσε πάντες τοῖς ὑπὸ τὸν Ρωμαίων βασιλείαν ὄντες χωρίοις. ἀνταντήσαντος δὲ αὐτοῖς τῦ βασιλέως, μάχη συνίσταλο καρτερὰ, καὶ ἐνίκων οἱ Βάρβαροι, τὸ Ρωμαίων προεμπάλιν διώξαντες στράτευμα. Οὐαλεντινιανὸς δὲ ὁ φυγῇ διέγνω τὸν κίνδυνον ἐκκλῖναι· ἀλλ' ἐνεγκὼν τὸν πάχυν, διερευνᾶτο τοὺς περὶ ἑλαττωμάτων αἰτίους, οἵτινες ἦσαν οἱ τῆς φυγῆς ἄρξαντες. ἀνακρίνας δ' σὺν ἀκριβείᾳ, καὶ τὸ τάγμα τῶν Βατάων αἰτιασάμενος, ἐκέλευσε τὸ στρατόπεδον ἅπαν, ἀναλαβὸν τὴν παναπλίαν, συνελθεῖν, ὡς ἀκουσό-

ἀκουσόμενον λόγων ὄφελος ἅπασι φερόντων κοινόν. τότε δὴ λόγοις ἐχρήσατο τοῖς τῆς φυγῆς ἄρξασιν αἰσχύλλω εἰς ἅπαντα τὸν βίον ἐπάγοντι· καὶ τοὺς Βατάους προσέταττεν, ὁπλοθεμένους τὰ ὅπλα, τοῖς τίμημα προσφέρουσιν, οἷα δραπέτας οἰκέτας ἐπ' ἐξαγωγῇ δημοσίᾳ πωλεῖσθαι. τότε τοίνυν ἅπαντες ὅλοι γῆι ἀνατεθραμμένοι πρηνεῖς, ἐλιπάρουν πάσης ἐλευθερῶσαι τὸ στρατόπεδον τοιαύτης αἰσχύνης, ἄνδρες ὑπισχνούμενοι φανήσεσθαι τῷ Ρωμαϊκῷ ὀνόματος ἄξιοι. τῷ δ' ἐνθένδε ἤδη τοῦτο ἔργῳ δεικνύναι κελεύσαντος, τῆς γῆς ἀναστήσαντες ἑαυτοὺς, ὁπλισάμενοί τε ὧν ἔδει βόπον, ἀνεμαχέσαντο· καὶ τὴν χάρακος προελθόντες, τοσαύτην ἐπεδείξαντο προθυμίαν ὥστε ἐξ ἀπείρου πλήθους ὀλίγους εἰς τὰ οἰκεῖα τὴν Βαρβάρων ἀφικέσθαι. Ἡ μὲν δὴ πρὸς τὸ Γερμανικὸν ἅπαν μάχη τοιαύτης ἔτυχε τότε τῆς τελευτῆς.

Οὐάλης δὲ ὁ βασιλεὺς, πολλοῖς μετὰ πολὺ Προκοπίου τελευτὴν ἀγελῶν, πλειόνων δὲ τὰς οὐσίας εἰς τὸ δημόσιον ἐνεγκών, ἀνεκόπετο τῆς ὅτι Πέρσας ἐλάσεως, μοίρας τῆς ὑπὲρ τὸν Ἴστρον Σκυθῶν τὰ Ρωμαίων ὁρια ταραττούσης. ἐφ' οὓς δυνάμιν ἀρκοῦσαν ἐκπέμψας, τὸν ὅτι τὸ πρόσω πορείας ἀνεῖχε· καὶ τὰ ὅπλα θέσθαι συναναγκάσας, μένειν τε παρὰ τὸν Ἴστρον αὐτοῦ πόλεσιν, ἐν ἀδέσμῳ φρουρεῖσθαι δεσμοφυλάκων φυλακῇ. ἔστοι δὲ ἧς οὓς ὁ τῶν Σκυ-

velut audituris militibus ea verba, quæ publice cunctis eſſent uſui futura. Secundum hæc verbis uſus eſt, quæ auctoribus fugæ pudorem infamiamque per omnem vitam irrogarent: juſſitque Batavos, armis exutos, pretium offerentibus, veluti mancipia fugitiva, publice abducendos alio, diſtrahi. Tum vero proni ad terram prolapſi omnes, ut exercitum penitus ejuſmodi dedecore liberaret, obtecrabant: ſimulque futurum pollicebantur, ut viros ſe præſtarent nomine Romano dignos. Quod quum ille deinceps ipſa re declarari juſſiſſet, ubi de terra ſurrexiſſent, ac ſemet ex uſu armaſſent, pugnam redintegrabant: & extra vallum progreſſi, tam eo ſe bello ſtrenue geſſerunt, ut de Barbarorum infinita multitudine, pauci domum incolumes redierint. Ac bellum quidem adverſus totam nationem Germanicam, hujuſmodi tunc exitum habuit.

Imperator autem Valens, multis poſt obitum Procopii capite plexis, & plurium bonis in fiſcum illatis, in expeditione Perſica præpediebatur; parte quadam tranſiſtrianorum Scytharum fines Romanos turbante. Adverſus quos ſatis amplis emiſſis copiis, quo minus ulterius progrederentur, inhibuit; & arma tradere coactos, in oppida ſua, propter Iſtrum ſita, diſtribuit; cum mandato, ut in cuſtodia vinculorum expertes adſervarentur. Erant autem

hi, quos Procopio Scytharum princeps ad belli ſocietatem miſerat. Quum igitur ille dimitti hos ab Imperatore peteret, quos rogatum ſe per legatos ab eo, qui tum rerum potiebatur, miſiſſe dicebat: nulla in re Valens Imperator ei morem gerebat. Nam nec ad ſe miſſos illos aiebat, nec ut amicos, ſed hoſtes, captos. Hæc cauſa bellum Scythicum ſuſcitavit. Quum autem ſenſiſſet Imperator, hoſtem de finibus Romanis invadendis cogitare, atque hanc ob cauſam univerſos jam magna celeritate collectos: exercitum propter Iſtri ripam porrigens, & ipſe Marcianopoli degens, quæ urbium Thraciæ maxima eſt, tum ut in armis exercerentur milites, ſtudioſe curabat; tum vel maxime, ne ulla eis annona deeſſet. Præfectum quidem prætorii declarabat Auxonium, Saluſtio propter ſenectutem hoc munere liberato, qui jam ſecundo magiſtratum hunc geſſerat. Auxonius vero, licet adeo magnum bellum immineret, tamen & in exigendis tributis juſtus erat; neminem ultra, quam par eſſet, ac debiti poſceret ratio, gravari permittens: & onerariarum magna copia militarem annonam per pontum Euxinum ad Iſtri curans oſtia, fluvialibus inde navigiis vectam

δῶν ἡγέμων ἔτυχε Προκοπίῳ συμμάχους ἐκπέμψας. ἐπεὶ δ' ὦν τούτους ἀφεθῆναι παρὰ τοῦ βασιλέως ἀπῄτει, καὶ πρεσβείαν τῷ τότε κρατοῦντος αὐτοὺς φάσας ἐκπεπομφέναι, πρὸς ἐδὲν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς Οὐάλης ὑπήκουε. μήτε γὰρ πρὸς αὐτὸν τούτους ἐσάλθαι ἔλεγε· μήτε φιλίους ὄντας, ἀλλὰ πολεμίους, ἁλῶναι. αὕτη τὸ Σκυθικὸν πόλεμον ἀνεζέωσεν ἡ αἰτία. ἀγανακτοῦντος δὲ αὐτοῦ ὅτι ἔναι τοῖς Ῥωμαίων ὁρίοις αἰσθόμενος ὁ βασιλεὺς, καὶ πρὸς αὐτὸν ἤδη συνειλεγμένους ἅπαντας σὺν ὀξύτητι πάσῃ· τὸ μὲν στρατόπεδον τῇ ὄχθῃ τοῦ Ἴστρου συμπαρατείνας, αὐτὸς δὲ ὅπου τῆς [1] Μαρκιανῆς πόλεως (ἡ μείζων τῶν ἐν Θράκῃ πόλεων ὄζει) διατείβων, τὸ τῶν στρατιωτῶν ἐν ὅπλοις ἀσκήσεως ὑπεμέλειαν ἐποιεῖτο, καὶ μάλιστα τὸ μηδεμίαν αὐτοῖς ὑπολεῖφθαι ζημίαν. ὕπαρχον μὲν ἦν τότε σὺλλης Αὐξόνιον ἀποδείκνυσι, Σαλούστιον ταύτης διὰ τὸ γῆρας ἀφεὶς, ἤδη δεύτερον ταύτῃ μεταχειρισάμενον τὴν ἀρχήν. Αὐξόνιος δὲ, καίπερ ἐνεστῶτος ἤδη μεγάλου πολέμου, ὡς τὸ τῶν εἰσφορῶν εἴσπραξιν δίκαιος ἦν, οὐδένα βαρύνεσθαι παρὰ τὸ καθῆκον καὶ ὀφειλόμενον ἀνεχόμενος· καὶ ὁλκάδων πλήθει τὴν στρατιωτικὴν σίτησιν διὰ τοῦ Εὐξείνου πόντου τοῦ ἐκβολαῖς τοῦ Ἴστρου ποταμοῦ, κἀντεῦθεν διὰ τῶν

1. Thraciarum diviſionem in ſex provincias videſis apud *Marcell. lib. 29.*

ποτα-

ποταμίων πλοίων τ' ὀπισθεμβάσας τῷ ποταμῷ πόλεσιν ἐναπολιδόμενος· ὥστε ἐξ ἑτοίμου ῥᾳδίως τῷ στρατοπέδῳ τ' χορηγίαν.

Τούτων δὲ ὕπω χειμῶνος ὄντος ἔτι διωκημένων, ἔαρος ἀρχομένου ὁ Μαρκιανῆς πόλεως ὁ βασιλεὺς ἀναξ, ἅμα τοῖς εἰς τὸν Ἴστρον φυλάπουσι στρατιώτας ἀφικομένοις ἐν τῇ πολεμίᾳ, τοῖς Βαρβάροις ἐπέρχ. τῶν δὲ σφᾶς πρὸς μάχην στρατίαν ὑπαρξησάντων, ἐσκεκρυμμένων τ' τοῖς ἕλεσι, καὶ ἐκ τούτων λαθραίας ποιουμένων ἐπιδρομάς, τοῖς μὲ στρατιώτας κατ' χώραν ἐπέταξε μένειν· ὅσον δὲ ἦν οἰκετικὸν συναγαγών, καὶ ὅσον μύριοι τ' τ' ἀποσκιδῆς ἐπετέτραπτο φυλακήν, ξυτόν τι χρυσίον ὑποιχνεῖτο δωρεῖσθαι, τῷ Βαρβάρου φέροντι κεφαλήν. εὐθὺς ἂν ἅπαντες ἐπηρμένοι τῇ τ' κέρδους ἐλπίδι, τ' ὕλαις καὶ τοῖς ἕλεσιν εἰσδυόμενοι, τοὺς τ' παραπίπτοντας ἀναιροῦντες, ὀπιδεικνύντες τ' τῶν καταφθαρμένων τὰς κεφαλάς, τὸ [1] τάχος ἐκομίζοντο. πολλῶ δὲ πλήθους τούτου τ' τρόπου ἀπολομένου, ὡς σπονδῶν οἱ λελειμμένοι τ' βασιλέως ἐδέοντο. τ' δὲ καὶ ἀποστασιάσαντος τ' αἴτησιν, ἐγίνοντο [2] σπονδαὶ, μὴ καταισχύνη

in oppida, propter amnem ſita, recondebat; ita quidem, ut eſſet, unde ſuppeditari ea militibus expedite poſſet.

His in hunc modum adhuc durante hieme procuratis, inito Vere Marcianopoli ſolvens Imperator, una cum præſidiariis ad Iſtrum militibus in hoſticum tranſvectus, Barbaros adoritur. Illis vero pugna ſtataria congredi non auſis, ſed intra paludes abditis, & ex iis clandeſtinos incurſus molientibus: milites ſuo loco manere juſſit, & omni calonum turba collecta, cum iis quibus erat impedimentorum commiſſa cuſtodia, certam auri ſummam ei ſe daturum policetur, qui Barbari caput adtuliſſet. Mox igitur omnes erecti ſpe lucri, ſilvas atque paludes ingreſſi, obvios quoſque perimunt; & interfectorum capita monſtrantes, pecuniam conſtitutam auferunt. Hoc modo quum ingens multitudo periiſſet, reliqui pacem ab Imperatore petebant ſupplices. Id poſtulatum ille quum non rejeciſſet, pax facta fuit, quæ nullum majeſtati Romanæ dedecus adtulit. Nam utrimque placuit, ut omnino Romani ſe-

1. Scrib. [ταχθὲν] ſc. χρυσίον.

2. Belli dux à Scytharum parte erat Athanaricus, *qui quoniam aſſerebat ſub timendâ exteratione juris jurandi ſe eſſe obſtrictum, mandatiſque prohibitum patris, ne ſolum aliquando calcaret Romanorum, & adigi non poterat, indecorumque erat & vile ad eum Imperatorem tranſire, recte noſcentibus placuit navibus remigio directis in medium flumen, quo vehebantur cum armigeris principem gentiſque judicem, inde cum ſuis fœderari, ut ſtatuitum eſt, pacem.*

cure

cure poſſiderent ea, quæcunque prius erant in eorum poteſtate: Barbariſque fuit interdictum, ne transjicerent, neve prorſus unquam Romanos intra fines irruerent.

Hac pace facta, Conſtantinopolim proficiſcitur. Et quia præfectus prætorii diem ſuum in terris ſupremum clauſerat, Modeſto magiſtratum hunc tradit: atque his in hunc modum adminiſtratis, ad bellum contra Perſas gerendum properat.

In ejus adparatu dum occupatur, Valentinianus Imperator, rebus Germanicis recte conſtitutis, in futurum quoque tempus ſecuritati Celticarum nationum proſpicere ſe debere arbitratus eſt. Quapropter maxima juvenum multitudine tum de Barbaris Rheni adcolis, tum de ſubjectarum imperio Romano gentium agricolis collecta, numeriſque militaribus adſcripta: ſic eos bellicis in rebus exercuit, ut horum militum exercitationis & experientiæ metu, totos novem annos nemo tranſrhenanorum ſubjecta Romanis oppida vexarit. In hoc tempore Valentinianus quidem, delictorum quorundam nomine relegatus in inſulam Britanniam, tyrannide adfectata, vitam cum eadem amiſit. Imperator autem Va-

σαι τ' Ρωμαίων ἀξίωσιν. ἐδόκει γὰρ Ρωμαίοις μὲν ἔχειν μετὰ πάσης ἀσφαλείας, ὅσα πρότερον εἶχον· Βαρβάροις τε ἀπέγνωσο μὴ φρονεῖν, μηδὲ ὅλως ποτὲ τοῖς Ρωμαίων ἐπιβαίνειν ὁρίοις.

Ταύτῃ ποιησάμενος τὴν εἰρήνην, εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀφικνεῖται. τελευτήσαντος δὲ τοῦ τῆς αὐλῆς ὑπάρχου, Μοδέστῳ ταύτην ἐπιδίδωσι τὴν ἀρχήν. καὶ ταῦτα ἔτι διοικησάμενος, ὅτι καὶ Πέρσῶν ἐπείγετο πόλεμον.

Οὗτος δὲ ἐν Βρεττανίαις αὐτὸς, Οὐάλεντινιανὸς ὁ βασιλεὺς τὰ περὶ τοὺς Γερμανοὺς εὖ διαθέμενος, ᾠήθη δεῖν καὶ τῆς εἰς τὸ μέλλον ἀσφαλείας τῶν Κελτικῶν ἐθνῶν ποιήσασθαι πρόνοιαν. νεολαίαν γὰρ ὅτι πλείστην ἀθροίσας, ἔκ τε τῶν παροικούντων τὸν Ρῆνον Βαρβάρων, καὶ ἐκ τῶν ἐν τοῖς ὑπὸ Ρωμαίους ἔθνεσι γεωργῶν, τοῖς στρατιωτικοῖς ἐγκαταλέξας τάγμασιν, ἕως αὐτοὺς ἐξήσκησε τὰ πολέμια, ὥστε φόβῳ τῆς περὶ τοιαῦτα τῆς στρατιωτῆς μελέτης καὶ πείρας, ἐπὶ ἔτη τοὺς πάντας ἐνιαυτοὺς μηδένα τῶν ὑπὲρ τὸν Ρῆνον τῶν ὑπὸ Ρωμαίων πόλεσιν ἐνοχλῆσαι. Κατὰ τόνδε τὸν χρόνον [1] Οὐάλεντινιανὸς διά τινα πλημμελήματα τῶν Βρεττανικὴν νῆσον οἰκεῖν κελευσθεὶς, ὑπὸ τύραννίδι τυραννίδι, συναπέθετο ταύτῃ τὸν βίον.

1. *Valentinus* inter hæc in Britannia, antequam tyrannidem invaderet, oppreſſus eſt. *Paullus Diaconus* lib. 11.

Οὐάλεντι-

Οὐαλεντινιανῷ δὲ τῷ βασιλεῖ [1] νόσος ἐνέσκηψεν, ἥτις αὐτὸν παρὰ βραχὺ τοῦ ζῆν μετέστησεν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο διέφυγε, συνελθόντες οἱ περὶ τὰ βασίλεια, λόγον αὐτὸν ποιήσασθαι παρεκάλουν τοῦ ἀναδεξομένου τὴν βασιλείαν, ὡς αὖ μή τινος αὐτῷ συμβαίνοντος, σφζειν τὰ τῆς πολιτείας. πεισθεὶς δὲ τούτοις ὁ βασιλεὺς τοῖς λόγοις, ἀνεῖπε τὸν παῖδα Γρατιανὸν βασιλέα καὶ κοινωνὸν τῆς ἀρχῆς, ὄντα νέον ἔτι, καὶ οὔπω πρὸς ἥλικα ἐλθόντα τελείαν.

Τῶν δὲ κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐν τούτοις ὄντων, Οὐάλης ὁ βασιλεὺς, ἐφ' ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ὥρμητο, κατὰ Πέρσων ἔτι τὴν ἐφοδον ἐτέλειτο. πεζοῖς τε καὶ ἱππεῦσι, ἐξοπλίζει τὰ δέοντα πρεσβευομένους τὰς πόλεσι. καὶ δὴ καὶ πολλὰ κατὰ τὸ παρεστὸς ᾠκονόμει, τοῖς δίκαια αἰτοῦσι ῥᾳδίως φιλοτιμούμενος τὰ αἰτήματα. παρελθὼν δὲ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, μετὰ πάσης ἀσφαλείας τὰ τε πολέμια διώκει, τὸ μὲν χειμῶνα διατρίβων ἐν τοῖς αὐτόθι βασιλείοις. ἦρος δὲ ὅτε τὴν Ἱερὰν πόλιν ἀπὼν, κατεῖδεν τὰ στρατόπεδα τοῖς Πέρσαις ἐπάγων, καὶ αὖθις ἐπεσημήνατο τὸν χειμῶνα ἐπανιὼν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν. Ἡ μὲν δὴ πρὸς Πέρσας ὅπως ἐτελέσθη μάχη. τὰ δὲ βασιλέως κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν ὧδε, παραδείξω ἐξανισάμενος πραγμάτων ὑπόθεσις, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. ἦν τις

lentinianus, morbo correptus eſt; quo vita propemodum exceſſit. Eo quum liberatus eſſet, congreſſi proceres aulici, ſucceſſorem ut deſignaret imperii, cohortabantur; ne, ſi quid humanitus ipſi accidiſſet, detrimentum reſpublica caperet. Hac oratione permotus Imperator, Gratianum filium, Imperatorem, principatuſque conſortem dixit: juvenem adhuc, nec plenos pubertatis annos ingreſſum.

Dum hic rerum ad occidentem ſtatus eſſet, Valens Imperator contra Perſas in orientem, quo tendebat initio, ſe parat: ac lente progreſſus, oppidis legatos ad ſe mittentibus, ubi poſceret uſus, opitulatur; aliaque multa rite adminiſtrat, æqua petentibus facile poſtulata concedens. Antiochiam quum perveniſſet, omnino caute res bellicas adminiſtrat. Et hieme quidem in Antiochena regia commoratus, Hierapolim verno tempore proficiſcitur: atque inde contra Perſas ducens exercitus, inſtante rurſus hieme revertitur Antiochiam. Ac bellum quidem Perſicum in hunc modum extrahebatur. Quum autem Antiochiæ degeret Imperator, ex hujuſmodi cauſa rerum inuſitarum materies cœpit. Erat Theodorus quidam, inter notarios Imperatoris adſcriptus.

1. Qua valetudine cum conflictaretur Valentinianus, *alii* Ruſticum Julianum, Severum *alii* ad capeſſendum imperium popoſcerunt.

Hunc

Hunc nobili quidem genere prognatum, & educatum bene, ſed juvenem adhuc, qui ex ætatis fervore non difficulter adſentatorum adulationibus ad pejora impelleretur, adorti ejus generis homines, excellere ſe literis, & ex divinatione quadam, ab ſe præclare percepta, futura conjiciendi ſe peritos eſſe perſuadent. Inquirentes autem, quis poſt Valentem imperaturus eſſet, tripodem ſtatuiſſe; qui ritu quodam arcano ſignificaret eis, quod futurum eſſet. In hoc tripode ſcriptas literas θ, & ε, ο, & præter has δ apparuiſſe: quæ quidem modo non vocem exprimentes indicent, Theodorum in imperio Valenti ſucceſſurum,

His ille nugis elatus, dum præ cupiditate nimia circulatores & maleficos frequenter adit, & cum eis, quod agendum erat, communicat; Imperatori proditur, & dignas conatu pœnas luit. Secundum hoc & aliud accidit. Fortunatianus imperatorio fiſco præfectus, quemdam ex militantibus ſub ſe veneficii reum, de

Θεόδωρος τοῖς βασιλικοῖς ὑποχρεοῦσιν ἐναριθμούμενος. τοῦτον εὖ μὲ γεγονότα τὸ καὶ ζαφέντα, νέον δὲ ἔτι, καὶ πρὸ τῆς ἡλικίας θρασὺν ξαδίως κολάκων θωπείαις ὑπὸ τὰ χείρονα σαλεύόμενον, ἀνεκάλεσε τοιοῦτοί τινες, ἀναπείθουσιν ὡς σοφοί τινες εἰσὶν ἐν παιδείᾳ, καὶ τεκμήρασθαι τὸ μέλλον ἔκ τινος καταρθωμένης αὐτοῖς μαντείας δεινοί. πυθανόμενοι δέ τις μὴ Οὐάλεντα βασιλεύσειεν, ἔστησε τρίποδα, τὸ μέλλον αὐτοῖς διά τινος σημαίνοντα τελετῆς· φανῆναι δὲ ἐν τῷ τρίποδι γεγραμμένα, θῆτα, καὶ ε, καὶ ο, καὶ δὶς τέτταρα, τὸ δέλτα. ταῦτα δὲ, μονονουχὶ φωνὴν ἀφιέντα, δηλοῦν ὡς Θεόδωρος τὴν βασιλείαν μὴ Οὐάλεντα λήψεται.

Τούτοις ἐπαρθεὶς τοῖς ὕθλοις, καὶ ἅμα ὑπὸ ἄγαν ὀπθυμίας ἀγύρτας συμπαρῶν καὶ γόητας ἐπυνθάνετο, καὶ ὅσα ἔμελλε πραγματεύεσθαι κοινούμενος, βασιλεῖ κατάφορος γίνεται. καὶ αὐτὸς μὲν ἀξίαν εἶδε τῆς ἐπιχειρήσεως δίκην· συνέβαινε δὲ ὅπερ τούτῳ καὶ ἕτερον. Φορτουνατιανὸς, τῆς τῶν βασιλικῶν ἐφεστὼς ταμείων φρουρᾶς, ἧς ὑφ'

1. Divinandi genus hoc apud Zonaram venit Αλεκτρομαντείας nomine, quæ in hunc modum deſcribitur. Εν κύκλῳ τὰ εἴκοσι τέσσαρα γράμματα γράμματα, καὶ τούτων ἑκάστῳ σίτου κόκκος ἢ κριθῆς ἐπιτίθεται, εἶτ' ἀλέκτορι ἀφίενται ἐπαδομένων ἐπὶ τούτοις τινῶν ἐπῳδῶν, καὶ κατασκοπεῖται ἐκ τινῶν στοιχείων λαμβάνει κόκκος. Aliter Sozomenus lib. 6. cap. 35. Τρίποδα ξύλινον ἐκ δύο φωνῆς κατεσκευάσαντο, καὶ ἐπικλήσεσι καὶ λόγοις οἷς εἰώθεσαν, ἐτίλεσαν, ὅπερ συλλογὴ γραμμάτων καθ' ἕκαστον στοιχεῖον ἐκ μοχλοῦ τοῦ τρίποδος καὶ τῆς μαντείας σημαινομένων ἀναφανῆναι τὸ ὄνομα τοῦ ἐσομένου βασιλέως. Eodem quo noſter ſenſu, niſi quod apertius rem indicet. Quibus adde quæ apud Marcell. ſuper hoc ritu occurrunt lib. 29.

ἑαυτὸν

ἑαυτὸν στρατευομένων τινὰ, γονέως στερηθῆναι φεύγοντα κείνων, ἀπέδωκεν αἰκισμοῖς. ὃ δὲ τῇ τοῦ βασιλέως αὐλῇ καὶ δήμῳ ἐξονομάσαντος, ὡς συμπεπλεγμένους αὐτῷ, τὰ μὲν τῆς ἐξετάσεως, εἰς Μόδεστον, ὃς τῆς αὐλῆς ὕπαρχος ἦν, μετεφέρετο, οἷα πρεσβυτέρων ἀρχόντων εἰς μέσον, τῇ ἀρχῇ τῶν δικάσαντος πρότερον οὐκ ἀποκειμένων· ἡ δὲ κρίσις διὰ πάντων ἐκωρεῖτο. πρὸς δὲ ὀργὴν ἄμετρον ὁ βασιλεὺς ἀνατρέπων, ὑποπτος εἶχε πρὸς ἅπαντας τοὺς ὅπῃ φιλοσοφίᾳ ἐπιφανοῦντας, ἢ δήμου λόγοις ἐγγεγραμμένους· καὶ προσέτι τῆς ἐν τῇ αὐλῇ πραιμμένων τινάς. καὶ ἔτι γὰρ, ὡς ὅπλοις ἐκλελύσθαι τὴν βασιλεῖ, προσηγγέλλοντο· καὶ δὴ ἐπέμποντο πανταχόθεν οἱ μαγαὶ, καὶ ἀπάντων κοινὸς ὀδυρμός. ἦν γὰρ πλήρη τὰ μὲν δεσμωτηρία τῆς μάτην οἰκούντων αὐτά· διὰ δὲ τῶν ὁδῶν ἐφέρετο πλῆθος πλείονα τῆς ἐν τῇ πόλει καταλελειμμένων. αἱ δὲ τὰς φυλακὰς τῆς μάτην ἀγομένων διαδεξάμεναι φυλαὶ, περὶ ἀσφαλείας τῆς φυλαττομένων καὶ ἀρκεῖν ὡμολόγουν, δεδιέναι τε μήπως, πολλῷ πλείους ὄντες, ἐκβιάσωνται [1] φυγεῖν ἑαυτούς. καὶ οἱ μὲν συκοφάνται, δίκαια παντὸς ἀνεχώρουν κινδύνου, κατηγορεῖν αἰσχαζόμενοι μόνον· οἱ δὲ κεινόμενοι, τινῶν μὲν ἐπιμόντο θανάτῳ, δίκαια νομίμων ἐλέγχων· οἱ δὲ, τὰς οὐσίας ἀπώλ-

causa cognoscens, verberibus subjicit. Quum ille tormentis coactus & alios nominatim indicasset, tanquam sibi conscios: causæ quidem cognitio ad Modestum, prætectum prætorii, transfertur; quod in medium personæ productæ fuissent, quæ illius imperio, qui prius jus dixerat, non suberant: judicium vero in universos exercetur; & princeps ad iram immodicam concitatus, omnes philosophiæ nomine celebres, vel alias excultos literis, & præterea quosdam honoratos in aula, suspectos habet. Nam & illi, velut insidiatores, principi deferebantur. Undique ploratus & lamentatio communis omnibus emittitur. Erant enim pleni carceres illorum, qui præter meritum in eis degebant: & per itinera majores hominum copiæ vagabantur, quam in oppidis essent relictæ. Cohortes autem, quibus erat eorum mandata custodia, quotquot in carceres absque causa ducebantur, non se sufficere fatebantur adservandis iis, qui custodiebantur: seque vereri, dicebant ne longe numero plures, vi sibi viam ad fugam aperirent. Et calumniatores quidem absque omni periculo discedebant, accusare duntaxat coacti: rei vero, partim morte multabantur, absque legitimis probationibus;

1. Sylb. [φυγὴν.]

partim facultates amittebant, liberis & conjugibus, cæteriſque cognatis, extremæ fortunæ relictis. Hoc enim agebatur, ut per nefarias rationes multiplices magnam fiſcus pecuniæ copiam colligeret. Primus ex nobilibus philoſophis interfectus eſt Maximus; & poſt illum oriundus è Phrygia Hilarius, qui ambiguum quoddam oraculum clarius fuiſſet interpretatus. Secundum hunc Simonides, & Patricius Lydus, & Andronicus è Caria: qui omnes ad ſummum doctrinæ faſtigium pervenerant, & potius invidia, quam juſto calculo damnati fuerant. Adeo vero plena confuſionis erant omnia, ut libere delatores cum multitudine quorumvis ſemet offerentium domos ingrederentur, & obvios raperent, atque illis traderent, qui etiam inaudita cauſa quoſlibet necare juſſi fuerant. Et horum flagitiorum quidam quaſi colophon erat Feſtus; quem ad omne crudelitatis genus promptum, miſerat Imperator, ut Aſiam proconſule adminiſtraret; ne quis eruditione doctrinæ præditus ſuperaret, ſed initum conſilium reipſa ſuccederet. Nam quum omnes indagaſſet Feſtus, quos quidem reperiſſet, nulla cognitione adhibita interficiebat; reliquos λνον, παῖδας ϗ γυναῖκας ϗ τὼ ἀλλω συγγένειαν ἐχάτῃ τύχῃ καταλιπόντες. ἦν γὰ τὸ σπουδαζόμενον, ἐκ πολυτρόπων ἀσεβημάτων συλλογὼ τῷ δημοσίῳ πολλῶν χρυσᾶ χρημάτων. οὗτος μὲ ἓν τ ὅτι τ φιλοσοφίᾳ γνωρίμων ἀνὴρ τὸ Μάξιμος· ϗ μὲ τοῦτον ὁ ἐκ Φρυγίας Ιλάριος, ὡς δὴ χρησμόν τινα λοξὸν, εἰς τὸ σαφέστερον ἑρμηνεύσας· ϗ Σιμωνίδης ὅτι τούτῳ, ϗ Πατρίκιος ὁ Λυδὸς, ϗ ὁ ἐκ Καρίας Ανδρόνικος. ἧς ἅπαντες, εἰς ἄκρον παιδείας ἐληλυθότες, ϗ φθόνῳ μᾶλλον ἢ ψήφῳ δικαίᾳ καταγνωσθέντες. ὅτω δὲ ὁμοῦ πάντα συνταράττετο, ὥστε ϗ τῶν τυχόντων τὰς οἰκίας ἐπεισέναι μὲ πλήθους ἀνέδην τοὺς συκοφάντας, ϗ τοὺς ἀπαντῶντας ἁρπάζειν, ἐκδίδοναι ϑ τοῖς φονεύειν ἅπαντας ϗ δίκα κρίσεως τεταγμένης. ἦν ϑ ἀποπημάτων ὧν κολοφὼν Φῆστος· ὃν εἰς πᾶσαν εἰδὼς ὠμότητα πρόχειρον ὄντα, τῆς Ασίας ἀνθύπατον ὁ βασιλεὺς ἔστειλεν, ὡς ἂν μηδεὶς τῶν περὶ λόγους ἐσπουδακότων ὑπολειφθείη, ϗ εἰς ἔργον ᾖει τὸ βούλημα. πάντας, γὰ ὁ Φῆστος ἀναζητήσας, οὓς μὲ εὗρεν, ἀκρίτως ἀπέκτεινε· τοὺς ϑ λοι-

1. Nec immerito hæc Valens. Cum philoſophorum huc proceſſerit amentia uti crederent in ſua ſitum poteſtate, ut tum Imperatorem è medio tollerent, tum denuo excitarent. *Sicut videre eſt apud Sozomenum cap. cit.*

ποὺς,

πους, ἐπόρθησεν ἑαυτοῖς φυγὴν ἀνάγκασεν ὑπιδεῖναι.

Καὶ ἡ μὲν ἐκ τῆς τοῦ Θεόδωρου αἰτίας συμβᾶσα ταῖς πόλεσι συμφορὰ, ταύτην ἔχει τὴν τελευτήν. Οὐαλεντινιανὸς δὲ, δόξας πως τὸν πρὸς τοὺς Γερμανοὺς πόλεμον διαπεπρᾶσθαι μετρίως, βαρύτατος ἦν ταῖς ἀπαιτήσεσι τῶν εἰσφορῶν σφοδρότερον ὑπειμένων, καὶ ἐπὶ τὸ συνήθες ταύτας εἰσπραττόντων. ἐποιεῖτο δὲ ἕκτε πρόφασιν τῆς στρατιωτικῆς δαπάνης τὸ πλῆθος· ὅπερ ἠνάγκασεν αὐτὸν ἐκδαπανῆσαι τὰ τοῦ δημοσίου φυλαττόμενα χρήματα. εἰς μῖσος τοίνυν ἅπαντας ὑπὸ τούτου κινήσας ἔτι μεῖζον ἢ πρότερον ὑπεκραίνετο καὶ οὔτε τοὺς ἄρχοντας ἤθελεν ἐξετάζειν εἰ κέρδεσι ἀπέχοντας· τοῖς δὲ ἐκ τοῦ ζῆν ἀμέμπτως ἔχουσι δόξαν, ἐφθόνει· καὶ (ἁπλῶς εἰπεῖν) ἕτερός τις ἦν ἀφ' ἑαυτοῦ τὸν ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ δεδόντα τρόπον αὐτῷ τῆς βασιλείας. διὰ ταῦτα καὶ Λίβυες ἐκ ἐντυχόντες τῷ [1] Ρωμανοῦ πλεονεξίαν, τὴν δὲ στρατιωτικὴν ἔχοντος ἐν Μαυρουσίοις ἀρχὴν, Φίρμῳ δὲ ἀλυσγίδα δόντες, αὐτοκράτορα ἀπέδειξαν. ὅπερ ἀπαγγελθὲν, εἰκότως Βαλεντινιανὸν συνετάραξε. καὶ φρουρήματα τάγματα τινὰ στρατιωτικὰ τὰ ἐν Παννονίᾳ καὶ Μυσίᾳ τῇ ἄνω καταλιπόντα φυλακὴν, ὅτι Λιβύῃ ἐκπλεῦ-

exilio semetipsos multare cogebat.

Et calamitas quidem ea, quæ culpa Theodori civitatibus accidit, hunc habuit finem. Valentinianus vero, qui visus fuisset bellum adversus Germanos mediocriter administrasse; gravissimus subditis erat, tributorum exactiones acrius urgens, eaque ultra consuetum morem extorquens. Prætexebat autem militaris annonæ magnitudinem, quæ ipsum pecuniam fisco servatam coegisset expendere. Quapropter odio cunctorum in se concitato, acerbior etiam, quam prius, erat: ac neque magistratus examinare volebat, an à captandis lucris abstinerent; & gloriam ex inculpata vita nactis invidebat. Denique simpliciter ut rem aperiam, diversus erat ab iis moribus, quos initio regni præ se tulerat. Eam ob causam & Afri, non ferentes avaritiam Romani, qui apud Mauros magistri militum officio fungebatur, amictum purpura Firmum, Imperatorem crearunt. Cujus rei nuntius adlatus, haud abs re Valentinianum perturbavit. Ideoque confestim numeros quosdam militum, relicta Pannoniæ Mysiæque superioris custodia, in Africam navigare jussit. Quo facto, Sarmatæ & Quadi, jam

1. Qui Remigii, *tunc officiorum magistri*, affinitate confisus multa crudeliter egit. Remigio quippe contraria referente, uti fatetur Marcellinus, Valentinianus lachrymosa dispendia diutius ignoravit Afrorum.

pridem illi, cui credita erat horum locorum cuſtodia, (& erat is Celeſtius) infenſi; poſt militum profectionem in Africam, Pannonios & Myſos invadunt. Nam quod ipſorum principem Celeſtius interpoſita fide, ſacramento confirmata, circumvenerat; eumque fraude necaverat, necdum remota menſa: non abs re Barbari, hanc expeditionis nacti occaſionem, in vicinos Iſtro graſſabantur; quidquid eſſet extra oppida diripientes. Itaque Pannonii Barbarorum prædis erant expoſiti, dum milites ſegniter oppida defenderent, & cis amnem poſita loca non minus, quam Barbari, vexarent. Myſia vero propterea nihil mali perpeſſa fuit, quod magiſter militum Theodoſius viriliter obſtitiſſet, & invadentes fuga ſibi conſulere coegiſſet. Unde factum, ut ex hac victoria gloriam conſequutus, ad imperium deinceps pervenerit. Sed hæc ſuis temporibus & locis exponentur.

Valentinianus autem, quæ nuntiata fuiſſent, audire non ſuſtinens, è Celtis profectus, in Illyricum tranſiit: de bello Quadis & Sarmatis inferendo, deliberans. Merobaudem, qui peritiam rei militaris habere ſupra cæteros videretur, toti exercitui præficit. Hieme præ-

σαι παρεσκεύαζε. τότε δὴ ῥωμαῖοι, Σαυρομάται τε καὶ Κάδδοι, καὶ πρότερον ὄντες ἕκαστοι πρὸς ἑαυτοὺς ἐν τούτοις διατεταραγμένῳ τοῖς τόποις φυλακὴν, (ἦν δὲ Κελέστιος) μετὰ τὴν τῶν στρατιωτῶν εἰς Λιβύην ἀποδημίαν, ἐπέθεντο Παίοσί τε καὶ Μυσοῖς. τῷ γὰρ Κελεστίῳ τε τούτων ἄρχοντα πίστεσιν ἐνόρκοις παραγαγόντι, αὐτόθυτος ἐπὶ δόλῳ τὴν τραπέζης ἔπι παρακειμένης, εἰκότως οἱ βάρβαροι τὴν ἐρήδα ταύτην ἔχοντες παρόφασιν, τὰς πόλεις ἐλπίζοντο, πᾶν, εἴ τι τῶν πόλεων ἦν ἐκτὸς, ἁρπάζοντες. οὐδὲ Παίονες μὲν εἰς ἀφαγὴν τοῖς βαρβάροις παρέκειντο, τῶν στρατιωτῶν ἐκμελῶς πρὸς τὸ φυλάττειν τὰς πόλεις ἐχόντων, καὶ τοῖς ἐνδοτέρω τοῦ ποταμοῦ τόποις οὐχ ἧσσον ἢ οἱ βάρβαροι παρενοχλούντων. Μυσία δὲ οὐδενὸς ἐπειράθη κακοῦ, Θεοδόσιος τοῦ τῶν στρατιωτικῶν ἀρχὴν ἔχοντος, ἀνδρίως ἀντάρας, καὶ τοὺς ὀπίσω ἀποδιωξάντος. ὅθεν ἐκ ταύτης τὸν νίκης δόξαν κλεινώμενος, ἔτυχε μετὰ ταῦτα τῆς βασιλείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ἐν τοῖς οἰκείοις ἀφηγηθήσεται χρόνοις.

Οὐκ ἀνασχετιάσας δὲ, τὴν ἀκοὴν τῶν ἀπαγγελθέντων καὶ ἐνεγκὼν, ἐκ Κυθῶν ὁρμήσας, ὅπου τὴν Ἰλλυρίδα διέκαινε, βαλλόμενος εἰς τοὺς Κάδδους καὶ Σαυρομάτας πολέμου. Μεροβαύδην δὲ, στρατιωτικῶν ἔργων ἐμπειρίαν ἔχειν παρὰ τοὺς ἄλλους δο-

1. Pro compoſito ἀνασχετιάσας.

κοῦντα

κῶντα, παντὸς τ στρατοπέδου πεφῖσησι. τῶ δὲ χειμῶνος παρὰ τὸ εἰωθὸς ἐκταθέντος, ἔσελλον πρὸς αὐτὸν οἱ Κάδοι πεισθείας λόγους, ὑπὲρ τὸ μέτριον φέροντας. 1 ἐφ' οἷς Οὐαλεντινιανὸς ἀγανακτήσας, καὶ ὑπὸ τῆς ἄγαν ὀργῆς, παραφορᾶς ἐς πύῤῥου θυμοῦμενος, αἵματος κάτωθεν ἀναχθέντος ὅτι τὸ στόμα, συσχόντος τὰς τῆς φωνῆς ἀρτηρίας, ἐξέλιπεν, ἐν μὲ Ἰλλυρικοῖς ἐννέα μησὶν, ἐλλειπόντων ὀλίγων ἡμερῶν, διατρίψας, εἰς δωδέκατον ἦ ἐνιαυτὸν τῆς βασιλείας προῆλθεν.

Τότε πολλὰ πταισάντος, ἐμπεσόντος τῷ Σιρμίῳ σκηπτὸς, τὰ βασίλεια κατέφλεξε καὶ τ ἀγορὰν· ἔδοξέ τ τοῖς τὰ τοιαῦτα κρίνειν δεινοῖς, καὶ αἴσιον τοῖς κοινοῖς προάσμασιν εἶ τὸ τέρας. καὶ σεισμοὶ ἦ ἔν τισι συνελθόντος τόποις. 2 ἐσείσθη ἦ καὶ Κρήτη σφοδρότερον, καὶ ἡ Πελοπόννησος μὴ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος· ὥστε καὶ τὰς πολλὰς διαῤῥαγῆναι τῶν πόλεων, πλὴν τ Ἀθηναίων πόλεως, καὶ τ Ἀττικῆς. ταύτην ἦ καὶ θεοσωθῆναι φασὶν ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. Νεσόριος, ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις ἱεροφαντεῖν τεταγμένος, ὄναρ ἐθεάσατο παρακελεύσμενον χρῆναι τ Α-

ter morem durante longius, Quadi per legatos ei verba quædam modum excedentia denuntiant: ob quæ indignatus Valentinianus, præque nimia iracundia propemodum redactus ad inſaniam, ſanguine in os delapſo, qui vocis arterias obſtruebat, exſtinctus eſt: quum in Illyrico menſes novem, paucis diebus demtis, commoratus fuiſſet; & imperii duodecimum annum adtigiſſet.

Eo defuncto, fulmen è cœlo Sirmii delapſum, regiam cum foro concremavit: vilumque fuit iis, quorum acria de rebus hujuſmodi judicia ſunt, parum proſperum publicis rebus hoc portentum eſſe. Terræmotus quoque nonnullis in locis acciderunt, Creta vehementius ſuccuſſa, cum Peloponeſo, reliquaque Græcia: ita ut oppida complura collaberentur, exceptis Athenis, & Attica regione; quam ex hujuſmodi cauſa conſervatam perhibent. Neſtorius, id temporis ſacrorum antiſtes conſtitutus, ſomnium vidit, quod publicis honoribus Achillem

1. Ἰδὼν δὲ αὐτὰς ſc. Quadorum legatos εἴ τοιῦδε Σαυρομάται πάντες εἰσὶν ἐπωφλήκατο, τ δὲ τῶν κρείττονας παρεῖναι καὶ πεισθέντας φησάντων, ἐμπίπλαται ὀργῆς καὶ μέγα κακοργὼς ἡ θεὸς τὰς ἰατρικὰς νοσούσης ἴφη καὶ τὸ Ῥωμαίων δυσωφελεῖν ἀρχὸ εἰς αὐτὸν περιστῶσα εἰ Σαυρομάται &c. Sozom. c. 36. lib. 5.

1. Atqui refert Marcellinus ſub finem lib. 26. Valentiniano cum fratre Cos. horrendos tremores per totum orbis ambitum graſſatos fuiſſe.

heroa

heroa jubéret adfici. Hoc enim urbi ſalutare futurum. Quum autem viſum hoc cum magiſtratibus communicaſſet, atque illi, rati eum delirare, qui jam ſenex decrepitus eſſet, nihili, quod dictum fuerat, feciſſent: ipſe ſecum ratiocinatus, quid agendum eſſet, diviniſque cogitationibus edoctus; imaginem herois, exigua in domo fabricatam, ſub Minervæ ſimulacro, quod in virgineo conclavi collocatum eſt, poſuit. Quoties autem perageret conſueta huic deæ ſacra, pariter & illa, quæ ſciret heroi debita, rite faciebat. Atque hoc modo quum ipſa re ſomnii conſilio ſatisfactum eſſet, terræmotu paſſim graſſato, ſolos Athenienſes ſalvos evadere contigit, hiſce beneficiis herois tota pariter Attica fruente. Hoc autem verum eſſe, licet ex iis cognoſcere, quæ Syrianus philoſophus, hymnum in hunc heroa ſcribens, commemoravit. Et hæc quidem, à propoſitis rebus haud aliena, libuit adjicere.

Cæterum exſtincto Valentiniano, quum legionum tribuni, Merobaudes & Equitius, Valentem & Gratianum viderent in locis procul remotis degere; quod alter adhuc eſſet in oriente, alter apud occidentales Gallos à patre relictus fuiſſet; veriti, ne quando uſu veniret, ut tranſiſtriani Barbari rebus principe deſtitutis irruerent: arceſſitum minorem Valentiniani filium, natum ei

χιλλέα τ ἥρωα δημοσίαις πομπαῖς πομπεύσας· ἔσεσθαι γὰρ τοῦτο τῇ πόλει σωτήριον. ἐπεὶ δὲ ἐκοινώσατο τοῖς ἐν τέλει τ ὄψιν, οἱ δὲ, ληρεῖν αὐτὸν οἷα δὴ ὑπέργηρων ὄντα, νομίσαντες, ἐν οὐδενὶ τὸ ἔμπλεον ἐποιήσαντο, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν λογισάμενος τὸ πρακτέον, καὶ τ θεοειδέσιν ἐννοίαις παιδαγωγούμενος, εἰκόνα τ ἥρωος ἐν οἴκῳ μικρῷ δημιουργήσας, ἵδρυσε τῷ ἐν παρθενῶνι καθιδρυμένῳ τ Ἀθηνᾶς ἀγάλματι. τελῶν δὴ τῇ θεῷ τὰ συνήθη, καὶ ταὐτὸν καὶ τῷ ἥρωϊ τὰ ἐγνωσμένα οἱ, καὶ θεσμὸν ἔπραττε. τούτῳ τε τῷ τρόπῳ τ τ ἐνυπνίου συμβουλῆς ἔργῳ πληρωθείσης, ὑπολειφθεὶς τῷ σεισμῷ, μόνους Ἀθηναίους σωθῆναι συνέβη, μεταχούσης τῆς τοῦ ἥρωος εὐεργεσιῶν καὶ πάσης τ Ἀττικῆς. ὅπερ δὴ τοῦτο ἀληθὲς ὄντι, μαθεῖν ἔξεστι δ' ὧν ὁ φιλόσοφος Συριανὸς διῆλθεν, ὕμνον εἰς τοῦτον τ ἥρωα γράφων. Ἀλλὰ ταῦτα, καὶ ἀναφορικὰ τοῖς προκειμένοις ὄντα, παρίδηκα.

Οὐαλεντινιανοῦ δὲ τελευτήσαντος, ὁρῶντες οἱ ταξίαρχοι Μεροβαύδης καὶ Ἐκίτιος, Οὐάλεντα καὶ Γρατιανὸν πόρρω πω διατρίβοντας, (ὁ μὲν γὰρ, ἔτι καὶ τ ἑῴαν ἦν· ὁ δὲ, ἐν τοῖς ἑσπερίοις Γαλάταις παρὰ τ πατρὸς ἀπολελειμμένος) ὑφορώμενοι μή ποτε συμβῇ τὸν ὑπὲρ τ Ἴστρον βαρβάρους ἀναρχίᾳ ὀπτεσθῆναι τῶν πραγμάτων, παῖδα Οὐαλεντινιανοῦ

νέον

νέον, ἐκ γαμετῆς αὐτῷ τεχθέντα τὸ πρότερον Μαγνεντίῳ συνοικησάσης, ἃ πρόξεν τε μὴ τὸ μῆδος ὄντα μεταπεμψάμενοι, παρήγαγον μὴ τῆς ἁλυρίδος εἰς τὰ βασίλεια, πέμπτον ἄγοντα μόλις ἐνιαυτόν. διῳκημένων δὲ πρὸς ἑαυτὸν Γρατιανοῦ καὶ Οὐαλεντινιανοῦ τὸν νέον τὴν βασιλείαν, ὡς ἐδόκει τοῖς τότε αὐτὸν τὰ πράγματα κείνοις, (αὐτοὶ γὰρ οἱ βασιλεῖς κατ' ἦθος ἦσαν διὰ τὴν ἡλικίαν) Γρατιανῷ μὲν τὰ Κελτικὰ φῦλα καὶ Ἰβηρία πᾶσα καὶ ἡ Βρεττανικὴ νῆσος ἀπεκληρώθη· Οὐαλεντινιανὸν δὲ ἐδόκει τὴν Ἰταλίαν τε καὶ Ἰλλυριοὺς καὶ τὴν ὅλην ἔχειν Λιβύην. Οὐάλεντα δὲ τὸν βασιλέα, πολλαὶ πολλαχόθεν περιεστήκεσαν πολέμων ὀπῖφραί, καὶ πρῶτον μὲν Ἴσαυροι (καλοῦσι δὲ αὐτοὺς, οἱ μὲν Πισίδας, οἱ δὲ Σολύμους, ἄλλοι δὲ Κίλικας ὀρείους· τὸ δὲ ἀκριβέστερον, ἡνίκα εἰς τοὺς περὶ αὐτῆς ἀφικώμεθα λόγους, δηλώσομεν) τὰς ἐν Λυκίᾳ καὶ Παμφυλίᾳ πόλεις ἐπόρθουν, τειχῶν μὲν κρατεῖν οὐ δυνάμενοι, τὰ δὲ ἐν τοῖς ὑπαίθροις ἅπαντα διαρπάζοντες. ἐπεὶ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν Ἀντιόχειαν ἐλαύνειν, ἔστελλεν ἐπ' αὐτοὺς ἀρχῆς (ὡς ἔφετο) δυνάμων, οἱ μὲν Ἴσαυροι μετὰ τῆς λείας ἁπάσης εἰς τὰ πρόχυτα συνέφευγον τῶν ὀρῶν, ὅτε διῶξαι τοὺς στρατιώτας δι' ἐκμέλειαν δυναμένους, ὅτε ἄλλως τὰ συμβαίνοντα τοῖς πόλεσι δυσχήμαλα θεραπεῦσαι.

de conjuge, quæ Magnentii prius uxor fuerat, nec procul inde cum matre degentem, in regiam purpura veſtitum producunt, quum vix quintum ætatis annum ageret. Dividentibus imperium inter ſe Gratiano & Valentiniano minore, prout iis videbatur, qui apud eos res moderabantur: (nam principes ipſi propter ætatem ſui juris non erant) Gratiano quidem Celticæ nationes, & Hiſpania tota, cum inſula Britannia, adtribuebantur: Valentinianum vero placuit Italiam, & Illyrios, & totam Africam poſſidere. Cæterum Valentem Imperatorem plures è pluribus locis irruentes bellorum fluctus circumſtabant. Primum Iſauri (quos alii Piſidas, alii Solymos, allii Cilices montanos vocant: nos quidem accuratius de his aliquid indicabimus, ubi ad eum locum pervenerimus, de iis ut dicendum ſit) oppida Lyciæ Pamphyliæque vaſtabant: quum mœnibus potiri non poſſent, ſed omnia ſub dio ſita diriperent. Imperatore vero, qui adhuc hærebat Antiochiæ, ſatis magnas, ut ipſe putabat, in eos mittente copias: Iſauri, cum univerſa præda, in montes aſperrimos confugiebant; militibus, ob ſegnitiem, nec perſequi eos valentibus, nec alia ratione caſibus oppidorum adverſis mederi.

1. Cujus pulchritudinem cum Valentiniani uxor laudaret, eam ſibi in matrimonio ſociavit, *ut loquitur Diaconus*, legeſque propter illam conceſſit, ut omnes, qui voluiſſent, impune bina matrimonia ſuſciperent.

Dum

Dum hæc ab illis ita gererentur, natio quædam Barbara trasistrianas gentes Scythicas est adorta; prius illa quidem incognita, sed quæ subito tum temporis emersit. Eos adpellabant Hunnos, sive adeo regii Scythæ nuncupandi sunt, sive quos ait Herodotus Istri adcolas esse, homines simos & imbelles; sive denique in Europam ex Asia transjecere. Nam & hoc memoriæ proditum in historiis reperi, è limo, quem Tanais devehit, Cimmerium Bosporum, ad terræ formam redactum, facultatem eis præbuisse, terrestri ex Asia in Europam itinere transeundi. Utut sese res habeat, profecti cum equis, & uxoribus, & liberis, & iis rebus quas secum vehebant, habitantes super Istrum Scythas invaserunt. Ac stataria quidem pugna prorsus neque poterant, neque norant hostem adgredi: (quo enim id pacto? qui ne quidem in terram firmiter pedes defigere poterant, sed in equis & hærebant interdiu, & somnum capiebant) sed partim circumequitando, partim excurrendo, partim opportune retrocedendo, & ex equis jaculando, immensam Scytharum cædem edebant. Quod quum frequenter facerent, nationem Scythicam ad eam fortunam redegerunt: ut

Τούτων δὲ ὄντων ἐν τούτοις, φῦλόν τι Βάρβαρον τοῖς ὑπὲρ τὸν Ἴστρον Σκυθικοῖς ἔθνεσιν ἐπανέστη, πρότερον μὲν οὐκ ἐγνωσμένον, τότε δὲ ἐξαίφνης ἀναφανέν. Οὓννους δὲ τούτους ἐκάλουν· εἴτε βασιλείους αὐτοὺς ὀνομάζειν προσήκει Σκύθας, εἴτε ὡς Ἡρόδοτός φησι παροικεῖν τὸν Ἴστρον, σιμοὺς ἀδενεῖς ἀνθρώπους· εἴτε ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην διέβησαν. καὶ τοῦτο γὰρ εὕρον ἱστορημένον, ὡς ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν Ταναΐδα καλαφερομένης ἰλύος, ὁ Κιμμέριος ὀνομαζόμενος Βόσπορος, ἐνέδωκεν αὐτοῖς ἐκ τῆς Ἀσίας ὅλης τὴν Εὐρώπην πεζῇ διελθεῖν. παρῳχηκότες δὲ ὅμως, τοῖς ἵπποις καὶ γυναιξὶ καὶ παισὶ, καὶ οἷς ἐπεφέροντο τοῖς ὑπὲρ τὸν Ἴστρον κατῳκημένοις ἐπῆλθον Σκύθαις, μάχην μὲν σταδίαν οὔτε διωκόμενοι τοσοῦτόν που, οὔτε εἰδότες ἐπαγαγεῖν (πῶς γάρ; οἱ μήτε εἰς γῆν πεζαὶ τὼ πόδας οἰοίτε ὄντες ἐδραίως, ἀλλ' ὅλῃ τῇ ἵππῳ καὶ διαιτώμενοι καὶ καθεύδοντες) περιελάσεσι δὲ καὶ ἐκδρομαῖς καὶ δικαίροις ἀναχωρήσεσιν, ἐκ τῆς ἵππου καταπηδῶντες, ἄπειρον τῆς Σκυθῶν εἰργάσαντο φόνον. τοῦτο συνεχῶς ποιοῦντες, εἰς τοῦτο τὸ Σκυθικὸν περιέστησε τύχης, ὥστε τοὺς περιλειπομένους, ὧν εἶχον ἐκτάντας οἰκή-

1. *Eorum calcei*, inquit Marcell. lib. 31. *formulis nullis aptati vetant incedere grefibus liberis. Quâ causa ad pedestres parum accommodati sunt pugnas, verum equis prope affixi duris quidem sed deformibus & muliebriter iisdem nonnunquam insidentes muneribus funguntur consuetis.*

σεων,

σεων, ἐνδῦναι μὲ τοῖς Οὐάννοις τοιαύτας οἰκεῖν· αὐτοὶ δὲ φεύγοντες, ὅτι τὴν ἀντιπέρας ὄχθην διαβῶσι τοῦ Ἴστρου, καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείναντες, ἱκετεύειν δεχθῆναι σφὰς βασιλέως, ὑπηγορεῖσθαί τε πληρώσειν ἔργον αὐτῷ συμμάχων πιστῶν καὶ βεβαίων. τὴν μὲν τοὺς ὅτι τοῦ Ἴστρου πόλεις φρουρεῖν τεταγμένων, εἰς τὴν τοῦ βασιλέως γνώμην ἀναβαλλομένων τὰ περὶ τούτου, διέχειν τέτοις Οὐάλης ἐπέτρεπε, πρότερον ἀποθεμένους τὰ ὅπλα. τὴν δὲ ταξιαρχῶν, καὶ ὅσοι στρατιωτῶν ἡγεμονίαν εἶχον, ἀμφοτέρων μὲν, ἐφ' ᾧτε ὅπλων δίχα τοὺς Βαρβάρους ὅτι τὰ Ρωμαίων ὅρια διαπέμψαι, μηδενὸς δὲ γενομένου ἑτέρου, πλὴν γυναικῶν διαπρεσβύπων ἀπλοΐας, καὶ παίδων ὡραίων εἰς αἰσχρότητα ὠνῆς, ἢ οἰκετῶν ἢ γεωργῶν κτήσεως (οἷς ποτὲ μόνοις προσέχοντες, τὰ ἄλλων ὅσα πρὸς κοινὸν ὄφελος ἔφερον ὑπερεῖδον) ὥστε ἀμελεῖ μὲν τὴν ὅπλων ἔλαθον οἱ πλείους περιωθέντες· καὶ ἅμα τῆς κατὰ Ρωμαίους γῆς ὀπιβάντες, ὅτε ἱκεσιῶν οὔτε ὅρκων ἐμνήσθησαν· ἀλλ' ἡ Θρᾴκη τε ἅπασα, καὶ ἡ Παιονία, καὶ τὰ μέχρι Μακεδονίας καὶ Θετταλίας, ἐπληροῦντο Βαρβάρων, τὰ προσπίπτοντα λῃζομένων.

Κινδυνεύοντος δὲ τοῖς ταύτη πράγμασιν ὑπερμεγέθους μεγίστου, δραμόντες ὅτι βασιλέα, τὸ συμβὰν ἀπαγγέλλουσιν. ὁ δὲ, τὰ πρὸς Πέρσας

superstites domiciliis suis relictis, Hunnis ea traderent incolenda; ipsi fugam capessentes, in adversam Istri ripam transjicerent, erectisque manibus, supplices ab Imperatore se recipi peterent, simulque pollicerentur, officio se fidorum & constantium sociorum functuros. Eam rem quum præsidiis oppidorum ad Istrum præfecti eo usque differrent, dum de voluntate principis cognitum fuisset: Valens uti reciperentur, armis prius depositis, permisit. Itaque tribuni legionum, militumque duces, transjiciebant illi quidem, ut absque armis Barbaros in fines Romanos deducerent: verum nihil agebant aliud, quam quod elegantis formæ mulieres deligerent, & pueros formosos ad usum obscenum venarentur, aut calones agricolasve compararent: quibus solis intenti, cætera publicam ad utilitatem spectantia negligebant. Unde fiebat, ut complures clam cum armis transvectos ignoraretur: qui simul atque solum Romanum ingressi fuissent, neque precum illarum supplicum, neque sacramentorum recordabantur: sed universam Thraciam, cum Pannonia, & pertinentibus ad Macedoniam & Thessaliam usque regionibus, complevere Barbari, quævis oblata sibi diripientes.

Quum autem rebus eorum locorum maximum immineret periculum, principem adeuntes, quid accidisset, nuntiant.

Ille, negotiis Perſicis, quemadmodum ſane poterat, compoſitis, Antiochia curſim iter emenſus, Conſtantinopolim abit: atque inde pergit in Thraciam, bellum adverſus Scythas illos transfugas geſturus. Egreſſus autem exercitus, & ipſe princeps, hujuſmodi portentum conſpexere. Corpus quoddam hominis in via jacens viſum fuit, cætera quidem prorſus immobile, verberibuſque cæſo à capite ad pedes uſque conſimile: verum oculos tantum apertos habens, qui propius accedentes intuerentur. Quum autem interrogantibus, quis eſſet, & unde, tum à quo iſtæc perpeſſus fuiſſet, nihil omnino reſponderet; prodigioſum quiddam rati, etiam prætereunti principi commonſtrant. Quum is de rebus iiſdem interrogaſſet, nihilo minus mutus erat: nec exiſtimatus vivere, quod univerſum corpus expers eſſet motus: nec integre mortuus, quando incolumes oculi eſſe viderentur. Tandem ſubito portentum hoc evanuit. Itaque quum ii, qui circumſtabant, quid agendum eſſet, ambigerent: homines in exponendis talibus ingenioſi, ſtatum reipublicæ futurum portendi dicebant; quodque duratura rerum eſſet cæſarum & flagris confectarum facies, animam exhalantibus ſimilis, donec magis ἐνῆν διαδέμενος, ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας διαδραμών, ὅπι τὴν Κωνσταντινούπολιν ἦλθε· κἀντεῦθεν ὁπὶ Θρᾴκης ἐχώρει, τὸν πρὸς τοὺς αὐτομόλους Σκύθας ἀγωνισόμενος πόλεμον. ἐξιόντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ, καὶ αὐτῷ δὲ τῷ βασιλεῖ, τέρας ὤφθη τοιόνδε. ἀνθρώπου τινὸς σκῆνος ἐφαίνη κεῖσθαι τὴν ὁδὸν κείμενον, τὸ μὲν ἄλλο ἅπαν [1] ἀκίνητον, καὶ ἀπὸ κεφαλῆς μεμαστιγωμένῳ ἔοικὸς, μόνους δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνεῳγμένους ἔχον, ἐμβλέποντας τοῖς πλησιάζουσιν. ἐπεὶ δὲ τοῖς ἐρωτῶσι τίς ἦν, καὶ πόθεν, ἢ ὑφ' τίνος ταῦτα πάσχοι, παντάπασιν οὐδὲν ἀπεκρίνατο, ἱερατῶδες ἔδος νομίσαντες, ἐπέδειξαν καὶ τῷ βασιλεῖ παρόντι. τῶν δὲ τὰς αὐτὰς πύστεις προσαγόντων, οὐδὲν ἧττον ἄφωνος ἦν· ὥστε ζῆν νομισθεὶς, διὰ τὸ πᾶν τὸ σῶμα ἀκίνητος εἶναι· ὥστε τεθνάναι τελέως, ἐπειδὴ ἐῤῥῶσθαι τὸ βλέμμα ἐδόκει. καὶ γέγονε φανὲς ἄφνω τὸ τέρας. τῶν οὖν περιεστώτων περὶ τὸ προκείμενον ἀπορουμένων, συνέβαλλον οἱ τὰ τοιαῦτα ἐξηγεῖσθαι δεινοὶ, ἐπ' ἐσομένῃ τινὶ μεταβολῇ τῆς πολιτείας καταστάσαν, ὅτι ἐπιτήδευμα καὶ μαστιγώματα διατελέσει τὰ προκείμενα, ψυχορραγοῦσιν ἐοικότα, μέχρις ἂν τῆς ἀρχόντων καὶ ἐπιτροπεύοντων κα-

1. Scr. ἀκίνητον propter ſtatim ſequentia [διὰ τὸ πᾶν τὸ σῶμα ἀκίνητος εἶναι]

κία

κία τελέως φθαρείη. τοῦτο μὲν οὖν, ἐπόντων ἡμῖν τὰ καθέκαστα, σαφὴς ἀληθείᾳ φανήσεται προαγορεύθεν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Οὐάλης, λαμπρυνόμενος ἤδη τῷ Θρᾴκιλλ πᾶσι τοὺς Σκύθας διαφθεῖραι, ἔγνω τοὺς ἐκ τῆς ἑῴας σὺν αὐτῷ παραγενομένους, καὶ μάχεσθαι μετ' ἵππων ἐμπειροτάτους, τῇ τῶν Σκυθῶν ἵππῳ πρότερον ἐπιπέμψαι. λαβόντες οὖν ἀφ' ἑνὸς τοῦ βασιλέως τὸ σύνθημα, κατ' ὀλίγους τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πυλῶν ἐξήεσαν· καὶ τοὺς ἐκλείποντας Σκυθῶν τοῖς κοντοῖς προσωλίσσοντες, πολλῶν ἡμέρας ἑκάστης ἔφερον κεφαλάς· ἐπεὶ δὲ ἡ τῶν ἵππων ταχυτὴς, καὶ ἡ τῶν κοντῶν ἐπιφορὰ, δύσμαχον ἦν τοῖς Σκύθαις ἐδόκει, καλαισθησῆσαι τὸ Σαρακηνικὸν διενοήθησαν φῦλον. ἔνεδραν τινὰ κοίλοις ἐναποκρύψαντες τόποις, ζεῖς ἐνὶ Σκύθας ἐπέναι συνεῖδον Σαρακηνῷ· καὶ ταύτης ἁψασθαι μαρτόντες τῆς πείρας, τῶν Σαρακηνῶν, διὰ τὸ τῶν σφετέρων ἵππων ταχὺ καὶ εὐάγωγον, κατ' ἐξουσίαν ἀποφεύγοντων, ἡνίκα αὖ πλῆθος ἐπὸν ἴδοιεν· ἐπελαυνόντων δὲ χολαῖς, καὶ τοῖς κοντοῖς ἀναιρόντων, τοσοῦτος ἐγίνετο Σκυθῶν φόνος, ὥστε ἀπαγορεύσαντας αὐτοὺς ἐθελῆσαι διαπορθμεῦσαι τὸν Ἴστρον, καὶ σφᾶς ἐκδοῦναι τοῖς Οὔννοις μᾶλλον, ἢ ὑπὸ Σαρακηνῶν παναλωθείᾳ διαφθαρῆναι. καταλιπόντων δὲ αὐτῶν τοὺς περὶ Κωνσταντίνου τὴν πόλιν τόπους, καὶ προϊόντων πρότερον προσβόντων, γέγονεν εὐρυ-

gistratuum & administrantium improbitate prorsus interiisset. Atque hoc nobis singula perlustrantibus vere prædictum adparebit.

Valens autem Imperator, qui jam Scythas universam Thraciam agere, ferre cerneret; statuit eos, quos ex oriente secum adduxerat, ex equis pugnandi peritissimos, in equitatum Scythicum prius immittere. Quapropter accepta illi à principe tessera, exiguo numero alii post alios extra Constantinopolis portas egrediebantur; & remotos à suis Scythas contis transfigentes, multorum capita cottidie adferebant. Et quoniam equorum celeritas, ictusque contorum, Scythis perquam difficulter posse superari videbantur; astu nationem Sarracenicam circumvenire statuerunt. Itaque depressis in locis abditis insidiis, tres Scythas unum Saracenum adoriri placuit: qui sane dolus eis non successit, Saracenis, ob equorum suorum velocitatem & agilitatem, pro libitu aufugientibus, quoties multitudinem aliquam adventare cernerent. Iidem si tardiores adactis equis invaderent, eosque contis interimerent: tanta Scytharum cædes edebatur, ut Istrum, re desperata, transmittere mallent; & Hunnis se potius dedere, quam à Sarracenis ad internecionem deleri. Quumque vicina Constantinopoli loca deseruissent, & ulterius essent progressi; spatium Impe-

ratori datum eſt, copias ſuas longius promovendi. Conſiderante autem ipſo, quo pacto bellum hoc gerendum eſſet, tanta multitudine Barbarorum imminente; quum pariter & improbitas magiſtratuum ei moleſtiam exhiberet, quibus imperium abrogare verebatur, propter eam tempeſtatem, qua tum res agitabantur; & quinam præficiendi muneribus eſſent, quibus parem & idoneum videre erat neminem, ambigeret: Sebaſtianus, occidente relicto, quod iſtic qui erant Imperatores, ob imbecillitatem ætatis hæc intelligere per ſe non poſſent, ſed eunuchorum cubiculis præfectorum calumniis totos ſe traderent, Conſtantinopolim venit. Ea re cognita, Valens, qui hujus viri tam in bellis, quam adminſtranda univerſa republica virtutes norat, Sebaſtianum prætorem copiarum deligit, ejuſque fidei totius belli gerendi munus committit. Is ad mollitiem, ſummamque ſecordiam tribunorum atque militum reſpiciens, & quod ad fugam, & muliebria miſeraque vota dumtaxat exercitati eſſent: duo millia militum, quos ipſe deligeret, ſibi dari petiit. Exiſtimabat enim, non eſſe facile, multitudini hominum præeſſe, qui diſſolute gubernati fuiſſent: at inſtituere paucos, & à moribus effeminatis ad viriles traducere, non admodum eſſe difficile. Magis & alioquin expedire, ſi fiat in paucis potius, quam in univerſa multi-

χωεία τῷ βασιλεῖ ἐξαγαγεῖν εἰς τὸ πρόσω τὸ στράτευμα. σκοπουμένῳ δὲ αὐτῷ τίνι δέοι τρόπῳ διαθεῖναι τὸν πόλεμον, πλήθους ἐπικειμένου τοσούτου βαρβάρων, καὶ ἅμα τῇ τῶν ἀρχόντων βαρυωμένων κακίᾳ, καὶ παραλῦσαι μὴ αὐτὸν διὰ τὴν παροῦσαν ἐχόντα τὰ πράγματα σάλον ὀκνοῦντος, ἀποροῦντί δὲ τίσι τὰς ἡγεμονίας παραδοῦναι στρατιᾶς, μηδενὸς ἀξιόχρεω φαινομένου, καταλιπὼν Σεβαστιανὸς τὴν ἑσπέραν, οἷα τῶν αὐτόθι βασιλέων, διὰ νεότητα φρονεῖν ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν οὐ δυνάμενον, οὐδὲ ἐκδόντων ἑαυτὸν εὐνούχων ἐπὶ τῶν κοιτώνων τεταραγμένων διαβολαῖς, εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν παρεγένετο. τοῦτο μαθὼν Οὐάλης, καὶ τὰς ἐν πολέμοις καὶ τῇ πάσῃ πολιτείᾳ τοῦ ἀνδρὸς ἀρετὰς ἐπιστάμενος, αἱρεῖται στρατηγὸν αὐτὸν, καὶ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ παντὸς πιστεύει πολέμου. ὁ δὲ, πρὸς τὸ ἐκλελυπημένον καὶ παντάπασιν ἐκμελὲς τῆς ταξιαρχῶν καὶ στρατιωτῆς ἀφορῶν, καὶ ὡς εἰς φυγὴν μόνον εἰσὶ γεγυμνασμένοι, καὶ γυναικώδεις καὶ ἀθλίας εὐχάς, διχιλίους ᾔτησεν, οὓς αὐ ἔλοιτο, θωρῆσαι στρατιώτας αὐτῷ. πλήθους γὰρ ἡγεῖσθαι χαλεπὸν ἀνθρώπων, μὴ ῥᾴδιον εἶναι· παιδαγωγῆσαι δὲ ὀλίγους, καὶ εἰς τὸ ἀρρενωπὸν ἐκ τοῦ θηλυτέρου ἀναγαγεῖν, οὐ σφόδρα δύσκολον εἶναι· καὶ ἅμα δὲ λυσιτελὲς μᾶλλον, ἐν ὀλίγοις, ἢ παντὶ κινδυνεύειν τῷ πλήθει.

πείθει

πείθει ταῦτα λέγων τὸν βασιλέα· καὶ λαβὼν αἵρεσιν, οὐκ ἐκ τῶν ἐντεθραμμένων δειλίᾳ καὶ πρὸς τὸ φεύγειν γεγυμνασμένων, ὡς ἤτησεν, εἵλετο, νεωστὶ δέ τινας ἐναεθμισθέντας τῷ στρατοπέδῳ, καὶ σώμασί τε ἀναδέχοντας εὐφυΐᾳ, καὶ πρεσβεῦσαι δυναμένῳ φαινομένους, εἰς ὅσον ἠρέθης, ἱκανούς. αὐτόθεν οὖν ἑκάστου τῆς φύσεως ἐπειρᾶτο, καὶ τῇ συνεχεῖ γυμνασίᾳ τὸ ἐνδεὲς ἐπλήρου· πειθομένους μὲν ἐπαινῶν καὶ δωρεαῖς ἀμειβόμενος, ἀπειθοῦσι δὲ σφοδρὸς καὶ ἀπαραίτητος ἦν δοκῶν. ὅτω δὲ τὲς συνὼν αὐτῷ πρὸς πᾶσι πολεμικὴν ἐπιμέλειαν ἀσκήσας, τὰς μὲν τειχήρεις καταλάμβανε πόλεις, τὸν ἀσφαλείας ὁπλίσας τῷ στρατοπέδῳ ποιούμενος λόγον· ἐνέδραις δὲ συνεχέσι τοῖς νεμομένοις τὴν Βαρβάρων ἐπὶ καὶ νυὶ μὲν τῷ πλήθει τῶν λαφύρων εὐεἰσκοπον βαρυνομένους, αὐτὸς, τὸν λείας ἡδυσμένος κύριος· νυὶ δὲ μεθύοντας, ἅπαντας ὁμοῦ τῷ ποταμῷ λυομένους, ἀπόσφαζεν.

Ὡς δὲ τὸ πολὺ τῆς Βαρβάρων τοῖς τοιούτοις στρατηγήμασιν ἐδαπάνησε μέρος, καὶ τὸ λειπόμενον, δείσῃ τῷ στρατηγῷ, τὸν πρεσβεύειν ἀπέχετο, φθόνος ἐξανίσταλαι κατ' αὐτῷ μέγας. ἦν δὲ ἔπαλξις μῖσος. ἐντεῦθεν τὸν ἀφεβολαὶ πρὸς τὸν βασιλέα, τῆς τὸν ἀρχὴν ἐκπεπλωκότων, τὸς χεῖρ τὸν αὐλὴν εὐνέχους παρορμώντων εἰς τοῦτο. ὅτω δὴ τὸν βασιλέως εἰς ἄλογον ὑποψίαν πα-

tudine periculum. Hæc dicens, Imperatori perſuadet; electionemque nactus, non eos ſibi ſumit, qui eſſent innutriti formidini, & ad capeſſendam fugam exercitati: ſed quoſdam recens adſcriptos exercitui, corporiſque dotibus egregiis à natura præditos; & qui præterea conjectandi perito viderentur, ad quodcunque facinus incitarentur, idonei futuri. Conteſtim igitur cujuſque naturam explorat, & exercitatione frequenti, quod deerat, ſupplet: dicto audientes collaudans, ac muneribus adficiens; in alios inobedientes ita ſe gerens, ut acerbus & inexorabilis eſſe videretur. Hoc modo ſuis ad omnem diſciplinam bellicam exercitis, in oppida mœnibus cincta ſe recipit; ejus inprimis ratione habita, ut in tuto eſſet exercitus. Simul continuis inſidiis Barbaros pabulatum egreſſos adoritur; ac modo copia ſpoliorum onuſtos inveniens, præda ſuam in poteſtatem redacta trucidat; modo temulentos, quoſdam & lavantes in flumine, jugulat.

Quum magnam Barbarorum partem hujuſmodi ſtrategematis deleviſſet, ac reliqui metu ducis à pabulando ſe continerent: maxima quædam adverſus eum invidia nata eſt. Ea vero peperit odium; unde criminationes erga principem oriebantur, ab iis profectæ, quibus erant abrogata imperia, quique ſpadones aulicos ad hoc incitabant. Quum hoc

modo

modo Imperator ad abſurdam ſuſpicionem improbe fuiſſet impulſus, Sebaſtianus ei ſignificat, ut ſuo loco maneret, nec ulterius progrederetur. Non enim in proclivi eſſe, tanta cum multitudine aperto Marte congredi: ſed per circuitus, & clandeſtinis adgreſſionibus tantiſper extrahendum eſſe tempus, donec inopia commeatus deſperatis rebus, vel ſe dederent, vel ex ditione populi Romani abirent, atque Hunnis ſe potius permitterent, quam miſerrimis cladibus, quæ famem comitari ſoleant. Verum hæc illo monente, qui contrariarum partium erant, Imperatorem hortantur, ad bellum potius univerſo cum exercitu egrederetur; quaſi Barbaris jam majori ex parte deletis, ſine labore princeps ad victoriam acceſſurus eſſet. Quum autem ſententia deterior viciſſet, fortuna res in pejus agente, copias univerſas Imperator ad pugnam nullo producit ordine: quibus ubi Barbari abſque tergiverſatione occurriſſent, ac prœlio longe ſuperiores eſſent; propemodum univerſos ad internecionem deleverunt. Imperatore vero fuga cum paucis in vicum quendam elapſo, nullis cinctum mœnibus; ab omni parte vico mate-

ραξαπέντος, Σεβαστιανὸς μὲν ἐδήλου τὴν χώραν μηδὲν τῷ βασιλεῖ, καὶ μὴ πραιτέρω προβαίνειν· ἐδὲ γὰρ εἶναι ῥᾴδιον, πλήθει τοσούτῳ πόλεμον ἐν τῷ προφανεῖ ἐπάγειν, ἀλλ' ἐκ περιδρομῆς καὶ λαθραίαις ἐπιθέσεσι τείβειν τὸ χρόνον, ἕως ἂν σπανίᾳ τὰ ἐπιτηδείων ἀπειπόντες, ἢ ἑαυτοὺς διδοῖεν αὐτὰς, ἢ τῆς ὑπὸ Ρωμαίοις χωρίων ἀναχωρήσαιεν, τοῖς Οὕννοις ἐκδιδόντες τὸ καθ' ἑαυτοὺς μᾶλλον, ἢ τοῖς ἐκ τοῦ λιμοῦ συμβαίνειν εἰωθόσιν οἰκτροτάτοις ὀλέθροις. ἀλλ' ἐκείνῳ ταῦτα παραινοῦντος, οἱ πάναντία σπουδάζοντες, ἐξιέναι μᾶλλον τὸν βασιλέα παντελῆ παρεκάλουν ὑπὲρ τοῦ πόλεμον, ὡς ἤδη τῶν Βαρβάρων ὡς ἐπὶ πᾶν ἀπολωλότων, καὶ ἀκονιτὶ τοῦ βασιλέως τῇ νίκῃ παρισαμένου. κρατησάσης δὲ τῆς χείρονος γνώμης ἐπειδὴ πρὸς τὸ χεῖρον ἦγεν ἡ τύχη τὰ πράγματα, τὸ στρατὸν ἅπαντα σὺν ὅπλοις κόσμῳ πρὸς τὴν μάχην ἐξῆγεν ὁ βασιλεύς. οἷς ἀπαντήσαντες ἀπροφασίστως οἱ Βάρβαροι, καὶ παραπλὴν τῇ μάχῃ κρατήσαντες, μικρᾶς μὲν ἅπαντας παιωλεθρίᾳ διέφθειραν· σὺν ὀλίγοις δὲ πρὸς ὑπόδυτος εἰς τινα κώμην τοῦ βασιλέως, καὶ ἣν τειχήρη, περιβάλλει πανταχόθεν τῇ κώμῃ, καὶ πῦρ ἐνέντες,

1. Cauſa quæ Valentem præcipue movit, hæc erat. *E Melanthiade*, villâ Cæſarianâ prope Conſtantinopolin, *ſignacommovit, aquiparare facinore quodam egregio adoleſcentem properans filium fratris, cujus virtutibus urebatur.* Gratianus quippe Alamannos ferocientes ita compeſcuit, ut ultro veniam peterent ad ſua redeundi. *Videſis Marcell. lib.* 31.

τὴς

τοὺς ἐν αὐτῇ συμφυγόντας μ τῆς ἐνοικουμένων ἐνέπρησε. 1 ὡς μηδὲ τοῦ βασιλέως σώματι συνηθῆσαι τινὰ παντάπασιν ὁπισθῆναι.

Τῶν δὲ πραγμάτων ὅπη λεπτοτάτης ἐσώτων ἐλπίδος, Βίκτωρ, ὁ τῶν Ρωμαίων ἡγούμενος ἱππικῆς, τὸ κίνδυνον ἅμα τισὶν ἱππεῦσι ἀφυγών, ὅτι Μακεδονίαν τε καὶ Θετταλίαν ἐλάσας, κἀκεῖθεν ὅτι Μυσοὺς καὶ Παίονας ἀναδραμών, αὐτόθι ἀφικνεῖσθαι τοῦ Γρατιανοῦ τὸ συμβὰν ἀπαγγέλλει, καὶ τὴν στρατιᾶς καὶ τοῦ βασιλέως ἀπώλειαν. ὁ δέ, ἐ σφόδρα μὲ λυπηρῶς τὸν θείου τελευτὴν ἠνέγκατο· (ἦν γάρ τις ὑποψία πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς) ὁρῶν δ αὐτὸν καὶ ἀρκοῦντα πρὸς τὴν διοίκησιν, Θρᾴκης μὲ ὑπὸ τῆς ἑσπερίων ταύτην βαρβάρων κατεχομένης, καὶ τῆς πρὸς Μυσίαν καὶ Παιονίαν τόπων ὑπὸ τῆς ταύτη βαρβάρων ἐνοχλουμένων, τῆς δὲ πρὸς τὸν Ρῆνον ἐθνῶν ἀκωλύτως τὰς πόλεσιν ὀλεθρίων, αἱρεῖται τὸν βασιλείας κοινωνὸν Θεοδόσιον, ἐκ μὲ τῆς ἐν Ἰβηρίᾳ Καλλαικίας, πόλεως δ Καύκας ὁρμώμενον, ὄντα δὲ καὶ πόλεμον, οὐδὲ ἀρχῆς στρατιωτικῆς ἄπειρον. ὁπλίσας δὲ τοῖς κατ Θρᾴκην αὐτὸν καὶ τὴν ἑῴαν πρέσβεσιν, αὐτὸς ὅπη Γαλάτας τοὺς

rie circumdato, igneque immisso, quotquot eo confugerant, una cum incolis, concremarunt: ita ut ne quidem ad corpus Imperatoris omnino quisquam pervenire posset.

Rebus ad spem minutissimam redactis, dux equitatus Romani Victor è periculo cum nonnullis equitibus elapsus, quum in Macedoniam Thessaliamque contendisset, atque inde ad Mysos & Pannonios excurrisset: Gratiano in iis locis commoranti rem, uti accidisset nuntiat; itemque tam exercitus, quam Imperatoris interitum. Ille non admodum mœsto patrui cædem animo tulit, quod inter eos suspicio quædam intercederet. Sed quia videbat se rebus administrandis non sufficere, Thracia quidem à Barbaris, qui eam invaserant, occupata; Mysiæ vero Pannoniæque locis, ab hærentibus ibidem Barbaris, vexatis; Rhenanis Barbaris denique nationibus urbes, citra cujusquam impedimentum, infestantibus: imperii consortem Theodosium deligit, oriundum ex oppido Hispanicæ Callæciæ Cauca, hominem bellicosum, & imperii militaris haud ignarum. Hoc Thraciæ rebus & orienti præfecto, ipse ad occidentales Gallos tendit: ut eorum loco-

1. *Prima tenebrarum caligine inter gregarios Imperator, ut opinari dabatur (neque enim se quisquam vidisse, vel præsto fuisse asseverant) sagittâ perniciose saucius ruit, spirituque mox consumpto decessit, nec repertus est uspiam.* Idem: qui tamen paulo post verisimilius ait Valentem eodem fato periisse quo noster hic affirmat.

rum

rum res, si posset, componeret.

Dum Imperator hic Theodosius Thessalonicæ commoratur, multi propter publicas & privatas necessitates illuc undique confluentes, impetratis ab eo, quæ par erat, discedebant. Quum autem ingentes copiæ transistrianorum Scytharum, Gotthorum inquam, & Taifalorum, & aliarum gentium, quæ prius inter hos vivere solebant, flumen transjeciissent; & oppidis Romanæ ditionis propterea graves esse cogerentur, quod Hunnorum multitudo terras ab ipsis habitatas occupasset: Theodosius Imperator ad bellum gerendum universis se cum copiis parabat. Tota vero ab iis nationibus, quas diximus, occupata Thracia; & oppidorum in illis locis castellorumque præsidiariis ne paulum quidem extra munitiones progredi audentibus, nedum ut apertis in locis manus consererent: Modares, regio natus apud Scythas genere, qui non multo ante transfugerat ad Romanos, & propter fidelem Romanis navatam operam, magisterium militum fuerat adeptus; quum milites in collem quendam duxisset, planum quidem illum, & arvo similem, sed qui porrigeretur in longum, & amplissimos campos sibi subjectos haberet: ibidem, Barbaris id ab eo factum ignorantibus, hærebat. Quum autem per exploratores intellexisset, universos in campis colli subjectis hostes,

ἐσπερίοις ἐχώρει, τὰ αὐτόθι λῃζόμενοι, εἰ οἷός τ' ἦν ἕκαστος.

Θεοδοσίου δὲ τοῦ βασιλέως κατὰ Θεσσαλονίκην διατρίβοντος, πολλοὶ πανταχόθεν κατ' κοινὰς καὶ ἰδίας συμφορὰς χρείας, τῆς παρόντων πολυχρονίους ἀπολαύσεις ἀπήλαυνον. πλήθους δὲ πολλοῦ τῆς ὑπὲρ τὸν Ἴστρον Σκυθῶν, Γότθων λέγω καὶ Ταϊφάλων, καὶ ὅσα τούτοις ἦν ὁμοδίαιτα πρότερον ἔθνη, διαπεραθέντων, καὶ τῶν ὑπὸ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ὄντας πόλεσιν ἐνοχλεῖν ἀναγκαζομένων, διὰ τὸ πλῆθος Οὔννων τὰ παρ' αὐτῆς οἰκήματα κατασχεῖν, ὁ μὲν βασιλεὺς Θεοδόσιος ἐς πόλεμον παντελῆ παρεσκευάζετο. πάσης δὲ τῆς Θρᾴκης ὑπὸ τῆς εἰρημένων ἐθνῶν ἤδη κατειλημμένης, καὶ τῆς ὀλίγῃ τῇ φυλακῇ τῆς πόλεων καὶ τῆς αὐτόθι φρουρίων, οὐδὲ ὀλίγῃ βραχὺ διεξέντων ἔξω τῆς τειχῶν προβαδεῖν, μήπω καὶ ἐν τοῖς ὑπαίθροις εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, Μοδάρης, ὢν μὲν ἐκ τῆς βασιλείου τῆς Σκυθῶν γένους, ἐκ πολλοῦ δὲ πρὸς Ῥωμαίους αὐτομολήσας, καὶ δι' ἣν ἐπεδείξατο πίστιν, στρατιωτικῆς προβεβλημένος ἀρχῆς, ὅτι περ αὐλισάσας λόφῳ τοὺς στρατιώτας, ὁμαλῆ μὲν καὶ γαιώδη, ἐκτεινομένῳ δὲ εἰς μῆκος, καὶ πεδία μέγιστα ὑποκείμενα ἔχοντος, ἔλαθε μὲν τοὺς Βαρβάρους τοῦτο ποιήσας· ἐπεὶ δὲ διὰ τῆς κατασκόπων ἔγνω πάντας ἐν τοῖς ὑποκειμένοις τῷ λόφῳ πεδίοις τοὺς πολεμίους, ἀπηχθημένῳ τῇ κατὰ τοὺς

ἀρχοὺς

ἀχθὲς καὶ τὰς ἀτειχίστους κώμας ἀμυθήτου ζωῆς, κεῖσθαι μεθύοντας, ἡσυχῇ ἐφαγγέλλη, τοὺς στρατιώτας ξίφη μόνα καὶ ἀσπίδας ὀπισομένους, μείζονος δὲ ἢ βαρυτέρας ὑπαρχόντας ὁπλίσεως, καὶ τοὺς συνασπισμοὺς τοὺς συνήθεις ἐάσαντας, ἐπιθεῖν τοῖς Βαρβάροις ἤδη τῇ ζωῇ παρημένοις. ἔτι γεγυμνένοις, βραχύ τι τῆς ἡμέρας ἐπιδέουσι τοῖς Βαρβάροις οἱ στρατιῶται, πάντας καθέσφαξαν, τοὺς μὲν ἤδη αἰσθανομένους, τοὺς δὲ ἅμα τῇ αἰσθήσει ζωθέντας, καὶ ἄλλους ἄλλοις θανάτου τρόποις ἀναιρεθέντας. ἐπεὶ δὲ τῆς ἀνδρῶν ἤδη ὑπερεῖφθη, τοὺς μὲν πεσόντας ἐσκύλευον· ὅτι δὲ τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας ὁρμήσαντες, ἁμάξας μὲν εἴλον τετρακισχιλίους, αἰχμαλώτους δὲ ὅσους ἦν εἰκὸς ὅτι τοσούτων ἁμαξῶν φέρεσθαι, δίχα τῆς βάσεως ταύτας ἀκολουθούντων, καὶ ἐξ ἀμοιβῆς (οἷα φιλεῖ γίνεσθαι) τὰς ἀναπαύσεις ἐπ' αὐτῆς ποιουμένων.

Οὕτω τοῖς ὑπὸ τῆς τύχης προειδεῖσι τὰ στρατῷ χρησιμώτατα, τὰ μὲν τῆς Θράκης, εἰς ἔσχατον ἀπωλείας ἐλάσειν κινδυνεύσαντα, τέως ἦν ἐν ἡσυχίᾳ, θεραπεύοντα πᾶσι ἐλπίδα τῆς ἐν ταύτῃ Βαρβάρων ἀπολουμένων. τὰ δὲ καὶ πλὴν ἐμοῦ, ἐκ πόλεως γένους παντελοῦς ἀπωλείας, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. τῆς Οὐννῶν, ὃν τρόπον διεξῆλθον, τοῖς ὑπὲρ τὸν Ἴστρον κατῳκημένοις ἔθνεσιν ἐπιθόντων, καὶ ἐνικώντες οἱ Σκύθαι τοὺς τούτων ἐφόδους, Οὐάλεντος τιμιχοῦντα βα-

abuſos annona, quam in agris & vicis non munitis repererant, vino jacere obrutos: tacite militibus imperat, ut gladios duntaxat & ſcuta ferentes, armis majoribus gravioribuſve poſthabitis, conſuetiſque ſcutorum condenſationibus omiſſis, Barbaros jam luxu ſolutos invaderent. Quod ubi factum eſſet, perexiguo diei tempore Barbaros adorti milites, univerſos interfecerunt: quum quoſdam nihil ſentientes, quoſdam inter ſentiendum vulneraſſent, & aliis alios mortis generibus interemiſſent. Quum nulli jam viri ſupereſſent, mortuos ſpoliant; & mulieres ac pueros adgreſſi, quatuor plauſtrorum millia capiunt, cum tot mancipiis, quot erat conſentaneum tot vehi ſcurribus: præter eos, qui pedites plauſtra comitabantur, ac per vices (ut fieri conſuevit) in plauſtris quieſcendo ſe recreabant.

Ita quum iis quæ fors fortuna obtulerat, uſus eſſet exercitus: res Thraciæ, in extremo periculo exitii conſtitutæ, tum quidem in tranquillo erant, Barbaris in ea præter omnem ſpem deletis. Orientis autem res, ex hujuſmodi cauſa, parum aberat, quin prorſus interirent. Hunnis eo modo, quo diximus, tranſiſtrianas gentes adgreſſis, quum impreſſiones illorum Scythæ ſuſtinere non poſſent; Valentem, id temporis rerum potientem obſecra-

runt, ut ſe per Thraciam reciperet, ſociorum & ſubditorum facturos officium, & obſecuturos in rebus omnibus, quas princeps imperaſſet. His verbis perſuaſus Valens, ſuſcipit ille quidem eos; ſed ratus, ipſorum ſe fidei nomine cautionem habiturum idoneam, ſi liberos eorum, necdum pubes, in alia regione curaret educari: magnam puerulorum multitudinem in orientem mittit, eorumque præficit educationi & cuſtodiæ Julium, quod ejus viri ſagacitatem & induſtriam utrique ſuffecturam officio putaret. Julius eos in oppida diſtribuit, ne Barbara juventus, tanto collecta numero, amplum haberet moliendi res novas ſpatium, & à ſuis remota conſpiraret. His intra civitates degentibus, & ætatis jam maturitatem adſequutis, eæ res nuntiabantur; quæ res in Thracia popularibus ſuis accidiſſent. Qua fama permoleſte cognita, quotquot in eodem erant oppido, inter ſe congrediuntur; & alias urbes inhabitantibus clanculum ſignificant, cogitare ſe, Romanas vrbes adoriendo, parentes ac populares ſuos ulciſci. Julius, hoc inſtituto Barbarorum animadverſo, inops conſilii, quid potiſſimum ageret, ſimulque Barbarorum conatus expeditos veritus, quocunque ſe convertiſſent; Theodoſio quiσιλεύονΤ ἐδήνθης, χ τ Θρᾴκιλω δέξαδς αὐτὺς, συμμάχων τ χ ὑπηκόων πληρώσοντας χρείαν, ὑπηρετησομένους δὲ πᾶϱ οἷς αὖ ὁ βασιλεὺς ὁπτάξειε. τύτοις ὑπαχθεὶς τοῖς λόγοις ὁ Οὐάλης, δέχεται μὲ αὐτύς· οἰηθεὶς δὲ τῆς αὐτῷ πίστεως ἐχέγγυον ἀσφάλειαν ἔχειν, εἰ τὺς αὐτῷ παῖδας, εἰς ἄλλω ὅπω τϱαφησόμενους, ἐν ἑτέρᾳ τι ἀμφιτᾶδαι Φϱᾳκιδάσιν χώρᾳ, πλῆθΤ πολύ τι παιδείων εἰς τιὼ ἑῴαν ἐκπέμψας, Ἰούλιον ἐπέστησε τῇ τύτων αὐαξοφῇ τ χ φυλακῇ, πιὼ ἀσχίνοιαν τοῦ ἀνδϱὸς πϱὸς ἑκάτϱον ἀρκεῖν ἡγησάμενΤ. ὁ δὲ, τ πόλισιν αὐτὺς εἰσατένειμεν, ὥστε μὴ Βάρβαρον νεολαίαν, εἰς πλῆθΤ [1] συνειλεγμένων τοσῦτον, εὐρυχωρείας ἔχειν τ νεωτερίζειν τι, χ ἔξω τ οἰκείων συμφορῆσαι. τύτοις ἐνδιαιτωμένοις τ πόλεσι, χ ἤδη τ ἡλικίας ἀκμάζουσι, τὰ χ τ Θρᾴκιλω συμβάντα τοῖς αὐτῷ ὁμοφύλοις, ἠγγέλθη. δυσχεράνασίς ἤ πϱὸς τ ἀκοιὴ, δηλοῖς τ ὡμίλουν ὅσοι χ τ αὐτιὼ πόλιν ἔτυχον ὄντες, χ τοῖς ἑτέρας πόλεις οἰκοῦσι, λαθϱαίως ἐδήλουν, τῇ χ τῷ πόλεων ὁπλίσει πιωρῆσαι τοῖς σφῶν πατϱάσι χ ὁμοφύλοις ἀμυνόμενοι. τοῦτο αἰδόμενΤ· ὁ Ἰούλιος τῆς τ Βαρβάρων ὁρμῆς, χ ἀπορῶν μ ὅ τι πϱάξειε, δείσας ἤ τ τ Βαρβάρων ἐφ' ὅπϱ αὖ ὁρμήσωσι, πϱόχειρον ἐ-

1. Rectius [συνειλεγμένω] uti & [εὐρυχωρείαν] num. ſing.

πιχεί-

πχείρησιν, τῷ μὲ Θεοδοσίῳ δῆλον καλασῆσαι τὸ μελεπώμενον καὶ ἔγνω, καὶ ἐν τοῖς πρὸ Μακεδονίαν ἐνδιατρίβουσι τόποις, καὶ πρόσθεν γε ὡς μὴ παρ' αὐτοῦ, παρὰ Οὐάλεντος ἡ τοιαύτην ὑποζαπεὶς ἡ φροντίδα, καὶ ὅπως χρεὼν τῷ τότε βασιλεύοντι γνωρίζόμενος· τῇ ἡ καὶ ἡ Κωνσταντινόπολιν γερουσίᾳ χράψας ἐν ἀζαβύσῳ, καὶ παρὰ τούτης ἐπζαπεὶς, ὅ τι αὖ λοιτελεῖν ἠμέλλοιτο, πρᾶξαι, τοιῷδέ τινι τρόπῳ ἡ ἐπιτρεμόμενον τῆς πόλεσιν ἀπόσειεται κίνδυνον. καλέσας ὡς ἑαυτὸν ἅπαντας, ὅσοι ταγμάτων ἔτυχον στρατιωτικῶν προεστῶτες, καὶ [1] ὅρκους καλαλαβών, ἢν εἴ τι χρὴ γνώμιον αὐτοῖς ἐκοινώσαλο. οἱ δὲ, ἅτε ἔδει πρᾶξιν ἀκηκοότες, λόγους ἐνέσπειραν τοῖς ἐν ἐκείνῃ πόλει Βαρβάροις, ὡς ὁ βασιλεὺς ἀδρᾶς σφόδρα δωρεᾶς αὐτοὺς ἀμείψαθαι βάλοιτο, καὶ ἀζιδῶναι πᾶσιν ἃ χρήματα μόνον, ἀλλὰ καὶ γῆν, ὡς ἂν εἰς ἡ ἑαυτοῦ καὶ Ῥωμαίων εὔνοιαν ἐπιδοῖεν. ὅπὶ τούτοις ἡ ἐκέλδοντο εἰς τὰς μητροπόλεις ἀγείρεσθαι, ἔντης αὐτοῖς εἰς τοῦτο δοθείσης ἡμέρας. ταύτας ἐπαρδέντες οἱ Βάρβαροι ἡ ἐλπίσιν, ἐχάλασ μὲν πι τῇ θυμῇ καὶ ἡ κατ' αὖ πόλεων ἀπωλείας· αὐαμείναντες δὲ ἡ κυρίαν, ἔσθ' ἣν πεπαλμένον ἐκάστοις ἰέναι, συνέῤῥεον. εἰδότες ὅ καὶ οἱ στρατιῶται τὸ σύνθημα, καλαλαβόντες τὰ ἡ ἀγορᾶς ἐπικείμενα

dem Imperatori, quid ageretur, minime ſtatuit aperiendum; partim quod is in Macedoniæ locis hæreret, partim quod à Valente fuiſſet hæc ei commiſſa procuratio, non à Theodoſio, tunc rerum domino, cui prope necdum innotuerat: ſcriptis autem ſecreto ad ſenatum Conſtantinopolitanum literis, & ab eo accepta poteſtate agendi, quidquid expediturum reipublicæ putaret, tali quodam modo periculum urbibus imminens avertit. Arceſſitis ad ſe omnibus ordinum militarium præfectis, & ſacramentis exactis; conſilium, quod inſtituiſſet, cum eis communicat. Illi perceptis iis quæ eſſent peragenda; rumores inter cujuſlibet urbis Barbaros didunt, Imperatorem largis admodum muneribus eos adficere velle; nec pecuniam dumtaxat, verumetiam agros diſtributurum in omnes; ut eos ad ſuam, & populi Romani, amicitiam pelliceret. Ideoque jubebant, ut certo ad hoc eis die ſtatuto, intra metropoles convenirent. Per has elati ſpes Barbari, nonnihil de iracundia, deque ſtruendo vrbibus exitio, remittunt: & exſpectato die præſtituto, quo ſinguli venire juſſi fuerant, confluunt. Quum autem milites quoque datam ſibi teſſeram non ignorarent, occupatis tectis, quæ verſus forum quodlibet ſpectabant, in-

1. Ορκοις καταλαβών. *Sylburg.*

greſſos Barbaros lapidibus & telis tantiſper petunt; donec univerſis ad internecionem deletis, urbes orientales imminenti formidine liberaſſent.

Et damna quidem, quæ per orientem & Thraciam acciderant, exitum hujuſmodi, ſagacitate ducum, habuerunt. Imperator autem Theodoſius, adhuc Theſſalonicæ degens, adeuntibus ille quidem facilis acceſſu videbatur: ſed à voluptate negligentiaque exorſus imperium, officia præpoſitorum reipublicæ magiſtratuum conturbavit; & rerum militarium duces numero plures, quam antea fuiſſent, inſtituit. Quippe quum unus eſſet equitum magiſter, & unus itidem peditum præfectus: pluribus, quam quinque, magiſtratus hoſce diſtribuit; & hoc ipſo fiſcum pluribus annonis gravavit. Non enim amplius duobus tantummodo ducibus, ſed quinque, vel pluribus etiam, quæcunque duûm illorum quilibet ante habuiſſet, præbebantur. Simul tot magiſtratuum avaritiæ milites expoſuit. Nam quilibet eorum non partem, ſed ſolidum, ac ſi duo tantum eſſent, cauponariam quamdam ex militaribus annonis factitando, colligere lu-

τέγμ, τὺς Βαρβάρυς εἰσβύντας λίθοις καὶ βέλεσι κατηκόντιζ, ἕως ἅπαντας [1] παναλεθρίᾳ ἀμφθείραντες, τὰς ἐν τῇ ἑῴᾳ πόλεις τῆς ἐπικειμένης ἀλλοθέρως φόβου.

Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν ἑῴαν καὶ Θρᾴκιον συμπεσόντα ἐλαττώματα, τῇ τῶν στρατηγῶν ἀγχινοίᾳ τοιοῦτον ἔσχε τὸ τελευταῖον. ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδόσιος, ἐνδιαιτώμενος ἔτι τῇ Θεσσαλονίκῃ, τοῖς μὲν ἐντυγχάνουσιν εὐάντητός πως εὐπροσίτῳ ἔῃ τευφλῷ ὢν καὶ ἀμελείαν τῆς βασιλείας παρεσκευάσατο ποιησάμενος, τὰς μὲν παρεστώσας ἀρχὰς συνετάραξε, τοὺς δὲ τῶν στρατιωτικῶν ἡγεμόνας πλείονας ἢ πρότερον ἐργασάμενος. ἑνὸς γὰρ ὄντος [2] ὑπάρχου, καὶ δὴ καὶ τῶν πεζῶν ἑνὸς τεταγμένου, πλείοσιν ἢ πέντε ταύτας διένειμε τὰς ἀρχάς· τούτῳ δὲ καὶ τὸ δημόσιον σιτήσεσιν ἐβάρυνε πλείοσιν. καὶ ἐπὶ γὰρ δύο στρατηγοῖς μόνοις, οὐδὲ πέντε καὶ πλείοσιν, [3] ὅσοις ἕκαστος τῶν δύο πρότερον εἶχεν, ἐχορηγοῦντο καὶ τοὺς στρατιώτας τοσούτων ἀρχόντων ἐκλέδυκε πλεονεξία. τούτων γὰρ ἕκαστος καὶ αὐτὸ μέρος οὐδὲ ὁλόκληρον, ὡς ἂν εἰ δύο μόνων ὄντων, ἐκ τῆς φερὲ τὰ στρατιωτικὰ σιτηρέσια κατηλείας, ἀθροίζῳ ἐβούλετο κέρδος. καὶ ἐ τοῦτο μόνον, οὐδὲ καὶ ἐλάτ-

1. Factum hoc ſuccincte refert Marcellinus ſub operis finem.
2. Leg. ἐπάρχου ut reſpondeat [ἑνὸς τῶν πεζῶν ἑνός.]
3. Monet Sylb. codicem Leun. margini inſcriptum habere [ὅσα.]

χας

χας καὶ λοχαγὰς καὶ ταξιάρχας, εἰς πλῆθος ἤγαγε τοσοῦτον ὥστε διπλασίους ἢ πρότερον εἶχε λελεῖφθαι, τοὺς δὲ στρατιώτας, τῆς ἐκ τοῦ δημοσίου δεδομένων αὐτοῖς, ἔχειν ἀδεᾶ. μηδὲ τοῦτο μὲν εἰς τοῦτο κατέστησεν ἡ τοῦ βασιλέως ἐκμέλεια, καὶ ἡ ἄλογος τῆς χρημάτων ὀλιγωρία. τοσούτῳ δ' ἐπεισήγαγε τῇ βασιλικῇ τραπέζῃ δαπάνῃ, ὥστε διὰ πλῆθος τῆς ἐδεσμάτων καὶ τὸ δεῖ ταῦτα πολυτελείας, τάλαντα πολυανθρωπα κεφαλαίων μαγείρων δ' καὶ οἰνοχόων, καὶ τῆς ἄλλων· ὡς εἴ τις ἐξαριθμήσασθαι βουληθείη, συγχαφῆς αὐτῷ πολυσίχου δεήσει. δεῖ γὰρ τοῦ πλήθους τῆς δεῖ τὴ βασιλικῇ θεραπείαν διήκοντος, καὶ ὡς οἱ πλεῖστοι τούτων, ὅσοι μάλιστα τῆς ἄλλων ὥρᾳ διέφερον, ἄρχοντας τέως ὡς ἠβούλοντο παρῆγον εἰς μέσον, καὶ τῆς βασιλείας ἁπάσης τὴν ἐπικράτειαν ἔχον, τοῦ βασιλεύοντος, εἰς ὅσ' ἐβούλοντο, μεταφέροντες γνώμην, τί δεῖ λέγοντα μηκύνειν ἐπιπλέον τὸν λόγον. δέον τὰ τῆς ἐξ ἐκείνου τῆς σφαλμάτων ἀπωλείας αἴτια διηγεῖσθαι. ἐπειδὴ γὰρ ὡς ἔτυχε, καὶ δεῖ τὰς αὐαξίους, τὰ δημόσια δαπανῶν, πλείονων εἰκότως ἐδεῖτο χρημάτων, καὶ τὰς τῶν ἐπαρχιῶν ἡγεμονίας ὠνίους παρεῖδε τοῖς σφετέροις, δόξῃ μὴ ἢ βίῳ σπουδαίῳ παντάπασιν οὐ σφετέχων, ἐπιτήδειον δὲ χρίνων, τὸν [1] ἀγχοῦ ἢ ἀργύριον προσάγον-

crum volebat. Nec his contentus, etiam præfectos alarum, turmarumque duces, & tribunos tantopere adauxit; uti duplo plures, quam prius eſſent, poſt ſe reliquerit; & milites interim nihil eorum, quæ ipſis ex fiſco præbebantur, acciperent. Sed huc quidem Imperatoris negligentia, & enormi avaricia, res rediit. Tanti vero ſumtus in menſam Imperatoris erogandi primus auctor exſtitit, ut propter ciborum multitudinem, & in his adparandis lauticiem, populoſæ coquorum, & pocillatorum, & aliorum cohortes inſtituerentur; quas ſi quis enumerare voluerit, prolixæ ſcriptionis indigebit. Nam de multitudine inſervientium principi ſpadonum, quodque complures horum, præſertim qui cæteris forma præſtabant, præſides in medium producerent eos quos ipſi vellent; quodque totum imperium ſua in poteſtate haberent, & quocunque lubitum eſſet, animum principis flecterent: de his inquam, quid opus eſt orationem inſtituere prolixiorem? quando rerum interitus, exinde ſequuti, cauſæ nobis indicandæ veniunt. Quum enim temere, atque etiam in indignos fiſci bona profunderet, ideoque non abs re pluribus pecuniis egeret: provinciarum præfecturas quibuſvis accedentibus venales exponebat, nul-

1. Leg. χρυσίον.

la

la prorſus exiſtimationis, aut honeſtæ vitæ ratione habita; ſed eum judicans idoneum, qui auri vel argenti majorem ſummam adferret. Adeoque videre erat argentarios, & nummularios, & alios, profeſſiones in foro fœdiſſimas obeuntes, magiſtratuum inſignia ferre, majoremque pecuniæ vim habentibus provincias tradere.

τὰ πλεῖον ἢ ἦν ἰδεῖν ἀργυραμοιβοὺς, καὶ ὀβολοστάτας, καὶ σήμας ἐπ' ἀγορᾶς τὰ τῆς ὀπτικῆς δυμάτων αἰσχρότατα μετιόντας, ὑπηρετουμένους τὰ τῆς ἀρχῶν σύμβολα, καὶ τοῖς πλείονα ἔχουσι χρήματα τὰς ἐπαρχίας παραδιδόντας.

Quum talis in republica jam cepiſſet, vergens in deterius, mutatio; militares quidem copiæ perexiguum intra tempus deminuebantur, & in nihilum adeo redigebantur: urbes vero pecunia deſtituebat, quæ partim per impoſita tributa, modum excedentia, partim per avaritiam magiſtratuum exhauriebatur. Hi enim eos qui animos ipſorum inexplebiles ſibi non conciliabant omni cultu, calumniis opprimebant; tantum non clamantes, omnia ſibi, quæ pro magiſtratu numeraſſent, neceſſario colligenda eſſe. Hinc igitur oppidorum incolæ, qui tam paupertate, quam magiſtratuum improbitate adfligerentur, infelicem maximeque miſerabilem vitam agebant; Deumque ſupplici-ter orabant, ut talibus tantiſque calamitatibus liberarentur. Etenim adhuc facultatem habebant adeundi fana, patriiſque ritibus numina placandi.

Οὕτως ἔν ἤδη τοιαύτης τῆς ἀμφὶ τὴν πολιτείαν ὁδὸν τὸ χεῖρον ἐνδιαγούσης, τὸ μὲν στρατιωτικὸν ἐν ὀλίγῳ μεμείωτο χρόνῳ, καὶ εἰς τὸ μηδὲν ἤειξατο· τὰς δὲ πόλεις ἀπολελοίπει τὰ χρήματα, τὰ μὲν ὑπὸ τῆς ἐπιτεθέντων φόρων, ὑπερβαινόντων τὸ μέτρον, τὰ δὲ εἰς τὴν τῆς ἀρχόντων ἐκενῶτο πλεονεξίαν. τοὺς γὰρ μὴ θεραπεύοντας τὴν αὐτῶν ἀπληστίαν, τοῖς ἐκ συκοφαντίας πραγμασι περιέβαλλον, μονονουχὶ βοῶντες ὡς, ὅσα ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς δεδώκασιν, ἀναλῦσαι πᾶσα συναγαγεῖν. ἐκ τούτου τοιγαροῦν οἱ τὰς πόλεις οἰκοῦντες, πενίᾳ τε καὶ ἀρχόντων κακίᾳ τυγχάνοντες, δυσχερῆ καὶ οἰκτρὸν ἔτειρον βίον, ἱκετεύοντες τε θεὸν καὶ δεόμενοι τῆς τοσούτων αὐτοῖς ἀπαλλαγὴν σύρασθαι συμφορῶν. ἔπ γὰρ ἦν αὐτοῖς [1] ἄδεια τοῦ φοιτᾶν εἰς τὰ ἱερὰ, καὶ τὰ θεῖα κατὰ τοὺς πατρίους θεσμοὺς ἐκμελετᾶσθαι.

1. Quam tamen ſuſtulit paulo poſt, uti videre eſt apud Sozomen. lib. 7. c. 20. περὶ τῆς ἐπιδόσεως τῶν καθ' ἡμᾶς δόγματος καὶ καταλύσεως εἰς τέλος τῶν εἰδωλικῶν τελετῶν. Et Theod. c. item vig. lib. 5.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδόσιος, παρὰ πολὺ ἐλαττωθὲν τὸ στρατιωτικὸν θεασάμενος, ἐφῆκε τοῖς ἐν τῷ Ἴστρῳ Βαρβάροις τοῖς βουλομένοις, ὡς αὐτὸν ἴέναι, τοὺς αὐτομόλους ἐντάττειν τοῖς στρατιωτικοῖς τάγμασιν ὑπισχνούμενος. οἱ δὲ, τὸ συνθημα τοῦτο δεξάμενοι, ἤτοι τὸν ὡς αὐτὸν, καὶ ἀναμίγνυντο τοῖς στρατιώταις, γνώμην ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντες, εἰ πλείους γένοιντο, ῥᾴδιον ἔσεσθαι τοῖς πράγμασι, καὶ κρατήσειν ἁπάντων. ἰδὼν δὲ τὸ πλῆθος τῶν αὐτομόλων ὁ βασιλεὺς, ἤδη τὸν τῶν αὐτόθι στρατιωτῶν ὑφῃρεῖτο, ἐν νῷ τε βαλόμενος ὡς κακόν τις αὐτοὺς, ἕτερόν τι παρὰ τὰ συγκείμενα φρονήσαντας, ἄμεινον ᾠήθη, μέρος τι τούτων τοῖς στρατευομένοις καθ' ἡμᾶς Αἰγύπτιον ἀναμίξαι, μέρος δὲ τῶν τὰ ἐκείσε τάγματα πληρούντων, ὡς ἑαυτὸν ἀγαγεῖν. ἔδοξε γνώμῃ, καὶ τῶν μὲν ἐπ' ἐκεῖνα, τῶν δὲ ὅπῃ τάξει, καθ' ὃ βασιλέως συνθημα προεῖντων, οἱ μὲν Αἰγύπτιοι ἡσυχῇ ποιούμενοι διὰ τῶν πόλεων, τὰ ἐν χρείᾳ, πρὸς δικαίας ὠνοῦντο. οἱ Βάρβαροι δὲ, σὺν ὀλίγῳ κόσμῳ τῇ παρόδῳ χρώμενοι, τὰ ἐπ' ἀγορᾶς ὡς ἐβούλοντο διετίθεσαν. ἐπεὶ δὲ συνέβησαν εἰς τὴν Φιλαδέλφειαν, ἣ μία τῶν Λυδίας ἐστὶν, οἱ μὲν Αἰγύπτιοι, πολλῷ τῶν Βαρβάρων ὄντες ἐλάττους, εἶχοντο τῆς στρατηγικῆς εὐταξίας· οἱ δὲ Βάρβαροι, πλήθει τούτους ὑφῃ-

Quum autem Theodosius Imperator admodum deminutos exercitus animadvertisset, transistrianis Barbaris ad se veniendi, quicunque vellent, potestatem fecit; pollicitus, se transfugas militum numeris adscripturum. Eam illi pactionem accipientes, adito Theodosio, inter milites referebantur: quum quidem opinarentur, si numerus ipsorum excresceret, facile se rempublicam adgressuros, & omnia suam in potestatem redacturos. Conspicatus vero multitudinem transfugarum Imperator, quæ jam suorum militum numerum excederet; simulque revocans ad animum, quo pacto quis eos cohibiturus esset, si præter pacta conventa moliti quid fuissent: præstare ratus est, ut partem horum aliquam in Ægypto militantibus admisceret; ac vicissim partem plenis Ægypti legionibus detractam, ad se traduceret. Quod quum factum esset, his quidem illuc, istis autem huc iter facientibus, uti princeps imperaverat: Ægyptii sane per oppida sine tumultu transeuntes, justo res necessarias pretio sibi comparabant: Barbari autem, nullum habentes in transitu sui modum, cum iis quæ venibant in foro, pro animi libidine agebant. Posteaquam utriq; Philadelphiæ conveniissent, quod oppidum est Lydiæ; longe numero Barbaris inferiores Ægyptii, præscriptum sibi à ducib. ordinē observabant: Barbari vero, qui

hos

hos multitudine ſuperarent, amplius aliquid ſibi juris uſurpabant. Quumque forte quidam ex iis, qui erant in foro, venditarum ab ſe rerum pretium poſceret, Barbarus autem gladio feriret; atque hinc illo exclamante, vulneraretur, & alter, priori laturus opem, miſerti ejus quod accideret, Ægyptii; modeſte Barbaros hortabantur, ab iniquis hujuſmodi facinoribus abſtinerent. Non enim hoc decere viros, qui ſecundum leges Romanas vivere decreviſſent. Tum illi gladios ſuos adverſus hos ſtringere; donec & Ægyptii laxato iracundiæ fræno, cum eis congrederentur; & plures, quam ducentos, interimerent; aliis cæſis, aliis in cloacas fugere, ac vitam in eis relinquere coactis. Quum hæc Ægyptii Philadelphiæ patraſſent in Barbaros, & modeſtiores ut eſſent, non defuturis ſcilicet qui eis reſiſterent, perſuaſiſſent: ipſi quidem ulterius iter ſuum proſequebantur; Barbari vero verſus Ægyptum, quo ire juſſi fuerant, progrediebantur. Et habebant hi ducem Hormiſdam, natione Perſam, Hormiſdæ illius filium, qui cum Juliano Imperatore bello contra Perſas interfuit. Adventantibus in Macedoniam Ægyptiis, & jam legionibus eorum locorum adſcriptis: nullus erat in caſtris ordo, nullum Romani vel Barbari diſcrimen: ſed inter ſe cuncti promiſcue verſabantur, quum ne deſcriptionis quidem eo-

ρογλες, ἔχειν τι πλέον ἠξίουν. καὶ ἐπειδή τις ἐπ' ἀγορᾶς τις, ὧν ἀπέδοτο δοδιῶαι τιμὴν ἤτουν, ὁ δὲ βάρβαρος τὸ ξίφος ἐπήγαγε, εἶτα ἀναβοήσαντος, ἐπλήττετο καὶ αὖθις, βοηθῆσαι βουλόμενος, ἐλεήσαντες οἱ Αἰγύπτιοι τὸ γινόμενον, ὅπῃ καλῶς τοῖς Βαρβάροις ἀπέχεσθαι παρήνουν τοιούτων ἀτοπημάτων· μὴ γὰρ εἶναι τοῦτο ἔργον ἀνδρῶν, οἳ Ῥωμαίων νόμους ζῆν ἐθελόντων. οἱ δὲ, κατ' ἐκείνων ἐχέσθαι τοῖς ξίφεσιν, ἕως ἐνδόντες οἱ Αἰγύπτιοι τῷ θυμῷ, συνέπεσόν τ' αὐτοῖς, καὶ πλείους ἢ ἑξακοσίους ἀπέκτειναν, τοὺς μὲν πλήξαντες, τοὺς δὲ εἰς τοὺς ὑπονόμους φυγεῖν ἀναλαβόντες, καὶ κεῖσε τὸν βίον ἀπολιπεῖν. ἐν μὲν οὖν τῇ Φιλαδελφείᾳ ταῦτα πεπράξαντες ὑπὲρ τοῖς Βαρβάροις Αἰγύπτιοι, καὶ πείσαντες σωφρονεῖν, ὡς τὰ ἀνήκεστα σφίσιν αὐτοῖς ἀδικηθέντων, αὐτοὶ μὲν εἴχοντο τῆς ὑπὲρ τὸ πρόσω πορείας· οἱ δὲ Βάρβαροι, ὅπῃ τὴν Αἴγυπτον, ἣ τεταγμένον ἦν αὐτοῖς, πορεύεσθαι. ἡγεῖτο δ' αὐτῶν Ορμίσδης ὁ Πέρσης. ἦν δὲ Ορμίσδου παῖς, τοῦ κοινωνήσαντος εἰς τὸν κατὰ Πέρσας πόλεμον Ἰουλιανῷ τῷ αὐτοκράτορι. τὸν δὲ Αἰγυπτίων εἰς Μακεδονίαν ἀφικομένων, καὶ τοῖς αὐτόθι τάγμασι συγκριθέντων, τάξις μὲν ἦν τοῖς στρατεύμασιν οὐδεμία, οὐδὲ Ῥωμαίοις διάκρισις ἦν Βαρβάρου, πάντες δὲ ἀναμὶξ ἀπεστρέφοντο, μηδὲ ἀπογραφῆς ἐπὶ τοῦ ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς ἀριθμοῖς ἀναφερο-

μένων

μένων φυλακὴν ἐποιοῦντο, ἐφεῖτο δὲ τοῖς αὐτομόλοις, ἢν τοῖς πάγμασιν ἐξαρεῖσιν, εἰς τὰ οἰκεῖα ἐπανιέναι, καὶ ἑτέρους ἐκπέμπειν ἀντ' ἐαυτῶν· καὶ ὁπλίσια ἀφ' αὐτοῦ δοκοίη, πάλιν ὑπὸ Ῥωμαίοις στρατεύεσθαι.

Τοιαύτην ὁρῶντες οἱ Βάρβαροι κρατοῦσαν ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς τάγμασιν παραχλιὴ, (οἱ γὰρ αὐτόμολοι πάντα ἐσήμαινον αὐτοῖς, καὶ ἡ τῶν ὅπλων ἔξις ἀδρυχωεία) καιρὸν ἔχειν φήθησαν ὀκνηρῶς τοῖς στρατεύμασιν ἐν ἀμελείᾳ τοσαύτῃ κινδύνοις. καὶ σὺν ἐλευθερίᾳ πόνου τὸν πόλεμον διαβάντες, καὶ μέχρι Μακεδονίας ἐλθόντες (ἐκώλυε γὰρ οὐδεὶς, ἐνδιδόντων αὐτοῖς μᾶλλον τῶν αὐτομόλων ἀκώλυτον ἐφ' ἅπερ ἐβούλοντο τὴν διάβασιν) ἐπιόντι καὶ τὸν βασιλέα μὴ πάντας αὐτοῖς ἀπαντήσαντα τῶν στρατευμάτων ἤδοντο, νυκτὸς ἤδη βαθείας πῦρ ἀναφλεγόμενον πολὺ διακρίνοντες, τεκμαιρόμενοί τε ὡς εἴη τὸν βασιλέα καὶ τὰς φύλακας αὐτοῦ εἶναι τὸ φαινόμενον πῦρ, ἅμα δὲ καὶ ὅσα τῶν προσιόντων αὐτοῖς αὐτομόλων ἕκαστος ἔχοι τοῦτο μανθάνοντες, ἐρρώμουν ἀφῆκαν ὅτι τὴν τοῦ βασιλέως σκηνὴν, ὑπὸ τοῦ πυρὸς ὁδηγούμενοι, συναραμένων δὲ καὶ τῶν αὐτομόλων αὐτοῖς, μόνοι Ῥωμαῖοι, καὶ τῶν αὐτομόλων ὅσοι παρῆσαν, ἀντέσχον· ὀλίγοι δὲ πρὸς πολλῷ πλέονας καὶ ἀρκέσαντες, ἔδωκαν μὲν τῷ βασιλεῖ φυγῆς εὐρυχωρίαν, αὐτοὶ δὲ ἅπαντες ἔπεσον, ἀνδρείως μαχό-

rum, qui militum in numeros referebantur, ulla ratio haberetur. Quinetiam licitum transfugis erat, ut adscripti jam legionibus, in patriam reverterentur, aliosque suo loco mitterent; atque ubi videretur ipsis, iterum sub Romanis militarent.

Ejusmodi confusionem quum in ordinibus militaribus regnare viderent Barbari, quibus omnia transfugæ renuntiabant, accedente mutuæ consuetudinis licentia: idoneum se tempus ad invadendum res tam negligenter administratas, nactos existimabant. Ideoque flumine nullo labore transmisso, ad Macedoniam usque progressi; (nullus enim prohibebat, ac transfugæ præsertim liberum eis concedebant, quocunque pergere vellent, transitum) ubi principem quoque cum copiis universis occurrere sibi sentiebant: nocte jam profunda, magnum ignem accensum conspicati, conjecturamque facientes ignem illum, qui luceret, propter Imperatorem & imperatorios esse stipatores; cognito denique de transfugis, ad eos accedentibus, ita se rem habere: cursu principis ad tentorium, ignem quasi ducem viæ sequuti, contenderunt. Simul autem & transfugis ad eorum se partes adjungentibus, soli Romani cum iis transfugis, qui adhuc eis aderant, resistebant. Quumque pauci contra multo plures non sufficerent, Imperatori quidem ausugiendi fa-

tis amplum conceſſere ſpatium: ipſi vero, fortiter dimicantes, infinita Barbarorum multitudine trucidata, ceciderunt univerſi. Enimvero ſi uſi victoria Barbari, & aufugientes cum Imperatore mox fuiſſent inſequuti: primo ſtatim clamore cunctos omnino in poteſtatem redegiſſent. Sed quoniam victoria contenti, Macedoniæ Theſſaliæque, nemine præſidiis has defendente, domini facti fuerant: liberas reliquere civitates; nec in eas, ſpe tributum aliquod ab eis accipiendi, durius quidquam ſtatuerunt.

Imperator autem, quum intellexiſſet, has ob cauſas eos diſceſſione facta patriam repetiiſſe; præſidiis caſtella cum oppidis, quotquot mœnibus erant cincta, munit; ipſe Conſtantinopolim abit, miſſis ad Gratianum Imperatorem literis, quibus ſignificabat ea quæ acciditſſent; quodque rebus ad extremum diſcrimen adductis quam celerrime ſuccurrendum eſſet. Quum hoc nomine tabellarios ablegaſſet, ipſe, quaſi nihil triſte Macedonicis ac Theſſalicis oppidis accidiſſet, publicorum tributorum exactores inſtituit, qui omnino rigide penſiones tributarias exigerent, Eratque videre totum hoc, quod humanitate Barbarorum relictum fuerat, in cenſum erogari. Non enim pecunia duntaxat, verum & mundus muliebris, & omnis veſtitus, uſque ad illam (prope dixerim) veſtem, qua pu-

μῶν, τὴν τῶν Βαρβάρων πλῆθος ἄπειρον αὐχμοῦσι. εἰ μὴ γὰρ ἐπεξῆλθον οἱ Βάρβαροι τῷ αὐτοκράτορι, καὶ τοὺς ἅμα τῷ βασιλεῖ φεύγοντας ἐδίωξαν, πάντας αὐτοὺς πάντων ἂν ἐκράτησε. ἐπεὶ δὲ ἀρκεσθέντες τῇ νίκῃ, Μακεδονίας καὶ Θετταλίας ἐγκρατεῖς ἦσαν, φυλακῇ πολλῷ ἐλάττονι, αὐτοὶ μὲν ἀφῆκαν τὰς πόλεις, ἄλλας παράλαβον εἰς αὐτὰς ἐλθόντες, ἐλπίδι τοῦ φόρου παρ' ἐξ αὐτῶν κομιεῖσθαι.

Μαθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ὡς ὅτι τούτοις τοῖς ἀναχώρησιν ποιησαμένοις, τὰ οἰκεῖα κατέλαβον, φυλακῇ μὲν τὰ φρούρια καὶ τὰς τειχήρεις ἀσφαλίζετο πόλεις· αὐτὸς δὲ ὅτι πρὸς Κωνσταντινούπολιν ἔπλευσε, γράμματα πρὸς Γρατιανὸν στείλας τὸν βασιλέα· δι' ὧν τὰ συμβεβηκότα ἐδήλου, καὶ ὡς δέοι τῆς παρ' ἐκείνου ἐς ἔσχατον ἤκοντι κακοῦ, μὴ πάσης ἀμελῆσαι ταχυτῆτος· καὶ τὰς γραμματηφόρους ὅτι τούτοις ἐξέπεμπεν. αὐτὸς δέ, ὡς ἀδεὴς λυπρῶς τὰ ἐν Μακεδονίᾳ πόλεσι καὶ Θετταλίᾳ συμβεβηκότος, ἐφίστη τοὺς τῶν δημοσίων παράλογα φόρων, εἰσπράξοντας τὸ τελούμενον εἰς πᾶν ἀκείβειαν. καὶ ἦν ἰδεῖν, ὃ διὰ τὴν τῶν Βαρβάρων φιλανθρωπίαν περιελήμμενον ἦν, ἐκφερόμενον. οὐ γὰρ χρήματα μόνον, ἀλλὰ καὶ γυναικεῖος κόσμος, καὶ ἐσθὴς πᾶσα, μέχρι καὶ αὐτῆς (ὡς εἰπεῖν) τῆς τοῦ αἰδοῦς σκεπάσεως, ὑφ' ἣν

τεταγμένων

πταλμῶν ἐδίδοτο φόρων. καὶ ἦν πᾶσα πόλις, καὶ πᾶς ἀγρὸς, οἰμωγῆς καὶ θρήνων ἀναπλεως, τῶν Βαρβάρων ἁπάντων ἀναβοώντων, καὶ τὴν ἐξ ἐκείνων ὁπλοφορίαν βοήθειαν.

Καὶ τὰ μὲν Θετταλῶν καὶ Μακεδόνων, ἐν τούτοις ἦν· ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδόσιος, λαμπρὸς, καὶ ὥσπερ ὅτι νίκην σεμνὴ θριαμβον ἐκπεμπων, εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰσέρχεται· τῶν μὲν κοινῶν ἀτυχημάτων οὐδένα ποιούμενος λόγον, συμπλείονα δὲ τῷ τῆς πόλεως μεγέθει, καὶ τῷ τρυφῆς ἀμετρίαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς Γρατιανὸς, ὑπὸ μείζονος ὅτι τοῖς ἀγγελθεῖσι συνταραχθεὶς, στρατιὰν ἀρκοῦσαν ἐξέπεμψε, Βαύδωνι τῷ στρατηγῷ ταύτην παραδοὺς, ᾧ καὶ Ἀρβογάστην συνέπεμψεν. ἄμφω δὲ ἦσαν Φράγγοι τὸ γένος, εὖνοι τὲ σφόδρα Ῥωμαίοις, καὶ χρημάτων ὡς μάλιστα ἀδωροτάτοι, καὶ σὺν τὰ πολέμια φρονήσει καὶ ἀλκῇ διαφέροντες. τούτων ἅμα τῇ στρατιᾷ τοῖς περὶ Μακεδονίαν καὶ Θετταλίαν ὁπισάντων χωρίοις, οἱ τὰ τῇδε νεμόμενοι Σκύθαι, ἐκ προοιμίου τὸ φρονήματος τὸ ἀνδρῶν καὶ τὸ προαιρέσεως συναυξόμενοι, θάρσος τὸ τόπων ἐκλιπόντες, ὅτι τὸ Θρᾴκιον ἐπε-

denda teguntur, indictorum nomine tributorum conferebatur: & omne oppidum, omnis villa ploratu ac lamentis erat plena, Barbaros inclamantibus universis, & eorum opem poscentibus.

Atque hoc in statu Thessalorum Macedonumque res erant. Imperator autem Theodosius, splendide, quasique triumphum ob gloriosam victoriam peragens, Constantinopolim ingreditur; nullam publicorum casuum rationem habens, & cum urbis magnitudine deliciarum ac voluptatis immodicum usum porrigens. At Imperator Gratianus, harum nuntio non parum perturbatus, satis magnas copias ablegat, Baudoni duci traditas cum quo & Arbogastem misit. Erant autem ambo natione Franci, amicissimis in Romanos animis, ab avaritia donisque captandis prorsus immunes, in bellicis rebus prudentia pariter ac robore præstantes. Postquam hi cum exercitu in Macedoniam Thessaliamque pervenissent, qui res istic agebant ferebant Scythæ, mox ab exordio cognita horum audacia & instituto, locis iis relictis, in Thraciam recurrunt, prius

1. Longe aliter de illo P. Diaconus lib. 12. *Illa tamen quibus Trajanus aspersus est, vimolentiam sc. & cupidinem triumphandi usque adeo detestabatur, ut bella non moverit sed invenerit, prohibueritque lege ministeria lasciva, psaltriasque commessationibus adhiberi.* Sed hoc Zosimo condonamus, utpote cui omnium instar flagitiorum videbatur Christianum fuisse,

ab eis vastatam; & quid agerent ambigentes, ad dolum malum priori similem se convertunt, & iisdem artibus Imperatorem Theodosium circumvenire conantur. Conditionis enim vilissimæ transfugas ad eum mittunt, qui & benevolentiam, & societatem, & facturos se quidquid imperasset, policerentur. Quum hæc dicentibus fidem adhibens, eos susciperet; jamque ne priori quidem experimento consequutus fuisset, ut quod esset ex re, cerneret; sequuti sunt hos & alii: quos omnes ille recipiebat. Jamque res adeo rursus in potestate transfugarum, propter stoliditatem principis, erant. Eam stoliditatem in ipso deliciarum & voluptatis usus alebat. Nam omnia, quæcunque corrumpendis moribus & vitæ plurimum valent, hoc imperante principe tantum incrementi ceperunt, ut propemodum omnes qui studio principis æmulabantur, in his beatitatem humanam constitueruent. Erant enim mimi ridiculorum, &, qui male pereant, saltatores: & quidquid ad obscœnitatem, & flagitiosam hanc, dissolutamque musicam pertinet, tam sub ipso, quam deinceps, exercitum fuit: actantam ad corruptelam præcipitavit ideo respublica, quod essent, qui horum dementiam æmularentur. Præterea deûm

λινδρόμους, πεπορθημένη ὑπ' αὐτῆς πρότερον καὶ ὅπ πεδ ξαιεν ὑπορρήγνις, ὅπ τῷ ὁμοίαν τῇ πρότερον ἐφέρουσο πεῖραν, καὶ τοῖς αὐτοῖς παράγειν τὸ βασιλέα Θεοδόσιον ἐπεχείρουν. αὐτομόλους γὰρ ἔπεμπον ὡς αὐτὸν ἐλαχίστους, εὐνοιαν καὶ συμμαχίαν καὶ πᾶν τὸ προσταπόμενον ὑποσχνυμένους. καὶ ἐπειδὴ ταῦτα λέγοισι πιθάνως ἐδέχετο, καὶ ὅλως ἡ προτέρα πεῖρα δέδωκεν αὐτῷ τὸ συντελοῦν ἰδεῖν, ἐπηκολούθησε καὶ ὅπ τούτοις ἕτεροι, καὶ πάντας προσήπο καὶ πάλιν ὅπ τοῖς αὐτομόλοις τὰ πράγματα ἦν, διὰ τ' τοῦ βασιλέως ἀνοησίαν. τοιούτῳ γὰρ ἔσχεν ἡ τρυφῆς ἄσκησις ἐν αὐτῷ. πάντα γὰρ ὅσα πρὸς ἡδονὰς ἀγεῖ καὶ εἰς διαφθοράν, ὅλη τ' τούτῳ βασιλείας τοσαύτην ὀπὴν δοσιν ἔσχεν, ὥστε πάντας χαίρειν, ὅσοι τὰ τοῦ βασιλέως ἐζήτουν ὅπ πλεῖσ' ἀμαλά, τ' αὐθρωπίνην εὐδαιμονίαν ἐν τούτοις εἰσίζεσθαι. μῖμοί τ' γὰρ γελοίων, καὶ οἱ κακῶς ἀπολούμενοι ὀρχησταί, καὶ πᾶν ὅ π πρὸς αἰσχρότητα, καὶ τ' ἄπαν τούτῳ καὶ ἐκμελῆ συντελεῖ μουσικὴν, ἠκμάζη τ' ὅλη τούτῳ καὶ μὴ ταῦτα, διὰ τὸ τ' ἐκείνων αὐτοῖς ζηλώσαντας εἶ), εἰς τοσαύτην κατενεχθῆναι διαφθορὰν τ' πολιτεύματος. ἔτι τε καὶ τὰ θεῖα τῶν θεῶν [2] εἴδη καὶ πᾶς ἐπολιορκεῖτο πό-

1. Rectius leg. cum interprete [ἐζήλωκεν.]
2. Mallet Sylburg. [ἔδη] & [ἐπολιορκεῖτο] formâ passivâ.

λιν

λην καὶ χώραν· κίνδυνος ἦν πᾶσιν ἐπίκειτο τοῖς νομίζουσιν εἶναι θεούς, ἢ ὅλως εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβλέπουσι, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ φαινόμενα προσκυνοῦσι.

Θεοδοσίου τοίνυν ὄντος ἐν τούτοις, Γρατιανὸς ὁ βασιλεὺς ἐκπέμπει τοῖς κατὰ τὸ Ἰλλυρικὸν κλίμα στρατιωτικοῖς τάγμασι στρατηγὸν Βιταλιανόν, ἄνδρα πεπονηκότα τοῖς παρατάγμασι κατ' ἐθνῶν ἀρκέσαι δυνάμενον. τότε δὲ ἡγεμόνε, δύο μοῖραι τῆς ἑῴας τοῦ Ῥήνου Γερμανικῶν ἐθνῶν, ἡ μὲν ἡγεμόνι Φριτιγέρνῳ χρωμένη, ἡ δὲ ὑπὸ [1] Ἀλλοθεῖ καὶ Σαφράκα τεταγμένη, τοῖς Κελτικοῖς ἔθνεσιν ὀπίσω εἶναι, κατεπείγει εἰς ἀνάγκην τὸν βασιλέα Γρατιανὸν, ἐνδύναι σφίσιν, ἀπολιπόντα τὰ ἐν Κελτοῖς, διὰ τοῦ Ἴστρου Παιονίαν καὶ τὴν ἄνω Μυσίαν καταλαβεῖν. ἵν' ὁδῷ αὐτῷ λόγου τῆς καὶ σπουδῆς τέως, ἀπαλλαγῶσι τῆς συνεχοῦς τότων ἐφόδου. διαπλεύσαντες ἐν ὅπλοις τοῦ Ἴστρου, ἀφανοῦσθαι μὲν διὰ Παιονίας ὅπλοις τὸν Ἤπειρον ἀφεῖναι, προαιρεῖσθαι δὲ τὸν Ἀχελῶον, καὶ τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις ὁπλίσαντας, ξενικὰς ποιήσασθαι πρότερον, [2] Ἀθαναρίχου τοῦ, παν-

quoque ſacraria per omnes urbes, & agros, oppugnabantur: adeoque periculum cunctis imminebat, qui deos eſſe putabant, vel in cœlum omnino ſuſpiciebant, & quæ in eo conſpiciuntur, adorabant.

Dum hæc Theodoſius ageret, Gratianus Imperator ad legiones Illyrici ducem mittit Vitalianum, hominem, qui rebus fatiſcentibus nequaquam ſufficere poſſet. Hoc ducis munus adminiſtrante, duo Germanicarum trans Rhenum nationum agmina, quorum alterum ducem Fritigernum habebat, alterum ſub Allotho & Safrace militabat, dum Celticas gentes premunt; Gratianum Imperatorem eo compulerunt, ut ipſis, modo regiones Celticas reliquiſſent, Iſtro transjecto Pannoniæ Myſiæque ſuperioris adeundæ poteſtatem faceret. Hoc enim ſtudioſe agebat, ut horum irruptione continua liberaretur. Quum igitur ob hæc illi navigatione per Iſtrum inſtituta, tranſire per Pannoniam in Epirum, & Acheloo tranſmiſſo, Græcas adgredi civitates cogitarent: prius commeatus ſibi copiam parandam, & Athanarichum, totius regii Scytharum generis principem,

1. Alathæum vocat Marcellinus, qui cum Safrace equitibus præerat in ſupremo illo contra Valentem prælio. quod Zoſimus eoſdem aſſerat Celtis jam incumbere, à Marcell. abit qui Lentienſes Alamannos Celtarum terras populatos à Gratiano fuſos. ſcribit, uti ſupra memoravimus, antequam occidiſſet Valens.

2. Vide Socratem lib. 5. Eccl. hiſt. c. 10. Qui Theodoſii ſucceſſum non aliunde repetit quam quod σπουδὴν πασῶν τῶν αἱρέσεων συναγαγὼν παρέσχεν ἁπάσας νομίσας ἐκ τῆς πρὸς ἑαυτὸν τοῦ ἐπισκόπων ἀμφιλέξεως μίαν σπουδὴν ὑμῶν δόξαν κρατῆσαι.

longe

longe removendum arbitrabantur; ne quem haberent à tergo, qui conatum ipſorum impediret. Hunc igitur adorti, nullo labore locis iis, in quibus erat, expulerunt. At is celeriter ad Theodoſium ſe contulit, non ita pridem morbo liberatum, qui ſpem de vita dubiam fecerat. Theodoſius hominem cum Barbaris comitibus amanter excipit, ſpatium non exiguum extra Conſtantinopolim obviam ei progreſſus. Quumque non multo poſt exſtinctus fuiſſet, regia ſepultura mortuum terræ mandavit. Et tantam ſane magnificentiam adhibuit, ut tam ſuperbo funere Barbaris omnibus obſtupefactis, Scythæ domum redirent, nec Romanos amplius infeſtarent, bonitatem principis admirati: quotquot autem cum rege vita defuncto venerant, cuſtodiendæ ripæ fluminis intenti, diu, quo minus incurſionibus Romani vexarentur, impedirent.

Eodem tempore Theodoſio quidam alii quoque proſperi caſus accidere. Nam Scyros & Carpodacas, permiſtos Hunnis, propulſavit; & prœlio ſuperatos Iſtrum transjicere, ſuaſque ſedes repetere compulit. Hinc igitur animoſi rurſus eſſe milites, paulumque videri de rebus adverſis ſuperiorum temporum recipere .... & agricolis exercendarum operarum ſuarum, jumentis ac pecoribus liberi paſtus copia redire. Ac Theodoſius quidem Imperator in hunc modum acceptis de-

τὸς τ βασιλείς τῶν Σκυθῶν ἄρχοντα γῆυς, ἐκποδὼν ποιήσαθς, ὡρὸς τὸ μηδένα χῆ νῶτα τ κωλύσοντα τ αὐτῶν ὁπηχειρησιν ἔχῆν. ἐπιδεήμιοι τοίνυν αὐτῷ, σμὺ ἀδενὶ πόνῳ τ τόπων, ἐν οἷς ἦ, ἀπανέσηᾳ. ὁ ὅ, ὡς Θεοδόσιον ἔδραμὲν ἀρτίως ἀπαλλαγήντα νόσυ, τ βίον αὐτῷ καλασώσης εἰς ἀμφίβολον. ὁ δὲ, φιλοφρόνως μῆ τ σμὺ αὐτῷ Βαρβάρων ἐδέξαλο, πόῤῥω πε τ Κωνσαντινεπόλεως ωροήγδών· καὶ παραχῆμα τελδτήσαντα, ταφῆ βασιλικῆ ἐτέφλε. τοσαύτη ὄ ἦν ἡ ωερὶ τὸν ταφὸν πολυτέλεια, ὥσε τὸς Βαρβάρυς ἅπαντας, καλαπλαγήντας τῇ ταύτης ὑπερβολῇ, τὸς μὲ Σκύθας ἐπανήγδεῖν οἴκαδε, καὶ μηκέτι Ρωμαίοις παρενοχλεῖν, τὸν δίγνωμοσύνην τ βασιλέως θαυμάσαντας· ὅσοι δὲ ἅμα τῷ τελδτήσαντι παρῆγύοντο, τῇ τῆς ὄχθης φυλακῇ ωροσεκαρτερήσαντας, ὅπι πολὺ κωλύσαι τὰς χῆ Ρωμαίων ἐφόδυς.

Ἐν ταὐτῷ ὄ καὶ ἄλλα ωροσγίνετο τῷ Θεοδοσίῳ τύχης πλεονεκτήματα. Σκύρυς γὰ καὶ Καρποδάκας Οὔννοις αὐαμεμιγμένυς, ἠμύατο καὶ ἐλαπωθέντας τῇ μάχῃ, ωραωθῶαι τ Ἴστρον, καὶ τὰ οἰκεῖα καταλαβεῖν, συνεωάτασαν. Ἐκ τύτυ πιζαρῶν αὐαθαῤῥῆσαι τὸς στρατιώτας συνέβη, καὶ ἔδοξέ πως βραχὺ γῆν ἐκ τ ωροσλαβόντων δυσχημάτων ..., αὐίεναι τ καὶ γεωργοῖς τ ἐκ τ γῆς ὀπωρίαν, καὶ ἀνεζυγίοις καὶ ἀρέμμασι νομὴν ἄφοβον. Ὁ μὲ ἓν βασιλεὺς Θεοδόσιος, ὅτω

πως

πως ἔδοξεν ἰᾶσθαι τὰ ἐλαττώματα. Πρόμωτος ἦν, ὁ στρατηγὸς τῶν κατὰ Θράκην πεζῶν, Οἰδοθέῳ, δυνάμιν συναγαγόντι πλείστην, ἐκ μόνον ἐκ τῆς Ἴστρῳ παροικούντων ἐθνῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς πορρωτάτω τε καὶ ἀγνώστων, καὶ ἐπιγενόμενος στρατιᾷ καὶ πραισσομένῳ τὸν ποταμὸν, ἀπαντήσας πεζῇ τε καὶ ποταμίαις ναυσὶ, τοσοῦτον εἰργάσατο φόνον, ὥστε καὶ τὸν ποταμὸν πλησθῆναι νεκρῶν, καὶ τοὺς ἐν γῇ πεσόντας μὴ ῥᾳδίως ἀριθμηθῆναι.

Τῶν δὲ κατὰ Θράκην ἐν τούτοις ὄντων, ἃ μέτρια πως, οὐδὲ οἷα διαφέρειν δύκολος, τὰ Γρατιανὸν περιέστησαν τύχαι. τοῖς γὰρ περὶ τὴν αὐλὴν τὰ τῆς αὐτοκρατόρων ἤθη διαφθείρειν εἰωθόσι πειθόμενος, [1] Ἀλανούς τινας αὐτομόλους δεξάμενος καὶ στρατιαῖς ἐγκαταλέξας, δωρεαῖς τε ἀφθόναις ἐτίμα, καὶ θαῤῥεῖν ἄξια τὰ πάντων ἀναλγήτατα, στρατιωτῆς λόγον οὐδένα ποιούμενος. τοῦτο τοῖς στρατιώταις κατὰ τοῦ βασιλέως ἔτεκε μῖσος. ὅθεν ὑποτυφόμενον καταβραχὺ καὶ αὐξανόμενον, εἰς νεωτέρων πραγμάτων ἐκίνησε τοὺς στρατιώτας ὀλιγωρίαν, τούς τε ἄλλους, καὶ κατ' ἐξαίρετον τοὺς ἐν Βριτανικαῖς νήσοις ἐνιδρυμένους, οἷα δὴ ἄλλων ἁπάντων πλέον αὐθαδείᾳ καὶ θυμῷ νικωμένους. ἐκίνει δὲ πρὸς τοῦτο πλέον

trimentis mederi visus est. Promotus autem, dux copiarum in Thracia pedestrium, Oedotheo, qui maximum exercitum, non de Istri duntaxat adcolis, verumetiam de remotissimis & ignotis gentibus collegerat, jamque cum militibus suis aderat, & amnem transmittebat, cum terrestribus copiis & navigiis fluvialibus occurrens, tantam cædem edidit, ut & ipsum flumen plenum cadaveribus esset, & in terra cæsi non facile numerari possent.

Dum hoc essent in statu res Thraciæ, non mediocres, nec digestu faciles, Gratianum casus circumstabant. Nam iis obtemperans, qui principum mores in aulis corrumpere solent, Alanos quosdam transfugas susceptos, & militum numeris adscriptos, muneribus largis cohonestabat, tantique faciebat, ut eis maximi res momenti crederet, nulla ratione suorum militum habita. Pariebat hoc Imperatori apud milites odium: quod paulatim succensum & auctum, ad rerum novarum libidinem perpulit quum alios milites, tum vel maxime Britannicis in insulis constitutos; ut qui magis contumaciæ & iracundiæ, quam cæteri omnes, indulgerent. Incitabat etiam magis eos Maximus, Hispanus nati-

1. Alanum militem Romano tantum prætulit, ut nonnunquam eodem habitu iter faceret, atque exinde in se militum odia excitavit; princeps alioqui optimus futurus, si administrandæ reipublicæ magis se dedisset.

one;

one: qui Theodosii principis in Britannia commilito fuerat. Is permoleste ferens, Theodosium quidem habitum fuisse dignum imperio, se vero nullum ad honorificum magistratum perveniisse; magis etiam milites ad Imperatoris odium irritabat. Illi facile ad seditionem impulsi, Maximum Imperatorem adpellant; ac tradita illi cum diademate purpura, confestimque transmisso navibus oceano, ad ostia Rheni adpulerunt. Exercitibus autem, qui erant in Germania, cæterisque secundum hanc regionibus, summa cum benevolentia designationem hanc adprobantibus; objiciebat ei se Gratianus, prælio congressurus; quod non exigua pars exercitus adhuc ab ipso staret. Ubi copiæ propius ad se invicem accessissent, ad quinque dies inter se velitationibus utebantur. Conspicatus autem Gratianus, primo Mauros equites universos discessionem fecisse, ac Maximum Augustum conclamasse; deinde cæteros etiam paulatim ad Maximi partes transire: desperatis rebus, sumtisque secum trecentis equitibus, pleno cursu cum eis versus Alpes aufugit. Eas quum nullo munitas præsidio reperisset, versus Rhætias, & Noricum, & Pannonias, & Mysiam superiorem tendit. Hac illius fuga non neglecta Maximus, magistrum equitum Andragathium, oriundum à ponto Euxino, qui esse peramico in ipsum a-

αὐτὸς Μάξιμος, ἴδιον τὸ ἦθος, Θεοδοσίῳ τῷ βασιλεῖ κατὰ τὴν Βρεττανίαν συστρατιώτης. ἐπεὶ δὲ ἀνασχετὸν οὐκ Θεοδόσιος ἀξίωσε βασιλείας, αὐτὸς δὲ οὐδὲ εἰς ἀρχὴν ἔντιμον ἔτυχε προβιβασθείς, ἀνήγειρε πλέον εἰς τὸ κατὰ τὴν βασιλέως ἔχθος τοὺς στρατιώτας. οἱ δὲ, ἑτοίμως ἐξαναστάντες, ἀνεῖπον βασιλέα τὸν Μάξιμον· καὶ περιθέντες τῷ ἀνδρὶ τὴν πορφύραν καὶ τὸ διάδημα, σὺν ἅρματι πολυτελεῖ ὠκεανὸν ναυσὶ διαβάντες, κατὰ τὰς Ρηνῦ προσχωμίδας ἐκβολὰς. τὴν δὲ ἐν Γερμανίᾳ καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα ... στρατοπέδων ἀσμένως τὴν ἀναίρεσιν δεχομένων, ἀντικαθίστατο Γρατιανὸς εἰς μάχην αὐτῷ, μέρος οὐ μικρὸν ἔτι τοῦ στρατοπέδου συναγωνιζόμενον ἔχων. ὡς δὲ συνῆλθον αἱ δυνάμεις ἀλλήλαις, ἀκροβολισμοὶ μὲν ἐπὶ πέντε μόνας ἡμέρας ἐγίνοντο διασκιρτώντων δὲ ὁ Γρατιανὸς, πρότερον μὲν τοὺς Μαυρουσίους ἅπαντας ἱππέας ἀποχωρήσαντας, καὶ Μάξιμον ἀναβοήσαντας Αὔγουστον, εἶτα καὶ τοὺς ἄλλους κατὰ βραχὺ τῇ μείζονι Μαξίμου δεχομένους, ἀπογνοὺς τὰ ἐλπίσι, τριακοσίους ἱππέας ἀναλαβὼν, σὺν αὐτοῖς ἔφυγε προβαπάδιον ὅπη τὰς Ἄλπεις. εὑρὼν δὲ ταύτας ἀφυλάκτους, ὅτι Ραιτίας ἐχώρει καὶ Νώρικον, Παιονίας τε καὶ τὴν ἄνω Μυσίαν. καὶ ἀμελήσας δὲ τῆς αὐτῷ φυγῆς Μάξιμος, τὸν ἵππαρχον Ανδραγάθιον, ὁρμώμενον μὲν ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου, δοκοῦντα δὲ εὖνουν εἶναι, μετὰ καρτερωτάτων ἱππέων

ἐκπέμπει

ἐκπέμπῃ διώξοντα. ὁ δὲ, σωτόνῳ ὁρμῇ διώκων, καὶ ἀλαλαβών τ' ἀφικέσθαι ἐθέλοντα τ' ἐν τῷ Σιγιδύνῳ γέφυραν, καὶ ἀσφάλῃ. οὕτω τε βεβαιοτέραν Μαξίμῳ τ' βασιλείαν ποιήσας.

nimo videretur, cum equis laborum tolerantiſſimis ad eum perſequendum mittit. Is impetu continuo Gratianum perſequens, quum Sigiduni pontem tranſiturum adſequutus eſſet, occîdit; atq; hoc modo ſtabilius imperium Maximo reddidit.

Ἄξιον δ', καὶ ἱστορημάτων τ' μὴ παραλιπεῖν, τ' παρέσης ἀφηγήσεως ἐκ ἀλλότριον. ἐν τοῖς χρ τ' Ρωμίων ἱερατικοῖς τέλεσιν, ἔφορον οἱ πονπίφικες τὰ θεῖα. τούτους [1] γεφυραίους ἄν τις καλέσειεν, εἰ πρὸς τ' Ἑλλάδα φωνὴν ἡ προσηγορία μετενεχθείη. ταύτης δὲ ἔτυχον τ' ὀνομασίας, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. καὶ ἀνθρώπων σέβας τ' διὰ καὶ ἀγαλμάτων ὁπισαμώνων τιμὴν, ἐν Θεσσαλίᾳ θεῖον ἐδημιουργήθη θεῶν εἰκόνια. ἐῶν δὲ καὶ ὄντων, (ἄγνως γὰρ ἦν καὶ τούτων ἡ χρεία) τὰ καὶ θεῶν ἐκτυπώματα τῇ χρ τ' Πηνειὸν γεφύρᾳ καθίδρυσε, τοὺς ἱερᾶσι τοῖς θεοῖς λαχόντας, ἐκ τ' θεσπίτης καθιδρύσεως Γεφυραίους ἐξονομάσαντες. τοῦτο παραλαβόντες ἀφ' Ἑλλήνων Ρωμαῖοι, τοὺς θεσπίτην παρ' αὐτοῖς ἱεραϊκὴν ἔχοντας τάξιν, πονπίφικας προσηγόρευσαν. οἷς συναριθμεῖσθαι τοὺς βασιλέας, διὰ τὸ τ' ἀξίας ἐπέχειν, ἐνόμισαν.

Fuerit autem pretium operæ, quiddam memoriæ proditum non omitti; quod à narratione præſenti non ſit alienum. In collegiis ſacerdotum Romæ Pontifices primas tenebant; quos, ſi vox iſtæc Græcam in linguam transferatur, Gephyræos à pontibus dicere liceat. Hanc autem adpellationem hujuſmodi quadam ex cauſa nacti ſunt. Quum necdum homines cultum, qui per imagines exhibetur, intelligerent: prima in Theſſalia deum ſimulacra facta ſunt. Quumque ne ſacraria quidem adhuc eſſent, (nam & illorum incognitus erat uſus) effigies divinas in Penei fluminis ponte ſtatuebant; indito illis vocabulo, qui deum præfecti ſacris eſſent, ut à prima ſimulacrorum collocatione Gephyræi, quaſi ſi pontanos dicas, nuncuparentur. Hoc à Græcis accepto, Romani eos, qui ſacerdotum in collegiis apud ipſos locum principem obtinerent, Pontifices adpellarunt: ſimul-

1. Hi ab uno ſuorum operum videlicet, farciendo ponte ſublicio, vocantur *Pontifices*, ſummâ authoritate prædîti. *Dion. Halcar. lib.* 2. Pons enim iſte, *inquit Alex. ab Alex. genial. dierum lib.* 2. *c.* 8. ligneus erat, & nullo ære aut ferro compactus quem ſacrum illi æſtimarunt, ita ut in aliquâ parte labentem niſi cæſâ victimâ & ſacrificio perfecto, reficere non liceret.

que ſanxerunt, ut eorum in numero reges etiam, propter dignitatis excellentiam, cenſerentur. Primus quidem Numa Pompilius hunc honorem adeptus eſt; omneſque deinceps qui reges adpellati ſunt; ac poſt illos Octavianus ipſe, quique poſt eum Romano in imperio ſucceſſerunt. Simul enim atque ſummum imperium quiſque conſequebatur, amictus ei ſacerdotalis offerebatur à pontificibus: & continuo Pontificis Maximi titulus ei tribuebatur. Ac cæteri quidem principes univerſi, lubentiſſimis animis hunc honorem accepiſſe, & hoc uſi titulo videntur; adeoque Conſtantinus etiam, potitus imperio; licet is à recta ſacris in rebus via deflexerit, & fidem Chriſtianorum amplexus ſit: itemque poſt illum reliqui ordine ſequuti, & Valentinianus, & Valens. Quum ergo Pontifices, ex more, talem Gratiano amictum adtuliſſent, averſatus eſt id, quod petebant; ratus, non eſſe fas illiuſmodi habitu Chriſtianum uti. Quumque ſtola flaminibus reddita fuiſſet, aiunt eum, qui dignitate princeps inter eos erat, dixiſſe: Si princeps non vult adpellari Pontifex admodum brevi Pontifex maximus fiet.

ἀξίᾳ. καὶ ἔτυχε τότε Νομᾶς Πομπίλιος πρῶτος, καὶ πάντες ἑξῆς, οἱ τ' λεγόμενοι Ῥῆγες, καὶ μὴν ἐκείνης Ὀκταβιανὸς τ' αὐτὸς, καὶ οἱ μετ' ἐκεῖνον τ' Ῥωμαίων ἀνδ δξάμενοι μοναρχίαν. ἅμα γὰρ τῷ παραλαβεῖν ἔνασεν τιὰ τῆς ὅλων ἀρχῆς, ἡ ἱερατικὴ στολὴ ἅδε ἀπὸ τῆς πονλιφίκων αὐτῷ προσεφέρετο· καὶ ἀδελφὸν μα Πονλίφιξ μάξιμος ἀνεκαλεῖτο, ὅπερ ὄστιν, ἀρχιερεὺς μέγιστος. οἱ μὲν ἔν ἀγοι πάντες αὐτοκράτορες, ἀσμενέστατα φαίνονται δξάμενοι τ' τιμὴν, καὶ τῇ ὀπτικῇ χρησάμενοι ταύτῃ· ἐπειδὴ εἰς Κωνσταντῖνον ἦλθεν ἡ βασιλεία, καὶ ταῦτα τ' ὀρθῆς ὁδοῦ τ' περὶ τὰ θεῖα βαπεὶς, καὶ τ' Χειστιανῶν ἐλόμενος πίστιν· καὶ μετ' ἐκεῖνον ἑξῆς οἱ ἀγοι, καὶ Οὐάλεντινιανὸς τ' καὶ Οὐάλης. τῆς ἔν πονπφίκων, καὶ τὸ σωίνθες, προσαναγόντων Γρατιανῷ τῷ στολῷ, ἀπεστράφθο τιὰ αὐτῶν, ἀθέμιτον ἔν Χειστιανῷ τὸ σχῆμα νομίσας. τοῖς τ' ἱρεῦσι τῆς στολῆς ἀναδοθείσης, φασὶ τὸν πρῶτον ἐν αὐτοῖς τεταγμένον εἰπεῖν, Εἰ μὴ βάλεται Πονπίφιξ ὁ βασιλεὺς ὀνομάζεσθαι, τάχιστα γενήσεται ὁ Πονπίφιξ μάξιμος.

1. Duplicem eſſe verborum ſenſum innuit Sylburg. primum enim ſignificat Gratianum, quia nomen pontificis maximi dedignatus ſit, brevi re ipſa fore *Pontificem maximum*, ſuoque ſanguine pontem infecturum: deinde quia ipſe Pontifex eſſe detrectaverit, brevi Maximum pro eo Imperatorem futurum & *Pontificem*.

Η μὲν οὖν Γρατιανοῦ βασιλεία, τοιαύτῃ ἔσχε τὴν τελευτήν. Μάξιμος δὲ, τὴν βασιλείαν ἔχειν ἐν ἐχυρῷ πεποιούμενος, ἔστειλε πρὸς Θεοδόσιον βασιλέα πρεσβείαν, ἃ συγγνώμην αἰτῆσαν ἐφ' οἷς εἰς Γρατιανὸν ἔπραξεν, ἀλλά τι καὶ βαρύτιμον ἐν ἑαυτῇ φέρουσι. Ἦν δὲ ὁ πρὸς τοῦτο σταλείς, ὁ τοὺς βασιλικοὺς φυλάττειν εὐνοῦχους πεπιστευμένος, καὶ διὰ χρόνου τις ὤν, (ἐδεδοίκει γὰρ διὰ χρόνου ὁ Μάξιμος ἐπισπᾶσθαι τὴν τῆς αὐλῆς ἀνέχεσθαι φυλακήν) πρεσβύτης δὲ ἦν ἐκ νεότητος αὐτῇ συνδιατρίψας. ἤτει δὲ Θεοδόσιον ἡ πρεσβεία, σπονδάς τε ὁμόνοιαν τε ὁμαιχμίαν τε πρὸς πάντας πολεμίους Ῥωμαίοις· ἢ ἀπειθοῦντι, δυσμένειάν τε μάχην προσήγγελλε. Θεοδόσιος δὲ ὁ βασιλεὺς, ἐδέχετό τε βασιλέα Μάξιμον εἶναι, καὶ εἰκόνων αὐτῷ κοινωνεῖν, καὶ βασιλέως προσηγορείας ἄξιον, λάθρα μὲν τὸν κατ' αὐτοῦ παρασκευάζοντα πόλεμον, παντὶ δὲ δωρείας εἴδει καὶ θεραπείας αὐτὸν καταστρατηγῶν· ὥστε τὸν Κυνηγίῳ, τῷ τῆς αὐλῆς ἐπάρχῳ, πεμπομένῳ εἰς Αἴγυπτον, προστεταγμένῳ τε πᾶσι τοῖς εἰς τὰ θεῖα θρησκείαν ἀπαγορεῦσαι, καὶ κλεῖθρα τοῖς τεμένεσιν ὑπόθεῖναι, τὴν Μαξίμου εἰκόνα δεῖξαι τοῖς Ἀλεξανδρεῦσιν ἐπέταξεν, ἀναθεῖναί τε δημοσίᾳ ταύτην, καὶ ὅτι συμβασιλεύσειν ἔλαχεν αὐτῷ, προφωνῆσαι τῷ δή-

Igitur Gratiani principatus exitum hujuſmodi habuit. Maximus autem, qui poſſidere ſe jam tuto crederet imperium, legatos ad Theodoſium Imperatorem miſit, non qui veniam admiſſorum adverſus Gratianum peterent; ſed præterea grave quiddam ſecum perferrent. Et erat is, qui miſſus hoc nomine fuit, auguſtalium cubiculorum præpoſitus, non ſpado quiſquam, (nec enim Maximus ferre poterat, ut prætorii cuſtodiæ ſpadones præficerentur) ſed vir ætate gravis, ex illorum numero, qui à prima ætate cum eo verſati fuerant. Poſtulabat autem legatus hic à Theodoſio fœdus, & concordiam, & adverſus quemvis Romanorum hoſtem belli ſocietatem: vel, ſi poſtulatis non fuiſſet adſenſus, inimicitias & bellum denuntiabat. Heic vero admittere Theodoſius, ut Maximus Imperator eſſet; ſimulque dignum ducere, qui ſecum ſtatuarum & imperatorii nominis eſſet particeps: verum clam in eum bellum moliri, & omni adſentationis ac obſervantiæ genere hominem circumvenire: adeo quidem, ut etiam daret in mandatis Cynegio, præfecto prætorii, quum eum ablegaret in Ægyptum, & omnibus numinum religione per ipſum interdici, ac fana claudi præcepiſſet; ut imaginem Maximi conſpiciendam Alexandrinis exhiberet, publiceque poneret, & conſortem hunc imperii factum eſſe, ha-

bita ad populum oratione, declararet. Qua quidem in re Cynegius, quod imperatum fuerat, præstitit; adituſque templorum per orientem, & universam Ægyptum, & ipsam Alexandriam, occluſit, ſacrificiaque ab omni ævo uſitata, cum omni patrito cultu prohibuit. Quæ autem ab eo tempore huc uſque Romano imperio acciderint, ipſarum rerum commemoratio particulatim inſtituta monſtrabit.

Sub eadem hæc tempora natio quædam Scythica trans Iſtrum prodiit, omnibus iſtic incolis ignota: quos eorum locorum Barbari Prothingos adpellabant. Hi, quum multitudine abundarent, & armis neceſſariis inſtructi eſſent, prætereaq; robore corporis excellerent: nullo negotio peragratis interjectorum Barbarorum terris, ad ipſam uſque ripam Iſtri pervenerunt, & fluminis tranſmittendi copiam ſibi concedi poſtularunt. Promotus autem, militum in iis locis magiſter, exercitibus ad ripam fluminis, quam fieri poterat, longiſſime porrectis; à tranſitu Barbaros arcebat. Et hæc agens, aliam quoque viam hujuſmodi reperit. Convocatis nonnullis, qui linguam eorum callebant, & quibus maxime decreviſſet in talibus fidere; hos ipſos dimittit, ut de prodi-

μῳ. Κυνήγιος μὲν ἓν καὶ ἐν τούτῳ τὸ προσταχθὲν ἐπλήρου· καὶ τοῦ μὲν ἐφαν καὶ τοῦ Αἰγύπτου ἅπασαν ἱερῶν, καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ Αλεξανδρείας, ἀπέκλεισε τὰς εἰσόδους θυσίας τε εἶρξε τὰς ἐξ αἰῶνος νομισμένας, καὶ πᾶσῃ πάτριον ἀγωγείαν. Τὰ μὲν οὖν ἐξ ἐκείνου μέχρι τοῦδε τῇ Ρωμαίων ὑπηκρατείᾳ συμβαίνοντα, δείξει τῶν πραγμάτων ἡ κατὰ μέρος ἀφήγησις.

Ὑπὸ δὴ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ἔθνος τι Σκυθικὸν ὑπὲρ τὸν Ἴστρον ἐφάνη, πᾶσιν ἄγνωστον τοῖς ἐκείσε νομάσιν. ἐκάλουν δὲ οἱ Προθίγγους αὐτοὺς οἱ ταύτῃ Βάρβαροι. πλῆθος τοίνυν ὄντες, καὶ ὡπλισμένοι κατὰ τὸ δέον, καὶ πρὸς τὰ μάλιστα ἀφέροντες, ἔφασαν ἀφορμώντες τοὺς ἐν μέσῳ Βαρβάρους, παρ' αὐτοῦ ἐλθεῖν τὸν Ἴστρον τοῦ ὄχθου, καὶ τὴν διάβασιν αὐτοῖς ἤτουν ὅπως ἀπλώσωσι τὸν ποταμόν. Προμηθὴς δὲ, τοῦ μὲν ἐκεῖσε στρατοπέδου ὅπερ ἐμελλε ἀρχοῦ, συμφράξας ὅτι μάκιστον τῇ ὄχθῃ τὸν ποταμὸν τὰ στρατόπεδα, τοῦ πάροδον τοῖς Βαρβάροις ἀπέκλεισε. ταῦτα δὲ πράττων, καὶ ἐφ' ἑτέραν ὁδὸν ἦλθε τοιάνδε. συγκαλέσας τῶν αἰσθανομένων τὰ ἐκείνων ἀφελέκτους τινάς, οἷς μάλιστα ἐγνω πιστὰ τὰ τοιαῦτα διαρρεῖν, ὅτι προδοσίᾳ καθεῖναι λόγους τοῖς Βαρβά-

1. Alii *Gruthungos*. quod etiam nomen apud Marcellinum occurrit inter cætera Barbarorum nomina inibi recenſita.

pos

ξοις τούτοις, ἀφίησιν. οἱ δὲ, ἐφ' ᾧ δοθῆναι τὸν Ρωμαίων στρατηγὸν μετὰ τοῦ στρατεύματος, ἀδρὸν ἀπαίτουν μισθόν. ὡς δὲ Βαρβάρων πρὸς τὸ τοῦ μισθοῦ πλῆθος ἀρκεῖν ὑφοράντων, πίστιν πρὸς οἰκείοις λόγοις ἐμποιοῦντες οἱ ἐσταλμένοι ὑπὲρ τοῦ στρατηγοῦ, τοῖς ἐξ ἀρχῆς προτεθεῖσιν ἐπέμενον, σμικρῶν καλά τι τὸ κέρδος καὶ ἀνέχόμενοι. συνδραμόντων δὲ εἴς τι ποσὸν ἀμφοτέρων, ἐλήνουλο μὲν ἐν φάραγγι τῆς προδοσίας συνθῆκαι· καὶ συνεδόκει μέρος μέν τι τοῦ μισθοῦ παραχρῆμα κομίσασθαι τοὺς προδότας, τὸ δὲ λειπόμενον τῷ καιρῷ φυλάξαι τῆς νίκης. ἐπεὶ δὲ καὶ ὅπως ἀρθῶσι τὰ σημεῖα ἔδοξε, καὶ τὸν καιρὸν ἔταξαν, καθ' ὃν ἐχέλευε τὰς προδοσίας εἰς ἔργον ἐλθεῖν, ἐπαγγέλλουσι τῷ στρατηγῷ τὸ συνκείμενον, καὶ ὡς νυκτὸς ὀπτωμένης οἱ Βάρβαροι μέλλοιεν ἔργα τε ἄπιστα, καὶ τῷ δόλῳ καὶ τῇ Ρωμαϊκῇ ποιεῖσθαι στρατεύματος.

Οἱ μὲν ἓν Βάρβαροι, τὸ τῆς δυνάμεως ἀκμαιότατον πλῆθει μονοξύλων ἐμβιβάσαντες, ἔταξαν πρῶτον διαβῆναι, καὶ τοῖς στρατιώτας ἐπικαθίδρυσιν ἐπιέναι· εἶτα δὴ τούτοις, τὰς ἐν ἰσχύϊ μέσῳ ἔχοντας τάξιν, ὡς αὖ τοῖς πρώτοις ἤδη τῆς ὀπλίσεως ἀρξαμένοις συνεπιλάβοιντο. καὶ ὅπως ἔξῃς, τῷ ἄκρῳ τὸν ἅπαξ ἡλικίαν, ὅτι καλωσθωμένοις ἤδη πρόσωπον ὡραΐζειν μέλλοις. ὁ δὲ στρατηγὸς Πρόμως, ἐκ τῆς

tione Barbaris hiſce mentionem injicerent. Ingens hi præmium petunt à Barbaris, ſi tradi ſibi ducem Romanum, cum exercitu, vellent. Quum Barbari dicerent, ejus præmii magnitudinem ſuas ſuperare facultates: viciſſim qui miſſi à duce fuerant, quo verbis ſuis fidem facerent, iis inſiſtebant, quæ ab initio propoſuiſſent, nec ſibi de lucro quidquam decidi permittebant. Poſteaquam utrimque de certa quadam ſumma conveniſſet, clam de proditione paciſcuntur; & utriſque viſum eſt, debere partem aliquam præmii ſtatim proditores accipere, reliquo ad victoriæ tempus reſervato. Ubi jam conſtitutum fuiſſet, quo pacto ſigna danda, & quo eſſet exſequenda tempore proditio: duci rem, uti compoſita fuiſſet, nuntiant; & quod, ubi nox adveniſſet, facinus Barbari adgreſſuri eſſent, & adverſus exercitum Romanum transjecturi.

Partem igitur exercitus ſui robuſtiſſimam, lintribus impoſitam plurimis, primo loco transjicere Barbari juſſerunt, & milites adhuc dormientes adoriri; deinde alios, qui ratione roboris medium velut ordinem obtinebant, ut primis adgreſſionē exorſis opem ferrent; atque ita tandem reliquam omnem ætatem inutilem, quæ ſe rebus jam præclare confectis, eſſet oſtentatura. De quibus omnibus jam ante dux copia-

rum

rium Promotus ab iis, qui nomine proditionis ablegati fuerant, edoctus: ad occurrendum conſiliis Barbarorum ſe parat, navibus ita conſtitutis, ut obverſas invicem ſibi proras haberent. Latitudinem aciei navalis efficit eam, quæ navigiis tribus conſtaret: longitudinis autem majoris inprimis habita ratione, ad viginti uſque ſtadia ripam fluminis occupat. Qua quidem re adverſos à transjectu excludebat; & reliquis occurrens, qui lintribus tranſmittere conarentur, in quoſcunque delatus eſſet, eos ſubmergebat. Quumque nox eſſet illunis, ignorantes adparatum Romanorum Barbari, facinus ipſum exordiebantur; magno cum ſilentio lintres ingreſſi, ratique Romanos conſilia ſua prorſus latere. Signis autem datis, quum proditionis auctores de ſingulis ducem præmonuiſſent, ac propius ad hoſtilem adparatum acceſſiſſent: navibus magnis, & remigio validiſſimo utentibus invehebantur, obviaque cuncta ſubmergebant; quum nemo deſilientium propter armorum pondus, evadere poſſet. Lintres autem illi, quicunque vitaverant Romanos navibus circumvectos, quum in porrectas in longitudinem naves incidiſſent; quibuſ-

ὅτι προδοσίᾳ ὑφ' ἡγέλων ἅπαντα ταῦτα προδιδαχθεὶς, πρὸς τὰ τῶν Βαρβάρων σκιρτήματα παρεσκεύαζετο, τὰς ναῦς ἀντιπρόρρους στήσας ἀλλήλαις· καὶ τὸ μὲν βάθος πλοίοις τρισὶ πληρώσας, φροντίσας δὲ μήκους ὅπως μάλιστα πλείονος, ὅτι σταδίους εἴκοσι τοῦ ποταμοῦ τὴν ὄχθην κατέλαβε, τοῖς ἐναντίοις ὅτι τοῦτο τὸ διάβασιν ἀπεκλείων, τοῖς δὲ λοιποῖς ἁπασιν, μονοξύλοις ἤδη διαβαίνειν ὀπιχθεῦσι, καὶ οἷς ἐπιβάλοι, καταδύων. ἀσελήνου δὲ τῆς νυκτὸς ὔσης, ἀγνοοῦντες οἱ Βάρβαροι τὴν τῶν Ρωμαίων παρασκευὴν, ἔργα τε ἵππου, καὶ σιγῇ καὶ ἡσυχίᾳ πολλῇ τοῖς μονοξύλοις ἐνέβαινον, ἀγνοεῖν πάντα τὰ βεβουλευμένα τοὺς Ρωμαίους ἡγούμενοι. τῶν δὲ σημείων φθάντων, οἳ τὴν προδοσίαν μηχανησάμενοι, τῷ στρατηγῷ προμηνύσαντες ἕκαστα, καὶ ἁρμοσάμενοι τῇ τῶν πολεμίων παρασκευῇ, ἔν τε ναυσὶ μεγάλαις ὔσαις καὶ εὐρείᾳ καρτερωτάτῃ χρωμέναις. ἐπέπλεον, καὶ τὰ προσπίπτοντα πάντα κατέδυον, ἀδύνατος τῶν ἀποπηδώντων, διὰ τὸ τῶν παντοίας βάρος, εἶναι ῥᾳδίως σωθῆναι. τὰ δὲ τοὺς τῶν ναυσὶ περιπλέοντας διαφυγόντα μονόξυλα, καὶ τοῖς εἰς μῆκος [1] συμφόροις περιπεσόντα, παντὶ τῷ προσ-

1. Sylb. ἠγμένοις, vel συγκειμένοις, ut ſuperſit aliquod ſaltem corruptæ vocis veſtigium. Quid ſi ſubſtituamus [συρομένοις], quod fortaſſe ſatis expreſſerit longum illum navium tractum.

περσὸν τι

πεσόντι βαθμῶμα, σὺν αὐτοῖς ἀπώλετο τοῖς ἀνδράσιν, ὥστε ὑπερβῆναι τὸ τῶν Ρωμαϊκῶν πλοίων διάφραγμα δυνηθέντα.

Φόνῳ δὲ πολλῷ γιγομένῳ, καὶ οἷος ὔπω παρόντων ἐν ναυμαχίᾳ συνέβη, σωμάτων μὲν ὁ ποταμὸς ἐπληρῶτο καὶ ὅπλων, ὅσα φύσιν εἶχεν ὑπὲρ τοῦ ὕδατος αἰωρεῖσθαι· εἰ δέ τις πύες οἱοίτε γένοιντο διαβῆναι νηχόμενοι, τοῖς ἀεὶ πέραν τοῦ ποταμοῦ παροῦσιν ἐμπεσόντες, ἀπώλοντο. Τῶν δὲ ἁλισκομένων παντὸς ἐν τοῖς Βαρβάροις διαφθαρέντος, ὅτι πλείαν ἐχώρουν οἱ στρατιῶται, παιδία μὲν ἀπάγοντες καὶ γυναῖα, καὶ τὰ ἀποσκεύης γεγόμενοι κύριοι. τότε δὴ καὶ ὁ στρατηγὸς Πρόμωτος, ὑπό τινος τὸν βασιλέα Θεοδόσιον ὄντα μεταπαλέσας, ἐποιεῖτο μάρτυρα τοῦ κατορθώματος. ὁ δὲ, τῶν αἰχμαλώτων τὸ πλῆθος καὶ τὸν ὄγκον τῶν λαφύρων τεθεαμένος, ἀνῆκε τοὺς αἰχμαλώτους ἀδέτους, καὶ δωρεαῖς ἐφιλοφρονεῖτο· διὰ τοιαύτης φιλανθρωπίας εἰς τὸ αὐτομολῆσαι προτρέπων, καὶ ἅμα εἰς τὸν μετὰ Μαξίμου συνοίσοντας οἱ πόλεμον.

Ὁ μὲν οὖν Πρόμωτος, ἐπέμενε τῇ τῶν Θρᾴκης ἐφεσῶν φυλακῇ, καὶ πρὸς τὸν εἰρημένον πόλεμον ἐν ὑποβύσῳ γενόμενος ἑτοῖμος· ἕτερον δέ τι ὑπερπλήσιον ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ συμβαν,

vis offerentibus ſeſe telis petiti, cum ipſis viris interibant: adeo quidem, nt navium Romanarum ſeptum illud nemo tranſire potuerit.

Ingenti edita cæde, qualis antea necdum ullo navali prœlio patrata fuit; cadaveribus amnis compleri, & armis, quorum quidem eſſet ea natura, ut aquæ innatarent. Quod ſi qui natando transjicere potuiſſent, in eos qui ad ripam fluminis aderant, delati peribant. Hoc modo quum flos ipſe Barbarici exercitus omnino exſtinctus fuiſſet; ad prædam milites ſe convertebant, pueros & mulierculas obducentes, & adparatu Barbarorum potiti. Tunc etiam dux copiarum Promotus arceſſitum Imperatorem Theodoſium, qui non procul aberat, rei fortiter geſtæ teſtem fecit. Ille, multitudinem captivorum, & ſpoliorum molem conſpicatus; captivos vinculis liberatos dimiſit, & muneribus demulſit, hac eos humanitate pelliciens; ut ad ſe ſponte tranſirent; quod etiam cæterogui eorum opera futura ipſi eſſet utilis ad bellum contra Maximum gerendum.

Ac Promotus quidem manſit in officio, Thraciæ cuſtodiendæ præfectus; & ad bellum, quod diximus, ſecreto paratus. Fuerit autem operæ pretium & aliud quiddam ſi-

1. Leg. παρῶσι, vel πλοίοις.

mile,

mile, quod eodem tempore accidit, narrari. Eſt oppidum in ea Scythia, quæ Thracia continetur, quod Tomos vocant. Hujus oppidi militibus præſidiariis cum poteſtate præerat Gerontius, vir robore corpore excellens, & ad uſum belli quemvis idoneus. Erant autem extra oppidum Barbari quidam, à principe delectu præſtantiſſimorum habito collocati; qui & corporum doribus egregiis natura præditi erant, & virilibus animis cæteros ſuperabant. Hi ſupra milites reliquos & annonis, & aliis muneribus ab Imperatore donati, non honores illos ſibi habitos benevolentia compenſare cogitabant; ſed deſpectu præſidis, & militum Romanorum contemtu. Hac eorum voluntate cognita Gerontius, & quod in oppidum aliquid molituri eſſent, ſtatumque rerum conturbaturi: conſilium ſuum cum prudentiſſimis quibuſque militibus, petulantiam & injurias Barbarorum punire volens, communicat. Quum autem eos ob metum cunctabundos cerneret, qui vel ipſum Barbarorum inceſſum timerent, ſumtis armis, & admodum paucis ſatellitibus, adverſus univerſam Barbarorum multitudinem ſemet objecturus inſtruit, apertiſque portis prodit; mili-

ἄξιον ἀφηγήσασθαι. πόλις ἔστιν ἐν τῇ κατὰ Θρᾴκην Σκυθίᾳ, Τόμεις ὀνομαζομένη. τῆς ἐνιδρυμένων ταύτῃ στρατιωτῶν, ἡγεῖτο Γρόντιος, ἀνὴρ καὶ Ῥώμῃ [1] σώματί τε καὶ πρὸς πᾶσι πολεμικοῖς χρείαις ἀρκῶν. ἦσαν δὲ πρὸ ταύτης τῆς πόλεως ὑπὸ βασιλέως ἀριστίνδην [2] ἐνστάντες Βάρβαροι, τῇ τε τῆς σωμάτων ἀναπρέπουσι εὐφυΐᾳ, καὶ ἀνδρίᾳ πολλῇ τῆς ἀλλων ἀμφέροντες. ἔτοι καὶ σιτήσεων ὑπὲρ τοὺς στρατιώτας, καὶ ἄλλων παρὰ βασιλέως ἠξιωμένοι δωρεῶν, καὶ διανοίᾳ τὰς εἰς αὐτοὺς ἀμοιβὰς διενοοῦντο πρᾶσσειν, ἀλλὰ τῇ εἰς τὰ ἄρχοντα ὑπεροψίᾳ, καὶ τῇ περὶ τοὺς στρατιώτας καταφρονήσει. ταύτης αὐτῆς αἰσθανόμενος τῆς προαιρέσεως ὁ Γρόντιος, καὶ ὡς ἐπιχειρήσουσι ἀφανοῦντα τῇ πόλει, καὶ συνταράξαι τὰ καθεστῶτα, κοινοῦται τῆς στρατιωτικῆς τοῖς φρονήσει μάλιστα ἀμφέρουσιν, ἐπεξελθεῖν τῇ τῆς Βαρβάρων ἀσελγείᾳ καὶ ὕβρει βουλόμενος. ὡς δὲ διὰ δειλίαν εἶδε ὀκνοῦντας, καὶ αὐτὸ τὸ κίνημα τῆς Βαρβάρων δεδιότας, ἀναλαβὼν τὰ ὅπλα, καὶ τῆς ὑπασπιστῶν σφόδρα εὐαριθμήτους, παντὶ τῷ τῆς Βαρβάρων ἀντετάξατο πλήθει· καὶ τὰς πύλας ἀναπετάσας, ἀπήντα, τῆς στρατιωτικῆς ἣν καθωδήγουν ἔτι καὶ τῷ ὄχλῳ πεπεδημένων, ἣν πρὸς τὸ τεί-

1. Sub. σχοίχων, vel ἀμφέρων.

2. Eodem ſenſu quo [ἐνιδρυμένοι] interpres enim ità expreſſit quaſi leg. [ἐκτάκτους.]

χου

ἀναδραμόντων, καὶ τὰ γινόμενα θεωμένων. τοῖς δὲ Βαρβάροις ἐπὶ γελᾶν τὴν τοῦ Γρόντα παραφροσύνην καὶ θανατᾶν οἰόμενοι τὸν ἄνδρα τὸν, ἔπεμπον αὐτῷ τοὺς ἐν ἑαυτοῖς ἀλκῇ διαφέροντας. ὁ δὲ, τὸν πρῶτον ἐπιχθόντα συμπλακεὶς, καὶ τὴν ἀσπίδα σωτόμως χρείσας, ἐμάχετο καρτερῶς, ἄχρις ὅτε τῶν ὑπασπιστῶν τις, ἰδὼν συμπεπλεγμένους αὐτοὺς ἀλλήλοις, ἀπέκοψε τῷ ξίφει τὸν Βαρβάρου τὸν ὦμον, καὶ τὸν ἵππον κατήναγε. καταπλαγέντων δὲ τῶν Βαρβάρων τὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀνδρεῖον τε ἅμα καὶ θαρραλέον, ἅμα τε ὁ Γρόντος ἀλλοις τῶν πολεμίων ἐπῄει καὶ θεωρούντες οἱ ἐκ τοῦ τείχους τὰ πραττόμενα ὑπὸ τοῦ σφῶν στρατηγοῦντος, ἀνεμνήσθησαν τοῦ Ρωμαίων ὀνόματος· καὶ ἐπιχθόντες, ἤδη τινὰς καταπεπλεγμένους τοὺς ἐκπεσόντας κατέσφαξαν· τοὺς δὲ ἀποδρύντας ἐδέχετο παρὰ Χριστιανῶν τιμώμενον οἰκοδόμημα, νομιζόμενον ἄσυλον.

Ὁ μὲν οὖν Γρόντας, τῶν ἐπιπτωμένων τὴν Σκυθίαν ἐλευθερώσας κινδύνων, καὶ τῶν ἐπαναπαύλων αὐτῇ Βαρβάρων, ἀνδρίας ὑπερβολῇ καὶ μεγαλοψυχίᾳ κρατήσας, τὰς παρὰ τοῦ βασιλέως ἀμοιβὰς προσεδέχετο. Θεοδόσιος δὲ ὁ βασιλεὺς, ἀ μετρίως ἀγανακτήσας,

tibus vel adhuc dormientibus, & metu ceu compede quadam vinctis; vel in muros adcurrentibus, & quæ gererentur, ſpectantibus. Barbaris autem ridere Gerontii dementiam ſubiit: & quod hominem cupidum mortis exiſtimarent, quoſdam robore præſtantes adverſus eum mittunt. Gerontius cum eo congreſſus, qui primus irruerat, quum manu partem agiliter prehendiſſet, fortiter dimicat: donec quidam ex ſatellitibus, conſpicatus eos lucta mutua implicatos, humerum Barbari gladio abſcidiſſet, & hominem equo deturbaſſet. Obſtupefactis autem Barbaris ob viri fortitudinem & audaciam, ſimul Gerontius alios ex hoſtibus adoritur; & qui erant in muris, conſpicientes ea quæ ab ipſorum duce gererentur, Romani nominis ad animos revocata memoria, Barbaros adgrediuntur, & erumpentium terrore perculſos occidunt. Qui aufugerant, in ædificium ſe recipiebant, quod à Chriſtianis habetur in honore, proque aſylo ducitur.

Ac Gerontius quidem ab imminentibus periculis liberata Scythia, & Barbaris hanc adgreſſis eximia fortitudine ac magnanimitate victis; ab Imperatore præmia quædam exſpectabat. Theodoſius autem non mediocriter iratus ob interemtos Barbaros, quos ipſe

1. Leg. [κατα πεπλεγμένους.]

tanto dignatus esset honore, quantumvis exitio reipublicæ fuissent; confestim Gerontium corripit, & ab eo rationem rei pro Romanis strenue gestæ poscit. Illo rebellionis eos adversus Romanos arguente, simulque rapinas, & incolarum exitium commemorante: horum nullo moveri princeps, sed in eo persistere, Gerontium non utilitatis publicæ causa; sed ob libidinem adipiscendi Barbaris ab Imperatore donata, ne lucris istis potitus convinci posset, illos è medio tollere voluisse. Gerontio respondente, se ista quoque post ipsorum cædem fisco misisse; (erant autem aurei torques, ad ornatum eis à principe donati) vix facultatibus, quas habebat, in eunuchos distributis, eripere se periculis imminentibus potuit; dignis scilicet fide in rempublicam Romanam sua præmiis persolutis.

Quum essent imperio Theodosiano res in hunc modum perditæ, ac nihil egregium, quod ad virtutem tenderet, laudaretur; sed omne deliciarum & luxuriæ genus ulnatim, ceu proverbio dici solet, quotidie sumeret incrementum; magnæ illius Antiochiæ Syriacæ cives, non ferentes publicorum cumulationes tributorum, quæ singulos in dies ab exactoribus excogitabantur, seditionem moverunt; & tam ipsius principis, quam Augustæ statuis fœde de-

ὅτι Βάρβαροι τοσαύτης ἠξιωμένοι παρ' αὐτῶν τιμῆς, ἀνηρέθησαν, εἰ καὶ τοῖς πεπραγμασιν ἐπῃχθοντο λυμαινόμενοι, συναρπάζοντες τὸν Ἰβόντιον παρεκβήματα, καὶ λόγον τῶν ὑπὲρ Ῥωμαίων ἀδικίας ἀπῄτει. τοῦ δὲ καὶ τῶν ὑπὲρ Ῥωμαίων αὐτὸν ἐπαιτιάσασθαι ἀπρόσκοπος, διεξιόντας τε τὰς ἁρπαγὰς καὶ τὴν οἰκητόρων ἀπώλειαν, τούτων μὲν ἑνεκα πεφυκέναι τὸν βασιλέα, ἐνίσταλθαι δὲ τῷ μὴ διὰ τὸ κοινὴ λυσιτελές, ἀλλ' ὑπὲρ θυμίαν τὴν παρὰ βασιλέως αὐτοῖς δεδωρημένων, ὡς ἂν μὴ ἐλεγχθείη, πάντας κρύφα, ἐκποδὼν αὐτὸς ἑαυτῷ ποιῆσαι. τοῦ δὲ καὶ ταῦτα τῷ δημοσίῳ λέγοντος πεπομφέναι μὴ τὴν ἐκείνων ἀναίρεσιν, (ἦν δὲ περιαυχένια χρυσᾶ ὑπὸ βασιλέως αὐτοῖς δεδομένα πρὸς κόσμον) μόλις ἂν εἶχε ζημείας τοῖς εὐνούχοις οὐσίαν, οἵαστε γένοιτ' ἂν ἐκ τοσούτων ἐξαιρεθῆναι κινδύνων, ἄξια τὰ εἰς Ῥωμαίους εὐνοίας ἐκτίσας τὰ ἐπίχειρα.

Τῶν δὲ κατὰ τὸν Θεοδοσίου βασιλείαν ὕστερα διεφθαρμένων, καὶ σπουδὴν μὲν οὐδενὸς εἰς ἀρετὴν φέροντος ἐπαινουμένου, παντὸς δὲ τρυφῆς καὶ ἀκολασίας εἴδους καὶ πάχυσμα (τὸ λεγόμενον) ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας δόντος, οἱ τὴν ἐν Συρίᾳ μεγάλην Ἀντιόχειαν οἰκοῦντες, ἀφορητὸν τὸ ὅτι τοῖς δημοσίοις φόροις. ὀσημέραι κατὰ τῶν πραγμάτων ἐπινοουμένων προσθήκαις, εἰς στάσιν ἀνέπεσον, καὶ τοὺς ἀνδριάντας αὐτῷ τοῦ τε βασιλέως

καὶ

καὶ τὰ τότε συνοικήσας, αἰσχρῶς καταδηλοῦντες, φωνὰς ἀφῆκαν, ἃ μὴ ἀποδεδομένων εἰκὸς αἰτιῶν, εἰκῆ ἔξω μύθου σωμυλίας, καὶ τῆς συνηθους αὐτοῖς ἀσεβοῦς. ἐπεὶ δὲ τοῖς παρ' αὐτῶν γεγυμνασμένοις ὁ βασιλεὺς κινηθεὶς, ἐπείχε τῷ παιδομαλὶ δίκην ἀξίαν ὑπομένειν, δεῖ τὰ βασιλέως ὀργῆς; εἰδότα τῇ βουλῇ πρέσβεις ἐκπέμπειν; ἐφ' ὧν ὁ δῆμος ἐπαύξει ἀπολογουμένους. αἱροῦνται τοίνυν Λιβάνιον τε τὸν σοφιστὴν; ἐξ τὸ κλέος ἐκ τῆς καλλελειμμένων αὐτῷ κηρύττεται λόγων καὶ Ἱλαρέον, ἥμνες τε καμπρεπεῖ καὶ πάσῃ παιδείας εἴδει πεφηκότα. καὶ ὁ μὲν σοφιστὴς τὰ περὶ τῆς στάσεως αὐτοῦ τε βασιλεῖ καὶ τῇ γερουσίᾳ [1] λόγον εἰπὼν, ἴσχυσε τὸν βασιλέα μεθεῖναι τῆς κατ' Ἀντιοχέων ὀργῆς· ὥστε ἀμέλει τότε καὶ τὰ περὶ τῆς διαλλαγῆς ἐπιθεῖναι, τελέως τὸν βασιλέως τὸ πρὸς τὴν πόλιν ἔχθος ἀποθεμένου. Ἱλαρέου δὲ, διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀρετῆς, ἐπαίνων ἀξιωθεὶς, ἄρχειν ἔσχε βασιλέως ἐπάρχου Παλαιστίνης ἁπάσης.

jectis, voces jactárunt, non illas quidem iis indignas quæ gerebantur; ſed cum dicacitate tamen, & ipſis familiari urbanitate conjunctas. Quumque princeps ob ea commotus, quæ ab ipſis deſignata fuerant, merito ſupplicio ſe delictum hoc puniturum minaretur: meru iræ principis vitium eſt ordini decurionum legatos mittere, qui à plebe commiſſa purgarent. Itaque Libanium profeſſorem, cujus famam libri ab eo relicti prædicant; & Hilarium, ſplendore familiæ, atque omni eruditionis genere præſtantem, deligunt. Ac profeſſor ille quidem oratione coram Imperatore ac ſenatu de ſeditione pronuntiata, tantum efficere potuit; ut à concepta adverſus Antiochenos ira principem revocaret obiterque factum eſt, ut ei princeps alteram quoque de reconciliatione orationem injungeret, inimicitiis adverſus urbem prorſus depoſitis. Hilarius autem, eximiæ virtutis cauſa laudatus, ab Imperatore toti Palæſtinæ cum imperio præfectus fuit.

Τῶν δὲ κατ' ἕω, καὶ Θράκλου, καὶ [2] Ἰλλυρικῶν, ὄντων ἐν τούτοις, Μάξιμος, ὁ κατ' ἀξίαν οἰόμενος αὐτῷ τὰ πράγματα φέρεσθαι, μόνων ἄρχοντι τῶν ὑπὸ Γρατιανῷ πρότερον

Quum res orientis, & Thraciæ, & Illyrici, hoc eſſent in ſtatu; Maximus, qui non ex dignitate res ſibi ſuccedere putabat, ſi ſolis imperaret iis nationibus, quæ Gratiano prius

1. Quin referente Zonarâ, ſevere in illos animadvertere decrevit Theodoſius niſi interceſſiſſet D. Chryſoſtomus, qui ſcripſit τὸς ἐπιχαφομένους [Ἀνδριάντας] λόγους.

2. Lege Ἰλλυρίων, vel ſub. χώρων.

paruerant: de Valentiniano regno dejiciendo cogitabat; toto quidem illo, si posset; sin ea spe fruſtraretur, de parte illius aliqua saltem adquirenda, quantam sane occupare posset. Hac opinione victus, ad transeundas Alpes, & adeundam Italiam se parat. Quum autem videret, per viam angustam, & asperrimos inviosque montes, iter necessario faciundum esse; quos deinde lacus & paludes excipiunt, per quas duntaxat viatoribus otioſe tardeque transeuntibus, non tantis copiis, exitus patet: quid agendum esset, ad consilium melius differebat. Quum autem Valentinianus legatos Aquileia mitteret, deque pace firmiore sibi caveri peteret; poſtulatis adſentitur Maximus; eam rem se quoque lubentissime accipere simulans. Itaque Domninum Valentinianus hanc ob causam ablegat, natione Syrum, & notæ melioris familiarem. Quippe maxima secundum ipsum potestate præditus, fide pariter & usu rerum præstare cæteris videbatur; & quidquid alioqui princeps alio nemine consscio facere volebat, huic inprimis credendum statuerat Itaque quum veniſſet ad Maximum Domninus, capitibus legationis omnibus expoſitis, omni cum obſervantia τελεσμένων ἐνῶν, διηρεῖτο ὅπως λύσαι τ νέον Βαλεντινιανὸν τ Καισαρείας, εἰ μὴ δικαίως, πάσης. εἰ δ τοῦτο [1] ἀμφίβολοι, μέρος γοῦν αὐτῆς, ὅσον ἂν οἷός τε γένοιτο, οἰκειώσαιτο. καὶ ταύτῃ κεκρατημένῳ τῇ γνώμῃ, διαβαίνειν τὰς Ἄλπεις, καὶ ὅτι τ Ἰταλίαν χωρῆσαι παρεσκευάζετο. θεωρῶν δὲ ὡς διὰ στενῆς ὁδοῦ καὶ τραχυλάτων καὶ ἀβάτων ὀρῶν, ἀναγκη ποιήσασθαι τ ὁδοιπορίαν, διαδέχεται δ ταῦτα, τέλματα καὶ ἕλη, ὁδοιπόροις χαλαίτερον διιοῦσιν, ἐκ ὅπ σταλιᾷ τοσαύτῃ, διέξοδον ἐνδιδόντα, τὸ πρακτέον εἰς ἀμείνονα βουλὴν αὐτὸν ἔτιθετο. ἐπ δ Βαλεντινιανοῦ πρεσβείαις ἐκ τῆς Ἀκυληίας χωμένου, καὶ ὡς βεβαιοτέρας εἰρήνης ἀσφάλειαν αὐτῷ δοθῆναι θᾶσσον ἠξίου, ἐπίστευτο τ αἴτησιν Μάξιμος, δεῖξαι τοῦτο καὶ αὐτὸς ὅπ μάλιστα [2] ποιούμενος. πέμπει δὴ Δομνῖνον ὅτι τούτῳ Οὐαλεντινιανὸς, Σύρον μὲν ὄντα τὸ γένος, ἐκ δὲ τοῦ βουλεύειν αὐτῷ γνώριμον ὄντα. παρασκευασόμενον γὰρ αὐτῷ, πίστει καὶ πραγμάτων ἐμπειρίᾳ πρέχειν τὴν δόξαν ἐδόκει· καὶ δόξης ὅσα ὁ βασιλεὺς ἑκάστοτε ἄλλα πράττειν ἐβούλετο, τούτῳ κατεξαίρετον ἐγνώκει διαρρεῖν. ἐλθὼν δὴ ὡς τ Μάξιμον ὁ Δομνῖνος, καὶ ὅσα τ πρεσβείας ἦν ἀπαγγελίας,

---

1. Rectius τούτου, nisi si Ellipsis sit præp. κατὰ quæ familiaris est Zosimo.
2. Pro composito πρεσβευόμενος.

ἠξίου.

ἠξίου τὸ θεραπείας καὶ φιλοφροσύνης παντοίας. τιμῆς γὰρ αὐτὸν ὁ Μάξιμος ὑπερβαλούσης ἠξίου, καὶ ὕλην δωρεῶν ἐπλήρου τοσοῦτον, ὥστε Δομνῖνον μηδένα τοιοῦτον ἔσεσθαι τῷ βασιλεῖ Οὐαλεντινιανῷ φίλον ὑπονοῆσαι. τοσοῦτον δὲ ἴσχυεν ὁ Μάξιμος τὸν Δομνῖνον ἐξαπατᾶν, ὥστε καὶ μέρος ἧς εἶχε στρατιᾶς συμπαραπέμψαι, συμμαχικὸν εἰς ἐπικουρίαν τῷ βασιλεῖ καὶ τῶν ὑπερκειμένων τοῖς ὑπ' αὐτὸν Παίοσι Βαρβάρων. ὅπερ τούτοις ἀναχωρήσαντος τοῦ Δομνίνου, καὶ ὡραΐζομένου πρὸς πλοῦτον καὶ μεγέθει τῆς δωρεῶν καὶ τῇ τῆς δεδομένων αὐτῷ συμμάχων δορυφορίᾳ, πλὴν ὑπὸ τῆς Ἄλπεων φέρουσι ὅτι τὴν ἰδίαν ὁδὸν, ἔλαθε τὸν Μάξιμον ἐφόρια καλασήσας. ὅπερ ὁ Μάξιμος προειδόμενος, καὶ ὅτι τούτῳ πάντα καλασκευάσας, ἐπικολούθησε παιρᾶλιᾷ, μεθ' ἡσυχίας παρεμπέμψας καὶ πλὴν ὁδὸν φύλακας· οἱ πᾶσι ἐποιοῦντο φρουτίδα τοῦ μηδένα διαβραμόντα τὸ ὅτι τὴν Ἰταλίαν Μάξιμος διάβασιν τοῖς ἀμφὶ Δομνῖνον ἀγγεῖλαι. καὶ ἦν ἡ τοιαύτη φυλακὴ λίαν εὔκολος. οὐδὲ γὰρ ἦν οἷόν τε λαθεῖν τοὺς διὰ τῶν στενωτάτων τῆς Ἄλπεων ἰόντας. ὅτε τοίνυν ἔγνω τοὺς ἀμφὶ τὸν Δομνῖνον τὰ στενώταλα τῆς Ἄλπεων καὶ τὰ τῆς ὀρῶν ἄβαλα διεξιόντας, ἤδη δὲ καὶ τὰ μὲν τὰς Ἄλπεις, ὅσα ἦν ἐλώδη καὶ δυσχέρειαν ἐμποιοῦντα στα-

comitateque exceptus eſt. Nam & dignabatur eum honore Maximus eximio, & tanta munerum mole ſatiabat, ut Imperatorem Valentinianum nullum huic parem habiturum amicum Domninus exiſtimaret. Ac poterat uſque adeo Dominum decipere Maximus, ut etiam partem exercitus ſui cum eo mitteret, quæ Imperatori contra Barbaros, ſubjectis ipſi Pannoniis imminentes, eſſet auxilio. Poſteaquam hæc conſequutus Domninus abiiſſet, ac ſibi placeret ob copiam magnitudinemque munerum, quæ acceperat, & conceſſorum ſibi ſociorum ſatellitium: viam ab Alpibus domum ducentem imprudens Maximo faciliorem reddidit. Quod Maximus futurum proſpiciens, eaque de cauſa cunctis adparatis rebus; univerſis cum copiis ſubſequutus eſt, tacite præmiſſis in itinere cuſtodibus, qui omnem curam adhibebant, ne curſu quis prætergreſſus, Maximi tranſitum in Italiam Domnini comitibus nuntiaret. Ac hujuſmodi ſane cuſtodia per erat facilis. Nec enim latere poterant, qui parte Alpium artiſſima proficiſcebantur. Quum igitur intelligeret, Domninum cum ſuis Alpes, qua ſunt anguſtiſſimæ, invioſque montes penetraſſe, cum iis præterea locis, quæ trans Alpes erant

1. Adverbialiter, niſi mavis cum Sylburgio πεζῇ.

palu-

paluſtria, militumque copiis difficultatem objiciebant; nec hoſtile ſe ullum agmen adverſum, impeditis in locis, inventurum ſperaret: omni cum celeritate Italiam, nemine præpediente, ingreſſus, Aquileiam copias ducit.

Valentiniano tam repentino caſu extra ſpem omnem conſtituto, formidare ceperunt ipſius familiares, ne Maximus eum vivumin poteſtatem redactum occideret. Quapropter navem ingreſſus, Theſſalonicam abiit, ſocia navigationis Juſtina matre; quæ Magnentium prius maritum habuerat, ut ante diximus; & illo ſublato, propter eximiam formæ venuſtatem, Valentiniano principi juncta matrimonio fuerat. Hæc Gallam quoque filiam ſecum adducebat. Quum tot emenſi maria, Theſſalonicam adpuliſſent; legatione ad Imperatorem Theodoſium miſſa, rogant; ut ſaltim nunc inſolentiam, adverſus omnem Valentiniani familiam exercitam, vindicaret. Theodoſius, ad ipſam rei famam obſtupefactus, luxus illius nimii nonnihil oblivifcitur, & paulum de inſano voluptatum ſtudio remittit. Habito deinde conſilio viſum, ut ipſe cum nonnullis è ſenatu Theſſalonicã ſe confert. Et Hoc ubi factumfuit, de integro conſultatur, quid agendum eſſet: communique decreto placuit, ut à Maximo patrata facinora punirentur. Non enim illi homini vitam amplius conce-

τοπέδῳ, πολέμιον σίφος ἐναντιωσόμενον ἐν δυσχωρίαις οὐχ εὑρήσειν ἐλπίζων π', τότε δὴ σὺν πανὶ τάχει τὴν Ἰταλίαν, οὐδενὸς ἐμποδὼν ὄντος, παλαλαβὼν, τῇ Ἀκυλείᾳ προσάγει.

Οὐαλεντινιανὸς δὲ τῷ αἰφνιδίῳ καὶ παρὰ πᾶσ' ἐλπίδα καλαστάντος, δέος εἰσῄει τοὺς ἀμφ' αὐτὸν, μὴ καὶ ζωγρίαν ἑλὼν ὁ Μάξιμος ἀφελέσηται. τότε δὴ νεὼς ὁπλᾶς, ὅπῃ τὴν Θεσσαλονίκην ἀπῆρε. συναπέπλει δ' αὐτῷ καὶ ἡ μήτηρ Ἰουστίνα, Μαγνεντίῳ μὲν, (ὡς εἴρηταί μοι πρότερον) συνοικήσασα, μετὰ δὲ τὴν ἐκείνου καθαίρεσιν, Οὐαλεντινιανῷ τῷ βασιλεῖ διὰ κάλλος ὑπερβολὴν συναφθεῖσα, καὶ τὴν θυγατέρα Γαλλαν ἐπαγομένη. διαπλεύσαντες δὲ τὰ τοσαῦτα πελάγη, καὶ τὴν Θεσσαλονίκην προσορμισθέντες, πρεσβείᾳ πρὸς Θεοδόσιον ἐχρῶντο τὸν βασιλέα, νῦν γῆν αὐτὸν τὴν κατὰ πάντος τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ γένους ἀσυγχύτῳ πιμπρᾶσαι δυσχερῶντες. ὁ δὲ, καὶ πρὸς αὐτοῦ τοῦ ἀκόλου ἐκπλαγεὶς, λήθην μὲν τινα τοῦ ἄγαν ἐποιεῖτο τρυφῆς, καὶ τῇ ὥρᾳ τὰς ἡδονὰς ἐνεδίδου μανίᾳ. βουλὴν δὲ προτεθείσης, ἐδόκει τῷ Θεσσαλονίκην αὐτὸν ἅμα πᾶσι τοῖς ἀπὸ τῆς γερουσίας καλαλαβεῖν. ἔδει δὴ χωρεῖν, τελεία ὥρᾳ τοῦ μεσημέρου προϊόντος. γνώμη, καὶ κοινῷ δόγματι συνεδόκει τοῖς Μαξίμῳ πεπραγμένοις ἐπιζημίοις ἐπεξελθεῖν. μὴ γὰρ ἔτι βιωτὸν ἀνθρώπῳ, γαλλιανὸν μὲν ἀντ-

λόγῳ,

λόγοι, καὶ τὴν βασιλείαν ἀνακτησαμένῳ τὸν τότε· καὶ ἐπειδὴ τοῦτο μὲν ἐχώρησεν, ὁδῷ προβαίνοι, καὶ τὴν λειπομένης ἀρχῆς τὸ ἀδελφὸν ἐκείνῳ παραλομένῳ. τούτοις δυσαρεστήσας ὁ Θεοδόσιος, διά τε τὴν ἔμφυτον μαλακίαν, καὶ τοῦ τὸ πρεσβεύεσθαι δι' αἴτησιν ἐκμέλειαν, ὀκνεῖ πρὸς τὸν πόλεμον, τὰ ἐκ τῶν ἐμφυλίων κακὰ φέρων εἰς μέσον, καὶ ὡς ἀναίτιον πᾶσα τὰ κοινὰ πλήττεσθαι χαλεπαῖς πληγαῖς ἀμφοτέρωθεν. ὅθεν ἔφασκε δεῖν πρότερον πρεσβεύεσθαι. καὶ εἰ μὲν ἔλοιτο Βαλεντινιανῷ Μάξιμος ἀποδοῦναι τοῦ βασιλείαν, καὶ ἄγειν τοῦ ἡσυχίαν, κατὰ τὸ πρότερον σχῆμα τοῦ ἀρχοῦ εἰς ἅπαντας διηρῆσθαι· πλεονεξίᾳ δὲ κρατούμενον αὐτὸν, καὶ πολεμήσειν ἀπροφασίστως, τούτοις αὐτοφθέγγεσθαι μὲν ἐδεῖς οὐδ' ἀπὸ τῆς γερουσίας ἐτόλμησεν, ἐνοχόν πως κοινῇ τῇ πολιτείᾳ λογιζόμενος.

Ἰουστῖνα δὲ, ὅτε πρεσβευμάτων ἄπειρος ἦσα, ὅτε πρὸς τὸ συμφέρον εὑρεσιεπὴς ἄπορος, ἐπισαμένη τὸ Θεοδοσίου περὶ τὰς ἐρωτικὰς ἐπιθυμίας ὀξυτερὲς, ἑστῶσα τὴν δυγατέρα Γρατιανῷ ἐξαισίῳ μορφῆς κάλλει καὶ τῶν γονάτων ἁπτομένη τοῦ βασιλέως, ἱκέτευε, μήτε τὸν Γρατιανὸν τοῦ δωρεᾶς τοῦ τοῦ βασιλείαν, δεινὸν ἀτιμώρητον, μήτε σφᾶς εἰκῆ κειμένους ἐᾶσαι, πάσης ἐλπιδωκότας

dendam, qui & Gratianum occidiſſet, ejuſque regnum uſurpaſſet; & hunc ſucceſſum adeptus, via quaſi quadam progreſſus fuiſſet, ac fratrem illius relicto ſibi principatu exuiſſet. Offenſus his Theodoſius, ob inſitam à natura molliciem, & hactenus actæ vitæ ſecordiam, ad bellum hoc ſegniorem ſe præbet; adferens in medium ea mala, quæ de bellis civilibus proveniunt; ſimulque oſtendens, neceſſario rempublicam in his utrimque letales plagas accipere. Quapropter aiebat, prius legatos eſſe mittendos. Ac ſi quidem Valentiniano Maximus imperium reſtituere mallet, & quietem amplecti; ſecundum formam priſtinam in omnes imperium dividendum eſſe. Sin ab avaritia vinci ſe pateretur, citra tergiverſationem ullam bello perſequendum. Adverſus hæc nemo quidem è ſenatu proferre quidquam audebat, quod aliquo modo reipublicæ conducibilia viderentur.

Juſtina vero, nec rerum uſu deſtituta, nec inops conſilii ad inveniendum id, quod expediret, quum Theodoſii pronum ad amores animum noſſet: Gallam, filiam ſuam, eximia forma præſtantem, coram eo ſtatuit; & genua principis amplexa, ſuppliciter obſecrat, ne Gratiani, qui largitus ei fuiſſet imperium, cædem inultam relinqueret; neve ſe neglectos jacere ſineret, omni ſpe deſtitutos. Quæ proferens, puellam

illa-

illacrymantem, & fortunam ſuam deplorantem, ei commonſtrat. His Theodoſius auditis, ſimulque puellæ pulchritudinis intuitu captus, etiam vultu acceptum ex puellæ forma vulnus ſatis ille quidem prodebat; ſed differebat tamen id, quod eſſet agendum; ſignificans eis, uti ſpes bonas animis conciperent. Quum autem puellæ deſiderio magis indies ureretur, conventa Juſtina, filiam ejus in matrimonium ſibi dari petit. Nam Placilla, quæ cum eo prius fuerat nupta, diem ſuum obierat. Ea vero ſe non aliter ait hanc ei daturam, niſi bello contra Maximum ſuſcepto, Gratiani cædem ultus eſſet, & Valentiniano patritum imperium reſtituiſſet. His ille condicionibus & impetrat nuptias, & adparando bello totus incumbit. Quin & impulſus à muliere, militum animos auctis annonarum ſtipendiis demulcet, & reliquam ſegnitiem ſic uſu exigente corrigit; ut etiam ea ſibi diſponenda ſtatueret, quæ poſt abitum ipſius, aliquam flagitatura providentiam eſſent. Ob eam cauſam, mortuo in itinere Cynegio præfecto prætorii, quum ex Ægypto reverteretur; quemnam præfectum prætorii conſtitueret, diſpiciebat. Quumque multos multoties conſideraſſet, tandem virum ad hoc idoneum reperit. Arceſſitum igitur Aquileia Tatianum, qui & aliἐλπίδος. καὶ ταῦτα λέγεσα τῇ κόρῃ ὀδυρομένῃ ἐδείκνυ, καὶ τὴν ἑαυτῆς ἀποκλαίουσ τύχην. τούτων ἀκούσας ὁ Θεοδόσιος, καὶ ἅμα τῇ ὄψει τὸ τῆς κόρης κάλλος ἁλούς, παρέφαινε μὲν καὶ τῷ βλέμματι τὸ ὑπὸ τοῦ κάλλους τῆς κόρης πληγὼς ἀνιώμενον δὲ τὸ πρακτέον, χρηστὰς ἔχειν αὐτῇς ὑποφαίνων ἐλπίδας. ὡς δὲ πλέον ἐπεσμύχετο τῇ τῆς κόρης ὀπτυμίᾳ, πέμπει Ιουσίναν μεσιτεύσων, ἥτις τὴν συγκατάθεσιν πρὸς γάμον, οἷα Πλακίλλης τὸ πρότερον αὐτῷ γημαμένης, ἀπομαγείσης. καὶ δὴ ὡς δὲ ἔφασκε δώσειν, εἰ μὴ τὸν κατὰ Μαξίμου [1] ἁρά μοιτο, τὴν δὲ Γρατιανοῦ τιμωρήσειεν ἀναιρέσει, καὶ Οὐαλεντινιανῷ πάλιν ἀποδοίη τὸ τῆς πατρῴδος βασιλείας. ὅπερ τούτοις ἐπιχειρεῖ τὸν γάμον, καὶ τῷ πολέμῳ παρασκευαῖς ὅλον ἑαυτὸν ἐνιδίδου· καὶ συνελαυνόμενος ὑπὸ τῆς γυναικὸς, τότε στρατιωτικὸν ἐφιλοφρονεῖτο σιτήσεων ἐπιδόσεσι, καὶ τὴν δηλονότι ἐκμέλειαν ὑπὸ τῆς χρείας ἀναλαζόμενον ἐπανόρθου, διαθεῖναί τε καὶ μετὰ τὴν ἀποδημίαν τὴν αὐτοῦ, δεησόμενα προνοίας, ἐγγυᾶτο. διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ Κυνήγιος ὁ τῆς αὐλῆς ὕπαρχος, ἐπανιὼν ἐξ Αἰγύπτου, καὶ τὴν ὁδοιπορίαν ἔτυχε τελευτῶν, ὅντινα δεῖ προσήσασθαι τὴν αὐλῆς ὕπαρχον, ἀνεζήτει· καὶ πολλοὺς πολλάκις ἀνασκοπήσας, εὗρε τὸ τηλαυγέσατον ἀνδρα πρὸς τοῦτο ἁρμόδιον. μελαγχρόσας τοίνυν ἐκ τὴν

1. Sub πόλεμον.

Λκω-

Ἀχιλλέας Τατιανὸν, ἤδη μὲν ἀμφὶ δεκάτην ὑπάτοις Οὐαλεντινιανῷ ἐξηκριβωμένον ἀρχαῖς, ἄνδρα ἐν πᾶσι σπουδαῖον, ἀναδεικνύει τὸ αὐλῆς ὕπαρχον ἐν τῇ παρόδῳ καὶ τὰ τῆς ἀρχῆς σύμβολα πέμψας αὐτῷ, τὴ παῖδα τὸν αὐτοῦ Πρόκλον τὸ πόλεως ὕπαρχον καλέσαντα. ἀλλ' ἐν τούτῳ μὲν εὖ διεχρήσατο, τὰς μεγίστας ἀρχὰς ἀνδράσι τοιούτοις ἐκδεδωκὼς, οἳ καὶ τῇ τοῦ βασιλέως ἀποδημίᾳ, τά τ' ἱππικὰ ἄριστα διώκουντα ἀφανεῖναι τοῖς ὑπαλειφθεῖσι, ἵππους μὲν, Πρόμωτον πεζοῖς δὲ, Τιμάσιον ἐπέσησεν.

Ἐπεὶ δὲ πρὸς τῷ ἔξοδον ἤδη ἐλλείπειν ἐδόκει, λόγος ἐνέπεσε τὴ βασιλέως ἀκοαῖς, ὡς οἱ τοῖς Ρωμαϊκοῖς τέλεσιν ἀναμεμιγμένοι Βάρβαροι, δωρεῶν ὑποσχέσει μεγάλων, παρὰ Μάξιμου περὶ προδοσίας ἐπήξαντο λόγους· αἰσθόμενοι δὲ ὡς ἀφανὲς γέγονε, περὶ τὰ τέλματα καὶ τὰς ἐν Μακεδονίᾳ λίμνας συνέφυγον, τοῖς αὐτόθι δάσεσιν ἑαυτοὺς ἀποκρύπτοντες· ἐν οἷς διωκόμενοι, καὶ διὰ πάσης ἀναζητούμενοι μηχανῆς, καὶ τὸ πολὺ δυσφάρκτῳ μέρει· ὥστε τὸν βασιλέα τούτου τοῦ δέους ἀπαλλαγέντα, σπουδῇ πάσῃ καὶ παιδιᾷ κατὰ Μάξιμου χωρῆσαι. Ἰουστίναν μὲν οὖν ἅμα τῷ παιδὶ καὶ τῇ θυγατρὶ ναυσὶν ἐμβήσας, καὶ τοῖς ἀσφαλῶς πομπεύσουσι πομπεῦσι, εἰς τὴ Ῥώμην ἐξέπεμψεν· ἐπεπεύκει γὰρ ὡς ἀσμενέσταται Ρωμαῖοι δέξονται τούτους, ἀλλοτρίους Μαξίμου τὴ γνώμας. αὐτὸς δὲ ἅμα τῷ

os ſub Valente magiſtratus geſſerat, & erat in omnibus virtute ſingulari præditus, prætorii præfectum in patria declarat; & miſſis ad eum magiſtratus inſignibus, filio ipſius Proculo præturam urbanam tradit. Enimvero præclare ſe heic geſſit, ampliſſimis magiſtratibus ejuſmodi viris commiſſis, qui etiam poſt abitum principis optime res ſubditorum adminiſtrare poſſent. Militum vero copiis, equeſtribus Promotum, pedeſtribus Timaſium præficit.

Quum autem nihil ad profectionem amplius deeſſe videretur, ad aures Imperatoris rumor eſt adlatus; permiſtos Romanis legionibus Barbaros, magnis muneribus promiſſis, à Maximo de proditione ſolicitatos. Animadvertentes autem illi, ejus rei famam jam emanaſſe; verſus paludes & lacus in Macedonia confugiunt, & in eorum locorum ſaltibus ſemet occultant: in quibus quum eos alii perſequerentur, & quavis arte perquirerent, majori ex parte perierunt: adeo quidem, ut Imperator hoc metu liberatus, omni ſtudio, & omnibus cum copiis contra Maximum pergeret. Juſtinam quidem, cum filio & filia navibus impoſitam, & tuto deducturis traditam, Romam ablegat: perſuaſus, Romanos lubentiſſimis animis hos excepturos, quorum à Maximo voluntates eſſent alienæ. Ipſe cum exercitu per

ſuperiorem Pannoniam, & Apenninos montes, Aquileiam contendere, & imparatum hoſtem adgredi cogitabat.

Dum hoc Theodoſius iter tenet, audiens Maximus, Valentiniani matrem cum liberis ſinum Ionium transjecturam: collectis velocibus & expeditis navigiis, ac iiſdem Andragathio traditis, hominem ad illos velut indagine capiendos dimittit. Is in omnem partem navigiis circumvectus, propoſitum tenere non potuit; quod illi jam ante fretum Ionium tranſmiſiſſent. Inde ſatis magnis coactis copiis, omnia paſſim in iis locis circumnavigabat, quod Theodoſium exercitu navali bellum facturum exiſtimaret.

At Theodoſius, his rebus intento Andragathio, per Pannoniam, portaſque montium Apenninorum progreſſus, nec opinantes & incautos Maximianos adoritur. Quumque pars quædam exercitus impetu celerrimo ad Aquileiæ muros acceſſiſſet, aditumque vi ſibi per portas aperuiſſet: (quippe non poterant eis cuſtodes, perquam pauci numero, reſiſtere) Maximus imperatorio ſolo deturbatur, quum pecuniam in milites ſuos partiri cæpiſſet. Habitu imperatorio exutus, ad Theodoſium deducitur. Is, paucis, quæcunque contra rempublicam deliquiſſet, velut exprobrationis loco recenſitis; hominem carnifici tradit, meritam pœnam luiturum.

στρατὸν διὰ Παιονίας τῆς ἄνω καὶ τῶν Ἀπεννίνων ὀρῶν, ὅτι τὴν Ἀκυληίαν αὐτῷ ἐλάσαι διενοεῖτο, καὶ ἐπὶ δεῖν ἀπαρασκεύῳ τῷ πολεμίῳ.

Ταύτῃ τῇ πορείᾳ χρωμένῳ Θεοδοσίῳ, πυθόμενος Μάξιμος ὡς ἡ Οὐαλεντινιανοῦ μήτηρ ἅμα τοῖς παισὶν ἀμβαίνειν μέλλοι τὸν Ἰόνιον κόλπον, ταχυναυτοῦντα πλοῖα συναγαγών, καὶ Ἀνδραγαθίῳ ἐφεδρεύειν, ὅτι τοὺς τούτων ἔτελλε θήραν. ὁ δέ, περιπλεύσας ἀπράκτως, καὶ τὸν πόρας ἀμαρτών, (ἔφθησε γὰρ ἐκεῖνος τὸν Ἰόνιον διαπορθμεύσαι πορθμὸν) δυνάμει μὲν ἀκμῇ συναγαγών, πάντα περιέπλει τὰ ἐκείσε, ναυτικῇ δυνάμει Θεοδόσιον οἰόμενος διαπολεμήσειν.

Οὗτος δὲ ἐν τούτοις Ἀνδραγαθίου, διηγῶν Παιονίαν καὶ τὰς ἐν τοῖς Ἀπεννίνοις ὄρεσι πύλας ὁ Θεοδόσιος, ἀπροσδοκήτοις ἅμα καὶ ἀφυλάκτοις τοῖς ἀμφὶ τὸν Μάξιμον ἐπιπίπτει. μέρος δὲ τοῦ στρατοπέδου σὺν ὀξυτάτῃ ῥύμῃ τοῖς τῆς Ἀκυληίας τείχεσι προσπεσόντος, καὶ βιασαμένου τοῦ διὰ τῶν πυλῶν εἰσόδου, (ἀντιπάλους γὰρ αὐτοῖς οὐχ οἵοίτε γενέσθαι οἱ φυλακὴν ποιῆσαι, ὄντες ὀλίγοι) Μάξιμος μὲν ἐκ τῆς βασιλείου καθήρητο θρόνου, χρήματα διανέμων τοῖς ὑπ' αὐτὸν στρατιώταις ἀξιώματος· γυμνωθεὶς δὲ τῆς βασιλικῆς χλαμύδος, Θεοδοσίῳ προσήγετο. ὁ δέ, βραχέα τε καὶ τῆς πολιτείας αὐτοῦ πεπλημμεληκότων ἐν ὀνείδους μέρει διεξελθών, τῷ δημίῳ παρέδωκε, τοῦ ὀφειλομένου ἐκτίσοντα δίκην.

Μαξί-

Μαξίμῳ μὲν ἓν τοῦτο τῆς βίου καὶ τυραννίδος ἐγένετο τέλος, ἅμα τῇ τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ περιβήματι, πᾶσι ἔξειν ἀκονιτὶ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ὀνειροπολήσαντι. Θεοδόσιος δὲ ὁ βασιλεὺς, ἀκηκοὼς ὅτι διαβαίνων τὰς Ἄλπεις ὁ Μάξιμος, Βίκτορα τὸν ὑὸν ἀπέλιπεν αὐτόθι τῆς τοῦ Καίσαρος ἀξίας τελειωθέντα, Ἀρβογάστῃ ἔσπειρε θεμελίωμα τῆς στρατηγοῦντος τῶν παρέλπιδος τῆς τε ἀρχῆς καὶ ἀπείλησε τὸ μειράκιον. Τούτων ἀπαγγελθέντων Ἀνδραγαθίῳ τὰ περὶ τὸν Ἰόνιον διερευνωμένῳ πόντον, ὅτι ἀπείροις περιπεσεῖται κακοῖς ὑπομένων, καὶ ἀναμείνας τὸν ὑπισχνούμενον, αὐτὸς ἑαυτῷ τὴν τιμωρίαν ἐπέθηκεν, καθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν τὸ σῶμα, μὴ ταύτῃ μᾶλλον ἐκδῦναι τὰ καθ' ἑαυτὸν, ἢ τοῖς ἐχθίστοις ἑλόμενος.

Τὴν μὲν ἓν βασιλείαν πᾶσαν Οὐαλεντινιανῷ παρέδωκεν, ὅσην ἔτυχεν ἔχων ὁ τούτου πατὴρ· καὶ τοῦτο περὶ τοὺς δυσγνώτους καθῆκον ἔδοξεν εἶναι. Τὰ δὲ ὑπὸ Μαξίμῳ στρατόπεδα, ὅσον ἦν ὑπόλοιπον, μετὰ τῶν οἰκείων ἀναλαβὼν, ἀφῆκε μὲν ἐκεῖνον, τὰ περὶ τὴν Ἰταλίαν, καὶ Κέλτους, καὶ ὅσα τῆς ὑπερατείας ἦν τοῦ αὐτοῦ, διαθήσοντα. ταῦτα δὴ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, τὸ ἐλλεῖπον ἐν φρονήσει διὰ τὸ νέον τῆς ἡλικίας, καθ' ὅσον γυναικὶ δυνατὸν ἦν, ἐπλήρου.

Αὐτὸς δὲ εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ἐπανῆλθεν, ὃ τῆς τυχοῦσης εὗρεν ἐν τοῖς Μακεδόνων πράγμασι ταραχήν. ὃ-

Hunc Maximus vitæ pariter ac tyrannidis exitum habuit; qui aſtu ſuperato Valentiniano, citra laborem omni ſe potiturum imperio Romano ſomniaverat. Quia vero Theodoſius Imperator audierat, Maximum tranſeuntem Alpes, filium Victorem, dignitate Cæſaris ornatum, apud tranſalpinas gentes reliquiſſe; confeſtim Arbogaſtem magiſtrum militum mittit; qui & imperio dejecit adoleſcentulum, & interfecit. His Andragathio nuntiatis, qui navibus fœtum Ionium ſcrutabatur; quod infinita ſe perpeſſurum mala ſciret, non exſpectato hoſtium adventu, ipſe ſibi ſupplicium intulit, præcipitato in mare corpore; cui ſe credere, quam inimiciſſimis, mallet.

Theodoſius autem univerſum imperium Valentiniano tradidit, quantum quidem ipſius olim pater habuerat. Quod ſane viſum eſt ex officio erga bene meritos fieri. Ex iis vero, qui Maximo mili averant, quidquid ſelectum erat, inter ſuos retulit; ac Valentiniano permiſit, ut res Italicas, Celticas, & alias imperii ſui, diſponeret: cui quidem & mater aderat; quæ, quidquid ob ætatis imbecillitatem filii prudentiæ deeſſet, quantum à muliere præſtari poterat, ſupplebat.

Ipſe Theſſalonicam reverſus, non levem in rebus Macedonum perturbationem repe-

rit. Quotquot enim Barbari, intra paludes & vicinas ſtagnis ſilvas abditi, de priore Romanorum impreſſione ſalvi evaſerant, occupationem Theodoſii principis in bello civili, occaſionis nacti loco, in Macedonum Theſſalorumque fortunas, nemine reſiſtente, graſſabantur. Poſtea vero quam fama victoriæ, redituſque principis, ad eos perlata fuiſſet: rurſus in paludes ſemet abdebant, & hinc clanculum egreſſi, quum primum dies illuxiſſet, obvia quævis agebant, ferebant: atque ita deinde ad loca conſueta ſe recipiebant. Adeo quidem, ut de cætero principis animum ſubiret cogitatio, ſpectra potius, quam homines, hos invaſores eſſe. Quapropter anceps animi, cum nemine re communicata quam moliebatur; equitibus numero quinque ſecum ſumtis, eorum quemque tres aut quatuor equos loro deducere juſſit; ut ubi ſeſſorem geſtans equus defatigatus eſſet, in alium ſe reciperet; eoque modo quemvis ad laborem perferendum in eo conatu, quem animo concepiſſet, equi ſufficerent. Nemini vero ſe adſpicienti quidquam ſuſpicionis præbens, quaſi eſſet Imperator agros circumibat: & ſicubi cibo cum ſuis indigeret, à ruſticis eum petebat. Tandem perexiguum ad diverſorium venit, in quo degebat anus quædam; à qua tecto recipi, potumque ſibi præberi, poſtulat. Quum anus eum comiter ſuſcepiſſet, σοι γὰρ τὴν Βαρβάρων ἐν τοῖς ἕλεσι καὶ περὶ τὰς λίμνας ὕλαις ἑαυτὰς ἀποκρύψαντες, ἐκ τῆς προτέρας τῶν Ῥωμαίων ἐφόδου ἀδεισοώθησαν, τὴν περὶ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον ἀχολίας Θεοδόσιος τοῦ βασιλέως λαβόμενοι, τὰ Μακεδόνων καὶ Θετταλῶν ἐλπίζοντο, μηδενὸς αὐτοῖς ἐναντιωθέντος. ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς νίκης αὐτοῖς καὶ τῆς ἐπανόδου τοῦ βασιλέως ἠγγέλθη, τοῖς ἕλεσιν αὖθις ἑαυτὰς ἐναπέκρυψαν· αὐτόθεν τε λαθραίως ἐπανισάμενοι, τὰ ἐν ποσὶ τε ἄγοντες καὶ φέροντες, ἡμέρας ὑπεφαινομένης ὅπερ τὰς συνήθεις τόπους ἐχώρουν. ὥστε φαντασθῆναι τῷ βασιλεῖ λογίζεσθαι, φάσματα μᾶλλον ἢ ἀνθρώπους εἶναι τοὺς ὑπεναντίους. ἀπορῶν τοίνυν, ἐκοινώσατο μὲν οὐδενὶ τὸ προκείμενον· ἀναλαβὼν δὲ ἅμα πέντε ἱππέων τὸν ἀριθμὸν, καὶ ἑκάστῳ τρεῖς ἵππους ἢ τέσσαρας ἕλκειν ἀπὸ ζυγοῦ εἰπών, ὥστε ἐπειδὴν ὁ τὴν ἵππον φέρων ἵππου ἀπείροις τῷ πόνῳ, μεταβαίνειν ὅπου τὸ ἕτερον, τούτῳ τῷ τρόπῳ πρὸς πᾶσαν ἀρκέσαι τὸν ἵππους κακοπάθειαν ἧς χρήσοιτο ἕλαβεν ἐγχειρήσεως. ἀδηλοῦντι δὲ θεωμένων ὅπου βασιλεὺς εἴη δι' ὃν ὑποπτεύειν, παρεῖχόσε τὰς ἀρχάς· καὶ εἴποτε τροφῆς ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ δεηθείη, παρὰ τῶν ἀγροίκων αἰτῶν, ἐνέτυχε καλαλύμασι βραχέσι παρὰ γραὸς οἰκημένῃ, καὶ στέγης αὐτῷ μεταδοθῆναι καὶ ποτοῦ παρεκάλει. τῆς δὲ γραὸς φιλοφρόνως αὐτὸν ὑποδεξαμένης, οἴνου τε καὶ τῶν ἄλλων ὅσα ἔτυχεν ἔχουσα μεταδόσης,

ἐπειδὴ

ἐπειδὴ νὺξ ἐγγίνετο, αὐτόθι καθεύδειν ἐδέετο. τῆς δὲ προσύπου καὶ ταῦτα τοῦτο ἐνδύσης, κείμενος ὁ βασιλεὺς ἔν τινι μέρει τῆς καλαλύσεως, ἀνδράποδον ἐθεάσατο, φθεγγόμενον μὲν οὐδὲν ἔν, ἐοικότα δὲ λανθάνειν ἐθέλοντι. καὶ τοῦτο θαυμάσας, ὡς αὐτὸν ἐκάλεί τινα χρεών, καὶ ἐπυνθάνετο τίς εἴη, καὶ πόθεν. τῆς δ' ἀγνοεῖν εἰπούσης, καὶ κατὰ ποίαν ἀφίκετο χρείαν· τοῦτο δὲ εἰδέναι φασκούσης, ὅτι γε ἀφ' οὗ Θεοδόσιος ὁ βασιλεὺς ἐπανιέναι μετὰ τῆς στρατιᾶς ἠγγέλθη, καλαλύσας παρ' αὐτῇ, καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς ξοφῆς πρίω ἑκάστης ἡμέρας ἀποδιδοὺς, τὴν ἡμέραν ἅπασαν τῆς οἰκίας ἐξιὼν, ὅποι βούλεται τὰ σφέτερα, νυκτὸς ἐπαγομένης ἐπανιὼν, ὥσπερ ἐκ πόνου, ξοφῆς τε μεταλαμβάνει, καὶ κεῖται κατὰ τὸ νῦν ὁρώμενον χῆμα· ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀκούσας, τεκμαιρόμενος ἐς ὃ τὸ σχῆμα τὰς τῆς προσύπου λόγους αὐξηλάσους καλαλιπεῖν, σωαρπάσας τὸ ἀνδράποδον, ὅστις εἴη λέγειν ἀπήτει. τὸ δὲ οὐδὲν ἀναχρυβόμενον παντάπασιν ὑποκείναθαι, βάσανοι διὰ μαστίγων ἐπήγοντο. τῷ δὲ μηδὲ τῇ διὰ τούτων ἐνδύλῳ ἀνάγκῃ, ξίφεσιν ἀμύττειν αὐτῷ τὸ σῶμα τοῖς ἱππεῦσιν ἐνεκελεύετο, φράσειν ὅτι αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος εἴη. καὶ ὃς, ὡς ἐν τοῖς ἕλεσι κρυπτομένων Βαρβάρων τις κατάσκοπος ἔλεγε, ἀπαγγέλλειν τε αὐτοῖς ὅποι εἴη, καὶ ποίοις ἐπέναι τόποις ἢ ἀνδράσι προσήκει. τοῦτον μὲν ἔν ὁδὸν

vinumque cum aliis, quæ forte tum habebat, impertiiſſet: quandoquidem nox adpetebat, ibidem ut dormiret, orat. Hoc etiam ab anu impetrato, princeps in parte diverſorii quadam cubans hominem conſpicit, qui nihil omnino loquebatur, & latitare volenti ſimilis erat. Quod admiratus, anum ad ſe vocat, & ille quis eſſet, aut unde, quærit. Ea reſpondere, ſe tum hoc, tum cujus rei cauſa veniſſet, ignorare: verum hoc ſe ſcire fateri, ex quo tempore Theodoſium Imperatorem cum exercitu reverſum eſſe, nuntiatum fuerit; hunc hominem apud ſe divertere, ac ſingulos in dies perſoluto victus pretio, diem totum domo egreſſum, & quocunque lubitum ſit, circumeuntem, adventante nocte reverti velut à labore, cibumque ſumere, atque illum in modum cubare, veluti jam conſpiceretur. His auditis Imperator, qui hæc anûs indicia minime relinquenda conjiceret explorata; correptum hominem dicere jubet, quiſnam eſſet. Illo nihil omnino proloqui auſo, quæſtiones flagris admotis inſtituebantur. Quum ne huic quidem adhibitæ vi cederet: equitibus imperat, gladiis corpus ejus pungerent; adjecto, ſe Theodoſium Imperatorem eſſe. Tum ille, Barbarorum in paludibus abditorum exploratorem ſe dicere, quibus renuntiaret, ubinam locorum eſſet, & quæ regiones, quive homines eſſent invaden-

di-

di. Confestim huic abscissum caput.

Profectus vero ad exercitum princeps, qui non longe ab eo loco in castris erat, milites eo deducit, ubi degere Barbaros cognoverat: cumque suis in illos irruens, omnes cujusvis ætatis interficit, ac partim in paludibus abditos extrahit, partim in ipsis aquis jugulat: ita quidem, ut ingens Barbarorum cædes ederetur. Dux vero Timasius, Imperatoris fortitudinem admiratus, ut militibus adhuc jejunis, qui non amplius sufficere laboribus illic per paludes exantlandis possent, sumendi cibi spatium concederetur, rogat. Quum Imperator adnuisset, signo tuba receptui dato, milites ab opere, Barbarorumque persequutione desistunt. Secessum ad epulas; quibus satiati, jamque à vino & labore victi, altum plane dormiunt, quo Barbari superstites animadverso, arma capiunt, & occupato à somno temulentiaque adorti milites, hastis, & gladiis, & instrumento quovis ad cædem idoneo confodiunt: interfectisque cum copiis universis fuisset & ipse princeps, si non ex iis quidam qui necdum pransi fuerant, ad Imperatoris tentorium adcurrissent, & quod acciderat, nuntiassent. Quamobrem turbatus Imperator, & ii quos secum habebat; fuga periculum imminens evitare statuunt. Promotus autem, fugientibus obviam factus, (arcessitus enim à

χρῆμα ἐπέτεμε τὴν κεφαλήν.

Ἐλάσας ὁ πρὸς τὸ στρατόπεδον, ἐκ πόρρωθεν αὐλιζόμενον, ἄγει τὴν αὐτὸς ἔνδα ἔγνω τοὺς Βαρβάρους διαιτᾶσθαι· καὶ αὐτοῖς ἐπιπεσών, ἅπαντας διέφθειρε, τοὺς μὲν τοῖς ἕλεσι κρυπτομένους ἐξάγων, τοὺς δὲ καὶ ἐν τοῖς ὕδασιν ἀποσφάττων· ὥστε φόνον τῶν Βαρβάρων γενέσθαι πολλήν. ὁ δὲ στρατηγὸς Τιμάσιος, τὴν βασιλέως ἀγαθὴν τὴν αὐθρείαν, αὐτοῖς τοῖς ἔτι τοῖς στρατιώτας, καὶ ἐπὶ πρὸς τοὺς ἐν τοῖς πόνοις ἀρκεῖν δυναμένοις, ἔφη ἄξιε συγχωρηθῆναι μεταλαβεῖν τὴν δὲ ἐνδόσιμος ἡμῖν σάλπιγξ ἠχήσασα τὸ ἀναχωρητικὸν, ἀφίστη τοὺς στρατιώτας τὴν ἔργων, καὶ τὴν χεῖρα τῶν Βαρβάρων ἐπιφοράς. ἀναχωρήσαντες δὲ ὅπι τὴν εὐωχίαν, καὶ τούτης ἐμφορηθέντες, οἴνῳ τὴν καὶ πόνῳ συμπεπλησμένοι, βαθύτατον ἐκαθεύδον ὕπνον. ὅπερ αἰσθόμενοι τῶν Βαρβάρων οἱ παρειλημμένοι, ὅπλα τὴν ἀγέλαστον, καὶ παροινοῦντες ὕπνῳ καὶ μέθῃ τοῖς στρατιώταις κεκρατημένοις, κατεκέντουν δόρασί τε καὶ ξίφεσι καὶ παντὶ τῷ πρὸς φόνον ἁρμόττοντι. συμπεσόντος δ' ἂν ἁπάσῃ τῇ στρατιᾷ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτὸς, εἰ μὴ τινὲς τὴν ὑπὸ δούπου μεταλαβόντων ἔδραμον ὅπι τὴν τοῦ βασιλέως σκηνὴν, τὸ συμβὰν ἐξαγγέλλοντες. ἐφ' οἷς αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ταραχθέντες, φυγὴν τὸν ὑπειλημμένον κίνδυνον ἔγνωσαν ἐκφεύγειν· φεύγουσι δ' αὐτοῖς ὑπαντήσας Πρόμωτος, (ἔτυχε γὰρ ὑπὸ τοῦ

Casti-

βασιλέως μεταπεμπτος γεγονώς) τὸν μὲν βασιλέα παρεσκεύαζεν αὐτὸν καὶ τοὺς αὐτῷ συνόντας ἀξίως· τὸν γὰρ Βαρβάρων αὐτῷ μελήσειν, ἀξίαν τῆς αὐτῶν ἀπονοίας ἐπιθήσοντι δίκην. καὶ ἅμα ταῦτα λέγων, ἐπῆλθε καὶ σύρων ἔτι τοῖς καθεύδουσιν ἐγκειμένους, ἐπῆλθε μετὰ πάσης ὀξύτητος· καὶ τοσούτους ἀπέκτεινεν, ὥστε ἢ οὐδένα ἢ σφόδρα ὀλίγους εἰς τὰ ἕλη συμφυγόντας σωθῆναι.

principe fuerat) ab Imperatore petit, ut sibi suorumque saluti consuleret: quippe Barbaros sibi curæ futuros, qui merito contumaciam ipsorum supplicio castigaturus esset. Simul hæc dicens, Barbaros invadit. Quumque reperisset in militem adhuc dormientem irruentes, adortus est eos impetu velocissimo, & tot interemit; ut vel nemo, vel admodum pauci, qui se rursus in paludes receperunt, incolumes evaserint.

Τὰ μὲν οὖν συμπεχθέντα τῷ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ, μετὰ τὸν Μαξίμου καθαίρεσιν ἐπράττετο, τοιάδε πως ἦν. [1] εἰς δὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπανῆλθεν, ὅτι μὲν τῷ κατὰ Μαξίμου πολέμῳ μέγα ἐφρόνει· τοῖς δὲ ὑπὸ τὴν ἐν τοῖς τέλμασι βαρβάρων, εἰς αὐτόν τε καὶ τὸ στρατόπεδον ἅπαν γεγονότι συμπαλμῷ, πολέμοις μὲν ἀπειπεῖν ἐγνώκει καὶ μάχαις· ἐπιτρέψας δὲ τὰ περὶ ταῦτα Προμώτῳ, αὐτὸς τὴν πρόσθεν αὐτομμνήσκετο δίαιταν, πολυτελῆ δεῖπνα δειπνῶν, καὶ πολυπραγμονῶν ἐν ταῖς ἡδοναῖς, καὶ τοῖς θεάτροις καὶ ἱπποδρομίαις ἐναβρυνόμενος. ὥστε ἔπεισί μοι θαυμάζειν τότε τὸν ἀνδρὸς τὸν ἑκάτερα τοῦ βίου ξοπλῶ. φύσει γὰρ ὢν ἐκμελὴς, ῥᾳθυμίᾳ τε πάσῃ, καὶ οἷς πρόσθεν, ἐκκείμενος, λυπηρῶς

Quæ igitur Imperatori Theodosio contigêre, post interemtum Maximum redeunti; talia fere fuerunt. Reversus autem Constantinopolim, ob partam quidem adversus Maximum victoriam magnos gerebat spiritus; ob ea vero, quæ Barbari latitantes in paludibus, in ipsum, & in omnem exercitum patraverant, mæstior factus, bellis ac pugnis valedicere decrevit. Quumque Promoto curam horum commisisset, ipse priorem vivendi rationem ad animum revocans, cœnas magnificas cœnabat, & in exquirendis voluptatibus curiosus erat, & theatris atque circensibus semet oblectabat. Adeoque mihi principis hujus vitam, in partem utramque proclivem, mirari subit. Nam quum natura segnis esset, omni-

1. *Aliter Socrates lib. 5. Eccl. Hist. c. 14.* Τότε μὲν οἱ βασιλεῖς νικηφόροι ἐπὶ τὸν Ῥώμης χώρον. ὁ δὲ κ[illegible]ος Ονώριος αὐτοῖς κομιδῇ νέος ὢν. μετὰ γὰρ τὸν πρῶτον Μαξίμου νικῆσαι μεταπέμπεται αὐτὸν ὁ πατὴρ ἐκ τῆς Κωνσταντίνου πόλεως. ἦσαν δὲ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπινίκιοι ἑορτὰς ἐπιτελοῦντες.

que

que ſecordiæ, & indicatis antea vltiis deditus: ſi nihil ei triſte, nihil formidabile, moleſtiam exhiberet, naturæ frœna laxabat: ſin urgeret aliqua neceſſitas, quæ ſtatum rerum quaſſatura timeretur; ignaviam deponebat, & deliciis valere juſſis, ad virilem animum, ac laborum moleſtiarumque tolerantiam redibat. Quum ipſo rerum uſu docente talis eſſet, omni ſolicitudine liberatus, inditis à natura ignavi genii vitiis ſerviebat.

Ex iis autem quibus erant commiſſi magiſtratus, honoratiſſimo apud eum loco Rufinus habebatur, natione Celta, palatinorum ordinum magiſter. Huic enim princeps omnia credere, nec reliquos magni æſtimare: quod animos Timaſii & Promoti nonnihil pungebat, qui poſt tot exhauſta pro republica diſcrimina, poſteriore loco cenſerentur. Rufinus autem, hoc nomine ſibi placens, & elatus animo, quoddam in conſilio publico verbum paulo ferocius in Promotum jactat. Id ille non ferens, ori manum impegit, eumque percuſſit. Rufinus, ad principem ingreſſus, oſtenſa facie, tantam eum ad iram impulit, ut diceret, ni conceptam adverſus Rufinum invidiam deponerent, brevi principem viſuros. His Rufinus auditis, qui cæteroquin etiam infeſtus aliis

μὲν αὐτὸν δεινὸς ἢ νέος ἐπάγοντος, ἐνοχλεῖσθαι, ἐνιδίδου τῇ φύσει. καθιεμένου δὲ εἰς ἀνάπαυλαν, σωλεύειν κατὰ τὰ καθεστῶτα προσδωκωμένου, ἀπηλλάττετο μὲν πόνων ἡδυμίαν, καὶ τῇ τρυφῇ χαίρειν εἰπών, εἰς τὸ ἀνδρωδέστερον καὶ ὀλίπονον καὶ πλημμελὲς ἀνεχώρει. τοιοῦτος ἐξ αὐτῆς ἀποδεδειγμένος τῆς πείρας, ἐπειδὴ πάσης ἦν ἀπαλλαγμένος φροντίδος, ταῖς αὐτοῦ φύσει προσούσαις [1] ἐκμελείαις ἐδούλευε.

Τῶν δὲ τὰς ἀρχὰς ἐπιτετραμμένων, ἐν τιμῇ κατ' ἐξαίρετον ἦγετο Ῥωφῖνος, Κῆλος τὸ γένος, μάγιστρος ἤδη ἐν τῇ αὐλῇ τάξεων καταξάς. τούτῳ γὰρ πάντα ὁ βασιλεὺς κατεθάρρει, ἤδη δηλῶν ὀλιγωρῶν. ὅπερ ἐκείνῃ Τιμάσιον καὶ Πρόμωτον, μὴ τοσούτοις ὕστερ τῆς πολιτείας κινδύνοις ἐν δευτέρᾳ τάξει κειμένους. ἐφ' οἷς ὁ Ῥωφῖνος ὠραϊζόμενος, καὶ ἀναβεβηκὼς τῷ φρονήματι, σκέμματος κοινῇ προκειμένου, θρασύτερόν τι ῥῆμα εἰς τὸν Πρόμωτον ἀπέρριψεν. ὁ δὲ, καὶ ἐπελθὼν, ἐπήγαγε τῷ προσώπῳ τὴν χεῖρα, καὶ ἔπληξεν. ὁ δὲ, εἰσελθὼν καὶ τῷ βασιλεῖ τὸ πρόσωπον δείξας, τοσοῦτον ἐξανέκαυσεν εἰς ὀργὴν, ὥστε εἰπεῖν, εἰ μὴ ἡ χὴρ Ῥωφίνου φθόνον ἐπόθουντο, ταχέως αὐτὸν ὄψονται βασιλεύοντα. ταῦτα ὁ Ῥωφῖνος ἀκηκοὼς, ἐπειδὴ καὶ ἤδως καὶ ἄπα-

1. Aliorum teſtimonio præcipuâ ferri continentiæ laude ſupra notavimus.

σιν ἔλκοι διὰ φιλοπρωτείας ὑφῆρουλλιανὸν, αὐαπείθει τὸν βασιλέα κελεῦσαι τὴν βασιλείων ἔξω που διαιτᾶσθαι Προμώτῳ, καὶ τῷ θεῷ τὰ πολέμια μελέτην τοὺς στρατιώτας ἀσκεῖν. καὶ ἐπειδὴ τοῦτο κατέπραξε, καθίζει λόχον αὐτῷ βαρβάρων, πομπεύσῳ τὸν ὅπλοις Θρᾴκιον ὁδοιπορεῖαν. οἱ δὲ, τὸ σύνθημα δεξάμενοι, μηδὲν προειδομένῳ τοιοῦτον ὑποθέμενοι, καὶ ἀσφάζουσιν ἄνδρα πλέστα μὲν χρείσσονα γεγονότα, χρησάμενον δὲ τῇ πολιτείᾳ καὶ τοῖς βασιλεῦσιν εἰλικρινῶς, ἄξια δὲ φρονήσεως ὑπὲρ χειρα κομισάμενον, ὅτι τοῖς ἄνω ἐκμελῶς καὶ ἀσεβῶς τὰ κοινὰ πράγματα διαθεῖσιν ὑπηρετήσατο.

Ταύτης δὲ τοιαύτης τοῦ πράξεως ἐν ἅπασι φημιζομένης, καὶ ἐν τοῖς ἀπαιτίων στόμασιν ἔχοντος, πάντος δὲ σωφρονοῦντος ὅτι τοῖς τοιούτοις ἀτοπήμασι χαλιάζοιτο, αὐτὸς μὲν Ρυφῖνος, ὥσπερ τι σεμνὸν ἐργασάμενος, ὕπατος ἀναδείκνυτο· Τατιανῷ δὲ, καὶ τῷ τούτου παιδὶ Πρόκλῳ (Ρυφίνῳ γὰρ συνεκέκρυκτο δι' ὀλίγου ἕτερον, ἢ ὅπερ τὰς ὑπαρχικὰς ἔχοντες ἐξουσίας, ὁ μὲν τῆς αὐλῆς, ὁ δὲ τῆς πόλεως, ἀδιαφόρατα καὶ ὡς ἔνι μάλιστα δοκοῦντας αὐτὰς διεπιδεῖν) ἐπήγετο πράγματα λόγον καὶ ἔχοντα. καὶ ἵνα εἰς ἔργον ἀχθεῖη τὰ κατ' αὐτῶν βουλεύματα, πρότερον ἀπεπέμπετο Τατιανὸς τῆς ἀρχῆς καὶ ἤγετο εἰς κρίσιν, ὑπαρχικὸς τῆς αὐλῆς ἀποδεδειγμένου Ρυφίνου· καὶ τῷ μὲν φανερῷ, κοινωνεῖν ἐπάρχῳ ἔπεσθαι, ob nimium primatus & ambitionis ſtudium; perſuadet Imperatori, Promotum extra aulam alicubi commorari juberet, & ad rei bellicæ ſtudium milites exercere. Quod quum obtinuiſſet, Barbaros in inſidiis collocat, dum Promotus in Thraciam proficiſcitur. Illi, accepto mandato, nihil tale proſpicientem adgreſſi trucidant; virum, qui & opes contemſerat, & erga rempublicam, ipſoſque principes ſincere ſe geſſerat. Merita vero premia conſilii voluntatiſque ſuæ tulit, qui tam ſecorditer & impie publicas res adminiſtrantibus operam ſuam locaſſet.

Hujus facinoris fama ubique dedita, quum eſſet in ore omnibus, & modeſtiſſimus quiſque tanta ſcelera periniquo ferret animo: Rufinus, quaſi qui facinus honeſtum patraſſet, conſul deſignatur. Hinc Tatiano ejuſque filio Proculo (qui Rufinum alia nulla de cauſa offenderat, quam quod præfecturas gerentes, ille prætorianam, hic urbanam, eas incorruptiſſimi à muneribus, & quam maxime fieri poſſet, ex officii ratione adminiſtraverant) negotia nulla juſta de cauſa faceſſuntur. Atque uti perfici poſſent, quæ in eos agitabantur conſilia, prius magiſtratu Tatianus abdicatus, & in jus ducitur, Rufino præfecto aulæ deſignato. Ac in ſpeciem quidem conſtituti ſunt & alii, qui cum Rufino in ſocietatem hu-

jus judicii venirent: ſed autoritatem ſententiæ ferendæ ſolus ille habebat. Quia vero Proculus, animadverſis inſidiis, fuga ſibi conſuluerat, & ſuſpectam Rufinus habebat induſtriam viri, metuebatque ne quid novi molitus, arte quadam res ſuas conturbaret: Tatianum patrem fraude, præſtitiſque juramentis circumventum, ipſo etiam Imperatore perſuaſo, ut tam patri quam filio ſpes maximas faceret; eoque modo de vera ſuſpicione traductum ad vana ſomnia, tandem impellit, ut filium per literas revocaret. Itaque Proculum, ſimul atque comparuiſſet, correptum carcer excipit; & Tatiano patriam incolere juſſo, frequenter ad cognoſcendam Proculi cauſam coitur. Tandem judices, ut inter ipſos & Rufinum convenerat, Proculum morte multandum Sycas, quod ſuburbii nomen eſt, abduci jubent. Id princeps animadvertens, miſit qui gladium ſcilicet à cervicibus ejus revocaret. At is, Rufini mandato parens, tardius abiit, &, ubi jam caput abciſſum fuerat, advenit.

ροι Ρυφίνῳ τ κείσεως, ἐκεῖνο δὲ μόνο εἶχε τ ψήφε τὸ κῦρο. ἐπεὶ ᾗ Πρόκλο, αἰδόμενος τῆς [1] ὀπιθυλλῆς, . . . ὑφορώμενο ὁ Ρυφῖνος τὸ δραπέτειον τῦ ἀνδρὸς, κ δεδιὼς μὴ νεώτερόν τι φρονήσας συνταράξῃ τινὶ τὰ κατ' αὐτὸν μηχανῇ, μεγάλων ἀπάτῃ τ πατέρα κ ὅρκοις, κ τ βασιλέα πίσας ὑποφῆναι κ αὐτῷ κ τῷ παιδὶ μεγίσας ἐλπίδας, τότῳ τὸ τῷ βίᾳ μεταγωγὸν ἐκ τῆς ἀληθῦς ὑποψίας εἰς ματαίας ὀνείρες, ἀναπίδει Τατιανὸν γράμμασι τ παῖδα μεταγκλέσασθαι. Πρόκλον μὲ ἔν, ἅμα τῷ φανῆναι συναρπασθέντα, τὸ δεσμωτήριον δέχεται· Τατιανῦ ᾗ τῇ τῆς πατρίδο οἰκήσει ἀξιωθέντο, ἀκροάσεις συνεχεῖς ὑπὲ τῇ τῦ Πρόκλε συνήθες κείσει. κὰ τελῶ πόλεις οἱ δικασαὶ, κ τὸ Ρυφίνῳ συνκείμενον, ἀπαγορεῦς τῆτον ἐν Συκαῖς τῷ προαστείῳ ᾗ ὅπε διανέτῳ προσέταξον. ἔτυχε γὰρ αἰδόμενος ὁ βασιλεὺς, ἔστελλε μὲ δῆθεν ᾗ ἀναγαλεσόμενον ἐκ ᾗ βαχάλε τὸ ξίφο. ὁ ᾗ, συνθήματι Ρυφίνε πιθόμενος, [2] χαλαίτερον ἀπῆν, ἔφασεν ἤδη πεσῦσ ᾗ κεφαλήν.

1. Deſideratur [ἀπιέντα, φυγῇ διεσώθη] aut quid conſimile.

2. Annotat Sylburg. Hypallagen eſſe ita ut ſenſus hic ſit. ᾗ δὲ χαλαίτερον ἀπιόντα ἔφασαν ἤδη πεσοῦσαν ἡ κεφαλήν. Nempe cum tardius proficiſceretur abſciſſum erat Procli caput priuſquam advenerit. Quid autem ſibi velit [τῷ ἐπὶ βιαίῳ] prorſus neſcio, cum nihil ſit, quod ego videam, cum quo [τῷ] poſſit congruere, niſi ſi illud ſubintelligi dicamus τῷ ἐπὶ βιαίῳ ὀλίγῳ ὑφίξονθ· ſed ſua cuique libera ſit, conjectura.

Ἐν ᾧ τῷ ταῦτα πραττέσθω, Οὐαλεντινιανὸς ὁ βασιλεὺς ἀπαγγέλλεται τελευτήσας. ὁ δὲ τελευτῆς τρόπῳ ἐγένετο τοιῷδε. Ἀρβογάστης, ἐκ τῶν Φράγκων ὁρμώμενος ἔθνους, Βαύδωνι δὲ ὑποστρατηγεῖν Γρατιανῷ βασιλεύοντι τεταγμένος, ἐκεῖνα τελευτήσαντος, τῷ δραστηρίῳ πεπαιδευμένος, καὶ στρατιωτικῷ ἀρχῇ εἰς ἑαυτὸν μετέστησε, βασιλέως ἀδυνάτου, καὶ ἀλλήλῳ δὲ τοῖς ὑποτεταγμένοις στρατιώταις ὀφθείς, διά τε ἀνδρείαν καὶ πολεμικὴν ἐπιστήμην, καὶ χρημάτων ὑπεροψίαν, ὅτι μέγα προῆλθε δυνάμεως· καὶ τοσοῦτος ἦν, ὥστε καὶ πρὸς τὸ βασιλέα παρρησιάζεσθαι, καὶ ὅσα μὴ κατὰ αὐτὸν μηδὲ πρεπόντως ἔχειν ἐδόκει, κωλύειν. πρὸς ταῦτα δυσανασχετῶν ὁ Οὐαλεντινιανὸς, ἀντέτεινε μὲν πολλάκις, ἴσχυε δὲ οὐδέν· ὡχύρωτο γὰρ ὁ Ἀρβογάστης τῇ τῶν στρατιωτῶν ἁπάντων εὐνοίᾳ. ὑποτείλασθαι δὲ τούτῳ παραιτέρω μὴ φέρων, ἐπειδὴ καθήμενον ὅτι τῷ βασιλείῳ θρόνῳ τὸν Ἀρβογάστην ἐθεάσατο προσιόντα, δριμύτερον ὑποβλέπων, δίδωκεν αὐτῷ γράμματα τῆς ἀρχῆς ἀπαλλάττοντα. ὁ δὲ, ἀναγνοὺς, Οὔτε δέδωκάς μοι, φησὶ, τὴν ἀρχὴν, ὅτε ἀφελέσθαι δυνήσῃ. καὶ ταῦτα εἰπὼν, διαρρήξας τε τὸ γραμμάτιον, καὶ ὅτι τῆς γῆς ἀφεὶς, ἀπῆν ὤχετο. τότε δὴ λοιπὸν καὶ ἐν ὑποῤῥήτῳ τὰ τῆς ὑποψίας ἐξέφυτο· φανερὰ δὲ πᾶσι τὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς ἐγίνετο δυσμενείας. καὶ

Dum hæc agerentur, Valentinianus Imperator è vivis exceſſiſſe nuntiatur: hoc quodam modo interfectus. Arbogaſtes, oriundus è gente Francorum, quem ſecundum à Baudone duce locum Gratianus Imperator obtinere juſſerat, illo rebus humanis exemto, fretus induſtria ſua, citra principis auctoritatem magiſterium militum in ſe tranſtulerat. Viſus autem ſubditis ſibi militibus idoneus, ob fortitudinem, reique bellicæ ſcientiam, & pecuniæ contemtum; magnam ad potentiam pervenit. Adeoque tantus erat, ut etiam adverſus principem liberior eſſet, & quæcunque non recte, nec uti par erat, fieri putabat, prohiberet. Ea Valentinianus permoleſte ferens, opponit ſe quidem illi ſæpius; ſed nihil proficit. Nam Arbogaſtes omnium militum benevolentia munitus erat. Tandem Valentinianus, haud ferens amplius, ut huic ſubjectus eſſet; quum auguſto in ſolio ſedens, accedentem videret Arbogaſtem: torvis oculis hominem adſpiciens, libellum porrigit, quo ei magiſtratum abrogabat. Hoc ille perlecto; Nec poteſtatem mihi dediſti, ait, nec eripere poteris. Quibus prolatis, diſcerpto libello, & in terram abjecto, diſcedit. Ex eo tempore non clanculum ſuſpiciones alebantur; ſed omnibus eorum inimicitiæ patebant. Ac Valentinianus quidem, crebris

ad Imperatorem Theodosium literis utebatur, quibus eum de hujus viri adversus majestatem principis adrogantia certiorem reddebat: simulque petebat, ut opem sibi ferret; jurejurando adfirmans, se ad ipsum advolaturum, ni quamprimum hoc feciisset. Arbogasti vero, consideranti quid agendum esset, hujusmodi quoddam consilium ad animum accidit. Versabatur in aula quidam, cui nomen Eugenius, tanta eruditione doctrinæ præstans, ut & oratoriam profiteretur, & scholam aperiret. Hunc Richomeris, ut hominem perelegantem & urbanum, familiariter complectens, Arbogasti commendat; & ab eo petit, ut inter familiares & amicos illum habeat: quippe non futurum inutilem, si quando negotium aliquod emergat, quod officium veræ amicitiæ poscat. Igitur ubi Richomeris ad Imperatorem Theodosium profectus fuisset, adsidua consuetudo amicissimum Arbogasti Eugenium reddidit: adeoque nihil erat rei seriæ, quod illi non crederet. In hoc vero tempore, quum ei ad animum hic Eugenius accidisset, qui propter eximiam doctrinam, & vitæ gravitatem, ad bonum imperium futurus esset aptissimus; cum eo, quæ secum ipse deliberasset, communicat. Sed quum illum offendi per ea, quæ proponerentur, videret; hominem demulcere pergit, & hortari, ne rejiceret ea, quæ à fortuna of-

ὁ μὲν Οὐδγιντιανὸς συνεχέσι πρὸς τὸν βασιλέα Θεοδόσιον γράμμασιν ἐχρῆτο, τὸν ἐπὶ τῆς βασιλείας ἀλαζονίαν τἀνδρὸς ἐξαγγέλλων· καὶ βοηθεῖν παρεκάλει, δραμεῖσθαι πρὸς αὐτὸν, εἰ μὴ τάχιστα τοῦτο ποιήσειεν, ἐπομνύμενος. Ἀρβογάστῃ δὲ τὸ πρακτέον ἀναστοχαζομένῳ, γνώμη τις ἐπῆλθε τοιαύτη. ἦν τις ἐν τοῖς βασιλείοις ἀναστρεφόμενος, Εὐγένιος ὄνομα, παιδείᾳ πρέπων ὅτι τοσοῦτον, ὥστε καὶ ἐντρεπτικὸν ἐπαγγέλλεσθαι βίον, καὶ πρεσβεύειν διδασκάλειον. πρὸς τοῦτον ὁ Ῥιχομέρης, οἷα σφόδρα χαρίεντα καὶ ἀστεῖον, ἔχων οἰκείως, Ἀρβογάστῃ συνίστησιν, ἔχειν ἐν τοῖς συνήθεσι καὶ φίλοις αἱτήσας, ὡς καὶ ἐσόμενον ἄχρηστον, εἴποτε πρᾶγμα φιλίας ἀληθοῦς δεόμενον ἀνακύψειε. Ῥιχομέρους τοιγαροῦν πρὸς τὸν βασιλέα Θεοδόσιον ἐκδημήσαντος, ἡ συνεχὴς συνουσία φίλον Ἀρβογάστῃ τὸν Εὐγένιον ἐς τὰ μάλιστα πεποίηκε. καὶ ἄδην ἦν ὁ μὴ ἐθαύμαζε τὴν σπουδαίων αὐτοῦ. τότε δὴ τὸν Εὐγένιον τοῦτον λαβὼν Ἀρβογάστης, καὶ ὅτι διὰ παιδείας ἐσπουδακὼς καὶ τὸν σεμνὸν τοῦ βίου σεμνότητα, πρὸς ἀγαθὴν βασιλείαν ἁρμοδιώτατον ἔσεσθαι, κοινοῦται μὲν αὐτῷ τὰ βεβουλευμένα· δυσαρεστοῦντα δὲ τοῖς λεγομένοις ἰδὼν, ἐπέμενε θεραπεύων, καὶ μὴ ἀποσείεσθαι τὰ δωρήματα παρὰ τῆς τύχης αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἔπεισεν, ἄμεινον ἔχειν ὧν

ἔφη

ἤδη, Οὐδιγέντιανὸν ἐκποδὼν πρότερον καθελεῖν, καὶ ὕπως Εὐγενίῳ ἐξαδῶναι τὴν μοναρχίαν. τὸν βασιλεῖ τοίνυν ἐν Βιέννῃ Κελτικῇ πόλει τὰς ἀσκήσεις ποιουμένῳ, καὶ σὺν αὐτῷ τοῦ ταύτης τείχους ἅμα ποτὲ τῇ στρατιωτικῇ παιδιᾷ ἐναγωνιουμένῳ, καὶ μηδὲν τοιοῦτον ἔχοντι κατανοοῦντα, ἐμπεσὼν, [1] παίει κρυφίαν, καὶ ἀσφαδείρει. πάντων δὲ σιωπῇ τὸ τολμηθὲν ἐνεγκόντων, διά τε τὸ ἀνδρὸς τὸ ἀξίωμα, καὶ τὴν ἐν πολέμοις ἀνδρείαν, καὶ μετρίως γε ὑπὸ πολλῶν αὐτῷ διὰ τὸ χρημάτων ὑφορᾶν οἱ στρατῶται συνεισφέρον δύνοιαν, ἀναδείκνυσιν Εὐγένιον βασιλέα, πᾶσιν ἐπ' αὐτῷ χρηστὰς ἔχειν δεδωκὼς ἐλπίδας, διὰ τὰ τῷ ἀνδρὶ περόντα πλεονεκτήματα.

Τέκνον τῷ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ συμπεπλεγμένον, συνετάραξεν ἡ τέκνου γαμετὴ Γάλλα τὰ βασίλεια, τὸν ἀδελφὸν ὀλοφυρομένη. πολλῇ δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς λύπῃ τε ἅμα καὶ φροντίδι καθείχετο, κοινωνὸς μὲν τῆς ἀρχῆς ἐκπεσόντι καὶ νέῳ καὶ ἀξιοπίστῳ συναπομένει· ἀφικομένου δὲ ἀνδράσιν ἀγχιστείᾳ τε πρὸς αὐτὸν ἔχουσι, καὶ ἀδῆλως ἔσεσθαι ἀμείνοις, διά τε τὴν Ἀρβογάστου θρασύτητα μεμισημένῳ ἀνδρείαν, καὶ τὰς Εὐγενίῳ [2] πρε-

ferrentur. Ubi perſuaſiſſet, præſtare ratus eſt, ut prius è medio Valentinianum tollerent, atque ita rerum ſummam Eugenio traderet. Quapropter Imperatorem, qui apud oppidum Galliæ Viennam commorabatur, & propter muros ejus ludicra cum quibuſdam militibus exercebat, nihil tale cogitantem adortus, letaliter vulnerat & interficit. Quum omnes taciti facinus admiſſum ferrent, ob viri dignitatem, & fortitudinem bellicam: ac præterea, quod hominem magna benevolentia milites proſequerentur, qui pecuniam contemneret: Eugenium Imperatorem declarat, omnibus de hoc viro, propter ejus inſignes dotes, ſpes bonas concipere juſſis

His omnibus Theodoſio principi eodem tempore nuntiatis, conjux ejus Galla, fratrem deplorans, univerſam turbavit aulam. Simul & ipſe princeps magno mœrore curaque conficiebatur, qui conſortem imperii florentem ætate, vinculoque junctum adfinitatis, amiſiſſet; & in homines ab ſe alienos, & cæteroquin invictos, quum ob miſtam audaciæ fortitudinem Arbogaſtis, tum inſignes Eugenii cum do-

1. Sec. Zonaram, Eugenio ſeditionem moliente, Valentinianus φοβηθεὶς ἀγχίνοιαν ἑαυτὸν τοῦ βίου ἀπεξήγαγε.

2. Sylb. [ἐμπεσόντας] vel [περισώσας]

ctrina

ctrina conjunctas virtutes, incidiſſet. Quamvis igitur hæc diceret, & cum animo ſæpius verſaret; aleam tamen de ſumma rerum ſimul jacere decrevit, omnis generis adparatus ad bellum gerendum inſtituens. Et turmas quidem equeſtres Richomeri committere cogitabat, pluribus jam bellis ejus viri fortitudinem expertus; itidemque cæteris legionibus alios duces præficere. Quum autem Richomeris hujus ipſius conſultationis tempore morbo exſtinctus eſſet, non abs re ſemet ad alios duces deligendos convertit. Dum ergo de hoc ſententia principis intra cogitationes ipſius adhuc hæreret, adeſſe miſſam ab Eugenio legationem nuntiatur; quæ de Theodoſio principe quæreret, utrum adſentiri vellet, ut Eugenius imperio frueretur; an declarationem ejus, ut irritam rejiceret. Ea legatione Rufinus Athenienſis fungebatur; qui nec literas Arbogaſtis ſecum adtulit, nec ullam aliam mentionem illius fecit. Quum princeps in deliberando, legatiſque dando convenienti reſponſo, cunctaretur: accidit, ut etiam aliud quiddam hujuſmodi fieret. Ubi primum Theodoſius imperium fuerat conſequutus. Barbaros quoſdam ad amicitiam bellorumque ſocie-

πέσας μὴ παιδίσεως ἀξιτάς. καίτοι ἓν ταῦτα λέγων τ᾽ καὶ ἀνακινῶν τῷ λογισμῷ πολλάκις, ἀναῤῥίπτειν τ᾽ ἅμα πάντων ὁμοῦ τὴν παρασκευῶν κύβον ἐγνώκει, παντοίαις παρασκευαῖς εἰς τ᾽ πόλεμον χρώμενος. καὶ τὰ μὲν ἱππικὰ τάγματα Ριχομήρει καταπιστεῦσαι διενοεῖτο, τῆς ἀνδραγαθίας τἀνδρὸς ἐκ πολλῶν ἤδη πολέμων πεπειραμένος, ἑτέρους δ᾽ τοῖς ἄλλοις τέλεσιν ὁπλίσαι τοὺς ἡγεμόνας. Ριχομήρους δὲ ἔτι καιρὸν τ᾽ περὶ ταῦτα βουλῆς νόσῳ τελευτήσαντος, εἰκότως ἐφ᾽ ἑτέρας ἡγεμόνων αἱρέσεως ἐτράπετο. γνώμης δ᾽ ἐν ἔτι περὶ τούτου τ᾽ τοῦ βασιλέως ἐννοίαις ἐνοχλουμένης, ἀπηγγέλθη πρεσβεία παρὰ Εὐγενίου, πυθομένη τ᾽ βασιλέως Θεοδοσίου, πότερον πίστεται τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, ἢ ἀποτίσεται τινὰ ἀναίρεσιν. ὁ δὲ τὴν πρεσβείαν ἀγορεύων, ἦν Ρωφῖνος Ἀθηναῖος, Ἀρβογάστου μήτε γράμματα κομίσας, μήτε ἄλλου αὐτῷ πρὸ ποιησάμενος μνήμην. τ᾽ δὲ βασιλέως εἰς τὸ ἀγορεύεσθαι καὶ προσκόντως ἀποκρίνασθαι τοῖς πρέσβεσιν ἀναβαλομένου, καὶ ἕτερόν τι τοιόνδε συνέπεσε παραχθῆναι. ἅμα τῷ παραλαβεῖν τινὰ βασιλείαν, Θεοδόσιος Βαρβάροις τισὶ εἰς φιλίαν καὶ ὁμιλίαν ἐδέξατο, καὶ ἐλπίσιν αὐτοὺς καὶ ἀφορμαῖς [1] ἄλλαις

1. Sylb. [ἀδραῖς.]

τιμήσας

τιμήσας. εἶχε δὲ ἡ ἐν θεραπείᾳ πάσῃ καὶ τὰς ἐκάστης φυλῆς ἡγεμένους, καὶ τραπέζης ἀξίου κοινῆς. ὅτι δὲ ἐς γνώμας, ἔτι δὲ καὶ αὐτοῖς κινδυνεύσης. οἱ μὲν γὰρ, ἔφασκον ἄμεινον εἶναι καταφρονῆσαι τῶν ὅρκων, ἢ ἔπυχον διδόντες, ὅτε Ρωμαίοις ἑαυτὰς ἐνεδίδοσαν· οἱ δὲ, τοὐναντίον, καὶ μηδένα τρόπον ἐκλιπαθλιῶσαι τοῖς συγκειμένοις. ἦν δ' ὁ μὴ πατῆσαι τὴν πίστιν ἐθέλων, καὶ πρὸς τοῦτο τοὺς ὁμοφύλους παρεκαλῶν, Πείνλφος· φράσιος δὲ, ὁ τοῖς ὁμωμοσμένοις ἐμμεῖναι φιλονεικῶν. καὶ ὅπη πολὺ μὲν ταύτῃ ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς τὸ εἶεν, ἐλαύνουσιν· ἐπεὶ δὲ τραπέζης ἀξιωμένοι βασιλικῆς, ἐκλελησμένοι τοῦ πότου, παρεδόθησαν εἰς ὀργὴν ἐξενεχθέντες, καὶ ἦν εἶχον ἐξέφηναν γνώμην. ὁ μὲν βασιλεὺς, τὸ ἐκάστου προαιρέσεως αὐθάδους, ἐθέλουσι τὴν ἐξίασιν· ἀναχωρήσαντες δὲ τὴν βασιλείων, εἰς τοσοῦτον ἐξέδησαν, ἕως καὶ ἐπιόντων ὁ φράσιος εἵλκυσε τὸ ξίφος, καὶ τὸν Πείνλφον πάσας ἀνεῖλεν. ὡς δ' ἐπῳδεῖν οἱ τοῦτο πραπῶσι τὸν Φραυστίῳ δεινόθησε, ἐν μέσῳ σταθέντες οἱ βασιλικοὶ δορυφόροι, θᾶττον προῳδεῖν τὴν στάσιν ἐκώλυσαν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ βασιλεὺς ἀκηκοὼς, ἤνεγκέ τε μετρίως, καὶ ἐν αὐτοῖς διαπαύεσθαι δυσμαίνοντας συνεχώρησε, τὰς δὲ πρέσβεις δώροις τε καὶ λόγοις ἐπαγαγὼν, τὸ μέτριον ἐν ἑαυτοῖς ἔχειν δοκοῦσιν, ἔπεμπεν ἐπ' οἴκου. καὶ μετὰ τοὺς ἐκείνων

tatem admiſerat, ſpe pariter & muneribus delenitos. Itidem & cujuſque nationis duces omni ſtudio proſequebatur, & menſæ adhibebat. Hos inter exorta contentione, ad animorum diſcidia ventum eſt. Nam alii præſtare dicebant, ut ſacramenta flocci facerent, quæ id temporis, quo Romanorum ſe poteſtati permiſiſſent, præſtiterant. E diverſo alii, nullo modo quidquam adverſus pacta conventa faciundum aiebant. Et qui datam fidem pedibus proculcari volebat, ac ſuæ nationis homines hortabatur, ut id facerent, Priulfus erat: Frauſtius vero, qui juramentis præſtitis inſiſtendum contendebat. Diu quidem certe non conſtabat, has inter eos rixas eſſe. Quum autem aliquando menſæ principis adhibiti, compotatione producta longius, ad iras abrepti mutuas prorupiſſent, animique ſui quiſque ſententiam aperuiſſet: Imperator, voluntate cujuſque cognita, finem epulo impoſuit. Illi vero quum à prætorio diſceſſiſſent, animis tantopere moti ſunt; ut tandem hæc non ferens Frauſtius, educto gladio Priulfum cæſum interficeret. Quum autem milites illius adgredi Frauſtium cogitarent, ſtantes in medio ſatellites principis, tumultum hunc progredi longius haud permiſerunt. Hæc tamen Imperator audita modice tulit, & inimicitiarum auctores mutuis ſe vulneribus conficere paſſus eſt. Legatos autem,

mune-

muneribus deceptos & verbis, quæ moderationis & humanitatis plena viderentur, domum remisit; post eorum abitum adparatui rerum bellicarum intentus. Ejus autem caput esse ratus, ut est, delectum prætorum; Romanis quidem exercitibus ducem Timasium, & secundum hunc, Stelichonem præfecit. Et erat hic Serenæ, principis Theodosii fratris filiæ, maritus. Fœderatos autem Barbaros, Gaini & Saulo parere jussit. Horum potestatis particeps erat & Bacurius, oriundus ex Armenia, vir omnis expers improbitatis, & rebus præterea bellicis exercitus.

Hoc modo delectis ab eo ducibus, quum jam ad profectionem properaret: conjugem ipsius Gallam parturientem mori contigit, infantis onere cum vita depositio. Huic Homerico more diurnis Imperator persolutis lacrymis, cum exercitu, bellum gesturus, discedit; Arcadio filio relicto, qui jam ante fuerat Imperator declaratus. Et quoniam adhuc juvenis erat, remedio quasi quodam id supplens, quod per ætatem ad prudentiam ei deerat; Rufinum ibidem relinquit, qui simul & aulæ præfectus esset, & ex animi sui arbitratu in quasvis res alias dominatum haberet; adeoque ageret omnia, quæcunque principi potestas eminentiæ tribuit. His constitutis, & Honorio minore filio secum abducto, sitas in medio nationes omnes cursim transiit; &

ὑποδημίαν, ἧς τῷ πολέμου παρασκευῶν εἶχετο. κεφάλαιον δὲ τῆς ἀβασκανδίης, ὥστερ οὖν ἐστὶν, οἰόμενος εἶναι τινὰ τῆς στρατηγῶν αἱρέσιος, τῆς μὲν Ρωμαϊκῶν στρατοπέδων ἔταξεν ἡγεῖσθαι Τιμάσιον, τῷ δὲ τούτῳ Στελίχωνα· (συμφύλη δ' ἦσαν Σερήνη, Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ συνοικεῖ) τοὺς δὲ συμμαχοῦντας αὐτῷ Βαρβάρους, ὑπὸ Γαΐνῃ ἔταξε καὶ Σαύλ. ἐκοινώνει δὲ τῆς ἀρχῆς αὐτοῖς καὶ Βακούριος, ἕλκων μὲν ἐξ Ἀρμενίας τὸ γένος, ἔξω δὲ πάσης κακοηθείας αὐτὸς, μηδ' ὅλως καὶ τὰ πολεμικὰ πεπαιδεῦσθαι.

Ἡ μὲν οὖν ἀρχαιρεσία, τοῦτον αὐτῷ διετέλεσε τὸν τρόπον· ἤδη δὲ αὐτῷ πρὸς τὴν ἔξοδον ἐπειγομένῳ, συμβέβηκε Γαλλὰν τὴν γαμετὴν ἐν τοῖς ὠδῖσιν αὐτοῖς τελευτῆσαι, σὺν τῷ βρέφει καὶ τὸν βίον ἀποθεμένην. Ταύτην μὲν οὖν κατὰ τὸ Ὁμηρικὸν νόμον ὁ βασιλεὺς ἐπ' ἤματι δακρύσας, ἀπεχώρει σὺν τῷ στρατῷ, τὰ κατὰ τὸν πόλεμον διαθήσων, ἀπολιπὼν Ἀρκάδιον τὸν υἱὸν, ἤδη πρὸ τούτου βασιλέα καθιερώμενον. ἐπεὶ δὲ νέος ἦν ἔτι, τὸ λεῖπον εἰς φρόνησιν αὐτῷ διὰ τὴν ἡλικίαν ἀναπλήσων, ἀπέλιπεν αὐτόθι Ρηφῖνον, ἅμα τε τῆς αὐλῆς ὕπαρχον ὄντα, καὶ ἐς πᾶν ὁπωοῦν ἕτερον τῆς ἑαυτοῦ γνώμης, περὶ πολλοῦ τὴν ὅσα βασιλεῖ δίδωσιν ἡ τοῦ ὑπάρχου ἐξουσία. ταῦτα τε διαθεὶς, καὶ τὸν νεώτερον τῶν παίδων Ονώριον ἅμα ἑαυτῷ συνα-

παγαγὼν

παραλῶν, τὰ ἐν μέσῳ πάντα διέβραμψεν ἔθνη· καὶ τῆς διὰ τῶν Αλπίων παρόδου κρατήσας ἀφόβως ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐπέστη. καὶ ἐπὶ μὲν Εὐγενίου τοῦ ἀφαλόγου κατέπληξεν· οὐδενὸς δὲ ἄμεινον εἶναι τὸ Βάκαρα τάγματα τοῖς ἐναντίοις καθεῖναι, καὶ τούτοις πρότερον ἀφεκινδυνεύειν, Γαΐνιον ἔταξε σὺν τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἔθνεσιν ἐπεσθεῖν, ἑπομένων αὐτῷ καὶ τῶν ἀγῶν ἡγεμόνων, ὅσοι τῶν Βαρβαρικῶν ἔλαχον ἐξηρημένης ταγμάτων, ἱππέων τε ὁμοῦ καὶ ἱπποτοξοτῶν, καὶ πεζῶν. αὐτεπεξηβόλου δὲ Εὐγενίου, καὶ παντὶ τῷ στρατεύματι συμπεσόντων ἀμφοτέροις τῶν στρατοπέδων, ἤλιός μὲ ἔκλειψιν ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ τῆ μάχης συνέβη γενέσθαι τοιαύτην, ὥστε νύκτα εἶναι μᾶλλον ὑπὸ πλείονα νομίζεσθαι χρόνον· νυκτομαχοῦντα δ' ὅπου τινὰ τὰ στρατεύματα, τοσοῦτον ἐργάσασθαι φόνον, ὥστε κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τὸ μὲν πολὺ μέρος τῶν Θεοδοσίου τοῦ βασιλεῖ συμμαχέντων ὑποδαμεῖν, καὶ τὸ στρατηγὸν Βακέριον, ἀνδρειότατα τῶν σφετέρων ἀφεκινδυνεύσαντα· τοὺς δὲ ἀγοὺς παραλόγως ἅμα τοῖς ἀπολειφθεῖσι διαφυγεῖν. ἐπὶ ὧν νυκτὸς γενομένης ἐφ' ἑαυτῶν ἐγίνετο τὰ στρατόπεδα, ὁ μὲν Εὐγένιος, ἐπαρθεὶς τῷ περιπατεῖν, δῶρα τε διένειμε τοῖς ἀεὶ δικόσι, καὶ ἐνεδίδου δειπνεῖν· ὡς δὴ μηδενὸς ἔτι μὴ τοσοῦτον ἐλαττώματα πολέμιον γενησομένου. τῶν δὲ ὅπη τὸ ἐπαῦλις τραπέντων, ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος, ὄρθρου ἤδη μάλιστα

Alpium aditu præter omnem ſpem potitus, ad hoſtes acceſſit, inopinato adventu Eugenio territo. Cæterum præſtare ratus, ut legiones Barbaras in adverſos immitteret, iiſque primum periclitaretur: Gainem, cum nationibus ſibi ſubditis, hoſtem adgredi juſſit, ſequentibus hunc aliis etiam ducibus, quicunque Barbaricis ordinibus, equitibus inquam, & ſagittariis equeſtribus, & peditatui præerant. Adverſus hos quum ſuos quoque produxiſſet Eugenius, omnibuſque copiis congreſſi jam eſſent exertus: ipſo prœlii tempore talis defectus ſolis accidit, ut majore temporis ſpatio nox eſſe potius, quam dies, exiſtimaretur. Quumque nocturnam quodammodo pugnam exercitus pugnarent, tanta ſtrages hominum edita fuit; ut eo die major pars fœderatorum Theodoſii principis interficeretur, una cum Bacurio duce, qui ante ſuos fortiſſime ſe periculis objecit; cæteri, præter opinionem, fuga cum reſiduis evaderent. Igitur ubi noctis interventu ſe recollegiſſent exercitus, elatus ob victoriam Eugenius, dona diſtribuebat in eos, qui ſupra cæteros ſtrenue ſe geſſerant, & cœnandi poteſtatem faciebat; quaſi nullum amplius poſt tantam cladem acceptam, prœlium futurum eſſet. His autem ad epulas converſis, Theodoſius Imperator auroram adpeten-

tem conſpicatus, univerſis cum copiis in hoſtes adhuc humi jacentes irruit; & nihil eorum, quæ perpeterentur, ſentientes occîdit. Quumque progreſſus ad Eugenii tentorium, quotquot propter hunc aderant, adortus, complures interemit: nonnullis, quos ipſe terror excitaverat, dum fugam molirentur, captis: inter quos & Eugenius erat. Huic arrepto caput abſciſſum, haſta longiſſima præfixum, totis caſtris circumlatum fuit: ut iis oſtenderetur, qui adhuc à partibus illius ſtabant, par eſſe, quando Romani haberi vellent, ut animis ad Imperatorem ſuum, præſertim tyranno jam de medio ſublato, redirent. Quapropter omnes fere poſt victoriam ſuperſtites, ad Imperatorem curſu delati, Auguſtum inclamant, & admiſſorum veniam poſcunt: quibus eorum precibus Imperator haud gravatim adnuit. Arbogaſtes autem qui Theodoſii humanitatem experiri non cuperet, in montes aſperrimos confugit: & animadvertens, omnia loca perluſtrari ab iis qui eum quærerent; ipſe ſibi manus intulit;

διασάμενος, ἐπέπεσε σὺν παλλῷ τῷ στρατεύματι πεπτώκοσιν ἔτι τοῖς πολεμίοις, καὶ οὐδενὸς ὧν ἔπασχον αἰσθανομένους ἀπέσφαξε. προελθὼν δὲ καὶ μέχρι τῆς Εὐγενίου σκηνῆς, καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ὀπαδοῦσιν, ἀνεῖλε τοὺς πλείονας. ἔνιοι δὲ τῇ καταπλήξει διεφθάρησαν, καὶ ὁρμήσαντες εἰς φυγὴν, ἥλωσαν· ἐν οἷς καὶ αὐτὸς Εὐγένιος ἦν. ὃν συναρπάσαντες, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀφελόμενοι, κοντῷ τε ἀφαπείραντες μακροτάτῳ, παῖ περιέφερον τὸ τραῦπεδον, δεικνύντες τοῖς ἔτι [1] καὶκείνα φρονοῦσιν, ὡς πρόσθεν, Ῥωμαίους ὄντας, ὡς τὴν βασιλέα τὴν γνώμαις ἐπανήκειν, ἐκποδὼν μάλιστα τὸν [2] τυραννον γεγενημένον. πάντες μὲν δὴ (ὡς εἰπεῖν) οἱ μὴ τὴν νίκην ὑπολειφθέντες, ὅτι τὸν βασιλέα δραμοῦντες, τοῦτον τὸν Αὔγουστον ἀνεβόων, καὶ ὅτι τοῖς ἡμαρτημένοις ἄξιον ἔχειν συγγνώμην· καὶ ὁ βασιλεὺς ἔφη δώσειν ἐπένευσεν. Ἀρβογάστης δὲ, τυχεῖν τοῦ Θεοδοσίου φιλανθρωπίας καὶ ἀξιώσας, ὅτι τὰ τραχύτατα συνέφυγε τῶν ὀρῶν. αἰδούμενος δὲ ὡς πάντα πεπονθὼς. τόπον οἱ τοῦτον ὀπίζοντες, ἑαυτὸν

1. Rectius τανῦν.

2. Quem vicit Theodoſius non ſine apertâ deorum ope. Siquidem, *referente Socrate*, ἀνεμοδρόφως ἐπιπνεύσας τὰ πεμπόμενα βέλη παρὰ τῶν Εὐγενίου κατ' αὐτῶν ἀπέστρεψεν. cui fidem addit illlud Claudiani.

O nimium dilecte deo, cui militat Æther,
Et conjurati veniunt ad Claſſica venti.

2 ὑπὸ τῆ

1 ὑπέχε τῷ ξίφει, τὸ ἑκούσιον θανάτου τοῦ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν συλλήψεως προτιμήσας.

Τῶν δὲ πραγμάτων ὧδε τῷ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ προχωρησάντων, ἐπιδημήσας τῇ Ῥώμῃ, τὸν υἱὸν Ονώριον αὐτοκράτορι βασιλέα, Στελίχωνα στρατηγὸν τῶν ἑσπερίων ἅμα τῷ αὐτόθι τυράννων, καὶ ὀπίσθιον καταλιπὼν τῷ παιδί. συγκαλέσας δὲ τὴν γερουσίαν, τοῖς ἄνωθεν παραδεδομένοις ἐμμένειν πατρίοις, καὶ οὐκ ἐκομψεύετο ἐπὶ συνεχθῆναι τοῖς περὶ τὴν τῶν θεῶν ἀποκλίνασι καταφρόνησιν, λόγους 2 προῆγε, δι' ὧν τῶν ἀφιέναι μὲν ἦν αὐτοῖς μετρίως (ὡς αὐτὸς ἔλεγε) πλάνην, ἐλέσθαι δὲ τὴν τῶν Χριστιανῶν πίστιν, ἧς ἐπαγγελία, παντὸς ἁμαρτήματος καὶ πάσης ἀσεβείας ἀπαλλαγή, μηδενὸς δὲ τῇ παραχλήσει πειθομένου, μηδὲ ἐκομψεύοντος τῷ ἀφ' ἑαυτῆς ἡ πόλις ἐκείθεν παραδεδομένων αὐτοῖς πατρίων ἀναχωρῆσαι, καὶ προτιμῆσαι τούτων ἄλογον συγκατάθεσιν, (ἐκεῖνα μὲν φυλάξαντας, ἅτε 3 διακοσίοις καὶ χιλίοις σχεδὸν ἔτεσιν ἀπράκτους τὴν πόλιν οἰκεῖν· ἕτερα δὲ ἀντὶ τούτων ἀλλαξαμένους, τὸ ἐκβησόμενον ἀγνοεῖν) τότε δὴ ὁ Θεοδόσιος

præstare ratus, ut voluntariam mortem potius oppeteret, quam ut ab hostibus caperetur.

Quum hoc modo res Theodosio principi successissent, Romam ingressus, Honorium filium Imperatorem declarat, Stelichone legionum in iis locis duce creato, & eodem filio suo tutore relicto. Cæterum advocato senatu, qui patriis avitisque ritibus inhærebat, nec adhuc permoveri poterat, ut iis adsentiretur qui ad contemtum deorum deflexerant; orationem habuit, qua eos hortabatur, ut missum facerent errorem, (sic enim adpellabat) quem hactenus sequuti fuissent; & Christianorum fidem amplecterentur; quæ liberationem ab omni delicto & impietate polliceatur. Sed quum huic exhortationi nemo pareret, nec à patriis ritibus, quos inde usque ab origine urbis accepissent, discedere vellent, & his expertem rationis adsensum præferre: (quum dicerent, illis observatis, se jam mille ducentis propemodum annis urbem invictam incoluisse; cum quibus si commutarent alia, quid eventurum esset, ignorarent) tum vero Theodosius,

1. Sylb. ἐπίχε, ut gladio intelligatur incubuisse, aliter enim esset hypallage pro ἑαυτῷ ὑπέχε τὸ ξίφος.

2. Leg. προῆγε in Suidæ collectaneis.

3. Argumento, huic quod tantopere urgebant Ethnici, jamdudum responsum est ab Arnobio, D. Ambrosio, *Theodosii coætaneo*, in apologiâ illâ quam pro Christianis exornavit contra Symmachum.

fiſcum ſumtu gravari, qui in ſacra & hoſtias fieret; ſeque iſta velle abolere dixit: qui neque probaret id quod ageretur; & alioqui ſciret, penuriam militarem majores pecunias poſcere. Quum ſenatus reſpondiſſet, non rite fieri ſacrificia, niſi de publico fierent impenſæ; nihiloque minus ob hæc ſacrorum lex abolita ceſſarit, aliaque neglecta jaceant, quæcunque à majoribus tradita fuerunt: deminutum particulatim Romanum imperium, Barbarorum domicilium factum eſt: aut potius incolis prorſus amiſſis, ad eam redactum eſt formam, ut ne loca quidem, in quibus urbes ſitæ fuerunt, adgnoſcantur. Sed hæc ad iſtam conditionem deveniſſe, particulatim inſtituta rerum narratio clare monſtrabit. Cæterum Theodoſius Imperator, Italiæ populis, & Hiſpanis, & Celtis, & univerſa præter hæc Africa, Honorio filio ſuo traditis; dum Conſtantinopolim

βαρυύεσθαι τὸ [1] δημόσιον ἔλεγε τῇ θεᾷ τὰ ἱερὰ καὶ τὰς θυσίας δαπάνῃ, βέλεσθαί τε ταῦτα θεᾶ τελεῖν, ἅτε τὸ θεσπέσιον ἐπαινοῦντα, καὶ ὅλως τῆς στρατιωτικῆς χρείας πλειόνων δεομένης χρημάτων. τῆν δὲ ἀπὸ τῆς γερουσίας μὴ χρῆ δεσμὸν εἰπόντων θεᾶ τὰ τελούμενα, μὴ δημοσίου τοῦ δαπανήματος ὄντος, διὰ τοῦτό τε τῆς δυνατολικῆς δεσμοῦ λήξαι, καὶ τῆν ἄλλων ὅσα τῆς πατρίου θεραδόσεως ἦν, ἐν ἀμελείᾳ κειμένων, ἡ Ῥωμαίων ὀπικράτεια χρῆ μέρος ἐλαπωθεῖσα, [2] Βαρβάρων οἰκητήριον γέγονε, ἢ καὶ τέλεον ἐκπεσοῦσα τῆν οἰκητόρων, εἰς τοῦτο κατέση σχήματος, ὥσε μηδὲ τοὺς τόπους ἐν οἷς γεγόνασιν αἱ πόλεις, ὀπιγνώσκειν. Αλλὰ ταῦτα μὲ εἰς τοῦτο τύχης κατενεχθέντα, δείξει σαφῶς ἡ χρῆ μέρος τῆν θεσπισμάτων ἀφήγησις· ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδόσιος, τὰ χρῆ τὴν Ιταλίαν ἔθνη, καὶ Ιβηρας καὶ Κῆτας, καὶ θεσπέσια Λιβύην ἅπασαν, Ονωρείῳ τῷ παιδὶ θεραδὰς, αὐτὸς εἰς

1. *Juſta ſatis querela*; cum & ipſi Ethnici paulo ante vererentur, ſi modo revertiſſet à Perſiâ Julianus *boves illi in ſacrificia defuturos.*

2. *Gothos* jam innuit, non uti ſolet, *Chriſt. anos.* Neque ſane mirum eſt Deum P. R. ultimam induxiſſe barbariem cum Macedonius, Eutyches, Neſtorius adeo in Deum graſſati ſint, ut nihil pene jam reliquum fuerit quam nullum credere Deum eſſe, cum de uno tam contraria illi effinxerint, ſuorumque dogmatum longè latèque contagionem diſſeminaverint. Hinc itaque repetenda eſt R. Imp. calamitas, non quod antiquos Deos ſublatum iverint Chriſtiani Imperatores, ſed quod in unicum illum ac verum Deum omnis fere populus injurius fuiſſet.

τὴν

τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπανιὼν, ἐτελεύτησε νόσῳ· καὶ τὸ τούτου σῶμα ταφῆναι, τοῖς ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει βασιλικοῖς τάφοις ἐναπλέσθη.

revertitur, morbo vitam finiit; ejusque corpus pollinctum, sepulcris imperatoriis, quæ Constantinopoli sunt, illatum fuit.

ΖΩΣΙ-

ΖΩΣΙΜΟΥ

Κόμητος καὶ Ἀποφισκοσυνηγόρου

ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΕΑΣ

Βιβλίον Πέμπτον.

ZOSIMI

Comitis & Exadvocati Fiſci,

HISTORIÆ NOVÆ

Liber Quintus.

POſteaquam ſummum imperium ad Arcadium & Honorium perveniſſet, nomine quidem tenus id obtinere videbantur; ſed reapſe totius principatus poteſtas per orientem penes Rufinum, per occidentem in arbitrio Stelichonis erat. Itidem lites omnes apud eos magna licentia determinabantur; & victor abibat, qui pecunia ſententiam redimebat, vel alioqui judicis benevolentiam neceſſitudine quadam ad ſe trahebat. Prædia vero, quorum domini omnium ore tanquam beati prædicabantur, ad hos ipſos perveniebant: aliis quidem, muneribus eos demulcentibus, eaque via calumnias e-

Τῆς δὲ ὅλων ἀρχῆς εἰς Ἀρκάδιον καὶ Ὁνώριον διελούσης, ἄχει μὲν ὀνόματος ἐδόκουν ἔχειν τὸ κράτος· ἡ δὲ πᾶσα τῆς ἀρχῆς δυνάμις ἦν, καὶ μὲν τῶν ἑῴων, ἐφ' ὧν Ῥαφίνος, καὶ δὲ τῆς ἑσπέρας, ἐν τῇ Στελίχωνος γνώμῃ· δίκαι τε πᾶσαι παρ' αὐτοῖς κατ' ἐξουσίαν ἐκείνοιλο, καὶ ἀπήει κεκρατηκὼς ὁ χρημάτων τὸ ψῆφον ὠνούμενος, ἢ δήως οἰκειότητι τὸ τοῦ δικάζοντος ὁποποιούμενος εὔνοιαν. κλήματα δ', ὅσα τοὺς κυρίους ἐν τοῖς ἁπάντων ἐπαοιδοῖσιν εὐδαίμονας ὀνομάζεσθαι, μετὰ τοὺς τότε, τοῖς μὲν, δωρεαῖς ἀναπειθόντων, καὶ τότοις

τὸ συνοφαντεῖσθαι ἀφορμὰς γόντων, ἑτέρων δὲ τὰ οἰκεῖα προϊεμένων ὑπὲρ τοῦ ψυχεῖν ἀρχῆς, ἢ φήμην τινὰ περιάδῃ τῶν πόλεων ὄλεθρον. παντὸς δὲ εἴδους πονηρίας ἐν πόλεσιν ὑπερπολάζοντος, ὁ μὲν ἅπαντα χόδην πλοῦτον εἰς τὸν Ῥυφῖνα καὶ Στελίχωνα οἰκίαν εἰσέρρει, καὶ ἡ πενία κατὰ πάντα τόπον ἐπενέμετο τὰς τῶν πάλαι πλουτούντων οἰκίας· ἠθανάντο δὲ τῶν κεκτημένων οἱ βασιλεῖς ἥδιστοι, φιλὰ ἄγραφον ὡς νόμον, ὅσα Ῥυφῖνος ἐπέταττε καὶ Στελίχων. ἐπεὶ δὲ ἄπληστος ἦν αὐτοῖς πλοῦτος συνειλεγμένος, ἤδη καὶ τὴν βασιλείαν ἑαυτῷ μνᾶσθαι Ῥυφῖνος ἀνεπορίζετο, ἀγαυούμενος, ἣν εἶχε θυγατέρα γάμων ὡραίαν, κατεζευχθῆναι τῷ βασιλεῖ· ὅθεν εἰσδύσεως παρόδους εἶχε καὶ δι' ἀπόρρητον τοῦτο λόγου ἐν ὀλίγοις διά τινων ὅτι τὴν βασιλικὴν θεραπείαν τεταγμένων, αὐτὸς μὲν οἰόμενος μηδένα παντάπασι τὴν σκέψιν εἰδέναι, τῆς δὲ φήμης ἄχει τὴν δίκην τὸ μελετώμενον ἐνεχούσης. ἐκ γὰρ τῆς ὑπεροψίας ὄγκου, καὶ τῆς ἡσημέρου προσιδεμένης ἀλαζονίας, τὸν τότε ἔννοιαν ἅπαντες ἐτεκμαίροντο, καὶ τὸ κατ' αὐτῶν κοινὸν ἐξανίστα μῖσος. ὁ δὲ, ὥσπερ τὰ μετεωρότερα πλημμελήματα μείζοσιν ἀτιμίαις ἐξεπίτηδες ἀποκρύψαι ζηλοῦσιν, ἕτερον ἐπάλμησε τοιόνδε.

Φλωρεντίῳ, ὃς αὐλῆς ἐν τοῖς ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἔθνεσιν ὑπάρχων ἡνιόχῳ καὶ τοῖς χρόνοις ἐν οἷς Ἰκ-

vitantibus: aliis vero ſponte res ſuas dimittentibus, ut magiſtratum aliquem conſequerentur, vel aliam quandam urbium perniciem ſibi compararent. Quumque per urbes omne genus improbitatis increviſſet, quidquid ubique divitiarum erat, in Rufini Stelichoniſque domum confluebat; & omnibus in locis paupertas eorum domos exhauribat, qui locupletes olim fuerant. Neque principes ſentiebant quidquam eorum quæ gerebantur: ſed quæcunque Rufinus imperaſſet, aut Stelicho, pro lege non ſcripta ducebant. Et quoniam immenſas opes illi congeſſerant, jam Rufinus de imperio quoque ſibi parando ſomniabat, quum de tradenda in matrimonium principi filia nubili cogitaret, atque hanc adeundi principatus occaſionem haberet. Adeoque de hoc per quoſdam inſervientes principi ſecreto mentionem injicit; quum ipſe quidem exiſtimaret, nemini omnino quidquam de hoc conſilio conſtare; fama vero paſſim id, quod moliebatur, ad ipſam plebem uſq; divulgaret. Nam ex ipſo tumore ſuperbiæ, & creſcente in dies adrogantia, quid haberet in animo, conjiciebant ónes: & odium commune adverſus eum augeſcebat. Ipſe vero, quaſi delicta modica majoribus de induſtria facinoribus occultare vellet, aliud quiddam hujuſmodi auſus eſt.

Florentius, qui apud tranſalpinas gentes præfectus prætorii

fuerat

fuerat id temporis, quo magnus ille Julianus dignitatem Cæſaris obtinebat, filium habuit Lucianum. Hic Rufino patrono utebatur, & prædiis ſuis maximi pretii jam ei ceſſerat. Quo nomine ſe juveni Rufinus obligatum, numquam non profitebatur, & laudes ejus apud Imperatorem Arcadium commemorabat. Is vero comitem orientis fecit: cujus magiſtratus ea poteſtas eſt, ut, qui eum gerit, omnibus provincias orientis adminiſtrantibus præſit, & quæcunque non aguntur, uti par erat, corrigat. Itaque Lucianus omnem erga ſubditos dignam præſide virtutem declarans, ob juſtitiam, temperantiam, cæteraſque dotes omnes, quæ magiſtratum ornare poſſunt, ſane quam celebris erat: nec vel perſonarum diſcrimen, vel aliud quidquam in animo ejus hærebat, extra ea quæ lex dictaret: ita quidem, ut aliquando Imperatoris etiam patruum Eucherium, petentem aliquid præter rationem decori, re non impetrata rejectum, tantopere commoverit, ut is hominem apud Imperatorem calumnia gravaret. Quumque princeps in Rufinum culpam conferret, qui tali viro tantam poteſtatem dediſſet: Rufinus, arrepta occaſione, quaſique principis reprehenſionem moleſte ferens, nemini conſilio ſuo patefacto, cum paucis admodum Antiochiam proficiſcitur: & intempeſta nocte civitatem ingreſſus, comprehenſum Lucianum, nemine prorſus accuſante, cauſam

λιανὸς ὁ μέγας τ Καίσαρος εἶχε πρωτεῖα, Λουκιανὸς ἦν υἱός. ὃν ἐχρῆτο προστάτῃ Ρυφίνῳ, τὰ πρωτεῖα τῆς ὅλων αὐτῷ κτημάτων εἰς ἐκεῖνον μεταγενεστέρων· ἐφ' οἷς ὁμολογῶν χάριτας ὁ Ρυφῖνος τῷ νεανίσκῳ διετέλεσεν, ἐπαίνους αὐτῷ παρὰ τῷ βασιλεῖ Ἀρκαδίῳ διεξιών. ὁ δὲ κόμητα τῆς ἑῴας κατέστησεν. αὕτη δὲ ἡ ἀρχὴ βέλεσι τὸ προβεβλημένον αὐτῆς, ἐφεῖσθαι πᾶσι τοῖς τὰς τ ἑῴας ἐπαρχίας ἰθύουσι, καὶ ὅτι τοῖς ἀ χρὴ δέον παρεμφύοις διωθεῖσθαι. ὁ Λουκιανὸς τοίνυν, πᾶσαν ἀρχικὴν ἀρετὴν εἰς τοὺς ἀρχομένους ἐπιδεικνύμενος, ὅτι δικαιοσύνῃ καὶ σωφροσύνῃ καὶ πᾶσι τοῖς ἄρχουσι κοσμεῖν δυναμένοις, διαβόητος ἦν, ἔτε προσώπων διαφοράν, ἔτε ἕτερόν τι χρῆμα ἔχων, πλὴν ὧν ὁ νόμος ὑπαγορεύει. ὥστε ἀμέλει καὶ τ τῆ βασιλέως θείου Εὐχερίου, αἰτοῦντά τι παρὰ τὸ πρέπον, ἀποστομούμενος εἰς τοσοῦτον ἐκίνησεν, ὥστε πρὸς τ βασιλέα διαβολεῖν. ἐπεὶ δὲ ὁ βασιλεὺς αἴτιον εἶπεν εἶ) Ρυφῖνον, ἀνδρὶ τοιούτῳ τοσαύτῃ ἀρχῇ δεδωκότα, λαβὼν πρόφασιν ὁ Ρυφῖνος, καὶ ἐφ' οἷς ἐμέμφατο ὁ βασιλεὺς δῆθεν ἀγανακτῶν, ὅδενὶ τῷ γνώμῃ ἦν εἶχεν ἐκφῆνας, ἅμα σφόδρα ὀλίγοις ὅτι τῇ Ἀντιόχειαν ἴεται· νυκτὸς τ βαθείας ὁρμηθεὶς τῇ πόλει, τ Λουκιανὸν συναρπάσας, εἰς εὐθυῖας ἄγει, κατηγορουμένου παντάπασιν οὐδενός.

σφαίρας

σφαίρας δὲ μολιβδίναις αὐτὸν κατὰ τῶν τένοντος ἐνεκελεύετο παίεσθαι· καὶ ἀφαιρεθέντα φθάσαι φορείῳ κεκαλυμμένον ἐποίει, δίδους ἅπασιν ὑπονοεῖν, ὡς ἐτεθνηκὼς εἴη, τεύξεται δὴ παίτως φιλανθρωπίας. καὶ ἡ μὲν πόλις ὅλη τῷ φθαλόγῳ τῷ δράματι ἐδυσχέραινεν· ὁ δὲ, πδαιτεύων τὸν δῆμον, βασιλικὴν ἀποδύμησεν, ἣν οὐδεὶς ἐν ἡ πόλις ἔχει ἀφανεστέρον οἰκοδόμημα. καὶ ὅπι τούτοις ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὰ περὶ τὴν τῦ βασιλέως κηδείαν ἐπεφαλμαλόητο, σπεύδων ὅσον οὐδέπω τὴν θυγατέρα τούτῳ συνάψαι. Τύχης δὲ πνὸς ἕτερον παρὰ τὸ προσδοκώμενον ἐκείνῳ πρυτανεύσης, διήμαρτε τῆς ἐλπίδος ὁ Ρυφῖνος, ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. ἦσαν δύο παῖδες Προμώτου, Θεοδοσίου πεπιστευμένου ἐπὶ, τοῖς αὐτῦ παισὶ συναναστρεφόμενοι. τούτων δ' ἄτερος εἶχε παρ' ἑαυτῷ παρθένον, κάλλει λαμπρᾷ ἐξαισίῳ. ταύτην Εὐτρόπιος, εἷς τῶν περὶ τὴν βασιλικὴν θεραπείαν διάκων, ἀγαγέσθαι παρῄνει τῷ βασιλεῖ, τὰ περὶ τὴν κάλλους δεξιόν. ἐπεὶ δὲ τοὺς λόγους ἡδέως ἐώρα δεχόμενον, ἔδειξε τῆς κόρης εἰκόνα· ταύτης πρὸς μείζονα τοῦ Αρκάδιον ἐγείρας ἐπιθυμίαν, ἔπεισε τὴν ταύτης γάμον ἐλέσθαι, Ρυφίνου μηδὲν ὑποπτεύοντος τὰ περὶ-

dicere cogit. Plumbeis autem pilis in cervicem ei verbera dari jubet. Quumque defeciſſet, mox opertum lectica vehi curat, omnibus eam præbens opinionem, quaſi vita necdum amiſſa, quandam omnino humanitatem experturus eſſet. Et urbe quidem ipſa facinus inſolens ægerrime ferente, Rufinus plebem demulcens, regiam porticum exſtruxit, qua nullum habet urbs ædificium ſpendidius. His peractis, Conſtantinopolim reverſus, impetrandæ adfinitatis imperatoriæ negotium adgreditur: magiſque, quam unquam alias, principi filiam in matrimonium collocare ſtudet. Sed quum caſus quidam aliud ei quidpiam præter exſpectationem procuraret, ex hujuſmodi cauſa ſpe Rufinus excidit. Erant duo Promoti filii, qui adhuc ſuperſtite Theodoſio, cum liberis ejus educabantur. Horum alter apud ſe virginem habebat, eximia pulchritudine ſpectabilem. Hanc Eutropius, unus ex inſervientibus Imperatori eunuchis, ut uxorem princeps duceret, venuſtate puellæ prædicata, cohortatur. Quumque videret principem, quæ diceret, non illubenter admittere; monſtrata puellæ imagine, perque hanc Arcadio majus ad deſiderium incitato; hujus uti nuptias amplecteretur, perſuaſit: Rufino eorum ignaro, quæ tractarentur, & exiſtimante, tantum

1. Leuncl. [συναναστρεφόμενοι.]

non propediem filiam ſuam principi nupturam, ſeque non multo poſt, illius in ſummo imperio conſortem futurum. Eunuchus autem, conſpicatus, jam confectum ab ſe nuptiarum negotium: tripudiare populum, & ſertis uti, velut in nuptiis principis fieri conſueſſet, jubet. Quumque veſtem, quæ principem deceret, & mundum è regia ſumſiſſet, eaque geſtanda miniſtris Imperatoris dediſſet: populo præeunte, per urbem mediam incedit. Ratis autem omnibus, hæc Rufini filiæ datum iri, & illos comitantibus, qui ea ferebant; ubi progrediendo propius ad Promoti domum acceſſiſſent, cum donis hanc ſponſaliciis intrant; eiſque puellæ virgini traditis, quæ apud filium Promoti educabatur, quænam principis futura conjux eſſet, oſtenderunt. Hoc modo Rufinus ſpe ſua dejectus, qui aliam cum principe nuptam cerneret; quod reliquum erat, diſpiciebat, qua via Eutropium quoque de medio tolleret.

Et Arcadiani quidem imperii res in hoc ſtatu erant. Stelicho vero, qui regni occidentalis curam gerebat, Honorio principi filiam, quam ſuſceperat ex Serena, matrimonio copulat. Et iſtæc Serena filia erat Honorii, qui Theodoſii, principum parentis, frater fuit. Com-

τομῶν, οἰομένῳ δὲ ὅσον ἐδέπω τῷ αὐτοῦ θυγατέρα τῷ βασιλεῖ συνοικήσειν, κοινωνήσειν τε αὐτῷ μετ' ὀλίγου τῆς ὅλων ἀρχῆς. ὡς δ' ἔτι ὀπὶ τῷ γάμῳ παρεῖξιν ἐποιεῖτο κατωρθωμένῳ ὁ Δίνυχος αὐτῷ, χορεύειν τῷ δήμῳ καὶ στεφανηφορεῖν, ὡς ὅτι βασιλικοῖς ἐκέλευε γάμοις. ἐσθῆτα δὲ βασιλεῖ πρέπουσαν καὶ κόσμον ἐκ τῶν βασιλείων λαβὼν, ταύτην τε φέρειν δοὺς βασιλικοῖς ὑπηρέταις, ἦγε διὰ μέσης τῆς πόλεως, ἡγεμένου τοῦ δήμου. πάντων δὲ τῇ Ῥωφίνου ταῦτα δοξάσαντι θυγατρὶ . . καὶ συμπαραπεμπόντων τοῖς φοροῦσιν, ἐπειδὴ προϊόντες ἐγγύοντο τὴν Προμώτου πλησίον οἰκίας, εἰσῆσάν τε μετὰ τῆς ἔδνων, καὶ δόντες τῇ θυγατρὶ τοῦ Προμώτου παιδὶ τρεφομένῃ παρθένῳ, τίνι τῷ βασιλεῖ συνοικεῖν μέλλουσαν ἔδειξαν. ἅπαντες ὁ Ρουφίνου τῆς ἐλπίδος ἀποκρυβεὶς, ἐπειδὴ [2] συνοικοῦσαν ἄλλῃ ἑώρα, τὸ λειπόμενον ἐσκόπει, πῶς ἂν καὶ τὸν Εὐτρόπιον ἐκποδὼν ποιήσειε.

Καὶ τὰ μὲν τοῦ τῶν Αρκαδίου βασιλείαν, ἐν τούτοις ἦν. Στελίχων δὲ, ὁ τὴν τῶν ἑσπέραν βασιλείας ἐπιτροπεύων, ἐκδίδωσι πρὸς γάμον Ονωρείῳ τῷ βασιλεῖ τίνι ὑπὸ Σερήνας ἧς αὐτῷ θυγατέρα. Σερήνα δὲ ἦν παῖς Ονωρείου, ὃς Θεοδοσίῳ τῷ τῶν βασιλευόντων πρεσβυτέρῳ γέγο-

1. Deeſt [νομιζόντων.] aut conſimile aliquod participium.

2. Eudoxiam quâ inſtigante in exilium miſſus eſt D. Chriſoſtomus, cum per annos quinque ſedi Conſtantinop. præfuiſſet.

τῳ

ην ἀδελφός. ὀχυρώσας δὲ τῇ πρὸς τὴ βασιλέα κηδεία τὴ δυνάμιν, καὶ σὺν ὅπλοις ἅπαν σχεδὸν τὸ Ρωμαίων στρατόπεδον ὑπήκοον εἶχε. τελευτήσαντος γὰρ μὲν τὴ Εὐγενίου καθαίρεσιν ἐν Ἰταλίᾳ Θεοδοσίου, στρατηγὸς ὢν τὴ παντὸς στρατεύματος ὁ Στελίχων, εἶπ δυνατὸν αὐτῷ πολεμικώτατον ἦν, τοῦτο κατέσχε· τὸ δὲ ἀπεσκληκὸς καὶ ἀπόβλητον, χωρεῖν ὅπῃ πὴ ἐῶσαν ἠφίει. καὶ ταῦτα μαθεῖν, ἔχων τε πρὸς Ρυφῖνον ἔχθρας, οἷα δυνάμιν αὐτῷ αὐτίχροπον κὴ τὴ ἐῶσαν ἔχειν βουλόμενον, ὡς Ἀρκαδίου ἰέναι διενοεῖτο. μαθεῖναι κατ' ἐξουσίαν καὶ τὰ κατ' ἐκεῖνον ἐθέλων. ἔλεγε γὰρ, ὅπῃτερ φροντίδι Θεοδοσίου τελευτὴ μέλλοι, τὰ κατ' ἄμφω τὼ βασιλέα ἔχειν ἐν πασι φρονπίδι. τούτων ὁ Ρυφῖνος αἰδούμενος, ἐκ πάσης ἐβιάζετο μηχανῆς ἐκποδὼν ᾠθεῖν τὴ Στελίχωνος ὅπῃ τὴ ἐῶσαν ὁρμὴν, καθυφεῖναι δὲ ἀδεᾶ ἦπειρον, καὶ ἀδεεστέραν τὴ ἐς Ἀρκαδίῳ στρατιωτικὴν δύναμιν καθαιρῆσαι. ταῦτα δὴ πάντα παρεμβαλόμενος, ἄνδρας εὗρε πρὸς ταῦτα πονηροτέρους ἢ ὃν ἐβούλετο οἷς χρησάμενος, μεγάλων ἦρξε τῇ Ρωμαίων ὑπερβολείᾳ κακῶν. τὸ δὲ ὅπως, ἐρῶ.

munita vero per Imperatori[s] adfinitatem potentia, cæteroquin etiam propemodum universas Romanorum copias sibi subjectas habebat. Nam quum post dejectum imperio Eugenium, Theodosius in Italia rebus humanis excessisset: Stelicho, qui dux totius exercitus erat, robustissimos & bellicosissimos quosque milites sibi retinuerat; viribus exhaustos, & reiiculos, in orientem ablegans. His ita constitutis, quum Rufino succenseret, qui potestatem suæ parem per orientem habere vellet: ad Arcadium proficisci cogitabat; cupiens & illius res pro libitu suo disponere. Quippe dicebat, ab Theodosio morituro sibi datum in mandatis, ut omni cura principem utrumque complecteretur. Hæc Rufinus animadvertens, quavis arte moliebatur, ut profectionem Stelichonis in orientem averteret; nihiloque minus Arcadii copias militares dissiparet, ac debiliores redderet. Quæ omnia sollerter agere instituens, homines nequiores ad ista perficienda reperit, quam cuperet: quorum usus opera, magnorum imperio Romano malorum auctor exstitit. Et quonam id pacto, dicam.

Μυσώνιος, Ἕλλην ἀνὴρ, καὶ παιδείας ἦκων εἰς ἄκρον, τριῶν ἐγένετο παίδων πατὴρ οἷς ὀνόματα ἦν, Μυσώνιος, καὶ Ἀντίοχος, καὶ Ἀξίοχος. ἐφιλὰ Μυσώνιος μὲν καὶ Ἀξίοχος, παιδείᾳ καὶ κοσμιότητι τὰς τὴ πατρὸς

Musonius, homo Græcus, qui summum doctrinæ fastigium adtigit, tres habuit filios; Musonium, Antiochum, & Axiochum. Musonius & Axiochus, eruditione pariter, & integritate, virtutes paternas superare contendebant: Antio-

chus, omnibus diverſis ſtudiis oblectabatur, & inſtrumentum improbitatis erat. Hunc Rufinus, idoneum inſtituto ſuo repertum, pro conſule rebus Græciæ præficit, dum facilem irruentibus Barbaris Græciæ vaſtationem efficere nititur: ſimulque Gerontio præſidium ad Thermopylas tradit, qui & ipſe conſiliis ejus adverſus rempublicam ſubſerviturus eſſet. His à Rufino per ſummam nequitiam deſignatis, poſteaquam ſeditioſum eſſe, legibuſque ſemet eximere vidit Alarichum; (qui permoleſte ferret, militum ſe copiis haud præfici, ſed eos duntaxat habere Barbaros, quos ei tradiderat Theodoſius, quo tempore cum illo tyrannidem Eugenianam everterat) ſecreto ei ſignificat, ut quos ſecum haberet Barbaros, alioſve collectitios diverſarum gentium milites, ulterius duceret, omnibus abſque labore potiturus. His fretus Alarichus, è Thracia diſcedit, & in Macedoniam Theſſaliamque progreditur, interjectis omnibus excidio datis. Propius autem ad Thermopylas delatus, clam ad proconſulem Antiochum mittit, & ad Gerontium, Thermopylarum cuſtodiæ præfectum, qui ſuum eis adventum nuntiarent. Gerontius cum præſidiariis abſcedit, tranſitumque liberum, ἐπεδύμων ὁδεύσαμεῖν αὐτὰς. Ἀντίοχος δὲ, πᾶσιν ἐνεβρυάλο τοῖς ἐναντίοις, αὐτὸς πονηρείας ὄργανον ὤν. τοῦτον αἱρμόδιον οἷς ἐβάλετο Ῥαφῖνος εὑρὼν, ἀνδύπαλον καθίστησι τῆς Ἑλλάδος, ἕτοιμον ἐθέλοντα τοῖς ὅπλοις Βαρβάροις ποιῆσαι πᾶσι αὐτῆς ἀπώλειαν· καὶ Γεροντίῳ τὲ ἐν Θερμοπύλαις ὁδοδὸς φυλακὴν, ὑπερησομένῳ τὲ αὐτῷ καὶ τὰ πολιτείας ἐννοίαις. Ταῦτα Ῥαφῖνος συνθέμενος, ἐπειδὴ σασιάζοντα καὶ ἀνοτειώσαντα τὴν νόμων ἑαυτὸν ἐθεώρησεν Ἀλάριχον (ἠγανάκτει γὰρ, ὅτι μὴ στρατιωτικῶν ἄγοιτο δυνάμεων, ἀλλὰ μόνους εἶχε τοὺς Βαρβάρους, ἃς Θεοδόσιος ἔτυχεν αὐτῷ παραδοὺς, ὅτε συὶ αὐτῷ τὴν Εὐγενίου Τυραννίδα καθεῖλε) τότε τοίνυν ἐσήμανε δι' ἀποῤῥήτων αὐτῷ, ὡς σωτέρω τοὺς σὺν αὐτῷ Βαρβάρους, ἢ ἄλλως σύλλυδας ὄντας ἐξαγαγεῖν, ὡς ἑτοίμων ἁπάντων εἰς ἅλωσιν ἐσομένων. ὅπερ τούτοις Ἀλάριχος τὴν Θρᾴκης ἀπαίρεται τόπων, καὶ ὅπερ Μακεδονίαν διεξέρχεται καὶ Θετταλίαν, πάντα τὰ καλαισιφόμενος τὰ ἐν μέσῳ. ἡμύμενος δὲ Θερμοπυλῶν πλησίον, ἔπεμπε λάθρα πρὸς Ἀντίοχον τὸν ἀνδύπαλον, καὶ Γέροντα τὸν ἐφεστηκότα τῇ Θερμοπυλῶν φυλακῇ, τοὺς τὲ ἔφοδον ἀγγελοῦντας. καὶ ὁ μὲ ἀπεχώρει μὲ τῆς φυλάκων, ἐνδὲ

1. Sed non ſine aliquâ clade acceptâ, quippe quod ἀμφοτέροις αὐτοῖς οἱ Θεσσαλοὶ ἀντίσησαν ἐφ' ἡμέρας τέσσαρας πρὸς Πηνειὸν ποταμῷ, &c. καὶ συμβαλόντες ἐφ' ἡμέρας ἑπτακαίδεκα ἀνῄρουν. *Socrat. lib. 7. Eccl. hiſt. c. 10.*

δὲς

δὲς ἐλευθέραν καὶ ἀκώλυτον τὴν ὁδὸν τὴν Ἑλλάδα παρασχεῖν τοῖς Βαρβάροις. οἱ δὲ, ὅπου λείαν ἕτοιμον τὴν ἀρχῶν καὶ παντὸς τοῦ πόλεων ἀπώλειαν ἐχώρουν, τοὺς μὲν ἄνδρας ἁπανδὸν ἀποσφάττοντες, παιδάρια δὲ καὶ γυναῖκας ἀγεληδὸν ἅμα τῷ πλούτῳ παντὶ λαΐζοντες. καὶ ἡ μὲν Βοιωτία πᾶσα, καὶ ὅσα μετὰ τὰ ἀπὸ Θερμοπυλῶν εἰσοδον Ἑλληνικὰ ἔθνη διῆλθον οἱ Βάρβαροι, ἔκειτο, τὴν ἐξ ἐκείνου μέχρι τοῦ νῦν καταστροφὴν διδόντα τοῖς θεωμένοις ὁρᾶν, μόνων Θηβαίων διὰ τὸ τῆς πόλεως ὀχυρὸν παρεισωθέντων, καὶ ὅπ σπεύδων τὰς Ἀθήνας ἑλεῖν Ἀλάριχος, οὐκ ἐπέμενε τῇ τούτων πολιορκίᾳ. Θηβαίων τοίνυν διὰ τοῦτο ἐκπεφυγότων, ὅπ τὰς Ἀθήνας ἐχώρει, ἕξειν τὴν πόλιν οἰόμενος ἑλεῖν, διὰ τὸ μέγεθος τὸ ἔνδον φυλαχθῆναι ἐ δυναμένην, καὶ προσέτι τοῦ Πειραιῶς ἐχομένου, ταχέως τὸ ὁπλιτικὸν μετ' ὀλίγον πολιορκουμένους ἐνδώσειν.

Ἀλλ' ὁ μὲν Ἀλάριχος ἐν ταύτης ἦν τῆς ἐλπίσιν· ἔμελλε δὲ ἡ τῆς πόλεως ἀρχαιότης, καὶ ἐν ἔτι δυσσεβέσι κακοῖς, θείαν τινὰ πρόνοιαν ἐπ' ἑαυτῆς ὑπαπάσασθαι καὶ μένειν ἀπόρθητος. ἄξιον δὲ μηδὲ τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἡ πόλις παρεισώθη, σιωπῇ διελθεῖν. ὅπου γὰρ Ἀλάριχος παντελεῖ τῇ πόλει

omni abſque impedimento, Barbaris in Græciam relinquit. Illi vero ad agros nullo negotio diripiendos, & delendas penitus urbes progrediuntur. Quidquid virilis ſexus eſſet, ætatiſque puberis, interimunt; pueros & mulierculas gregatim, una cum opibus univerſis, ceu partam prædam abigunt. Ac Bœotia quidem univerſa, cæterique Græcorum populi, quoſcunque poſt ſuum de Thermopylis ingreſſum tranſiere Barbari, proſtrati jacebant: ac vaſtitatem ab illo tempore ſuam nunc quoque ſpectantium oculis exhibent; ſolis Thebanis, partim ob urbis munitionem, conſervatis; partim, quod Alarichus Athenas capere properans, earum obſidioni non inhæſiſſet. Quum igitur ob hanc cauſam Thebani diſcrimen evaſiſſent, Athenas contendit; facillime ſe urbem occupaturum ratus, quod propter amplitudinem interiorem cuſtodiri non poſſet; quodque præterea contiguum Piræeum haberet, non multo poſt inopia commeatus obſeſſos deditionem facturos putabat.

Et Alaricus quidem has ſpes fovebat. Verum urbis antiquitas etiam in tam impiis malis divinam quandam providentiam evocatura pro ſe, ac manſura vaſtationis expers erat. Operæ vero pretium fuerit, ne cauſam quidem, ob quam urbs ſervata fuit, ſane divinam, & excitantem auditores ad pietatem, ſilentio præteriri. Quum ad urbem Alarichus univerſis cum

cum copiis accederet, murum quidem circumluſtrantem vidit propugnatricem Minervam ea ſpecie qua inter ſimulacra conſpicitur, armatam ſcilicet, quaſique jam adeuntes invaſuram: ante mœnia vero ſtantem Achillem heroa, talem omnino, qualem Trojanis Homerus exhibuit, quum ira ſtimulante, Patrocli necem ulturus in eos pugnaret. Hoc ſpectrum non ferens Alarichus, omni adverſus urbem conatu intermiſſo, pacem per præcones civibus offert. Quorum illi quum orationem probaſſent, ſacramentis ultro citroque præſtitis, cum paucis Athenas Alarichus ingreſſus eſt. Exceptus omni genere comitatus, poſteaquam & laviſſet, & cum ſelectiſſimis in urbe viris fuiſſet epulatus, & præterea muneribus cultus; urbe pariter, & Attica tota, ſine ullo maleficio ceſſit. Ac civitas quidem Athenienſis tum eo terræmoru, qui Valente principe contigit, & univerſam ſuccuſſit Græciam, ſola manſit incolumis, quemadmodum præcedente libro diximus: tum hoc tempore in extremum adducta diſcrimen, evaſit.

Alarichus vero, quum Atticam totam, nulla fœdatam vaſtitate, metu ſpectrorum, quæ adparuerant, reliquiſſet, in Megaridem tranſit & oppido primo impetu capto, verſus Peloponeſum properat, invento nemine, qui reſiſteret. Quumque Gerontius Iſthmi tranſeundi copiam ei feciſſet, omnes

λει, τὸ μὲν τεῖχος ἑώρα πεινοσῶσ ἡ πρόμαχον Αθηνᾶν, ὡς ἔσιν αὐτὴν ὁρᾶν ἐν τοῖς ἀγάλμασιν, ὡπλισμένην, καὶ οἷ τοῖς ὅπλοις ἐνίσασθ μέλλουσαν· τοῖς δὲ τείχεσι προσιῶτα τὸν Αχιλλέα ἡ ἥρω τοιῶτον, οἷ αὐτὸν τοῖς Τρωσὶν ἔδειξεν Ομηρος, ὅτε κατ' ὀργὴν τῷ θανάτῳ τ Πατρόκλε τιμωρῶν ἐπολέμει. ταύτην ὁ Αλάριχος ἡ ὄψιν καὶ ἐνέσκων, πάσης μὲν ἀπέση χῆ τῆς πόλεως ἐγχειρήσεως, ἐπεκηρυκεύετο δὲ, καὶ προσδεξαμένων τὰς λόγους, ὅρκους τε λαβόντων καὶ δόντων, εἰσῆλθε σὺν ὀλίγοις Αλάριχος εἰς τὰς Αθήνας. τυχὼν δὲ φιλοφροσύνης ἀ πάσης, λουσάμενός τ, καὶ κοινωνήσας ἑστιάσεως τοῖς ἐν τῇ πόλει λογάσι, καὶ προσέτι γε δῶρα λαβὼν, ἀπεχώρει, τήν τε πόλιν ἀβλαβῆ καὶ ἡ Αττικὴν πᾶσ καταλιπών. καὶ ἡ μὲν Αθηναίων πόλις ἐν τῷ χῷ τ Οὐαλέντος βασιλείαν γνομένῳ σεισμῷ, πᾶσ καταση σάντος τ Ελλάδα, μόνη πεισώθη, χῆ τ εἰρημένον μοι πρόπον ἐν τῷ προλαβόντι βιβλίῳ· καὶ νῦν εἰς ἕκατον ἐλθοῦσα κινδύνου, διέφυγε.

Αλάριχος δὲ, τὴν Αττικὴν πᾶσ ἀπόρθητον ἀπολιπὼν, διὰ τὴν φανέντων φασμάτων, ὅτι τὴν Μεγαρίδα παρῆλ καὶ ταύτην ἐλὼν ἐξ ὁπλομῆς, τῆς ὅτι τ Πελοπόννησον ἐλάσεως εἶχε, μηδεμιᾶς πειρώμενος ἀντιπάσεως. ἐνδόντος δὲ αὐτῷ Γεροντίου τὸν Ισθμὸν δια-

βῆναι

ἔπεσθαι, πάντα λοιπὸν ἦν αὐτῷ δίχα πόνου καὶ μάχης ἁλώσιμα τὴν πόλεων, διὰ τὴν ἀσφάλειαν ἣν ὁ Ἰσθμὸς παρεῖχεν αὐτοῖς, ἀτειχίστων ὄντων. εὐθέως οὖν ἡ Κόρινθος πρώτη καλαχράτος ἡλίσκετο, καὶ τὰ πλησίοικα ταύτῃ πολίχνια· καὶ δὴ ταύτῃ τὸ Ἄργος, καὶ ὅσα ἦν αὐτῆς τε καὶ Λακεδαίμονος ἐν μέσῳ χωρία. καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Σπάρτη συναπήχθη τῇ κοινῇ τῆς Ἑλλάδος ἁλώσει, μήτε ὅπλοις ἔτι, μήτε ἀνδράσι μαχίμοις [1] τετειχισμένη, διὰ τὴν τῶν Ῥωμαίων πλεονεξίαν, ἀλλ' ἀρχουσιν ἐκλελοιπόσιν, οἳ καὶ προδόται, καὶ τῇ τῶν κρατούντων ἡδονῇ προθύμως ὑπηρετοῦντες εἰς ἅπαντα τὰ πρὸς κοινὸν ὄλεθρον φέροντα.

ab eo deinceps urbes capi citra laborem & pugnam poterant; quod nullis eſſent munitæ mœnibus, velut Iſthmi præſidio ſecuræ. Confeſtim ergo prima Corinthus, cum finitimis oppidis, vi capitur; & ſecundum hanc Argos, una cum iis locis, quæ inter hanc & Lacedæmonem interjacent. Ipſa quoque in ſocietatem captæ Græciæ Sparta venit, nec armis amplius, nec idoneis ad pugnam viris munita, propter Romanorum avaritiam; ſed iis expoſita magiſtratibus, qui & proditores eſſent, & illorum ſibi dini, qui rerum potirentur, percupide in omnibus, ad perniciem publicam ſpectantibus, inſervirent.

Ῥουφῖνος μὲν οὖν, ἀγγελθέντος αὐτῷ τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα πάθους, ὅπόσον ἐλάμβανεν ἧς εἶχε περὶ τὴν βασιλείαν ὀπτυμίας. συνταραττομένου γὰρ τοῦ πολιτεύματος, οὐδὲν ἐμποδὼν ᾤετο αὐτῷ φανήσεσθαι πρὸς τὴν τοιαύτην ὁπόχειρησιν. Στελίχων δὲ, ναυσὶ στρατιώτας ἐμβιβάσας, τοῖς κατὰ τὴν Ἀχαΐαν δυσυχήμασιν ὥρμησε βοηθεῖν· καὶ τὴν Πελοποννήσου προσχὼν, εἰς Φολόην συμφυγεῖν τοὺς Βαρβάρους ἠνάγκασε· καὶ ἔξεστα διέφθειρεν αὖ αὐτοὺς, σπανίζοντας ὁπλισίων, εἰ μὴ τρυφῇ καὶ μίμοις γελοίων, ἥκιστα τὸ αἰσχυ-

Nuntiata Rufino Græciæ calamitate, cupiditas imperii, qua flagrabat, incrementum ſumere. Nam conturbata republica, nihil impedimento ſibi futurum in ejuſmodi conatu exiſtimabat. At Stelicho, militibus in naves impoſitis, ad opem adverſis Achaiæ rebus ferendam proficiſcitur. Quumque in Peloponeſum adpuliſſet, Barbaros in Pholoen fugere coegit: & facillime commeatus eos inopia deleviſſet, niſi deliciis, & mimis ridiculorum, & parum verecundis muliercu lis ſe dediſſet; ac militibus,

1. Quo verbo ideo utitur hic loci Zoſimus, quod Spartani civitatem ſuam alio muro nollent concluſam quam civium fortitudine.

quæ-

quæcunque Barbari reliquerant, diripiendi poteſtatem feciſſet, hoſtibuſque ſpatium concedendi, ut è Peloponeſo cum omni præda regreſſi, in Epirum tranſirent, & in urbes ejus graſſarentur. Quod eos feciſſe conſpicatus Stelicho, rebus infectis in Italiam navigat: quum majora gravioraque Græcis intuliſſet mala per eos milites, quos ſecum adduxerat.

μήσας γυναῖξιν ἐκδὺς ἑαυτὸν, ἄφηκε τὸς στρατώτας ὅσα καλὰ λοίπασιν οἱ Βάρβαροι ἁρπάζειν, τῶν τε δῆναι τοῖς πολεμίοις ἀφυχωρίαν, ἀναχωρήσασι τῆς Πελοποννήσου, μὴ πάσης δ' λείας εἰς πλῶ Ηπειρον ἀμβαλῶσαι, κὴ τὰς ἐν πόλη λήσασθαι πόλεις. ὅθεν αὐτὸς ὁ Στελίχων πεποιηκότας ἰδὼν, ἀναχθὸς ὅπι τ Ιταλίαν ἀπέπλευσε, μείζονα κὴ χαλεπώτερα τοῖς Ελλησι κακὰ, δι' ὧν ἐπήγαγο στρατιωτῶν, ὅπλοις.

In Italiam quum adpuliſſet, confeſtim Rufino necem ſtruere, modo quodam tali, decrevit. Ad Honorium principem refert, quaſdam militum cohortes ad Arcadium fratrem mittendas eſſe, quæ adflictas miſere ſub ejus imperio nationes tuerentur. Quumque juſſus eſſet id exſequi, quod decreviſſet; milites ad hanc rem perficiendam mittendos ordinat. Quibus ubi Gainem ducem præfeciſſet, quæ ſuæ de Rufino cogitationes eſſent, exponit. Ubi prope jam à Conſtantinopoli milites aberant, antegreſſus Gaines, Arcadio principi militum adventum nuntiat: eos adeſſe ſtudio rebus laborantibus ſuccurrendi, commemorans. Imperatore propter eorum adventum lætitia perfuſo, Gaines hortatur, ut ingreſſuris urbem militibus ipſe princeps obviam prodiret. Aiebat enim ex more militibus honorem hunc haberi. Quum obſequu-

Ἐπεὶ δὲ παρεγύετο, ὧδε μηχάνημα θανάσιμον ἔγνω Ρυφίνῳ καταστκεάσαι, τρόπῳ τοιῷδε. πρὸς τ βασιλέα ποιεῖται λόγους Ονώριον, ὡς πρεσβυτικὴ τέλη τινὰ στρατιωτικὰ στεῖλαι πρὸς Αρκάδιον τ ἀδελφὸν, ἐπαμυνοῦντα τοῖς ἐν τῇ ὀπκρατείᾳ τῇ τότε κακοχωμένοις ἔθνεσι. κὴ ὅπως ἐγνώκει πρᾶξαι ὀπίσω, ἔταξε τὸς ὅπι τότο σαλπισομένους. Γαΐνην δὲ αὐτοῖς ὀπίσω ἡγεμόνα, ὅσα ὅπι Ρυφίνῳ διενοεῖτο, ἐξεῖπε. τῆς δὲ στρατιωτῆς ἤδη πλησίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὄντων, φθάσας ὁ Γαΐνης, ἀπήγειλεν Αρκαδίῳ τῷ βασιλεῖ τ αὐτῶν παρουσίαν, κὴ ὡς ἀσμένως ὑποίνο τοῖς πρόσμασι πεπονηκόσιν ἐφιέμενοι ϛονδεῖν. τ δὲ βασιλέως ἡσθέντος ὅπι τῇ τότων ἀφίξει, ὑπαντῆσαι τοῖς στρατιώταις εἰσιέναι μέλλουσι παρεκάλεσε τ βασιλέα Γαΐνης. ταύτης γὰ τ πάλαι ἀξιώσεως τὸς στρατιώτας, ἔλεγε σώνδες εἶη. πειθένλος δὲ τ βασιλέως

κὴ

καὶ πρὸ τῆς πόλεως ὑπαντήσαντος, ἐπειδὴ προσκυνήσαντες, τὴν προσηκούσης ἠξιώθησαν παρὰ τοῦ βασιλέως φιλοφροσύνης, δόλος Γαίνα τὸ σωθὲν, πάντες ὁμοῦ τὸν Ρυφῖνον ἀπολαβόντες ἐν μέσῳ, τοῖς ξίφεσι πλήσσουσι· καὶ ὁ μὲν, ἀφῄρητο τῆς δεξιᾶς· ὁ δὲ, τὴν ἑτέραν ἔκοπτεν· ὁ δὲ, τὴν κεφαλὴν τοῦ τραχήλου χωρίσας, ἀπῄει, παιᾶνας ᾀδων ἐπινικίους. ἐς τοσοῦτον δὲ ἐπετώθαζον, ὥστε τὴν χεῖρα παντα χῆ τῆς πόλεως περιάγειν, αἰτεῖν τε ἀργύριον δοῦναι τῷ ἐπλήσῳ τοὺς προσυλχάνοντας.

Ρυφῖνος μὲν οὖν, ἰδίᾳ τε πολλοῖς κακῶν ἀφορήτων ῥυθμὸς αὐτὸς, καὶ τῇ πολιτείᾳ λυμηνάμενος ἁπάσῃ, δίκην ἔξέπεσε τῆς πεπονηρευμένων ἀξίαν. Εὐτρόπιος δὲ, πρὸς πάντα Στελίχωνι συμβήσας τὰ κατὰ τοῦτο βεβουλευμένα, τῆς ἐν τῇ αὐλῇ πραττομένων κύριος ἦν· καὶ τὰ μὲν Ρυφίνου περιουσίαν κατὰ τὸ πλέον ἐσφετερίζετο, καὶ ἑτέροις ἐνδιδοὺς ἐκ ταύτης οἰκειοῦσθαι τὰ ὁπωσοῦν ἄξια τῆς [1] αὐτοῦ κλήσεως νομιζόμενα. τῆς δὲ Ρουφίνου γαμετῆς σὺν τῇ θυγατρὶ τῇ τῆς Χριστιανῶν ἐκκλησίᾳ προσφραμούσης, δέει τοῦ μὴ συναπολέσθαι τῷ ἀνδρὶ, πίστιν δοὺς ὁ Εὐτρόπιος, ἐφῆκεν αὐτὰς εἰς τὴν κατὰ Προσόλυμα πόλιν ἐκπλεῦσαι, πάλαι μὲν οἰκητήριον Ιουδαίων οὖσ᾽, ὑπὸ

tus Imperator, ante urbem eis occurriſſet; ac milites eum venerati, viciſſim à principe perbenigne fuiſſent excepti: data ab Gaine teſſera, ſimul univerſi Rufinum in medio interceptum gladiis feriunt: & hic quidem adimebat ei dextram, ille manum alteram præcidebat; alius capite diſcedebat à cervice revulſo, conſuetas victoriis ovationes accinens. Uſque adeo vero ludibriis interemtum adficiebant, ut & manum ejus ubique per urbem circumgeſtarent, & ab occurrentibus peterent, infatiabili ſtipem darent.

Ac Rufinus quidem, qui compluribus intolerabilium malorum auctor privatim exſtiterat, & univerſæ reipublicæ detrimentum adtulerat, dignas admiſſis facinoribus diris pœnas luit. Eutropius autem, opera Stelichoni navata in omnibus, quæ contra Rufinum ille machinatus fuerat; jam iis quæ agerentur in aula, plena cum poteſtate præerat. Ac Rufini quidem facultates ſibi majori ex parte vindicat, quum aliis quoque conceſſiſſet, ut ex iis ea ſibi ſumerent, quæ poſſideri ab eis poſſe quoquo modo viderentur. Uxori vero filiæque Rufini, ad eccleſiam Chriſtianorum metu confugientibus, ne cum illo perirent, Eutropius fide data permiſit, ut Hieroſolymorum ad urbem navigarent,

1. Scrib. [αὐτῶν.]

quæ olim Judæorum domicilium fuit, ſed ab imperio Conſtantini à Chriſtianis ornari ædificiis cœpit. Heic illæ reliquum vitæ tempus exegerunt. Cæterum Eutropius omnes, qui eſſent alicujus auctoritatis, ſubmovere volens; ne quis alius, præter ipſum, poteſtate Imperatori proximus eſſet: etiam Timaſio, qui à Valentis uſque temporibus dignitatem magiſtri militum habuerat, & pluribus interfuerat bellis, nulla juſta de cauſa inſidias ſtruit. Erat autem hujuſmodi culumnia.

Bargus, oriundus Laodicea, quod oppidum eſt Syriæ, lucanicarum in foro inſtitor, in flagitiis quibuſdam deprehenſus, Laodicea Sardes profugerat: ubi quum talem ſe gereret, qualis erat, malitia nobilitabatur. Hunc Timaſius, qui Sardes venerat, quum facetum videret, ac mirum artificem quibuſvis hominibus, in quos incideret, adſentando facile ſibi concliandis; in familiaritatem admittit, & confeſtim cohorti militum præficit. Nec illo contentus, etiam Conſtantinopolim ſecum abducit. Hoc factum non probantibus iis qui erant in magiſtratu, quod Bargo jam ante propter admiſſa quædam improba facinora fuiſſet interdictum, ne Conſtantinopoli degeret: Eutropius, ho-

δὲ τῆς Κωνσταντίνου βασιλείας, ὑπὸ Χριστιανῶν περιωμίλλω οἰκοδομήμασιν. Ἐκεῖναι μὲν ἦν αὐτόθι τὸ λειπόμενον τῆς βίου διέτειναν χρόνον. Εὐτρόπιος δὲ πάντας, ὧν [1] εἶπε λόγος, ἐκποδὼν καθαρῆσαι βουλόμενος, ὡς αὖ μηδεὶς ἕτερος πλὴν αὐτῆς βασιλεῖ προσδιωσεύη, καὶ ὅτι Τιμασίῳ στρατιωτικῶν ἡγουμένῳ ταγμάτων ἀπὸ [2] τῆς Οὐάλεντος, καὶ πολλῶν μεταχόντι πολέμων, ὁπηνικαῦν ἴσησιν, ἐδεμιᾶς αἰτίας ὑπούσης. ἦν δὲ ἡ συκοφαντία τοιάδε.

Βάργος, ἐκ τῆς ἐν Συρίᾳ Λαοδικείας ὁρμώμενος, ἀνὴρ ὢν ἐπ' ἀγορᾶς ἀσελγὴς, ὅτι που ἁλοὺς ἀποτίμασιν, ἀπὸ τῆς Λαοδικείας εἰς τὰς Σάρδεις ἦλθε φυγάς. εἶτα καὶ κεῖσε φανεὶς οἷος ἦν, ἐπὶ πονηρίᾳ διεβέβοητο. τοῦτον ὁ Τιμάσιος, παῖς Σάρδεσιν ὁπλιμιήσας, σωμύλον ἰδὼν, δεινόν τε κολακείᾳ ῥᾳδίως ὑπαγαγέσθαι τοὺς προσιόντας, ᾠκειώσατό τε, καὶ ἀσελγήμα στρατιωτικὸν τέλος ἔταξεν ἄρχειν· καὶ ἐ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἑαυτῷ συναπήγαγε. καὶ ἐπαινέντων ὧν τῆς ἐν τέλει τὸ γεγονὸς, (ἔτυχε γὰρ πρότερον ὁ Βάργος διά τινα πονηρεύματα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀφετηρίας ὑποκλεισμένος) ὄργανον ὅπ-

1. Sylb. [ὧν λῶ τις λέγοι.]
2. Sub. χρόνων.

πάντων

πόδιον Εὐτρόπιος εἰς τὴν κατὰ Τιμασίου συκοφαντίαν τὸν ἄνδρα τοῦτον εὑρὼν, ἅτε κατήγορον αὐτῷ, γραμμάτια δεικνύντα ψευδῆ, βασιλείας ἐπιθυμίαν ἐπιφέροντα Τιμασίῳ. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς προῃρεῖτο δικαστής· Εὐτρόπιος δὲ παρεδρεύων, ἐπειδὴ καὶ τὴν ἡγεμονίαν πάντων τῶν βασιλικῶν εἶχε κοιτώνων, καὶ πάσης ψήφου κύριος ἦν. πάντων δὲ δυσανασχετούντων, ἐφ' οἷς ἀλλαντοπώλης ἄνθρωπος τὸν ἐν ἀρχαῖς καὶ ἀξίαις λαμπρύναντα τοσαύταις· ἴσως κρίνων, ἀνεχώρει μὲν τῆς κρίσεως ὁ βασιλεύς, ἐπέτρεπε δὲ ταύτην Σατουρίνῳ καὶ Προκοπίῳ. τούτοιν δὲ ὁ μὲν εἷς, εἰς βαθὺ γῆρας ἦν προελθών, καὶ μεγάλαις τετιμημένος ἀξίαις, οὐκ ἔξω δὲ κολακείας, ἀλλ' εἰωθὼς ἐν ταῖς κρίσεσι τὰς τῆς βασιλεῖ φθεγγομένων θεραπεύειν ὁρμάς τε καὶ γνώμας· ὁ δὲ Προκόπιος, τῷ μὲν βασιλέως ἐγεγόνει Οὐάλεντος κηδεστής, σκυθὸς δέ πις ὢν καὶ ἀνάγωγος, ἔν ποιν ἐδόκει τἀληθῆ μὴ παῤῥησίας ἐκφαίνειν. ὥστε ἀμέλει καὶ τότε συνενεχθεὶς εἰς τὴν κατὰ Τιμασίου ψῆφον, τῷ Σατουρίνῳ τοῦτο προσέθηκεν, ὡς οὐκ ἔδει Τιμασίου Βάργον εἶναι κατήγορον, οὐδὲ τὸν τοσαύτας ἀρχαῖς λαμπρύναντα καὶ ἀξίαις, εὐτελῆς ἄνθρωπος καὶ ἀναστυρίδης συκοφαντίαις ἁλῶναι, καὶ (ὅπερ ἦν ἀτοπώτατον) εὐεργέτου ὑπὸ τοῦ παθόντος εὖ, πράγματα πάσχειν. ὤνησε δὲ οὐδὲν ταύτῃ χρησάμενος τῇ παῤῥησίᾳ Προκόπιος·

mine reperto, quo ad ſtruendam Timaſio calumniam uteretur, velut inſtrumento idoneo; ſummittit hunc accuſatorem Timaſio, libellos falſos proferentem, qui adfectati crimen imperii Timaſio impingerent. Imperator, judicis officio fungens, præſidebat; Eutropius adſtans, qui cubiculis auguſtalibus in univerſum præpoſitus eſſet, ferendæ ſententiæ penes ſe poteſtatem habebat. Quum moleſte ferrent omnes, inſtitorem farciminum tot muneribus atque dignitatibus illuſtri viro crimen intentare; princeps relicto judicio, id ipſum Saturnino & Procopio committit. Horum alter, provectioris ætatis erat, magniſque perfunctus honoribus; non tamen adulationis expers, ſed qui conſueſſet in judiciis, eorum qui ſecundum principem ſummam potentiam obtinebant, ſtudiis & animis obſequi. Procopius autem, Valentis Imperatoris ſocer fuerat, homo ferox & intractabilis, qui veritatem in nonnullis profiteri libere videretur: adeo quidem, ut hoc tempore ſententiæ ferendæ contra Timaſium adhibitus, objiceret Saturnino, non debuiſſe Bargum accuſatorem dari Timaſio, nec virum tot geſtis magiſtratibus dignitatibuſque clarum, vilis homuncionis & prorſus impuri calumniis opprimi, & (quod eſſet abſurdiſſimum) bene merito fieri negotium ab eo qui beneficiis adfectus eſſet. Non tamen hac uſus libertate Proco-

pius quidquam profecit; ſed admodum laudata Saturnini ſententia vicit.

Timaſius autem, ad inhabitandam Oaſim damnatus, expellitur; huc eum deducente ſatellitio publico. Is erat locus inſigniter ſterilis, è quo nemo poſſet evadere, qui eo deportaretur. Nam quod aliunde huc euntibus interjectum ſolum occurrit; arenoſum, vaſtum prorſus, & inhabitatum, notitiam pergentibus in Oaſim omnem adimit: tum quod venti veſtigiis arenam ingerant, tum etiam quod nec arbor ulla, nec domicilium ſit, quæ indicium aliquod iter facientibus ad conjecturam relinquere poſſint. Fama tamen ad omnes emanavit, à Syagrio filio Timaſium ereptum fuiſſe; qui ad inquirendum ſe miſſos evaſiſſet, operaque prædonum quorundam patrem rapuiſſet. Sed ſive adeo vera iſtæc erant, ſive per quoſdam Eutropio gratificantes in vulgus ſpargebantur; nemo quidem certe rem accurate cognoſcere potuit, extra quam quod neque Timaſius, neque Syagrius, ex eo tempore conſpecti fuerunt. Bargus vero, qui omnis periculi metu liberaſſet Eutropium, non jam inimicitias Timaſii ſuſpectas amplius habentem, militum cohortis præfectura donatur, ex qua lucrum habere commodum poſſet; majorumque mu-

ἀλλ' ἡ μὲν Σαλουρίνε ψῆφος ἠκράτη, σφόδρα ἐπαινεθεῖσα.

Τιμάσιος δ', τῇ [1] Οάσεως οἰκήσει ζημιωθεὶς, ἀπηλαύνετο, φυλακῆς αὐτὸν δημοσίας παραπεμπούσης. τόπος δ' ἦν ἔτος λυπρότατος, καὶ ἑλεινὸ τ αὐτῷ παρεδίδου μόνων ἀναχωρεῖν ἐνδιδούς. ἥ τε γὰρ ἐν μέσῳ γῆ, ψαμμώδης ἅπασα, καὶ παντάπασιν ἔρημος, καὶ οἰκητὸς ἀφαιρεῖται τ γνώσεως τὰς ἐπὶ τ Οασιν ἀποδημίας, τ ἀνέμων τοῖς ἴχνεσι τ ψάμμον ἐπιφερόντων, καὶ τῷ μήτε φυτὸν μήτε οἴκησιν ἔχειν, γνώρισμα εἰς εἰκασίαν π καταλιπεῖν τοῖς ὁδοιπορῦσι δυνάμενα. φήμη δ' ὅμως εἰς ἅπαντας ἦλθε διὰ Συαγρίου τοῦ παιδὸς ἁρπάζαι Τιμάσιον λέγουσα, ἁλόντος τοὺς ἐσαλμώνας εἰς ἀναζήτησιν αὐτοῦ, καὶ διά τινων ἁρπάζαντος τ πατέρα λῃστῶν. ἀλλ' εἴ τε ἀληθῆ ταῦτα ἦν, εἴτε Εὐτρόπῳ χαριζόμενοι ταῦτα ἐν τῷ πλήθει διέσπειραν, οὐκ ἔγνω τις τὸ σαφὲς, πλὴν ὅπωρ ἔτε Τιμάσιος ἔτε Συάγριος ἐξ ἐκείνε πεφήνασιν. ὁ δ' Βάργος, ὡς ἔξω πάσης ὑποψίας καθασήσας Εὐτρόπιον, ἐκέπ τ Τιμασίε δυσμένειαν ὑφοραθμον, ἠξίετο στρατιωτικοῦ τέλους ἀρχῆς, χρήματα φέρειν αὐτῷ κομιδὰ δυναμένης, καὶ ἀνεχούσῃ μειζόνων ἐλπίσι δωρεῶν βυκολούμενος. ἠγνόει

1. Quo etiam relegatus eſt Neſtorius Theodoſii edicto. *Evagrii lib.* 1. *c.* 7.

γὸ ὡς Εὐτρόπιος, τοιοῦτον αὐτὸν φανέντα περὶ Τιμάσιον τ εὐεργέτην, καὶ περὶ αὐτὸν ὅμοιον φανήσεσθαι προσεδόκησεν. ἐκδημήσαντος γὰρ τ ἀρχῆς ἕνεκα Βάργε, τ τούτῳ συνοικοῦσ γυναῖκα, διά τινας αἰτίας ἀπεχθῶς πρὸς αὐτὸν ἔχους, πείθουσι χαρμάτεῖα [1] προσδῶναι τῷ βασιλεῖ, κατηγορίας φέροντα πλείστας, εἰς τὰ μέγιστά τε τ ἐγκλημάτων τ Βάργον αἰτίσας. ἅτε δ' ἀκηκοὼς Εὐτρόπιος, εὐθὺς ἦγεν εἰς κρίσιν τ ἄνθρωπον, καὶ ἀλόντα παρεδίδου τιμωρίᾳ πρεπούσῃ. μεθ' ἣν ἅπαντες θαυμάζοντες ἅμα καὶ ἀνυμνοῦντες τ τ [2] Ἀδραστείας ὀφθαλμὸν διελέγεσ, ὃν οὐχ οἷόντε τινὰ τῶν ἀσεβηκότων κατὰ π λαθεῖν.

Μεθύων δ ἤδη τῷ πλούτῳ, καὶ ὑπὲρ τὰ νέφη τῇ φαντασίᾳ φέρεσθαι δοκῶν ὁ Εὐτρόπιος, ἐν ἅπασι χαλὸν τοῖς ἔθνεσιν εἶχε τοὺς τὰ περιβόητα πολυπραγμονοῦντας, καὶ ὅπως ἕκαστος ἔχοι τύχης· καὶ οὐδὲ ἦν καθάπαξ ὃ μὴ χρημάτων αὐτῷ κέρ-

nerum ſpe deceptus abiit. Ignorabat enim, Eutropium ſibi de eo, qui talem erga bene meritum Timaſium ſe geſſiſſet, non niſi conſimilem animum erga ſe quoque pollicitum. Quum igitur muneris ſui cauſa Bargus domo profectus eſſet, junctam ei matrimonio mulierem, quæ eſſet infeſto propter cauſas quaſdam in illum animo, libellos quoſdam offerre principi perſuadet; quibus accuſationes plurimæ continerentur, & criminum graviſſimorum Bargus inſimularetur. His auditis, hominem Eutropius confeſtim in jus duci jubet, & convictum merito ſupplicio punit: quo facto, non ceſſabant omnes oculum Adraſtiæ tum admirari, tum celebrare; quem fieri nequeat, ut quiſquam nefaria patrantium ullo modo fallat.

Eutropius autem jam opibus ebrius, ſupraque nubes imaginatione ſua ſe ferri exiſtimans; apud omnes prope nationes habebat, qui curioſe ſcrutarentur, quidquid ageretur, & quæ eſſet cujuſque fortuna. Nec omnino quidquam erat, quod

---

1. Alii [προσδῆναι.]

2. Quæ eadem eſt cum Nemeſi, ubi innuit Ariſtoteles lib. de mundo ſub finem, deum quippe ait vocari Νεμεσιν ἀπὸ τῆς ἴσης διανεμήσεως, Ἀδράστειαν δὲ ἀναποδρασον αἰτίαν ἔχουσαν κατὰ φύσιν. Aliam vero nominis rationem affert Strabo, atque ita dictam ab Adraſto affirmat qui primus ei fanum dicavit, teſtimonio pixus ab Antimachi verſibus petito.

Ἔστι δέ τις Νέμεσις μεγάλη θεὸς ἡ τάδε πάντα
Πρὸς μαχαίρων ἕλκουσιν, βωμὸν δὲ οἱ ἱδρύσαντο πρῶτοι.
Ἄδρηστος, &c.
Ἔνθα τιμήσαντο, καὶ Ἀδράστεια καλέεσθαι.

ei

ei pecuniæ lucrum non ferret. Igitur eum adverſus Abundantium quoque invidia pariter & avaritia concitat. Erat autem Abundantius oriundus è Scythia, Thraciæ parte; qui inde uſque à Gratiani temporibus militaverat, ac ſub Theodoſio maximos honores adeptus, etjam prætor atque conſul deſignatus fuerat. Poſteaquam hunc quoque voluit Eutropius facultates & dignitatem omnem amittere, ſaltem id ſcripto mandat Imperator; & mox aula pellitur Abundantius, oppidum Phœniciæ Sidonem habitare juſſus, ubi reliquum vitæ tempus tranſegit. Quum ergo jam neminẽ Conſtantinopoli prorſus haberet Eutropius, qui eum vel obtueri auderet: ſolum Stelichonem, arbitratu ſuo res occidentis tractantem, animo verſans; quo minus ille Conſtantinopolim accederet, aditum ei præcludere cogitat. Quare principi perſuadet, ut convocato ſenatu, Stelichonem hoſtem imperii, decreto publico, declaret. Quo facto, mox ſibi Gildonem, totius ad Carthaginem pertinentis Africæ ducem, adjungit, & ejus opera provinciam Honorii principis imperio ſubtractam, Arcadianæ ditioni adjicit. Eam rem permoleſte ferenti, nec mediocriter animi dubio Stelichoni, quidam fortuitus ſe caſus obtulit.

δ' ἐπῆγε. ἄγει τοίνυν αὐτὸν καὶ ἐπὶ Ἀβουνδαντίῳ φθόνος τε ὁμοῦ καὶ πλεονεξία. ἦν δὲ Ἀβουνδάντιος ἀπὸ τῆς ἐν τῇ Θράκῃ Σκυθίας, ἐξ ἧς ἤδη Γρατιανοῦ στρατευσάμενος χρόνων, καὶ ὅτι Θεοδοσίου πρῶτα μείζων ἐπιβας, ἤδη δὲ καὶ στρατηγὸς καὶ ὕπατος ἀποδεδειγμένος. ἐπειδὴ καὶ τοῦτον Εὐτρόπιος ἀξιοῦσθαι τῆς οὐσίας τε ὁμοῦ καὶ πάσης τιμῆς ἐκπεσεῖν, ἔγραφε μὲν ταῦτα ὁ βασιλεύς, ἀπηλαύνεται δὲ Ἀβουνδάντιος ἤδη βασιλείων, οἴκησιν τὴν ἐν Φοινίκῃ Σιδῶνα λαχών, καὶ ἐν ταύτῃ τὸν λοιπὸν χρόνον βεβιωκώς. Εὐτρόπιος τοίνυν, ἐν μὲν τῇ Κωνσταντινουπόλει παντάπασιν ἔχων οὐδένα τὸν ἀντιβλέπειν τολμῶντα. μόνον δὲ Στελίχωνα τὸν κατὰ τὴν ἑσπέραν κινεῖσθαι φρονήματος, καὶ γοῦν ἔχων, ἀνέχειν αὐτὸν διενοεῖτο τοῦ ὅπως Κωνσταντινούπολιν ἄφιξιν. ἀναπείθει δὴ τὸν βασιλέα, τέως συναγαγόντα τὴν γερουσίαν, κοινῷ δόγματι, τὸν βασιλείας πολέμιον αὐτὸν προσειπεῖν. ὃ δὴ γενομένου, [1] Γιλδῶνα παραχρῆμα πάσης ἔχοντα τὴν ὑπὸ Καρχηδόνα Λιβύης τὴν ἡγεμονίαν οἰκειωσάμενος, ἀφίστησι διὰ τοῦτο τὴν χώραν τῆς Ὁνωρίου βασιλείας, καὶ τῇ Ἀρκαδίου προσέθηκεν. ὅπερ τοῦτῳ δυχεραίνοντι καὶ λίαν ἀπορουμένῳ Στελίχωνι, συμφορᾶς τὸ ἀπὸ τῆς τύχης αὐτόματον. ἀ-

1. Scrib. [Γιλδῶνα.]

δελφὸν

ἀδελφὸν γὰρ ἔχων ὁ Γιλδων, ᾧ ὄνομα Μασκέλδηλος ἦν[a], καὶ τούτῳ διὰ βαρβαρικὴν μανίαν ἐπιβουλεύσας, ἀναλήκασεν εἰς τὴν Ἰταλίαν ὡς Στελίχωνα πλεῦσαι, καὶ ὅσα παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ πέπονθεν ἐξειπεῖν. ὁ δὲ, δωρεαῖς ἀδρας αὐτῷ παραδοὺς, καὶ πλοῖα χορηγήσας ἀρκοῦντα, πολεμήσοντα πρὸς Γιλδωνι ἀπέπεμψε· ἔνθα διαπεύσαντα τὸν ἀδελφὸν ἱκανῶς, καὶ ἀπαρασκεύῳ μὲν τῷ στρατῷ ἐπιπεσόντα, μάχης καρτερᾶς γενομένης, τοσοῦτον ἐκράτησεν, ὥστε Γιλδωνα τὸν βίον ἀπολιπεῖν ἀναγξάμενον. τοῦτο γὰρ εἵλετο μᾶλλον, ἢ ὑπὸ τοῖς πολεμίοις γενέσθαι. Καὶ ὁ μὲν Γιλδωνος ἀδελφὸς, ἀποδοὺς τῇ Ὁνωρίου βασιλείᾳ Λιβύην, εἰς Ἰταλίαν ἐπανῆκε νενικηκώς. Στελίχων δὲ, νεμεσήσας ὅτι τῷ καλοῦ θώματι, θεραπεύειν ὅμως προσεποιεῖτο, χρηστὰς ὑποφαίνων ἐλπίδας. ἐπεὶ δὲ προῖόν ὅτι τι προάστειον, ὅτι ποταμοῦ γεφύρας ἐγγύτατο, μετὰ τῶν ἀμφ' αὐτὸν εἵπετο καὶ ὁ Μασκέλδηλος αὐτῷ, σωθῆναι πρὸς τούτου δεδομένον αὐτοῖς οἱ δορυφόροι πληρώντες, ὠθοῦσι κατὰ τοῦ ποταμοῦ. καὶ ὁ μὲν Στελίχων ἐγέλα, τὸ δὲ ξεῦμα συναρπάσ, ἀποπνίγει τὸν ἄνθρωπον.

Quippe quum Gildo fratrem, quem habebat nomine Maſceldelum, furore quodam Barbarico adpeteret inſidiis; ad eam hunc neceſſitatem redegit, ut in Italiam ad Stelichonem navigaret, quæque perpeſſus à fratre fuiſſet, eidem exponeret. Is amplis illi copiis traditis, ſuppeditatoque navium idoneo numero, bellum adverſus Gildonem geſturum, ablegat. Poſteaquam ad eum locum perveniſſet, ubi commorari fratrem inaudiverat, atque in illum imparatum cum exercitu irruiſſet: acri prœlio commiſſo, uſque adeo victor exſtitit, ut Gildo ſibi mortem, laqueo fracta gula, conſciſceret. Hoc enim perpeti maluit, quam in hoſtium poteſtatem venire. Gildonis vero frater, Africa Honorii regno reſtituta, victor in Italiam reverſus eſt, cui Stelicho licet ob rem bene geſtam invideret, tamen bonas ſpes faciens, colere ſe hominem ſimulat. Quum autem aliquando quoddam ad ſuburbanum prodiret, & in pontem fluminis perveniſſet, atque illum cum aliis Maſceldelus quoque comitaretur: ſatellites, ab eo dato ſibi ſigno ſatisfacientes, hominem in flumen detrudunt. Ibi Stelicho ridere; Maſceldelus, fluminis abreptus impetu, ſuffocari.

Ἐντεῦθεν ἡ μὲν Εὐτροπίου δυσμένεια καὶ Στελίχωνος ἀνεκαλύπτετο,

Hinc jam inimicitiæ Stelichonis & Eutropii in apertum

---

a. Alii Mazeſcelem & Maſcelzelem ut, *Diaconus.*

erum-

τὸς ὑπ' αὐτῷ τεταγμένους Βαρβάρους, ὅπως τούτῳ τε τ Κωνσταντινουπόλεως ἐξορμήσας ἐχώρει. ὁ δὲ λαβὼν τοὺς Βαρβάρους, ὧν τ ἡγεμονίαν εἶχεν, ἅπαντα ἐπήει τὰ ἐν μέσῳ, φόνου μὲ ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν, ἢ παιδίων, καὶ ἀπεχόμενος, τὰ δ' ἐν ποσὶ λαΐζόμενος ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τοσοῦτο πλῆθος συνήγαγε οἰκείων καὶ ἀλλοτρίων ἀνθρώπων, ὥστε εἰς ἔσχατον κινδύνου τ Ἀσίαν ἅπασαν ἀπαγαγεῖν. ἦν τε γὰρ Λυδία πάσης ἐνεπέπλητο ταραχῆς, πάντων (ὡς εἰπεῖν) ὅσα τὰ θαλάσσια φυγόντων, καὶ ἅμα τοῖς ὀφετέροις ἅπασιν ὅσα τὰς νήσους ἢ ἄλλοθί που πλεόντων· καὶ ἡ πάραλος δὲ Ἀσία τ κίνδυνον ὅσον οὔπω θεωρήσειν ἐπισκόμενον αὐτῇ προσεδόκα. ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτα τῷ βασιλέως συνηγέλθη, λόγον μὲ ἔδοξε τ κοινῆς ἐποιεῖτο συμφορᾶς, (οὐδὲ γὰρ οἷός τε ἦν συνιδεῖν τὸ πρακτέον, ἑκάστως αὐόητος ὤν) Εὐτροπίῳ δ τιὰ πᾶσαν ἔδωκε τ βασιλείας οἰκονομίαν. ὁ δὲ, Γαΐνᾳ αἱρεῖται καὶ Λέοντα στρατηγός· τ μὲ, εἰς τ Ἀσίαν ἐκπέμψων, ἐπιβοησόμενον τοῖς καθέχουσι ταύτην Βαρβάροις, ἢ ἄλλως μᾶλλον ἀνθρώποις· Γαΐνᾳ δὲ, διὰ τ Θρᾴκης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου στενῶν, ἀπαντήσοντα τοῖς πολεμίοις, εἰ μὴ τοῖς τόποις ἐκείνοις ἐνοχλοῦντας θεάσαιτο.

Λέων μὲν οὖν, ὁ τοῖς κατὰ τιὰ Ἀσίαν συμβεβηκόσι βοηθῆσαι ταχθείς, πρώτης μὲν ἀπὸ ἡσυχίας μετεφάνη

ut militantes ſub ſe Barbaros inſpiceret; eoque nomine Conſtantinopoli digreſſus abit. Quumque Barbaros ſecum ſumſiſſet, quorum dux erat, quidquid eſſet in itinere medio ſitum, invadit: nec virorum, aut mulierum, aut puerorum cædibus abſtinens, & obvia quæque diripiens, perexiguo tempore tantam coegit multitudinem calonum, aliarumque vilium perſonarum, ut Aſiam totam in extremum diſcrimen adduceret. Nam & plena tumultus Lydia penitus erat, omnibus (prope dixerim) ad loca maritima confugientibus, & cum ſuis univerſis ad inſulas, aliove navigantibus: & Aſia, mari finitima, periculum jam imminens, quantum alias unquam, ſe conſpecturam verebatur. Hæc ubi nuntiata principi fuiſſent, nullam ille publicæ calamitatis rationem habere (nec enim perſpicere poterat, quid agendum eſſet, extreme ſtolidus homo) ſed Eutropio totam adminiſtrationem imperii tradere. Is & Gainem, & Leonem duces deligit; hunc ablegaturus in Aſiam, ut obtinentes eam Barbaros, vel alioqui promiſcue collectitios, adoriretur: Gainem per Thraciam & Helleſponti dimiſſurus anguſtias, hoſtibus ibidem occurſurum, ſi & iſtæc loca vexari ab eis conſpexiſſet.

Ac Leo ſane, qui rebus Aſiaticis opem ferre juſſus fuit, nulla prorſus imperatoria virtute

præditus erat, nec alia dote quapiam, quæ ad hanc fortunam eum provehere mereretur; uno excepto, quod Eutropio familiaris esset. Gaines in Thraciam mittebatur, quo minus per Hellespontum Tribigildi milites transjicerent, prohibiturus; ac navali quoque prœlio cum eis congressurus, si quidem usus ita poscceret. In hunc modum ordinati duces, eo copias abducunt, quo sortitus quisque fuerat. Gaines, iis ad animum revocatis, de quibus inter ipsum & Tribigildum convenerat; quodque jam tempus adpetiisset, quo cœptum exsequi conatum deberet: Tribigildo, suas ut copias ad Helespontum duceret, imperat. Enimvero si quæ contra rempublicam mente conceperat, occultasset; ac pacate cum Barbaris suis, Constantinopoli fuisset egressus: omnino successurum erat ei quod ceperat consilium, Asiaque tota fuisset occupata; nec quo minus ea perdita, simul & oriens periret, quidquam erat omnino quod prohiberet. Sed quando adhuc urbes illas imperio Romano fortuna salvas esse volebat, à natura Barbaris insito calore furoreque Gaines abreptus, Constantinopoli discedit, universa propemodum belli potestate accepta. Quumque vix Heracleam perveniisset Tribigildo quid agendum esset, significat. Ille vero minime versus Hellespontum progredi statuit; veritus ne in constitutas

στρατηγικῆς, οὐδ' ὅτῳ πνὸς ἀξίᾳ πρὸς τοῦτο τύχης αὐτὸν ἀγαγεῖν, πλὴν ὅτι πρὸς Εὐτρόπιον εἶχεν οἰκείως. Γαϊνης δὴ, τὸ ὅπῃ Θρᾴκιον ἐστέλλετο, κωλύσων πλὴν οὐ Ἑλλησπόντου πρὸς ἅμα Τριβιγίλδῳ διάβασιν, ναυμαχήσων τε αὐτοῖς, εἰ μὴ τοῦτο γένοιτο χρεία. ταύτῃ διαταχθέντες οἱ στρατηγοὶ, τὰς δυνάμεις ἀπῆγον, ὅπῃ ἕκαστος ἔλαχε. Γαϊνης δὴ, ἃ συνέκειτο πρὸς Τριβίγιλδον αὐτῷ, λαβὼν κατὰ νοῦν, καὶ ὡς ἐνέσκηκεν ὁ καιρὸς, ἀναπλασάμενος κρυφίων τὴν ἐξόδου, ὅπῃ τὸν Ἑλλήσποντον ἄγειν Τριβιγίλδῳ τὴν στρατιὰν ἐκέλευεν. εἰ μὲν ἦν ἄφρων κατὰ τῆς πολιτείας ἐπαμυνόμενος, καὶ ἡσυχῇ μὲν τὸν αὐτῷ Βαρβάρων τὴν Κωνσταντινουπόλεως ἔτυχεν ἐξορμήσας, πάντως ἂν ἐξέβαινεν αὐτῷ τὸ βεβουλευμένον εἰς τέλος, καὶ ἅτε Ἀσία πᾶσα κατειλημμένη, καὶ συναπολέσθαι ταύτῃ τὴν ἐφ' ἁπᾶσιν ἐδύνατο ἂν τὸ κωλύον. ἀλλ' ἐπειδὴ τῇ Ῥωμαίων ἐπικρατείᾳ φυλάττεσθαι τὰς πόλεις ἐβούλετο τέως ἡ τύχη, Γαϊνης μὲν τῇ παρούσῃ φύσει ἁρμῷ καὶ μανιώδει τοῖς Βαρβάροις ἐξενεχθεὶς, ἀπεχώρει τὴν Κωνσταντινουπόλεως, ὅλως (ὡς εἰπεῖν) πλὴν ἐξουσίαν τοῦ πολέμου παραλαβών. αὖπω δὲ χεδὸν εἰς πλὴν Ἡράκλειαν ἀφιγμένῳ, τῷ Τριβιγίλδῳ τὸ παρηκλέον ἐσήμαινεν. ὁ δὲ, ὅπῃ τὸν Ἑλλήσποντον οὐκ ἔγνω χωρεῖν, δείσας τὸ μὴ παρελθεῖν τὰς αὐτόθι καθεσταμένας δυνάμεις· πᾶσαν δὲ καταστρεφάμε-

νος

νῶν τὴν Φρυγίαν, προσέβαλε τῇ Πισίδαις· καὶ κωλύματος οὐδενὸς προσθεὶς, ἀπήλθε πάντα πορθῶν.

Τούτων δὲ ἀπαγγελλομένων ὁ μὲν Γαΐνης, οὐδένα τῶν πολεμουμένων ἐποιεῖτο λόγον, οἷα δὴ χθὲς καὶ πρῴην ἔχων, [1] ὅσα πρὸς αὐτὸν Τριβιγίλδῳ συνέκειτο. Λέων δ', τοῖς περὶ τὸν Ἑλλήσποντον [2] διέτριβε τόποις, οὔτε συμπεσεῖν ἐς μάχην Τριβιγίλδῳ θαρρῶν, καὶ ἅμα δεδιέναι φάσκων, μήποτε δι' ἑτέρας οὐδὲ μέρος τι τῶν στρατιᾶς ἐκπέμψας Τριβίγιλδος, τὰ περὶ τὸν Ἑλλήσποντον λάθῃ χωρία καταστρεψάμενος. συνέβαινε πίνειν, ὥστε οὐδενὸς ἐμποδίου τῷ Τριβιγίλδῳ, πᾶσι μὲν καθαιρεῖσθαι ἀλίσκεσθαι πόλιν, ἀναιρεῖσθαι τε πάντας τοὺς οἰκήτορας ἅμα τοῖς στρατιώταις, Βάρβαρον δὲ σύμμαχον Ρωμαίων εἶναι οὐδένα. τοῖς γὰρ ὁμοφύλοις ἐν ταῖς συμβολαῖς ἀναμιγνύμενοι, καὶ τῶν Ρωμαίοις ἐπικούρων ἐχώρουν.

Ὁ δὲ Γαΐνης, ἐπὶ τοῖς Ρωμαίων ἄχθεσθαι δοκῶν συμφοραῖς, θαυμάζειν προσεποιεῖτο τὰ Τριβιγίλδου στρατηγήματα, καὶ ἀνταγώνιστον ἔλεγεν εἶναι φρονήσει, καὶ ἀξύνετον μᾶλλον ἢ δυνάμει πλεονεκτοῦντα. Διαβὰς δὲ εἰς τὴν Ασίαν, ἐπῆξεν μὲν οὐδενὶ, προῆλθε δὲ πρὸ τῆς πό-

istic copias incideret: sed vastata penitus Phrygia, Pisidas adortus est; nec ullum expertus impedimentum, cuncta populatus abiit.

Quæ res quum nuntiarentur, nullam Gaines illorum qui bello premebantur, rationem habere; memor eorum, de quibus ipsi cum Tribigildo convenisset. Interim Leo, sitis ad Hellespontum locis immoratur, qui nec prœlio congredi cum Tribigildo auderet; simulque vereri se diceret, ne forte Tribigildus per aliam viam parte quadam copiarum emissa, ex improviso agros ad Hellespontum depopularetur. Quapropter accidit ut nulla re Tribigildum impediente, quævis oppida per vim caperentur: omnes illorum incolæ, cum ipsis militibus, interficerentur; nemo denique Barbarus à Romanorum partibus staret. Nam ad suæ nationis homines in ipsis semet adgregando conflictibus, adversus Romanorum subditos pedem inferebant.

Gaines autem, qui Romanorum calamitates indigno videretur animo ferre, mirari se Tribigildi strategemata simulat; quem prudentia diceret insuperabilem, & sagacitate potius, quam viribus hostem vincere. Quum transjecisset in Asiam, neminem adgreditur;

---

1. Supra vero [ὰ συνέκειτο πρὸς Τριβίγιλδον αὐτῷ]
2. Sylb. [ἐνδιέτριβε.]

ſed urbium & agrorum excidio neglecto, tantumque ſubſequens hoſtem, & quodam modo ſpectator eorum quæ gererentur; Tribigildi progreſſum in orientem exſpectat, clam copias ad eum mittens, auxilio futuras ad ea quæ moliretur; necdum ſua de rebus inſtitutis patefacta ſententia. Quod ſi Tribigildus Phrygiam ingreſſus, non Piſidiam verſus, ſed in Lydiam protinus contendiſſet: nihil fuiſſet impedimento; quo minus ea nullo labore per vim capta, ſimul & Ionia periiſſet: unde navigiis tranſvectus in inſulas, comparata claſſe, quantam quidem vellet, univerſum percurriſſet orientem, & nullis idoneis copiis reſiſtentibus, ad Ægyptum uſque cuncta diripuiſſet. At enim quod hæc ad animum ei non accidiſſent, copiaſque ducere ſtatuiſſet in Pamphyliam, finitimam Piſidis: in itinera multum impedita, & equitatui prorſus inacceſſa, incidit. Quum nullus eis obſiſteret exercitus, Valentinus quidam, Selgæ municeps, quod Pamphyliæ oppidulum eſt, in colle ſitum; homo mediocriter eruditus, & rei bellicæ non omnino rudis, mancipiorum & agricolarum multitudine collecta, quotquot erant exerciti pugnis adverſus vicinos prædones continuis, in colles conſtituit, iis imminentes locis, per quæ tranſeundum erat:

λεων καὶ τ' χώρας ἀπώλειαν, ἐπακολυθῶν μόνον· καὶ τὰ γινόμενα βέβαιον πινὰ θεωρῶν, ἐκαραδόκῃ τὴν ὅπῃ τὴν ἐφαν τῶ Τειβιγίλδω διάβασιν, ἐκπέμπων μὲ αὐτῷ λάθρα δυνάμεις, συνεπιλαμβανομένας οἷς ἐπεχείρῃ, μήπω ὢ τ' ἑαυτῶ φανὲ τὰ πεφάσματα γνώμην ὑπιδείξας. εἰ μὲ ἦν ἐπιγνῶν ὅπῃ τ' Φρυγίαν ὁ Τειβίγιλδος, μὴ τὴν ὅπῃ Πισιδίαν, ἀλλ' εὐθὺς ὅπῃ Λυδίαν ἐχώρησεν, ὐδὲν αὖ ἐκώλυσε, ταύτης ἀκονιτὶ καλακράτω αἱρεθείσης, συναπολέσθαι καὶ τ' Ιωνίαν αὐτῇ· κρίνειθεν αὐτὸν ὅπῃ τὰς νήσους σκάφεσι λαβὼν τὰ, καὶ ναυτικὸν ὅσον ἐβούλετο ποεισάμενον, ἅπασαν τ' τ' ἐφαν διαδραμεῖν, καὶ μέχρις Αἰγύπτυ πάντα λῃσάσθαι, μηδεμιᾶς ἀξιομάχυ δυνάμεως ὔσης· ἐπὶ ὢ ταῦτα μὲ καὶ ἔλαβε χρὴ νοεῖν, ἔγνω δὲ τῇ Παμφυλίᾳ Πισίδας ὁμορέσῃ τὰς δυνάμις ἐπαγαγεῖν, ὁδοῖς μὴ ἐπυχε[1] δυσεμβάτοις, καὶ ἱππασίᾳ παντάπασιν ἀπροσίτοις. στρατοπέδυ ὢ ἀδενὸς ἐναντιυμένυ, Οὐάλεντῖνος τὶς τὴν Σέλγην οἰκῶν, (πολίχνη δ' αὕτη Παμφυλίας ὄζιν, ὅπῃ λόφυ κειμένη) παιδείας μετρίως ἠμμένος, καὶ πείρας καὶ ἔξω τυχόντων πολεμικῆς, συναγαγὼν οἰκετῶν πλῆθος καὶ γεωργῶν, ἵ πρὸς τὰς γειτνιώντας λῃστὰς συνέχοι μάχαις γεγυμνασμένυς, εἰς τὰς ὑ-

1. Loco compoſiti [ἐπίτυχε.]

ψηλο-

ὑφειμένους τῆς παρόδου ἔσεσθαι λόφους, ὡς αὖ διαφθείροντες ἅπαντας τοὺς διὰ τῆς ὁδοῦ πορευομένους, αὐτοὶ μὴ φαίνοιντο, κἂν εἰ ἡμέρας ὕσης οἱ ἐναντίοι ἀφικνοῖντο. τῷ δὲ Τειβιγίλδῳ διὰ τῆς ὁμαλεστέρας ὁδοῦ, μετὰ τῆς σὺν αὐτῷ βαρβάρων, ὅτε τὰ κάτω μέρη τῆς Παμφυλίας ἐλάσαντος, ἐλθόντες ἐπὶ νυκτὸς ὕσης εἰς τοὺς ὑποκειμένους τῇ Σέλγῃ τόπους, ἐβάλλοντο σφενδόναις οἱ βάρβαροι συνεχέσιν, ἀφιεμένων πέτρων χειροπλήθων, καὶ ἔτι μειζόνων· ἦν γὰρ ἐξ ὑπερδεξίων ἑαδία καὶ ἡ τῶν ἀνδροτέρων ἄφεσις λίθων. ἀπορυγὴς δὲ καὶ ὕσης, (ἦν γὰρ κατὰ μὲν τὸ ἕτερον τῆς ὁδοῦ μέρος, λίμνη βαθεῖα καὶ τέλματα· κατὰ δὲ τὸ ἕτερον, ἀνοδος στενὴ, δυοῖν μόλις ἀνδράσι πάροδον ἐνδιδοῦσα· κυκλοειδὴ δὲ τὴν ἄνοδον ἔφη, οἱ ὁπλῖται κοχλίαν, τῇ δόσει τοῦ ζώου παρεμφερῶς. τοῦτον ἐφύλαττε τὸν τόπον Φλωρέντιός τις, συμμάχους ἔχων εἰς τὸ κωλῦσαι τοὺς πειρωμένους ἀφικνεῖσθαι ἀφικομένους) ἐν τούτοις ἀπειλημμένοι τοῖς τόποις οἱ βάρβαροι, καὶ τῷ πλήθει καὶ μεγέθει τῶν λίθων βοηθούμενοι, κατὰ τὸ πολὺ διεφθείροντο μέρος. καλασσενομένων γὰρ αὐτῶν, οἱ λίθοι πίπτοντες, ἐ διημάρτανον φόνου. πολλῆς τοίνυν ἐχόσης αὐτοὺς ἀπορίας, οἱ μὲν πλείους, εἰς τὸ λίμνιον ἑαυτοὺς μετὰ τῶν ἵππων ἀφῆκαν, καὶ τὸν ἀπὸ τῆς πέτρας φεύγοντες θανάτον, ἐν τοῖς τέλμασι διεφθάρησαν. Τειβιγίλδος δὲ, ἅμα

ut adſpicientes univerſos iter iſtac faciunt, ipſi prorſus à nemine conſpicerentur, licet hoſtes interdiu tranſirent. Poſteaquam Tribigildus itinere magis plano ad inferiora Pamphyliæ loca cum Barbaris ſuis adequitaſſet, ac noctu ad ſubjecta Selgæ loca perveniſſet: continuis Barbari fundarum ictibus petebantur, excuſſis ejus magnitudinis lapidibus, qui manus implerent, atque etiam majoribus. Quippe de locis ſuperioribus etiam lapidum paulo majorum jactus facilis erat. Quum autem nullum eſſet effugium (nam ex altera viæ parte ſtagnum profundum & paludes erant; ex altera quidam artus adſcenſus, qui tranſitum vix duobus viris præbebat. Et adſcenſum hunc, qui erat orbicularis, ob ſimilitudinem animalis, incolæ cochleam vocant. Hunc vero locum Florentius quidam cum præſidio tenebat, quum tot militiæ ſocios ſecum haberet, quot quidem ad impediendos eos, qui tranſire conarentur, ſufficerent, intercepti locis hiſce Barbari, & copia magnitudineque ſaxorum obruti, majori ex parte peribant. Nam quod in anguſtum cogerentur, decidentes in eos lapides aberrare non poterant, quin aliquos occiderent. Itaque conſilii vehementer inopes, in ſtagnum ſe complures una cum equis demiſerunt; dumque mortem vitant, quæ à taxis immineret, in paludibus exſtincti

ſunt.

ſunt. Tribigildus autem, cum trecentis conſcenſa cochlea, maximaque pecunia corrupto Florentio, cum militibus præſidiariis, tranſitum redimit: eoque modo quum evaſiſſet, reliquos omnes funditus deleri paſſus eſt. Ratus hac ratione Tribigildus eo ſe liberatum periculo, quod Valentinus ipſi creaverat; in alia prioribus non minora præceps actus eſt. Nam. univerſi propemodum oppidorum incolæ, correptis armis obviis, eum cum trecentis illis fugæ ſociis, intra Melanem & Eurymedontem amnes concluſerunt: quorum alter ſupra Sidam labitur, alter Aſpendum interfluit. In arctum coactus, & quid ageret, neſciens; ſuos ad Gainem mittit. Is permoleſte quidem ferens ea, quæ accidiſſent; quod tamen nec dum animi ſui de rebellione ſententiam aperiret, Leonem, ſecundum ab ſe ducem mittit, qui Pamphyliis opem ferret, & cum Valentino Tribigildi copias adoriretur, nec amnes ab eis tranſiri permitteret. Leo quamvis natura vecors, & omni luxuriæ deditus; tamen quod imperatum erat, facit. Gaines autem veritus ne forte dum Tribigildus ab omni parte oppugnatur, qui pares adverſariis copias non haberet, ad internecionem deleretur: Barbaro-

τειακοσίοις ἀναβας ὅπι τ κοχλίαν, κ χρήμασιν ὅπ πλείσοις τὸν Φλωρέντιον κ τὰς συ αὐτῷ φύλακας ὑπηγδων, ὠνεῖται τὴν πάροδον· κ τάτῳ τῇ τρόπῳ ἀφυγών, τὰς λοιπὰς ἅπαντας ἀνειδέν ἀρδίως ἀπολωμένους. τῶτον δ' τ τρόπον οἰηθεὶς ὁ Τριβίγιλδος τ ἐπαχθέντα παρὰ Οὐαλεντίνου κίνδυνον αὐτῷ ἀφηρῆσθαι, [1] τὴν πρότερον κ ἐλάττοσι καθίσαλο κινδυνώδεις ἐπιπελής. ἅπαντες γδ (ὡς εἰπεῖν) οἱ τὴν πόλεων οἰκήτορες, τοῖς βαρβαρικοῖς ἐξοπλισάμενοι, συνέκλῃσ αὐτὸν ἅμα τοῖς συμφυγοῦσι τριακοσίοις, ἐν μέσῳ τῷ Μέλανθ ποταμῷ κ τ Εὐρυμέδοντος· ὧν ὁ μὲ, ἐπέκεινα ἀφαλαίνῃ τ Σίδης· ὁ ὅ, ἀφέξει τῇ Ασπένδῳ. ξενοχωρήσαντ δὲ, κ ἀπορῶν ὅ τι πραξῃ, πρὸς τ Γαῖνλα διεπεισθήλο. ὁ ὅ, δυσχεραίνων ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν, ὅπως δὲ ἦν εἶχε περὶ τὴν ἐπανάστασιν γνώμην ἐμφαίνων, Λέοντα τ ὑποστρατηγοῦντα, βοηθήσοντα τοῖς κτ Παμφυλίαν ἐξέπεμπεν, ὁπλιτικὸν τοῖς ἀμφὶ Τριβίγιλδον ἅμα Οὐαλεντίνῳ, κ ἃ συγχωρήσοντα τὰς ποταμὰς ἀφλαίνειν. ὁ ὅ, αὐθαδ ὢν φύσει κ τυφῇ πάσῃ τ βίον ἐκδεδωκώς, ὅμως ἐποίῃ τὸ κελευόμενον. ὁ ὅ Γαῖνης, δεδιὼς μήποτε παραχόδεν ὁ Τριβίγιλδος πολιορκήμενος, κ ἔχων ἀξιόμαχον δύναμιν, ἀρδίως ἀπόλοιλο, τὴν συνόντων αὐτῷ

[1] Paginâ ſequente legitur τῶν πρώτερον.

Βαρ-

Βαρβάρων λόχους ἄλλους ἔπεμπε τοῖς Ρωμαϊκοῖς στρατοπέδοις, ὅπως αὐτὰ τε κατὰ βραχὺ διαφθείροιντο, καὶ Τριβιγίλδῳ φυγῆς ἐπιχωρία δοθείη. συνέπιπτον τοίνυν οἱ ἅμα Γαΐνᾳ δεδομένοι Λέοντι πρὸς βοήθειαν Βαρβάροι, Ρωμαίων [1] καὶ πανταχόθεν· καὶ τὴν μὲν χώραν ἐλυμαίνοντο, τοὺς δὲ στρατιώτας ἀνῄρουν· καὶ οὐκ ἀνῆκαν ἅπαντα ὀλοθρεύοντες, ἕως ὅτε τὸν Λέοντι σὺν αὐτῷ τῷ στρατηγῷ καταδαπάνῃ δυνάμει, καὶ πᾶσαν (ὡς εἰπεῖν) τὴν χώραν ἔρημον πεποιήκασιν ὥστε καὶ τὸ τῷ Γαΐνᾳ σπουδαζόμενον εἰς ἔργον ἐκβῆναι. διαφυγὼν γὰρ ἐκ τῆς Παμφυλίας ὁ Τειβιγίλδος, χαλεπωτέρας τῶν προτέρων ἐν Φρυγίᾳ πόλεσιν ἐπέθηκε συμφοράς. ὁ δὲ Γαΐνας, ἐξαίρων εἰς ὕψος τὰ τότε τῷ βασιλεῖ κατορθώματα, τοσοῦτον ἐνέδηκεν αὐτῷ φόβον τῇ γερουσίᾳ καὶ τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν ἅπασιν, ὥστε καὶ τοῖς καθ' Ελλήσποντον αὐτὸν ἐπιλαύσεσθαι τόποις, καὶ ὅσον οὐδέπω πάντα ἄνω καὶ κάτω ποιήσειν, εἰ μὴ τὰ σπουδαζόμενα τῷ πολεμίῳ τὸν θεὸν τὸν βασιλέως ἀξιωθείη προνοίας.

Ταῦτα δὲ ὁ Γαΐνας ἐμηχανᾶτο, λανθάνειν τε αὐτὸν ἐθέλων ὅπως ἐφρόνει, καὶ διὰ τῆς εἰς Τειβιγίλδον ἀναφερομένων τοῖς αὐτῷ κατὰ νοῦν ἔσειν ἔργον ὀπιθεῖναι βαλόμενος. ἀ-

rum, quos ſecum habebat, cohortes alias ſuper alias in caſtra Romana mittit, ut ea paulatim abſumerentur, & commodum Tribigildus fugiendi ſpatium conſequeretur. Itaque Barbari, quos Leoni Gaines in auxilium miſerat, in quotvis Romanos irruunt, regionem depopulantur, milites interficiunt; nec omnia deſinunt invadere, donec exercitum Leonis cum ipſo duce prorſus abſumſiſſent, totamque propemodum regionem vaſtam & deſertam reddidiſſent. Quo factum ut, quod ſtudioſe Gaines expetebat, reapſe contingeret. Quippe quum è Pamphylia Tribigildus evaſiſſet, graviores, quam antea, calamitates Phrygiæ civitatibus intulit. Gaines autem mirifice principi facinora Tribigildi extollere, tantumque metum illius Senatui pariter & aulicis univerſis injicere; ut etiam venturum ad Helleſpontum diceret, tantumque non ſurſum deorſum acturum omnia, ni princeps hoſtis poſtulata reſpicere dignatus eſſet.

Hæc autem arte Gaines agebat, qui principem ignorare vellet animi ſententiam; & per ea, quæ in Tribigildum conferrentur, animi ſui cogitata perficere cuperet. Non e-

1. Monet Sylb. καὶ à Pal. cod. abeſſe, cujus loco videtur illi rectius particulam τῷ ſubſtituere.

nim

nim tantopere contemtus urebat hominem, quantum Eutropius ad ſummum jam potentiæ faſtigium elatus: adeo quidem, ut etiam inter conſules deſignaretur, & conſulatus adpellationem diutius retineret, & patriciorum denique dignitatem adeptus eſſet. Hæc maxime Gainem ad invadendam rempublicam permoverunt. Quam ad rem quum animo jam paratus eſſet, prius Eutropio mortem moliri ſtatuit. Itaque quum adhuc in Phrygia degeret, mittit ad Imperatorem qui diceret; ſe jam propter inſignem Tribigildi bellicis in rebus ſolertiam animum deſpondiſſe, nec cæteroqui furorem hujus ſuſtineri poſſe, vel Aſiam ab urgentibus eam periculis liberari; niſi poſtulatis ejus adſentiri princeps animum induxiſſet. Poſtulata vero hæc erant: ut malorum omnium maximus auctor Eutropius ſibi dederetur, in quem ipſe ſtatueret, quidquid vellet.

His auditis Arcadius, & arceſſit Eutropium, & abrogata dignitate dimittit. Eutropius ſe curſu Chriſtianorum ad eccleſiam confert, quæ ab illo jus aſyli habebat. Quia vero Gaines inſtabat, Tribigildum aliter de ſuo quidquam remiſſurum impetu negans, niſi de medio tolleretur Eutropius: etiπέπνευε γὰρ αὐτὸν ἐ τὸ παροῶδαι τοσοῦτον, ὅσον Εὐτρόπιος εἰς ἀκρότατον ἦκων ἤδε δυνάμεως, ὥστε καὶ εἰς ὑπάτους ἀναρρηθῆναι, καὶ τῷ χρόνῳ φέρεσθαι τ τότε πρωτοκλείαν, καὶ τιμηθῆναι τῇ τῶν πατρικίων ἀξίᾳ. ταῦτα μάλιστα τ Γαΐνλιν ἐκίνησεν εἰς τὴν τῶν κοινῶν ἐπανάστασιν. ἀθρασυνόμενος δὲ τῇ γνώμῃ πρὸς τοῦτο, πρότερον Εὐτροπίῳ δανάτου ἔγνω βουλεῦσαι· καὶ κατὰ τὴν Φρυγίαν ἔτι διατρίβων, ἐκπέμπει πρὸς βασιλέα, λέγων ὡς ἀπειρήκοι τῇ θείᾳ τὰ πολέμια Τειβιγίλδου δεινότητι, καὶ μὴ ὡς οἴόντε φέρειν τὴν τότε μανίαν, ἢδὲ τὴν Ασίαν τῶν ὀπισθεμένων αὐτῇ κινδύνων ἐλευθερωθῆναι, πλὴν εἰ μὴ τ αἰτήσεσιν αὐτοῦ [1] βασιλεὺς ἐνδοῦναι πεισθείη. τὰ δὲ τῶν αἰτήσεων ἦν, τὸν τῶν πάντων κακῶν αἴτιώτατον Εὐτρόπιον ἐκδοθῆναί οἱ πρὸς τὸ ποιεῖσθαι εἰς αὐτὸν ὅ τι βέλοιτο.

Ταῦτα ὁ βασιλεὺς Αρκάδιος ἀκηκοὼς, ἅμα τε εἰσκλεῖ τ Εὐτρόπιον, καὶ τ ἀξίας ἀπαλύσας ἀφῆκεν. ὁ δὲ, δρομαῖος ὅτι τ τῶν Χριστιανῶν ἐχώρησεν ἐκκλησίαν, ἔχεται ἐξ ἐκείνης τοῦ ἀσύλου. ἐπεὶ δὲ πολὺς ἦν ὁ Γαΐνης, καὶ μὴ ὥσειν λέγων τ Τριβίγιλδον, εἰ μὴ Εὐτρό-

1. Mallet Sylb. præfigi articulum, licet tamen fateatur ab Apollonio Grammatico id notari, nempe *vocem*. [βασιλεὺς] ſi *de præſenti rege* ſermo inſtituatur, *proprii nominis* naturam induere.

πος ἐκποδὼν ἡμῖν, καὶ ἐξ ἐκείνου τὸ ἐπὶ τοῦ ἀσύλου τῆς ἐκκλησιῶν τεθέντα νόμον, ἐξαρπάσαντες αὐτὸν, εἰς τὴν Κύπρον ἐκπέμπουσιν, ὑπὸ φυλακὴν ἀκριβῆ καθιστάντες. ὀπισθομένου δὲ Γαΐνου, καὶ πρὸς τὴν ἀναίρεσιν αὐτῷ τὸν Ἀρκάδιον συμπαραινοῦντος, σοφιζόμενοι τὸν ὅρκον οἱ τὰ τοῦ βασιλέως ἀμφιδέντες, ὃν ἔπυχεν Εὐτρόπιος εἰληφὼς ὑπὲρ τοῦ ἐκκλησίας ἐξειλκύσθη, μελετῆσαι μὲν ἐκ τοῦ Κύπρε ποιοῦνται· ὥστε δὲ ὑπομισοῦντες, ὅτε καθ' ὁδὸν Κωνσταντινούπολιν αὐτῷ θανάσιμον μὴ ἐπάγειν, εἰς Χαλκηδόνα πέμψαντες, ἀποσφάττουσιν. Εὐτρόπιῳ μὲν οὖν ἡ τύχη κατ' ἀμφότερα παραλόγως ἐχρήσατο, τοσοῦτον ὕψος ἄρασα τοσοῦτον, ὅσον οὐδεὶς εἰς πώποτε τῆς εὐνύχων ἀνεβιβάσθη, θανάτου τε ἐπαγαγοῦσα διὰ τὸ μῖσος, ὃ πρὸς αὐτὸν οἱ τῆς πολιτείας πολεμοῦντες ἔλεγον ἔχειν.

Ὁ δὲ Γαΐνης, ἤδη πᾶσιν ὢν προδήλως ὡς εἰς νεωτερισμὸν φέρηται, λανθάνειν ὅμως ἐνόμιζε. καὶ Τριβιγίλδα γνώμης κύριος ὤν, οἷα καὶ δυνάμει προέχων καὶ ἀξιώσει, τὸ τούτου πρόσωπον ὑποδυόμενος, σπονδὰς πρὸς τὸν βασιλέα ποιεῖται· καὶ ὅρκους ὑποσχὼν καὶ λαβών, διὰ Φρυγίας αὖθις ἐπὶ καὶ Λυδίας. ἐφέπεται δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Τριβίγιλδος, διὰ τῆς ἄνω Λυδίας ἄγων τοὺς ὑπ' αὐτὸν τεταγμένους, ὥστε μηδὲ θεάσασθαι τὰς Σάρδεις, ἣ τῆς Λυδίας ἐστὶ μητρόπολις. ἐπεὶ δὲ εἰς Θυάτειρα

am contra legem, qua jus aſyli ſancitum eſt eccleſiis, hominem inde abreptum in Cyprum relegant, accuratæ cuſtodiæ traditum. Urgente vero Gaine, & ad cædem ejus Arcadium impellente: tandem illi, qui res Imperatoris adminiſtrabant, jusjurandum Eutropio præſtitum, quum extraheretur ex eccleſia, per cavillationem eludentes eum è Cypro revocant: quaſique juraſſent, non ſe morte multaturos ipſum, dum Conſtantinopoli eſſet, Chalcedonem miſſum interficiunt. Et Eutropio quidem in utramque partem inſolito fortuna modo quodam eſt uſa. Nam & tantum ad culmen eum evexit, quantum nullus eunuchorum unquam adtigit: & neci dedit, propter odium, quo ſe illum perſequi hoſtes reipubliæ dicerent.

Cæterum Gaines, quem jam manifeſto conſtaret univerſis ad res novas tendere, tamen id clam adhuc eſſe putabat. Quumque ſua in poteſtate Tribigildi animum haberet, quod potentia pariter & auctoritate præſtaret: perſonam ejus gerens, pacem cum principe facit; ac præſtitis ultro citroque ſacramentis, per Phrygiam Lydiamque revertitur. Eum Tribigildus à tergo ſequitur, milites ſuos per Lydiam ſuperiorem ita ducens, ut Sardes ne quidem intueretur, quæ Lydiæ metropolis eſt. Poſteaquam ad ur-

bem Thyatira ſe conjunxiſſent, Tribigildum pœnitebat, Sardes ab ſe non fuiſſe datas excidio, qui urbem, ab omni deſtitutam auxilio, perfacile capere potuiſſet. Itaque cum Gaine reverti ſtatuit, & urbem vi expugnare. Hoc decretum reapſe fuerant exſequuturi, niſi delapſa ingens pluvia terram inundaſſet, fluminaque tantopere auxiſſet, ut tranſiri non poſſent, quo factum, ut hic ipſorum interrumperetur impetus. Diviſo hinc itinere copias ductitant; Gaines in Bithyniam; alter, verſus Helleſpontum: rebus omnibus, quæ ſemet offerrent, Barbarorum comitantium direptioni conceſſis. Poſteaquam ille Chalcedonem pervenerat, hic Lampſaco finitima tenebat; extremo in periculo tum Conſtantinopolis, tum ipſum Romanum imperium verſabatur. Gaines poſtulare, ut ſe princeps ipſe conveniret. Nec enim ſe cum alio quoquam, præter ipſum, colloquuturum. Quum princeps in hoc quoque fuiſſet adſenſus, coitum eſt in quodam ante Chalcedonem loco, ubi Euphemiæ religioſæ martyris ædes exſtructa ſtabat; quæ propter cultum Chriſto præſtitum honore adſicitur. Placuit, Gainem & Tribigildum ex Aſia in Europam tranſvehi, eiſque ad

συνέμιξαν ἀγήλοις, μετέμελε τῷ Τριβιγίλδῳ τὰς Σάρδεις ἀπροσδήτους ἀφέντι· ἑᾴδιον ὂν ἦν πόλιν ἑλεῖν, πάσης ἔρημον βοηθείας. ἀναστρέφειν ἦν ἔγνω σὺν τῷ Γαΐνῃ, καὶ τὴν πόλιν κραταιρατῷ ἑλεῖν· καὶ εἰς ἔργον αὐτοῖς ἡ γνώμη προῆλθεν, εἰ μὴ ὑδρώδης ὄμβρος ἐξαίσιος, καὶ τὴν τῷ ὑγρῷ ὀπιλύσας, καὶ τοὺς ποταμοὺς κλασήσας ἀπόρους, ταύτῃ [1] αὐτῷ ἐνέκοψε τὴν ὁρμήν. διῳδυμοι δὲ τὴν ὁδὸν, ἦγον τὰς δυνάμεις· ὁ μὲν Γαΐνης, ἐπὶ τὴν Βιθυνίαν, ἄτερος δὲ, ἐπὶ τὴν Ἑλλήσποντον, τὰ ἐν ποσὶ πάντα τοῖς ἑπομένοις ὄχλοις βαρβάροις ἐκδόντες εἰς ἁρπαγήν. ὡς δὲ ὁ μὲν τὴν Χαλκηδόνα κατέλαβεν, ὁ δὲ τὰ περὶ τὴν Λάμψακον εἶχε, τὴν μὲν Κωνσταντινούπολιν, καὶ αὐτὴν τὴν Ρωμαίων ἐπικράτειαν, ἐξαίφνης περιῆλθε κίνδυνος. ὁ δὲ Γαΐνης, αὐτὸν ἤτει τὸν βασιλέα πρὸς ἑαυτὸν ἥκειν· ὡς γὰρ ἂν ἑτέρῳ παρὰ τοῦτον τινὶ διαλέξασθαι. καὶ πρὸς τοῦτο δὴ τοῦ βασιλέως ἐνδόντος, ἐγίνετο μὲν ἡ σύνοδος ἔν τινι πρὸ τῆς Χαλκηδόνος τόπῳ, καθ' ὃν [2] ὁσίας Εὐφημίας μάρτυρίον ᾠκοδόμητο, τιμῆς διὰ τὴν περὶ τὸν Χριστὸν θρησκείαν ἀξιωθείσης. ἐδόκει τε τὸν Γαΐναν καὶ Τριβίγιλδον ἀπὸ τῆς Ασίας ἐπὶ τὴν Εὐρώπην

1. Rectius [αὐτοῖς] *de utroque enim ſermo eſt.*

2. Ex Chriſtianorum ſententiâ hæc Zoſimus, neque enim *pii* nomen tam prolixè largiri ſolet cuivis Chriſtiano. Quantum ad *Euphemiam*, videſis apud Evagrium lib. 2. c. 3. templi deſcriptionem, reliquias, miracula, & id genus cætera. Hoc in templo celebratum fuit ſub Marciano concilium Chalcedonenſe.

περαι-

θραιωδῶσι, κομίζομένους ἐκδότους ἐπὶ θανάτῳ τοὺς ἐξέχοντας τοῦ παλατίου ἄνδρας. ἦσαν δὲ οὗτοι Αὐρηλιανὸς, ὁ τὸ ὕπατον ἔχων ἐν ἐκείνῳ τῷ ἔτει πρῶτος· καὶ Σατορνῖνος, ἐναριθμηθεὶς ἤδη τοῖς ὑπάτοις· καὶ Ἰωάννης ἐπὶ τούτοις, τὰ ἀπόῤῥητα πάντα τοῦ βασιλέως πεπιστευμένος· ὃν ἔλεγον οἱ πολλοὶ καὶ τοῦ Ἀρκαδίου παιδὸς εἶναι πατέρα.

Ὁ μὲν δὴ βασιλεὺς καὶ ταύτῃ αὐτοῦ τὴν τυραννικὴν αἴτησιν ἀπεπλήρου. Γαΐνης δὲ, τοὺς ἄνδρας θεασάμενος, καὶ τὸ ξίφος αὐτοῖς ἄχρι ψαύσαι μόνον τοῦ σώματος, ὅπηδεῖς, ἠρκέσθη τούτοις ζημιῶσαι φυγῇ. θραιωδεῖς δὲ ὅπη τὴν Θρᾴκιν, ἀκολουθῆσαί οἱ Τειβιγίλδῳ κελεύσας· ἀπέλιπε τὴν Ἀσίαν, ἀναπνεύσασάν πως, καὶ τῶν θεισαίων ἀπαλλαγεῖσαν κινδύνων. ἐν δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει διῳκίζεων, τοὺς μὲν ὑφ' αὐτῷ τεταγμένους στρατιώτας, σήμασι διαχρῆσθαι διέσπειρεν, ὥστε καὶ αὐτῷ τὴν ἐν τῇ αὐλῇ δορυφόρων γυμνῶσαι τὴν πόλιν· τοῖς δὲ Βαρβάροις ἐδίδου λάθρα συνθήματα, παραγγυῶν, ἐπειδὰν ἴδωσιν ἐξιόντα τῆς πόλεως, ὅπηδεῖν αὐτῷ θᾶττον, καὶ ἀπὸ τῶν στρατιωτῶν ὕστερα βοηθείας ἐρήμῳ, καὶ τὴν πᾶσαν ὁπλιτείαν αὐτῷ θεῖναι.

Ταῦτα τοῖς ὑφ' αὐτὸν ὁπλίσας πρᾶξαι Βαρβάροις, ἐξῄει τῆς πόλεως, μαλακῶς ἔχειν εἰπὼν αὐτῷ τὸ σῶμα τοῖς ἐν τῷ πολέμῳ πόνοις, δεῖσθαί τε ἀναπαύσεως· ἧς οὐκ ἂν τύχοι, μὴ παραδοὺς ἑαυτὸν φροντίσιν οὐκ ἐχούσῃ θορτem viros in republica eminentiſſimos dedi. Hi erant, Aurelianus, qui ejus anni conſulatum gerebat; & Saturninus conſularis, & præter hos Joannes, cui princeps omnia ſua arcana crediderat, & quem plerique perhibebant ejus filii, quem Arcadius habebat, patrem eſſe.

Huic quoque poſtulato princeps, licet tyrannico, ſatisfacit. Quumque viros illos Gaines accepiſſet, eiſque gladium admoviſſet; eatenus tamen; ut cutem tantummodo ſtringeret, ſatis habuit, eos exſilio duntaxat pœnas luere. Quum tranſjeciſſet in Thraciam, juſſo ſe ſubſequi Tribigildo; Aſiam reliquit, reſpirantem aliquo modo, periculiſque circumſtantibus liberatam. Conſtantinopoli degens, conſtitutos ſuis ſub ſignis milites, alios alio diſperſit: adeo quidem, ut ipſis etiam prætorianis ſatellitibus urbem nudaret. Barbaros vero clam datis ſignis hortatur, ut ubi milites egreſſos urbe conſpexiſſent; confeſtim eam militum ope deſtitutam, invaderent; & poteſtatem univerſam ſibi traderent.

Hæc mandata de iis, quæ fieri vellet, quum Barbaris ſuis dediſſet, ex urbe proficiſcitur; quod ex belli laboribus ægrum ſibi corpus eſſe diceret, ac requietis indigere: qua frui non poſſet, ni ſe vitæ curis ſolutæ

tradidiſſet. Quapropter relictis in urbe Barbaris, qui militum prætorianorum numerum longe ſuperabant; quoddam in ſuburbanum ſecedit, quadraginta ſtadiis ab urbe remotum: unde urbis invadendæ occaſionem exſpectat, ubi primum hærentes in ea Barbari, ceu convenerat, impetum in illam feciſſent. In hac ſpe Gaines erat: ac, niſi Barbarico fervore impulſus, idoneum tempus anticipaſſet, nihil fuiſſet impedimento, quo minus urbem Barbari ſuam in poteſtatem redegiſſent. Jam vero, quum non exſpectato ſigno, ſuos ad murum adduxiſſet; territi cuſtodes, exclamant. Quumque tumultus in omnibus exſtitiſſet, mulierum ploratus audiri, cum ejulatu promiſcuo, velut urbe jam capta; donec concurſu facto, cuncti ſe contra Barbaros, qui erant in urbe conjunxiſſent. Poſteaquam hos gladiis, lapidibus, & quibuſvis in manus oblatis armis interfeciſſent; in muros curſu redeunt, & una cum præſidiariis tela in militem Gainis emittentes, re quavis obvia, quo minus in urbem irrumperent, avertunt.

In hunc modum urbe periculo liberatâ, intercepti ab urbanis Barbari, numero plures quam ſeptem millia, Chriſti-

ἀξιοῦ, καταλιπὼν ὅμως ἐν τῇ πόλει Βαρβάρους, πολλῷ τῷ μέζῳ τὸ ἀριθμὸν ὑπαιρούσας τὸ ὅπλ φυλακὴν τῆς αὐλῆς τεταγμένων, εἰς τι προάστειον ἀνεχώρει, τεσσαράκοντα σταδίοις τῆς πόλεως διεστὼς, αὐτόθεν προσδεχόμενος ὁπηνίκα δεῖ, τὸ ἐν ταύτῃ Βαρβάρων καὶ τὰ συγκείμενα προέσεσθαι ἐπιθυμῶν. ἀλλ' ἐν ταύτοις ὢν ὁ Γαΐνης τῆς ἐλπίσι· καὶ εἰ μὴ θερμότητι φερόμενος Βαρβαρικῇ, τὸ ἀρμόδιον χρόνον προκατέλαβεν, ὃν ἂν ἐκώλυσεν ὅπλ τοῖς Βαρβάροις ψυχὰς τὴν πόλιν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀναμείνας τὸ σύνθημα, τῷ τείχει προσήλασε, καταπλαγέντες οἱ φύλακες, ἀνεβόησαν. θορύβου δὲ πᾶσιν ἐγγιγνομένου, θρήνου ἐξηκούετο γυναικῶν· οἱμωγὴ δὲ ἦν παμμιγὴς, ὡς ἤδη τὸ πόλεως ἐχομένης· ἕως συνδραμόντες ἅπαντες, καὶ τὸ ἐν τῇ πόλει Βαρβάρων συνέσπασαν· τούτους τε ἀνελόντες ξίφεσί τε καὶ λίθοις, καὶ πᾶσι τοῖς εἰς χεῖρας ἐλθοῦσιν, ὅπλ τὸ τεῖχος ἀνέδραμον. ἅμα δὲ τοῖς φύλαξι τὰς ἀμφὶ τὸ Γαΐνου ἀκοντίζοντες, παντὶ τῷ προσπίπτοντι τῆς ὅπλ τὴν πόλιν ὁρμῆς ἀνεκαίπ.

Ἀλλὰ τῆς πόλεως ζόπῳ τοιῷδε τὸν κίνδυνον ἀφυγόσης, οἱ Βάρβαροι [1] τῆς ἔνδον ἀπειλημμένοι [2] πλεῖ ἢ ἑπτακισχίλιοι, τὸ τῶ Χριστι-

1. Deſideratur aliqua præpoſitio [ὑπὸ] vel [παρὰ] ut Sylburg. videtur.

2. Idem cenſet legendum [πλείους] quod etiam expreſſit interpres, etiamſi nihil obſtet, *quod videam*, quominus retineri poſſit [πλὴν] eodem quo apud Ariſtophanem ſenſu occurrit in Platone οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν ἐγὼ.

ἐγὼν

ανῶν ἐκκλησίαν, ἣ πλησίον ὂν τῶ βασιλείων, κατέλαβον, [1] ταύτης τὸ ἄσυλον αὐτοῖς ὂν τῇ σωτηρίᾳ ἐπιποιούμενοι· ὃς ὁ βασιλεὺς καὶ ταῦτα ἀμφιβόλως παρεκελεύετο, μηδὲ ἀφεῖσθαι τὸν τόπον αὐτοῖς εἰς ἀποφυγὴν τῆς κατ' αὐτῶν ἐτόλμησε δίκης. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτα ἐκέλευεν· ἐδεδίεσαν δὲ ἅπτεσθαι τῶν χειρῶν ἐπαγαγεῖν, καὶ τῶν ἀσύλων αὐτοὺς ἐξελκύσαι, δείσαντες τὸ πρὸς αὐτοσχεδίου ὑπ' αὐτῶν πειραθῆναι. ἐδόκει τοίνυν, τῆς καθημένης τῆς βαπέζης τὸ λεγομένου δυσιαστηρίου στέγην γυμνωθεῖσαν, ἐνδοῦναι τοῖς εἰς τοῦτο τεταγμένοις, καὶ ξύλα πεπυρωμένα κατ' αὐτῶν ἀφεῖναι, καὶ τοῦτο συνεχέστερον ποιοῦσιν, ἅρδην ἅπαντας καταφλέξαι. καὶ τοῦτο γεγενημένον, τοὺς μὲν Βαρβάρους ἀνεῖλεν· ἔδοξε δὲ παρὰ τοῖς σφόδρα χριστιανίζουσι, μέγα μῶσος ἐν μέσῃ πεπολιμῶσθαι τῇ πόλει.

anorum ecclesiam, palatio proximam, occuparunt; asylum hoc saluti suæ tuendæ quærentes. Eos Imperator hoc ipso in loco jubet interfici; quem eis ad evitandam facinorum admissorum justissimam pœnam non satis idoneum esse vellet. Hæc præcipiente principe, nemo tamen eis inferre manum audebat, & ex asylis ipsos extrahere; quod vererentur, ne Barbari defensionem pararent. Quapropter visum est demoliri tectum, quod mensæ sacrarii (sic enim vocant) impositum est: ut, quibus hoc datum esset negotii, ligna in eos accensa dejicerent, idque continuo factitantes, ad internecionem omnes exurerent. Hoc ubi factum fuisset, Barbari quidem interempti sunt; sed visum est iis, qui valde christianissabant, magnum in urbe media piaculum esse commissum.

Γαΐνης μὲν δὴ, τῆς ἔτι μείζονος ἐγχειρήσεως ἀσφαλεῖς, ἤδη φανερῶς καὶ τῆς πολιτείας ἀνεῤῥίπτει πόλεμον· ὅπερ δὲ τοῖς ἐν Θρᾴκῃ χωρίοις, τὰς μὲν πόλεις ἐφρούρει καὶ τείχεσι περιφραγμένας, καὶ τοῦ ἀρχόντων καὶ οἰκητόρων ἔχουσας φυλακήν· ἤδη γὰρ ἐκ τῶν περιλειφθέντων ἐφόδων, οὐκ ἀμελέτητοι πολέμων γεγο-

Gaines, quum ausu longe gravissimo excidisset, aperte jam bellum adversus rempublicam concitat. Et Thraciæ quidem agros adortus, muris oppida munita, magistratuum & incolarum præsidio teneri videbat. Nam ex superiorum temporum incursionibus ad bella condocefacti, totis viribus

1. Codex Pal. [ταύτῃ] *hac pactâ* constructione magis commodâ.

2. Gothorum erat hæc ecclesia quam noster incensam refert, uti & Socrates *lib. 6. Eccl. hist. c. 6.* apud quem videsis quo modo liberata sit Constantinopolis, in extremum jam discrimen adducta, nisi angelorum multitudo, armatorum præ se speciem ferens, tartaris terrorem injecisset nihil tale suspicantibus.

ad

ad prœliandum erumpebant. Itaque Gaines, qui nihil præter gramen extra muros relictum cerneret, quod omnes adhibita cura varios fructus, & jumenta, & omnis generis penum coegissent: Thracia relicta, in Cherronesum contendere statuit, & per Hellesponti angustias in Asiam recurrere. Dum hoc ille molitur, communi suffragio princeps atque senatus bello contra Gainem gerendo Fraiutum ducem deligunt; natione quidem illum Barbarum, sed cætera Græcum, non indole duntaxat & moribus, verumetiam instituto animi, & numinum cultu. Huic ergo multis jam præturis illustri, quique totum orientem, inde à Cilicia usque ad Phœnicen ac Palæstinam, à latronum lue repurgaverat, exercitus tradunt, quibus acceptis, Gaini se Fraiutus opponit, Barbarorum transjectionem in Asiam per Hellespontum impediens. Interea vero, dum Gaines ad prœlium se parat; Fraiutus ferre non potuit, ut otiosi milites essent; sed continuis eos exercitiis instruxit. Adeo denique jam milites exercitationibus confirmaverat, ut ignavia desidiaque superiorum temporum deposita, permoleste ferrent, Gainem bello gerendo cunctari.

γότες, παντὶ δένει πρὸς τὸ πολεμεῖν ὥρμηλο. ὁ γὰ Γαΐνης, ὡδὲν ἕτερον ἔξω τειχῶν ὠφελελειμμένον θεώμενος, πλὴν πόαν, (ἐμέλησε γὰρ ἅπασι συλλομίσαι καρπόν τε παντοίων, καὶ ζῶα καὶ παντοίαν ἀποσκευὴν) ἔγνω τὴν Θρᾴκην ἀπολιπὼν, διαμεῖν ὅπη τὴν Χερρόνησον, καὶ εἰς τὴν Ασίαν παλινδρομῆσαι διὰ τῶν τῶν Ελλησπόντου στενῶν. ὄντος δὲ ἐν τούτοις αὐτῶν, κοινῇ ψήφῳ βασιλεύς τε καὶ ἡ γερουσία στρατηγὸν ὅπλων τῷ κατὰ Γαΐνου αἱροῦνται πολέμῳ τὸν Φραΐστον, ἄνδρα Βάρβαρον μὲν τὸ γένος, Ελληνα δὲ ἀνῶς ἀπὸ τρόπων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ προαιρέσει καὶ τῇ περὶ τὰ θεῖα θρησκείᾳ. τοῦτον τοίνυν, ἤδη πολλαῖς ἀφορμαῖς στρατηγίαις, καὶ τὴν ἑῴαν ἅπασαν, ἀπὸ Κιλικίας ἄχρι Φοινίκης καὶ Παλαιστίνης, τῶν ἀπὸ τῆς λῃστῶν λύμης ἐλευθερώσαντα, ἔδοξε δεδώκασι τὰς δυνάμεις. ὁ δὲ, ταύτας λαβὼν, αὐτικα διίστα τῷ Γαΐνῃ, τὴν διὰ τῶν Ελλησπόντου κωλύων τὴν Βαρβάρων ἐπὶ τὴν Ασίαν διάβασιν. παρασκευαζομένου δὲ Γαΐνου πρὸς μάχην, ἀργόντων καὶ ἡνιόχων τὴν στρατιωτῶν ὁ Φραΐστος, διὰ μελέτης συνεχέσιν ἐξήσκει, καὶ ὅπη τοσοῦτον τοῖς γυμνασίοις ἐπέρρωσεν, ὥστε αὐτὶ τῆς πρὸ τούτου ῥᾳθυμίας τε καὶ ἀμελείας, ἐφ' οἷς ὁ Γαΐνης μέλλειν ἐδόκει πρὸς τὸν πόλεμον, δυσχεραίνειν.

---

1. Apud Socratem audit Φραΐστος, Γότθος μὲν αὐτὸς τὸ γένει, μεγάλη δὲ εὐνοίᾳ τῇ πρὸς τοὺς Ρωμαίους χρησάμενος. *sæpius citato.*

Φραΐστ-

Φραΐτος μὲν ἦν κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐν τούτοις ὢν, νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν τό τε στρατόπεδον τὸ οἰκεῖον ἐπισκοπῶν, καὶ τὰς τῶν ἐναντίων ἀποσκοπὰς ἐξ ἐπιβολῆς ποιούμενος. ἐπεμελεῖτο δὲ καὶ τῆς ναυτικῆς. πλοῖα γὰρ ἦν αὐτῷ πρὸς ναυμαχίαν ἀρκοῦντα. Λίβυρνα ταῦτα καλεῖται, ἀπό τινος πόλεως ἐν Ἰταλίᾳ κειμένης ὀνομασθέντα, καθ' ἣν ἐξ ἀρχῆς τούτων τῶν πλοίων τὸ εἶδος ἐναυπηγήθη. δοκοῦσι δέ πως τὰ πλοῖα ταῦτα ταχυναυτεῖν πεντηκοντόρων ἔχ ἧττον, καὶ πολὺ τῶν τριηρικῶν ἐλαττώματα, πλείοσιν ἔτεσι τῆς τούτων ἐκλιπούσης δημιουργίας· εἰ μὴ Πολύβιος ὁ συγγραφεὺς ἐκπέφευγέ πως ἔδοξε τῶν ἑξηρικῶν πλοίων τὰ μέτρα, οἷς φαίνονται πολλάκις [1] κεχρῆσθαι Ῥωμαῖοι καὶ Καρχηδόνιοι πολεμήσαντες πρὸς ἀλλήλους. ὁ δὲ Γάϊνης, βιασάμενος διὰ τοῦ μακροῦ τείχους ὅτε τινὰ Χερρόνησον εἴσοδον, ἐξέταινε τὸν βαρβαρικὸν, ἅτε πᾶσι τοῖς Θρᾳκίοις ὄφρᾶν, τινὰ αὐτοπαρατείνοντ τοῖς ἀπὸ Πάριος, μέχρι Λαμψάκου καὶ Ἀβύδου, καὶ τῶν ποιούντων τινὰ στενὰ θαλάσσαν τόπων. Ὁ μὲν οὖν Ῥωμαίων στρατηγὸς, τὰ ναυσὶ περιπλεῖ τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν χωρία, νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν τὰ ἐγχειρήματα τῶν βαρβάρων ἀποσκοπῶν. ὁ δὲ Γάϊνης, ἀποικίαν τῶν ἐπιτηδείων ἀπὸ τῆς πεζῆς

His rebus in Aſia Fraiutus intentus erat, quum interdiu noctuque tum ſua perluſtraret caſtra, tum ſpeculando conatus hoſtiles exploraret. Claſſem quoque non negligebat. Quippe navium habebat eum numerum, qui committendo navali prœlio ſufficeret. Eas Liburnas vocant, ab oppido quodam in Italia ſito ſic nominatas; quo in oppido naves ad eam formam initio fabricatæ fuerunt. Videntur autem hæ naves non minus eſſe veloces, quam illæ ſint, quæ quinquaginta remis aguntur, ſed multum à triremibus ſuperari; ac longo jam tempore confici deſierunt. Quamquam ſcriptor hiſtoriæ Polybius hexericarum quoque navium rationes expoſuit; quibus ſæpe Romani & Carthaginienſes, quum inter ſe bella gererent, uſi fuiſſe videntur. Cæterum Gaines, vi per longum murum in Cherroneſum patefacto aditu, Barbaros propter univerſum Thaciæ litus illud eminentius conſtituit, quod ex adverſo ſemet extendit & objicit incipientibus à Pario locis, ad Lampſacum, & Abydum, & ad illa uſque loca, quæ mare iſtuc anguſtum efficiunt. Dux militum Romanorum, navibus hæc Aſiatica loca circumvectus, interdiu noctuque Barbarorum conatus ſpeculatur. Gaines autem, pro-

1. Monet Sylb. abeſſe hanc vocem à M. S. libris, loco tamen movendam non cenſeo cum in impreſſis habeatur, eamque imprimis retinendam ſuadeat loci ſenſus.

pter

pter inopiam commeatus, moram longiorem moleſte ferens, tignis è ſilva in Cherroneſo cæſis, & inter ſe peraccurate compactis, ac redditis ad homines & equos vehendos idoneis; milites una cum equis impoſuit, & fluxu ſecundo ferri permiſit. Nam neque remis dirigi poterant, nec alio quo modo gubernatorum artem admittebant; quod arte nulla, ſed Barbarica tantum ſolertia, opere tumultuario facta fuiſſent. Interim Gaines in littore ſubſiſtens, omnino ſe nunc victoria potiturum ſperabat; quaſi nullo modo pares ſuis hoc prœlio Romani ſe præſtituri eſſent. Hoc ſagax ille dux Romanorum non ignorabat; ſed conjectura de conatu ipſius facta, jubet, ut naves à terra paulum proveherentur. Quum autem Barbarorum rates agi videret, quo fluctus eas impelleret; ipſe primus occurrentem in prima ſerie ratem invadit. Quumque navim aheneo roſtro munitam haberet, rebus omnibus ſuperior irruit; ſimulque ratem adverſam propellens, & telis emiſſis vectores petens, una cum ipſis eam viris demergit. Intuiti vero ducem cæterarum navium vectores, & factum ejus imitati, telis adverſos con-

δυσαναχετῆς, ἐκ τ χῆ Χερρόνησον ὕλης ξύλα τεμών, κὴ ταῦτα συλλολλήσας μήλοις πρὸς πᾶς ἀκεί-βειαν, ὁπτηδειά τε πρὸς ὑποδοχὴν ἀνδρῶν τε κὴ ἵππων ἀποτελέσας, ἐνεβίβασε τούτοις μ῀ τῆς ἵππων τὸς ἄνδρας, κὴ ἀφῆκε φέρεσθαι χῆ ῥοῆ· ὅτε γὸ κώπαις ἰθύνεσθαι οἷά τε ἦν, ὅτε μήτως κυβερνητῆς ἀνέχεσθαι τέχνης, σὺ ὑδεμιᾷ τέχνῃ, Βαρβαρικῇ δὲ ὀπυοίᾳ χειρωθέντα. μείνας δὲ αὐτὸς ὀλὶ τ χέρσε, κοινωνήσειν ὅσον ὐδέπω τ νίκης ἤλπισεν, ὡς ὐδαμῶ τ Ρωμαίων αὐτοῖς ἀξιομάχων φανησομένων. τοῦτο ὠ ἔλαθε τὸν τὸ στρατηγὸ τῆς Ρωμαίων ἀγχίνοιαν· ἀλλὰ τὸ ἐγχειρούμενον τεκμηράμενος, βραχὺ τῆς γῆς ποιεῖ προχωρεῖν τὰς ναῦς. ὡς δὲ εἶδε τὰς τῆς Βαρβάρων χελώνας πρὸς τὸ τῷ ῥεύματι δοκῶν φερομένας, αὐτὸς πρότερον ἐπεφέρετο τῷ χῆ προφθάσαι τάξιν ἀπαλήπτῳ ξύλῳ. πλοῖον δὲ χαλκέμβολον ἔχων, ὑπερδεξιῶν ἐπίεσε κὴ ὠδῶν ἅμα, κὴ βυθῶν ἀφέσει τὸς ἐμπλέοντας βαλὼν, αὐτανδρον καθαδύσει. θεασάμενοι δὲ τ στρατηγὸν οἱ τῆς ἄλλων νεῶν ὀπιδάται, κὴ μιμησάμενοι, τὰς μὲ [1] κατεκέντησε, τὰς δὲ, τῆς ξύλων [2] ἐκπεσόντων, εἰ-

1. Rectius fortaſſe leg. [κατεκέντισαν.]

2. Magis congrue [ἐκπεσόντας] ut ad vectores ipſos referatur, neque enim veriſimile eſt excidiſſe ligna, quæ noſter compacta fuiſſe refert πρὸς πᾶσαν ἀκρίβειαν, *ut ſupra.*

χῆ

χεῖν ἡ θάλασσα, μηδενὸς (ὡς εἰπεῖν) ἀλεφυγεῖν τὸ θανάσιμον δυνηθέντος. ὅτι τούτῳ βαρυνόμενος ὁ Γαΐνης τῷ ἐλαττώματι, καὶ ὑπερῶν ὅτι τοσούτων συμμάχων ἀποβαλὼν, ὀλίγον ἀναχωρήσας τῆς ἐν Χερρονήσῳ τόπων, ὅτι τὸ ἔξω Θράκης ἀπέτρεχε. Φραΐυτος δὲ, διώκειν τέως καὶ ἔγνω φεύγοντα τὸν Γαΐνην, ἀλλὰ χώραν τὴν δυναμιν ἀνήμβανεν, τῷ δεδομένῳ αὐτῷ καὶ τύχης ἀρκούμενος παυσάμενος. πάντων δὲ (ὡς εἰπεῖν) αἰτίας ὑπαιρόντων Φραΐύτῳ, ὅτι διῶξαι φεύγοντα Γαΐνην καὶ ἠθέλησε, φερομένῳ δὲ ὡς ὁμοφύλων αὐτῷ τὸν Γαΐνη καὶ τῆς ἅμα τούτῳ ἀλεφυγόντων, ἑαυτὸν συνεπισάμενος, ἐπανῆλθε πρὸς τὸν βασιλέα, μέγα φρονῶν ὅτι τῇ νίκῃ, καὶ μὴ παρρησίας τοῖς παρ' αὐτοῦ τιμωμένοις τούτων ἀναπεδείς. ἔδει γὰρ ἠκούσθη, καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέως ἀκούοντος, ὁμολογεῖν, ὅπ σέβοιτο καὶ τιμῴη θεὸς κατὰ πάτρια, καὶ καὶ ἀνέξεται καὶ τοῦτο τοῖς ἀπὸ τῶν πλήθους ἀκολουθῆσαι. Φραΐυτον μὲν οὖν ἀποδεξάμενος ὁ βασιλεὺς, ὕπατον εἰς κατέστησε. Γαΐνης δὲ, τὸ πολὺ τῆς δυνάμεως μέρος ἀποβαλὼν, ἢ πρὸ εἴρηται, μὴ τῆς λειπομένων ὅτι τὸν Ἴστρον ἀπέτρεχε. πεπορθημένῃ [a] ὑπὸ τῶν Θράκης ἐκ τῆς προγεγενημένων ἐφόδων δῃῶν, τὰ δὲ ἐν ποσὶ λαΐζόμενος. δεδιὼς δὲ

fecere; quum, ſi qui de ratibus excidiſſent, à mari abriperentur, ac nemo propemodum mortem effugere poſſet. Gaines, hoc tam gravi adflictus detrimento, totque militiæ ſociis amiſſis, ad inopiam conſilii redactus; motis è Cherroneſo nonnihil caſtris, ad ſitam extra Cherroneſum Thraciam procurrit. Fraiutus in hoc tempore fugientem Gainem minime perſequendum ſtatuit; ſed illo ipſo in loco ſuas ad ſe copias recipit: ea victoria contentus, quam fortuna dediſſet. Quum nemo non Fraiutum accuſaret, quod fugientem Gainem noluiſſet perſequi; ſed tam ipſi Gaini, quam Barbaris fuga cum eo elapſis, velut ex eadem natione ſecum ortis, peperciſſet: rei nullius ejuſmodi ſibi conſcius, ad principem revertitur; magnos animos ob partam victoriam gerens, eamque libere diis illis acceptam referens, quos coleret. Nec enim pudebat eum, ipſo quoque principe audiente, fateri, ſe ritu patrio deos venerari & colere: minimeque ſuo poſſe animo imperare, ut hac in parte vulgi opinionem ſectaretur. Imperator exceptum Fraiutum, conſulem deſignat. Gaines vero, magna copiarum amiſſa parte, ceu dictum eſt, cum reliquis ad Iſtrum curſu properat: & quia vaſtatam ſuperioribus irruptionibus Thraciam reperiſſet,

[a] Sylb. [μὴ] ut ſtructura melius cohæreat.

quidquid obvium eſſet, diripit. Veritus autem, ne forte ſequutus alius quiſpiam Romanus exercitus, Barbaros ſuos, qui pauci erant, adoriretur; ſimulque ſuſpectos, qui eum comitabantur, Romanos habens: illos quidem, conſilium ejuſmodi non proſpicientes, univerſos occidit; cum Barbaris vero transjecit Iſtrum, ad ſua reverti, atque ibi deinceps vivere cogitans.

Dum hæc Gaines agit, Ulides Hunnorum eo tempore princeps, non tutum arbitratus eſſe, homini Barbaro, ſuas habenti copias permittere, trans Iſtrum ut domicilium haberet; prætereaque ratus, Imperatori ſe Romano rem gratam facturum, ſi hunc expelleret: ad pugnam cum eo committendam ſe parat, & coactis copiis, aciem adverſus hoſtem inſtruit. Itidem Gaines, qui nec ad Romanos amplius reverti, nec alia via, quem minaretur Ulides impetum, effugere poſſet; ſuis armatis in Hunnos tendit. Quum manus non ſemel, ſed multoties conſeruiſſent exercitus; ſtrenue Gainis miles aliquot prœliis reſtitit: tandem, compluribus cæſis, etiam Gaines ipſe, fortiter & animoſe pugnans, interfectus eſt.

μήποτε στρατόπεδον ἕτερον Ρωμαϊκὸν ἐπακολουθῇ, ὑπίδοιτο τοῖς σὺν αὐτῷ βαρβάροις, ἃ πολλοῖς ἦσιν, καὶ ἔξω τε ὑποψίας ἔχων τοὺς ἑπομένους αὐτῷ Ρωμαίους, ἐκείνους μὲν, ἃ προεισδομένους τὸ βέλτιστον, πέμπειν ἀπέκλεινεν· ἅμα δὲ τοῖς βαρβάροις, ἐφαιδρύνθη τὸν Ἴστρον, εἰς τὰ οἰκεῖα ἐπανήκειν ἀφανόμενος, αὐτόθι δὲ τὸν λοιπὸν βιοτεύειν.

Ἀλλ' ὁ μὲν Γαΐνης, ἐν τούτοις ἦν· Οὔλδης δὲ, ὁ τῶν Οὐννῶν ἔχων κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἡγεμονίαν, καὶ ἀσφαλὲς ἡγησάμενος ἔξειν, βαρβάρῳ στρατόπεδον οἰκεῖον ἔχοντι, συγχωρῆσαι χώραν τοῦ Ἴστρου τῷ οἰκήσειν ἔχειν, ἅμα δὲ καὶ τῷ Ρωμαίων οἰόμενος βασιλεῖ χαρίζεσθαι, τοῦτον ἀποδιώκων, εἰς μάχην αὐτῷ καθίστασθαι παρεσκεύαζε· καὶ συναγαγὼν τὴν δύναμιν, ἀντετάττετο. καὶ Γαΐνης δὲ, ἔτε πρὸς Ρωμαίους ἐπανήκειν ἔτι δυνάμενος, ἔτε ἄλλως τῷ ἀπειλουμένῳ ἔφοδον ἀφυγεῖν, ὁπλίσας τοὺς σὺν αὐτῷ, τοῖς Οὔννοις ἀπλώτα. συμπλακέντων δὲ τῶν στρατοπέδων ἐκ ἅπαξ, οὐδὲ καὶ πολλάκις σὺν ἥλοις, ἀντέσχε μὲν εἴς τινας μάχας ὁ Γαΐνης μέρος· ἐπεισθὲν δὲ πολλοὶ τε ἐξ αὐτῶν ἔπεσον, αὐτὸς τε ἀνῃρέθη καὶ αὐτὸς [1] Γαΐνης, καρτερῶς καὶ γενναίως ἀγωνισάμενος.

1. Ita vero Socrates. Γαϊνᾶς δὲ ἀναζεύξας καὶ διὰ τῆς Θρᾴκης φυγῇ χρώμενος ἐπεπίστει ἐτέρᾳ δυνάμει Ρωμαίων καὶ ἀναιρεῖται ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ βαρβάροις.

Τῦ πολέμε τῇ Γαΐνε τελευτῇ πέρας λαβόντ@, Οὔλδης, ὁ τῆς Οὔννων ἡγέμων@, τιὼ τότε κεφαλιὼ Αρκαδίῳ τῷ βασιλεῖ πέμψας, δωρεῶν ἠξιῶτο· κ) ἐπὶ τούτοις σπονδὰς πρὸς Ρωμαίους ἐπάγετο. Τῶν δὲ πραγμάτων σὺν ἐλευθερίᾳ λόγῳ φερομένων, οἷα τῦ βασιλέως φρονήσεως ἐστερημένε, τὰ ἐν τῇ Θρᾴκῃ συνεταράττετο. φυγάδες γὸ οἰκέται, κ) [1] δήμως τὰς τάξεις ἀπολιπόντες, Οὔννους ἑαυτὺς εἰπόντες εἶ), τὰ ἐν τοῖς ναπαίδροις διήρπαζον· ἕως ὁ Φραΐυτ@ ὁπλισατεύσας, κ) ὅσοις δήμοις ἐνέτυχεν αὐθρώπων, ἔξω φόβε πεποίηκε τοὺς [2] οἰκήτορας. . . . . λίαν ἔγνωκε ἀσφαλῶναι, δεδιότες μή ποτε κακῶς ἀσχετδεῖεν. τότῳ παρεπεσόντες, ἀπέδοσ@ τῆς νεὼς ἐν τοῖς περὶ τιὼ Ηπειρον τόποις· κ) περὶ τ' σφῶν βυλευόμενοι σωτηρίας, (ἐποίει γὸ αὐτοῖς ταύτιν ὁπόφυγὴ τὸ τ' πλημμελήμα@ χαρίσηον) χαμὲν δεδώκασι τοῖς παρ' αὐτῆς φυλαττομένοις φυγῆς. ἕτεροι δέ φασιν, ὡς χρημάτων αὐτοῖς τιὼ ἄφεσιν ἐφιλοτιμήσαντο. οἱ δὲ, ὅπως ποτὲ δι-

Bello Gainis morte finito, Uldes Hunnorum princeps, capite ipsius ad Arcadium missо, muneribus cultus est; & secundum hæc fœdus cum Romanis iniit. Quum autem res temere fluctuarent, Imperatore prudentia destituto, Thracia rursum perturbatur. Quippe fugitiva mancipia, cum aliis, qui ordines suos deseruerant, quum se Hunnos esse perhiberent, quidquid in agris erat sub dio, diripiunt: donec Fraiutus, expeditione suscepta, tum his, tum aliis, quoscunque nactus esset, interfectis; eorum locorum colonos extra metum posuit. . . . . veriti ne male tractarentur. Posteaquam in hoc incidissent, in Epiri locis è navi sunt egressi. Dumque de salute sua deliberant, quam nimia delicti magnitudo reddebat dubiam; fugæ spacium concesserunt iis quos custodiebant. Alii data pecunia dimissos fuisse narrant. Illi vero, quocunque tandem modo evasere, Constantinopolim præter

1. Sylb. [ἄλλως δι] vel [ἄλλοι] uti & paulo supra [πολλοὶ πὶς] pro [πολλοί τε]

2. Hiatum hunc frustra quis supleverit, nisi conjecturis indulgeat. Sensus itaque, qualis ex antedictis elici potest, hic est. Postulavit dudum Gaines tradi sibi in supplicium Aurelianum, Saturninum, & Ioannem τὺς ἐξέχοντας τ πολιτεύματ@ ἄνδρας, ut supra nost. Quos, ut par est conjicere, custodiæ mandavit Gaines pro arbitrio plectendos. Fraiutus vero cum Gainis jam occisi reliquias persequeretur, custodes ultro sibi commissis fugæ spatium concesserunt, id veriti ne male illis futurum esset si in Fraiuti manus inciderint. Hinc autumat Sylburgius [λιαν] finale esse fragmentum nominis [Θεσσαλίας] vel [Παιονίας] in quam decrevit Fraiutus trajicere ut comprehensos perduelles justo afficeret supplicio.

omnem ſpem reverſi; principi, ſenatui, reliquis omnibus ſe conſpiciendos exhibuerunt.

Hinc auctum fuit odium Auguſtæ contra Joannem Chriſtianorum epiſcopum; quæ prius etiam illi ſuccenſeret, quod eam publicis in congreſſibus, quoties ad plebem diſſereret, perſtringere conſueſſet. In hoc quidem tempore, poſt Joannis aliorumque reditum, palam inteſto in eum animo eſſe cœpit. Quumque cuncta ex animi libidine gereret, omnium locorum epiſcopos ad dejiciendum loco ſuo Joannem concitat: inter quos primus & ſummus erat, Alexandrinæ urbis in Ægypto antiſtes Theophilus, qui primus ſacra, patrioſque ritus æternos, oppugnare cœpit. Diſceptatione propoſita, quum videret Joannes, haud æquo judicio cauſam ſuam tractari: Conſtantinopoli ſponte ſua diſceſſit. Ob eam rem perturbata plebe, (quando vir hic imperitæ plebis animos admirabili quadam arte ſibi ſubjicere poterat) plena tumultus urbs ἔφυγον, ὅτι τῷ Κωνσταντινουπόλιν ἐπαγθόντες παρὰ πᾶς ἐλπίδα, τῷ τε βασιλεῖ καὶ τῇ γερουσίᾳ καὶ πᾶσι τοῖς δήμοις ἐφάνησ.

Ἐντεῦθεν ἐξάπτει τῇ [1] συμπλόκῃ τῷ βασιλεῖ τὸ κατὰ Ἰωάννου τῆς Χρισταυῶν ἐπισκόπου μῖσος, χαλεπωτέρως πρότερον μὲν αὐτὸ, κωμῳδεῖν εἰωθότι καὶ τὰς συνόδους αὐτῷ ἐν αἷς πρὸς τὸ πλῆθος ὁμιλίας· τότε δὲ, μετὰ τῷ Ἰωάννου καὶ τῶν δήμων ἐπάνοδον, εἰς ὃ κατ' αὐτῆς δυσμένειαν ἐμφανῶς ἐξανέκη. πρήξασα δὲ πάντα καθ' ἐξουσίαν, ἐκίνει τὸν παλαιχθέντα ἐπισκόπους πρὸς τὴν Ἰωάννου καθαίρεσιν· ὧν ἦν πρῶτος καὶ κορυφαῖος, ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας τὴν ἐν Αἰγύπτῳ [2] Θεόφιλος, ὁ πρῶτος ἀρξάμενος τὸν κατὰ τῆς ἱερῶν καὶ τῆς ἐξ αἰῶνος πατρίου θρησκείας. προτρεπόμενος δὲ καὶ εἰσιὼν, ὁρῶν ὁ Ἰωάννης καὶ ἐξίστησι αὐτῷ τὰ πρόγραμματα προκαινοῦντα ψήφου, τὴν Κωνσταντινουπόλεως ἐκὼν ἀνεχώρει. τῆς δὲ πλήθους ὅτι τούτῳ συνταραχθέντος, (ἦν γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἄλογον ὄχλον ἀπατᾶν δεινὸς) θορύβου μὲν ἦν πλήρης ἡ πόλις, ἀπείληπτο δὲ ἡ τῆς

---

1. Eudoxia enim, quæ apud Zonaram audit Γυναῖον ἐπιμὲν καὶ χρημάτων ἀπλάμενον, ἀφ' ὧν τὰς περὶ εὐσεβείας διδασκαλίας ἑαυτῇ πάντα προπαρεσκεύασε (ἥλιγχε γὰρ ἡ συνείδησις αὐτῷ τοιαύτῳ ὄντι) ἐμηνίσε καὶ τὰς ὀργὰς ἐξέκαυσε. Unde exilio multatur D. Chryſoſtomus, donec populo ſubinde tumultus excitante ab Arcadio revocatur. Poſtea vero cum eâdem animi præſentiâ illa perſtrinxiſſet crimina quorum ſibi conſcia erat Eudoxia, Cucaſum relegatur.

2. Qui ideo inimico erat erga D. Chryſoſtomum animo quod Iſidorum ſuæ ipſius eccleſiæ Preſbyterum ad epiſcopatum Conſtantinopolitanum evehere non poſſiſſet. *Vti videre eſt apud Socratem lib. 6. Eccl. hiſt. c. 2.*

Χεσ-

Χριστιανῶν ἐκκλησία ὑπὸ τῶν λεγομένων μοναχῶν. ἔτοι δὲ γάμοις τοῖς κατὰ νόμον ἀπαγορεύουσι, συνήμαλα δὲ πολυάνθρωπα κατὰ πόλεις καὶ κώμας πληροῦσιν ἀνθρώπων ἀγάμων, καὶ ὅτε πρὸς πόλεμον, ὅτε πρὸς ἄλλο τινὰ χρείαν 1 ἀναλκείαν τῇ πολιτείᾳ· πλὴν ὅπ προβάντες ὁδῷ, μέχρι τοῦ νῦν ἐξ ἐκείνου, τὸ πολὺ μέρος τῆς γῆς ὠκειώσαντο, προφάσει τοῦ μεταδιδόναι πάντων πτωχοῖς, 2 πάντων (ὡς εἰπεῖν) πτωχὸς καλασήσαντες. 3 ἔτοι δὲ, τὰς ἐκκλησίας ὑπολαβόντες, ἐκώλυον τὰ πλήθη τοῦ συνήθους ἐν εὐχαῖς προσεύναι. πρὸς ὃ δυσχεραίνοντες δημόσιοί τε ὁμοῦ καὶ στρατιῶται, πλὴν τῶν μοναχῶν ἦσαν ἀνακόψαι θρασύτητα. δοθέντος δὲ αὐτοῖς ὅπ τοῦτο συνθήματος, ἐχώρουν ἀνέδην, καὶ σὺν ἀδείᾳ κείσει πάντας ἀπέσφαττον, ἕως τοῦ μὴ ἐκκλησίαν ἐπλήρωσε νεκρῶν, τοὺς δὲ ὑποφεύγοντας διώξαντες, κατεκέντησε ἅπαντας, ὅσοι φανεῖς ἔτυχον ἐδῶσιν

erat; jamque adeo fuerat intercepta Chriſtianorum ab iis eccleſia, qui Monachi vocantur. Hi legitimis nuptiis abſtinent, & tam in urbibus, quam vicis, populoſa collegia complent hominibus non maritatis, nec ad bellum, nec alium reipublicæ neceſſarium uſum idoneis. Niſi quod via quadam progreſſi, ab eo tempore, in hunc uſque diem, magnam agrorum partem ad ſe tranſtulerunt; & ſub prætextu, quaſi cum pauperibus omnia communicent, omnes prope dixerim ad inopiam redegerunt. Hi quum eccleſias occupaſſent, quo minus plebs ad conſuetas preces accederet, prohibent. Quod ægre ferentes tam plebeii, quam milites, ut monachorum audacia retunderetur, petunt. Dato eis ad hoc ſigno, plena cum licentia prodeunt, & nullo judicio cunctos jugulant: donec cadaveribus eccleſiam impleſſent, & fuga dilapſos perſequuti confixiſſent omnes, quicunque pullis

1. Scrib. [ἀναγαίων.]

2. Sylb. πάντες, vel [πάντες πάντων πτωχὸς,] ſc. [ἐνδεῖς.]

3. Orta eſt procurante Theophilo inter *longos Monachos* acris diſſentio, qui ita dicti ſunt, *ut id obſter moneam*, ob hanc rationem. Τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἀσκητηρίων στρατηγήσαντων τέσσαρες ἄνδρες εὐλαβεῖς, Διόσκορος, Ἀμμωνιος καὶ Εὐσέβιος καὶ Εὐθύμιος ἦσαν αὐτάδελφοι μὲν ἦσαν, οἱ μοναχοὶ δὲ ἐκ τῆς αὐτοῦ ὠνομάζοντο. *Socr. lib. 6. c. 7.* Partium ſtudia fovebat Theophilus, iiſque ſe adjunxit Monachis qui dicti ſunt *Anthropomorphiani, eò quod humanam deo formam aſcriberent*: cæteris, *inter quos erat Dioſcorus*, renitentibus, appellatiſque *Origeniſtis* ab *Origine*, acerrimo iſtius ſententiæ ante ducentos annos impugnatore. Dioſcorus hic una cum Iſidoro Conſtantinopolim accedunt, inſidias Arcadio & Joanni pariter à Theoph. intentatas aperiunt, quos ideò à Joanne benigne acceptos perſequendos decrevit Theophilus. Inde itaque tum populi, tum mutua in ſe Monachorum odia. *Sed de his cauſulas Socr. lib. 6.*

ἡμφι-

induti veſtibus erant. Quos inter, perire plures contigit, qui vel luctus cauſa, vel ob alium quendam caſum, in hujuſmodi veſtitu reperti fuiſſent.

Cæterum Joannes jam reverſus, eadem tentabat, conſimiles in urbe tumultus excitans Quum autem calumniatorum natio magis, quam antehac unquam excreviſſet, & eunuchos palatinos perpetuo ſtiparet; ſi quis opulentus vita deceſſiſſet, ejus facultates nuntiabat; quaſi nulli liberi vel cognati exſtarent. Hinc reſcripta principis adferebantur, quibus Titii patrimonium Sempronio dari jubebatur. Simul hæreditates illis cedebant, qui oblatis principi precibus eas obtinuerant: adſtantibus interim liberis, & parentes cum gemitu implorantibus. Ad ſummam, nihil agebatur, quod oppida lamentis non impleret, & cuivis municipi detrimentum nefarium non inferret. Nam quum princeps extreme ſtolidus eſſet, conjux ejus ſupra ſexum adrogans, & undique tam eunuchorum, quam familiarium ſibi muliercularum, quæ maxime huic imperabant, inſatiabili avaritiæ expoſita, vitam omnibus acerbam victu reddebat: adeo quidem, ut modeſtis hominibus morte nihil eſſet optabilius.

Et quaſi ſi hæc non ſufficerent, Conſtantinopoli periculum, quovis graviſſimo majus, ex hujuſmodi quadam cauſa creatum fuit. Joannes, uti di-

ἀμφιεσμένοι. οἷς συναπολέσθαι συνέβη πολλοὺς, ἢ διὰ πένθος, ἢ διά τινα ἑτέραν συμπτωσιν ἐν ἱματίοις εὑρεθέντας τοιούτοις.

Ἰωάννης δὲ, αὖθις ἐπανῆλθεν, τὴν αὐτὴν ἐπειρᾶτο, τοὺς ὁμοίους ἀνακινῶν ἐν τῇ πόλει θορύβους. τὸ δὲ τῆς συκοφαντίας, ὡς ἄπω πρότερον ὀλιγωλόφῳ, καὶ τοὺς ἀεὶ τῷ αὐλῷ εὐνέχους ἀεὶ προσέπον, εἴπου τις τῶν πλουσίων ἀπέθανεν, ὡς καὶ ὄντων παίδων ἢ συγγενῶν, ἐμιώνον τὰς οὐσίας· καὶ τὰ βασιλέως ἐφέρετο γράμματα, τοῦδε δὲ οὐσίαν τῷδε παραδοθῆναι κελεύοντα· καὶ παρεδίδοντο τοῖς ἠτυχοῦσιν οἱ κλῆροι, παίδων ἐσώντων, καὶ τοὺς πατέρας μετ' οἰμωγῆς ἀναβοωμένων. καὶ ἁπλῶς οὐδὲν ἦν ὃ μὴ θρηνῶν ἐπλήρου τὰς πόλεις, παντὶ τῷ οἰκητόρων ἄλογον ζημίαν ἐπάγον. τῇ γὰρ βασιλείᾳ ἐχάτως ἀνοηταίνοντι, ἢ τούτῳ συνοικοῦσα, ὑφ' ἃ τῆς φύσεως αὐθαδιζομένη, πανταχόθεν τε ἀνούχων ἁπλησία καὶ τῶν περὶ αὐτὴν γυναικῶν, αἷς μάλιστα ταύτης ἐκράτουν, ἐκδεδομένη, πᾶσιν ἀβίωτον κατέστη τὸν βίον· ὥστε θανάτου τοῖς μέτρια φρονοῦσιν οὐδὲν ἦν αἱρετώτερον.

Ὡς καὶ ἀρκέντων δὲ τούτων, ἐπιλοίχθη τῇ Κωνσταντινουπόλει πάσης ὀλεθρολεῖς ἐπέκεινα κίνδυνος, ἔκ τινος τοιαύτης αἰτίας. Ἰωάννης, ἧ-

ὃν

τῶν εἰρηταί μοι, μὴ τῷ φυγῷ ἐπαυξηθὼν, καὶ τοῖς συνήθεσιν ἱεροῖς σοβῶν κατὰ τῆς βασιλίδος τὸ πλῆθος, ἐπειδὴ καὶ τὸν θρόνον τῆς ὁπισκοπῆς ἐώρα καὶ τῆς πόλεως ἑαυτὸν ἐξωθέμενον, αὐτὸς μὲν ἀπέλιπε τὴν πόλιν, νεὼς ὁπλίτας· οἱ δὲ τότῳ σπεδάζοντες, μηδένα μὴ τῶν ὁπισκόπων ἡμέρᾳ τῇ πόλει παραμαλδόμενοι, πυρὶ τὴν πόλιν ἔγνωσαν ἀπολέσαι. λάθρα τοίνυν φλόγα τῇ ἐκκλησίᾳ νυκτὸς ἐμβαλόντες, καὶ περὶ τὸν ὄρθρον ἔξω κατασήσαντες ἑαυτοὺς, καὶ τότῳ λαδόντες οἵπερ πολὲ εἶεν, ἡμέρας γενομένης ἐφάτως ἤδη τὴν πόλιν ἅπασιν ἔδειξαν κινδυνεύουσαν. [1] ἦτε γὰρ ἐκκλησία κατεφλέγετο πᾶσα, συνεδαπαιᾶτο δὲ ταύτῃ καὶ τὰ ἐχόμενα τῶν οἰκοδομημάτων, καὶ μάλιστα ὅσοις τὸ πῦρ ἐπῆγεν ἡ τῶν γνομένων πνεύματος καταιγίς. ἐνέπεσε γὰρ τὸ πῦρ καὶ εἰς τὸν εἰωθότα δέχεσθαι τὴν γερουσίαν οἶκον, πρὸ τῶν βασιλείων ὄντα, εἰς πᾶν κάλλος καὶ φιλοτιμίαν ἐξησκημένον. ἀγάλμασι γὰρ κεκοσμῶπτο τεχνιτῶν, τὸ ἀξιοπρεπὲς ἐξ αὐτῆς τῆς θέας παρεχομένοις, καὶ μαρμάρων χροιαῖς, αἳ κατὰ τοὺς νῦν δὲ μεταλλεύονται χρόνους. φασὶ γὰρ ὡς καὶ τὰ δείκηλα τὰ ἐν τῷ Ελικῶνι τῆς ἀρχαίως καθιδρυθέντα ὑπὸ Μέσων, μέρος καὶ αὐτὰ τῶν κατὰ πάντων ἱδρυσιάς ἐν τοῖς Κωνσταντίνου γενόμενα χρόνοις, ἀνατεθέντα τότῳ τῷ τό-

ximus, poſt exſilium reverſus, & conſuetis ſacris plebem adverſus Auguſtam commovens, quum & epiſcopatus ſolio, & urbe ſe videret expelli; navi conſcenſa, ab urbe diſceſſit. At quotquot hujus ſtudioſi erant, dum hoc agunt, ut poſt eum nullus in urbe deſignaretur epiſcopus, urbem igne perdendam ſtatuunt. Clam igitur eccleſiæ flamma per noctem injecta, circaque diluculum extra eam progreſſi, quum hoc ipſo, quinam eſſent, ignoraretur: orto die, cunctis urbem, extremo verſantem periculo, ſpectandam exhibent. Nam & eccleſia tota conflagrabat, & ædificia contigua cum ea ſimul abſumebantur: præſertim quibus oborti venti procella flammam inferebat. Irruit ignis & illam in domum, in qua ſenatus haberi ſolebat. Ea domus ante palatium ſita erat, ad omnem elegantiam & magnificentiam elaborata. Nam ſimulacris artificum exornata erat, ipſo adſpectu majeſtatem præferentibus: & coloribus marmorum, quæ hiſce temporibus non eruuntur. Ac perhibent eas etiam imagines, quæ in Helicone Muſis olim collocatæ, Conſtantini temporibus in res omnes perpetrati ſacri-

1. De hujus urbis incendio nulla eſt apud Eccl. hiſt. ſcript. mentio, niſi quod *Gothorum Eccleſiam* ſupra incenſam memoravimus. aliud verò longe acerbiſſimum accidit Leone imperante, quod ad hæc tempora nullatenus poteſt referri.

legii

legii vim expertæ cum cæteris fuerant, huic loco dedicatas, igni tum periiſſe, quo caſu ſane quam perſpicue portendebatur à Muſis alienatio, quæ omnes eſſet occupatura.

Par eſt autem, miraculum quoddam, quod id temporis accidit, minime ſilentio præteriri. Templum iſtud Senatus, cujus hæc cauſa commemoro, ſimulacra Jovis & Minervæ ante fores habebat, in lapideis quibuſdam baſibus ſtantia, qua quidem forma nunc etiam conſpiciuntur. Aiunt autem, Jovis alterum Dodonæi ſimulacrum eſſe, alterum, quod Lindi quondam conſecratum fuerit. Igitur ubi templum univerſum ab igne fuiſſet abſumtum, ſimul & impoſitum tecto plumbum liquefactum in hæc ſimulacra deſtillabat, & in eadem ædificii quoque lapides ferebantur, ſi qui naturæ ignis reſiſtere non potuiſſent: quum autem univerſa iſtæc ædificii venuſtas abiiſſet in rudera, vulgi quidem opinio erat, hæc etiam ſimulacra in pulverem eſſe redacta. Sed repurgato, paratoque ad inſtaurationem loco, ſola deorum iſtorum ſimulacra conſpecta ſunt, quæ univerſum hunc interitum evaſiſſent. Quod quidem effecit, ut omnes paulo politiores de urbe ſpes animis meliores conciperent, quaſi ſcilicet hi dii

πω, τῇ διὰ τὸ πυρὸς ὑπήχθη διαφθορᾷ, σαφέστερόν πως τῷ καθέξουσαν ἅπαντας ἀμουσίαν μαντύονται.

Θαῦμά ὅ τινος τῶν ἱερῶν τοῦτο ἠμοιμένον, ἄξιον ἐ παραδραμεῖν σιωπῇ. τοῦτο τῆς γερουσίας τὸ τέμενος, ὅπερ ἕνεκα ταῦτα διέξειμι, Διὸς καὶ Ἀθηνᾶς ἀγάλματα πρὸ τῆς θυρῶν εἶχεν, ὅπου πίνων βάσεων λιθίνων ἑστῶτα, καθ' ὃ καὶ νῦν ὄζιν αὐτὰ δεδόσθαι σχῆμα. φασὶ δή, τὸ μὲν τοῦ Διὸς εἶναι τῆς Δωδωναίας· τὸ δ', τὸ ἐν Λίνδῳ πάλαι καθιδρυμένον. τοῦ πυρὸς τοίνυν ὑπενεμπεσόντος ἅπαν τὸ τέμενος, ὃ μὲν ὑπερκείμενος τῷ τέγει μόλιβδος, ἔῤῥει τηκόμενος καὶ τῆς ἀγαλμάτων· ἐφέροντο δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς οἰκοδομίας λίθοι καὶ τέκτων, αὐτέχειν τῇ τοῦ πυρὸς φύσει μὴ δυνηθέντες. εἰς χώμα δὲ σχῆμα τοῦ παλαιὸς κάλλους μεταβληθέντος, ἡ μὲν κοινὴ δόξα, καὶ ταῦτα εἰς πάζε κόνιν καὶ αὐτὰ ἠφέσθαι καθαιρόμενος δὲ ὁ τόπος, καὶ πρὸς ἀνέωσιν γενόμενος εὐσχεπής, ἔδειξε τὰ θεῶν τούτων ἀγάλματα μόνα, κρείττονα τῆς παντελοῦς ἐκείνης γεγονότα φθορᾶς. ὅπερ ἅπασι τοῖς χαριεστέροις ἀμείνους ὅπη τῇ πόλει δέδωκεν ἔχειν ἐλπίδας, ὡς δὴ τῶν θεῶν τούτων

---

1. Τῇ Sylb.

ἔχειν

ἔχεσθαι τῶν ὑπ' αὐτῆς ἀεὶ βουλομένων πραγοίας.

Ἀλλὰ ταῦτα μέν, ὅπη τῷ θείῳ δοκεῖ, πάντα πραττέτω. πάντων δὲ δυχεραινόντων ὅτι τῇ τῆς πόλεως συμφορᾷ, καὶ αἰτίαν οὐ σμικρὰν ἢ μᾶλλον τὸν ὄγκον λεγομένων σκιὰν διεισκόντων, [1] ἐγίνοντο μὲν οἱ περὶ τὸν βασιλέα τὰ τῶν ἐφθαρμένων ἀναπλάσεως· ἠγγέλθη δὲ τοῖς περὶ παλάτιον αὐλικοῖς, ὡς τὸ τῶν Ἰσαύρων πλῆθος, ὑπερκείμενον Παμφυλίας καὶ Κιλικίας, ἐν τοῖς ἀβάτοις τοῦ Ταύρου καὶ τραχυτάτοις ὄρεσιν ἀεὶ βιοτεῦον, εἰς τάγματα διῃρημένον λῃστικά, τὰ ὑποκειμένου ἐφόρχεται χώραν· πόλεσι μὲν τετειχισμέναις προσάγειν ὅπλα δυνάμενοι, κώμας δὲ ἀτειχίστους καὶ παντὶ τῷ ἐν ποσὶν ἐπέρχον. ἐποίει δὲ ῥᾳδίας αὐτοῖς τὰς ὁδοιπορίας ἡ προσλαβοῦσα τὰ χώρας ἐκείνης ἅλωσις, ἣν ὁ Τριβιγίλδος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ Βαρβάρων πεποίηκεν ἐπανάστασις. τούτων ἀπαγγελθέντων, Ἀρβαζάκιος ἐκπέμπεται στρατηγὸς, ὡς δὴ τοῖς ἐν Παμφυλίᾳ πράγμασι ποθὲν ἐπικουρήσων. δυνάμεων δὲ ἀρκούσῃ λαβὼν, καὶ τοὺς λῃστεύοντας ἐν τοῖς ὄρεσι συμφυγόντας ὁπίσω ἔλασε, κώμας τε αὐτῶν εἷλε πολλὰς, καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγον ἀπέσφαξε πλῆθος· ῥᾷστα τε αὖ τέλειον ἐκράτησεν αὐτῶν, καὶ τελείαν τοῖς οἰκοῦσι τὰς πόλεις ἀσφάλειαν ἐνεποίησεν,

ſtatuerent eam ſemper ſua providentia complecti.

Sed hæc quidem omnia, prout numini viſum fuerit, ita eveniant. Univerſis autem permoleſte caſum urbis ferentibus, nec aliam cauſam ejus, quam aſini (quod dicitur) umbram invenientibus; familiares principis de vaſtatis ædificiis inſtaurandis cogitabant. Sed adlatus eſt palatinis nuntius, magnam Iſaurorum multitudinem, quæ ſupra Pamphyliam Ciliamque poſita, ſemper in aſperrimis & inacceſſis Tauri montibus degit, in latronum manipulos diviſam, regionem ſubjectam invadere. Ac oppida quidem munita, tentare non poterant; vicos autem mœnibus deſtitutos, & obvia quævis, irruendo vexabant: quos incurſus id ipſis faciliores reddebat, quod iſtæc regio paulo ante fuiſſet ab hoſtibus capta, Tribigildo cum Barbaris ſuis rebellionem molito. His nuntiatis, Arbazacius dux mittitur, qui laborantibus Pamphyliæ rebus ſuccurreret. Is, ubi copias idoneas accepiſſet, & latrones fuga dilapſos intra montes perſequutus fuiſſet; complures eorum villas cepit, & virorum multitudinem non exiguam interfecit. Adeoque prorſus eos in poteſtatem facillime redegiſſet, &. incolis oppidorum ſecuritatem ſolidam paraſ-

1. Leg. Sylb. [εἴχοντο.]

set: nisi deliciis & fœdis voluptatibus deditus, multum de vigore suo remisisset; ac pecuniæ manus porrigens, bono publico divitias prætulisset. Quapropter ob hanc prævaricationem ad aulam revocatus, nihil exspectabat aliud, quam uti judicio sisteretur. Sed parte illorum, quæ ab Isauris acceperat, Augustæ oblata; tum examen effugit, tum opes istas in voluptates urbanas impendit.

Enimvero molitiones Isaurorum adhuc intra clandestina se latrocinia continebant, necdum illis aperte gentes proximas adgressis. Cæterum Alarichus, ubi (ceu dictum à nobis est) excessisset è Peloponneso, & reliqua regione, quam Achelous amnis interfluit; in Epiris hærens, quam regionem incolunt Molossi, Thesproti, & alii, quotquot sita usque ad Epidamnum & Taulantios inhabitant loca; rem cum Stelichone compositam exspectabat: quæ hujusmodi erat. Quum Stelicho videret eos qui Arcadianum imperium administrabant, animis erga se infestis esse; adjuncto sibi Alaricho socio, cunctas in Illyriis nationes Honorii regno cogitabat adjicere. Qua de re cum Alaricho pactus, occasionem exspe-

εἰ μὴ τρυφῇ καὶ ἀτόποις ἔκειτο ἡδοναῖς, ἐχάλασε μὲν πολὺ τοῦ σφοδρότητος, χρήμασι δὲ τὰς χεῖρας ὑποχὼν, τῆς κοινῆς ὠφελείας τὸ πλουτεῖν ἔμπροσθεν [1] ποιησάμενος. τὸ μὲν οὖν περὶ δόσεως ἕνεκα ταύτης, μετάπεμπτος εἰς τὰ βασίλεια ᾠχετο, εἰς κρίσιν προσεδοκᾶτο καθίσταται· μέρος δὲ ὧν εἰλήφει ἀφῄρητο τῶν Ἰσαύρων, τῇ βασιλίδι προσαγαγὼν, τήν τε κρίσιν διέφυγε, καὶ πλοῦτον αὖθις ἐνδιδοὺς τρυφὴν ἐδαπάνα.

Τὰ μὲν οὖν Ἰσαύρων ἐν λαθραίαις ἦν ἔτι λῃστείαις, ὅπου πρὸς φανερὰν ἐπανάστασιν καὶ τῶν πλησιαζόντων ἐθνῶν ἀνάστατα. Ἀλάριχος δὲ, ἐπειδὴ ἀνεχώρησεν, ἣ προείρηταί μοι, τῆς Πελοποννήσου, καὶ τοῦ μεταξὺ ὁπόσον ὁ Ἀχελῷος ποταμὸς ἀφορίζει, ἀφεστεὼς ἐν τῇ Ἠπείρῳ, ἣν οἰκοῦσι Μολοσσοὶ καὶ Θεσπρωτοὶ, καὶ ὅσοι τὰ μέχρις Ἐπιδάμνου καὶ Ταυλαντίων οἰκοῦσι χωρία, τὸ παρὰ Στελίχωνος ἀνέμενε συμβησόμενον, τοιόνδε πως ὄν. τοὺς τῆς Ἀρκαδίου βασιλείαν οἰκονομοῦντας ὁρῶν ὁ Στελίχων μισοπονηρίας πρὸς αὐτὸν ἔχοντας, διενοεῖτο, κοινωνῷ χρησάμενος Ἀλαρίχῳ, τῇ Ὁνωρίου βασιλείᾳ τὰ ἐν Ἰλλυριοῖς ἔθνη πάντα προσθήσειν. συνθήκας τε περὶ τούτῳ πρὸς αὐτὸν ποιησάμενος, εἰς ἔργον

1. Monet Sylb. structuræ legem postulare ut legatur [ἐποιήσατο]

ἄγειν

ἄγειν ὅσον ἐδέπω τ ἐπιχείρησιν προσεδόκα. προσδιεχομένου δὲ Αλαρείχε τὴν παραγγελμαλιν πειθαρχήσειν, [1] Ροδογαΐσος, ἐκ τῆς ὑπὲρ τ Ιστρον καὶ τ Ρῆνον Κελτικῶν τ καὶ Γερμανικῶν ἐθνῶν ἐς τεσσαράκοντα συναγαγὼν μυριάδας, εἰς τὴν Ιταλίαν ὥρμηλο βαδίζειν. ἔ προσαγγελθέντος, ἡ μὲ πρώτη παίτας καταπλῆξαι ἀκοή. τῆς δ [2] πόλεων ταῖς ἐλπίσιν ἀπεγνωκότων, καὶ αὐτῆς δὲ τῆς Ρώμης εἰς ἔσχατον κινδύνου συνταραχθείσης, ἀναλαβὼν ὁ Στελίχων ἅπαν τὸ ἐν τῷ Τικίνῳ τῆς Λιγυστικῆς ἐνιδρυμένον στρατόπεδον, (ἦν δὲ εἰς ἀριθμὸς συνειλεγμένων τριάκοντα) καὶ ὅσον οἷός τ γένοιτο συμμαχικὸν ἐξ Αλανῶν καὶ Ουννων προσποιησάμενος, τ ἔφοδον τ πολεμίων οὐκ ἀναμείνας, αὐτὸς ἐφαιώθη τ Ιστρον ἅμα παντὶ τῷ στρατεύματι· καὶ τοῖς Βαρβάροις ἀπροσδοκήτοις ἐπιπεσὼν, ἅπαν τὸ πολέμιον παντελεθρίᾳ διέφθειρεν· ὥστε μηδένα χρόνον ἐκ τούτων προσιδεῖν, πλὴν ὀλιγίστους, ὅσοις αὐτὸς τῇ Ρωμαίων προσέθηκε συμμαχίᾳ. ὅθ' ταύτῃ μέγα φρονῶν ὁ Στελίχων εἰκότως τῇ νίκῃ, μὴ τῷ στρατοπέδῳ δὲ παίτων (ὡς εἰ-

ctabat, uti reapſe quamprimum hunc conatum exiequeretur. Dum Alarichus in hoc intentus eſſet, ut imperatis obtemperaret: Rodogaiſus, ex tranſiſtrianis & tranſrhenanis Celticis Germaniciſque nationibus collectis hominum quadringentis millibus, ad tranſeundum in Italiam ſe parat. Qua re nuntiata, cunctos mirifice prima fama percuſſit. Quumque deſperaſſent urbes, & ipſa Roma jam in extremo periculo turbata eſſet; Stelicho, ſumtis ſecum univerſis copiis, Ticino Liguriæ impoſitis, (erant autem numeri militum triginta) cum aliis ſociorum auxiliis, quæ ab Alanis & Hunnis impetrare potuerat, hoſtium adventu non exſpectato, cum omni exercitu Iſtrum ipſe tranſjecit; & Barbaros nec opinantes adgreſſus, univerſas hoſtium copias ad internecionem cecîdit. Adeo quidem, ut horum prope nullus incolumis evaderet; exceptis pauciſſimis, quos ipſe Romanis auxiliis adſcripſit. Ob hanc victoriam Stelicho non abs re magnos animos gerens, cum exercitu ab omnibus propemodum coronatus redibat; quum præter omnem

1. *Radagaſus* apud Paul. Diaconum, qui ita hiſtoriam narrat. *Contritus divinitus Radagaſus in aſpero Faſulani montis jugo, urgente undique timore, concluditur, agminaque, quibus anguſta dudum videbatur Italia, in unum ac parvum montis verticem trudunter, quo cum fame & ſiti conficerentur, Rex Radagaſus ſolus ſpem fuga ſumens, captus à Romanis in vincula conjicitur, ac pauliſper retentus vitâ privatus eſt.*

2. Leg. [πολιτῶν] loco [πόλεων] aut mutandum ſaltem [ἀπεγνωκότων] in [ἀπεγνωκυῖων.]

ſpem formidatis periculis Italiam liberaſſet. Hinc ad Ravennam, (ea metropolis eſt Flaminiæ, priſca ſane civitas, colonia Theſſalorum, Rhene dicta, quod eam aquæ ob omni parte circumfluant; non autem propterea, velut Olympiodorus ille Thebanus ait, quod Remus, Romuli frater, hujus urbis conditor fuerit. Hoc enim Quadrato relinquere debuerat; qui de hac urbe in hiſtoria Marci principis id commemoravit) ad Ravennam igitur hanc Stelichone jam parato ad Illyricas urbes cum exercitu adeundas, & Alarichi auxilio ab Arcadio quidem avertendas, Honorii vero regno adjiciendas, impedimenta duo contigit intervenire: famam ſcilicet hinc inde de Alarichi morte ſparſam, & literas Honorii principis, adlatas Roma, quibus in literis perſcriptum erat, Conſtantinum perduellem jam ex inſula Britannia tranſvectum, ad tranſalpinas gentes acceſſiſſe, ac ſe pro Imperatore in civitatibus gerere. Verum de Alarichi morte rumor incertus eſſe viſus fuit; donec quidam adveniſſent, & ipſam, ut erat, rem nuntiaſſent. Quæ autem de Conſtantini deſignatione perhibebantur, apud omnes fidem invenere. Quapropter in Illyricana præpeditus expeditione Stelicho, Romam proficiſcitur; uti cum aliis de rebus agendis conſultaret.

πεῖν) στεφανέμῳ, ἐπανήξ, παρὰ πᾶς ἐλπίδα τῆς προσδοκωμένων κινδύνων τὴν Ἰταλίαν ἐλευθερώσας. ἐν δὲ τῇ Ραβέννῃ, (μητρόπολις ἡ Φλαμινίας, πόλις ἀρχαία, Θεσσαλῶν ἄποικία, Ῥήνη καλουμένη διὰ τὸ πανταχόθεν ὕδατι περιῤῥεῖσθαι, καὶ οὐχ, ὡς Ὀλυμπιόδωρος ὁ Θηβαῖος φησὶ, διὰ τὸ Ῥῶμον, ὃς ἀδελφὸς γέγονε Ῥωμύλου, τῆς πόλεως ταύτης οἰκιστὴν γεγονέναι· Κυαδράτῳ γὰρ οἱ μεθετέον, ἐν τῇ περὶ τὰ βασιλέα Μάρκου ἱστορίᾳ τοῦτο περὶ τῆς πόλεως ταύτης διεξιόντι) ἐν τῇ Ραβέννῃ τοίνυν ταύτῃ παρεσκευασμένῳ Στελίχωνι τὰς Ἰλλυριῶν πόλεσι μετὰ στρατεύματος ἐπιπέμψαι, καὶ σὺν Ἀλαρείχῳ παρασπάσασθαι μὲν αὐτὰς Ἀρκαδίου, προσποιήσασθαι δὲ τῇ Ὁνωρίου βασιλείᾳ, δύο κωλύματα συμβῆναι παρεμπεσεῖν· φήμην τε, ὡς Ἀλάριχος τεθνεὼς εἴη ἀφαιρεθείσης, καὶ ἐκ τῆς Ῥώμης Ὁνωρίου γράμματα τὴν βασιλέως ἀποδοθέντα, δι' ὧν ἐδηλοῦτο, ὡς Κωνσταντῖνος ἐπιθέμενος εἴη τυραννίδι, καὶ ἐκ τῆς Βρεττανικῆς νήσου φραισθείς, ἐν τοῖς ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἔθνεσι διαβαίνοιτο, τὰ βασιλέως ἐν ταῖς πόλεσι προάπαντα. ἀλλ' ὁ μὲν περὶ τῆς Ἀλαρίχου τελευτῆς λόγος, ἀμφίβολος ἔδοξεν εἶναι, πίστιν πῶς παραλαβόντας, ὅπως εἴη, δηλῶσαι. τὰ δὲ περὶ τῆς αὐταρέστου Κωνσταντίνου λεγόμενα, παρὰ πᾶσιν ἐκράτει. διὰ ταῦτα τῆς ὅλης Ἰλλυρικὸς ὁρμῆς ὁ Στελίχων ἀνακοπεὶς, εἰς τὴν Ῥώμην ἐπείγεται, κοινολογήσασθαι περὶ τῶν προκειμένων βουλόμενος.

Τὸν

Τελέντος δὲ τοῦ φθινοπώρου, καὶ τοῦ χειμῶνος ἐπιλαβόντος, ὕπατοι μὲν ἀνεδείχθησαν Βάσσος καὶ Φίλιππος· ὁ δὲ βασιλεὺς Ονώριος, λαβὼν πολλὴν Μαρίας αὐτοῦ τελευτησάσης γαμετῆς, καὶ ταύτης ἀδελφὴν [1] Ερμαπίαν ἥτει οἱ δοθῆναι πρὸς γάμον. ἀλλ' ὁ μὲν [2] Στελίχων ... ἐνδώσειν πρὸς τοῦτο· Σερήνα δέ, ἐνέκειτο, προφθῆναι βουλομένη γάμον, τοιάσδε ἕνεκα αἰτίας. Τὸν γάμον πρὸς τὴν Μαρίαν Ονωρίῳ ἐνισταμένῳ, γάμων ὥραν ἔσπευ τῇ κόρῃ ἄγουσα ἡ μήτηρ ὁρῶσα, καὶ ὅτε ἀναβιβάζοιτο τὸν γάμον ἀνεχομένη, καὶ τὸ παρ' ἡλικίαν εἰς μίξιν ἐκδοῦναι, φύσεως ἀδικίαν, καὶ ἐδὲν ἕτερον εἶ[3] ..., γυναικὶ τὰ τοιαῦτα θεραπεύειν ὀπισαμένῃ παρεπιτυχοῦσα, προφῆτις διὰ ταύτης, τὸ συμβῆναι μὲν τὴν θυγατέρα τῷ βασιλεῖ, καὶ ὁμόλεκτρον εἶ· τὸν δ', μήτε ἐθέλειν, μήτε δύασθαι τὰ τῇ γάμῳ προσήκοντα πρᾶξαι. ἐν τούτῳ τῆς κόρης ἀπείρου γάμων ἀποθανούσης, εἰκότως ἂν Σερήνα βασιλείας γονῆς ὀπιθυμοῦσα, δέει τοῦ μὴ τῆς παρούσης αὐτῇ δυναστείας ἐλαττωθῆναι, τῇ δευτέρᾳ θυγατρὶ συνάψαι τὸν Ονώριον ἔσπευδεν. ἃ δὴ νομίζω, τελευτᾷ μὲν ἡ κόρη μετ' οὐ πολύ, παύ-

Exacto autumno, quum hyems cepiſſet; Baſſus & Philippus conſules deſignati ſunt. Imperator autem Honorius, Maria conjuge jampridem rebus humanis exemta, ſororem ejus Thermantiam ſibi matrimonio jungi petebat. In hoc Stelicho quidem haud adſenſurus videbatur: ſed urgebat Serena, quæ haſce nuptias ob hujuſmodi cauſam conciliari vellet. Quum Honorius matrimonium cum Maria contraheret, mater ejus Serena, quæ puellam necdum nubilem ætatem adtigiſſe cerneret, ac neque ſibi poſſet imperare, ut nuptiæ differrentur; & immaturam maritali conſuetudini tradere, nihil eſſe arbitraretur aliud, quam injuriam naturæ facere: nacta mulierem, quæ rebus hujuſmodi remedium adferre ſciret, ejus opera perficit, ut filia cum principe quidem viveret, ac tori conſors ejuſdem eſſet; verum ille nec vellet, nec poſſet ea, quæ matrimonium requireret, implere. Interim puella virgine mortua, non abs re Serena, quæ ſobolis imperatoriæ conſequendæ percupida eſſet, ob metum ne quid ſibi de tanta potentia decederet; id operam dabat, ut Honorium alteri filiæ copularet. Quo facto, puella non multo poſt vitam cum morte com-

1. Rectius [Θερμαντίαν] ut propius accedat ad latinum nomen, quo Stelichonis filia altera ſemper audit, *Thermantia*.

2. Sylb. ſupplet [ἐκ ἐδόκει] [ἐκ ἤμελλε.]

3. Leunc. νομίζεται.

mutat

mutat; quum idem ei, quod priori, accidiſſet. Ad Stelichonem vero nuntium quidam pertulit, Alarichum relictis Epiris, & ſuperatis anguſtiis, quæ à Pannonia tranſitum ad Venetos impediunt; apud Emonem oppidum caſtra locaſſe, quod inter Pannoniam ſupremam & Noricum ſitum eſt. Atque hoc loco par eſt, minime ſilentio præteriri, quæ ad oppidum hoc pertinent, & quonam modo condi ab initio cœperit. Aiunt Argonautas, quum eos Æetas perſequeretur, ad Iſtri adpuliſſe oſtia, quibus in Pontum ille ſemet exonerat; rectèque ſe facturos exiſtimaſſe, ſi adverſo flumine veherentur, ac tantiſper in hoc amne remigiis & idonei venti adjumento navigarent, donec ad mare propius acceſſiſſent. Quum id conſilium fuiſſent exſequuti, jamque ad locum hunc perveniſſent, ipſa ſtructura oppidi hujus ad memoriam adventus in iſtam regionem ſui, relicta, & Argo machinis impoſita, perque ſtadiorum quadringentorum ſpatium uſque ad mare tracta, Theſſalorum litoribus adpulerunt; ſicuti Piſander poeta memoriæ prodidit, qui Heroicarum divarumque nuptiarum titulo totam hanc propemodum hiſtoriam complexus eſt. Emone vero progreſſus Alarichus, & Aquili flumine transjecto, jam ſuperatis Apenninis montibus, ad Noricum acceſſit. Hi montes extremos Pannoniæ limites finiunt, & iis qui ad Noricam

τὰ τῇ πρωτέρᾳ παθοῦσα. Στελίχωνι δὲ, ἀγγείλαντός τινος αὐτῷ πρὸς, ὡς τὰς Ἠπείρους Ἀλάριχος καταλιπὼν, ὑπερβάς τε τὰ διείργοντα ἔθνη τὴν ἀπὸ Παιονίας ὁδὸν Οὐενετοὺς διάβασιν, τὰς σκηνὰς εἰς Ἤμωνα πόλιν ἐπήξατο, μεταξὺ Παιονίας τε ἀνωτάτω καὶ Νωρικοῦ κειμένην. ἄξιον δὲ μὴ παρελθεῖν, ὅσα τε πόλεως ὄρθι ταύτης, καὶ ὅπως τὴν ἀρχὴν ἔτυχεν οἰκισθῆναι. τοὺς Ἀργοναύτας φασὶν ὑπὸ τῆς Αἰήτου διωκομένους, τὴν εἰς τὸν Πόντον ἐκβολὴν τοῦ Ἴστρου πρεσπεσεῖν, κρῖναί τε καλῶς ἔχειν διὰ τούτου πρὸς ἀντίον τὸ ῥοῦν ἀναχθῆναι, καὶ μέχρι τοσούτου πλεῖν τὸν ποταμὸν εἰρεσίᾳ, καὶ πνεύματος ὀπισθείου φορᾷ, μέχρις ἂν τῇ θαλάσσῃ πλησιαίτεροι γένοιντο. πραξάντων δ' ὅσ' ἔγνωσ, ἐπειδή τε τοῦτον ἐγένοντο τὸν τόπον, μήκιστα καταλιπόντες τὴν πρὸς ἑσπέρας ἀφίξεως, τὴν τῆς πόλεως οἴκησιν, μηχαναῖς ἐπιθέντες τὴν Ἀργὼ, καὶ τετρακοσίων σταδίων ὁδὸν ἄχρι θαλάσσης ἑλκύσαντες, ἔπειτα τῶν Θετταλῶν ἀκταῖς πρεσπεσόντες, ὡς ὁ ποιητὴς ἱστορεῖ Πίσανδρος, ὁ τὴν τῶν ἡρωϊκῶν θεογαμιῶν ἐπιγραφὴν πάσ, ὡς εἰπεῖν, ἱστορίαν περιλαβών. ἐκ δὲ τῆς Ἤμωνος προελθὼν, καὶ τὸν Ἀχιλλιν περαιωθεὶς ποταμὸν, τῷ Νωρικῷ προσέβαλεν, ἤδη τὴν Ἀπεννίνων ὀρῶν ἔξω γενόμενος. ὁρίζει δὲ ταῦτα τὰς Παιονίας ἐσχατιὰς, στενοτάτην ὁδὸν διδόντα τοῖς ὅτι τὸ Νωρικὸν ἔθνος ἐκβαίνειν ἐθέλουσι,

ἐθέλουσι, καὶ πρὸς ἣν ὀλίγοι φύλακες ἥκουσι, εἰ καὶ πλῆθος τοῦ πάροδον ἐκιάζειν. Ἀλλὰς ὅμως ὁ Ἀλάριχος, ἐκ τῆς Νωρικοῦ πρὸς Στελίχωνα πρεσβείαν ἐκπέμπει, χρήματα αἰτῶν ὑπέρ τῆς ἐν ταῖς Ἠπείροις διατριβῆς, ἣν ἔλεγεν αὐτὸς, Στελίχωνι πειθόμενος, γεγενῆσθαι, καὶ τῆς εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὸ Νωρικὸν εἰσβολῆς. ὁ δὲ Στελίχων, τοῦ πρεσβείαν δεξάμενος, καὶ ἐν τῇ Ραβέννῃ τοὺς πρέσβεις ἐάσας, εἰς τὴν Ῥώμην ἀφίκετο, κοινώσασθαι περὶ βασιλεῖ καὶ τῇ γερουσίᾳ περὶ τοῦ πολέμου βουλόμενος. συνελθόντος δὲ τῆς γερουσίας εἰς τὰ βασίλεια, καὶ βουλῆς περὶ τοῦ πολεμεῖν ἢ μὴ προτεθείσης, ἢ μᾶλλον τῶν πλείονων εἰς τὸ πολεμεῖν ἐφέρετο γνώμη. μόνῳ δὲ Στελίχωνι σὺν ὀλίγοις, ὅσοι φόβῳ συγκατετίθεντο, τοῦ ἐναντίαν ἐχώρουν, εἰρήνην πρὸς Ἀλάριχον ποιεῖσθαι ψηφιζόμενοι. τῶν δὲ τὸν πόλεμον αἱρουμένων, ἀπαιτούντων Στελίχωνα λέγειν, ἀνθ' ὅτου μὴ πολεμεῖν μᾶλλον, ἀλλὰ εἰρήνην ἄγειν αἱρεῖται, καὶ ταύτην ἐπ' αἰσχύνῃ τῶν Ῥωμαίων ἀξιώματος ἀνέχεται χρημάτων ὠνήσασθαι· διὰ γὰρ τὸ τῷ βασιλεῖ συμφέρον, ἔφη, τοσοῦτον ἐν ταῖς Ἠπείροις διέτριψε χρόνον, ὡς ἂν ἅμα οἱ τῷ τῶν ἑῴας βασιλεύοντι πολεμήσας, Ἰλλυριοὺς ἐκείνης παρέλητται τῆς ἀρχῆς, καὶ τῇ Ὁνωρίου προσθείη. τοῦτο δ' ἂν εἰς ἔργον ἤδη προῆλθεν, εἰ μὴ τοῦ βασιλέως Ὁνω-

gentem tranſire volunt, artiſſimam viam præbent: cui cuſtodiendæ præſidiarii pauci ſufficiunt, etiamſi magna multitudo vi tranſire conetur. Alarichus tamen his tranſitis, è Norico legatos ad Stelichonem mittit, pecuniam poſcens, tum ejus moræ nomine, qua ſe ſuaſu Stelichonis aiebat in Epiris hæſiſſe; tum hujus in Italiam & Noricum profectionis cauſa. Stelicho, hac legatione accepta, relictis Ravennæ legatis, Romam abit; cum Imperatore ac Senatu de eo, quod agendum eſſet, conſilia collaturus. Poſteaquam Senatus in palatio conveniſſet, propoſita conſultatione, bellum gerendum eſſet, necne; complurium quidem eo ſententia tendebat, ut bello res decerneretur. Solus Stelicho cum paucis, qui ei metu adducti adſentiebantur, contrariam in ſententiam ibant, & faciundæ cum Alaricho pacis auctores erant. Heic cum ii qui paci bellum præferebant, à Stelichone ſibi dici peterent; quamobrem non bellum potius gerere, quam pacem colere mallet, eamque cum dedecore Romanæ majeſtatis pecunia redimere ſuſtineret. Quoniam, inquit, ob commodum principis Alarichus in Epiris tam diu hæſit, ut conjuncta mecum opera, bello principi orientis illato, Illyrios ab ejus averteret imperio, regnoque Honorii adjiceret. Et quidem hoc reapſe jam ſucceſſurum fuiſſe aiebat, ſi non

Honorii

Honorii principis literæ prius adlatæ, ſuam profectionem verſus orientem impediviſſent: in cujus exſpectatione tantum temporis Alarichus iſtic conſumſerit. Atque hæc dicens Stelicho, ſimul & epiſtolam principis oſtendit, & culpam in Serenam confert; quæ amborum principum concordiam ſartam tectam ſervari voluiſſet.

Quapropter omnibus æqua dicere viſo Stelichone, Senatui placuit, Alaricho quatuor librarum millia pacis nomine ſolvi: quum plures id ſenatuſconſultum non ſponte, ſed metu Stelichonis, feciſſent. Adeoque Lampadius, genere dignitateque præſtans, quum verbum hoc lingua patria protuliſſet, NON EST ISTA PAX, SED PACTIO SERVITUTIS; dimiſſo ſenatu, ne quid ſibi propter hanc libertatem accideret, veritus; ad proximam quandam Chriſtianorum eccleſiam aufugit.

In hunc modum Stelicho confecta cum Alaricho pace, ad profectionem ſemet accingit; ut, quæ ſecum decreviſſet, exſequeretur. Imperator autem, velle ſe Roma Ravennam abire dicebat, viſendi exercitus, & benigne compel-

εἰς φθάσαντα χαμμαία, ὅτι τῷ ἐφαν ἔλασιν αὐτῷ διεκώλυσαν· ἦν ἐκδεχόμενον Αλάριχον, αὐτόθι χρόνον δαπανῆσαι πολύν. καὶ ταῦτα λέγων ὁ Στελίχων, ἅμα καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἐδείκνυ, καὶ τὴν Σερήναν αἰτίαν ἔλεγεν εἶναι, τῆς ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ὁμονοίαν ἀδιάφθορον φυλάττεσθαι βουλομένην.

Πᾶσι τοίνυν δόξαντος δίκαια λέγειν Στελίχωνος, ἐδόκει τῇ γερουσίᾳ χρυσίου τετρακισχιλίας λίτρας εἰρήνης Αλαρείχῳ δίδοσθαι· πλείονων δὲ ἢ κατ' προαίρεσιν, ἀλλὰ Στελίχωνος φόβῳ, τοῦτο ψηφισαμένων. ὥστε ἀμέλει Λαμπάδιος, γένους τε ἀξιώματος οὐκ ἔχων, τῇ πατρίῳ φωνῇ τοῦτο ἀποφθεγξάμενος, NON EST ISTA PAX, SED PACTIO SERVITUTIS: ὁ δοῦλος, δουλείαν μᾶλλον, ἤπερ εἰρήνην εἶναι τὸ προβούμενον· ἅμα [1] τε ἀμαυθῆναι τὸ σύλλογον, δείσας τε μὴ παθεῖν τι διὰ τὴν παῤῥησίαν, εἴς τινα πλησιάζουσαν τῶν χριστιανῶν ἀπέφυγεν ἐκκλησίαν.

Ὁ μὲν οὖν Στελίχων, τῷ πρὸς Αλάριχον εἰρήνην τοιῷδε τρόπῳ καλὰ πραξάμενος, ὅτι τῷ ἔξοδον ὥρμηλο, τοῖς αὐτῷ δόξασιν ἔργον ἐπιθήσων. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐθέλειν ἔφασκεν ἐκ τῆς Ρώμης εἰς τὴν Ράβενναν ἀφίκεσθαι, θεάσασθαί τε τὸ

1. [Ἀμφὶ τῷ] Sylb.

στρα-

στελόπεδον καὶ φιλοφρονήσασθαι, πολεμίᾳ μάλιστα τοιούτῳ τῆς Ἰταλίας ἐντὸς ἀφεαυτοῦ. ἔλεγε δὲ ταῦτα, καὶ οἴκοθεν κινούμενος, σὺν ἀμελεῖ Σάρνας πειθόμενος. ἐβούλετο γὰρ αὐτὸν ἀσφαλεστέραν πόλιν οἰκεῖν, ἵνα, εἰ τὴν εἰρήνην παύσας Ἀλάριχος, ἐπέλθῃ τῇ Ῥώμῃ, μὴ κυριεύσῃ καὶ τοῦ βασιλέως. ἦν γὰρ αὐτῷ σπουδῆ, ὠφελοῦσθαι τοῦτον, ὡς καὶ αὐτῆς τῆς ἀσφαλείας διὰ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἐχούσης. τῆς δὲ τοῦ βασιλέως ὁρμῆς ἀποδυομένου τῷ Στελίχωνι φανείσης, ἐπενοεῖτο πολλὰ ταύτης κωλύματα. τοῦ δὲ βασιλέως καὶ ἐνδιδόντος, ἀλλ' ἐχομένου τῆς ὁδοιπορίας, Σάρος, Βάρβαρος μὲν τὸ γένος, ἐν δὲ τῇ Ῥαβέννῃ σὺν βαρβάροις ἡγεμὼν, γνώμῃ Στελίχωνος ἐκίνει πρὸ τῆς πόλεως θόρυβον· οὐχ ὡς τοῦ ὅπη συμπαράξαι τὰ καθεστῶτα βουλόμενος, ἀλλ' ὡς ἂν ἐκφοβήσοι τὸν βασιλέα, καὶ τῆς ὁδοῦ τὸν ὅπη τὸν Ῥάβενναν ἀποστρέψει. τοῦ δὲ καὶ ἀποστάντος τῆς εἰς χεῖρα γνώμης, Ἰουστινιανὸς, ἐν τοῖς σὺν αὐτῷ ὑπάτοις καὶ τοῦ Ῥωμύλου ἐπιδεδημαλὶ ἀφορμᾶς, αἱρεθεὶς ὑπὸ Στελίχωνος παράδρομός τε ὁμοῦ καὶ σύμβουλος, ὑπὸ τῆς ἄγαν ἀσχημοσύνης φαίνεται τὰ τῆς βασιλικῆς ὁδοῦ τεκμαιρόμενος, καὶ ὡς ἀλλοτρίως ἔχοντες πρὸς Στελίχωνα οἱ ἐν τῷ Τικίνῳ στρατιῶται, τοῦ βασιλέως ἐπιδημήσαντος, εἰς τὸ ἔσχατον αὐτὸν καθιστάσῃ κίνδυνον. διεστέλλετό τε ὡς μὴ ἐκστῆναι τοῦ βα-

landi causa: præsertim, posteaquam talis ac tantus hostis in Italiam transiisset. Ea vero, non impulsus à seipso, sed consilio Serenæ obtemperans, aiebat. Hæc. n. ipsum in urbe tutiori degere volebat, ut, si pace violata, Romam Alarichus invaderet, non etiam principem in potestatem suam redigeret. Hunc enim studiose conservatum cupiebat, velut è cujus salute ipsius etiam incolumitas penderet. Quum autem hoc Imperatoris iter parum Stelichoni probaretur, multa ejus impediendi causa excogitat. Verum illo non cedente, sed iter urgente; Sarus, natione Barbarus, & Ravennæ præfectus agmini Barbaro, de sententia Stelichonis ante urbem tumultus excitat: non quod reapse de turbandis rebus quidquam haberet in animo, sed ut Imperatori metum incuteret, & eum ab instituto itinere diverteret. Quum ne sic quidem à sententia princeps dimoveretur, Justinianus, advocatorũ professione Romæ clarus, & à Stelichone lectus adsessor atque consiliarius, acri sagacitate ingenii, quid illud Imperatoris iter sibi vellet, adsequutus è certis indiciis videtur; & quod ii milites, qui Ticini erant, alienis à Stelichone animis, ubi princeps eo veniisset, hominem in extremum discrimen essent adducturi. Quamobrem hortari non desinit, ut ab hoc instituto principem revocaret. Sed quum vi-

deret hunc iis, quæ diceret Stelicho, non obtemperantem: veritus, ne propter familiaritatem, pessum cum fortuna Stelichonis iret, ab eo discessit.

Fuerat jam ante Romam perlatus de morte Imperatoris Arcadii rumor, & post abitum Honorii principis ad urbem Ravennam, confirmatus. Inde quum esset Ravennæ Stelicho, princeps autem venisset Bononiam, quæ vrbs est Æmiliæ, spatio septuaginta milliarium, ut vocant, à Ravenna remota: arcessitus fuit ab eo Stelicho, quod in itinere milites inter se tumultuati fuissent; ut eos castigatos compesceret. Stelicho, convocatis militibus seditiosis, quum non modo jussisse diceret Imperatorem, ut castigarentur; sed etiam præcepisse, ut decimatione facta, nocentissimus quisque morte multaretur; tantam eis trepidationem incussit, ut omnes profusis lacrymis, ducem ad eam misericordiam flecterent, ut principis clementiam eis polliceretur. Quumque princeps, quod ille promiserat, ratum habuisset; ad consultationem de publicis rebus animum adjecerunt. Nam & Stelicho cupiebat in orientem proficisci, tesque Theodosii constituere, qui Arcadii filius erat, adhuc adolescens, ac tutelæ indigus: & ipse princeps Honorius idem illud iter suscipere cogitabat, & quæ stabiliendo pupilli hujus imperio facerent, ordinare.

σιλέα τ τοιαύτης ὀρμῆς. ὁρῶν δὲ ἀπειθοῦντα τοῖς Στελίχωνος λόγοις, ἀπὼν ᾤχετο, δείσ τῶ μὴ διὰ τ οἰκειότητα συγκαταφερθῆναι τῇ Στελίχωνος τύχῃ.

Φάμης δὲ πρότερον εἰς τ Ῥώμην ἐληλύθοσης, ὡς Ἀρκάδιος ὁ βασιλεὺς τελευτήσειε, κυρωθείσης τε μᾶλλ τ Ὁνωρείου τοῦ βασιλέως εἰς τὴν Ῥάβενναν ἄφιξιν, ἐπῆλθε Στελίχωνι μὲν εἰς τ Ῥάβενναν ἰόντι, ὁ δ βασιλεὺς ἐπέσχε Βονωνίᾳ τῇ πόλει, μιᾶ τῆς Αἰμιλίας οὔσῃ, διεσχημένα δὲ τοῖς κινουμένοις μιλίοις ἑβδομήκοντα τῆς Ραβέννης, μεταπεμπτὸς γίνεται Στελίχων, οἷα σταλέντος χ τὴν ὁδὸν πρὸς ἀνήλους στασιασάντων, ἐφ᾽ ᾧ σωφρονισμὸν αὐτοῖς ἐπαχθῆναι. Στελίχωνος συναγαγόντος τὰς στασιάσαντας, κ οὐχ ὅτι σωφρονισθῆναι μόνον αὐτὰς ὁ βασιλεὺς κελεύσειεν εἰπόντος, ἀλλ᾽ ὅτι χ δεκάδα τ αἰτιωτάτων ἕνα θανάτῳ ζημιωθῆναι προστετάκοι, τοσοῦτον αὐτοῖς ἐνέβαλε φόβον, ὥστε δάκρυα πάντας ἀφιέντας, εἰς ἔλεον τ στρατηγὸν ἐπασάσασθαι, κ ὑποχέσθαι τ τ βασιλέως ἀμύησιν. ἐπεὶ δὲ καὶ ἔσφηλεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς τῆς ὑποχέσεως, εἰς τ πρεσβ τῶν κοινῶν ἐτράπετο σκέψιν. ὅ τ γὰρ Στελίχων εἰς τ ἑῴαν ἐβούλετο διαβῆναι, κ τὰ χ τ Ἀρκαδίου παῖδα Θεοδόσιον διαθεῖναι, νέον ὄντα κ κηδεμονίας δεόμενον· ὅ τ βασιλεὺς Ὁνώριος αὐτὸς στέλλεσθαι τ ὁδὸν παντὶ διενοεῖτο, κ ὅσα πρὸς ἀσφά-

λειαν

λειαν τ῀ τ῀ νέου βασιλείας, οἰκονομῆσαι. δυσαρεσήσας. ὅτι τούτῳ Στελίχων, τ῀ ὄλκον τῆς περὶ τὴν ὁδὸν ἐσομένων δαπανημάτων ἄγων εἰς μέσον, ἀποτρέπει τ῀ βασιλέα τούτης τ῀ ἐπιχειρήσεως. ἔλεγε γ῀ μηδὲ τ῀ ἐπανάστασιν Κωνσταντίνε συγχωρεῖν αὐτῷ τ῀ περὶ τ῀ Ἰταλίαν καὶ τὴν Ρώμην αὐτὴν ἀποσπᾶσθαι φροντίδα, ἤδη Κωνσταντίνε τ῀ τυράννου τ῀ Γαλατίαν πᾶσαν ἀφηρημένου, καὶ ἐν τῇ Ἀρελάτῳ ἀφεστεῖσθαι. προσοῖναι δὲ τούτοις, καίπερ ὄντα ἱκανοῖς εἰς τὸ δεῖσθαι τῆς τ῀ βασιλέως παρουσίας τε καὶ προνοίας, καὶ τ῀ Ἀλαείχε μὴ τοσούτῳ στρατοπέδῳ Βαρβάρων ὑπάρχειν, αὐθράστε Βαρβάρε καὶ ἀπίστου, καὶ ἐπειδὰν εὕροι τὴν Ἰταλίαν ἐπιθείας ἔρημον, ἐπελθόντα· γνώμην δὲ ἀρίστην ἔχειν, καὶ τῇ πολιτείᾳ λυσιτελοῦσαν, Ἀλαείχον μὲν ὑπερβαλέσθαι τῷ τυράννῳ, τ῀ τ῀ σὺν αὐτῷ Βαρβάρων ἄγοντα μέρος, καὶ τέλη Ρωμαϊκὰ, καὶ ἡγεμόνας, οἳ κοινωνήσουσιν αὐτῷ τ῀ πολέμου. τ῀ ἔφαν δ᾽ αὐτὸς καταλήψεσθαι, βασιλέως κελεύοντος, καὶ γράμματα περὶ τ῀ παρόντων διδόντος.

Αλλ᾽ ὁ βασιλεὺς μὲν, ὀρθῶς ἅπαντα εἰρῆσθαι τῷ Στελίχωνι κρίνας, τά τε γράμματα δοὺς φέρειν τ῀ τῆς ἑῴας βασιλέα, καὶ πρὸς Αλάειχον, τ῀ Βονωνίας ἐξήλασε· Στελίχων δ᾽, χρόνον χώραν ἔμενε τινα, ἕως ὅτε ὅτι τ῀ ἑῴαν πορεύων, ἕως ἕτερόν τι τῶν βεβουλευμένων ἄγων εἰς ἔργον· ἀλλ᾽ οὔτε μέρος τῆς ἐν τῷ

Quod quum Stelichoni diſplicuiſſet, in medium producta ſumtuum in itinere faciundorum mole, principem ab hoc conſilio deterret. Præterea ne quidem ei licere per Conſtantini rebellionem ait, ut ab Italiæ, atque ipſius Romæ cura longius abſcederet: quando jam perduellis ille Conſtantinus univerſam Galliam percurriſſet, & Arelate degeret. Ad iſta, quæ tamen ad requirendam præſentiam providentiamque principis omnino ſufficerent, Alarichi quoque, tantis cum Barbarorum copiis, adventum accedere, Barbari ſane hominis & infidi; qui, ſi reperiat Italiam ope deſtitutam, prorſus eam invaſurus ſit. Id vero conſilium eſſe optimum, & inprimis utile reipublicæ; ut in perduellem Alarichus expeditionem ſuſciperet, abducta ſecum parte Barbarorum, quos haberet, adjunctiſque Romanis legionibus, & earum ducibus, quæ in hujuſce belli ſocietatem cum eo venirent: orientem ipſe Stelicho, jubente principe, deque rebus iis, quæ peragendæ iſtic eſſent, literas dante, adiret.

Imperator, qui omnia recte ab Stelichone dicta judicaret, datis ad orientis Imperatorem, & Alarichum, literis; Bononia diſceſſit. Interim manet iſtic Stelicho, nec iter illud orientale ſuſcipiens, nec aliud quidquam eorum, quæ deliberata fuerant, reapſe perficiens. Quin ne militum quidem illo-

rum partem, qui Ticini commorabantur, Ravennam, aliumve quendam in locum traducit: ne forte in tranſitu, principis adeundi copiam nacti, eum ad moliendum aliquid adverſus ipſum Stelichonem impellerent.

Ac Stelicho quidem, nullius indigni vel adverſus Imperatorem, vel milites, conſilii ſibi conſcius, hæc agebat. Olympius vero quidam, oriundus à Ponto Euxino, ſplendida quadam militia palatina donatus, qui ſub ſpecie pietatis Chriſtianæ magnam intra ſe malitiam tegeret, atque hominem ſe frugi modeſtumque ſimulans, cum principe colloqui frequenter ſoleret; multa, ut cum poeta loquar, animum labefactantia verba contra Stelichonem effutiebat: quod eam nimirum ob cauſam iter illud in orientem ſibi mandari curaſſet, ut Theodoſio minori morte per inſidias ſtructa, regnum Eucherio, filio ſuo, traderet. Atque hæc, oblato ſibi ſpatio & opportunitate, dum iter facerent, ad principem effundebat, qui quum Ticini jam eſſet, Olympius milites adverſa valetudine laborantes inviſens, (nam

1 Τικινῷ στρατιωτῶν, εἰς τὴν Ῥάβενναν ἢ ἑτέρωθί που μελλόντων, ὡς αὖ μὴ τῷ βασιλεῖ καὶ πάροδον ἀπαντήσαντες, εἴς τινα κατ' αὐτοῦ τὸν βασιλέα κίνησιν ωεθῶσιν.

Αλλὰ Στελίχων μὲν, οὐδὲν συμπεσόμενος ἐπιχεῖ ἢ καὶ τῷ βασιλέως, ἢ καὶ τῶν στρατιωτῶν βιβλιδαρίων, ἐν τούτοις ἦν. 2 Ολύμπιος δέ τις, ὁρμώμενος μὲν ἐκ τοῦ Εὐξείνου πόντου, λαμπρᾶς δ' στρατείας ἐν τοῖς βασιλείοις ἀξιωμένος, ἐν δὲ τῇ φανερᾷ τῶν χειρῶν ἀλαζονείᾳ πολλὰ ὑποκρινόμενον ἐν ἑαυτῷ πονηρίαν, ἐντυγχάνειν εἰωθὼς δι' ὁδοιπορίαν ωεθοποιῶν τῷ βασιλεῖ, πολλὰ (καὶ τὰ ποιητικὰ) συμφθόρα τῷ Στελίχωνος καλέσας ἐγκλήματα, καὶ ὡς διὰ τοῦτο τῷ ὅτι τῷ ἐφίεσθαι ὑποδημίαν ἐωεκλήματούσατο, ὡς αὖ ὁπλιζόμενός τις αἰτίαν θεοδοσίῳ τῷ νέῳ, Εὐχερίῳ τῷ παιδὶ τῷ βασιλείαν ωαραδοῦναι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, εὐτυχωρείας αὐτῷ ὕσης, καὶ τῷ ὁδὸν καλέσας τῷ βασιλέως· ἤδη δὲ αὐτοῦ ὄντος καὶ τοῦ Τικίνου, τὰς νοσούσας ὑπασκεπτόμενος τῶν στρατιωτῶν Ολύμπιος, (ἦν γὰρ αὐτῷ καὶ τοῦτο τὸ ὑπηνεμιώτης μεζιότητος τὸ κεφάλαιον)

1. Supra [Τικινῷ.]

2. Cum in eo totus eſſet Stilicho ut, quoquomodo poſſet συγκρῦσαι τὸ βασίλειον, *ait loquitur Sozomen. lib. 9. c. 4.* Olympius fraude detectâ Honorium certum facit id agere Stilichonem, ut ad ſe imperium transferret, filiumque Eucherium conſortem ſibi aſciſceret, *gentilem certè & Chriſtianis inimicum.* Quo minus mirandum eſt illum his coloribus depingi, cum Zoſimo videatur omnia complecti ſcelera, *vel chriſtianum eſſe.*

τοῦ-

τοιαυτάδεις καὶ εἰς τοὺς ἐνέσπειρεν ἐπῳδάς. τετάρτης δὲ μόνης ἡμέρας, ἐξ ἧς ἐπεδήμησεν ὁ βασιλεὺς τῷ Τικίνῳ, διηθέσης, μεταχαλινδέντων εἰς τὰ βασίλεια τῶν στρατιωτῶν, ἐφαίνετό τε αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰς τε τὸν Κωνσταντίνου τοῦ τυράννου παρεθάρρυνε πόλεμον. περὶ δὲ Στελίχωνος ἡσυχῆς κινηθέντος, ἐφαίνετο νοῦν τοῖς στρατιώταις Ὀλύμπιος, καὶ ὥσπερ ἀναμιμήσκων ὧν ἔτυχεν αὐτοῖς ἐν ἀποῤῥήτῳ μετὰ λεχθείς. οἱ δὲ, πρόπαλαι πάλαι, διάφοροι γεγονότες, Λιμηνίου τε, τε ἐν τοῖς ὕστερον τὰς Αλπεις ἔθνεσιν ὄντα τῆς αὐλῆς ὕπαρχον, ἀποσφάττουσι, καὶ ἅμα τούτῳ Χαριοβαύδου τε στρατηγὸν τῶν ἐκείνου ταγμάτων. ἔτυχον γὰρ μετὰφυγόντες τὸν Τύραννον καὶ ὑπαλήσαντες εἰς τὸν Τίκινον τῷ βασιλεῖ. ὑποσφάττονται δὲ τούτοις, Βικέντιός τε καὶ Σάλβιος· ὁ μὲν, τῶν ἱππέων ἡγεμὼν· ὁ δὲ, τῶν δομεστίκων τάγματος τεταγμένος. ἐπεὶ δὲ τῆς στάσεως αὐξηθείσης, ὁ τε βασιλεὺς ἀνεχώρησεν ὅπῃ τὰ βασίλεια, καὶ τῶν ἀρχόντων ἔνιοι μετὰφυγεῖν ἠδυνήθησαν, ὅπῃ τὴν πόλιν ἅπας οἱ στρατιῶται μετασπάραντες, ὅσους ἐδυνήθησαν τῶν ἀρχόντων ἀνεῖλον, ἐξηκόντιζον τῶν οἰκοδομημάτων, ἐν οἷς ἔτυχον ὑποδραύτες· τὰ δὲ τε πόλεως διήρπαζον χρήματα. περιόντος δὲ εἰς αὐτὸν τε κακοῦ, χιτώνιον ὁ βασιλεὺς περιβαλόμενος, χλαμύδος δίχα καὶ διαδήματος, φανεὶς τε ἐν μέσῃ τῇ πόλει, σὺν πολλῷ

& hoc ei tectæ illius modeſtiæ caput erat) conſimilia quædam inſpergebat & iis incantamenta. Ubi dies dumtaxat quartus, ex quo Ticinum Imperator ingreſſus fuerat, præteriiſſet: arceſſitis ad prætorium militibus, ſe conſpiciendum princeps exhibet, & ad bellum, adverſus Conſtantinum perduellem gerendum, eos incitat. Quum de Stelichone motus nullus exſtitiſſet, militibus innuere palam viſus eſt Olympius, & eos illorum quaſi commonefacere, de quibus ſecreto cum ipſis colloquutus fuiſſet. Tum illi quodam modo ad furorem redacti, Limenium, apud tranſalpinas gentes præfectum prætorii, cum Chariobaude, militum in iiſdem locis magiſtro, jugulant. Nam hi forte tyranni manus effugerant, & Ticinum ad Imperatorem acceſſerant. Secundum hos jugulantur & Vincentius, & Salvius; alter, equitum magiſter; alter, ſcholæ domeſticorum Comes. Aucta ſeditione, quum princeps ad prætorium ſeceſſiſſet, ac magiſtratus quidam elabi fuga potuiſſent: ſparſi per urbem univerſam milites, magiſtratus, quoſcunque poterant, occidunt, iis extractos ædibus, in quas confugerant; & urbanas pariter opes diripiunt. Ubi malum eo jam ſerperet, ut medicinam ei facere non liceret; tunicu-lam ſibi princeps injiciens, abſq; paludamento ac diademate, mediaque in urbe conſpectus, vix magno labore militum furorem

com-

compescere potuit. Interfecti sunt & illi magistratus, quicunque post fugam capti fuerunt, Næmorius ordinum palatinorum magister, & Patronius fisci præfectus, & rerum privatarum sive patrimonii principis comes. Secundum hos & Salvius, cujus erat officium dictare quæ principi viderentur: Quæstorem à Constantini temporibus adpellarunt. Hic ne principis quidem ipsius pedes amplexus, impetrare potuit, ut mortem effugeret. Quum ad vesperam usque seditio duraſſet, ac veritus Imperator, ne quid etiam in se committeretur, hanc ipsam ob causam secessisset: Longinianum interim repertum, qui erat præfectus prætorii Italiæ, necant. Atque hi sane magistratuum muneribus fungentes, ab insano milite sunt interfecti. Periit & illorum qui obiter intervenerant, tanta multitudo, quantam numero complecti non facile fuerit.

πόνῳ μόλις οἷός τε γέγονε τὴν τῆς στρατιωτῆς ἀναστεῖλαι μανίαν. ἀνῃρέθησαν δὲ τῆς ἀρχόντων, ὅσοι μὴ τῇ φυγῇ ἥλωσαν. ὅ τε τῆς ἐν τῇ αὐλῇ τάξεων μάγιστρος, Ναιμόριος· καὶ Πατρώνιος ὁ τῶν θησαυρῶν περιττὸς, καὶ ὁ τῆς ἀνηκόντων ἰδίᾳ τῷ βασιλεῖ ταμείων προβεβλημένος· καὶ ὁπὶ τούτοις Σάλβιος, ὁ τὰ βασιλεῖ δοκοῦντα τεταγμένος ὑπαγορεύειν, ὃν Κοαίσωρα καλεῖν οἱ ἀπὸ Κωνσταντίνου δεδώκασι χρόνοι· τοῦτον γὰρ ὅτε τὸ τῆς ποδῶν αὐτιλαβέσθαι τοῦ βασιλέως, ἵκετο πρὸς ὑποφυγὴν τοῦ θανάτου. τῆς δὲ στάσεως ἄχει δείλης ὀψίας ὑποτεινούσης, καὶ τοῦ βασιλέως, μή τι καὶ εἰς αὐτὸν γένοιτο, δείσαντος, καὶ διὰ τοῦτο ὑποχωρήσαντος, φέροντες ἐν μέσῳ Λογγινιανὸν, ὃς τῆς ἐπὶ τῆς Ἰταλίας αὐλῆς ὕπαρχος ἦν, αἱροῦσι καὶ τοῦτον. ἀλλ' ὅσοι μὲν ἀρχῶν περιβεβλημένοι, τῆς τῆς στάσεως ἔργον γεγόνασιν ἀπορίας· ἀπώλετο δὲ καὶ τῶν ἐντυχόντων πλῆθος, ὅσον ἀριθμῷ μὴ ῥᾴδιον εἰπεῖν περιλαβεῖν.

Hæc ad Stelichonem perlata, qui Bononiæ tum erat, (urbem esse diximus Æmiliæ) non mediocriter eum turbarunt. Itaque convocatis omnibus, quos secum habebat, Barbarorum fœderatorum ducibus, quid agendum esset, deliberandum proponit. Visum omnibus communi sententia, recte se facturos, si principe necato, (nam de hoc adhuc ambigebatur) pariter universi Romanis confœ-

Ταῦτα προσαγγελθέντα Στελίχωνι ἐπὶ Βονωνίαν ὄντι, πόλιν ἔθνους (ὡς εἴρηται) τῆς Αἰμιλίας, ἣ μετεῖχεν αὐτὸν ἐτάραξε. καλέσας τε ἅπαντας, ὅσοι συνῆσαν αὐτῷ Βαρβάρων συμμάχων ἡγέμονες, ἐκλὴν περὶ τοῦ πρακτέου προὐτίθει. καὶ κοινῇ πᾶσι καλῶς ἔχειν ἐδόκει τὸν μὲν βασιλέως ἀναιρεθέντος, (ἐπὶ γὰρ τοῦτο ἀμφίβολον ἦν) πάντας ὁμοῦ τοὺς συμμαχοῦντας Ῥωμαίοις Βαρβάρους,

κοινῇ

κοινῇ τοῖς στρατιώταις ὁπιπτεῖν, καὶ τοὺς δήμους ἅπαντας διὰ τάχους καλέσαι σωφρονεστέρους· εἰ δὲ ὁ μὲν βασιλεὺς φανείη ἀδεισιδαίμων, αὐτοκράτορες δὲ οἱ τὰς ἀρχὰς ἔχοντες, πλημμελοῦντα τοὺς τῆς στάσεως αἰτίους ὑπαχθῆναι τῇ δίκῃ. τὰ μὲν οὖν Στελίχωνι καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ Βαρβάροις βεβουλευμένα, τοιαῦτα ἦν. ἐπεὶ δὲ ἔγνωσαν ἀπηχὲς οὐδὲν εἰς τὸν τῆς βασιλείας ἡνιόχημον, οὐκέτι πρὸς τὸ καὶ τὸ στρατοπέδου σωφρονισμὸν ἐδόκει Στελίχωνι χωρεῖν, ἀλλ' ὅπως τὴν Ῥαβέννης ἀναχωρεῖν· τὸ γὰρ τῶν στρατιωτῶν πλῆθος ἐλάμβανε καὶ νοῦν, καθ' ὅσον γε τὸν τῆς βασιλέως οὐκ αὐτὸν γνώμην ἔχ ἑώρα βεβαίως ἐσῳσαν. καὶ ὅτι τούτοις ἐπαφεῖναι Ῥωμαϊκῷ στρατοπέδῳ Βαρβάρους, ὅτε ὅσιον ὅτε ἀσφαλὲς ᾤετο εἶ).

Ἐπὶ τούτοις ἀπορουμένου Στελίχωνος, οἱ σὺν αὐτῷ Βάρβαροι τὰ πρότερον αὐτοῖς ἐσκεμμένα κρατεῖν ἐθέλοντες, ἀφέλκειν μὲν αὐτὸν ὧν μὴ ταῦτα ἔκρινεν ἐπεχείρουν· ὡς ᾗ καὶ ἔπιθον, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, ἔν τισι χωρίοις ἔκριναν ἐπιμεῖναι, μέχρις αὖ, ἂν εἰ ἔχοι ὁ βασιλεὺς περὶ Στελίχωνος γνώμην, σαφέστερον ἐπιδείξειε. Σάρος δ', καὶ σώματος ῥώμῃ καὶ ἀξιώσει τῶν ἄλλων συμμάχων προέχων, μὴ πρὸς αὐτὸν

derati Barbari, conjunctis viribus in Romanos milites irruerent, & hoc facto, cæteros omnes ad modeſtiam revocarent: ſin principem ſalvum eſſe conſtaret, interfectis magiſtratibus; tum vero ſeditionis auctores ſuppliciis adficiendos eſſe. Hujuſmodi quiddam ab Stelichone, ac Barbaris, quos penes ſe habebat, re deliberata, decernitur. Poſtea vero quam cognoviſſent, nihil indignum in perſonam principis admiſſum: non amplius Stelicho caſtigandi exercitus cauſa procedendum, ſed Ravennam abeundum ſtatuit. Nam & militum multitudinem ad animum revocabat, & præterea principis animum erga ſe non videbat eſſe ſtabilem: Barbaros denique Romanum in militem immittere, neque pium neque tutum eſſe putabat.

Dum ob hæc anxius hæſitat Stelicho, quotquot aderant Barbari, qui rata eſſe cuperent, quæ prius ab eis adhibita deliberatione decreta fuerant, abducere quidem illum ab iis conantur, quæ deinceps faciunda judicabat: ſed ubi perſuadere non poterant, cæteri omnes quibuſdam in locis hærendum ſtatuunt, donec princeps animi ſui de Stelichone ſententiam magis perſpicue declaraſſet. Sarus autem, qui & robore corporis, & dignitate, cæteris fœderatis

1. Ita vertit interpres quaſi leg. [τῆ βασιλέα.]

præſtaret,

præſtaret, opera militantium ſub imperio ſuo Barbarorum necatis per quietem omnibus Hunnis, qui Stelichonis adſidui ſatellites erant, omnibuſque ſequentibus illum potitus impedimentis; ad tentorium ejus pergit, in quo tum degens, quod futurum eſſet, ſpeculabatur. Itaque Stelicho, Barbaris etiam diſſidentibus inter ſe, quos ſecum habebat; Ravennam petens, civitates hortatur, in quibus forte Barbarorum conjuges & liberi erant, ne quem Barbarum ad ſe venientem intromitterent. Olympius vero, jam principis animo ſuam in poteſtatem redacto, literas ad milites Ravennates imperatorias mittit; quæ Stelichonem adprehenſum in libera cuſtodia detineri juberent. Ea re cognita, vicinam quandam Chriſtianorum eccleſiam intempeſta nocte ingreſſus eſt Stelicho. Quod conſpicati Barbari, qui cum eo erant, aliique familiares, armati cum ſervis ſuis, quid futurum eſſet, diſpiciunt. Poſteaquam illuxiſſet, ingreſſi ſunt eccleſiam milites, & epiſcopo præſente, jurejurando Stelichoni confirmarunt, non imperatum eſſe ſibi à principe, ut eum necarent, ſed tantum ut cuſtodirent. Quum vero egreſſus extra eccleſiam, ſub cuſtodia militum eſſe cœpiſſet; alteræ reddebantur ab eo, qui priores adtulerat, literæ, quibus in literis Stelichonis in rempublicam delictis pœna capitis irrogabatur. Eucherio, Stelichonis filio, fuga,

τὸν τεταλμένων Βαρβάρων, αὐτῶν καθεύδοντας ἅπαντας οἱ Στελίχωνι συνεστρεύοντες ἔπεχον Οὖννοι, καὶ τὴν ἐπομένην αὐτῷ πᾶσης ὑποσκελῆς γενόμενος ἐγκρατής, ὅτι δὲ τάδε σκηνῇ ἐχώρει, καθ' ἣν ἀφανεῖσθαι ἀποσκοπῶν τὰ συμβησόμενα. Στελίχων μὲν οὖν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ Βαρβάρων διασαίνων, ὅτι δὲ Ῥάβενναν ἀπὸν, παραζύγα τὰς πόλεσιν, ἐν αἷς Βαρβάρων ἔτυχον ὅσαι γυναῖκες καὶ παῖδες, μηδένα δέχεσθαι Βαρβάρων αὐτοῖς προσιόντα. ὁ δὲ τῆς βασιλέως γνώμης ἤδη κύριος Ὀλύμπιος γεγονὼς, τοῖς ἐν τῇ Ραβέννῃ στρατιώταις ἔστελλε βασιλικὰ γράμματα, κελεύοντα συλληφθέντα Στελίχωνα τέως, ἐν ἀδέσμῳ παρ' αὐτῶν ἔχεσθαι φυλακῇ. τοῦτο μαθὼν ὁ Στελίχων, ἐκκλησίαν πνὰ τῶν Χεισιανῶν πλησίαν οὖσαν, νυκτὸς οὔσης ἔτι, κατέλαβεν. ὅπερ οἱ συνόντες αὐτῷ Βάρβαροι καὶ ἄλλοι οἰκεῖοι πεζεταιρέοντες, μὴ οἰκετῶν ὡπλισμένοι, τὸ ἐσόμενον ἀπεσκόπουν. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἤδη ἦν, παρελθόντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν οἱ στρατῶται, καὶ ὅρκοις πιστωσάμενοι τὸ ὄπισκόπου παρόντος, ὡς οὐκ ἀνελεῖν αὐτὸν, ἀλλὰ φυλάξαι μόνον παρὰ τοῦ βασιλέως ἐτάχθησαν, ἐπειδὴ τ' ἐκκλησίας ἐξήλθοὼν, ὡσὸ τὴν στρατιωτῶν ἦν φυλακὴν, ἀπεδίδοτο δεύτερα γράμματα παρὰ τοῦ κελεύοντος τὰ πρότερα, θανάτου πρόσημα τὰ κατὰ τῆς πολιτείας ἡμάρτημα Στελίχωνι. Εὐχέριος δὲ τότε παῖδος ἐν τῷ

τῶν

ταῦτα γενέσθαι πρόφυγος, καὶ εἰς τὴν Ῥώμην ἀναχωρήσαντος, ἤγγελο Στελίχωνι ὅτι τὸ θανατον. τὸν δ' εὐθὺς αὐτὸν βαρβάρων, καὶ οἰκετῶν, καὶ ἄλλως οἰκείων (ἦσαν γὰρ πλῆθος οὐ μέτριον) ἀφελέσθαι τὸ σφαγῆς αὐτὸν ὁρμησάντων, σὺν ἀπειλῇ παύσῃ καὶ φόβῳ τούτους αὐτοὺς Στελίχων ἀποστήσας τὸ ἐγχειρήσεως, ὅ ποθ' οὕτω αὐτὸς τὸ βάχηλον ὑπέσχετο τῷ ξίφει, πάντων (ὡς εἰπεῖν) τὸν ἐν ἐκείνῳ δυνασευσάντων τῷ χρόνῳ, μετριώτατος. Θεοδοσίου γὰρ τοῦ πρεσβυτέρου συνοικῶν ἀδελφιδῇ, καὶ ἀμφοῖν αὐτοῦ τοῖν παίδοιν τὰς βασιλείας ὀπιστεύσας, τρεῖς δὲ πρὸς τοῖς εἴκοσιν ἐνιαυτοὺς ἐστρατηγηκὼς, οὐκ ἐφάνη πολὺ στρατιώτας ὀπὶ χρήμασιν ἄρχοντας ὑπισήσας, ἢ στρατοπολιτικὸν σίτησιν εἰς οἰκεῖον παρελόμενος κέρδος. πατὴρ δὲ παιδὸς ἑνὸς γεγονὼς, ἔσπευσεν αὐτῷ τὸ ἀξίαν, ἄχρι τοῦ λεγομένου νοταρίων τελευτᾶν, μηδεμίαν αὐτῷ περιποιῆσαι ἀρχὴν. ὡς δὲ μηδὲ τὸν χρόνον ἀγνοῆσαι τοὺς φιλομαθοῦντας τῆς αὐτοῦ τελευτῆς, βάσσου μὲν ἦν ὑπατεία καὶ φιλίππου, καθ' ὧν καὶ Ἀρκάδιος ὁ βασιλεὺς ἔτυχε τῆς εἰμαρμένης, τῇ δὲ πρὸ δέκα καλανδῶν Σεπτεμβρίων ἡμέρᾳ.

dum hæc fierent, verſus urbem Romam elapſo; ad mortem Stelicho ducitur. Quumque Barbari, quotquot ipſi aderant, & famuli, & alias neceſſarii, quorum erat multitudo non modica, neci eum eripere citato impetu ſtatuiſſent: variis Stelicho minis & terrore propoſito, ab hoc eos conatu revocavit, & quodam modo cervicem ipſemet gladio præbuit; vir omnium, quotquot id temporis magna cum poteſtate fuerunt, modeſtiſſimus. Licet enim filiæ fratris Theodoſii majoris matrimonio junctus eſſet, amborumque Theodoſii filiorum regna ei credita fuiſſent, & annos tres ac viginti militum ducis munus geſſiſſet: nunquam tamen animadverſum eſt, eum militibus interveniente pecunia magiſtratus præfeciſſe, vel annonam militarem in lucrum ſuum vertiſſe. Quumque pater filii duntaxat unius eſſet, hanc ei dignitatis metam ſtatuit, ut ad officium Tribuni notariorum (quem vocant) provecto, nullam aliam poteſtatem adquireret. Ut autem homines ſtudioſi tempus etiam mortis ipſius non ignorent, ſciant eam accidiſſe a. d. x. cal. Septembr. Baſſi Philippique conſulatu; quibus conſulibus & Arcadius Imperator fato functus eſt.

Στελίχωνος τελευτήσαντος, τὰ ἐν τοῖς βασιλείοις ἅπαντα καὶ ὁ Ὀλυμπίου διεπίθετο βέλησιν· καὶ αὐτὸς μὲν τοῦ μαγίστρου ἀρχὴν παρελάμβανε, τὰς δὲ ἄλλας διένει-

Stelichone exſtincto, univerſæ res palatinæ arbitratu Olympii adminiſtrabantur. Et Olympius quidem ipſe Magiſtri poteſtatem accipiebat: cætera prin-

ceps in eos distribuebat, quos Olympius testimonio suo commendasset. Quum autem undique perquirerentur Stelichonis familiares, vel qui cæteroqui partes ejus sequuti viderentur: in justum Deuterius, augustalis cubiculi præpositus, tum Petrus, scholæ notariorum tribunus, ducuntur: & publicæ quæstioni subjecti, de Stelichone quid dicere coguntur. Sed quum nihil haberent, quod vel adversus se ipsos, vel in illum deponerent: nullo studii sui fructu potitus Olympius, ad mortem usque fustibus eos cædi curavit. Aliis quoque compluribus, velut alicujus rei Stelichoni consciis, in jus ductis, & per adhibitas quæstiones dicere coactis, an compertum haberent, Stelichonem imperium adfectasse: quum nemo quidquam tale se scire diceret, ab hujusmodi conatu homines in rebus talibus indagandis curiosi destiterunt. Imperator autem Honorius uxorem Thermantiam, augustali dejectam solio, matri suæ reddi jussit, nulla tamen idcirco suspicione gravatam; & filium Stelichonis Eucherium, pervestigatum undique, jugulari. Quem ubi fuga quandam in ecclesiam Romæ delatum reperissent, ob loci reverentiam missum fecerunt. In eadem urbe Roma Heliocrates, fisco præfectus, literas principis adferens, quæ literæ jubebant omnium, quicunque Stelichonis temporibus aliquem magistratum impetrassent, fa-

μὴν ὁ βασιλεὺς, οἷς Ὀλύμπιος ἐμαρτύρει. πανταχόθεν δὲ τὸ Στελίχωνος οἰκείων, ἢ ἄλλως τὰ τότε φρονεῖν δοκούντων διερευνωμένων, εἰς κρίσιν ἤγοντο Δευτέριος ὁ τῆς φυλακῆς τοῦ βασιλικοῦ κοιτῶνος προεστὼς, καὶ Πέτρος ὁ τοῦ τάγματος τῶν ταβουλαρίων ἡγούμενος· καὶ δημοσίαν ποιησάμενοι ἐξέτασιν, ἀναλαμβάνοντό τι φεύ Στελίχωνος λέγειν. ὡς ὅτε καθ' ἑαυτῶν, ὅτε κατ' ἐκείνου διδάσκειν εἶχον οὐδέν, ἀθλιώτατον ὁ Ὀλύμπιος τῆς σπουδῆς, ξύλοις παίειν αὐτοὺς παρεσκεύαζεν ἄχρι θανάτου. πολλῶν δὲ καὶ ἄλλων, ὅσοι τι συνεπραμμένοι Στελίχωνι, πρὸς δίκην ἀχθέντων, εἰπεῖν τε μὴ βασάνων ἀναγκαζόντων, εἴ τινα τούτου σωίσασι βασιλείας ὑποψίαν, ὡς οὐδεὶς ἔφη τι τοιοῦτον εἰδέναι, τῆς μὲ τοιαύτης ἐγχειρήσεως οἱ ταῦτα πολυπραγμονοῦντες ἀπέσχοντο. ὁ δὲ βασιλεὺς Ονώριος, τὴν μὲ γαμετὴν Θερμαντίαν, ἀφαιρεθεῖσαν τοῦ βασιλείου θρόνου, τῇ μητρὶ προσέταξε φρουρεῖσθαι, μηδὲν διὰ τοῦτο ὑφορωμένου. τὸν δὲ Στελίχωνος υἱὸν Εὐχέριον, ἀνιχνευθέντα παντάχόθεν, ἀναιρεθῆναι. καὶ τοῦτον ἔν τινι τῶν ἐν Ρώμῃ ἐκκλησιῶν πεφυγότα εὑρόντες, διὰ τιμὴν τοῦ τότε τοπου, εἴασαν· ἐν δὲ τῇ Ρώμῃ Ηλιοκράτης, ἀρχὴν ὑπατειαγωγὸς τοῦ ταμείου, γράμμα βασιλικὸν ὑπακομιζόμενος, ὅπερ ἐβούλετο πάντων ὅσοι χρόνους ἔτυχον πρὸς ἀρχῆς,

δημοσίας

δημοσίας γίνεσθαι τὰς οὐσίας, ἔργον ἐπεπήδητο τῷ ταμείῳ χρημάτων. ὥστε δὲ τότων ἐκ ἀρκέντων ἐμπλῆσαι τὸν τότε συνέχοντα δεσμωτὰς τοῖς τῆς ἀλιτηρίων σειραῖς, καὶ ἐν ἐρημίᾳ τὰ θεῖα πάντα συνταράττοντα τὰ ἀνθρώπινα, καὶ ἕτερόν τι προσετέθη τοῖς προλαβοῦσι τοιῶτον.

Οἱ τὰ πόλεσιν ἐνιδρυμένοι στρατιῶται, τῆς Στελίχωνος εἰς αὐτοὺς τελευτῆς ἀνεχθείσης, τὰ καθ' ἑκάστην πόλιν ὄντας γυναιξὶ καὶ παισὶ βαρβάρων ἐπέθεντο· καὶ ὥστε ἐκ συνθήματος παιωλεθρίᾳ διαφθείραντες, ὅσα ἦν αὐτοῖς ἐν οὐσίᾳ, διήρπασαν. ὅτε δὲ ἀκηκοότες οἱ τοῖς ἀνηρημένοις προσήκοντες, καὶ πανταχόθεν ἐς ταὐτὸ συνειλόχοτες, φθειράντων ὅπη τῇ τοσαύτῃ Ῥωμαίων καὶ τῆς τοῦ θεοῦ πίστεως ἀσεβείᾳ, πάντες ἔγνωσαν Ἀλαρείχῳ προσθέσθαι, καὶ τὸ καὶ τῆς Ῥώμης αὐτῷ κοινωνῆσαι πολέμου· καὶ συναχθεῖσαι πρὸς τοῦτο πλείους ὀλίγῳ τεττάρων μυριάδες, ἐφ' ὅτῳ ἐδόκει συνέδριον. Ἀλάριχος δὲ, οὐδὲ τοῦτο ἐρεθιζόμενος ἤρειτο τὸν πόλεμον, ἀλλὰ ἔτι τῷ εἰρήνῃ ἔμπροσθεν ἐποιεῖτο, καὶ ὅτι Στελίχωνος σπονδῶν μεμνημένος. εἰλας δὲ παρέσχεις, ὅτι χρήμασιν ὁ πολλοῖς εἰρήνην ἤτει γενέσθαι, λαβεῖν τε ὁμήρους, Αέτιον καὶ Ἰάσονα, τὸν μὲν, Ἰοβίου γενόμενον παῖδα, τὸν δὲ, Γαυδεντίου. δοῦναι δὲ καὶ αὐτὸς καὶ παρ' αὐτοῦ τινὰς εὐγενοῦτας, καὶ ὅτι τούτοις

cultates publicari; congerendis in fiscum pecuniis occupatus erat. Et, quasi non sufficerent hæc ad exsatiandum malum genium, qui tunc & nefariorum catenis constringebat, & in solitudine numinis conturbabat universas res humanas: etiam aliud quiddam tale superioribus adjectum fuit.

Qui erant in oppidis collocati milites, quum de morte Stelichonis ad eos nuntius adlatus fuisset; in Barbarorum uxores atque liberos per singulas urbes grassantur; eisque veluti signo dato, ad internecionem deletis, quascunque facultates habebant, diripiunt. Quod quum inaudissent occisorum propinqui, & ex locis omnibus confluxissent, commoti graviter ob violatam à Romanis tam impie fidem, Deo teste datam; Alaricho se omnes adjungere statuunt, & belli cum eo societatem adversus Romam coire. Quo nomine collecta hominum triginta, vel paulo amplius, millia, promte, quocunque videretur, concurrunt. Alarichus autem, ne per hos quidem incitatus, bellum suscipit; sed pacem adhuc bello præfert, induciarum memor, quæ Stelichone vivo factæ fuerant. Missis autem legatis, interveniente pecunia non magna pacem fieri postulat, & obsides dari, Aetium & Jasonem; illum Jovii, hunc Gaudentii filium. Simulait, se quoque nonnullos ex suis nobiles daturum obsides, atque his conditionibus pacem culturum,

& è Norico in Pannoniam copias abducturum. Quibus legibus petente pacem Alaricho, Imperator ejus poſtulata rejicit. Atqui de duobus alterum facere debuit, & recte rebus præſentibus conſulere. Nam vel differendum erat bellum, induciis modica pecunia quadam impetratis. vel, ſi bellum gerere malebat, omnes cogendæ militum legiones, quæ uſquam eſſent, & qua tranſeundum hoſtibus erat, conſtituendæ; quo Barbarus ab ulteriore progreſſu excluderetur. Deligendus item dux & Imperator belli totius Sarus; qui & per ſe idoneus erat ad incutiendum hoſti terrorem, ob fortitudinem ac bellicæ rei peritiam; & apud ſe Barbarorum multitudinem, ſatis ad reſiſtendum idoneam, habebat. Enimvero nec pacem amplexus, nec amicitia Sari conciliata, nec Romanis exercitibus collectis, ſed in Olympii votis omni ſpe collocata; tantarum reipublicæ calamitatum auctor exſtitit. Nam duces exercitui dedit eos, qui ſui contemtum in animis hoſtium excitare poſſent: equitatui Turpillione, pedeſtribus copiis Varane præfecto: itidemque domeſticorum alæ, Vigilantio; quibus erant & reliqua conſentanea. Quapropter omnes deſperabundi, jam in oculis Italiæ exitium habere ſibi videbantur.

ἄγειν τ ἡσυχίαν, μέλλησοντί τ εἰς Παιονίαν ἐκ τ Νωεικῆ τὸ στράτευμα. ὅτι τούτοις Ἀλαρείχῳ τ εἰρήνην αἰτουμένῳ, ὁ βασιλεὺς ἀπεσείετο τὰ αἰτήματα. καίτοι γε δυοῖν ἐχρῆν [1] θάτερα ποιῆσαντα, τὸ παρὸν εὖ ἀσφαλεῖναι. ἢ γὰρ ἀναβολὴν τ πολέμου ἔδει, σπονδὰς ποιησάμενον ὅτι μετρίοις ποσὶ χρήμασιν· ἢ πολεμεῖν αἱρούμενον, πάντα συναγαγεῖν ὅσα στρατιωτικὰ τάγματα ἦν, καὶ τ παρόδοις τῶν πολεμίων ἐγκαταστῆσαι, καὶ ἀποκλεῖσαι τ Βάρβαρον τ ὅτι τὸ πρόσω πορείας· ἡγεμόνα τε καταστῆσαι, καὶ στρατηγὸν τ πολέμου παντὸς, Σάρον, ὄντα μὲν καθ' ἑαυτὸν ἀξιόλογον καταπλῆξαι τοὺς πολεμίους, διά τ ἀνδρείαν καὶ πολεμικὴν ἐμπειρίαν, ἔχοντα ὃ καὶ βαρβάρων πλῆθος ἀρκοῦν εἰς αὐτάρκειαν. ἀλλ' ἔτε τ εἰρήνην δεξάμενος, ἔτε τὴν Σάρου φιλίαν ὁπλισάμενος, ἔτε τὸ Ρωμαϊκὸν συναγαγὼν στρατόπεδον, τῶν ὧν Ὀλυμπίου τὰς ἐλπίδας ἀναρτήσας εὐχῶν, τοσούτων αἴτιος ἐγένετο τῇ πολιτευμάτι συμφορῶν. στρατηγὸς τ γὰρ ἐπέστησε τῷ στρατεύματι, καταφρόνησιν ἐμποιῆσαι τοῖς πολεμίοις ἀρκοῦντας· Τουρπιλλίωνα μὲν τοῖς ἱππεῦσιν, Οὐαραίλην δὲ τοῖς πεζοῖς ὁπλίσας, καὶ τῇ σῇ δομεστίκων ἴλῃ Βιγιλαντίωνα, καὶ τὰ λοιπὰ τούτοις ὁμολογοῦντα. ὧν ἕνεκα τ ἐλπίσι πάντες ἀπεγνωκότες, ἐν ὀφθαλμοῖς ἔχειν ἐδόκουν τὴν τ Ἰταλίας ἀπώλειαν.

1. Rectius [θάτερον] num. ſing. *Sylb.*

Alla

Αλλὰ τούτων ὕπω διωκημένων, ὅτι τὴν Ῥώμης ἔφοδον Αλάριχος ὥρμητο, γελάσας τὸ Ονωρίου παρασκεύασμα. ἐπεὶ δὲ μείζοσιν ὕπω τοῖς ἔργοις καὶ ἐκ τοῦ ἴσου μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ μείζονος ὑπαρχῆς ἐχειρῶσατο διενοεῖτο, μεταπέμπεται τὸν γαμετῆς ἀδελφὸν Ατάυλφον ἐκ τῆς ἀνωτάτω Παιονίας, ὡς αὐτῷ κοινωνήσοι τῆς στρατείας, Οὔννων καὶ Γότθων πλῆθος καὶ δυσκαταφρόνητον ἔχων. καὶ ἀναμείνας δὲ τὴν αὐτοῦ παρουσίαν, ἀλλ' εἰς τὸ πρόσω τοῦ ἔργου ἰών, Ακυληίαν μὲν παραλέγεται, καὶ τὰς ἐξῆς πόλεις, ἐπέκεινα τοῦ Ηριδανοῦ ποταμοῦ κειμένας· (φημὶ δὲ Κονκορδίαν, καὶ Αλτινον, καὶ ὅτι ταύτῃ Κρέμωνα) καὶ διαπλεύσας τὸν ποταμὸν, ὥστε ἐν παντὶ μέρει, πολεμίου μηδενὸς ἀπαντήσαντος, εἰς τὴν Βονωνίας ὁρμητήριον ἦλθεν, ὃ καλοῦσιν Οἰκυβαρίαν. ἐντεῦθεν Αἰμιλίαν ἅπασαν παραμείψας, καὶ καταλιπὼν τὴν Ράβενναν, εἰς Αρίμινον ἀφίκετο, πόλιν τῆς Φλαμινίας μεγάλην. εἶτα καὶ ταύτην παραδραμὼν, καὶ τὰς ἄλλας ὅσαι τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας ἦσαν, εἰς τὸ Πίκηνον παρῆλθε· τοῦτο δὲ ἔθνος ὂν ἐν ἐσχάτῳ που τοῦ Ιονίου κείμενον κόλπου. ἐντεῦθεν δὴ τὴν Ρώμην ὁρμήσας, πάντα τὰ ἐν ποσὶν ἐλαφρὰ καὶ φορητὰ καὶ πόλεις. ὥστε εἰ μὴ πρὸ τῆς τῶν Βαρβάρων εἰς τούτους τοὺς τόπους ἀφίξεως διαδράντες ἔφθησαν Αρσάκιός τε καὶ Ταρέντιος οἱ εὐνοῦχοι, καὶ τὸν Στελίχωνος υἱὸν Εὐχέριον εἰς τὴν Ρώμην εἰσήγαγον, καὶ

His in hunc modum ordinatis, Alarichus, adparatu Honorii deriſo, Romanam expeditionem occepit. Et quoniam res adeo maximas non tantum adparatu pari, ſed etiam majore cogitabat adgredi: Ataulfum, conjugis ſuæ fratrem, ex Pannonia ſuperiore arceſſit; ut eum rei gerendæ ſibi ſocium adjungeret; qui Hunnorum Gotthorumque copias haud aſpernandas haberet. Verum illius adventu non exſpectato, ulterius progreſſus; Aquileiam, & urbes ordine trans Eridanum flumen ſitas, curſu præterit; Concordiam inquam, & Altinum, & ſecundum hanc Cremonam. Quumque flumen transjeciſſet, velut in feſta quadam celebritate, hoſte nullo prorſus occurrente: quoddam ad caſtellum Bononiæ venit, quod Oecubariam vocant. Hinc Æmilia tota peragrata, relictaque Ravenna; Ariminum acceſſit, urbem Flaminiæ magnam. Deinde hac quoque curſu præterita cum cæteris, quæ ſunt ejuſdem provinciæ, in Picænum venit. Ea gens in extremo ſinu Ionio ſita eſt. Hinc Romam verſus promotis caſtris, obvia caſtella cuncta cum oppidis diripit: adeo quidem, ut niſi ante adventum in hæc loca Barbarorum, Arſacius & Terentius eunuchi, curſu evaſiſſent, & filium Stelichonis Eucherium Romam abduxiſſent,

mandato

mandato principis interficiendum, ibique principis imperium reapſe fuiſſent exſequuti: omnino in Alarichi manus perveniſſet adoleſcens, & ſalvus evaſiſſet. Quum autem & in his eunuchi feciſſent quod juſſi fuerant; & Thermantiam, Honorii conjugem, matri reddidiſſent: quod eadem via reverti ad Imperatorem non poſſent, navi conſcenſa, verſus Celtas & Gallos profecti ſunt, ubi princeps etiam degebat. Magno vero commodo reipublicæ futurum ratus Imperator, ſi hos eunuchos, qui Thermantiam matri reddiderant, & Eucherium interfecerant, pro tam fortibus factis remuneraretur: Terentium auguſtalis cubiculi præpoſitum fecit, & Arſacio proximum ab eo locum dedit. Itidem occiſo Bathanario, militum in magna Libya magiſtro, quocum nupta Stelichonis ſoror erat; eam provinciam Heracliano tradidit, qui manu ſua Stelichonem interfecit; ejuſque facinoris præmium, honorem hunc tulit.

Quum jam Alarichus prope Romam eſſet, & incluſos obſidione cinxiſſet; Serenam ſenatus ſuſpectam habere cæpit, quaſi quæ Barbaros adverſus urbem adtraxiſſet. Cenſuitque pariter & univerſus ſenatus, & Placidia, principis uterina ſoror, Se-

προσταγμα τ βασιλέως ἀποθανόμενον, καὶ [1] ἔργον οἷς βασιλεὺς ἐκέλευσεν ἐπετέθη, πάντως ἂν ὁ νέος, εἰς χεῖρας ἐλθὼν Αλαρίχου, σωτηρίαν ἐπλήρωσαν τ ὑπ' αὐτῶν πραχθὲν οἱ εὐνοῦχοι, καὶ Θερμαντίαν τῇ μητρὶ παραδόντες, ἃ δυνηθέντες ἐπανελθεῖν διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ πρὸς τὸν βασιλέα, νεὼς ἐπιβαίντες, ὡς ὄντα Κελτῶν καὶ Γαλάτας ἀπέπλευσε, ᾗ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐνεδήμει. ὄφελος ἡγούμενος μέγα τῆς πολιτείας ὁ βασιλεὺς ἡμῶν, εἰ τοὺς εὐνούχους ἀποδόντας Θερμαντίαν τῇ μητρὶ, καὶ ἀνελόντας Εὐχέριον, ὑπὲρ τούτων ἀμείψαιτο τὰ ἀνδραγαθήματα, Τερέντιον μὲν ἔταξεν ἄρχειν τ βασιλικοῦ κοιτῶνος, Αρσακίῳ δὲ τῷ μετὰ τοῦτον ἔδωκε τάξιν. ἀνελὼν δὲ Βαθαναίριον, τ ἐν τῇ μεγάλῃ Λιβύῃ [2] στρατηγὸν . . . Στελίχωνος ἀδελφῆς ἄνδρα γεγυμνον, Ηρακλειανῷ παρέδωκε τ ἀρχὴν, αὐτόχειρι Στελίχωνος ὄντι, καὶ τούτῳ ἔπαθλον τῷ πρέποντι δεξάμενον.

Ηδη δ' Αλλαρίχου περὶ τ Ρώμην ὄντος, καὶ καταστάντος εἰς τὴν πολιορκίαν τοὺς ἔνδον, ἐν ἀσφαλείᾳ ἔλαβε τ Σθένναν ἡ γερουσία, οἷα τοὺς Βαρβάρους ἐπὶ τῆς πόλεως ἀναγαγοῦσα· καὶ ἐδόκει κοινῇ τε τῇ γερουσίᾳ πάσῃ, καὶ Πλακιδίᾳ τῇ ὁμομητρίᾳ

1. Monet Sylb. [ἔργον] apud hunc authorem ſæpiuſculè occurrere pro [πλοῦν.]

2. Supple [ἄρχοντα] ſeu [ἡγεμόνα.]

τ βασιλέως ἀδελφῆ, ταύτην ἀναιρεθῆναι, τῆ τοιούτων κακῶν ἔσαν αἰτίαν. καὶ Ἀλάριχον γὰρ αὐτὸν, Σερήνας ἐκποδὼν γενομένης, ἀναχωρήσειν τῆς πόλεως, οἷα μηδενὸς ὄντος ἔπ τ τοιαῦτα τὴν πόλιν ἐλπίζοντα. ἦν μὲν οὖν ἡ ὑποψία τῆ ὄντι ψευδής· οὐδὲν γὰρ ἡ Σερήνα τοιοῦτον ἔλαβε κατ' νοῦν· ἀλλὰ δὲ τῆ εἰς τὰ θεῖα δέδοκε δυστεβημάτων ἀξίαν, ὡς αὐτίκα μάλα ἔρχομαι λέξων. ὅτε Θεοδόσιος ὁ πρεσβύτης, τὴν Εὐγενίου καθελὼν τυραννίδα, τ Ῥώμην κατέλαβε, καὶ τῆς ἱερᾶς ἀγωγείας ἐνεποίησε πᾶσιν ὀλιγωρίαν, τ δημοσίαν δαπάνην τοῖς ἱεροῖς χορηγεῖν ἀρνησάμενος, ἀπελαυνόντο μὲν ἱερεῖς καὶ ἱέρειαι, κατελιμπάνετο δὲ πάσης ἱερουργίας τὰ τεμένη. τότε τοίνυν ἐπιγελῶσα τούτοις ἡ Σερήνα, τὸ μητρῷον ἰδεῖν ἐβουλήθη. θεασαμένη δὲ τῆ τῆς Ῥέας ἀγάλματι προκείμενον ὅτι τ πραχήλιον κόσμον, τῆς θείας ἐκείνης ἄξιον ἀγωγείας, περιελοῦσα τ ἀγάλματος, τῆ ἑαυτῆς ἐπέθηκε πραχήλῳ· καὶ ἐπειδὴ πρεσβύτις ἐκ τῆς Ἑσπερίων προελελειμμένη παρθένων, ὠνείδισεν αὐτῇ κατ' πρόσωπον τὴν ἀσέβειαν, προπηλακίσασ τ καὶ ἀπελαύνεσθαι διὰ τ ἀπομένων ἐκέλευσεν. ἡ δὲ, κατιοῦσα, πᾶν ὅ τι ταύτης ἄξιον τῆς ἀσεβείας, ἐλθεῖν αὐτῇ Σερήνᾳ, καὶ ἀνδρὶ, καὶ τέκνοις ἠράσατο. ἐπεὶ δὲ ἐδενὸς τούτων ποιησαμένη λόγον, ἀνεχώρει τοῦ τεμένους, ἐξιλεωπιζομένη τῷ κόσμῳ, πολλάκις μὲν ἐπιφοίτησιν

renam esse necandam, quæ præsentium malorum auctor existeret. Nam & Alarichum ipsum, Serena de medio sublata, discessurum ab urbe: quod nemo superaturus esset, à quo ille sibi proditum iri urbem sperare posset. Erat autem hæc quidem suspicio reapse falsa. Nam nihil hujusmodi Serenæ ad animum acciderat. Verum meritas violatarum rerum divinarum pœnas luebat; velut hoc ipso jam loco narrare lubet. Quo tempore Theodosius major, oppressa Eugenii tyrannide, Romam venit, & contemtum sacri cultus in animis omnium excitavit, publicum sumtum ad sacrificia se suppeditaturum inficiatus: expellebantur utriusque sexus sacerdotes, & fana sacrificiis omnibus destituta jacebant. Tunc igitur his illudens Serena, Matris deûm ædem videre voluit. Conspicata vero mundum, collo simulacri Rheæ circumjectum, illo divino cultu dignum: hunc ipsum simulacro ademtum, collo suo adhibuit. Quumque vetula quædam, ex virginibus reliqua Vestalibus, hanc impietatem in os ei exprobrasset: tam contumeliis illi gravibus illusit, quam abigi per comites eam pedisequos jussit. Tum ea descendens, quidquid illa dignum impietate foret, ut & ipsi Serenæ, & marito ejus, & liberis eveniret, imprecatur. Illa vero, nullius horum ratione habita, quum mundo isto sibi placens, è fano exisset; sæpenumero quiddam

ei

ei ſe, tum quieſcenti, tum vigilanti offerebat, quod mortem imminentem denuntiaret. Alii quoque complures ſimilia conſpexerunt. Et quidem perſecutrix impiorum Vindicta, tantopere ſuo ſatisfecit officio; ut etiam eo Serena cognito, quod de ſe futurum eſſet, non tamen ſibi caveret; ſed laqueo cervices illas præberet elidendas, quibus divæ mundum injecerat. Fertur & Stelicho, propter aliam quandam, non abſimilem huic impietatem, arcana Vindictæ ſupplicia non effugiſſe. Nam & is mandaſſe perhibetur, ut fores Capitolii Romani; quæ auro magni ponderis erant obductæ, laminis iſtis aureis ſpoliarentur. Eos autem, qui hoc facere juſſi fuiſſent, in parte quadam forium perſcriptum reperiſſe, MISERO REGI SERVANTUR. Atque huic ſcripturæ reſpondit eventus. Nam miſere ſimul & miſerabiliter vitam finiit.

Cæterum ne Serenæ quidem interitus Alarichum ab obſidi-

1 ὕναρ αὐτῇ καὶ ὕπαρ, τὸ ἐπόμενον θάνατον προμηνύον· ἐθεάσαντο δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τὰ παραπλήσια. καὶ τοσοῦτον ἴσχυεν ἡ τῆς ἀσεβείας μετιοῦσα δίκη δρᾶσαι τὸ οἰκεῖον, ὥστε καὶ μαθοῦσα τὸ ἐσόμενον ἐφυλάξατο·

2 ὑπέρθε δὲ τῇ ἀλύσει τὸ πρόχειλον, ᾧ τὴν τῆς θεοῦ κόσμον ἔπυκε περιθεῖσα. λέγεται δὲ καὶ Στελίχωνα, δι' ἑτέραν ἀ πρόσθεν ταύτης ἀσέβειαν, τῆς δίκης τὰ ὑποζύγια μὴ διαφυγεῖν. καὶ ἔστι γὰρ, θύρας ἐν τῷ τῆς Ῥώμης Καπιτωλίῳ, χρυσίῳ πολλῷ ἔλκοντι σταθμὸν ἡμφιεσμένας, ἀπολεπίσαι προστάξαι· τὰς δὲ τοῦτο πληρῶσαι ταχθέντας, εὑρεῖν ἔν τινι μέρει τῆς θυρῶν γεγραμμένον, MISERO REGI SERVANTUR· ὅπερ ἔστιν, ἀθλίῳ τυράννῳ φυλάττονται. καὶ εἰς ἔργον ἐξέβη τὸ γεγραμμένον. ἀθλίως γὰρ καὶ ἐλεεινῶς τὸν βίον ἀπέλιπεν.

Ἀλλ' οὐδὲ ἡ Σηρήνας ἀπώλεια τὴν πολιορκίας ἀπέσησεν Ἀλάριχον

---

1. Differentiam inter duo hæc vocabula expreſſit Interpres ὕπαρ enim ſecundum Suidam eſt ὀπτασία ἀληθής.

2. Quo fato perierit Serena ex aliis, qui mihi ad manum ſunt, hiſtoriis non liquet. Mirarer tamen ſi Zoſimus iſtiuſmodi caſus ad *Deorum contemptum* non referret, *neque enim falſo cultu accommodatius aliud eſt patrocinium* quam quod *à fabulis* petitum eſt. Credibile quidem eſt Serenam laqueo vitam finiiſſe, ſed aliis longè momentis impulſam, occurrente nimirum *fruſtratâ ſua ambitionis ſpe, & inexpectato filiæ repudi*, quâ jam ablegatâ, nihil ſibi reliquum vidit Serena, quo imperii ſpem aleret, animique impetum ad altiora anhelantis. Ejuſdem ſunt commaris, quæ in Stelichonem comminiſcitur, cum à cauſis ſatis manifeſtis repeti poſſit ipſius mors. Quippe qui Alemannos, Suevos, Vandalos, Burgundiones in arma ſuſcitavit, ut à genero in filium extorqueret imperium. Hoc enim inſignitur charactere apud Paul. Diac. lib. 13. *Ut unum puerum purpuram indueret totius humani generis ſanguinem dedit.*

ἀλλ'

ἀλλ' αὐτὸς μὲν κύκλῳ περιεῖχε τὰς πύλας ἁπάσας· καθορμιζῶν δὲ τὸν Θύμβριν ποταμὸν, τῷ διὰ τοῦ λιμένος τῆς ὁπλιτοδείων ἐκώλυε κομιδήν. ὅπερ οἱ Ρωμαῖοι θεασάμενοι, ἀλλαχαρτερεῖν ἔγνωσαν, οἷα (ὡς εἰπεῖν) ἑκάστης ἡμέρας ἐκ τῆς Ραβέννης ἐλεύσεσθαι τῇ πόλει βοηθοῦντος ὁπλιτείαν. ὡς δὲ ἄδηλος ἀφικνουμένου τῆς ἐλπίδος ἀποφάλης, ἔδοκει τὸ μέτρον ἐλαττοῦσθαι τοῦ σίτου, καὶ τὸ ἥμισυ μέρος μόνον τοῦ πρότερον ἑκάστης ἡμέρας δαπανωμένου· εἶτα, τῆς ἐνδείας ὀξυτεινομένης, τὸ τέταρτον. καὶ ἐπειδὴ μηδεμία τοῦ κακοῦ θεραπείας ἦν μηχανὴ, τὰ δὲ τῇ γαστρὶ συμβάντα πάντα ἀπέλιπε, λιμῷ καὶ τὸ εἰκὸς ἐπῆλθε λοιμὸς, καὶ πάντα ἦν νεκρῶν σωμάτων μεστά. τὰ δὲ πόλεως ἔξω θάπτεσθαι τῶν σωμάτων ἀδυναμένων, (πᾶσι γὰρ ἔξοδον ἐφύλαττον οἱ πολέμιοι) τάφος ἦν ἡ πόλις τῶν τεθνεώτων. ὥστε καὶ δῆμος ἦν τὸ χωρίον ἀοίκητον, ἀρκεῖν τε, εἰ καὶ μὴ βοσὶς ἦν ἀναίς, εἰς σωμάτων διαφθοράν, τῷ ἀπὸ τῶν νεκρῶν ἀναδιδομένῳ ὀσμῷ. ἐπῆκουν δὲ πολλοῖς εἰς τὸ μεταδιδόναι τῆς ἀναγκαίων, λαῖτα ἡ Γρατιανοῦ βασιλέως καὶ γαμετὴ, καὶ Πισαμήνη μήτηρ ταύτης. τοῦ γὰρ δημοσίου βασιλικῆς αὐτὰς τραπέζης ὀπιδιδόντος ἐφόδιον, ἀπὸ Θεοδοσίου ταύτῃ ἐχόντος τῇ δωρεᾷ, καὶ ὀλίγοι διὰ τῆς γυναικῶν φιλανθρωπίαν, ἐκ λιμοῦ ἐκ τῆς αὐτῶν οἰκίας παρεσώζοντο. ἐπεὶ δὲ ἐπὶ πλεῖστον ἐπεκράτει τὸ κακὸν, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἐπεδίδου, ὡς μηδὲ τοὺς ἀπὸ τῆς αὐτῶν οἰκίας ἔτι δύνασθαι τρέφειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἐπιόντας ἀπελαύνειν, ἐπειδὴ τὸ ἀργύριον ἐν τῷ λιμῷ ἀχρεῖον ἦν, ἐκ τῶν ἐπιόντων ἐπιλαμβάνεσθαι τὰ ἐπιτήδεια, καὶ τὸ ἀργύριον ἀποδιδόναι τοῖς ἀπολειφθεῖσιν. ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτο ἐπὶ πλεῖστον ἐπεκράτει

autem malo ad extremum progreſſo, periculum eſſet, ne tandem eo redigerentur, ut mutuo ſe vorarent; tentatis omnibus aliis quæ hominibus etiam abominabilia videntur eſſe: legationem mittendam ad hoſtem ſtatuunt, quæ denuntiaret, obſeſſos & ad pacem paratos eſſe, modo conditiones ea mediocres haberet; & ad prœlium paratiores, poſteaquam populus Romanus & arma ſumſiſſet in manus, & ex eorum tractatione continua, non amplius pugnare formidaret. Delecto ad hanc legationem Baſilio, qui genere Hiſpanus erat, præſidiſque provinciæ dignitatem adeptus; comitem ei ſe Joannes adjunxit, præpoſitus aliquando notariis principis, quos tribunos vocant; velut Alaricho notus, & partium conciliator. Non enim certo Romanis conſtabat, an adhuc ipſemet Alarichus adeſſet, & an ipſe Romam obſideret. Quippe nonnihil eos ſparſa prius fama ſolabatur, hunc alium eſſe, qui Stelichonis partibus faverat, & ipſum ad urbem adduxiſſet.

Quum ad Alarichum legati veniſſent, puduit eos ignorantiæ, in qua tam diu populus Romanus hæſiſſet; pariterque mandata Senatus exponunt. Quibus Alarichus auditis, ac præſertim quod populus arma tractans, ad pugnam paratus eſſet: Spiſſius, inquit, fœnum rariore facilius ſecatur. Quod verbum proloquutus, ingenti ſublato cachinno, legatos irrimuθεντο. ὡς δὲ εἰς ἔσχατον τὸ κακὸν προϊόντι, καὶ εἰς ἀνθρωποφαγίαν ἐλθεῖν ἐκινδύνευε, πρῶτ᾽ ἄλλων ἁπάντων ὅσα ἐξάγιστα ἔστι τοῖς ἀνθρώποις ἐδόκει πεπειραμένοι, πρεσβείαν ἔγνωσαν στεῖλαι πρὸς τὸν πολέμιον, ἀπαγγελοῦσαν ὅτι καὶ πρὸς εἰρήνην εἰσὶν ἕτοιμοι τὸ μέτριον ἔχουσαν, καὶ πρὸς πόλεμον ἑτοιμότεροι, τῶν Ρωμαίων δήμου καὶ ἀναλαβόντος ὅπλα, καὶ τῇ συνεχεῖ περὶ ταῦτα μελέτῃ μηκέτι πρὸς τὸ πολεμεῖν ἀποκνοῦντας. αἱρεθέντος δὲ πρεσβευτοῦ Βασιλείου, τὸ μὲν γένος ἕλκοντος ἐξ Ιβήρων, ἐπαρχικὴν δὲ ἀξίαν τεταμιευκότος, συνέξυσε τούτῳ καὶ Ιωάννης, τῶν βασιλικῶν ὑπογραφέων, οὓς τριβούνους καλοῦσιν, ἄρχων γεγυμνασμένος, οἷα γνώριμος Αλαρίχῳ καὶ πρόξενος. οἱ γὰρ ἀπὸ τῆς Ρώμης, ἀπίστουν εἰ αὐτὸς Αλάριχος ἔπι πάρεστι, καὶ αὐτὸς ὁ τῆς Ρώμης εἴη πολιορκῶν. ἐκ γὰρ τῆς προλαβούσης ἐδυσκολύνετο φήμης, ὡς ἕτερος εἴη τῶν τὰ Στελίχωνος φρονούντων, αὐτὸν ἐπαγαγὼν τῇ πόλει.

Οἱ δὲ πρέσβεις, ὡς αὐτὸν ἀφικόμενοι, καὶ ἐδύνατο μὲν ὅπως τῇ χρόνου τοσούτου καταλαχέσῃ τὸς Ρωμαίους ἀγνοίᾳ, τὰ δὲ τῆς γερουσίας ἀπήγγελλον. ὧν Αλάριχος ἀκούσας, καὶ ὅτι μεταχειριζόμενος ὁ δῆμος ὅπλα παρεσκεύασε πολεμεῖν, δασύτερος ὢν ὁ χόρτος, ἔφη, τέμνεται ῥᾷον, ἢ ἀραιότερος· καὶ τοῦτο φθεγξάμενος, πλατὺ τῆς πρό-

σεως

σεων κατέχει γέλωτα. ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸς περὶ τῆς εἰρήνης ἐληλύθασι λόγους, ἐχρῆτο ῥήμασιν ἐπείκεινα πάσης ἀλαζονείας βαρβαρικῆς. ἔλεγε γὰρ καὶ ἄλλως ἀποστήσεσθαι τῆς πολιορκίας, εἰ μὴ τὸ χρυσὸν ἅπαντα, ὅσον ἡ πόλις ἔχοι, καὶ τὸ ἄργυρον, λάβοι· καὶ πρὸς τούτοις ὅσα ἐν ὄπλοις δοῦροι κατὰ τὴν πόλιν καὶ ἐπὶ τοὺς βαρβάρους οἰκέτας. εἰσπορευθεὶς δὲ πρεσβευτὴς ἑνὸς, Εἰ ταῦτα λάβοις, τί λοιπὸν ἔτι τοῖς ἐν τῇ πόλει καταλιμπάνεις; Τὰς ψυχάς, ἀπεκείνατο. ταύτῃ οἱ πρέσβεις δεξάμενοι τὴν ἀπόφασιν, ἤτησαν τοῖς ἐν τῇ πόλει κοινώσασθαι τὸ πραχθέν. ἐγνωσμένης δὲ τυχόντες, τὰς ἐν τῇ πρεσβείᾳ ῥηθείσας ἀπήγγειλαν λόγους. τότε δὴ πεισθέντες Αλάριχον εἶναι τὸν πολεμοῦντα, καὶ πᾶσι πῆς εἰς ἀνθρωπίνων ἐλπὶς φέρουσιν ἀπογνόντες, ἀνεμιμνήσκοντο τῆς ὀπισθοτόνους πάλαι τῇ πόλει κατὰ στάσεις ὀπλισείας, καὶ ὡς θεραπεύσαντες τὰ πάτρια, ταύτης ἔρημοι κατελείφθησαν.

sit. Quum autem ad colloquia de pace ventum esset, verbis omnem barbaricam insolentiam superantibus utebatur. Aiebat enim, non aliter se finem obsidionis facturum, nisi & aurum omne, quod esset in urbe, & argentum omne accepisset præterea, quidquid reperisset in urbe supellectilis, itemque mancipia Barbara. Heic quum dixisset alter legatorum, si quidem hæc abstulisset, quid eis tandem relinqueret, in urbe qui essent? Animas, respondit. Hoc legati accepto responso, ut cum obsessis sibi colloqui liceret de eo quod agendum esset, petunt. Impetratis induciis, quæ hac legatione fuissent ultro citroque dicta, nuntiant. Tum vero persuasi Romani, Alarichum esse, qui bello vexaret urbem; ac desperatis omnibus, quæ vires humanas spectarent: ad animos revocant eam opem, quam in seditionibus olim urbs fuisset experta; quodque patritis ritibus violatis, hanc amisissent.

Περὶ δὲ ταῦτα ἦσαν αὐτοῖς, Πομπηϊανὸς, ὁ τῆς πόλεως ὕπαρχος, ἐνέτυχε ποτὲ, ἐκ Τυρσηνίας εἰς τὴν Ῥώμην ἀφικομένοις, οἳ πόλιν ἔλεγον τινὰ [1] Νεβηΐαν ὄνο-

Dum hæc ipsi secum expendunt, Pompeianus, præfectus urbis, forte in quosdam incidit, qui Romam è Tuscia venerant, & oppidum quoddam aiebant, cui nomen Neveia, præsenti-

1. Ita Sozomen. c. 6. lib. supra citati. πόλιν δὲ, sc. *Tusci*, τοιοῦτον αὐτοῖς ἐφαίνετο καὶ τὴν [Λαρινὰν] πόλιν τῆς Θυσκίας ἣν παλαιὸν Αλάριχος ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἦλθεν. in quo annotare libet insigne nominum discrimen, cum *Neveia* & *Larnia* nihil habeant commune. Referente vero Sylburgio Sigonius *Narniam* dicit, accomodate ad Sozomeni mentem, nisi quod in unâ tantum literâ peccatum sit, quod vulgo accidit. *Fabulam hanc à Zosimo excogitatam quis est qui non sentiat.*

bus ſe liberaſſe periculis; perque nuncupata numini vota, cultumque patritum, tonitruis & fulgetris immanibus elicitis, Barbaros imminentes abegiſſe. Cum his colloquutus, quæcunque de Pontificum libris fieri expediret, fecit. Quia vero ad animum accidebat ei, quæ tunc invaluerat, opinio; quo tutius id perageret, quod in votis habebat, omnia cum urbis epiſcopo communicat. Is erat Innocentius, qui quidem opinioni ſuæ ſalutem urbis anteponens, clam permiſit eis, ut facerent, quæcunque ſcirent. Quum illi non aliter hæc urbi conductura dicerent, niſi publice conſueta ſacrificia fierent, Senatu in Capitolium adſcendente, atque tum ibi, tum quolibet in urbis foro, rite debita ſacra perägente, nemo intereſſe cærimoniis ritu patrio celebrandis, auſus fuit; ſed hominibus illis è Tuſcia valere juſſis, ad permulcendum omni ſtudio Barbarum ſe convertunt. Itaque rurſus ad eum legatos mittunt, & utrimque plurimis in medium prolatis, placuit ab urbe ſolvi quinque millia pondo auri, argenti triginta millia, tunicarum ſericarum quatuor millia, vellerum coccineorum tria millia, piperis tria librarum millia. Quod autem nullas urbs in fiſco pecunias

μα, τῆς ἀπειλουμένων ἐλευθερῶσαι κινδύνων, καὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐχῇ, καὶ κατὰ πάτρια θεραπείᾳ, βροντῆς ἐξαισίων καὶ πυρὸς πόρων ὑπεγλυομένων, τοὺς ὑπεικυμένους βαρβάρους ἀποδιῶξαι. τούτοις ἀμφιλεχθεὶς ι ἔπεισεν ὅσα ἐκ τῆς ἑρμαϊκῶν ὠφελοῦσι. ἐπεὶ δὲ τῷ κρατοῦντι κατὰ νοῦν ἐλάμβανε δόξαν, ἀσφαλέστερον ἐθέλων ποιῆσαι τὸ σπουδαζόμενον, ἀναπίθεται πάντα τῷ τῆς πόλεως ἐπισκόπῳ. ἦν δὲ Ἰννοκέντιος. ὁ δὴ, τὴν τῆς πόλεως σωτηρίαν ἔμπροσθεν τῆς οἰκείας ποιησάμενος δόξης, λάθρα ἐφῆκεν αὐτοῖς ποιεῖν ἅπερ ἴσασιν. ἐπεὶ δὲ οἱ μὴ ὡς ἔφασαν τῇ πόλει τὰ γνώμενα συντελέσειν, εἰ μὴ δημοσίᾳ τὰ νομιζόμενα πραχθείη, τῆς γερουσίας εἰς τὸ Καπιτώλιον ἀναβαινούσης, αὐτόθι τε καὶ ἐν τῷ τῆς πόλεως ἀγορᾷ, ὅσα πρόσηκε, πραχθήσεσθαι, καὶ ἐπάξεσθαι ἑκάστοις τὸ κατὰ τὸ πάτριον μεταλαγχάνειν ἀγιστείας, μηδὲ τοὺς μὴ ἀπὸ τῆς Τυρρηνίας παρόντας, ἐρράθη δὲ εἰς τὸ θεραπεῦσαι τὸν βάρβαρον, καθ' ὅσον αὐτοῖς ἐγνώσθαι. πέμπουσι τοίνυν καὶ αὖθις τοὺς πρέσβεις· καὶ λόγων ἑκατέρωθεν πλείστων γενομένων, ἐδόκει δοθῆναι παρὰ τῆς πόλεως πενταχιλίας μὲν χρυσοῦ λίτρας, τετρακισχιλίους δὲ τοὺς πρὸς ταύταις ἀργυροῦ, σηρικοὺς δὲ τετρακισχιλίους χιτῶνας· ἔτι δὲ κοκκοβαφῆ τετρακόσια δέρματα, καὶ πέ-

1. Leg. [ἐποίησαν.]

ὥστε ταθμὸν ἔλκον τειχίων λιθῶν. καὶ ὄντων δὲ τῇ πόλει δημοσίων χρημάτων, πάσα ἦν ἀνάγκη τοῖς ἀπὸ τῆς γερουσίας, ὅσαι τὰς οὐσίας εἶχον, ἐκ καταγραφῆς ταύτην ἀποτίνυσθαι τὴν εἰσφοράν. ὑπερβαπεὶς δὲ Παλλάδιος τῇ δυνάμει τὰ ἑκάστου οὐσιώδη τὸ δοθησόμενον συμμερῆσαι, καὶ ἀδυνατήσας εἰς ὁλόκληρον ἅπαντα συναθροῖσαι, ἢ τῶν κεκτημένων μέρος τι τῶν ὄντων ἀποκρυψάντων, ἢ καὶ ἄλλως πως εἰς πενίαν τὰ πόλεως ἐληλάσθαι διὰ τὰς ἐπηνέλιξας τῶν κρατούντων πλεονεξίας, ὅτι τὸ κολοφῶνα τῶν κακῶν ὁ τὰ ἀνθρώπινα λαχὼν ἀλιτήριος δαίμων, τὰ προσήκοντα προστάττοντας ἤγαγε. τὸ γὰρ ἐλλεῖπον ἀναπληρῶσαι διὰ τὸν κόσμον τὸν προσειμένων τοῖς ἀγάλμασιν ἔγνωσαν. ὅπερ οὐδὲν ἕτερον ἦν, ἢ τὰ τελεταῖς ἁγίαις καθιδρυθέντα, καὶ τὸν καθήκοντα κόσμον τυχόντα, διὰ τὸ φυλάξαι τῇ πόλει τὴν εὐδαιμονίαν ἀίδιον, ἐλαφωθείσας καὶ ἁπ' αὐτῶν τελετῶν, ἄψυχα εἶδη καὶ ἀνενέργητα. ἐπεὶ δὲ παντοχόθεν ἔδει τὰ φέροντα πρὸς ἀπώλειαν τῆς πόλεως συνδραμεῖν, καὶ ἀπεκόσμησε τὰ ἀγάλματα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκώλυσέ τινα τῶν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πεποιημένων. ὧν ἦν καὶ τὸ τῆς ἀνδρείας παρὰ τοῖς πάλαι Ρωμαίοις Οὐιρτούτεμ. ὅπερ καθαφθαρέν, ὅσα τῆς ἀνδρείας ἦν καὶ ἀρετῆς παρὰ Ρωμαίοις, ἀπέσβη· τοῦτο τῶν ἐπὶ τὰ

haberet, omnino neceſſitas flagitabat, ut ii ſenatores, quotquot habebant patrimonia, collationem hanc ex deſcriptione ſuſciperent. Quumque Palladio datum hoc negotii fuiſſet, ut, quod ſolvendum erat, ex ſingulorum patrimonii facultate metiretur; iſque nequiviſſet in ſolidum omnia cogere, vel quod ipſi poſſeſſores partem aliquam bonorum occultaſſent, vel quod eſſet urbs alioqui, propter Imperatorum continuas & avaras exactiones, ad paupertatem redacta: ſceleratus ille genius, qui tunc ſortitus res humanas erat, ad ipſum colophona malorum præfectos hiſce negotiis impulit. Nam quod deerat, mundo ſupplere ſtatuunt, quo erant exornata deum ſimulacra, quod ſane nihil aliud erat, quam ſimulacra ſacris ritibus atque cæremoniis dedicata, mundoque decenti exornata, propterea quod urbi felicitatem perpetuam conſervaſſent; his ipſis cærimoniis nonnihil deminutis, eſſe inanima prorſus, & inefficacia. Quod denique cuncta, quæ tenderent ad interitum urbis, undique concurrere oporteret, non ornamenta duntaxat ſua ſimulacris ademerunt; verumetiam nonnulla, ex auro & argento facta, conflarunt. Quorum erat in numero fortitudinis quoque ſimulacrum, quam Romani Virtutem vocant. Quo ſane abolito, quidquid fortudinis atque virtutis apud Romanos ſuperabat, exſtinctum fuit: id quod ex eo tempore

futu-

futurum, homines rebus divinis, & ritibus patriis exerciti, prædixerunt.

Collectis igitur in hunc modum pecuniis, visum est ad Imperatorem mittendam esse legationem quæ cum eo de pace futura conferret, ac significaret, Alarichum non solum pecunias, verumetiam nobilium filios obsides accipere velle: & hoc modo non tantum pacem, sed & belli societatem cum Imperatore initurum, & cum Romanis in aciem proditurum adversus quemvis, qui esse hostili vellet in eos animo. Quum principi quoque videretur, pacem hisce conditionibus esse componendam; pecunia Barbaris numerata fuit. Et Alarichus triduo forum permisit urbanis, exeundi licentia per quasdam portas eis concessa; quum etiam è portu subvehendæ annonæ potestatem fecisset. Posteaquam cives respirassent, omnibusque sibi reliquis venditis, coemissent necessaria, vel ex permutatione rerum aliarum adquisivissent: Roma Barbari discesserunt, & castra quibusdam in locis citra Tusciam metati sunt. Ac mancipia quidem propemodum omnia, quæ Romæ erant, in singulos fere dies ex urbe aufugientia, Barbaris semet adgregabant: ita quidem, ut collecta servorum multitudo ad quadraginta millia excresceret. Dum vero Barbari quidem καὶ τὰς πατρίους ἀγιστείας ἐξασκοῦντες, ἐξ ἐκείνης τῆς χρόνης προεφήτευσάντων.

Τὰ μὲν δὴ χρήματα, τοῦτον συνεκομίσθη τὸν τρόπον. ἐδόκει δὲ, πρὸς τὸν βασιλέα πρεσβείαν στέλλειν, κοινωσομένην αὐτῷ περὶ τῆς ἐσομένης εἰρήνης, καὶ ὡς ὁ τὰ χρήματα μόνον Ἀλάριχος, ἀλλὰ καὶ παῖδας τῶν εὖ γεγονότων ὁμήρους ἐθέλοι λαβεῖν· ἐφ' ᾧτε δὴ μὴ μόνον εἰρήνην, ἀλλὰ καὶ ὁμαιχμίαν πρὸς τὸν βασιλέα ποιήσασθαι, χωρήσειν τε ὁμόσε Ῥωμαίοις κατὰ παντὸς ἐναντία τούτοις φρονεῖν βουλομένου. ἐπεὶ δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ τὸν εἰρήνην ὅπη τούτοις ἐδόκει γενέσθαι, τὰ μὲν χρήματα τοῖς Βαρβάροις ἐδόθη· τειῶν δὲ ἀγορὰν ἡμερῶν τοῖς ἀπὸ τῆς πόλεως Ἀλαρίχου ἀνῆκεν, ἄδειαν ἐξόδου διά τινων πυλῶν αὐτοῖς δεδωκώς, ὅπως δὲ ψᾶς ὁ καὶ τὸν ἐκ τοῦ λιμένος ἀναγέσθαι σῖτον. Ἀναπνευσάντων δὲ τὴν πολιτῶν, ἀποδομένων τε ὅσα ἦν αὐτοῖς περιττὰ, καὶ τὰ ἐνδέοντα περιαμένων, ἢ ἐξ ἀμοιβῆς ἄλλων πραγμάτων ποιησαμένων, ἀνεχώρουν τῆς Ῥώμης οἱ Βάρβαροι, καὶ τὰς σκηνὰς ἔνθα μὲν τῷ Τυσκίᾳ ἐπήγνυντο τόποις. καὶ οἱ μὲν οἰκέται σχεδὸν ἅπαντες, οἳ κατὰ τὴν Ῥώμην ἦσαν, ἐκάστης (ὡς εἰπεῖν) ἡμέρας ἀναχωροῦντες τῆς πόλεως, ἀνεμίγνυντο τοῖς Βαρβάροις, εἰς τεσσάρων μυριάδων πλῆθος [1] συνελεγμένοις, ἀλιώμενοι

1. Leuncl. legit recto casu [συνειλεγμένοι] uti & [ἀλιώμενοι.]

δὲ τινὲς τῶν Βαρβάρων, τοῖς ὀπίσω τὰ λειφθέντα καλοῦσι καὶ ἀναλαμβάνουσι τὴν ἐπιτηδείων, ἐπῆλθον. ὁπερ μαθὼν Ἀλάριχος, ὡς μὴ κατὰ γνώμην αὐτῷ γενόμενον, ἐκκόπτειν ἐσπούδαζε. διὸ καὶ τὴν ἐξ αὐτῶν κακῶν μετείας ἀναχωχὴν, ἐν μὲν τῇ Ραβέννῃ πρόεισιν ὁ βασιλεὺς Ονώριος ὕπατος, ὀκτάκις ἤδη τῆς τιμῆς ταύτης τυχὼν, κατὰ δὲ τὴν ἑῴαν Θεοδόσιος τὸ τρίτον, ὁ βασιλεύς. ὅτι τούτῳ τε [1] Κωνσταντῖνος ὁ τύραννος, εὐνοῦχος πρὸς Ονώριον ἔστελλε, συγγνώμην αἰτῶν ἕνεκα τοῦ τὴν βασιλείαν ἀναχέσθαι λαβεῖν. μηδὲ γὰρ ἐκ προαιρέσεως ἑλέσθαι ταύτην, ἀλλὰ ἀναγκῆς αὐτῷ ὑπὸ τῆς στρατιωτῆς ἐπιτεθείσης. ταύτης ἀκηκοὼς ὁ βασιλεὺς τὴν αἰτήσεως, θεωρῶν τε ὡς οὐκ ἐξόδιον αὐτῷ, τῆς σὺν Ἀλαρίχῳ Βαρβάρων ὄντων πόλεμον ἑτέρων ἀλλογενῆ ἄρασθαι· καὶ πρόσθεν γε λόγον ποιούμενος συγγενῶν οἰκείων παρὰ τοῦ τυράννου καλουμένων, (ἦσαν δὲ οὗτοι [2] Βερινιανὸς καὶ Διδύμιος) ἐνδίδωσι τὴν αἴτησιν· ἐκπέμπει δὲ αὐτῷ καὶ βασιλικὴν ἐσθῆτα. τῆς μὲν δὴ συγγενῶν ἕνεκα, ματαίαν εἶχε φροντίδα, πρὸ ταύτης τῆς πρεσβείας ἀποσφαγέντων· τοὺς δὲ εὐνούχους ὅπη τούτοις ἀπέπεμπεν.

dam hinc inde vagantur, Romanos ad portum devectos, & commeatus aliquid ſubvehentes, adorti ſunt. Hoc ubi comperiſſet Alarichus, veluti non ſua voluntate factum, ſingulari ſtudio vindicatum prohibuit. Mediocre jam laxamentum hoc malorum eſſe videbatur, quo tempore Honorius Imperator Ravennæ conſulatum inibat, octies honorem hunc conſequutus; in oriente, Theodoſius Auguſtus, jam tertium conſul. Secundum hæc mittit Conſtantinus tyrannus eunuchos ad Honorium, veniam poſcens, quod imperium delatum accepiſſet. Non enim id ſe ſponte ſua rapuiſſe, ſed à militibus adhibita vi fuiſſe coactum. Hoc poſtulatum ubi princeps audiviſſet, animadvertens haud facile ſe, quam diu militantes Alaricho Barbari longius remoti non eſſent, de bellis aliis cogitare poſſe; prætereaque rationem propinquorum habens, qui à tyranno in vinculis detinebantur: (erant autem ii, Verenianus & Didymius) non poſtulato duntaxat adſenſus eſt, ſed & imperatoriam veſtem ei miſit. Ac propinquorum quidem cauſa fruſtra ſollicitus erat, qui ante legationem hanc jugulati fuerant. His actis, eunuchos dimittit.

---

1. Quem propter ſpem nominis ſine virtutis merito milites elegerunt.

2. Veridianum vocat Paluus Diaconus *lib.* 13. *qui cum Didymo acceptis propriis ſervis & vernaculis, ſeſe patriamque à tyrannis defendere molitus eſt.*

Cæterum

Cæterum pace cum Alaricho nondum confirmata, quod Imperator nec obſides dediſſet, nec poſtulatis omnibus ſatisfeciſſet: ab Senatu legati Ravennam mittuntur, Cecilianus, Attalus, & Maximianus; qui deploratis rebus adverſis, quæ urbi acciderant, & eorum multitudine, qui perierant, tragicum in modum amplificata; nihil his rebus perfecerunt, Olympio cuncta perturbante, atque impediente, quæ recta viderentur. Itaque dimiſſis ita legatis, ut eas res, quarum cauſa venerant, non impetrarent; Theodoro præfectura urbana dejecto, Ceciliano eam tradidit; & Attalum fiſco præeſſe juſſit. Quum autem Olympius nihil aliud agendum ſibi proponeret, quam ut eos undique perveſtigaret, qui aliquid de Stelichone ſcire perhiberentur; ob hujuſmodi calumniam in jus ducti ſunt Marcellianus & Salonius fratres, inter notarios principis militantes: quos Olympius præfecto prætorii tradidit: quumque nullo non genere verberum cæſa fuiſſent eorum corpora, nihil tamen illorum proferebant, quæ Olympius cognoſcere geſtiret.

Οὔπω δὲ τῆς πρὸς Αλάριχον βεβαιωθείσης εἰρήνης, οἷα τ' βασιλέως ὄντε τὸν ὅμηρον ἀποδόντος, ἔτε τὰ αἰτήματα πάντα πληρώσαντος, ἐπέμποντο ἀπὸ τῆς γερουσίας εἰς τ' Ράβενναν πρέσβεις, Κεκιλιανὸς, καὶ Ἄτταλος, καὶ Μαξιμιανός. οἱ πάντα ἀποδυρόμενοι τὰ συμβάντα τῇ Ρώμῃ, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολωλότων ἐκπεταγῳδήσαντες, ἤνυσαν πλέον ἀδέν, Ολυμπίου συνταράσσοντος πάντα, καὶ τοῖς κρυφῇ ἔχειν δοκοῦσιν ἐμποδὼν γινομένου. ταύτῃ τοι τὰς πρέσβεις ἐάσας ἀπρακλεῖς ἐφ' οἷς ἐλπίζοντο, παραλύσας Θεόδωρον τῆς ὑπάρχων ἀρχῆς, Κεκιλιανῷ ταύτην παρέδωκεν, Ἄτταλον δὲ προστάτην τῶν θησαυρῶν ἔταξεν. ἔργον δὲ ἄδεν ἕτερον ἔχοντος τοῦ Ολυμπίου, ἢ τὸ παντα-χόθεν τοὺς Στελίχωνι συνεπίστασθαί πλεγομένους ἰχνεύειν, ἤχθησ εἰς κρίσιν ὅπῃ τῇ τοιαύτῃ συκοφαντίᾳ Μαρκελλιανὸς καὶ Σαλώνιος, ὄντες ἀδελφοὶ, καὶ ἐν τῷ τάγματι τῶν βασιλικῶν ὑπογραφέων ἀναφερόμενοι. καὶ τούτους μὲν Ολύμπιος τῷ τῆς αὐλῆς παρέδωκεν ὑπάρχῳ· καὶ αἰκισμοῖς παντοδαποῖς τὸ σῶμα ξαινόντες, τῷ Ολυμπίῳ σπουδάζομένων εἶπον ἀδέν.

Rebus urbanis Romæ nihilo melius, quam antea, conſtitutis; viſum eſt principi, quinque Dalmaticos militum ordines, de ſuis excitos ſedibus, ad urbis cuſtodiam arceſſere. In his ordinibus erant hominum

Τῶν δὲ κατὰ τὴν Ρώμην ἐν ἀδεμιᾷ πώποτε βυτίονι καταστάντων, ἔδοξε τῷ βασιλεῖ, πέντε τῶν ἀπὸ Δαλματίας στρατιωτικὰ τάγματα, τὰ οἰκείας μεταστάντα καθέδρας, ὅπῃ φυλακὴ τῆς Ρώμης ἐλθεῖν. τὰ δὲ

τάγματα

τάγματα ταῦτα ἐπλήρουν ἄνδρες ἑξακισχίλιοι, τόλμῃ καὶ ῥώμῃ τῶν Ρωμαϊκῶν στρατευμάτων κεφάλαιον ὄντες. ἡγεῖτο δ' αὐτῶν Οὐάλης, πρὸς πάντα κίνδυνον ἑτοιμότατος. ὃς καὶ αἰτιώσας δι' ὁδῶν αἷς καὶ ἐφύλαττον οἱ πολέμιοι διιέναι, παραδοκήσαντος Αλαρείχου τὴν παρόδον, ὀξυτενεῖ τε σὺν πάντι τῷ στρατεύματι, πάντας ὑπὸ τὴν τῶν πολεμίων πεποίηκε χεῖρα· καὶ μόλις διέφυγον ἄνδρες ἑκατόν, ἐν οἷς καὶ ὁ τούτων ἡγεμὼν ἦν. ἔσπευδε γὰρ ἅμα Ατάλῳ τῷ ὑπὸ τῆς γερουσίας καλέντι πρὸς τὸν βασιλέα, οἷός τε γέγονεν εἰς τὴν Ρώμην ἐλθὼν ἀσφαλῶς διασωθῆναι. κακῶν δὲ μείζονα αἰεὶ τοῖς ἔσι προσδεχομένων, ὅπως Ατάλῳ τῇ Ρώμῃ, ἀδελφὴ τῆς φρονίμου Ηλιοκράτους, ἣν ὁ βασιλεὺς ἦν αὐτῷ παραδοὺς, Ολυμπίῳ πειθομένῳ. ἐπέταττε γὰρ τὰς οὐσίας [1] τῶν δεδημευμένων διὰ τὴν Στελίχωνος οὐσίαν διαρρῆσαι, καὶ ταύτας τῷ δημοσίῳ ποιεῖν. ἀλλ' ἐπειδὴ μέτρια φρονῶν, τὸ τοῖς δυσχωσιν ἐπεμβαίνειν, ἐν ἀσεβείας ἐτίθετο μέρει, καὶ ὅτε πρὸς ἀκρίβειαν τὰ πράγματα ἀνεζήτει, πολλοῖς ἂν καὶ ἀποκρύψαι ἃ διώκαιλο, λάθρα ἐδήλου, φαῦλός τις εἶναι διὰ τοῦτο δόξας, εἰς τὴν Ράβενναν ἤγετο, τὸ πρὶν

fex millia, qui tum audacia, tum robore corporum, exercitus Romani velut ipſe vertex erant. Eorum dux Valens, ad obeundum quodvis periculum promtiſſimus, quum indignum arbitraretur, ea per itinera proficiſci, quæ ab hoſte non obſiderentur: Alaricho tranſitum ejus exſpectante, ſuiſque cum copiis univerſis irruente, cunctos hoſce milites in hoſtium manus conjecit. Vix centum fuga dilapſi ſunt; quorum in numero & ipſe dux erat. Nam is cum Attalo, qui ab Senatu miſſus ad principem fuerat, in urbem profectus, incolumis evaſit. Quum autem præſentibus malis alia majora ſemper accederent, Romam ingreſſus Attalus, Heliocratem ea cura liberat, quæ illi à principe fuerat auctore Olympio commiſſa. Quippe datum illi hoc erat negotii, ut eorum bona, qui propter familiaritatem Stelichonis proſcripti fuiſſent, indagaret; eaque in fiſcum redigeret. Quia vero moderati vir ingenii ſane quam impium duceret, inſultare miſeris; ac neque res ſtrictius inquireret, & multis etiam clanculum ſignificaret, ut, quæcunque poſſent, occultarent: viſus idcirco nullius eſſe pretii, Ravennam abducitur,

1. Leunc. leg. τῶν δεδημευμένων διὰ τὴν Στελίχωνος οἰκείωσιν. Sylburg. διὰ τὴν Στελίχωνος γνῶσιν, alterutrum admitti poteſt, ut videant propius accedere ad corruptæ lectionis veſtigia.

ob humanitatem miſeris præſtitam pœnas luiturus. Omninoque morte multatus, ob graſſantem id temporis immanitatem, fuiſſet, niſi forte quandam in eccleſiam Chriſtianorum ſe recepiſſet. Maximilianus autem, quum in hoſtium manus incidiſſet, Mariniano patri venditus eſt, triginta millibus aureorum pro eo ſolutis. Quum enim pacem princeps differret, & pactis conventis haud ſatisfaceret: non amplius Romanis extra urbem prodire liberum erat. Senatus quidem, pacis cauſa legatos iterum ad principem mittit, cum quibus & Romanus epiſcopus proficiſcitur. Aderant iiſdem & Barbari quidam, ab Alaricho miſſi, ut eos ab hoſtibus, infeſta habentibus itinera, tutarentur.

Quum ad Imperatorem hi profecti eſſent, arceſſitus ab Alaricho Ataulfus, quemadmodum ſupra commemoravi, Alpes tranſiit, quæ à Pannonia Venetiam verſus ſeſe porrigunt. Quo comperto, quodque copias non magnas haberet; Imperator ei milites univerſos, equites atque pedites, quotquot in urbibus erant, cum ducibus ſuis occurrere juſſit. Olympio, qui dux erat palatinorum ordi-

τὸς ἀτυχήσαντας φιλανθρωπίας ἕνεκα, δήλω ἐκπόσων. καὶ πάντως ἂν ἐπιμήδη θανάτῳ διὰ τὸ τότε κρατοῦσαν ὠμότητα, εἰ μή τινα τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησίαν ἔτυχε πλησίον καὶ τὰ καταλαβών. Μαξιμιλιανὸς δὲ, τοῖς πολεμίοις ὠνηθείς, ἀπεδόθη Μαρινιανῷ τῷ πατρὶ, τεσσαράκοντα χρυσῶν. ὡς γὰρ ἀναβαλομένου τὴν εἰρήνην τοῦ βασιλέως, καὶ μὴ πληρώσαντος τὰ συγκείμενα [1] τοῖς ἁλισκομένοις τῶν οὐ γεγονότων, καὶ ἦν ἔτι τοῖς Ρωμαίοις ἡ τῆς πόλεως ἔξοδος ἐλευθέρα· διὰ τῆς μὲν εἰρήνης ἕνεκα καὶ αὖθις ὡς βασιλέα πέμπει πρέσβεις ἡ γερουσία, καὶ τὸν τῆς Ρώμης ἐπισκόπου τοῖς πρέσβεσι συναπάρασθαι. ἦσαν δὲ σὺν αὐτοῖς καὶ Βαρβάρων τινὲς ὑπ' Ἀλαρείχου ταλαίπλες, ὡς ἂν ὠνησόμενοι αὐτὲς ἐκ τῶν ἐνοχλόντων τὴν ὁδοῦ πολεμίων.

Ἀλλὰ τούτων ἐς τὸ βασιλέα κεχωρηκότων, Ἀτάλφος χιλιάρχου ὑπ' Ἀλαρίχου μετάπεμπται, ὡς ἐν τοῖς ἀνωτέρω διέξηλθον, ἐπραιώθη τὰς Ἄλπεις, τὰς ἀπὸ Παιονίας ὀπὴ Οὐενετίαν φερούσας. ὅπερ ὁ βασιλεὺς ἀκηκοὼς, μὴ πολλὴν τὴν δύναμιν ἔχοντι αὐτῷ, τὲς στρατιώτας πάντας, ἱππέας τε καὶ πεζὲς, ὅσοι κατὰ τὰς πόλεις ἦσαν, ἀπαντᾶν τούτῳ διέταξεν, ἅμα τοῖς σφῶν ἡγεμόσιν.

1. Omittit hæc interpres, quæ ſanè vel penitus rejicienda ſunt. aut aliud quid ſubſtituendum quo ſibi ſenſus conſtet; *quorſum enim iis extra urbem prodire indultum eſſet, qui apud hoſtes captivi ſunt detenti,?*

Ολυμπίῳ

Ολυμπίῳ δὲ τῷ ἐν τῇ αὐλῇ τάξεων ἡγεμόνι, τὸν ἐν τῇ Ραβέννῃ δέδωκαν Οὔννους, τριακοσίους ὄντας τὸν ἀριθμόν. οἵπερ ἐπειδὴ τοὺς [1] ἐλπιλυβότας. . . . . Πείσαντες αὐτίκα ὀνομάζουσιν, ἐπιθέμενοι, καὶ συμπεσόντες, ἀναιροῦσι μὲν τῶν Γότθων ἑκατὸν καὶ χιλίους· ἑπτακαίδεκα δὲ μόνοι πεσόντες, εἰς τὴν Ράβενναν ἐσώθησαν.

num, Hunnos ad Ravennam numero trecentos dedit. Hi quum eos qui venerant .. quam Pisas adpellant, adorti, conſertiſque manibus CIↃC. Gothos interfecerunt: & XVII. duntaxat amiſſis, Ravennam incolumes pervenere.

Ολύμπιον δὲ οἱ περὶ τὴν αὐλὴν δύνοχοι πρὸς τὸ βασιλέα ἀναβιβάσαντες, ὡς αἴτιον τῶν δεξιῶς συμβεβηκότων τῷ πολιτεύματι, ἀφαλυθῶσαι τῆς ἀρχῆς πεποιήκασιν. ὁ δὲ μὴ καὶ ἕτερόν τι παθεῖν δεδιὼς, φυγῇ χρησάμενος, εἰς Δαλματίαν καταλέμβανει. ὁ δὲ βασιλεὺς, ὕπαρχον μὲν τὸν Αττάλον εἰς τὴν Ρώμην ἐκπέμπει· πολλὰ δὲ ποιούμενος λόγον, μή τι λαθεῖν τῶν εἰς τὸ ταμεῖον ἐλθόντων, ἐκπέμπει Δημήτριον, ὃν εἶχεν Αττάλου φροντίδα ποιήσοντα, καὶ διϊχνεύσοντα τὰς οὐσίας τοῦ δημοσίου. πολλὰ δὲ περὶ τὰς ἀρχὰς καὶ ἄλλα καινοτομήσας, καὶ τοὺς μὲν πρότερον καταδυναστεύοντας ἐκβαλὼν, ἄλλοις δὲ τὰς ἀρχὰς παραδοὺς, ἔταξε καὶ Γενέριδον τῶν ἐν Δαλματίᾳ πάντων ἡγεῖσθαι, ὅσα στρατηγὸν καὶ τὸν ἄλλον, ὅσοι Παιονίαν τε τὴν ἄνω, καὶ Νωρικοὺς, καὶ Ραιτοὺς ἐφύλαττον, καὶ ὅσα αὐτῆς μέχρι τῶν Αλπεων. ἦν δὲ ὁ

Quum autem eunuchi palatini Olympium apud principem inſimulaſſent, velut auctorem eorum caſuum, qui reipublicæ adverſi accidiſſent: tantum effecerunt, ut ei magiſtratus abrogaretur. Ille, veritus ne quid aliud ſibi gravius accideret, fuga ſe in Dalmatiam contulit. Imperator Attalum urbi præfectum Romam mittit; nimioque ſolicitus opere, ne quid rerum ad fiſcum pertinentium occultaretur, Demetrium ablegat, qui Attali munus obiret, & fiſcalia bona perſcrutaretur. Quumque multa tum in creandis magiſtratibus, tum aliis rebus innovaſſet; & ejectis iis qui prius cum poteſtate fuerant, aliis magiſtratus traderet: Generidum quoque Dalmaticis militibus univerſis præfecit; eundemque cæterorum etiam, quicunque per Pannoniam ſuperiorem, & Noricos, & Rhætos, & quidquid horum eſt uſque ad Alpes, in præſidiis erant,

1. Hiatus hic ſic videtur ſupplendus. *Quum eos qui venerant ad urbem appulisse ſenſerint*, quam &c.

ducem conſtituit. Atque hic Generidus, erat ille quidem Barbarus, ſed indole ad quodvis genus virtutis præclara prædi-tus, & alieniſſimus ab avaritia. Qui quum patritis ritibus adhuc inhæreret, nec à cultu deûm ſe pateretur abduci; lex promulgata fuit, quæ in aula cingulo vetaret eos uti, qui Chriſtiani non eſſent. Ea lege lata, Generidus, qui cum poteſtate militibus Romæ tum præerat, cingulo depoſito, domi ſe continuit. Quum autem princeps ab eo peteret, ut, quando magiſtratuum in numero eſſet, ordine locoque ſuo ad palatium accederet: legem eſſe reſpondit, quæ cingulum habere ſe vetaret, aut inter magiſtratus ulla ratione cenſeri, qui religionem Chriſtianam non venerarentur. Heic ubi ſubjeciſſet princeps, eam quidem legem, ad alios quod adtineret, ratam eſſe; ſed ipſum non teneri, qui tantum pro republica diſcrimen adiiſſet: reſpondit, ſe honorem illum non accipere, qui ad omnium tenderet injuriam, quotquot militia propter hanc legem ſpoliati fuiſſent. Nec munus ſuum obiit, donec Imperator pudore pariter & neceſſitate impulſus, legem hanc in omnibus irritam eſſe juſſit: conceſſo cuivis, ut opinionem ſuam retinens, & magiſtratu fungeretur, & militaret.

Γενέριδος, Βάρβαρος μὲν τὸ γένος, τὸ δὲ ἦθος εἰς πᾶσαν ἀρετῆς εἶδος εὖ πεφυκὼς, χρημάτων τε ἀδωρότατος. οὗτος, ἔτι τοῖς πατρίοις ἐμμένων, καὶ τὴν εἰς θεὸν θρησκείας ἐκτὸς εἶναι καὶ ἀνεχόμενος, ἐπειδὴ νόμος εἰσήχθη τοῖς κατ' ἔτος χειλιάνοις ζώνην ἐν τοῖς βασιλείοις ἔχειν ἀπαγορεύων, τότε νόμε τεθέντος, ἀρχῆς ἐν τῇ Ῥώμῃ στρατιωτικῆς προεστὼς ὁ Γενέριδος, ἔμεινεν ἐπ' οἴκε, τὴν ζώνην ἀποθέμενος. ἐπεὶ δὲ ὁ βασιλεὺς, οἷα δὴ τοῖς ἄρχουσι συναριθμούμενον ἀπήτησε προσῆναι καὶ τὴν οἰκείαν τάξιν εἰς τὰ βασίλεια, νόμον ἔφησεν εἶναι κωλύοντα ζώνην αὐτὸν ἔχειν, ἢ ὅλως τοῖς ἄρχουσι καταλέγεσθαι τοὺς τὴν τῶν Χριστιανῶν μὴ τιμῶντας θρησκείαν. τὴν δὲ βασιλέως εἰπόντος, ὡς ὀρθῶς μὲν τοῖς ἄλλοις ἅπασι τὸν νόμον κρατεῖν, ἐπ' αὐτῷ δὲ οὐκέτι τοσαύτης τῆς πολιτείας προκινδυνεύσαντος. ταύτης καὶ ἀνέχεσθαι τῆς τιμῆς εἶπεν, εἰς ὕβριν πάντων φέρουσης τὴν ὅσοι τῆς στρατείας διὰ τὸν νόμον διήμαρτον. καὶ μέχρις οὗτε ἀπελάβετο τῆς ἀρχῆς, ἕως ὁ βασιλεὺς αἰδοῖ τε ἅμα καὶ χρείᾳ συνωθούμενος, ἔπαυσεν ὀρθῶς τὸν νόμον, ἀποδὸς ἑκάστῳ τὴν αὐτῷ ὄντα δόξης, ἄρχειν τε καὶ στρατεύεσθαι.

---

z. Loco movenda eſt particula [ὡς] ſiquidem retineri nequeat niſi inſignis ſit in ſequentibus mutatio.

Ἀπὸ

Ἀπὸ ταύτης ὁρμώμενος τ̃ μεγαλοφροσύνης Γενέριδ@, συνεχέσι τοὺς στρατιώτας ἐπιδιδοὺς γυμνασίαις· ὁπηνίκα δὲ τὰς σιτήσεις αὐτοῖς, παραιρεῖσθαι τούτων οὐδενὶ χρὴ τὸ σύνηθες ἐνεδίδου, καὶ αὐτὸς, ἐξ ὧν αὐτῷ τὸ δημόσιον ἐδίδου, τὰ πρέποντα τοῖς πλέον πονοῦσι φιλοτιμούμενος. καὶ τοιοῦτ@ φανεὶς, τοῖς τ̃ πλησιάζουσι Βαρβάροις ὀλίφοβος ἦν, καὶ πᾶς ἀσφάλειαν τοῖς ἔθνεσιν, ὅσα φυλάττειν ἔλαχεν, ἐνεποίει. Καὶὰ δὲ τὴν Ῥάβενναν, εἰς στάσιν ἀναστάντες οἱ στρατιῶται, τ̃ ταύτης λιμένα καταλαμβάνουσι, σὺν ὀλίγῳ κόσμῳ βοῶντες, καὶ τὸν βασιλέα φανῆναι σφίσιν αἰτοῦντες. τ̃ δὲ φόβῳ τ̃ στάσεως ἀποκρυβέντος, πεζῇ δὼν εἰς μέσον Ἰόβιος, ὁ τ̃ αὐλῆς ὕπαρχος, ἅμα καὶ τῇ τ̃ πατρικίου τελουμένῳ@ ἀξίᾳ, [1] ποιούμενος ἀγνοεῖν τ̃ αἰτίαν τ̃ στάσεως, (καίτοιγε αὐτὸς ἐλέγετο αἴτιος ταύτης εἶ), κοινωνὸν ἔχων Ἐλλέβιχον εἰς τοῦτο, τ̃ τ̃ ἱππέων ἡγούμενον [2] δομέστικον) ἀπῄτει λόγον αὐτοὺς ἀνθ' ὅτου πρὸς τοῦτο ἐξήχθησ. ὡς ὁ περὶ τ̃ στρατιωτῶν ἤκουεν, ὡς πᾶσα ἀνάγκη Τερπιλλίωνα καὶ Βιγελάντιον αὐτοῖς ἐκδοθῆναι τοὺς στρατηγοὺς, καὶ μ̃ τούτων Τρέντιον τ̃ τ̃ βασιλικῶν πρεσβευτὴν κοιτώνων, καὶ Ἀρσάκιον τ̃ μ̃ τοῦτον τῇ τάξει ἡγούμενον, δείσαν@ δὴ τὸν βασιλέως τ̃ τ̃ στρατιωτῶν ἐπιτά-

Ab hac exorſus magnanimitate Generidus, continuis laboribus milites exercet; & annonas eis ſuppeditans, nemini permittit, ut de his aliquid, more conſueto, detraheret. Quin & ipſe de iis, quæ fiſcus ei præſtabat, labores cæteris majores ſuſtinentibus convenientia præmia largitur. Talem quum ſe gereret, & formidini Barbaris finitimis erat, & nationibus iis præſidio, quas tueri juſſus fuerat. Cæterum Ravennæ milites ſeditione mota, portum ejus occupant; & confuſo clamore ſublato, ut Imperator ipſos adiret, poſtulant. At illo metu ſeditionis occultato, progreſſus in medium Jovius, qui & prætorii præfectus erat, & patricii dignitate cohoneſtatus, ignorare ſe cauſam ſeditionis ſimulans, (quamquam hujus auctor ipſemet eſſe perhiberetur, ſocium nactus ad eam Ellebichum, qui comes equitum domeſticorum erat) cauſam à militibus poſcit, quamobrem ad hoc facinus prorupiſſent. Quique de militibus audiret, omnino ſibi Turpillionem & Vigilantium duces, una cum Terentio, Auguſtalium cubiculorum præpoſito, & proximo ſecundum hunc Arſacio, dedendos eſſe: principe militum defe-

1. Quod apud Zoſimum ſæpiuſculè occurrit loco compoſiti.
2. Leg. gen. caſu pl. [δομεστίκων.]

ctionem

ctionem verito, duces iſti exſilio perpetuo multantur; & in navim conjecti, ab iis necantur, qui eos avehebant. Hoc enim Jovius eis imperaverat. Quippe metuebat, ne forte reverſi, cognitis iis inſidiis, quæ adverſus ipſos ſtructæ fuiſſent; principem ad ſumendum de ſe ſupplicium concitarent. Terentius in orientem relegatur, Arſacius Mediolani ſe continere jubetur. Hinc Imperator in Terentii locum Euſebio cubiculi præpoſito creato, Turpillionis poteſtate Valenti tradita, poſt Vigilantium Allobicho præfectura mandata, quodam modo ſeditionem militarem ſedare viſus eſt.

Jovius autem prætectus prætorii, quum omnem apud Imperatorem potentiam in ſe tranſtuliſſet: legatos ad Alarichum mittere decrevit, qui eum hortarentur, ut ad ipſam uſque Ravennam accederet, quod iſtic pacem facturi eſſent. Alaricho principis & Jovii literis adſenſo, & Ariminum profecto, quæ Ravenna triginta milliaribus abeſt; celeriter eo Jovius quoque ſe contulit; &, quod in Epiris Alarichi hoſpes & amicus factus fuiſſet, de fœdere pangendo tractat. Alarichi hæc poſtulata erant: ut in annos ſingulos auri certa ſumma ſolveretur, & annonæ menſura quædam ſuppeditaretur: ut iſ-

σασιν, χ τ μ τ στρατηγῶν ἀειφυγίας ἐκφέρεται ψῆφος· χ ἐμβληθέντες πλοίῳ, παρὰ τ ἀπαγόντων ἀναιρῶνται. τοῦτο γὰρ ἦν αὐτοῖς κεχρυσωμένος Ἰόβιος. ἐδεδίει γὰρ μή ποτε ἐπαυξηθόντες, χ τ χ τ σφῶν γνόντες ὀπίσω λιν, εἰς τὸν κατ' αὐτῆ τὸν βασιλέα περιδέσιν τὸ πρωτεῖον. Τρέντιος μ εἰς τ ἑῴαν ἐκπέμπεται, χ Ἀρσάκιος τ Μεδιολανὸν οἰκεῖν ἐκληρώσατο. καλασήσας δὲ ὁ βασιλεὺς Εὐσέβιον μ ἀντ Τρεντίου φύλακα τ κοιτῶνος, Οὐάλεντι δὲ τὸ ἀρχεῖον ἦν εἶχε Τυρπιλλίωνα φθάσας, χ μ Βιγιλάντιον ι Ἀλλόβιχον ὕπαρχον καταστήσας, τ μ τ σταλιωτῶν παύειν πως ἔδοξε σάσιν.

Ἰόβιος δὲ, ὁ τ αὐλῆς ὕπαρχος, πᾶς εἰς αὐτὸν τ φθὰ βασιλεῖ δυνάμιν περιστάσας, ἔγνω πρέσβεις ἐκπέμψαι πρὸς Ἀλάριχον, ἄχρι τ Ῥαβέννης αὐτὸν φθασάντας παρακαλοῦντας, ὡς δὴ τ εἰρήνης αὐτόθι γησομένης. πειθέντος δὲ τοῖς τοῦ βασιλέως χ τοῖς Ἰοβίου χαίμασιν Ἀλαρίχου, φθασομένῃ τ εἰς τ Ἀρίμινον, Ῥαβέννης ἀφεστῶς μιλίοις τριάκοντα, συνδραμὼν χ ταύτῃ Ἰόβιος, ἅτε ἐν τ Ἠπείροις πρόξενος χ φίλος Ἀλαρίχου γενόμενος, τὰς περὶ τῆς συνθηκῶν ἐποιήσατο λόγους. ἀπήτει δὲ Ἀλάριχος, χρυσίου μ ἔτους ἑκάστου δίδοσθαί τι ἔντον, χ σίτου τι χορηγεῖσθαι

1. Leg. [Ἐλλοβίχον.]

μέτρον

μέζον οἰκεῖν δὲ αὐτὸν ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ πᾶσι Βενετίας ἄμφω καὶ Νωρικὲς, καὶ Δαλματίαν. ταῦτα ἐναντίον Αλαρίχου γράψας [1] Ἰόβιος, ἐκπέμπει τῷ βασιλεῖ, δοὺς καὶ ἴσα πρὸς αὐτὸν γράμματα, παραινέντα καλάσαι δυνάμεως ἑκατέρας στρατηγὸν Αλάριχον· ὥστε ταύτης αὐτὸν τυχόντα τῆς θεραπείας, χαλᾶσαί τι τῆς βαρύτητος τῶν συνθηκῶν, καὶ ὅτι φορητοῖς καὶ μετρίοις ποιήσασθαι τὰς σπονδάς. ταύτῳ δεξάμενος ὁ βασιλεὺς τὴν ὑπατολὴν, καλαγνώστης μὲν τὴν Ἰοβίου περιπετείας, χαράμασι δὲ ἐχρῆτο πρὸς αὐτὸν, δι' ὧν ἐδήλου, χρυσίῳ μὲν καὶ σίτῳ μέζον αὐτὸν ὀφείσαι προσήκειν, οἷα τῆς αὐλῆς ὕπαρχον ὄντα, καὶ τῶν δημοσίων φόρων ἐπισάμονα δώσειν· ἀξίαν δὲ ἢ στρατηγίαν μήποτε Αλαρίχῳ δώσειν, ἢ ποὶ τῷ ἡμῖ προσηκόντων.

Ταύτῳ δεξάμενος ὁ Ἰόβιος τὴν ὑπατολὴν, ἐ καθ' ἑαυτὸν ἀνοίξας ἀνέγνω ταύτῳ, δήλα εἰς ἐπήκοον Αλαρίχου. καὶ τὰ μὲν δήλα μετρίως ἤνεγκεν· ὡς δὲ ἀγνοεῖς εἶδεν ἑαυτῷ τε καὶ τῷ ἡμῖ τῆς στρατηγίας ἀρχὴν, ἀναστὰς εἰς ὀργὴν αὐτόθεν, ὅτι τε Ῥώμην ἐλαυνεῖν τὲς σὺν αὐτῷ Βαρβάρους ἐκέλευσεν, ὡς αὐτίκα τὴν εἰς αὐτὸν καὶ τὸ ἔθνος ἅπαν ἀμυνόμενος ὕβριν. Ἰόβιος δὲ, ὑπο-

tem ipſe cum ſuis omnibus utramque Venetiam, & Noricos, & Dalmatiam incoleret. Hæc Jovius Alaricho præſente perſcripta mittit ad Imperatorem, datis ad eundem ſeorſum quoque literis; quibus eum cohortabatur, Alarichum utriuſque militiæ magiſtrum conſtitueret; ut hoc modo delenitus, de conditionum aſperitate nonnihil remitteret, ac tolerabilibus moderatiſque legibus pacem faceret. Imperator, his acceptis literis, Jovii temeritatem damnat; & viciſſim miſſis ad eum literis ſignificat; auri quidem & annonæ modum ut ipſe ſtatueret, æquum eſſe; qui & præfectus eſſet prætorii, & publicorum tributorum copiam facultatemque perſpectam haberet: at dignitatem aut ducis officium, nunquam ſe vel Alaricho, vel ejus gentilibus conceſſurum.

Hanc epiſtolam quum Jovius accepiſſet, non ſeorſum apertam, ſed audiente Alaricho legit. Is cætera quidem moderate tulit; verum ubi negatum ſibi, gentique ſuæ, militiæ magiſterium vidit; mox ira percitus, Romam contendere Barbaros ſuos juſſit, quaſi confeſtim factam ſibi totique genti ſuæ injuriam ulturus. Jovius autem ob inexſpectatas hal-

1. Vide Sozomen. *lib. 9. c. 7.*

ce literas Imperatoris, ad inopiam consilii redactus, Ravennam rediit. Quumque se omni culpa liberare vellet, Honorium sacramentis obstrinxit, quibus sancte polliceretur, nunquam pacem cum Alaricho facturum, sed bellum perpetuo gesturum. Simul & ipse principis tacto capite, jusjurandum præstat; & à cæteris, quotquot erant cum potestate, consimile quiddam exigit.

His actis, Imperator, qui Alaricho bellum facturus esset, decem millia Hunnorum in societatem arcessit: &, quod eis adventantibus annonas paratas esse vellet, frumentum, & pecora, & boves è Dalmatia adduci jussit. Misit & quosdam exploraturos, quonam modo Romam Alaricus iter suum instituerat. Copias quoque suas ex omnibus locis evocat. Alarichus autem, quod eum susceptæ adversus Romam expeditionis pœnituisset; episcopos urbium ablegat, qui simul & legatione fungerentur, & auctores Honorio essent, ne culpa sua sineret eam urbem, quæ jam à pluribus quam mille annis, magnæ parti orbis terrarum imperasset, Barbaris vastandam dedi; nec tantas ædificiorum moles hostili flamma deleri: sed potius moderatis admodum conditionibus pacem componeret. Nec enim opus esse sibi dignitate potestatis, nec jam se postulatas prius provincias, ad constituendas in eis sedes, petere; sed ambos tan-

ρηθεὶς ὅτι τῷ παραλόγῳ τῶν τοῦ βασιλέως γραμμάτων, εἰς τὴν Ῥάβενναν ἐπανῆλθε. βουλόμενος δὲ τὸ μέμψεως αὐτὸν ἀπολῦσαι, καὶ ἔλαβεν ὅρκοις ὀνώμενον, ἢ μηδὲ εἰρήνην μήποτ' ἔσεσθαι πρὸς Ἀλάριχον, ἀλλ' ἄχρι παντὸς πολεμήσειν. ὧμνυ δὲ καὶ αὐτὸς ὅρκον, τῆς βασιλείας ἁψάμενος κεφαλῆς, καὶ τοὺς θεοὺς, οἵ τὰς ἀρχὰς εἶχον, ταὐτὸν ποιῆσαι ὠδιακελεύσας.

Τούτων πραχθέντων, ὁ βασιλεὺς, ὡς δὴ πολεμήσων Ἀλαρείχῳ, μυρίους εἰς συμμαχίαν Οὔννους ἐπεκαλεῖτο. Τροφὴν δὲ τούτοις ἕτοιμον εἶναι παρεῖχε βουλόμενος, σῖτον καὶ πρόβατα καὶ βόας τοὺς ἀπὸ τῆς Δαλματίας εἰσφέρειν ἐκέλευον. ἔπεμπε δὲ τοὺς κατασκοπήσοντας ὅπως τῷ ὄντι τὸν Ῥωμῶν ὁδὸν Ἀλάριχος ποιεῖται· καὶ παραχθὲν τὰς δυνάμεις συνήθροιζεν. Ἀλάριχος δὲ, εἰς μετάμελον ἐλθὼν ὅτι τῇ κατὰ τῆς Ῥώμης ὁρμῇ, τοὺς κατὰ πόλιν ἐπισκόπους ἐξέπεμπε, πρεσβευσομένους ἅμα, καὶ παραινοῦντας τῷ βασιλεῖ, μὴ φείδεσθαι τῶν ἀπὸ πλειόνων ἢ χιλίων ἐνιαυτῶν τὰ πολλὰ τῆς γῆς βασιλευούσῃ μέρους, ἐκδιδομένῳ βαρβάροις εἰς πόρθησιν, μηδὲ οἰκοδομημάτων μεγέθη τηλικαῦτα ἀφθαρτείρεσθαι πολεμίῳ πυρί· δέεσθαι δὲ τῷ εἰρήνην ὅτι μετρίαις σπένδεσθαι συνθήκαις. ἔστε γὰρ ἀρχῆς ἀξίας δεῖσθαι τὸν βάρβαρον, ἔστε τὰς πρότερον ἐπαρχίας ἔτι πρὸς οἴκησιν βούλεσθαι καὶ ὅτι τὸν παρόντα λαβεῖν,

μηδὲ

μήτε μόνους ἄμφω Νωρικοὺς, ἐν τῇ ἐσχατιᾷ τῆς Ἴστρου κειμένους, συνεχεῖς τε ὑφισταμένους ἐφόδους, καὶ δι' ὀλίγου φόρου τῷ δημοσίῳ εἰσφέρουσας καὶ οἴκοθεν ὅτι τούτοις ἔτεσιν ἐκάστου τοσοῦτον, ὅσον ἀρκεῖν ὁ βασιλεὺς οἰήσεται. συγχωρεῖν δὲ καὶ τὸ χρυσίον, εἴ τε φιλίαν καὶ ὁμαιχμίαν αὐτῷ καὶ Ῥωμαίοις, κοινὸς πολέμιος ὅπλα, καὶ πρὸς πόλεμον κατὰ τῆς βασιλείας ἐγειρομένη. Ταῦτα ὑπεικῶς καὶ σωφρόνως Ἀλαρίχου προτεινομένου, καὶ πάντων ὁμοῦ τῶν ἀνδρὸς μετριότητα θαυμαζόντων, Ἰόβιός τε καὶ οἱ τῷ βασιλεῖ πλεῖστον δυνάμενοι, αἰήνυτα ἔφασκον τὰ αἰτήματα εἶναι, πάντων ὅσοι τὰς ἀρχὰς εἶχον, ὁμωμοκότων μὴ ποιεῖσθαι πρὸς Ἀλάριχον εἰρήνην. εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸν θεὸν πεπυκνωμένος ὅρκος, ἦν αὖ ὡς εἰκὸς παριδεῖν, ἐνδιδόντας τῇ τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίᾳ τὸ ὅτι τῇ ἀσεβείᾳ συγγνώμην· ἐπεὶ δὲ καὶ τῆς τοῦ βασιλέως ὁμωμοκότος κεφαλῆς, καὶ εἴ τι δεινὸν αὐτοῖς εἰς τὸ τοσοῦτον ὅρκον ἐξαμαρτεῖν. τοσοῦτον ἐφύλαττεν ὁ νοῦς τότε τῷ πολιτείαν οἰκονομοῦντων, θεοῦ πρόνοιας ἐρημωθέν.

tum Noricos, ad extremas Istri partes sitos, & qui continuis incursionibus vexentur, tenueque fisco tributum inferant. Præter hæc, annonæ tantum in annos singulos adjiceret, quantum ipse princeps satis esse putaret. Quin & ab auri se postulato discedere; ac velle, ut amicitia sit, bellique societas, inter se ac Romanos, adversus quemvis, qui arma sumeret, & ad gerendum adversus rempublicam bellum se commoveret. Quum hæc Alarichus leniter ac modeste proponeret, omnesque simul hominis moderationem admirarentur Jovius, & alii, penes quos secundum principem potestas omnis erat, hæc postulata concedi propterea posse negabant, quod omnes magistratus jurejurando se obstrinxissent, cum Alarico se pacem nullam facturos. Quippe si Deo præstitum fuisset jusjurandum, fortasse negligi posse, permittendo benignitati divinæ facinoris impii condonationem: sed quando per caput Imperatoris juratum sit, non jam eis fas esse, contra tam grave jusjurandum delinquere. Usque adeo cauta mens illorum erat, qui Dei cura destituti, rempublicam id temporis administrabant.

ΖΩΣΙΜΟΥ

Κόμητος καὶ Ἀποφισκοσωηγόος

ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΕΑΣ

Βιβλίον ἕκτον.

ZOSIMI

Comitis & Exadvocati Fiſci,

HISTORIÆ NOVÆ

Liber Sextus.

ALarichus ergo, quum tam æqua poſtulata propoſuiſſet, indignum in modum ludibrio habitus; univerſis cum copiis Romam ducit, conſtanter in urbis obſidione perſtiturus. Eo tempore venit ad Honorium legatus à Conſtantino, qui apud Celtas tyrannidem invaſerat, Jovius; vir eruditione doctrinæ, cæteriſque virtutibus excellens: qui conſtitutam prius pacem, ratam haberi, prætereaque veniam ob interfectos Imperatoris Honorii propinquos, Didymium & Vereniannum, poſceret. Sic enim hoc factum purgabat, ut eos Conſtantini voluntate necatos infi-

Ἀλάριχος μὲν οὖν ὅτι τῶν ὕπω μετρίων αἰτήσεων ἀτευχρισθεὶς, ὅτι πρὸ Ῥώμης ἤλαυνε παντραλιᾷ, τῇ κατ' αὐτῆς πολιορκίᾳ προσκαρτήσων. ἐν τούτῳ δὲ ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ τυραννήσαντος ἐν Κέλτοις ἀφίκετο πρὸς Ὀνώριον πρεσβεία Ἰόβιος, παιδείᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀρεταῖς λαμπρόπτων, βεβαιωθῆναι τὴ πρότερον ὁμολογηθεῖσαν εἰρήνην, καὶ ἅμα συγγνώμην ἕνεκα τῆς ἀναιρέσεως Διδυμίου καὶ Βερηνιανοῦ, τῶν συγγενῶν Ονωρείου τοῦ βασιλέως, αἰτῶν. ἀπελογεῖτο γὰρ, λέγων, ὡς ἀκ τῶν προαιρέσιν ἀνῄρηνται Κωνσταντίνου. συντεταραγμένου δὲ τοῦ Ὀνωρίου θεσσαλμοῦ,

ασμενος, εὔλογον ἔφασκεν εἶναι, ταῖς περὶ τὴν Ἰταλίαν ἐναγχολημμένῃ φροντίσιν, ἐνδοῦναι· συγχωρούμενος ὑπὸ πρὸς Κωνσταντῖνον ἐκπεμφθῆναι, καὶ τὰ συνέχοντα τὴν Ἰταλίαν ἀπαγγεῖλαι, μετ' ὀλίγον καὶ αὐτὸν ἥξειν ἅμα πᾶσι τοῖς ἐν Κέλταις, καὶ ἐν Ἰβηρίᾳ, καὶ ἐν τῇ Βρεττανικῇ νήσῳ στρατιώταις, τήν τε τὴν Ἰταλίαν καὶ Ῥώμην βοηθήσοντα πράγματα παρεξόμενον. καὶ ὁ μὲν Ἰόβιος ὅτι τούτοις ἀναχωρεῖν ἐπέβαλε.

Τὰ δὲ ἐν Κέλταις, ὅπως τὴν προσηκούσης ἀφηγήσεως ἀξιωθέντα, δίκαιον ἄνωθεν ὡς ἕκαστα ἐπεγένετο, διεξιέναι. ἔτι βασιλεύοντος Ἀρκαδίου, καὶ ὑπάτων ὄντων Ονωρίου τὸ ζ', καὶ Θεοδοσίου τὸ β', οἱ ἐν τῇ Βρεττανίᾳ στρατιώμενοι στασιάσαντες, ἀνάγουσι Μάρκον ὅτι τὸ βασίλειον θρόνον, καὶ ὡς κρατοῦντι τῶν αὐτόθι πραγμάτων, ἐπείθοντο. ἀνελόντες δὲ τοῦτον, ὡς οὐκ ὁμολογοῦντα τοῖς αὐτῶν ἤθεσιν, ἄγουσι Γρατιανὸν εἰς μέσον καὶ ἁλυσίδα καὶ στέφανον ὀπαδοῦντες ἐδορυφόρουν ὡς βασιλέα. δυσαρεστήσαντες δὲ καὶ τούτῳ, τέσσαρσιν ὕστερον μησὶ ἀφελόμενοι ἀναιροῦσι, Κωνσταντίνῳ παραδόντες τὴν βασιλείαν. ὁ δὲ, Ἰουστινιανὸν καὶ Νεβιγάστην ἄρχειν τῶν ἐν Κέλταις τάξας στρατιωτῶν, ἐπεραιώθη τὴν Βρεττανίαν καταλιπών. ἐλθὼν δὲ εἰς Βονωνίαν, (πρώτη δὲ αὕτη πρὸς τῇ θαλάσσῃ κεῖται, Γερμανίας οὖσα πόλις τῆς κάτω) καὶ ἐν ταύτῃ διατρίψας ἡμέρας

tiaretur. Poſtquam Honorium gravius commotum vidit, recte facturum ait, ſi curis Italicis occupatus, aliquid concederet. Quod ſi poteſtas ſibi fieret, ad Conſtantinum abeundi, & caſus Italiæ nunciandi: non multo poſt rediturum cum omnibus Celticis, & Hiſpanicis, & Britannicis copiis, ac rebus Italicis & urbanis opem laturum. His condicionibus abeundi copiam nactus eſt Jovius.

Cæterum Celticas res, necdum, uti par erat, expoſitas; æquum fuerit inde uſque à ſuperioribus annis, quo pacto ſingillatim geſtæ fuerint, commemorari. Quo tempore Arcadius adhuc imperabat, Honorio VII. & Theodoſio iterum, COSS. milites Britannici ſeditione concitata, Marcum in regio ſolio collocant; eique, tanquam rerum in iis locis potienti, ſe ſubjiciunt. Eo deinde necato, veluti moribus illorum non reſpondente; Gratianum in medium producunt, & purpura coronaque ornatum, ceu principem ſolito ſatellitio comitantur. Verum & huic improbato, poſt menſes quatuor imperium abrogant, & vitam eripiunt; Conſtantino rerum ſumma tradita. Is, ubi Juſtinianum & Nevigaſten Celticis militibus præfeciſſet, Britannia relicta tranſmiſit: quumque Bononiam veniſſet, (ea prima mari adjacet, inferioris Germaniæ civitas) & in ea dies aliquot fuiſſet commoratus, omneſque

mneſque ſibi exercitus ad Alpes uſque Galliam & Italiam diſterminantes, conciliaſſet: imperium tuto jam poſſidere videbatur. Eodem tempore Sarum Stelicho ducem cum exercitu contra Conſtantinum ablegat. Is, Juſtiniano duci cum copiis ſuis obviam profectus, eum majore cum exercitus parte interfecit; & ingenti præda potitus, quod intellexiſſet Conſtantinum ſe recepiſſe Valentiam, urbem ad defenſionem ejus ſatis idoneam; hanc ipſam obſidere inſtituit. Alter copiarum dux Nevigaſtes, cum Saro de pace colloquens, amice quidem ab eo fuit exceptus; ſed ultro citroque præſtitis ſacramentis, confeſtim occiſus, religione jurisjurandi ab Saro violata.

Quum autem Conſtantinus Edobinchum, natione Francum, & oriundum è Britannia Gerontium, duces his ſuffeciſſet: Sarus, horum ducum in re militari experientiam & fortitudinem veritus, à Valentia diſceſſit, quam ſeptem diebus obſederat. Quumque Conſtantini duces in eum maximis viribus proruſſent, multo labore ſalvus evaſit; univerſa præda Bacaudis, qui ad Alpes illi occurrerant, conceſſa; ut ab eis

πνὰς, πάντα τε ἐκκαιομένους τὰ στρατεύματα, μέχρι τῶν Ἀλπείων ὄντα τῶν ὀρέων Γαλατίαν καὶ Ἰταλίαν, ἀσφαλῶς ἔχειν τὴν βασιλείας ἐδόκει. κατὰ δὴ τούτους τοὺς χρόνους, Σάρον τὸν στρατηγὸν ἐκπέμπει μετὰ στρατεύματος κατὰ Κωνσταντίνου Στελίχων. ὁ δὲ, Ἰουστινιανῷ τῷ στρατηγῷ μετὰ τῆς δυνάμεως τῆς σὺν αὐτῷ ἀπαντήσας, αὐτόν τε ἀναιρεῖ, καὶ τὸ στράτευμα τὸ πλείονα μοῖραν καὶ λείας πολλῆς γεγομένους κύριος. ἐπειδὴ Κωνσταντῖνον αὐτὸν ἔγνω πόλιν καταλαβόντα Βαλεντίαν, ἀρχὴν αὐτῷ πρὸς ἀσφάλειαν, εἰς πολιορκίαν καθέστησε. Νεβιογάστης δὲ τὰ λεπτομερῆ στρατηγῶν λόγους τῷ Σάρῳ περὶ φιλίας προσαγόντος, ἐδέχετο μὲν ὡς φίλον τε ἀνδρα· δοὺς δὲ καὶ λαβὼν ὅρκους, ἀναιρεῖ παραχρῆμα, μηδένα τῶν ὅρκων ποιησάμενος λόγον.

Κωνσταντίνε δὲ στρατηγὸν καταστήσαντος [1] Ἐδόβιχον, Φράγκον ὄντα τὸ γένος, Γέροντιον δὲ ἀπὸ τῆς Βρεττανίας ὁρμώμενον, δείσας ὁ Σάρος μὴ τῶν στρατηγῶν τούτων περὶ τὰ πολέμια πεῖραν δόντων καὶ ἀνδρείαν, ἀνεχώρησε τῆς Βαλεντίας, ἑπτὰ πολιορκήσας ταύτην ἡμέρας. καταδραμόντων δὲ αὐτὸν τῶν Κωνσταντίνε στρατηγῶν μετὰ μεγίστης δυνάμεως, συνὶ πολλῷ διωκόντων πόνῳ, καὶ λείαν ἅπασαν δωρησάμενος τοῖς περὶ τὰς Ἄλπεις ἀπαντήσα-

1. Sozomen. [Ἐδόβιχος.] qui cum *Conſtantino* ſuppetias laturus eſſet, ab Ulphila *Conſtantis* duce per inſidias interceptus, vix ſolus fugâ evaſit ad Ecdicium quendam antiquo ſibi hoſpitii jure cognitum, qui tamen Edobici caput amputatum attulit Honorii ducibus; nisi videre eſt aliud Sozom. lib. 9. c. 14.

σὺν αὐτῷ[1] Βαγαύδας, ὅπως εὐρυχωρίας παρ' αὐτῷ τύχῃ τοῦ τε Ἰταλίαν παρόδου. Χάριν τοίνυν ὅτως εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀφορμὴν, συναγαγὼν ὁ Κωνσταντῖνος τὴν δυνάμιν ἅπασαν, ἔγνω φυλακὰς ἀρκέσας ἱδρύσασθαι τῇ Ἄλπεσιν. ἓξ δὲ αὗται τυγχάνουσιν, αἱ τὰς ὅπη τῆς Ἰταλίας ἀπὸ Κελτῶν, κἀκεῖθεν ἐπέκεινα τὰς ὁδοὺς ἀποκλείουσαι, Κοττίαι, Ποιναῖαι, Μαριτίμαι. ταῦτα δὲ δι' αἰτίαν τοιάνδε τὴν εἰρημένην μοι προφάσεως ἔσχεν.

Ἐν τοῖς προλαβοῦσι χρόνοις, ἔκτον ἤδη τῆς ὕπατον ἔχοντος ἀρχὴν Ἀρκαδίου καὶ Πρόβου, Βανδίλοι Σουήβοις καὶ Ἀλανοῖς ἑαυτοὺς ἀναμίξαντες, τούτοις ὑπερβαίνουσι τοὺς τόπους, τοῖς ὑπὸ Ἄλπεις ἔθνεσιν ἐλυμήναντο καὶ πολλὰ ἐργασάμενοι φόνον, ὀλίγου καὶ τοῖς ἐν Βρεττανίαις στρατοπέδοις ἐγχώριοι συνωμόσαντο, δεῖ τὸ μὴ καθ' ὁδὸν προϊέναι, εἰς τὴν τῶν τυράννων ἐρημίαν χειροτονίαν, Μάρκον λέγω καὶ Γρατιανὸν, καὶ ὅτι τούτοις Κωνσταντῖνος. πρὸς ὃν μάχης καρτερᾶς γενομένης, ἐνίκων μὲν οἱ Ῥωμαῖοι, τὸ πολὺ τῆς Βαρβάρων καταφθείραντες μέρος. τοῖς δὲ φεύγουσιν καὶ ἐκδιδράσκουσιν, (εἰ γὰρ ἂν ἅπαντας παντελεθρίᾳ διέφθειραν) ἐνέδωκαν αὐτοῖς ἀναλαμβάνουσι τὴν ἧτταν, καὶ Βαρβάρων

adeundæ Italiæ facultatem impetraret. Quum Sarus hoc modo in Italiam perveniſſet incolumis, Conſtantinus univerſis collectis copiis, Alpes idoneo præſidio munire decrevit. Eæ tres omnino ſunt, quæ in Italiam à Celtis, atque inde ulterius ducentia claudunt itinera; videlicet Cottiæ, Pœninæ, Maritimæ. Hoc uti faceret ea cura, quam diximus; cauſa quædam erat hujuſmodi.

Superioribus annis, Arcadio VI, & Probo CONSS. Vandili Suevis & Alanis permiſti, ſuperatis hiſce locis, nationes tranſalpinas vaſtarunt; editaque ingenti cæde, Britanniarum etiam exercitibus formidabiles exſtiterunt. Quos quidem eo perpulerunt, ut veriti, ne progrederentur ulterius; ad tyrannos eligendos ſeſe converterent, Marcum inquam, & Gratianum, & ſecundum hos Conſtantinum. Adverſus quem acri commiſſo prœlio, victoria quidem Romani potiti ſunt, majore Barbarorum parte jugulata; ſed, quod fugientes inſequuti non eſſent, (omnes enim ad internecionem uſque cecidiſſent) facultatem eis conceſſerunt, ut reſarcita clade, quam acceperant, & collecta Barbarorum multitudine, rurſus ho-

1. Salvianus lib. de gub. Dei. *Vocamus rebelles, vocamus perditos quos esse criminosos compulimus, quibus enim aliis rebus, Bagaudæ facti sunt, nisi iniquitatibus nostris, nisi improbitatibus judicum*, &c.

2. Omitti videtur Sylburgio [eis.]

ſti

ſti pares evaderent. Propter has ergo cauſas præſidiarios in hiſce locis Conſtantinus collocavit, ne iſti liberum in Galliam aditum haberent. Rhenum quoque præſidio munivit idoneo; quod à Juliani principis temporibus neglectum fuerat. Hoc modo rebus in univerſa Gallia conſtitutis, Conſtantem, filiorum natu maximum, habitu Cæſaris ornatum, in Hiſpaniam abiegat. Nam & illic univerſas in poteſtatem redigere nationes cupiebat, tum ut imperii limites prolataret, tum etiam ut Honorii propinquorum potentiam in iis locis exſcinderet. Metuebat enim, ne quando coactis militum in ea regione copiis, ipſi monte Pyrene ſuperato ſe adorirentur; & Imperator Honorius, ex Italia miſſis exercitibus, undique circumdato ſibi tyrannidem abrogaret. Itaque Conſtans in Hiſpaniam tranſiit, quum ducem Terentium, & Apollinarem præfectum prætorii haberet; ac palatinis etiam ordinibus magiſtratus tam civiles quam militares dediſſet. Atque his ductoribus copias in eos movet, qui generis adfinitate Theodoſium principem contingentes, Hiſpanas res conturbabant. Illi, primo per Luſitanicos exercitus ſuſcepto adverſus Conſtantem bello, quum ab illo ſe vinci viderent; cum ſervorum & agricolarum mul-

ρων πλῆθος συναγαγεῖν, αὐδις ἀξιομάχους ἡγεῖτο. διὰ ταῦτα τοίνυν τέτοις τοῖς τόποις φύλακας ἐγκατέστησε Κωνσταντῖνος, ὡς αὖ μὴ τοῖς Γαλατίαν αὐτομόλοις ἔχοιεν πάροδον. ἐγκατέστησε δὲ καὶ τῷ Ῥήνῳ πᾶσαν ἀσφάλειαν, ἐκ τῶν Ἰουλιανοῦ βασιλέως χρόνων ἐραθυμηθεῖσαν. οὕτω τὰ κατὰ τὴν Γαλατίαν πᾶσι οἰκονομήσας, Κώνσαντι τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων, τὸ τῶν Καίσαρος σχῆμα περιθεὶς, ὅπλοις τὴν Ἰβηρίαν ἐκπέμπει, καὶ τῶν αὐτόθι πάντων ἐθνῶν ἐγκρατῆ ἡγεῖσθαι βουλόμενος, ὥστε καὶ τὴν ἀρχὴν αὐξῆσαι, καὶ ἅμα τῷ τῶν Ονωρείου συγγενῶν αὐτόθι δυναστείαν ἐκκόψαι. δέος γὰρ αὐτὸν εἰσῆλθε, μήποτε δυνάμεις συναγαγόντες τῶν αὐτόθι στρατιωτῶν, αὐτοὶ μὲν αὐτῷ ἀφεστάντες τῷ Πυρηναίῳ, ἐπέλθοιεν. ἀπὸ δὲ τῆς Ἰταλίας ὁ βασιλεὺς Ονώριος ἐκπέμψας αὐτῷ τὰ στρατόπεδα, τὴν τυραννίδος, κύκλῳ πανταχόθεν περιλαβὼν, περιαιρήσειν. ὅπλοις τέτοις ὁ Κώνσας εἰς τὴν Ἰβηρίαν διέβη, στρατηγὸν μὲν Τερέντιον ἔχων, Απολιναρίου δὲ τὴν αὐλῆς ὕπαρχον. τῶν δὲ ἐν τῇ αὐλῇ τάξεων ἄρχοντάς τε πολιτικὰς ἅμα καὶ στρατιωτικὰς καταστήσας, ἄγει διὰ τέτων ἐπ' ἐκείνους οἳ ἡγοῦντο τῷ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ προσήκοντες, καὶ τὴν Ἰβηρίας [1] συνεπαράσποντο περαίμαλα, πρότερον μὲν πρὸς αὐτὸν Κώνσαντα διὰ τὴν ἐν τῇ Λουσιτανίᾳ στρατοπέδων ἐρεσθαι πό-

1. Sylb. diviſim legit [συνεπέσποντο τότε]

λεμον· ἐπεὶ δὲ πλειονεκτεῖσθαι συνέβαινε, πλήθει οἰκείῳ καὶ χωρίων ὑπερτερήσαντες, καὶ παραβραχὺ καθαιρήσαντες αὐτὸν εἰς μέγιστον κίνδυνον· ἀφ' οὗ καὶνταῦθα τῆς ἐλπίδος ἁμαρτόντες, Κώνσταντι συνῆν τῶν ὁρῶν χωμαιζὴν ἤδη ἐν φυλακῇ. ὅπερ ἀκηκοότες οἱ τέτων ἀδελφοὶ, [1] Θεοδόσιός τε καὶ Λαγώδιος, ὁ μὲν, εἰς τὴν Ἰταλίαν διέφυγε, ὁ δὲ, εἰς τὴν ἑῴαν ἁλόντες, αἰχμάλωτοι. ταῦτα καθ' ἑσπέραν ὁ Κώνστας ἁλοὺς ἐπανῆλθε πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτῦ Κωνσταντῖνον, ἐπαγόμενος Βρωϊανὸν καὶ Διδύμιον, καταλιπὼν τε αὐτόθι τὸν στρατηγὸν Γρόντιον, ἅμα τοῖς ἀπὸ Γαλατίας στρατιώταις, φύλακα τῆς ἀπὸ Κελτῶν δὴ τῆς Ἰβηρίαν παρόδε· καίτοιγε τῶν ἐν Ἰβηρίαις στρατοπέδων, ἐμπεδῶναι καθ' ὃ συνῆδες τὴν φυλακὴν αἰτησάντων, καὶ μὴ ξένοις ὁπλοφορεῖν τὴν τῆς χώρας ἀσφάλειαν. Βρωϊανὸς μὲν ἦν καὶ Διδύμιος, ὡς Κωνσταντῖνον ἀχθέντες, αὐτίκα ἀνῃρέθησαν φαρμάκῳ.

Κώνστας δὲ αὖθις ὑπὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὴν Ἰβηρίαν ἐκπέμπεται, Ἴσον ἐπαγόμενος στρατηγόν. ἐφ' ᾧ Γρόντιος ἀχθόμενος, καὶ τὸς αὐτόθι παροικοῦντας στρατιώτας, ἐπαίσησι Κωνσταντίνῳ τὸς ἐν Κελτοῖς Βαρβάρους. πρὸς ὃς καὶ αὐτοκὼν ὁ Κωνσταντῖνος, ἅτε δὴ τοῦ πλείονος τῆς δυνάμεως

titudine hoſtem adgreſſi, parum abfuit quin eum in graviſſimum diſcrimen adducerent. Sed heic quoque ſpe ſua fruſtrati, à Conſtante cum uxoribus in cuſtodiam dati ſunt. Qua re fratribus eorum, Theodoſio Lagodioque, nuntiata; in Italiam profugit alter, alter in orientem ſalvus evaſit. His rebus Conſtans in Hiſpania geſtis, ad patrem Conſtantinum reverſus eſt; adducto ſecum Vereniano & Didymio, relictoque iſtic duce Gerontio; qui cum Gallicis militibus iter illud, quod è Celtis in Hiſpaniam ducit, cuſtodiret: quamquam exercitus Hiſpanici hanc cuſtodiam ſibi pro more credi, nec regionis tutelam extraneis committi, petiiſſent. Cæterum Verenianus & Didymius ad Conſtantinum perducti, mox interfecti ſunt.

Inde rurſus in Hiſpaniam Conſtans à patre mittitur, ac Juſtum ducem ſecum adducit. Quare offenſus Gerontius, conciliatis ſibi eorum locorum militibus, Barbaros in regione Celtarum adverſus Conſtantinum ad defectionem impellit. Quibus quum Conſtantinus non reſtitiſſet, quod major co-

1. Sozomen. *lib. 9. c. 12.* [Θεοδοσίωλος]

2. Quod quùm Hiſpani non impetraſſent, inde factum refert Diaconus, ut, *cum Barbaris clauſtra Pirenæi montis commiſſa fuiſſent ab eis, tota qua per Gallias bacchabatur ferocitas gentium, Hiſpanorum provinciis intromiſſa eſſet.*

piarum

piarum ipſius pars eſſet in Hiſpania: cuncta pro libitu invadentes tranſrhenani Barbari, eo tum incolas inſulæ Britanniæ, tum quaſdam Celticas nationes redegerunt, ut ab imperio Romano deficerent, & Romanorum legibus non amplius obedientes, arbitratu ſuo viverent. Itaque Britanni, ſumtis armis, & quovis adito pro ſalute ſua diſcrimine; civitates ſuas à Barbaris imminentibus liberarunt. Itidem totus ille tractus Armorichu, cæteræque Gallorum provinciæ, Britannos imitatæ; conſimili ſe modo liberarunt, ejectis magiſtratibus Romanis, & ſua quadam republica pro arbitrio conſtituta.

Hæc Britannicæ Celticarumque gentium defectio, quo tempore Conſtantinus iſte regnum uſurpabat, accidit: quum ipſius in imperio ſecordia moti Barbari, haſce graſſationes inſtituiſſent. In Italia vero Alarichus, pace conditionibus iis, quas propoſuerat, non impetrata, nec obſidibus acceptis: Romam rurſus invadit, minatus eam ſe per vim expugnaturum, niſi cives Romani, conjunctis ſecum animis, adverſus Honorium auguſtum expeditionē ſuſcepiſſent. Illis ad hoc poſtulatum cunctantibus, urbem obſidet; & ad portum profectus, aliquot diebus in ejus oppugnatione conſumtis, tandem eo potitus

μέρος ὂν ἐν Ιβηρίᾳ, πάντα κατ' ἐξουσίαν ὄντος οἱ ὑπὲρ τὸ Ρῆνον Βάρβαροι, κατέσπευσαν εἰς ἀναστάτους τὴν Βρεττανικὴν νῆσον οἰκοῦντας, καὶ τῆς ἐν Κέλτοις ἐθνῶν ἔνια, τῆς Ρωμαίων ἀρχῆς ἀποστῆναι, καὶ καθ' ἑαυτὸν βιοτεύειν, οὐκέτι τοῖς τούτων ἐπακούοντα νόμοις. οἵτε δὴ ἐκ τῆς Βρεττανίας ὅπλα ἐνδύντες, σφῶν αὐτῆς προκινδυνεύσαντες, ἠλευθέρωσαν τὴν ὑπείκουσαν Βαρβάρων τὰς πόλεις· καὶ ὁ Ἀρμόρειχος ἅπας, καὶ ἕτεραι Γαλατῆς ἐπαρχίαι, Βρεττανοὺς μιμησάμεναι, κατὰ τὸν ἴσον σφᾶς ἠλευθέρωσαν τρόπον, ἐκβαλόντες μὲν τοὺς Ρωμαίους ἄρχοντας, οἰκεῖον δὲ κατ' ἐξουσίαν πολίτευμα καθιστᾶσαι.

Καὶ ἡ μὲν Βρεττανίας καὶ τῆς ἐν Κέλτοις ἐθνῶν ἀπόστασις, καθ' ὃν ἐτυράννει χρόνον ὁ Κωνσταντῖνος, ἐγένετο, τῆς Βαρβάρων ἐπαναβαντων τῇ ἐκείνου ἀφελείᾳ τὴν ἀρχήν ἐκμηχείᾳ. κατὰ τὴν τῶν Ιταλίαν Αλάριχος, ὃς τυχὼν ἐφ' οἷς ἤτει τῆς εἰρήνης, οὐδὲ ὁμήρους λαβὼν, αὖθις ἐπὶ τὴν Ρώμην, καταχρᾶσθαι αἱρεῖν αὐτὴν ἀπειλῶν, εἰ μὴ συμφρονήσαντες αὐτῷ, κατὰ τὸ βασιλέως Ονωρίου χωρήσειεν. καὶ ἐπειδὴ πρὸς τὴν αἴτησιν ὤκνουν, τὴν μὲν πόλιν ἐπολιόρκει· τὸν δὲ λιμένα καταλαβὼν, καὶ ἡμέρας τινὰς ἐξαρτερήσας τὴν τούτου πολιορκίαν, τελευτῆς κύριος τούτου καθέστη. πᾶσαν

1. Καθ' ἑαυτὰ vel ἑαυτὴν. Sylb.

δὲ

δὲ αὐτόθι τῷ τῆς πόλεως ζοφῷ ὑποκειμένῳ εὑρὼν, ἀπαπήσειν αὐτῷ ἠπείλει σὺν τὸ οἰκεῖον στρατόπεδον, εἰ μὴ θᾶττον οἱ Ῥωμαῖοι τὰ προτεινόμενα προέξαιεν. συνῆλθεν τοίνυν ἡ γερουσία πᾶσα, καὶ περὶ τοῦ προκειμένου βουλευσαμένη, πᾶσιν ἐνέδωκεν οἷς Ἀλάριχος ἐκέλευσεν. οὐδὲ γὰρ ἦν ἀποφυγὴ θανάτου, μηδεμιᾶς ζοφῆς διὰ τὸ λιμῷ τὴν πόλιν κορεννυμένης. καὶ ταῦτα δεξάμενοι τῷ Ἀλαρίχῳ πρεσβείαν, ἐκάλουν αὐτὸν πρὸ τῆς πόλεως· καὶ καὶ τὸ κελεύσμενον, Ἄτταλον, ὄντα ὕπαρχον τῆς πόλεως, εἰς τὸ βασίλειον ἀναβιβάζουσι θρόνον, ἁλυσίδα καὶ στέφανον περιθέντες. ὁ δὲ, παραχρῆμα Λαμπάδιον μὲν τῆς αὐλῆς ἀναδείκνυσιν ὕπαρχον, Μαρκιανὸν δὲ τῆς πόλεως ἔταξεν ἄρχειν· τὰς δὲ σὺν δυνάμεσι στρατηγίας αὐτὸς μὲν Ἀλαρίχῳ καὶ Οὐάλεντι ἐπεδέδωκεν. (ἦν δὲ ὁ πρότερον σὺν καὶ Δαλματίαν ταγμάτων ἡγούμενος) καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξῆς τὰς ἀρχὰς ἐνεχείρισεν. ἀναζεύξας δὲ μετὰ βασιλικῆς δορυφορίας, ἐχαίρει πρὸς τὰ βασίλεια, πολλῶν αὐτῷ γλωμένων καὶ ὀπτασιῶν συμβόλων. τῇ δ' ἐξῆς παρελθὼν εἰς τὴν γερουσίαν, λόγον ἀλαζονείας γέμοντα διεξῆλθε, τῷ γε ὄντι ἄπαρ' Ῥωμαίοις προποιήσειν μεγαλαυχούμενος, καὶ ἄλλα τούτων ὑπέρτερα. ἐφ' οἷς ἴσως νεμεσήσειν αὐτῷ τὸ θεῖον ἔμελλε, καὶ μετ' ὀλίγον καθαιρήσειν.

Οἱ μὲν δὴ κατὰ τὴν Ῥώμην ἐν

est. Ubi quum omnem urbis annonam reconditam inveniſſet, eam ſe minatus eſt in exercitum ſuum expenſurum, ni celeriter iis Romani, quæ proponebat, ſatisfeciſſent. Itaque Senatus univerſus convenit, & inſtituta deliberatione, quid potiſſimum agendum eſſet; tandem omnibus adſenſus eſt, quæ Alarichus imperaverat. Nec enim mortis ullum erat effugium, poſteaquam urbi nulla è portu annona ſuppeditabatur. Secundum hæc exceptis Alarichi legatis, ad urbem eum arceſſunt; ac veluti juſſi fuerant, Attalum præfectum urbis, ſublimem in auguſto ſolio, purpura coronaque cinctum, collocant. Is exemplo Lampadium præfectum prætorii declarat, & Marcianum præfectum urbis conſtituit. Militares præfecturas tum ipſi Alaricho, tum Valenti tradit. Et Valens is erat, qui Dalmaticis antea legionibus præfuerat. Itidem aliis alias ordine poteſtates tribuit. Hinc regio cum ſatellitio pergit ad palatium, quum omina multa parum fauſta ſe offerrent. Poſtridie Senatum ingreſſus, orationem ſingularis adrogantiæ plenam habuit, qua ſe Romanis univerſum orbem terrarum adquiſiturum, & his etiam alia majora, magnifice jactitat: propter quæ numen ei forte ſuccenſurum erat, hominemque non multo poſt everſurum.

Romani magna exſultare lætitia

titia, qui & alios magiſtratus reipublicæ recte gerendæ peritos nacti fuiſſent; & inſignem ex Tertulli conſulis honore voluptatem caperent. Solam illorum familiam, qui Anicii dicuntur, quæ publice videbantur univerſis conducere, mordebant: quod fere inter omnes hi ſoli magnas opes poſſidentes, felicitatem publicam permoleſte ferrent. Quum autem Alarichus Attalo recte conſuleret, ut idoneas copias in Africam & Carthaginem mitteret, earumque opera Heracliano abrogaret imperium; ne per illum quoque, partes Honorii ſectantem, aliquod impedimentum rebus inſtitutis objiceretur: nihili admonitiones ejuſmodi fecit Attalus; adeoque ſpes eas amplexus, quas vates ei facerent, ac ſine certamine ſe Carthagine totaque potiturum Africa perſuaſus; non Drumam mittit, qui cum Barbarorum copiis, quas ducebat, facillime potuiſſet Heraclianum poteſtate dejicere: ſed, Alarichi conſilio poſthabito, cuidam Conſtantino in Africanos milites imperium tradit, nec firmas tamen cum eo copias mittit. Interea vero, dum adhuc in dubio res Africanæ eſſent, expeditionem adverſus Imperatorem, qui Ravennæ ſe continebat, ſuſcipit. Is, metu perterritus, quum miſſis legatis, imperii ſocietatem offerret, ſimul & alios magiſtratus reipublicæ recte gerendæ peritos nacti eſſent; & inſignem ex Tertulli conſulis honore voluptatem caperent. Solam illorum familiam, qui Anicii dicuntur, quæ publice videbantur univerſis conducere, mordebant: quod fere inter omnes hi ſoli magnas opes poſſidentes, felicitatem publicam permoleſte ferrent. Quum autem Alarichus Attalo recte conſuleret, ut idoneas copias in Africam & Carthaginem mitteret, earumque opera Heracliano abrogaret imperium; ne per illum quoque, partes Honorii ſectantem, aliquod impedimentum rebus inſtitutis objiceretur: nihili admonitiones ejuſmodi fecit Attalus; adeoque ſpes eas amplexus, quas vates ei facerent, ac ſine certamine ſe Carthagine totaque potiturum Africa perſuaſus; non Drumam mittit, qui cum Barbarorum copiis, quas ducebat, facillime potuiſſet Heraclianum poteſtate dejicere: ſed, Alarichi conſilio poſthabito, cuidam Conſtantino[1] in Africanos milites imperium tradit, nec firmas tamen cum eo copias mittit. Interea vero, dum adhuc in dubio res Africanæ eſſent, expeditionem adverſus Imperatorem, qui Ravennæ ſe continebat, ſuſcipit. Is, metu perterritus, quum miſſis legatis, imperii ſocietatem of-

εὐφροσύνῃ πολλῇ, τὸ δὲ ἄλλων ἀρχόντων οἰκονομῆσαι καλῶς ὀπτεμφόντων τετυχηκότες, καὶ ὅτι τῇ τε Ῥώμῃ ὑπάτου τιμῇ σφόδρα ἀφραινόμενοι. μόνον δὲ τῶν λεγομένων Ανικίων οἶκον ἐλύπει τὰ κοινῇ δοκοῦντα πᾶσι λυσιτελεῖν, ἐπειδὴ μόνοι τῶν πάντων (ὡς εἰπεῖν) ἔχοντες πλοῦτον, ὅτι τοῖς κοινοῖς ἐδυσχέραινον διαφοράς. Αλαείχου δὲ συμβουλεύσαντος ὀρθῶς Ατάλῳ, πέμψαι μοῖραν δυνάμεων ὅτι Λιβύῃ καὶ Καρχηδόνα, διὰ ταύτης τε ἀφαιρεῖσθαι τὴν ἀρχὴν Ηρακλειανὸν, ὡς αὖ μὴ καὶ ἐξ αὐτοῦ, τὰ Ονωρίου φρονοῦντος, κώλυμά τι τοῖς ἐγχειρουμένοις συμβαίη, τοιαύτας παραινέσεσιν Ατάλος καὶ ἐπίθετο· τὸ δὲ ὅτι τοῖς μάντεσιν ἐλπίσι ἑαυτὸν ἐκδιδοὺς, καὶ ἀμαχητὶ ἀφειποίησεσθαι Καρχηδόνα καὶ τὰ ἀφὲ Λιβύῃ ἅπαντα πεπεισμένος, Δρόμαν μὲν οὐκ ἐκπέμπει μεθ' ἧς εἶχε Βαρβάρων δυνάμεως ἔτα δυνησόμενον Ηρακλειανὸν τῆς ἀρχῆς ἐκβαλεῖν· ἐν δὲ τῷ Αλαείχου βουλῇ ποιησάμενος, [1] Κωνσταντίνῳ παραδίδωσι τὴν ἐν τῇ Λιβύῃ στρατηγίαν· τὴν ἠγεμονίαν, ἐδεμίαν αὐτῷ δυνάμων ἀξιόμαχον συνεκπέμψας· ἀλλὰ, τὴν ἐν τῇ Λιβύῃ ἐν ἀδείᾳ κειμένων, ὅπως τὸ βασιλεῖ, καὶ τὴν Ράβενναν ὄντι. Τὸ δὲ συλλαχθέντος τῷ δέει, καὶ πρέσβεις ἐκπέμψαντος, καὶ κοινῶν ἀμφοτέροις ἄρξειν τὴν βασιλείαν αἰτοῦντος,

1. Κώνσταν]α secundum Sozomen. lib. 9. c. 8.

Ιόβιος

Ἰόβιος ὁ τ αὐλῆς ὕπαρχος πρὸ Ἀτάλου καθιστάμενος, οὐδὲ ὄνομα καλαλείφθη ἔφη Ὁνωρίῳ βασιλείας ἀπόνον, ἀλλ' οὐδὲ ὁλόκληρον ἕξειν τὸ σῶμα· νῆσον τε αὐτῷ δώσειν [1] κὴ οἴκησιν, πρὸς τῷ κὴ μέρος αὐτῷ τι τ σώματος καλασήσειν πεπρωμένον. ἐκπλαγέντων δὲ πάντων ὅτι τῷ τῆς λόγων ἀλαζονείᾳ, καὶ τ βασιλέως Ὁνωρίου πρὸς φυγὴν ὄντος ἑτοίμου, κὴ ὅτι τούτῳ πλῆθος πλοίων οὐ μέτριον εἰς τ τῆς Ραβέννης λιμένα συναγαγόντος, ἓξ τάγματα στρατιωτῶν παρεσκευάσθη, πάλαι μὲν ἔτι ὠφελοῦντος Στελίχωνος παρασκώμενα, τότε δὲ πρὸς συμμαχίαν ἐκ τῆς ἑῴας ἀφιγμένα, [2] μυριάδες ἀριθμὸν ὄντα τέσσαρες. ἀνιστάμενος δὲ ὥστε ἐκ χάρας βαδέως Ὁνώριος, τοῖς μὲν ἐκ τ ἑῴας ἀφιγμένοις τ τῆς τειχῶν ὄπισθεν φυλακὴν ἐγκατέστησε· ἐγγὺς δὲ τέως ὄντων ἐν Ραβέννῃ, μάχεσθαι ἂν ἀκριβέστερον τὰ κατὰ τὴν Λιβύην αὐτῷ δηλωθείη· κὴ εἰ μὲν Ἡρακλιανὸς κρείττων γένοιτο, τ αὐτόθι στρατευμάτων ὄντων ἐν ἀσφαλεῖ, πάντα τῷ στρατεύματι πολεμεῖν Ἀτάλῳ κὴ Ἀλαρίχῳ· τῆς δὲ εἰς τ Λιβύην παρ' αὐτὸ πεμφθέντων ἐκπεσόντων, τοῖς ἴσοις αὐτῷ νηυσὶ πρὸς Θεοδόσιον εἰς τὴν ἑῴαν ἐκπλεῖσαι, καὶ

ferret: Jovius, ab Attalo præfectus prætorii constitutus, ne nomen quidem Imperatoris Honorio relicturum ait Attalum, nec integrum corpus; sed in insulam relegaturum, & præterea partem aliquam corporis mutilaturum. Universis hac orationis adrogantia territis, & Honorio principe jam ad capessendam fugam parato, qui eo nomine non exiguam navium copiam in portum Ravennatem coegerat: sex militum cohortes adpulere, quæ quidem adhuc superstite Stelichone jam olim exspectabantur; sed tunc primum ex oriente ad belli societatem venerunt. In his erant hominum quatuor millia. Quapropter velut excitatus è gravi sopore Honorius, iis mœnium custodiam credit, qui ex oriente venerant: atque interim Ravennæ manendum statuit, donec certiora de rebus Africanis accepisset. Ac siquidem superior evaderet Heraclianus, rebus istic in tuto consistentibus, universo cum exercitu Attalo & Alaricho bellum inferendum: sin missi ab se in Africam vincerentur, in orientem ad Theodosium cum iis abeundum navibus, quas habe-

1. Leg. [εἰς.]

2. Scrib. [χιλιάδες] εἰς τοῦτο δὲ τῶν παρεσκευασμένων ὡς συμπεπτωκυίας αὐτὰ ἔχειν ναῦς ἐδοκοῦντος ἐν ἓξ ἀριθμοῖς ἀμφὶ [τετρακισχιλίους] τραπῆναι νύκτωρ τῇ Ραβέννῃ προσπλεύσαντα ἐκ τῆς ἀνατολῆς &c. Sozomen lib. 9. c. 8.

ret; & occidentalium nationum imperio cedendum.

Hic rerum Honorii ſtatus erat. Jovius autem, qui legatus ad Honorium, velut antea commemorabam, miſſus fuerat; de proditione, ab Honorio quorundam opera corruptus, cogitare cœpit. Itaque ad Senatum negat, obiturum ſe amplius legationem; indecora quædam ad eum verba proloquutus; & quod omnino, quandoquidem conatus eorum qui fuerant in Africam miſſi, ſucceſſu caruiſſet, Barbaros ad gerendum adverſus Heraclianum bellum mitti oporteret. Quippe Conſtantino interfecto, ſpes ipſorum ab ea parte fluctuare. Quum autem commotus ad iram Attalus, per alios indicaſſet, quid eſſet agendum: mittuntur in Africam cum pecuniis alii, ut rebus eorum locorum opem ferrent. Quo Alarichus cognito, graviter ac moleſte rem ferens, de rebus Attali deſperare cœpit; qui ſtoliditate quadam animi, nullaque nixus ratione, res inutiles temere moliretur. Itaque poſtea, quam hæc illi ad animum accidiſſent, licet antea Ravennæ obſidionem eo uſque urgere cogitaverat, donec eam cepiſſet; tamen inde diſcedendum ſtatuit. Nam hoc uti facerent, Jovius hortabatur; qui, quum intellexiſſet, miſſi ab Attalo ducis irritos in

[1] τῆς ἑσπερίων βασιλείας ἐκπῆναι.

Καὶ Ονώριος μὲν ἐν τούτοις ἦν. Ἰόβιος δὲ, χρηματισείαν (ὡς διέλεγθον ἤδη) πρὸς Ονώριον ἐκπεμφθεὶς, εἰς ἔννοιαν ἔρχεται προδοσίας, Ονωρίῳ διά τινων αὐτὸν ὑποβάλλων· καὶ πρὸς μὲν τὴν γερουσίαν, παραιτεῖται πληρῶσαι τὴν πρεσβείαν, ἀφεὶς πρὸς αὐτὴν ἀπερεπῆ τινὰ ῥήματα, καὶ ὡς προσήκει, τὴν ἐν Λιβύῃ σαλέντων διαμαρτόντων, εἰς τὴν καθ' Ηρακλειανὸν πόλεμον βαρβάρους ἐκπέμψαι. σαλεύεσθαι γὰρ [2] αὐτῷ τὴν ἐκείθεν ἐλπίδα, [3] Κώνσταντος ἀναιρεθέντος. κινδυνεύοντος δὲ πρὸς ὀργὴν Ἄτταλου, καὶ δι' ἑτέρων τὸ προσῆκον μηνύοντος, πέμπουσι καθ' Λιβύην ἕτεροι μὲν χρημάτων, τοῖς αὐτόθι βοηθήσοντες πράγμασιν. ὅπερ μαθὼν Ἀλάριχος, καὶ ἀπαρεθεὶς τῷ ῥηθέντι τοῖς καθ' Ἄτταλον ἀπεγνώκει, φρενοβλαβείᾳ καὶ οὐδενὶ κόσμῳ τοῖς ἀλυσιτελέσι ξαδίως ἐπιχειροῦντα. ταῦτα δὲ λαβὼν καὶ νοῦν, ἀναχωρεῖν ἔκεινε τὸν Ραβέννης, καίτοιγε ἐνεῖναι τῇ ταύτης πολιορκίᾳ διανοούμενος ἄχρις ἁλώσεως. Ἰόβιος γὰρ αὐτῷ τοῦτο παρῄνει· ὃς, ἐπειδὴ τὴν ἐν Λιβύῃ δι-

---

1. Leg. [τῆς τῶν.]

2. Αὐτῶν.

3. Leunclavius reddit *Conſtantinum* ideo perſuaſus quod in præcedentibus occurrat Gr. Κωνσταντῖνος· ubi de eâdem re agitur.

ἐμπορτεῖν

μιμῆτεῖν ἔγνω τ ὑπὸ Ατ̃λάλε σαλέντα, τέλεον εἰς τὸ τὰ Ονωρίου πεφάτλειν ἐτράπη, κακηγορῶν τε Ατ̃λαγον Αλαρίχῳ διετέλ, πείθειν σπεδάζων ὡς, ἐπειδὴ κρατήσειε τ βασιλείας, αὖτ̃ πρῶτον ὀπιβαλάσει, ἢ πᾶσι τοῖς κτ̃ ἧμας αἰσχισείαν προσήκουσιν. Αλαρίχε δὲ τέως ἐμμῆναι τοῖς πρὸς Ατ̃λαγον ὅρκοις ἐθέλοντος, ἀναιρεῖται μὴ Οὐάλης, ὁ τῆς ἵππε σρατηγὸς, εἰς πρόδοσίας ἐμπιτῶν ὑπονοίαν. ἐπὴ ὃ τ Αἰμιλίας πόλεσιν Αλάριχος ἁπάσας, ὅσαι τῷ Ατ̃λάλου βασιλείαν ἑτοίμως δέξαδ παρητήσαλο· ἢ τὰς μ̃ ἄλλας σὺν ἐδενὶ πάρεσησαλο πόνῳ, Βονωνίαν ὃ πολιορκήσας, ἀναχομένῳ ἡμέραις πολλαῖς ὑ δυνηδεὶς ἑλεῖν, ὅτι Λίγυας ἐχώρει, κἀκείνους Ατ̃λάλον δέξαδ βασιλέα συναναγκάζων.

Ονωρίου δὲ γράμμασι πρὸς τὰς ἐν Βρετ̃ανίᾳ χερσαμένε πόλεις, φυλάτ̃εδαι σφᾶς ἐγκελέυοντος, δωρεαῖς τ ἀμειψαμένε τὸς σρατώτας ἐκ τ̃ σφὰ Ηρακλειανῦ πεμφθέντων χρημάτων, ὁ μ̃ Ονώριος ἦν ἐν ἔρξονη πάσῃ, τ τ ἀπαλαχῦ σρατιωτῶν ὁπασασάμενος εὔνοιαν. Ηρακλιανῦ ὃ τὸς ἐν Λιβύῃ πάντας λιμένας φυλακῇ παντίᾳ καθυφέβηλος, ἢ μήτε σίτε, μήτε ἐλαίε, μήτε ἄλλε πρὸς τ̃ ὁπιτηδείαν εἰς τ τ Ρώμης κομιζομένε λιμένα, λιμὸς ἐνέσκηψε τῇ πόλ χαλεπώτερος τῦ πρόσθεν, τ̃ ἐπ' ἀγορᾶ τὰ ὤνια πεφιδέμενον, ὅσα ἦν αὐτοῖς, ὑποκρυπτόντων,

Africa conatus fuiſſe; prorſus ad favendum Honorii cauſæ ſe convertit, & Attalum maledictis apud Alarichum inceſſere non deſiit; totus in hoc incumbens, ut ei perſuaderet, Attalum ſtabilito imperio, primum Alaricho ipſi, & omnibus ei generis propinquitate junctis, inſidias ſtructurum. Dum autem Alarichus adhuc in fide Attalo data perſtaret, Valens equitum magiſter occiſus eſt, proditionis inſimulatus: & Alarichus ipſe cunctas urbes Æmiliæ cum copiis adiit, quotquot imperium Attali promte accipere recuſaſſent. Et alias quidem, nullo labore, redegit in ditionem: Bononiam obſeſſam, & hoſtem compluribus diebus ſuſtinentem, capere non potuit. Itaque verſus Ligures pergit, ut illos etiam Attalum Imperatorem agnoſcere cogeret.

Honorius autem, literis ad civitates Britannicas ſcriptis, quibus eos hortabatur, ut rebus ſuis conſulerent; itidemque militibus ex ea pecunia, quam Heraclianus miſerat, congiario præmii loco diſtributo: in omni degebat otio, militumque ſibi benevolentiam ab omni parte conciliabat. Heraclianus vero, quum omnes in Africa portus occupatos multiplici præſidio teneret, neque jam frumentum, vel oleum, vel aliæ res ullæ ad victum neceſſariæ, in portum Romanum invehe-rentur: fames in urbe gravior, quam prius, exſtitit; dardana-

riis

riis ea ſpe, quidquid habebant, ſupprimentibus, ut omnium pecunias ad ſe averterent, eo potiti pretio, quod ipſimet arbitratu ſuo ſtatuerent. Adeoque redacta fuit urbs ad eas anguſtias, ut ab iis, qui ſperarent, hominum quoque corpora deguſtatum iri, vox hujuſmodi Circenſibus ludis emitteretur: PRETIUM PONE CARNI HUMANÆ.

Has ob cauſas Romam profectus Attalus, Senatum advocat; & conſultatione propoſita, univerſis propemodum ea ſententia probata fuit, ut & Barbari cum Romanis militibus in Africam mitterentur, eorumque præfectura Drumæ traderetur; illi nimirum viro, qui documenta jam plurima fidei benevolentiæque ſuæ edidiſſet. Solus Attalus cum paucis, judicio plurium non adſentiebatur; qui neminem Barbarorum cum Romano exercitu mitti vellet. Hinc jam Alarichus ad abrogandum Attalo imperium ſpectare, quum multo ante Jovius eum continuis criminationibus ad hoc impuliſſet. Itaque reapſe conſilium ſuum exſequens, extra urbem Ariminum, in qua tunc commorabatur, productum Attalum diademate ſpoliat, & exuit purpura; atque his ad Honorium principem miſſis, Attalum in omnium oculis ad privatam vitæ conditionem redegit; apud ſe

ἐλπίδι τῶ τὰ πάντων οἰκειώσασθαι χρήματα, τὴν κατ' ἐξουσίαν δειζομένης πάσης αὐτοῖς διδομένης. εἰς τοῦτο τε ἦλθεν ἡ πόλις σενοχωρίας, ὥστε ἐλπίσαντας καὶ ἀνθρώπων ἅπτεσθαι σωμάτων, τοιούτῳ φωνῇ ἐν τῇ ἱπποδρομίᾳ ἀφεῖναι, PRETIUM PONE CARNI HUMANÆ· τοῦτο δέ ἐστιν, ὁρίζου τῇ ἀνθρωπείῳ κρέᾳ τιμήν.

Ἐπὶ τούτοις Ἄτταλος καταλαβὼν τὴν Ῥώμην, συνάγει τὴν γερουσίαν καὶ βουλῆς παρεδείσης ἅπασιν (ὡς εἰπεῖν) ἐδοκίμαζον, καὶ βαρβάρους χρῆναι μετὰ τῆς στρατιωτικῆς εἰς τὴν Λιβύην ἐκπέμψαι, καὶ δοθῆναί τε Δρούμα τὴν τούτων ἡγεμονίαν, ἀνδρὶ πλείστα ἤδη πίστεως καὶ εὐνοίας ἐπιδεδειγμένῳ δείγματα. μόνος δ' Ἄτταλος, συνὼν ὀλίγοις, τῇ τῶν πολλῶν καὶ ἐπίδοξος γνώμῃ, βαρβάρων ἑνὸς τὴν στρατοπέδῳ συνεκπέμψαι βουλόμενος. ἐντεῦθεν Ἀλάριχος εἰς τὴν Ἀττάλου καθαίρεσιν εἶδεν, ἰοβίῳ πρὸ πολλοῦ τὴν συνεχέσι διαβολαῖς ἑτοιμότερον εἰς τοῦτο κατασκευάσαντι· καὶ τὸ βούλημα εἰς ἔργον ἄγων, περὶ τὸ Ἀριμίνου, καθ' ἣν τότε διέτριβεν, ἐξαγαγὼν τὸν Ἄτταλον, περιελὼν τὸ διάδημα, καὶ τῆς ἁλουργίδος ἐκδύσας, ταῦτα μὲν ἔπεμψεν Ὁνωρίῳ τῷ βασιλεῖ· τὸν δὲ [1] Ἄτταλον τῶν πάντων ὄψεσιν ἰδιώτην ἀπέδειξε, καλαχὼν παρ' ἑαυτῷ μὴ

1. *Ita Diaconus lib.* 14. Attalus à Gothis Imperator effectus eſt, poſtmodum captus à Conſtantio, miſſuſque Honorio, truncatâ manu, vitæ relictus eſt.

τ παιδὸς Ἀμπελίῳ, μέχρις αὖ πρὸς Ονώριον εἰρήνης γενομένης ἀσφάλειαν αὐτοῖς τ βίᾳ περιποίησειεν. ἔμεινε δ καὶ ἡ τ βασιλέως ἀδελφὴ 1 Πλακιδία παρ' αὐτῷ, ἐμμίαν μὲν τρόπον πρὸ τάξιν ἐπέχουσα, πάσης δὲ ὑπολαύουσα τιμῆς καὶ βασιλικῆς θεραπείας.

tamen cum Ampelio filio retentum, donec pace cum Honorio conſtituta, vitæ incolumitatem eis impetraſſet. Placidia quoque, ſoror Imperatoris, cum Alaricho erat; vicem illa quidem obſidis modo quodam implens; ita tamen, ut omni honore cultuque regio frueretur.

Καὶ τὰ μὲν κατ' τ Ἰταλίαν, ἐν τούτοις ἦν· Κωνσαντῖνος δὲ τῷ παιδὶ 2 Κώνσᾳ τὸ διάδημα περιθεὶς, καὶ αὐτὸν τ Καίσαρος βασιλέα ποιήσας, Ἀπολλιναρίου παραλύσας τ ἀρχῆς, ἕτερον αὐτ' αὐτοῦ ὕπαρχον ἀπέδειξεν. Ἀλαρίχος δὲ ὅπῃ τινὰ Ῥάβενναν ὡρμηκότος, ὡς δὴ βεβαίως αὐτῷ πρὸς Ονώριον ἐσομένης εἰρήνης, ἕτερόν τι παρ' ἐλπίδα ἐμπόδιον εὗρεν ἡ τύχη, πρὸς τὰ συμβαινόμενα τοῖς τῆς πολιτείας πράγμασιν, ὁδῷ προϊόντα. 3 Σάρου μὲν Βαρβάρων ὀλιγαριθμίαν ἐν τῷ Πικηνῷ λιμπάνοντος, καὶ μήτε Ονωρίῳ τῷ βασιλεῖ, μήτε Ἀλαρίχῳ προσθεμένου, δυσμενῶς ἔχων πρὸς αὐτὸν Ἀτάουλφος, ἔκ τινος προλαβούσης ὑποψίας, ἐπέχει-

Ac Italicarum ſane rerum hæc id temporis erat conditio. Conſtantinus autem, quum diademate Conſtantem filium cinxiſſet, proq; Cæſare dixiſſet Auguſtum; Apollinari abrogata poteſtate, alterum ejus loco præfectum prætorii deſignavit. Interim Alaricho cum copiis Ravennam profecto, veluti qui firmam certamque cum Honorio pacem facturus eſſet; aliud quoddam fortuna reperit impedimentum, ad ea, quæ ſtatus publici rebus eſſent eventura, via quaſi quadam progrediens. Quippe dum Sarus, nec Imperatoris Honorii, nec Alarichi ſe partibus adjungens, cum perexiguis Barbarorum copiis in Piceno commoratur: Ataulfus, qui eſſet infeſto in eum animo, propter quaſdam obortas ante

1. Quæ Conſtantio poſt in matrimonium collocata fuit, peperitque Valentinianum, ſubinde Imperatorem futurum.

2. Pro Κωνσᾳ τι

3. Hiſtoriam ſic refert *Sozomen.* c. 10 *lib.* 9. Σάρος δέ τις, Βάρβαρος τὸ γένος, εἰς ἄκρον τὰ πολεμικὰ ἀσκημόνει, ἀμφὶ πεντακοσίους μάλιστα αὐτὸν ἔχων πάντας εὐνοϊκῶς καὶ ἀρίστως, ὑποπτος ὢν Ἀλαρίχῳ διὰ παντός ἦν. ἐλογίσατο μὴ συνοίσειν αὐτῷ τὰς μεταξὺ Ρωμαίων καὶ Γότθων σπονδὰς, καὶ ἐξαπίνης κατὰ τῶν ἰδίων ἐπανελθὼν ἀναιρεῖ τινὰς τ Βαρβάρων. ἐν τούτῳ δὲ ἐς ὀργὴν καὶ θεὸς κατασεὶς Ἀλαρίχος τῷ αὐτῷ ἐδὲν ἀναιρέσει καὶ παραγενόμενος τῷ Ῥώμῃ εἶλε παραδόσει, &c.

hoc

hoc tempus inimicitias, ad ea loca cum copiis universis accedit, quibus in locis tum forte Sarus erat. Illum adventantem quum Sarus animadverteret, non satis ad committendam pugnam instructum se ratus, qui homines secum trecentos duntaxat haberet: ad Honorium profugere statuit, & cum eo belli adversus Alarichum gerendi societatem coire. . . . . .

τῷ παυσαμένῳ τοῖς τόποις, ἐν οἷς ὁ Σάρος συνέβαινεν εἶναι. ταύτης αἰσθόμενος τῆς ἐφόδου, πρὸς μάχῃ τε ἀρκέσειν οἱ ὀλίγους, μόνων αὐτῷ τριακοσίων συμβιοτῶν ἀνδρῶν, ἔγνω φεύγειν πρὸς Ονώριον καὶ κοινωνῆσαι τοῦ πρὸς Αλάριχον πολέμου. . . . . .

Supplementum istorum quæ in Zosimo desiderantur.

DEsiderantur nonnulla: sed desiisse Zosimi historias in Româ ab Alaricho captâ testatur Photius in bibliothecâ. Quòd cum Zosimus sit hac parte imperfectus nec alibi fere prodatur series & rerum ordo ad R. captivitatem spectantium, visum est sequentia subnectere ex Baptista Egnatio.

Obsederat Romam Alarichus jam biennium, nec Honorius, qui Ravennæ desidebat aut ferre suppetias poterat, aut audebat. Nam cum nihil minus quam de urbis salute solicitus esset, Stilichone interfecto, ducem exercitui minime præfecerat, qui adversus Gothos rem administraret. Unde Gothis obsidendæ urbis cogitatio, Romano milite aut dilapso aut segniter rem agente. Verum eam frustra obsessam, cum expugnare vi non possent, ad dolum hostis Barbarus vertitur. Profectionem in patriam simulat, trecentosque juvenes corporis & animi vi præstantes eligit, quos R. principibus dono det, instructos prius ut omni obsequio dominos suos promereri studeant, & ad certam diem circa meridiem, cum R. principes somno vel otio vacarent, ad Asinariam portam advolent, interfectisque improviso insultu custodibus, portam sibi præstò futuro aperiant. Interea Gothi cum reditum, alia atque alia deesse sibi simulantes, differrent, trecenti illi juvenes occasione egregiè usi, portam statò die suis aperiunt, & intromissus Gothus majori ignominia quam damno urbem omnem populatur. Sunt qui Probæ illustris feminæ & opulentissimæ operâ patefactam Gothis portam existiment cum R. P. passim fame & morbis pecudum more cadentem miseraretur. Duo sunt cognitu non indigna: unum, edictum ab Alarichо fuisse, ut quicunque in templa Divorum confugerent, præcipue Petri & Pauli, his nulla vis inferretur, quod & summa fide servatum. Alterum, quod cum nuntiatum Honorio esset Ravennæ, Romam perditam, creaidit ille de pugnaci Gallo, cui nomen erat Romæ, significatum esse, admiratumque vehementer tam subitò periisse eum, quocum paulò antè festivissime luserat.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

£15 14